

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 74

**ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ NB' — Ο'
(ΚΕΦ. 7 — 13)**

Κείμενον: Γ. ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ

Μετάφρασις — Σχόλια

ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ Δ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

φιλόλογου

Καθηγητὸς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας Σχολῆς

γινεώθησαν, καὶ ἐνῶ ἀπῆλθον, διὰ τὰ δέσσουν Αὐτόν, ἐπέστρεψαν δέσμοι τοῦ θαυμασμοῦ δι' Αὐτόν.

Δὲν πρέπει δὲ μόνον τὴν σύμφωνον αὐτῶν νὰ θαυμάσωμεν, δεδομένου ὅτι δὲν ἐχρημάσθησαν θαύματα, ἀλλὰ ἀπὸ μόνον τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἡμιαλωτίσθησαν (διότι δὲν εἶπον βῆ: Οὐδέποτε ἐθαύμασα τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὕτως· ἀλλὰ τί; Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος)· δὲν πρέπει λοιπὸν τὴν σύμφωνον αὐτῶν μὴν νὰ θαυμάσωμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ θάρρος, διότι τοὺς λόγους τούτους ἐλεγον πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποστείλει αὐτοὺς (διὰ τὰ ἀλλάξαι τὸν Ἰησοῦν), δηλαδὴ πρὸς τοὺς Φαρισαίους, πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπολέμουν Αὐτόν, καὶ τὰ πάντα ἐπραττον δι' αὐτόν τὸν σκοπὸν. Διότι λέγει ὁ Εὐαγγελιστής: «Ἦλθον οἱ ὑπηρεταὶ καὶ λέγουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· διατί οὐκ ἤγαγετε αὐτόν;»².

Τὸ ὅτι ἦλθον δὲ ἦτο πολὺ σπουδαιότερον ἀπὸ τὸ νὰ ἔμμενον. Διότι τότε μὲν θὰ ἀπῆλθον ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν αὐτῶν· τώρα δὲ γίνονται κήρυκες τῆς σοφίας τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν δεικνύουν τὸ θάρρος τῶν καὶ δὲν λέγουσιν «Οὐκ ἤδυνήθημεν διὰ τὸν ὄχλον», δεδομένου ὅτι ἐπρόσχεον εἰς αὐτόν, θπως εἰς προφήτην, ἀλλὰ τί λέγουσιν; «Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος»³.

Ἄν καὶ ἤδυναντο βεβαίως νὰ δώσουν ἐκείνῃ τὴν ἀπάντησιν πρὸς δικαιολογίαν τῶν (δηλαδὴ «Οὐκ ἤδυνήθημεν διὰ τὸν ὄχλον»), ἐν τούτοις ἀποφαίνονται τὴν ὀρθὴν γνώμην τῶν. Διότι ἡ ἀπάντησις αὕτη, ἡ ὅποια ἐδόθη, εἶναι ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι οὐ μόνον θαυμάζουν Ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ κατηγοροῦν ἐκείνους (τοὺς Φαρι-

2. Ἰωάν. 7, 48.

3. Ἰωάν. 7, 48.

4. Ἰωάν. 7, 48.

σαίους) ὅτι ἐστείλαν αὐτοὺς, νὰ δέσουν Αὐτόν, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀκούουν· καὶ ὅμως δὲν ἤκουσαν θεοβαίως μακρὴν ὁμιλίαν, ἀλλὰ σύντομον· διότι ἔστιν ἡ σκέψις εἶναι ἀμερόληπτος, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη μακρῶν λόγων· τοιαύτη θεοβαίως εἶναι ἡ ἀλήθεια⁵.

Τί κάμνουν λοιπὸν οἱ Φαρισαῖοι; Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ συνασθασθῶν τὰ λεγόμενα, κάμνουν τὸ ἀντίθετον, δηλαδὴ ἀνταποδίδουν κατηγορίαν εἰς αὐτοὺς, λέγοντες: «μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε;»⁶. Προσέτι κολακεύουν αὐτοὺς, καὶ δὲν ὁμιλοῦν μὲ σφοδρότητα, φοβούμενοι μήπως τελείως ἀποσχισθῶν ἀπὸ αὐτῶν, ἀλλὰ δεικνύουν τὴν ὀργὴν τῶν καὶ μὲ προσεκτικὴν χρῆσιν ἐκφράσεων ὁμιλοῦν, διότι ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἐρωτήσουν, εἰ εἶπε, καὶ νὰ θαυμάσουν τὰ λεχθέντα, τοῦτο μὲν δὲν πράττουν (διότι ἐγκώριζον ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ σαγηνευθῶν), ἀλλὰ ἐκ μίᾳ ἀποδείξεως λίαν ἀνοήτου ὀρκιόμενοι διατυπώνουν εἰς αὐτοὺς συλλογισμὸν δηλαδὴ λέγουσιν «διατί οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν;»⁷. Εἰπέ μου, τὴν κατηγορίαν αὕτην στρέφεις κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ οὐ κατὰ τῶν ἀπιστούντων;

«Ἀλλ' ὁ ὄχλος», λέγει, «ὃ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρται εἰςιν»⁸. (Αὕτη θεοβαίως εἶναι ἡ σπουδαιότερα κατηγορία εἰς θάρος σας, ὅτι ὁ μὲν ὄχλος ἐπίστευσε, σεῖς δὲ δὲν ἐπιστεύσατε). Καὶ ὅμως ἐκείνοι ἐξετέλουν τὰ καθήκοντα ἐκείνων, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν τὸν νόμον, πῶς λοιπὸν εἶναι ἐπικατάρται; Σεῖς θεοβαίως εἰσθε ἐπικατάρται, οἱ ὅποιοι δὲν τηρεῖτε τὸν νόμον· οὐ καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ὑπακούουν εἰς τὸν νόμον. Δὲν

5. Ἀποφθεγματικαὶ εἶναι οἱ λόγοι οὗτοι: «Ὅταν γὰρ ἡ διάνοια ἀσέκαστος ἢ οὐδὲ μακρὰν λόγον οἶ· τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀλήθεια».

6. Ἰωάν. 7, 47.

7. Ἰωάν. 7, 48.

8. Ἰωάν. 7, 48.

ἔπρεπε δὲ νὰ κατηγοροῦν ἀπὸ τοὺς ἀπιστοῦντας τὸν μὴ πιστευόμενον, (διότι δὲν ἦτο ὁρθὸς τρόπος αὐτοῦ) ἔφ' ὅσον καὶ σεῖς δὲν ἐπιστεύσατε εἰς τὸν Θεόν, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος: «Τί γάρ, εἰ ἠπίστησαν τινες; Μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταργήσει;»⁹. Διότι καὶ οἱ προφῆται κατηγοροῦν αὐτοὺς πάντοτε λέγοντες: «Ἀκούσατε ἄρχοντες Σαδὸμῶν»¹⁰ καὶ: «Οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι»¹¹. Καὶ πάλιν: «οὐχ ὅμῳ ἔστι γινῶναι τὸ κρίμα;»¹² καὶ πανταχοῦ σφοδρότερον ἐπιτιμοῦν αὐτοὺς. Τί λοιπόν; Καὶ τὸν Θεόν θὰ κατηγορήσῃ καὶ εἰς διὰ τὰ ἀνωτέρω; Ἀπομάκρυνε μίαν τοιαύτην σκέψιν ἀπὸ τὸν νοῦν σου. Διότι ἐκείνους θαρρύνει ἡ κατηγορία. Διότι ποῖον ἄλλο σημεῖον θὰ ἐθεώρει κανεὶς τοῦ ὅτι δὲν γνωρίζετε σεῖς τὸν νόμον, παρὰ τὸ ὅτι δὲν ὑπακούετε;

Ἐπειδὴ δὲ εἶπον «μὴ τῶν ἀρχόντων τις ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν;»¹³ καὶ οὐ μὴ γινώσκοντες τὸν νόμον (ἐπίστευσαν), ἐν συνεχείᾳ ἐλέγχει αὐτοὺς ὁ Νικόδημος¹⁴, λέγων τὰ ἑξῆς: «Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐάν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον;»¹⁵. Δηλαδὴ δεικνύει ὅτι αὐτοὶ οὔτε γνωρίζουν τὸν νόμον, οὔτε ἀφαρμόζουν τὸν νόμον διότι ἐάν ἐκεῖνος μὲν διατάσσει νὰ μὴ θανατώσουν κανένα ἄνθρωπον, πρὶν ἀκούσῃ αὐτὸν προηγουμένως, αὐτοὶ δὲ πρὶν ἀκούσῃ αὐτόν, ἔσπευσαν διὰ νὰ τὸν θανατώσουν, εἶναι παραβάται τοῦ νόμου.

Καὶ ἔπειδὴ εἶπον: «Καὶ οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων ἐ-

9. Ρωμ. 3, 3, 4.

10. Ἡσ. 1, 10.

11. Ἡσ. 1, 28.

12. Μιχ. 3, 1.

13. Ἰωάν. 7, 48.

14. Ἰωάν. 3, 1-21, ε Ἰωάν. 7, 50.

15. Ἰωάν. 7, 51.

πίστευσεν εἰς αὐτόν», διὰ τοῦτο σημειώνει ἐμπροσθέντως ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι ἦτο ὁ Νικόδημος «εἰς ἐξ αὐτῶν»¹⁶, ἀποδεικνύων ὅτι καὶ ἄρχοντες ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν δὲν ἐδείκνυνον θεσπίας τὸ ἀπαιτούμενον θάρρος, ἐγίνοντο ὅμως ὅπαδοι τοῦ Χριστοῦ.

Βλέπε δὲ πῶς καὶ μετὰ πόσης προσοχῆς (εἰς τὰς ἐκφράσεις του) κάμνει τὸν ἐλεγχόν διότι δὲν εἶπε: «Σεῖς θέλετε νὰ θανατώσῃτε αὐτόν, καὶ ἀπλῶς καταδικάζετε τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀπατεῶνα. Ἀλλὰ δὲν εἶπεν οὕτω, ἀλλὰ ὠμίλησε ἡπιώτερον, θέλων νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀπερίγραπτον ὀρμὴν τῶν, ὡς καὶ τὴν ἀπερισκεψίαν των καὶ τὴν ἐπιθυμίαν διὰ φόνον. Διὰ τοῦτο στρέφει τὸν λόγον του σύμφωνα μὲ τὸν νόμον λέγων: «Ἐάν μὴ ἀκούσῃ ἀκριβῶς καὶ γνῶ τί ποιεῖ»¹⁷. Ὡστε ὑφίσταται ἀνάγκη ὅχι ἀπλῆς ἀκροάσεως, ἀλλὰ συνουδευμένης ὑπὸ ἀκριβείας διότι τοῦτο σημαίνει «ἰκανῶς γνῶ τί ποιεῖ, τί θέλει, καὶ διὰ τί; καὶ πρὸς τί; μήπως δι' ἀνατροπὴν τῆς πολιτείας; Καὶ ὡς ἐχθρός; Εὐρεθέντες λοιπὸν εἰς ἀμνηστίαν, ὅταν εἶχον εἶπει «Οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν», οὐτε μὲ δέξονται οὔτε μὲ ἡπιότητα ἐφάρθῃσαν ἀπέναντί του.

8'. Εἶπέ μοι λοιπόν, ποῖαν λογικὴν σχέσιν ἔχει, ὅταν ἐκεῖνος εἶπεν ὅτι «ὁ νόμος ἡμῶν οὐ κρίνει οὐδένα»¹⁸, ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ: «Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ;»¹⁹. Διότι, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἀπεδείξουν ὅτι ἔστειλαν ὑπηρέτας πρὸς Αὐτόν νὰ τὸν καλέσωιν ὅχι ἀνευ λόγου, ἢ ὅτι δὲν πρέπει νὰ δοθῇ εἰς αὐτόν τὸ δικαίωμα νὰ ὠμίλῃ, μὲ περισσότερον ἀγροίκον καὶ περισσώτερον ὀργιλὸν τρόπον διατυπώνουν τὴν ἀντίρρησην: «Ἐρώτησαν καὶ ἰδε-

16. Ἰωάν. 7, 50. «... εἰς ὧν ἐξ αὐτῶν».

17. Ἰωάν. 7, 51. Τὸ κείμενον τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἔχει ὡς ἐξῆς: «ἐάν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον».

18. Ἰωάν. 7, 51.

19. Ἰωάν. 7, 52.

ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγγίγερται²⁰. Διότι τί εἶπεν ὁ ἄνθρωπος; Εἶπεν ὅτι εἶναι προφήτης; Εἶπεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ θανατωθῇ ἄκριτος. Αὐτοὶ δὲ κατὰ τρόπον προσβλητικόν, ἀπηύθυνον πρὸς αὐτόν, ὡς μὴ ἔχοντα οὐδεμίαν γνώσιν περὶ τῶν Γραφῶν, τοὺς λόγους τούτους· ὡς ἂν ἔλεγε καινείς: «Ὑπαγε, μάθει» διότι τοῦτο σημαίνει ἡ φράσις: «Ἐρώτησον καὶ ἴδε». Τί πράττει λοιπὸν ὁ Χριστός; Ἐπειδὴ πάντοτε ἀνέφερον τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὸν προφήτην, θέλων νὰ ἀποαλλάξῃ ὅλους ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάρμοστον ὑποψίαν, καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν εἶναι εἰς ἐκ τῶν προφητῶν, ἀλλὰ τοῦ Κόσμου Δεσπότης, λέγει:

«Εγὼ φῶς εἰμι τοῦ κόσμου»²¹. («Ὁχι τῆς Γαλιλαίας, οὐκ τῆς Παλαιστίνης, οὔτε τῆς Ἰουδαίας»). Τί λέγουν λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι; «σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς, ἢ μαρτυρία σου οὐκ ἐστὶν ἀληθής»²². Ὅποιά ἀνοησία! εἰς τὰς Γραφὰς παρέπεμψεν αὐτοὺς ἐκάστοτε, καὶ αὐτοὶ λέγουσι «σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς»²³. Τί ἐμαρτύρησε δὲ; «Εγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου»²⁴. Μέγας εἶναι ὁ λόγος αὐτός, ἀληθῶς μέγας²⁵· ἀλλὰ δὲν ἐτάραξεν αὐτοὺς πολὺ, ἐφ' ὅσον οὔτε ἐξισώνει τὴν ἐκείνου τοῦ μὲ τὸν Πατέρα, οὔτε εἶπεν ὅτι εἶναι Υἱὸς ἐκείνου, οὔτε ὅτι εἶναι Θεός, ἀλλὰ εἶπε τότε ὅτι εἶναι φῶς. Ἦθελον μὲν καὶ αὐτὸν τὸν λόγον νὰ ἀνατρέψουν· καὶ αὐτὸς θεοθαύως ὁ λόγος εἶναι πολὺ σπουδαιότερος ἀπὸ τὸν λόγον: «Ὁ ἀκολου-

20. Ἰωάν. 7, 52.

21. Ἰωάν. 8, 12. Τὸ ἀκριβὲς χωρίον ἔχει οὕτως: «Εγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου».

22. Ἰωάν. 8, 13.

23. Ἰωάν. 8, 13.

24. Ἰωάν. 8, 12.

25. «Μ ε γ α τὸ λεχθέν, καὶ ὄντως μ ε γ α». Ἀξιοπαράρητον τὸ σχῆμα κύκλου, διὰ τοῦ ὁποῦ οὗ θεὸς ἱεραρχεῖς ἐταίρει τὸν χαράκτηριον μ ε γ α.

θῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ»²⁶, λέγει ὁ Ἰησοῦς ἐννοῶν τὸ φῶς καὶ τὴν σκοτίαν ἀπὸ νοητῆς ἀποφύσεως· δηλαδὴ λέγων ταῦτα, ἐννοεῖ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν παραμένει εἰς τὴν πλάνην²⁷.

Ἐδῶ καὶ τὸν Νικόδημον προσελκύει καὶ παρορμᾷ, διότι ἔδειξε μέγα θάρρος καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἐπαινεῖ, οἱ ὅποιοι ἐπραξαν τοῦτο. Διότι τὸ νὰ κράξῃ²⁸, εἶναι τὸν ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ ἐνεργήσῃ, ὥστε καὶ ἐκεῖνοι νὰ ἀκούσων· συγχρόνως δὲ ὑπαινίσσεται καὶ αὐτούς, οἱ ὅποιοι παρασκευάζουν δόλια σχέδια κρυφῶς καὶ εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν πλάνην· ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπερισχύουσιν τοῦ φωτός.

Καὶ εἰς τὸν Νικόδημον ὅτενθυμίζει τοὺς λόγους ἐκείνους, τοὺς ὁποῖους προσηγουμένως ἔλεγε: «Πᾶς ὁ φάσμα πρόσσων μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα»²⁹. Διότι, ἐπειδὴ ἔλεγον ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν, διὰ τοῦτο λέγει: «Ὁ τὰ φάσματα πρόσσων οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς»³⁰, ἀποδεικνύων ὅτι τὸ νὰ μὴ ἔλθουν δὲν προέρχεται ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ φωτός, ἀλλὰ ἐκ τῆς διεστραμμένης γνώμης ἐκείνων.

«Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ: Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς»³¹. Τί εἶπε λοιπὸν αὐτός; «Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑαυτοῦ, ἢ μαρτυρία μου ἀληθής ἐστὶν ὅτι αἱ-

26. Ἰωάν. 8, 12.

27. Τὸ χωρίον τοῦτο (Ἰωάν. 8, 12) ἀποφαλεῖ τὸ γνωρίζον οἱ το- κτικῶς ἐκκλησιαζόμενοι, δεδουλευμένοι ὅτι ἀνορθώσονται ἐπὶ τῆς βίβλου, τὴν ὁποῖαν κρατεῖ ὁ ἐπὶ τοῦ τέμπλου καὶ δεξιᾶ τῆς Ὁραίας Πύλης ἐ- κανιζόμενος Ἰησοῦς.

28. Ἰωάν. 7, 37.

29. Ἰωάν. 3, 20.

30. Ἰωάν. 3, 20.

31. Ἰωάν. 8, 13. Οἱ θαρσαῖοι κρίνοντες μὲ ἀνθρώπινον μέτρον δι- καισύνης δὲν ἠδύναντο νὰ παραδεχθῶν ἀνθρώπων μάρτυρα περὶ ἑαυ- τοῦ. Εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν δικαίον δὲν ἵκεῖ ἡ μαρτυρία ἑνός, διὰ τοῦτο ἱ- χασμέν ἡ ρήτρα TESTIS UNUS, TESTIS NULLUS.

δοι πόθεν ἔρχομαι καὶ τοῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι»³².

Ἐκεῖνο ἀκριβῶς, τὸ ὁποῖον πρῶτος εἶπε, τοῦτο προβάλλουν ἐκεῖνοι ὡς νὰ ἐλέγχῃ προηγουμένως ὅπ' αὐτῶν. Τί κάμνει λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς; ἀνατρέπων αὐτὴν τὴν ἰδέαν καὶ δεικνύων, ὅτι αὐτὰ τὰ ἔλεγεν εἰς αὐτοὺς ἀναφορικῶς πρὸς τὴν γνώμην, τὴν ὁποῖαν εἶχον περὶ αὐτοῦ ἐκεῖνοι, νομίζοντες αὐτὸν ἀπλοῦν, ἀνθρώπου, λέγει· «Καὶ ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία μου· ὅτι οἶδα, πόθεν ἔρχομαι»^{32α}. Τί σημαίνει τοῦτο; «Ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰμι, καὶ Θεός, καὶ Υἱὸς Θεοῦ». Ὁ δὲ Θεὸς ὁ ἴδιος εἶναι δι' ἑαυτὸν ἀξιόπιστος μάρτυς. «ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε». Δεικνύετε θεληματικῶς κακίαν, λέγει, καὶ, ἐνῶ γνωρίζετε, προσποιεῖσθε ὅτι δὲν γνωρίζετε· ἀλλὰ οὐκ ἐν γένει τὰ ἐκφράζεσθε σύμφωνα μὲ τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν, καὶ δὲν θέλετε νὰ νοήσετε τίποτε πέραν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον φαίνεται (δηλ. τοῦ αἰσθητοῦ). «ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε»³³. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ νὰ ζῇ κανεὶς κατὰ σάρκα (δηλαδὴ τὸ νὰ ζῇ μὲ ἁμαρτωλὸν τρόπον), οὕτω καὶ τὸ νὰ κρίνῃ τις κατὰ σάρκα (δηλαδὴ κατὰ τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα), ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ νὰ κρίνῃ ἀδίκως.

«Ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα· καὶ ἐὰν κρίνω, ἡ ἐμὴ κρίσις δικαία ἐστίν»³⁴. Ἐκεῖνο δὲ, τὸ ὁποῖον λέγει, σημαίνει περίπου τοῦτο· «ἀδίκως κρίνετε». Καὶ ἐὰν κρίνωμεν ἀδίκως, δύναται νὰ εἴπῃ τις, διατὶ δὲν ἀπαγγέλλεις κατηγορίαν; διατὶ δὲν τιμωρεῖς; διατὶ δὲν κατακρίνεις; Διότι δὲν ἦλθον δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν»³⁵, λέγει. Διότι τοῦτο σημαίνει τὸ «ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα»

32. Ἰωάν. 8, 14.

32α. Ἰωάν. 8, 14.

33. Ἰωάν. 8, 18. Δηλαδὴ κρίνετε σύμφωνα μὲ τὸν αἰσθητὸν κόσμον.

34. Ἰωάν. 8, 18-19.

35. Ἰωάν. 12, 47.

καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις μου ἀληθὴς ἐστίν»³⁶. Διότι, ἐὰν ᾔθελον νὰ κρίνω, σεις θὰ ἀνῆκετε εἰς τοὺς καταδικασμένους.

Καὶ τὰ λέγων αὐτὰ, λέγει, ὅχι ἐνεργῶν κρίσιν. Δι' αὐτὸν δὲ τὸν λόγον δὲν εἶπον· «δὲν ὁμιλῶ ἐνεργῶν κρίσιν, διότι ἔχω τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἐὰν ἔκρινον, δὲν θὰ σὰς εὕρισκον ἐνόχους (διότι καὶ ἐὰν ἔκρινον, δικαίως θὰ σὰς κατεδίκάζον), ἀλλὰ τῶρα δὲν εἶναι καιρὸς κρίσεως».

Καὶ περὶ μὲν τῆς μελλούσης κρίσεως ἔκαμε ὁκαινυγμόν, ὅταν εἶπε· «Ὅτι μόνος οὐκ εἰμι, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με Πατήρ»³⁷, ἐδῶ δὲ ἔκαμε ὁπαιγνυγμόν, ὅτι δὲν καταδικάζει αὐτοὺς μόνος Αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁ Πατήρ. Ἐπειτα συνεκάλεσε τοῦτο, παραπέμπον εἰς τὴν μαρτυρίαν περὶ αὐτοῦ· «Καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι οὗο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθὴς ἐστίν»³⁸.

γ'. Τί δύναται λοιπὸν νὰ εἴπουν ἐδῶ οἱ αἰρετικοί; Κατὰ τί ὑπερτερεῖ τῶν ἀνθρώπων, ἐὰν λάθωμεν τὸ λεχθὲν ἀπλῶς, ὅπως λέγεται; Διότι ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων εἰς τοσοῦτον τὸν λόγον ἔχει ὁρισθῇ αὐτό»³⁹, δηλαδὴ ἐπειδὴ κανεὶς μόνος τοῦ δὲν εἶναι ἀξιόπιστος, ἐπὶ δὲ τοῦ Θεοῦ, πῶς δύναται τοῦτο νὰ ἔχη λογικὴν βάση;

Ὑπὸ ποίαν ἐννοίαν λοιπὸν ἔχει λεχθὴ τὸ «οὗο» ἀρά γε; ἐπειδὴ εἶναι οὗο, ἢ ἐπειδὴ εἶναι ἄνθρωποι οἱ ἀκούοντες, ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη τῆς μαρτυρίας τῶν οὗο; ἐὰν ἐλέγχῃ, ἐπειδὴ εἶναι οὗο, διατὶ δὲν κατέφυγεν εἰς τὸν Ἰωάννην, οὔτε εἶπε· «Μαρτυρῶ ἐγὼ περὶ ἑμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ Ἰωάννης»; διατὶ δὲν κατέφυγεν

36. Ἰωάν. 8, 15-16.

37. Ἰωάν. 8, 19.

38. Ἰωάν. 8, 17.

39. Ἰωάν. 8, 17.

εἰς τὸν ἄγγελον· διὰ τὸ δὲν κατέφυγεν εἰς τοὺς προφήτας· διότι καὶ ἀπείρους ἄλλας μαρτυρίας θὰ εὑρίσκει.

Ἀλλὰ δὲν θέλει νὰ δείξῃ μόνον τοῦτο, ὅτι εἶναι δύο, ἀλλ' ὅτι εἶναι καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας. Λέγουσιν εἰς αὐτόν· «Τίς ἐστὶν ὁ Πατὴρ σου;»⁴⁰. Ἐπειτα λέγει· «Οὕτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν Πατέρα μου»⁴¹. Διότι, ἐπειδὴ, ἐν ᾧ ἐγενώριζον, τὸν ἡρώτων ὡς μὴ γνωρίζοντες καὶ ὡς δοκιμάζοντες αὐτόν, οὔτε ἀπαντήσεως ἀξίους δὲν θεωρεῖ αὐτούς. Διὰ τοῦτο ὁμιλεῖ τοῦ λοιποῦ σαφέστερον καὶ μὲ περισσώτερον θάρρος, ἀφοῦ ἔλαθε τὴν μαρτυρίαν ἐκ τῶν θαυμάτων καὶ ἐκ τῆς διδασκαλίας ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἠκολούθουν αὐτόν, ἐπειδὴ ἐπηλοίαζεν ὁ καιρὸς τῆς Σταυρώσεως.

Λέγει· «Οἶδα πόθεν ἔρχομαι». Τοῦτο δὲν θὰ θεωρήσει αὐτοὺς πολὺ· τὸ ὅτι δὲ προσέθεσε· «Καὶ οἶμαι ἐγὼ ὑπάγω»⁴² περισσώτερον θὰ προκαλεῖ φόβον εἰς αὐτούς, μὲ τὴν σκέψιν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ παραμείνῃ εἰς τὸν θάνατον.

Διὰ τὸ δὲν εἶπεν· «οἶδα, ὅτι Θεὸς εἰμι», ἀλλὰ· «οἶδα πόθεν ἔρχομαι»⁴³. Πάντοτε ἀναμνηστικὰ τὰ ταπεινὰ μὲ τὰ ὑψηλά, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἴδια (τὰ ὑψηλά) περικαλύπτει· διότι, ὅταν εἶπεν· «ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ»⁴⁴ καὶ ἔδειξε τοῦτο, ἦλθεν εἰς τὰ ταπεινότερα, ὡς ἐάν εἶλεγε· «Οἶδα παρὰ τίνος ἀπέσταλμαι, καὶ πρὸς τίνα ἀπέρχομαι»· διότι τοιαυτοτρόπως δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ φέρουν οὐδεμίαν ἀντίρρησην ὅταν ἤκουον ὅτι ἐκ μέρους Ἐκείνου ἔχει σταλῆ καὶ πρὸς Ἐκείνον θὰ ἀπέλθῃ. Διότι δὲν θὰ ἔλεγαν, λέγει, τίποτε ψευδές, ἀφ' ὅσον

40. Ἰωάν. 8, 19.

41. Ἰωάν. 8, 19.

42. Ἰωάν. 8, 14.

43. Ἰωάν. 8, 14.

44. Ἰωάν. 8, 18.

ἀπὸ ἐκεῖ ἔρχομαι καὶ πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀπέρχομαι, δηλαδὴ πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Σεῖς δὲ δὲν γνωρίζετε τὸν Θεόν διὰ τοῦτο ὡς ἄνθρωποι κρίνετε»⁴⁵ διότι σεῖς, οἱ ὅποιοι ἠκούσατε τόσα συμπεράσματα καὶ τόσας ἀποδείξεις, ἀκόμη λέγετε· «Οὐκ ἐστὶν ἀληθής», καὶ τὸν Μωυσέα θεωρεῖτε ἀξιόπιστον καὶ ὡς πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια λέγει περὶ τῶν ἄλλων καὶ ὡς πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια λέγει περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, τὸν δὲ Χριστὸν ὅχι· τοῦτο σημαίνει τὸ νὰ κρίνῃ τις κατὰ σάρκα (δηλαδὴ κατὰ τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα).

Ἐγὼ δὲ οὐ κρίνω οὐδένα»⁴⁷. Καὶ ὁμοῦ λέγει· ὅτι «ὁ Πατὴρ οὐ κρίνει οὐδένα»⁴⁸. Πῶς λοιπὸν λέγει ἐδῶ· «Καὶ ἐάν κρίνω ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐκ εἰμι μόνος»⁴⁹; Πάλιν ὁμιλεῖ σύμφωνα μὲ τὴν ἀντιληπτὴν αὐτῶν δηλαδὴ· «Ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ τοῦ Πατρὸς ἐστίν» οὐκ ἂν ἄλλως ἔκρινεν ὁ Πατὴρ κρίνων εἰ μὴ ὡς ἐγώ, καὶ οὐκ ἂν ἄλλως ἐγώ, εἰ μὴ ὡς ὁ Πατὴρ». Διὰ ποῖον λόγον δὲ ἔκαμε ὑπόμνησιν καὶ περὶ τοῦ Πατρὸς; Διότι ἐνόμιζον ὅτι δὲν εἶναι ἀξιόπιστος ὁ Υἱός, ἐάν δὲν ἐπεκαλεῖτο καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πατρὸς, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, δὲν θὰ εἶχε θάσιν ὁ λόγος· διότι ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅταν δύο μαρτυροῦν περὶ ξένης ὑποθέσεως, τότε ἡ μαρτυρία εἶναι ἀληθής, (διότι τοῦτο σημαίνει νὰ μαρτυροῦν δύο), εἰ δὲ πρόκειται νὰ μαρτυρήσῃ κανεὶς διὰ τὸν ἑαυτόν του, τότε πῶς δὲν εἶναι δύο.

Ἐλέπεις ὅτι διὰ τίποτε ὅλοο δὲν εἶπε τοῦτο, παρὰ διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὸν ἑαυτόν του δημοῦσιον, καὶ διὰ τοῦ ἑαυτοῦ του πάλιν νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην

45. Ἰωάν. 8, 15.

46. Ἰωάν. 8, 13.

47. Ἰωάν. 8, 15.

48. Ἰωάν. 5, 22.

49. Ἰωάν. 8, 15.

άλλης μαρτυρίας, και να δείξη ότι οὐδόλως ὑπολείπεται τοῦ Πατρὸς; Βλέπε λοιπὸν τὸ κύρος. «Εγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ, και μαρτυρεῖ περὶ ἑμοῦ ὁ πέμψας με Πατήρ»⁵⁰. Δὲν θὰ ἔθετε δὲ τοῦτον τὸν λόγον, ἐάν ἦτο κατωτέρας οὐσίας.

Τώρα δέ, διὰ νὰ μὴ νομίσησιν ὅτι ἡ προσθήκη αὕτη ἐγένετο χάριν τοῦ ἀριθμοῦ, παρατήρει ὅτι ἡ ἐξουσία δὲν ἔχει οὐδεμίαν διαφοράν. Μαρτυρεῖ ἄνθρωπος, ὅταν εἶναι ἀπ' ἑαυτοῦ ἀξιόπιστος ὅχι ὅταν ἔχη ἀνάγκην μαρτυρίας, και τοῦτο προκειμένου περὶ ξένης ὑποθέσεως· περὶ ἰδίας δὲ ὑποθέσεως, ὅταν ἔχη ἀνάγκην τῆς ἐκ μέρους τοῦ ἄλλου μαρτυρίας, δὲν εἶναι πλέον ἀξιόπιστος. Ἐδῶ δὲ καθ' ὁλοκληρίαν συμβαίνει τὸ ἀντίθετον· διότι και μαρτυρῶν περὶ ἰδίας ὑποθέσεως, και λέγων ὅτι τυγχάνει μαρτυρίας ἐκ μέρους ἄλλου, λέγει διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὅτι εἶναι ἀξιόπιστος, ἐφ' ὅσον ἐκ πάσης πλευρᾶς ἀποδεικνύει τὸ κύρος τοῦ· διότι, διατὶ ὅταν εἴπῃ: «Οὐκ εἰμι μόνος, ἀλλ' ἐγὼ και ὁ πέμψας με Πατήρ», και τὸ «δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἐστὶν ἀληθής»⁵¹ δὲν ἐσταμάτησεν, ἀλλὰ προσέθεσεν:

γία.

«Εγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ»⁵². Δηλαδὴ δεικνύει τὸ κύρος τοῦ. Καὶ πρῶτον μὲν ἀνέφερε τὸν ἑαυτὸν τοῦ. «Εγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ»⁵³. Δεικνύει ἔδῳ και τὸ ὁμότιμον, και ὅτι τίποτε δὲν ὠφελοῦνται, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐνῶ λέγουσιν ὅτι γνωρίζουν τὸν Θεὸν Πατέρα, δὲν γνωρίζουν Αὐτόν. Καὶ αἴτιον τούτου, λέγει, ὅτι εἶναι τὸ ὅτι δὲν θέλουν νὰ γνωρίσουν Αὐτόν. Λέγει λοιπὸν ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίσῃ κανεὶς τὸν

50. Ἰωάν. 8, 18.
51. Ἰωάν. 8, 18, 17.
52. Ἰωάν. 8, 18.
53. Ἰωάν. 8, 18.

Πατέρα ἄνευ Αὐτοῦ, ἵνα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἴσως προσελκύσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν περὶ Αὐτοῦ γνώσιν. Ἐπειδὴ ἀφήνοντας Αὐτόν, πάντοτε ἐζήτουν νὰ γνωρίσουν τὸν Πατέρα, λέγει: «Οὐ δύνασθε εἰδέναι τὸν Πατέρα χωρὶς ἑμοῦ»⁵⁴. Ὡστε ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι θλασθημοὺν τὸν Υἱόν, δὲν θλασθημοὺν Αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ και Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐγέννησεν Αὐτόν.

δ'. Ἄς ἀποφύγωμεν λοιπὸν αὐτὰ ἡμεῖς και ἄς δοξάσωμεν τὸν Υἱόν. Καὶ θεθαίως ἐάν δὲν ἦτο τῆς αὐτῆς φύσεως, δὲν θὰ εἶλετο τοὺς προαναφερθέντας λόγους· διότι ἐάν ἐδίδασκε μόνον, ἦτο δὲ ἐξ ἄλλης οὐσίας, θὰ ἦτο δυνατόν ἀγνοῶν τις Αὐτόν νὰ γνωρίζῃ τὸν Πατέρα, και πάλιν δὲν θὰ ἦτο δυνατόν γνωρίζων τις καθ' ὁλοκληρίαν Αὐτόν, νὰ γνωρίζῃ τὸν Πατέρα, διότι ὅτε ὁ γνωρίζων ἄνθρωπον, γνωρίζει ἄγγελον. «Ναί! εἶναι δυνατόν, δύναται νὰ εἴπῃ τις· διότι και ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὴν κτίσιν, γνωρίζει τὸν Θεόν. Οὐδόλως συμβαίνει τοῦτο· διότι πολλοί, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν τὴν κτίσιν, μᾶλλον δὲ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, (διότι ἐλέπουν αὐτήν), και τὸν Θεόν δὲν γνωρίζουν.

Ἄς δοξάζωμεν λοιπὸν τὸν Υἱόν τοῦ Θεοῦ ὅχι μόνον μὲ τὴν δόξαν αὐτὴν τῶν λόγων, ἀλλὰ και μὲ τὴν ἐκφραζομένην διὰ τῶν ἔργων, διότι ἡ πρώτη ἄνευ τῆς δευτέρας οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει. «Ἰδε σύ», λέγει, «Ἰουδαῖος ἐπονυμάζῃ και ἐπαναπαύει τῷ νόμῳ, και καυχῶσαι ἐν Θεῷ. Ὁ οὖν διδάσκων τὸν ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκει; ὁ ἐν νόμῳ καυχώμενος διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις»⁵⁵. Βλέπε μήπως και ἡμεῖς καυχώμενοι διὰ τὴν ὁρθότητα τῆς πίστεως, μὲ τὸ νὰ ἀποδεικνύωμεν ὅτι ἡ ζωὴ μας δὲν συμβαδίζει μὲ

54. Μате. 11, 27.
55. Ρωμ. 2, 17, 21, 23.

τὴν Πίστιν, ἀτιμάζωμεν τὸν Θεόν, συντελοῦντες ὥστε νὰ θαυασφημῇται Αὐτός· διότι θέλει τὸν Χριστιανὸν νὰ εἶναι διδασκαλὸς τῆς οἰκουμένης, καὶ ζῶν καὶ φῶς καὶ ἄλῃς. Τί εἶναι δὲ «τὸ φῶς»; Εἷς λαμπρὸν, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει τίποτε τὸ σκοτεινόν. Τὸ φῶς δὲν εἶναι χρήσιμον εἰς ἑαυτό, οὔτε τὸ ἄλῃς, οὔτε ἡ ζῶν, ἀλλὰ εἰς τοὺς ἄλλους δεικνύουν τὴν ὠφέλειαν. Τοιοῦτοτρόπως δὲν ζητοῦμεν μόνον τὴν ἰδικὴν μας ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἄλλων· διότι τὸ ἄλῃς, ὅταν δὲν καθιστῇ κάτι λαμπρόν, δὲν εἶναι ἄλῃς⁵⁶. Ἀλλὰ κάτι ἄλλο ὑπονοεῖται⁵⁷: ὅτι ἐὰν θιῶσωμεν ὁρθῶς καὶ ἄλλοι καθ' ὁλοκληρίαν θὰ ἀκολουθήσουν ὁρθὴν πορείαν εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἐφ' ὅσον ἡμεῖς δὲν ἀκολουθοῦμεν ὁρθὴν πορείαν, οὔτε καὶ ἄλλους θὰ δινηθῶμεν νὰ ὠφελησώμεν.

Τίποτε τὸ ἀνόητον, τίποτε τὸ μαλθακὸν νὰ μὴ ἐπικρατῇ εἰς ἡμᾶς. Διότι τοιαῦτα εἶναι τὰ κοσμικὰ πράγματα· τοιαῦτα εἶναι αἱ θωπευτικαὶ φροντίδες. Διὰ τοῦτο αἱ παρθένοι ἀνωμόστησαν μαρμαί, διότι εἶχον ἀσχοληθῇ μὲ ὑποθέσεις ἀνόητους καὶ κοσμικὰς, ἐδῶ μὲν συνέλεγον, δὲν ἀπέθετον δὲ ἐκεῖ, ὅπου ἔπρεπε.

Ὑπάρχει λοιπὸν φόβος, μήπως πάθωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ φόβος μήπως ἀπέλθωμεν καὶ ἡμεῖς ἐνδεθυμένοι μὲ ρυπαρὰ ἐνδύματα, ἐκεῖ ὅπου ὅλοι ἔχουν λαμπρά καὶ ἑνδοξά· διότι τίποτε περισσότερον ρυπαρὸν δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, τίποτε περισσότερον ἀκάθαρτον. Διὰ τοῦτο ἐξηγῶν τὴν φύσιν αὐτῆς ὁ Προφήτης ἀναφωνεῖ: «Προσώζεσαν καὶ ἐσάτησαν οἱ μάλωντές μου»⁵⁸.

Καὶ ἐὰν θέλῃς νὰ γνωρίσῃς τὴν δυσωδίαν τῆς ἁμαρτίας, σκέψου αὐτὴν μετὰ τὴν πραγματοποίησιν, ὅ-

56. Ματθ. 5, 13.

57. Δηλαδή ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ αἰσῶς.

58. Ψαλμ. 37, 8.

των ἀπαλλαγῆς τῆς ἐπιθυμίας, ὅταν δὲν σὲ ἐνοχλῇ τὸ πῦρ αὐτῆς πλέον, καὶ τότε θὰ ἴδῃς τί εἶναι ἡ ἁμαρτία⁵⁹. Σκέψου τὸν θυμόν, ὅταν εὐρίσκῃσαι εἰς ψυχικὴν ἡρεμίαν σκέψου τὴν πλεονεξίαν, ὅταν καύσῃς νὰ κατέχεσαι ἀπὸ τὸ πάθος.

Τίποτε ἀσχημότερον, τίποτε θδελυρότερον δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὴν πλεονεξίαν.

Αὐτὰ λέγομεν συνεχῶς, ὅχι ἐπειδὴ θέλομεν νὰ σᾶς ἐνοχλῶμεν, ἀλλὰ νὰ κερδίσωμεν κατὰ σπουδαῖον καὶ ἀξιοθαύμαστον· διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν διαρθώθῃ τὴν πρώτην φοράν, ἴσως τὴν δευτέραν ἀκούσας πραγματοποιήσῃ τοῦτο· καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀντιπαρέχε-ται τὴν δευτέραν φοράν, τὴν τρίτην θὰ διαρθώσῃ.

Εἴθε νὰ συμῶῃ δέ, ὅλοι ἡμεῖς, ἀφοῦ ἀπαλλαγώμεν πάσης πονηρίας, νὰ ἔχωμεν τὴν εὐωδίαν τοῦ Χριστοῦ, καθ' ὅσον εἰς Αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα μετὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συγχρόνως, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΓ' (53)

(Ἰωάν. 3, 20 - 30)

«Ταῦτα τὰ ρήματα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ οὐδεὶς ἐπίκειν αὐτῶν» ὅπου γὰρ ἐκλήθη: ἡ ἡρα αὐτοῦ¹.

59. Διὰ διδασκαλικοὺς οἱ λόγοι οὗτοι: «Καὶ εἰ θέλῃς ρεθεῖν τῆς ἁμαρτίας τὸ δυσῶδες, ἐννόησον αὐτὴν μετὰ τὸ γενέσθαι, ὅταν τῆς ἐπιθυμίας ἀπαλλαγῇς, ὅταν μὴ εἴ ἐνοχλῇ τὸ πῦρ, καὶ τότε θὰ εἶς τὴν ἁμαρτίαν».

1. Ἰωάν. 8, 20.

α'. Ὅποια ὑπῆρξεν ἡ Ἰουδαϊκὴ ἀνοησία! Ἐνῷ ἐζητοῦν πρὸ τοῦ Πάσχα Αὐτόν, ἐπειτα ἐνῷ εὐρέθη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐνῷ πολλὰκις ἐπεχείρησαν νὰ τὸν συλλάβωσιν καὶ αὐτοπροσώπως καὶ δι' ἄλλων, καὶ δὲν ἤδυνήθησαν, οὔτε τότε ἐξεπλάκησαν διὰ τὴν δύναμιν Αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐπέμενον εἰς τὴν κακίαν καὶ δὲν ἀπέχον ἀπὸ αὐτῆς· διότι, τὸ ὅτι ἐπεχείρουν νὰ συλλάβωσιν Αὐτόν, τὸ θεοβαλὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς λέγων: «Ταῦτα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαστροφυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐδεὶς ἐπίστανεν αὐτόν»². Εἰς τὸ ἱερὸν ὠμίλει καὶ εἰς θέσιν διδασκάλου (πράγμα, τὸ ὅποιον ἦτο μάλλον ἀρκετόν, διὰ νὰ ἐξεγείρῃ αὐτούς), καὶ ἔλεγεν αὐτά, διὰ τὰ ὅποια δυσηρεστοῦντο, καὶ κατηγοροῦν Αὐτόν, ὅτι κάμνει Ἐαυτὸν ἴσον μὲ τὸν Πατέρα· καθ' ὅσον μάλιστα τὸ «ὁὗο ἀνθρώπων ἢ μαρτυρία ἀληθὴς ἐστὶ»³ τοῦτο δεικνύει.

Ἄλλ' ὅμως ἐταῦτα, λέγει, «ἐλάλει ἐν τῷ ἱερῷ» καὶ εἰς θέσιν διδασκάλου, «καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἐπίστανεν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ»⁴, δηλαδὴ, διότι δὲν ἦτο ὁ κατάλληλος καιρὸς, κατὰ τὸν ὅποιον ἠθέλησε νὰ σταυρωθῇ. Ὡστε καὶ τότε δὲν εἶχε πραγματοποιηθῇ ἔργον τῆς δυνάμεως ἐκείνου, ἀλλὰ τῆς οἰκονομίας Αὐτοῦ· διότι αὐτοὶ καὶ παλαιότερον ἤθελον νὰ συλλάβωσιν Αὐτόν, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο· δὲν θὰ ἠδύναντο λοιπὸν οὔτε τότε, ἐὰν δὲν τὸ ἐπέτρεπεν Αὐτός.

«Ἐπὶ οὖν αὐτοῖς πάλιν ὁ Ἰησοῦς: Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με»⁵. Διατί λοιπὸν λέγει τοῦτο συνεχῶς; Διότι θέλει νὰ ταράξῃ καὶ νὰ φοβήσῃ τὰς ψυχὰς αὐτῶν· διότι θέλει πόσον φόβον προσκάλει ὁ λόγος οὗτος· διότι καὶ ἐνῷ ἤθελον νὰ θανατώσουσιν αὐτόν, διὰ νὰ ἀπαλ-

2. Ἰωάν. 8, 20.

3. Ἰωάν. 8, 17.

4. Ἰωάν. 8, 20.

5. Ἰωάν. 8, 21.

λαγοῦν, ζητοῦν νὰ μάθωσιν, ποῦ ὑπάγει· τόσον σπουδαῖα ἐφαινόζοντο ἐκ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς.

Καὶ κατὰ ἄλλο ἤθελε νὰ διδάξῃ αὐτούς, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς θείας ἐκείνων, ἀλλὰ ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ὀρίσει αὐτό, καὶ τὴν Ἀνάστασιν εἶχεν ἤδη προδιηγῶμαι διὰ τῶν λόγων τούτων.

Ἐλεγον λοιπὸν· «Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν»⁶. Τί κάμνει λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς; Θέλων νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ὑποψίαν αὐτῶν, καὶ νὰ δείξῃ ὅτι τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ὑποπιτεύονται, ἀποτελεῖ ἁμαρτήμα⁷, λέγει: «Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ»⁸. Ἐκεῖνο δέ, τὸ ὅποιον λέγει, σημαίνει τοῦτο: «Οὐδόλως εἶναι ἀπορίας ὅτιον τὸ ὅτι σεῖς κάμνετε τοιαύτας σκέψεις, ἐφ' ὅσον εἰσθε ἀνθρώποι σαρκικοὶ καὶ δὲν σκέπτεσθε τίποτε πνευματικόν· ἀλλ' ἐγὼ δὲν θὰ ἐπιτελέσω τοιαύτην πράξιν»· ἐνωθεν γάρ εἰμι· ὅμως ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ»⁹. Καὶ πάλιν ἐδῶ τὰς κοσμικὰς καὶ σαρκικὰς σκέψεις ἀναφέρει· ἐκ τούτου δὲ εἶναι φανερόν, ὅτι καὶ τὸ ἐγὼ οὐκ εἰμι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου¹⁰, δὲν σημαίνει ὅτι δὲν προσέλαβε σάρκα, ἀλλὰ ὅτι εἶναι μακρὸν ἀπὸ τὴν πονηρίαν ἐκείνων· διότι καὶ διὰ τοὺς μαθητάς λέγει ὅτι δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου¹¹· ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνοι εἶχον σάρκα.

Ὅπως λοιπὸν ὁ Παῦλος, δταν λέγῃ: «Οὐκ ἐστέ ἐν σαρκὶ»¹², δὲν ἐννοεῖ ὅτι εἰμεθα ἀσώματοι, οὕτω καὶ ὁ Κύριος, δταν λέγῃ, ὅτι οἱ μαθηταὶ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου, τίποτε ἄλλο δὲν μαρτυρεῖ εἰς αὐτούς, παρὰ καρτερίαν.

6. Ἰωάν. 8, 22.

7. Ἡ αὐτοκτονία καταδικάζεται καὶ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους (Πλάτωνος Φαίδρον Κεφ. 5).

8. Ἰωάν. 8, 23.

9. Ἰωάν. 8, 23.

10. Ἰωάν. 8, 23.

11. Ἰωάν. 15, 19.

12. Ρωμ. 8, 8.

«Εἶπον οὖν ὁμῶν ὅτι, ἐάν μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν ἀποθάνεσθε»¹³ διότι ἐάν διὰ τοῦτο ἦλθε διὰ τὰ ἐξολείψῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ δὲν εἶναι θυσιὸν κατ' ἄλλον τρόπον τὰ ἀποθάλαμεν αὐτήν, παρὰ μόνον διὰ τοῦ θανάτου, εἶναι ἀναπόφεικται ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν πιστεύει τὰ διατηρῇ εἰς ἑαυτὸν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον· ὅς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν θέλει τὰ θανατώσῃ τὸν πολλὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς πίστεως καὶ τὰ τὴν θάψῃ, τὰ ἀποθάνῃ μαζί με αὐτόν, καὶ θὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖ με τὴν προστεκὴν τὰ δῶση λόγον καὶ διὰ τὰ προηγούμενα ἁμαρτήματα. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν· «ὅ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται»¹⁴, ὅχι μόνον ἔπε δὲ δὲν πιστεύει, ἀλλὰ καὶ διότι ἀπέρχεται διατηρῶν καὶ τὰ προηγούμενα ἁμαρτήματα.

Ἔλεγαν λοιπὸν· «Σὺ τίς εἶ»¹⁵. Ὅποια ἀνοήσια! Μετὰ πόσων χρόνων καὶ ὕστερα ἀπὸ θαύματα καὶ διδασκαλίας ἐρωτοῦν· «Σὺ τίς εἶ». Τί λέγει λοιπὸν ὁ Χριστός; «Τὴν ἀρχὴν, ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν»¹⁶. Αὐτὸ δὲ τὸ ὁποῖον λέγει, σημαίνει τοῦτο περίπου· «Ἐλθε ἀνάξαι τὰ ἀκούσειτε καθ' ὁλοκληρίαν τοὺς λόγους μου, πολλὰ μὲλλον καὶ τὰ μάθετε ποῖος εἰμι, διότι σὺς πάντοτε ὁμιλεῖτε θέλοντες τὰ με δοκιμάσετε, καὶ χωρὶς τὰ προσέχετε εἰς τοὺς λόγους μου. Καὶ αὐτὰ διὰ τὴν ἀδυναμίαν τὴν νῦν τὰ ἐλέγξω (διότι τοῦτο σημαίνει τὸ «Πολλὰ ἔχω καὶ λέγει καὶ κρίνω»)»¹⁷ ὅχι μόνον δὲ τὰ ἐλέγξω ἀλλὰ καὶ τὰ τιμωρήσω, ἀλλ' ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος με ἀπέστελε, δηλαδὴ ὁ Πατὴρ, δὲν θέλει τοῦτο· οὐ γὰρ ἦλθον κρῖ-

¹³ ἰωάν. 8 24 (παρηλλαγμένον τὸ χωρίον)

¹⁴ ἰωάν. 3 18

¹⁵ ἰωάν. 8 25

¹⁶ ἰωάν. 8 25 δηλαδὴ «εἰμὶ ἐγώ» εὐθύς ἐξ ἀρχῆς καὶ συνεχῶς

¹⁷ ἰωάν. 8 26

να τὸν κόσμον, ἀλλὰ σῶσαι τὸν κόσμον¹⁸· οὐ γὰρ ἀπέστελεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, ἵνα κρῖνῃ τὸν κόσμον, λέγει, «ἀλλ' ἵνα σῶσῃ τὸν κόσμον»¹⁹. «Ἐάν λοιπὸν διὰ τοῦτο με ἀπέστελε, εἶναι δὲ ἀληθὴς, εὐλόγως ἐγὼ τῶρα καὶ εἶναι δὲν κρίνω. Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ λέγω διὰ τὴν σωτηρίαν σας, ὅχι δι' ἐλεγχον». Λέγει δὲ αὐτὰ, διὰ τὰ μὴ νομίσουν ὅτι, ἐνῶ ἀκούει τόσα, δὲν ἀντικρούει αὐτοὺς λόγῳ ἀδυναμίας, ἢ ὅτι δὲν γνωρίζει τὰς σκέψεις αὐτῶν καὶ τοὺς ἐμπαιγμούς αὐτῶν.

«Οὐκ ἐγνώσαν δὲ ὅτι τὸν Πατέρα αὐτοῖς λέγει»²⁰. Ὅποια ἀνοήσια! δὲν ἔπαυε τὰ ὁμιλῇ εἰς αὐτοὺς περὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ αὐτοὶ δὲν κατενόουν τοῦτο.

Ἔπειτα, ἀπαυθί, ἐνῶ ἔκαμε πολλὰ θαύματα καὶ ἐδίδαξε, δὲν προσεδέκυν αὐτοὺς, τοῦ λοιποῦ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Στοιχοῦ, λέγων· «Ὅταν ὑψώσῃ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ καὶ ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐστὶν ὁ πέμψας με, καὶ οὐκ ἀφήκε με μόνος ὁ Πατὴρ»²¹. Ἀποδεικνύει, ὅτι δικαίως ἔλεγε· «Εἰμαι ὅτι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς καὶ συνεχῶς λέγω πρὸς σᾶς»²².

ὁ Εἰς το σῦτον σημείον δὲν ἐπρόσεχον εἰς τοὺς λόγους· «Ὅταν ὑψώσῃ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου»· τότε κυρίως σὺς δὲν περιμένετε τὰ ἀπαλλαγῆτε ἀπὸ ἐμὲ καὶ τὰ με θανατώσετε, Ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι, τότε κυρίως θὰ μάθετε ὅτι ἐγὼ εἰμαι καὶ λόγῳ τῶν θαυμάτων, καὶ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀλώσεως. Διότι διὰ αὐτὰ ἦσαν ἀρκετὰ καὶ δείξουν τὴν δύναμιν Αὐτοῦ. Καὶ δὲν εἶπε· «Τότε θὰ γνωρίσετε, ποῖος εἰμαι»· διότι,

¹⁸ ἰωάν. 12 47 (παρηλλαγμένον τὸ χωρίον)

¹⁹ ἰωάν. 3 17 (παρηλλαγμένον τὸ χωρίον)

²⁰ ἰωάν. 8 27

²¹ ἰωάν. 8 28 20. Μεγίστη διαφορά μετὰ τοῦ χωρίου, ὡς ἀναφέρεται καὶ τοῦ ἀποστόλου περὶ τοῦ

²² ἰωάν. 8 28.

λέγε, όταν ἴδετε, ὅτι τίποτε δὲν θά πάθῃ ἀπὸ τὸν θάνατον «τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἶμι»²³. Δηλαδή ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος πάντα φέρω καὶ ὁδηγῶ, καὶ ὅχι ἀντίθετος πρὸς Ἐκεῖνον. Διὰ τοῦτο λοιπὸν προσέθεσε. «Καὶ ἐπ' ἑμαυτοῦ οὐ λαλῶ οὐδὲν»²⁴. διότι καὶ τὰ δύο θὰ γνωρίσετε, καὶ τὴν δύναμίν μου καὶ τὴν συμφωνίαν μου μετὰ τὸν Πατέρα διότι τὸ ἐπ' ἑμαυτοῦ οὐ λαλῶ οὐδὲν» δεκνύει τὸ ἀπορρόλλαστον τῆς οὐσίας²⁵, καὶ τὸ ὅτι τίποτε δὲν λέγει διαφορετικὸν ἀπὸ ἐκεῖνο, τὰ ὁποῖα ἔννοεῖ ὁ Πατήρ. Διότι θὰν ἀκπέσετε ἀπὸ τὴν λατρείαν, θὰν δὲν ἐπιτραπῇ εἰς σὰς οὐτε Αὐτὸν νὰ λατρεύετε, ὅπως καὶ πρότερον, τότε θὰ γνωρίσετε ὅτι κάμνει αὐτὰ ὑπερασπίζων ἐμὲ καὶ ὀργιζόμενος κατ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἤκουσαν ἐμὲ ὡς νὰ ἔλεγεν· «Ἐάν θεοθαίως ἤμην, κάποιος ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ξένος πρὸς Αὐτόν, δὲν θὰ ἐκίνη ἐναντίον σας τὴν ὀργήν».

Τοῦτο καὶ ὁ Ἰωάννης λέγει. «Δώσει τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ»²⁶ καὶ ὁ Δαβὶδ «Τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ»²⁷, καὶ ὁ Ἰσὼς ὁ Κύριος· «δοῦ ἀφίεται ὁ οἶκος ὁμῶν ἐρημίας»²⁸ καὶ αἱ παραβολαὶ τὸ αὐτὸ δεκνύουσι, ὅταν λέγῃ· «Τί ποιῆσαι τοῖς γεωργοῖς ἐκεῖνος; ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος ἐκεῖνου; Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει, αὐτοὺς»²⁹.

Βλέπετε ὅτι πανταχοῦ, ἐπειθὴ οὐδόλως μέχρι τότε πιστεύεται, ὁμιλεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διότι ἐάν αὐτοὺς καταστρέψῃ, ὅπως καὶ θὰ τοὺς καταστρέψῃ θε-

23. Ἰωάν. 8, 28.

24. Ἰωάν. 8, 28. Τὸ αὐθεντικὸν κείμενον ὅτι τοῦ «λαλῶ» ἔχει «ποιῶ».

25. Δηλαδή τὸ ὅτι εἶναι ὁμοουσίας μετὰ τὸν Πατέρα.

26. Ψαλ. 93, 9.

27. Ψαλμ. 2, 5.

28. Ματθ. 23, 38.

29. Μαρτ. 21, 40-41.

θαίως (διότι λέγει· «φέρετε αὐτοὺς ὅδε τοὺς μὴ θέλοντάς με θαυσιλεύσαι, καὶ κατασφάζατε»³⁰, διὰ ποῖον λόγον δὲν λέγει· ὅτι εἶναι ἰσικὸν τοῦ ἔργου, ἀλλὰ εἶναι τοῦ Πατρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γίνεται, διότι προσάρμοζε τὴν διδασκαλίαν του εἰς τὴν μικρὰν ἰκανότητα ἐκείνων (ὡς πρὸς τὸ νὰ κατανοοῦν τὰς ὁμηλικὰς ἐννοίας) καὶ διότι συγχρόνως τιμᾷ τὸν Πατέρα. Διὰ τοῦτο δὲν εἶπε· «ἀφήμι τὸν οἶκον ὁμῶν ἐρημον» ἀλλὰ «ἀφίεται»³¹ διότι τοῦτο μὲν τὸ ἐξέφρασεν ἀπροσώπως, διὰ δὲ τῶν λόγων· «Προσάκις ἠθέλησα ἐπιμνησθῆναι τὰ τέκνα ὁμῶν καὶ οὐκ ἠθέλησατε»³², κατόπιν δὲ τῆς προσθήκης ὅτι «ἀφίεται»³³ δεκνύει ὅτι, ὁ ἴδιος ἠτοίμαζε τὴν ἐρήμωσιν. Διότι, λέγει· ἔπειθ' εὐεργετούμενοι καὶ θεραπευόμενοι δὲν ἠθέλησατε νὰ ἀποκτήσετε γνώσιν, τιμωρούμενοι, θὰ γνωρίσετε ποῖος εἶμι· ἐγώ.

«Καὶ μετ' ἐμοῦ ἔστιν ὁ Πατήρ»³⁴. Δηλαδή διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅτι τὸ «ὁ πέμψας με»³⁵ ἐκφράζει κατωτερότητα Αὐτοῦ, λέγει· «Μετ' ἐμοῦ ἔστιν» ἢ μὲν πρώτη ἐκφρασις δεκνύει τὴν θείαν οἰκονομίαν, ἢ δὲ δευτέρα τὴν θεότητα (τοῦ Χριστοῦ).

«Καὶ οὐκ ἀφήκε με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε»³⁶. Πάλιν τὸν λόγον του κατεβίβασεν εἰς ταπεινωτέρας ἐκφράσεις³⁷, ἀσχολούμενος συνεχῶς με ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔλεγεν, ὅτι δὲν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι δὲν φιλάσσει τὸ Σάββατον· ὡς πρὸς τοῦτο λέγει·

30. Λουκ. 18, 27.

31. Λουκ. 19, 34.

32. Λουκ. 13, 35.

33. Ἰωάν. 8, 29.

34. Ἰωάν. 8, 29.

35. Ἰωάν. 8, 29.

36. Ἰωάν. 8, 29.

37. Δηλαδή ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι νὰ γίνωνται κατανοηταὶ ὑπὸ τοῦ πλῆθους ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζονται ὁμηλικῶς ἐννοίας.

«Τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποῖν πάντοτε» δεικνύων ὅτι καὶ ἡ κατάλυσις τοῦ Σαββάτου εἶναι ἀρεστὴ εἰς Αὐτόν.

Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ σταυρωθῇ λέγει. «Δοκεῖτε ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν Πατέρα μου,»³⁷ Καὶ θεθαύως ὅταν εἶπε μόνον «Τίνα ζητεῖτε»³⁸, ἔρριψε τοὺς δώκτας τοῦ ὑπνους. Διὰ τί λοιπὸν δὲν λέγει «Δοκεῖτε ὅτι οὐ δύναμαι ὑμᾶς ἀπολέσαι», ἀφοῦ ἀποδείξῃ τοῦτο ἑμπαράκτως. Προσαρμόζεται εἰς τὴν ἐλαχιστὴν ἱκανότητα αὐτῶν ὁ δὲ μεγάλην φροντίδα ἀλάμβανεν. ὥστε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τίποτε ἀντίθετον πρὸς τὸν Πατέρα δὲν κάμνει. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ὅδῳ ὁμιλεῖ κατὰ τρόπον περισσύτερον κατανοητὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὅπως ἀκριβῶς δὲ τὸ «οὐκ ἔφηκέ με μόνον» ἔχει λεχθῆ οὕτω καὶ τὸ «ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποῖν πάντοτε. Ταῦτα αὐτοῦ λαλήσαντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν»³⁹. Ὅταν κατεβίβασε τὸν λόγον τοῦ εἰς ταπεινὴν θαυμάσια ἐκφράσεως⁴⁰, τότε πολλοὶ ἐπίστευσαν. Ἀκόμη λοιπὸν ἐρωτᾷ διὰ τοῖον λόγον ὁμιλεῖ με ταπεινὰς ἐκφράσεις. Καὶ ὁμῶς θέλει, ὁ Εὐαγγελιστὴς ὑπεβίβασε τοῦτο ὅταν εἶπει ὅτι «ταῦτα αὐτοῦ λαλήσαντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν»⁴¹, σχεδὸν κραυγάζων ἐπὶ αὐτῶν γεγονότων τοῦτο «Νὰ μὴ θαυμάσιος, ἀκροατὰ, ἐὰν ἀκούσῃς κατὰ ταπεινὸν διότι ἐκεῖνο, οἱ ὅποιοι μέχρι τότε μετὰ τύσῃν διδασκαλίαν δὲν εἶχον ἀκόμη πεισθῆ, εὐλόγως ἤκουον διδασκαλίαν με ταπεινότερον τρόπον ἐκφράσεως, διὰ νὰ πεισθοῦν»

37 Μαθ 28, 53

38 ἰωάν 18, 4

39 ἰωάν 8, 29-30

40 Δηλαδή ἐκφράσεων κατανοητῶν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς τὴν φράσιν «Ὅτις δὲ καὶ ἐνταῦθα ἀνθρωπίνως φέγγει» (ἡτις μεταφράσθη. Τοιοῦτοτρόπος λοιπὸν καὶ ὅδῳ ὁμιλεῖ κατὰ τρόπον περισσύτερον κατανοητὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους)

41 ἰωάν 8, 30.

Καὶ τοῦτο λοιπὸν ἀποτελεῖ δικαιολογίαν δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ λεχθοῦν κατὰ ταπεινὸν τρόπον ἐκφράσεως. Ἐπίστευσαν θεθαύως, ἀλλὰ ὅχι ὅπως ἐπρεπε, ἀλλὰ ἀπλῶς καὶ ὥς ἔπυχεν εὐχαριστιθέντες καὶ ἀναπαυθέντες ἐκ τῆς ταπεινῆς ἐκφράσεως τῶν λόγων διότι, τὸ ὅτι, δὲν εἶχον τελείαν πίστιν, τὸ ἀποδεικνύει ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐκ τῶν λόγων, ποῦ ἠκολούθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς ὁποίους Αὐτοὶ πάλιν ὁρίζουν. Καὶ ἔδειξεν, ὅτι εἶναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, λέγων τὰ ἑξῆς: «Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους ἐὼν ὑμεῖς μεῖνῃτε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ»⁴² δεικνύων ὅτι μέχρι τότε οὐδὲν παρεδέχθησαν τὴν διδασκαλίαν του, ἀλλὰ ἐπρόσχον μένου εἰς τοὺς λόγους του. Διὰ τοῦτο καὶ σφοδρότερον ὁμιλεῖ διότι ἐκεῖ μὲν εἶπεν ἀπλῶς «Ζητηστέ με»⁴³, τώρα δὲ κατὰ σπουδαιότερον προσέθεσε, ὅτι «ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν ἀποθάνεισθε»⁴⁴. Καὶ τὸ πῶς θὰ συμβῇ αὐτὸ το δεικνύει, τὸ ὅτι «δὲν δύνασθε, ἀφοῦ ἔλαθε ἐκεῖ, τοῦ λοιποῦ νὰ με παρακαλέσεται»⁴⁵.

«Ταῦτα δὲ λαλῶ εἰς τὸν κόσμον»⁴⁶. Διὰ τούτων τῶν λόγων ἐδήλωσεν ὅτι τοῦ λοιποῦ θὰ μεταβῇ Αὐτὸς εἰς τὰ Ἑθνη. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐγνώρισαν εἰς τὸ ἑξῆς ὅτι πρότερον ὁμιλεῖ εἰς αὐτοὺς διὰ τὸν Πατέρα, πάλιν ὁμιλεῖ περὶ Αὐτοῦ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς χρήσεως ταπεινῶν ἐκφράσεων ἔχει ἐκθέσει. ὁ Εὐαγγελιστὴς

γ. «Αὐτοὶ τοιοῦτοτρόπως θέλωμεν τὰς Γραφὰς νὰ ἐρευνώμεν με ἀκριβέσι καὶ ὅχι με ἀπλῆν ἀναγνώσιν θὰ διηγηθῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν σωτηρίαν ἐὰν

42 ἰωάν 8, 31

43 ἰωάν 8, 2

44 ἰωάν 8, 24

45 Πρὸς ἰωάν 8, 21 «ἵνα ἐγὼ ὑπάγω. ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν»

46 ἰωάν 8, 28.

συνεχῶς ἀσχολούμεθα μὲ αὐτάς, θὰ γνωρίσωμεν καὶ τὴν ὁρθότητα τῶν δογμάτων καὶ τὴν χρησιμότητα τοῦ θίου (τὸν τέλειον θίου) Καὶ ἂν κανεὶς εἶναι πολὺ ἀνιήρως, καὶ ἁμῶς καὶ μαλθακός, καὶ ἂν τίποτε δὲν κερδίζῃ κατὰ τὸν προηγούμενον χρόνον, κατὰ τὸν χρόνον θεοθαίως τοῦτον θὰ συναποκομίσῃ κέρδος, καὶ θὰ λάβῃ κάμπον ὠφέλειαν, ἂν καὶ ὅχι πόσιν, ὥστε νὰ τὴν αἰσθανθῇ, ἀλλ' ὅμως θὰ λάβῃ αὐτὴν διότι ἂν κανεὶς πλησιάζων εἰς παρασκευαστήριον μύρων καὶ καθήμενος πλησίον τοιούτων ἐργαστηρίων, καὶ παρὰ τὴν θέλησίν του δέχεται νέαν ὁσμὴν λόγῳ τῆς εὐωδίας, πολλῶ μᾶλλον ὅταν μεταβαίνῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι ὅπως ἐκ τῆς ἀργίας δημιουργεῖται ἀργία, οὕτω καὶ ἐκ τῆς δραστηριότητος δημιουργεῖται προθυμία καὶ ἂν εἶσαι πλήρης μορίων κακῶν, καὶ ἂν εἶσαι ἀκάθαρτος, νὰ μὴ ἀποφύγῃς τὸ νὰ συναίξῃς ἐκεῖ.

Δύνανται νὰ εἰπῇ τίς. Ἀπὸ τί νὰ συναίξῃς ἐκεῖ, ἐφ' ὅσου, ἐνῶ ἀκούω, δὲν ἐκτελῶ, Δὲν εἶναι μικρὸν τὸ κέρδος νὰ θεωρῇς ὁθλιόν⁴⁷; τὸν ἑαυτὸν σου δὲν εἶναι ἄχρηστος αὐτὸς ὁ φόβος δὲν εἶναι, εἰς καιρὸν ἀκατάλληλον Ἐὰν μόνον στενάξῃς μὲ τὴν σκέψιν, ὅτι ἐνῶ ἀκούεις δὲν ἐκτελεῖς ὅπωςδήποτε κατοπεθὰ φθάσης καὶ εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τῶν ἀκουσμένων⁴⁸ διότι δὲν εἶναι δυνατόν, ὅταν κανεὶς ὁμιλῇ μὲ τὸν Θεόν, καὶ ἀκούῃ τὸν Θεὸν νὰ ὁμιλῇ, νὰ μὴ συναποκομίσῃ κέρδος.

Ἀμέσως θεοθαίως αἰσθανόμεθα εὐλόγησαν καὶ νίπτωμεν τὰς χεῖρας, ὅταν βέλωμεν νὰ λαθώμεν εὐέλων Βλέπεις πόση εὐλόγησις ἐκδηλώνεται, καὶ πρὸ τῆς ἀναγνώσεως, Ἄν λοιπὸν καὶ μὲ ἀκριθεῖαν ἀναγνώσωμεν τὸ βιβλίον, πολλὴν ὠφέλειαν θὰ συναποκομίσωμεν διό-

⁴⁷ Ὁθλιόν = σῆμα ὁπαντῶν παρὰ Χρυσοστόμῳ (ὁντιβ. «μοκαρίζω».)

τι ἔστι τὸ βιβλίον δὲ προεκάλει εἰς τὴν ψυχὴν εὐλόγησαι δὲν θὰ ἐνίπτομεν τὰς χεῖρας καὶ γυνή, καὶ ἂν εἶναι ἀκάλυπτος, ἀμέσως καλύπτεται. μὲ τὸ εἰδικὸν βφασμα, δεῖκνύουσα τὴν ἐσωτερικὴν εὐλόγησιν⁴⁹ καὶ ὁ ἀνὴρ, ἔστι εἶναι κακαλυμμένος, ἀποκαλύπτει τὴν κεφαλὴν Βλέπεις πῶς τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα καθίσταται κήρυξ τῆς ἐσωτερικῆς εὐλογίας.

Ἔπειτα ὅταν καθίσῃ ὁ ἀνὴρ ἄνθρωπος, δὲ νὰ ἀκούσῃ, πολλὰκις στενάξῃ, καὶ καταδικάζει τὴν παρούσαν ζωὴν.

Ὡς προσέχωμεν λοιπὸν εἰς τὰς Γραφάς, ἀγαπητοί, καὶ ἂν ὅχι, τίποτε ἄλλο, τὰ Εὐαγγέλια πάντως ὡς γίνονται, εἰς ἡμᾶς ἀντικειμένοι μελέτης, καὶ ὡς ἀσχολούμεθα μὲ αὐτά, ὅτι ἀμέσως, ὅταν ἀνοίξῃς τὸ βιβλίον, θὰ ἴδῃς ἀναγεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, καὶ θὰ ἀκούσῃς⁵⁰ ἀμέσως νὰ λέγῃ «Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις ἦν οὕτω Μηνηστεύσεως γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῇ Ἰωσήφ εὗρεθαι δι' ἡσαστρί βχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου»⁵¹, Ἐκεῖνος δὲ, ὁ ὅποιος ἀκούει αὐτὰ θὰ ἐπιθυμῇ ἀμέσως τὴν παρθενίαν, θὰ θαυμάσῃ τὸν τόκον τῆς Παρθένου, θὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὰ γυναικα δὲν εἶναι ἀσήμεντα καὶ αὐτά, ὅταν τῆς ἐπίσης τὴν Παρθένον νὰ ἀζώνεται Πνεύματος Ἁγίου, καὶ τὸν ἀγγελὸν νὰ συνομιλῇ μὲ Αὐτήν. Καὶ αὐτὰ μὲν θὰ ἐπιτυχῇς μὲ τὴν ἐπιφανειακὴν ἀνάγνωσιν ἂν δὲ ἐπιμενῇς μέχρι τέλους νὰ ἐξετάσῃς τὸ Εὐαγγέλιον, ἀμέσως θὰ περιφρονήσῃς ὅλα τὰ τοῦ παρόντος θίου, καὶ ὅλα τὰ ἐδῶ θὰ περιγέλασῃς καὶ ἂν εἰ

⁴⁸ Παρατηρήσαν τὸ ἐπιμολον κόν σχῆμα «τῆς ἐνδοθεν εὐλογίας» ὡς τὸ δέγμα ἐνδοκυμένης.

⁴⁹ Ὁ παρὰ Χρυσοστόμῳ καὶ ἄλλοις προκειμένου περὶ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν χρησιμοποιοῦν τὸ ῥῆμα ἀναγνώσκω ἀλλὰ ἀκούω, ἐπειδὴ θέλει νὰ τὸν ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή δὲν εἶναι νερὸν γράμμα, ἀλλὰ ζῶσα ἀδελφότητα.

⁵⁰ Ματθ. 1: 18.

σαι πλούσιος, τίποτε δὲν θὰ θεωρήσης τὸν πλοῦτον ὅταν ἀκούσης ὅτι, ἐνῶ ἦτο ἐκείνη γυνὴ τέκτονος καὶ ἐκ ταπεινοῦ οἴκου κατήγετο, κατέστη Μήτηρ τοῦ Δεσποτοῦ σου καὶ αἱ εἶσαι πτωχός, δὲν θὰ αἰσχυρῶς διὰ τὴν πτωχεῖαν σου, ὅταν μάθης ὅτι, δὲν ἡσχύνθη διὰ τὴν εὐπελεστάτην οἰκίαν ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου.

Αὐτὰ ὅταν σκεφθῇς, δὲν θὰ κλέψῃς, δὲν θὰ γίνῃς πλεονεκτής, δὲν θὰ λάθῃς σὺ ἐκεῖνα, ποὺ εἶναι τῶν ἄλλων, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ ἀγαπήσῃς τὴν πτωχείαν καὶ θὰ περ.φρονήσῃς τὸν πλοῦτον ὅν δὲ γίνῃ τοῦτο, θὰ ἀποβάλλῃς ὅλα τὰ κακὰ.

Πάλιν, ὅταν ἴδῃς αὐτὸν νὰ κήται ἐπὶ τῆς φάτνης δὲν θὰ φροντίσῃς νὰ θέσῃς εἰς τὸ τέκνον σου χρυσὰ κοσμήματα ὅτε εἰς τὴν γυναῖκα νὰ ἐτοιμάσῃς ὄργυρον στολίστον κλινῇ.

Ὅταν δὲ δὲν φροντίζῃς δι' αὐτά, ὅτε εἰς ἀρτωγὰς καὶ πλεονεξίας προερχομένης ἐκ τούτων θὰ ἐπδοθῇς. Πολλὰ καὶ ἄλλα εἶναι δυνατόν νὰ κερδίσῃς, τὰ ὅποια τώρα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφέρωμεν εἰς πρὸς ἕν' θὰ τὰ γνωρίσουν δὲ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἔχουν λάθευει πείραν.

Διὰ τοῦτο παρακαλῶ καὶ νὰ ἀποκτήσῃς θείλια, καὶ μετὰ τῶν θ' ἑλίων νὰ κατέχευε τὰ νοήματα, καὶ νὰ τὰ χαράσσετε εἰς τὴν σκέψιν σας ὅ ὅτι οἱ μὲν 'ουδαῖοι, ἐπειδὴ δὲν ἐπρόσεχον, διετάσσοντο νὰ κρεμοῦν τὰ θείλια ἐκ τῶν χειρῶν, ἡμεῖς οὐτε εἰς τὰς χεῖρας, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκίαν τὰ τοποθετοῦμεν ἐνῶ πρέπει νὰ τὰ ἐντυπώνωμεν εἰς τὴν καρδίαν.

Διότι το.συτοτρόπως, καθαρίζοντες τὸν παρόντα βίον, θὰ ἐπὶ τύχωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, τὰ ὅποια εἴθε νὰ συμβῇ ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ χάριτος καὶ φι. λανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δό-

ξα συγχρόνως μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, υἱὸν καὶ δε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΔ (54)

(Ἰωάν η , 31 - 47)

«Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πιστευούσας αὐτῷ Ἰουδαίους Ἐάν ὑμεῖς μενητε ἐν τῷ λόγῳ ἐγὼ ἐγώ, ἀληθὺς μάρτυς μου ἔσται, καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς»¹

Ὡς πρὸς τὰ ἀφορῶντα εἰς ἡμᾶς ὑφίσταται ἀνάγκη μεγάλης ὑπομονῆς, ἀγαπητοὶ ἡ δὲ ὑπομονὴ ἀποκτάται, ὅταν ἔχοι ν' ριζωθῇ τὰ δόγματα θαθεῖς εἰς τὴν καρδίαν. Διότι ὅπως ἀκριβῶς τὴν ὁρὴν, ἣ ὅποια εἰς τὰ κάτω στρώματα τοῦ ἔδαφους ἀφῆκε, τὰς ρίζας καὶ περιφυγγεται ἰσχυρῶς, οὐδεὶς ἄνεμος ὅταν ἐνσκήψῃ δὲν θὰ διληθῇ νὰ ἀποσπᾷσιν, οὕτω ἀκριβῶς καὶ τὴν ψυχὴν, ἣ ὅποια ἔχε καθήλωθῇ ἐκ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὴν ἐκ τούτου διότι ἀπὸ τὴν ρίζωσιν ἡ καθήλωσις εἶναι ἰσχυροτέρα. Τοῦτο λοιπὸν ὁ Προφήτης εὐχεται λέγων «Καθήλωσιν ἐκ τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου»²

Το.συτοτρόπως καὶ σὺ θὰ καθηλώσῃς τὴν ψυχὴν σου καὶ νὰ συνάμῃς αὐτήν, ὡς εἶναι ἐπιτυχόντης ταῦτα διὰ καρφίου διασπερασμένου. Διότι, ὅπως αὐτοί, οἱ ὅποιοι, ἐφαρμόζουν τοῦτο, εἶναι ἀκαταμάχητοι, οὕτω καὶ οἱ ἀντιθέτως πράττοντες εἶναι, εὐκατάβλητοι καὶ

¹ Ἰωάν 8 31
² Ψαλμ 118, 120.

ευκόλως καταρρίπτονται. πράγμα τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς καὶ τότε ἔπαιον οἱ Ἰουδαῖοι διότι ἐνῶ ἤκουσαν καὶ ἐπίστευσαν πάλιν παρεξέκλιναν.

Θέλων λοιπὸν ὁ Χριστὸς νὰ καταστήσῃ θαθεῖον τὴν πίστιν αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἐπιφανειακὴ κεντρὶς τὴν ψυχὴν αὐτῶν μὲ σφοδροτέρους λόγους (διότι ἴδιοι τῶν πεισυνόντων ἦτο καὶ τοὺς ἐλέγχους νὰ ἀνέχονται, ἐκεῖνοι δὲ ἀμέσως ἐξωργίζοντο). Πῶς δὲ πρῶτον τοῦτο; Κατ' ἀρχὴν παραγγέλλει «Ἐάν ὑμεῖς μένητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἑμῷ, ὅντως μαθηταὶ μου ἔσστε, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς»³, σχεδὸν τοῦτο λέγων «Μέλλω θαθεῖον διδόναι τομὴν, ἀλλὰ μὴ σαλευσθε». Μᾶλλον δὲ διὰ τούτων τῶν λόγων καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν αὐτῶν κατέπαυσε. Εἰπέ μου ἀπὸ τί θὰ ἐλευθερώσῃ αὐτοὺς, Ἄπο τὰ ἀμαρτήματα.

Τι ἀπάντησαν λοιπὸν οἱ ἀλαζόνες ἐκεῖνοι, «Σπέρμα Ἀβραάμ ἔσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλευκάμεν πώποτε»⁴. Κατέπεσε ἀμέσως τὸ φρόνημα αὐτῶν τοῦτο διὰ συνέθῃ, ἐπειδὴ εἶχον παραχθῇ λαμβάνοντες ὑπ' ὅψιν τὰ τοῦ κόσμου.

«Ἐάν μνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἑμῷ»⁵, εἶναι, λόγο. Ἐκεῖνου, ὁ ὁποῖος θεικινεῖ τὰς ἐνδομύχους σκέψεις των, καὶ γνωρίζει ὅτι ἐπίστευσαν, ἀλλὰ δὲν παρέμεναν ἐν τῇ πστε. Καὶ μεγάλην ὑπόσχεσιν δίδει, δηλαδὴ νὰ γίνουσι μαθηταὶ Αὐτοῦ. Διότι, ἐπειδὴ μερικοὶ ὅλγοι πρὶν εἶχον ἀπισχωρήσει. ὑπαινισσόμενος αὐτούς, λέγει «Ἐάν με νητε» διότι καὶ ἐκεῖνοι, ἤκουσαν καὶ ἐπίστευσαν καὶ ἀπισχωρήσαν ἐπειδὴ δὲν εἶχον παραμεί-

3. ἰωάν. 8, 32

4. «Μονογονεῖς» συνθέσις ἀκριβοῦς περὶ Χρυσοστόμου κατὰ μὴν ἰαν. ἰαν. τοῦ ἀποστόλου (πρὸς ἰωάν. αὐτὸν φωνὴν φησὶ ὁ Α' ὁ λινθ' 2)

5. ἰωάν. 8, 33

6. ἰωάν. 8, 31

«ἐν τῇ πστε. Πολλοὶ γάρ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὅπισω, καὶ οὐκ ἔτι μετ' αὐτοῦ περρησὶα περιεπάτουν»⁶.

«Γινώσασθε τὴν ἀλήθειαν»⁷. δηλαδὴ ἐμὲ θὰ γνωρίσετε «ἐγὼ γάρ εἰμι ἡ ἀλήθεια»⁸. «Τὰ μὲν Ἰουδαῖα πάντα ἀπατελοῦν τύπον, τὴν δὲ ἀλήθειαν ἐκ μέρους μου θὰ γνωρίσετε, καὶ θὰ σὰς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα» διότι, ὅπως ἀκριβῶς ἔλεγεν εἰς ἐκεῖνους «Ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν ἀποθανεῖσθε»⁹, οὕτω καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς ἔλεγεν· «Ἐλευθερώσει ὑμᾶς»¹⁰.

Καὶ δὲν εἶπεν «ἀπολλάξω ὑμᾶς δουλείας», ἀλλὰ τοῦτο εἰς αὐτοὺς φηκε νὰ ἐννοήσουν. Τὴν ἀπάντησαν λοιπὸν ἐκεῖνοι, «Σπέρμα Ἀβραάμ ἔσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλευκάμεν πώποτε»¹¹. Καὶ ὁμοῦ, ἐάν ἔπρεπε νὰ ἀγανακτήσουν, ἦτο ὀρθὸν νὰ ἀγανακτήσουν διὰ τὸν προηγούμενον λόγον «Γινώσασθε τὴν ἀλήθειαν» καὶ νὰ εἶπουν «Τι οὖν, νῦν τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἴσμεν; ὁ νόμος οὖν ψεύδος καὶ ἡ γνώσις ἡ ἡμετέρα». Ἀλλὰ δὲν ἐβδὶε φέροντο διὰ τιποτὲ ἐκ τούτων ἀλλὰ ποιοῦν διὰ τὰ κοσμικὰ πράγματα καὶ ὑπωπτεύθησαν ὅτι αὐτὰ ἀποτελοῦν δουλείαν. Διότι, ὑπάρχουν καὶ τώρα πολλοί, οἱ ὅποιοι διὰ μὲν πράγματα ἀδιάφορα αἰσχύνονται ὡς καὶ διὰ τὴν δουλείαν αὐτὴν, διὰ δὲ τὴν δουλείαν τῆς ἀμαρτίας δὲν αἰσχύνονται, πλεον καὶ θὰ πρᾶξιμων μωρίας φῶρας νὰ ἀποκληθῶν βαῖλοι ὡς πρὸς ἐκείνην τὴν

7. ἰωάν. 8, 36

8. ἰωάν. 8, 32

9. ἰωάν. 14, 6

10. ἰωάν. 8, 24

11. ἰωάν. 8, 32

12. ἰωάν. 8, 33

δουλείαν, παρὰ ὡς πρὸς αὐτὴν ἐδῶ (τὴν κοσμητικὴν) μίαν φορὰν¹³.

Τοιοῦτοι περίπου ἦσαν καὶ ἑκαῖνοι, καὶ δὲν ἔγνωρίζον ἄλλην δουλείαν, καὶ λέγουσι «δούλους ἐκάλεισας τοὺς ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ Ἀβραάμ, τοὺς εὐγενεῖς,» τοὺς ὅποιους δὲν ἔπρεπε διὰ τοῦτο νὰ θνομάσῃ δούλους, ἢ ὡς λέγουσι «οὐδέποτε ἐδουλεύσαμεν». Διότι το αὐταὶ ἦσαν αἱ καυχησιολογίαι τῶν Ἰουδαίων: «Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν» ἢ Ἰσραηλῖται ἐσμεν». Οὐδόλως ἐνθυμούνται τὰ ἔργα τῶν¹⁴ διὰ τοῦτο ἀναφώνησεν ὁ ὠάνης λέγων «Μὴ δόξητε λέγεα ὅτι πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ»¹⁵.

Διὰ τοῦτο δὲν ἠλεγξεν¹⁶ αὐτοὺς ὁ Χριστός, (διότι καὶ πολλὰκις ὑπῆρξαν δούλοι καὶ εἰς τοὺς Αἰγυπτίλους). Διότι οἱ λόγοι αὐτοῦ δὲν ἔγινοντο πρὸς ἀντίδικαν μὲ αὐτούς, ἀλλὰ πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν, καὶ πρὸς εὐεργεσίαν, καὶ διὰ τοῦτο κατέβαλε φροντίδα. Διότι θα ἐμνημόνευε τὰ τετρακόσια ἔτη τῆς δουλείας αὐτῶν θὰ ἐμνημόνευε τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη τὰ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Κροτῶν, τὰ ἄλλα τε μὲν εἰκοσι, ἄλλα τε δὲ δύο, ἄλλα τε δὲ ἐπτά θὰ ἔλεγεν, ὅτι οὐδέποτε ἔπαισαν νὰ εἶναι δούλοι.¹⁷

Ἀλλὰ δὲν ἐφρόντιζε νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ὑπῆρξαν δούλοι ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὅτι εἶναι δούλοι

13 «καὶ ἐλόντο ἐν μυριάκις ἐκείνην κληθῆναι δούλοι τὴν δουλείαν ἢ ταύτην ἀπαεῖ». Ἐντοῦτο παρατηρεῖται μίμησις τοῦ ρήτορος Λυσίου ὅν παραβάλλει τις ἐν χωρίῳ ἐκ τοῦ «ὕπὲρ ὁδυνάτου» λόγου αὐτοῦ, τὸ ὅτι «ὁ δὲ ἀνὴρ ἐν ἐλευθερίᾳ χρηρῆσθαι μάλλον ἢ ἀντιδοῦναι ὁ παῖς» (ὑπὲρ ὁδυν. 9).

14 Ματθ. 3, 9.

15 Δηλαδή ἤδυνστο ὁ Κύριος νὰ εἴπῃ «οὐδενὶ ἐδουλεύσατε οὐκ ἐδουλεύσατε Αἰγυπτίους καὶ Βαβυλωνίους καὶ ἑταίρους πολλούς».

16 Ἦς προνοεῖται σὺν τῷ ἀρ. 15. Τὰ 400 ἔτη ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐν Αἰγύπτῳ δουλείαν, τὰ δὲ ἑβδομήκοντα εἰς τὴν Βαβυλωνίαν σιγγιλικίαν.

τῆς ἁμαρτίας, ἢ ὅποια εἶναι καὶ ἡ πλέον ἀκαταμάχητος δουλεία, ἀπὸ τὴν ὅποιαν μόνον ὁ Θεὸς δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἄνθρωπον. Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν ὁμολογοῦν ὅτι αὐτὸ εἶναι ἔργον Θεοῦ, εἰς τοῦτο φέρε. αὐτοὺς καὶ λέγει· «Πῶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δούλος ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας»¹⁷, δεικνύων ὅτι περὶ αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας ὁμλεῖ, ἀπὸ αὐτῆς τῆς δουλείας.

«Ὁ δὲ δούλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ· ὁ δὲ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα»¹⁸. Μετὰ ἡρεμίαν καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ σημεῖον ἀπορρίπτει τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου καθοριζόμενα, ὅποιν ὦν τοὺς προηγούμενους χρόνους. Διότι, διὰ νὰ μὴ ἀνατρέχουν εἰς τὸν νόμον καὶ νὰ μὴ λέγουν «Θυσίας ἔχομεν ὡς ἐπέταξε Μωϋσῆς» ἔκεινα ἡμᾶς ἀπαλλάξαι δύνανται, διὰ τοῦτο προσέθεσεν αὐτοὺς τοὺς λόγους¹⁹.

Διότι ποῖαν ἀκολουθίαν θὰ εἶχον τὰ λεγόμενα, «Πάντες γὰρ ἡμαρτοὶ καὶ ὑπερποιεῖται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεάν τῇ αὐτοῦ χάριτι»²⁰ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἱερεῖς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει περὶ τοῦ ἱερέως ὅτι «ὀφείλει, προσφέρειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καθὼς ὁ πᾶρ τοῦ λαοῦ ἔπει καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθενείαν»²¹. Καὶ τοῦτο βεβαιῶνται διὰ τῆς φράσεως «Ὁ δούλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ». Ἐδῶ δὲ δεκνύει τὴν αὐτὴν τ.μ.ν. αὐτοῦ πρὸς τοὺς Πατέρας, καὶ τὴν διαφοράν δούλου καὶ ἐλευθέρου. Διότι ἡ παραβολὴ τοῦτο θέλει νὰ εἴπῃ δηλαδὴ ὅτι βεῖ ἔχει ἐξουσίαν ὁ δούλος· διότι τοῦτο σημαίνει τὸ «οὐ μένει».

Ὁ Διὰ τοῦτο δὲ, ὁμιλῶν περὶ ἁμαρτημάτων, ἔκαμε λόγοι περὶ οἰκίας, διότι ἤθελε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὅπως εἰς

17 Ἰωάν. 8, 34.

18 Ἰωάν. 8, 35.

19 Ἰωάν. 8, 35.

20 Ρωμ. 3, 23, 24.

21 Εβρ. 6, 3, 2.

τὴν οἰκίαν ὁ δεσπότης, οὕτω καὶ Αὐτὸς ἐξουσιάζει, τὰ πάντα. Ἰσὶ δὲ «οὐ μένει» σημαίνει, τοῦτο «δὲν ἔχει, ἐξουσίαν νὰ παρέχῃ δωρεάς, δεδομένου ὅτι, δὲν εἶναι οἱ κοδεσπότης ὁ δὲ υἱὸς εἶναι οἰκοδεσπότης» ὁ ὅτι τοῦτο σημαίνει ἡ φράσις «Μένει εἰς τὸν αἰῶνα» - λεγόμενη κατὰ μεταφοράν ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, διὰ νὰ μὴ λέγουν «Ἰδοὺ τίς εἶ,»²² - «Ἐγὼ εἶμι, πάντα Υἱὸς γάρ εἰμι, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ μένω τοῦ Πατρὸς» καὶ οἰκίαν ὀνομάζει τὴν ἐξουσίαν διότι καὶ ἀλλοτρίου ὀνομάζετο οἱ κ.αι τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πατρὸς «ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μοι μοναὶ πολλαὶ εἰσιν»²³ Διότι, ἐπειδὴ ὁ λόγος εἶναι περὶ ἐλευθερίας καὶ δουλείας, εὐλόγως χρησιμοποιοῦται αὐτὴν τὴν μεταφοράν, λέγων ὅτι δὲν εἶχον ἐξουσίαν ἐκεῖνο ἀφέσεως ἁμαρτιῶν.

«Ἐάν οὖν ὁ Υἱὸς ὁμῶς ἐλευθερώσῃ»²⁴ Εἶδες τὸ ὁμοούσιον Αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ πῶς ἀποδεικνύει ὅτι ἔχει, τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν μὲ Ἐκείνον, «Ἐάν ὁ Υἱὸς ὁμῶς ἐλευθερώσῃ, οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ προβάλλει ἀντίρρησην, ἀλλὰ θεθαίρει ἔχει τὴν ἐλευθερίαν» θεὸς γάρ ὁ δικαίων τίς ὁ κατακρίνων;²⁵ Ἐδῶ δὲ κνύει καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καθαρὰ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ὁποιοῦ τὴν κατ' ὄνομα ἐλευθερίαν ὅτι αὐτὴν καὶ οἱ ἄνθρωποι διδοῦν, ἐκείνην δὲ μόνος ὁ Θεός. Καὶ ὁ αὐτοῦ τοῦ λόγου²⁶ πείθει αὐτοὺς νὰ μὴ ἀισχύονται, διὰ τὴν δουλείαν αὐτῇ ἐδῶ ἀλλὰ διὰ τὴν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας. Καὶ θέλων νὰ δείξῃ ὅτι, ἂν καὶ δὲν ἦσαν δοῦλοι, ἐπεὶ δὴ ἀπεκρούσαν ἕνε νηὶ τῇ δουλείᾳ, περισσότερον ἔχουν κατασπῆ δοῦλοι προσέθεσιν ἀμέσως «Ὅντως ἐ

22 Ἰωάν. 8, 25

23 Ἰωάν. 14, 2

24 Ἰωάν. 8, 36

25 Ρωμ. 8, 33-34

26 Ἰωάν. 8, 39

λευθεροῦ ἐσεσθε»²⁷. Διὰ δὲ τῆς προσθήκης δεικνύει, ὅτι πῶς ὅτι, αὐτὴ ἡ ἐλευθερία (ἡ ἐδῶ) δὲν εἶναι ἀληθής.

Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ λέγουν ὅτι «ἁμαρταν οὐκ ἔχομεν» (ὁ δὲ ἦτο φυσικὸν νὰ εἶπουν τοῦτο), θέλει πῶς αὐτοὺς εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἔρριψε ἀφοῦ παραλείπει νὰ ἐλέγξῃ ὅλον τὸν θ.ον αὐτῶν, τοῦτο μὲ τὸ ὁποῖον ἡσυχολοῦντο καὶ τὸ ὁποῖον ἠθέλουν νὰ κάμουν, φέρεται εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει. «Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστέ ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτείνουσα»²⁸ Μὲ ἡρεμίαν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποβάλλει αὐτοὺς ἐκ τῆς συγγενείας ἐκείνης, διδάσκων νὰ μὴ κουχῶνται δι' αὐτὴν ὅτι ὅπως ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ δουλεία ἐξαρτῶνται, ἐκ τῶν ἔργων οὕτω καὶ ἡ συγγένεια. Καὶ δὲν εἶπεν ἀμέσως, «Οὐκ ἐστέ τοῦ Ἀβραάμ οἱ ἀνδροφόνου τοῦ δικαίου», ἀλλὰ κατ' ἄρχὴν συμβαδίζε, μὲ αὐτοὺς, καὶ λέγει «Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστέ»²⁹ ἀλλὰ δὲν εἶνα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ζητεῖται, διὰ τοῦτο καὶ ἐν συνεχείᾳ καθιστᾷ δριμύτερον τὸν λόγον τοῦτον.

Διότι εἶναι, δυνατόν νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ὅτι, ὅταν πρόκειται κάποιος νὰ ἐπιτελέσῃ κάτι σπουδαῖον μετὰ τὴν πραγματοποίησιν, μεγαλύνει τὴν ἐλευθερίαν λόγου ἐπιβεκνύει, δεδομένου ὅτι, ἡ μαρτυρία ἡ προερχομένη ἐκ τῶν ἔργων ἀποστομάνει αὐτοὺς.

Ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτείνουσα»³⁰ Διὰ τὴν, δύναται νὰ εἴπῃ τίς δὲν ἐρωτᾷ, ἐάν δικαίως ζητοῦν νὰ φονεύσῃ Αὐτόν. Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτως ἡ ὑπόθεσις διὰ τοῦτο καὶ

27 Ἰωάν. 8, 36

28 Ἰωάν. 8, 37

29 Ἰωάν. 8, 37 Ἀγών ὁ ἱερός Χρυσόστομος κοινωρθεῖται ἔννοει ὅτι συμβαδίζε, μὲ αὐτοὺς ὡς πρὸς τὸν ἰσχυρισμὸν τὸν καὶ ἐπαναλαβὴν ὅτι τὴν φράσιν τῶν ἀπλ. ἐκείνοι λέγουσιν.

«Σπέρμα Ἀβραάμ ἐστέ», καὶ ὁ Κύριος λέγει, «οἶδα ὅτι Σπέρμα Ἀβραάμ ἐστέ».

30 Ἰωάν. 8, 37

τὴν αἰτίαν προβάλλει, δηλαδή ὅτι «ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν»³¹. Πῶς λοιπὸν λέγει, ὅτι ἐπίστατον εἰς Αὐτόν, Ἀλλά, πρῶτον τὸ ὅποιον εἶπον, μεταβάλλουντο πάλιν. Διὰ τοῦτο καὶ σφοδρῶς ἐπετίμησεν αὐτοὺς διότι, ἐὰν καυχῶσθε διὰ τὴν συγγένειαν ἐκείνου (δηλ. τοῦ Ἀβραάμ), πρέπει νὰ δεῖξετε καὶ τὸν ἀνάλογον τρόπον ζωῆς.

Καὶ δὲν εἶπεν «οὐ χωρεῖτε τὸν λόγον» ἀλλὰ «οὐ χωρεῖ ὁ ἐμὸς λόγος ἐν ὑμῖν»³², θέλων νὰ δείξῃ τὸ ὅπως πῶς δογματῶν Αὐτοῦ καὶ ὁμοῦς δὲν ἔπρεπε διὰ τοῦτο νὰ τὸν θανατώσουν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ τὸν τιμῶν καὶ νὰ τὸν λατρεύουν, διὰ νὰ διδαχθοῦν.

Τ. λοιπὸν βα εἶπεν, καὶ ἂν σὺ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ λέγῃς; ὁ αὐτοῦ προσέθεσεν, «Ἄ ἐγὼ εἰδὼς καὶ παρὰ τῷ Πατρὶ μου τοῦτα λαλῶ καὶ ὑμεῖς, ὃ ἡκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν ποιεῖτε»³³. Ὅπως, λέγει, ἐγὼ καὶ ἀπὸ τούτων λόγους καὶ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν παρουσιάζω τὸν Πατέρα οὕτω καὶ σὺ εἰς ἀπὸ τὰ ἔργα, διότι δὲν ἔχω μόνον τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν μετὰ τὸν Πατέρα ἀλήθειαν.

Λέγουσιν εἰς Αὐτόν «Ἥμεῖς πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς εἰ πατέρας εἴχετε τὸν Ἀβραάμ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐποιεῖτε ἂν. Νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι»³⁴. Συνεχῶς ἐδῶ ἀνακινεῖ τὴν φονικὴν αὐτῶν διάθεσιν καὶ τοῖς Ἀβραάμ ἐνθυμίζει. Κάμνει δὲ τοῦτο, ἐπεὶ δὴ θέλει καὶ ἀπὸ αὐτῆς τὴν συγγένειαν νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς, καὶ νὰ ἐξαλειψῇ τὴν περιττὴν καύχησιν αὐτῶν, καὶ νὰ περὶ αὐτοὺς νὰ μὴ στηρίζουν εἰς ἐκεῖνον τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας οὔτε εἰς τὴν κατὰ

φύσιν συγγένειαν, ἀλλὰ εἰς τὴν κατὰ προαίρεσιν διάθεσιν τοῦτο ἦτο κείνο, τὸ ὅποσον ἡμποδίζεν αὐτοὺς νὰ πληρώσωσιν τὸν Χριστὸν τὸ ὅτι δηλαδή ἐνομιζοι ὅτι ἦρκει εἰς αὐτοὺς ἡ συγγένεια ἐκείνη διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν.

Ποῖαν δὲ ἀλήθειαν λέγει, ὅτι εἶναι ἴσος μετὰ τὸν Πατέρα διὰ τοῦτο θεθαίως ἐζήτουν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ θανατώσουν Αὐτόν καὶ λέγει. «Ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι τὴν ἀλήθειαν ἔμ' ἠλεόληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου»³⁵. Θέλων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι αὐτὰ, τὰ ὅποια λέγει δὲν εἶναι ἀντιθέτα πρὸς τὸν Πατέρα, πάλιν εἰς Αὐτὸν καταφεύγει.

«Λένουσιν Αὐτῷ Ἥμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννημένοι ἔσμεν πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν». Τί λέγεις, σεις πατέρας τὸν Θεὸν ἔχετε καὶ τὸν Χριστὸν κατηγορεῖτε, ἐπεὶ δὴ λέγει τοῦτο, βλέπεις ὅτι κατὰ ἕξα ρητῶν τῶν προειρημένων ὅτι Πατὴρ Αὐτοῦ εἶναι ὁ Θεός.^{36α}

γ. Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν ἀπέκλεισεν αὐτοὺς ἐκ τῆς συγγενείας τοῦ Ἀβραάμ, ἐπεὶ δὲ ἤδυναντο τίποτε νὰ εἴπω, καὶ ἄλλο σοφαιώτερον τολμοῦν ἀναφερόμενοι, εἰς τὸν Θεόν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτῆς τὴν τιμὴν ἀποκλείει αὐτοὺς, λέγων. «Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγάπατε ἂν ἐμέ, ὅτι ἐγὼ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξηλθὼν καὶ ἦκω καὶ ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐκ ἔλθω, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε. Διὰ τοῦτο οὐκ οἴσθε τὴν ἑσθίαν τὴν ἐμὴν; Ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. Ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ὁσέλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. Ἐκεῖνος ἀνθρωποπακτός ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀλήθειᾳ οὐχ ἔστηκεν. Ὅταν λαλήσῃ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ»^{36β}.

35. Ἰωάν. 8, 40 (παρηλασμένον τὸ χωρίον)

36α. Δεδομένου ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι κατ' οὐσίαν γιὼς τοῦ Πατρὸς καὶ ἰσχυὶ κατὰ χάριν ὅπως ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί

36β. ἰωάν. 8, 42-44

31. ἰωάν. 8, 37

32. ἰωάν. 8, 37

33. ἰωάν. 8, 38 (παρηλασμένον τὸ χωρίον)

34. ἰωάν. 8, 38-40.

Απέκλεισε λοιπόν αυτούς από την συγγένειαν τοῦ Ἀθραάμ, καί, ἐπειδὴ ἐτόλμησαν σοφωτέρως νὰ εἰποῦν, τότε ἐν συνεχείᾳ ἐπιφέρει κατ' αὐτῶν τὸ πλῆγμα λέγων ὅτι οἱ μόνον δὲν εἶναι τέκνα τοῦ Ἀθραάμ, ἀλλ' ὅτι εἶναι καὶ τοῦ διαβόλου, καταφέρων τὸ τραῦμα εἰς ἀντιστάθμους τῆς ἀνασχυντίας αὐτῶν, καὶ δὲν ἀφήνει αὐτὸ ἀνευ μαρτυρίας ἀλλὰ μὲ ἀποδείξεις αὐτὸ ἐξοπλίζων· διότι τὸ νὰ φονεῖ κανεὶς, λέγει, εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς κακίας ἐκεῖνου.

Καὶ δὲν εἶπεν ἄλλως: «τὰ ἔργα» ἀλλὰ «τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ ποιεῖτε», ἀποδεικνύων ὅτι καὶ ἐκεῖνος καὶ ἐκεῖνοι εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ φόνους, καὶ ὅτι ἡ αἰτία ἦτο ὁ φόνος³⁷. Διότι ὁ διάβολος, ἐνῶ δὲν ἠδύνατο καμμεῖν κατηγορίαν νὰ διατυπώσῃ κατὰ τοῦ Ἀδάμ, παρὰ μόνον ἐπειδὴ ἐφθόνη· αὐτόν, τὸν ἐφόνευσε.

Αὐτὸ λοιπόν καὶ ἐδῶ ὑπαινίσσεται. «Καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκε» δηλαδὴ εἰς τὴν ἐνάρτεον ζωὴν δὲν ἔμενε σταθερός. Διότι ἐπειδὴ συνεχῶς κατηγόρου Ἀυτόν, ὅτι δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ, λέγει ὅτι καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν αὐτῶν προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖ (δηλαδὴ ἀπὸ τὸν διάβολον)· διότι ἐκεῖνος πρῶτος ἐγέννησε τὸ ψεύδος λέγων· «ἢ ἂν ἡμέρα φάγητε, διανοιχθῇ σονται ὡμὸν οἱ ὀφθαλμοί»³⁸. Καὶ αὐτὸς πρῶτος ἔκαμε χρῆσιν αὐτοῦ· διότι οἱ μὲν ἀνθρώποι δὲν τὸ χρησιμοποιοῦν ὡς ἰδιόκοντων· ἀλλ' ὡς ξένων, ἐκεῖνος δὲ ὡς ἰδιόκοντος.

«Ἐγὼ δὲ ὅτι ἀλήθεϊαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι»³⁹. Ποία εἶναι ἡ συνέχεια, «Χωρὶς νὰ ἔχετε οὐδεμίαν κα-

³⁷ ΔΕ ὑπερσχηματικὸν ἐνταῦθα εἶναι ἡ παρήχρησις τῶν γραμμῶν τῶν τ' φ' καὶ ν' καὶ αὐτὰ φάνηται ἔχοντες καὶ ὅτι φθόνος ἦν ἡ αἰτία.

³⁸ Γεν. 3, 5.

³⁹ Ιωάν. 8, 45.

τηγορίαν θέλετε νὰ μὲ θανατώσετε διότι, ἐπειδὴ εἰσθε ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας, διὰ τοῦτο μὲ διώκετε ἐάν δὲν εἶναι αὕτη ἡ αἰτία, διατυπώσατε τὴν κατηγορίαν». Δι' αὐτὸν θεοβίως τὸν λόγον προσέθεσε· «Τίς ἐξ ὧμῶν ἐ λέγει με περὶ ἁμαρτίας»⁴⁰. Καὶ ἔπειτα ἐκεῖνον λέγουσιν·

«ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννημένοι»⁴¹. Καὶ ὁμοῦς ἐκ πορνείας ἐγεννηθῆσαι πολλοί (ὅ ὅτι καὶ μὴ ἐπιτρεπομένης σχέσεως συνήπτοι)· ἀλλ' οὔτε ὡς πρὸς τοῦτο φέρει ἀποδείξεις, ἀλλὰ μὲ ἐκεῖνο⁴² ἀσφαλίζεται. Δηλαδὴ ἐπεὶ δὴ ἐδείξεν ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ διαβόλου (διότι καὶ ὁ φόνος εἶναι ἔργον διαβολικόν, καὶ τὸ ψεύδος διαβολικόν· αὐτὰ δὲ καὶ τὰ δύο σὲς πράττετε), ἐκ τούτων ὅλων ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ νὰ ἀγασώμεν, αὐτὸ εἶναι σημεῖον τοῦ ὅτι προέρχεται τις ἐκ τοῦ Θεοῦ.

«Διὰτι οὐκ οἴδατε τὴν λαλίαν τὴν ἐμήν»⁴³. Διότι, ἐπειδὴ πάντοτε ἠπώρου, λεγοντες· «Τί ἔστιν, ὅτι λέγει»· Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὅμως οὐ δύνασθε ἐλθεῖν»⁴⁴. διὰ τοῦτο λέγει· «Οὐκ οἴδατε τὴν ἐμήν λαλίαν, ὅτι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε»⁴⁵. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, εἰς σῆς διότι σκέπτεσθε τὰ γήϊνα καὶ διότι, τὰ ἰδιόκοντα μοι εἶναι πολὺ ἀνώτερα. Ποῖαν σημασίαν λοιπόν ἔχει, ἐάν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσων. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν τὸ νὰ μὴ δυνασθε ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ νὰ μὴ θέλετε· διότι, ἐξεπαδεύσατε τοὺς ἑαυτοὺς σας νὰ εἶναι· εὐτελεῖς, διότι δὲν σκέπτεσθε τιποτέ σπουδαῖον.

Διότι, ἐπεὶ δὴ ἔλεγον ὅτι καταδωκοῦν αὐτὸν δεῖ-

⁴⁰ Ιωάν. 8, 48.

⁴¹ Ιωάν. 8, 41.

⁴² Εἰ ὁ Θεὸς, κατὰ ὡμὸν ἦν ἀναρτῶν ἂν ἐβίβ'· Ιωάν. 8, 42.

⁴³ Ιωάν. 8, 43 (Τὸ κείμενον τῆς Κ' Δ' ἀντ' τοῦ οἴδατε ἔχει τὸ γινώσκετε).

⁴⁴ Ιωάν. 7, 38.

⁴⁵ Ιωάν. 7, 43, 44.

κινούντες ζήλον ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦτο παντοῦ προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὸ νὰ καταβώκουν Αὐτὸν, εἶναι ἔργον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι μισοῦν τὸν Θεὸν ἀντιθέτως δέ, λέγει, τὸ νὰ ἀγαποῦν Αὐτὸν εἶναι χαρακτηριστικὸν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν τὸν Θεόν.

«Ἐνὰ Πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν»⁴⁶ Δι' αὐτὰ καυχῶνται ἐκ τῆς τιμητικῆς ὀνομασίας καὶ ὅχι ἐκ τῶν ἔργων. Ἄρα τὸ ὅτι σεῖς δὲν πιστεύετε δὲ εἶναι ἀπόδειξις, τοῦ ὅτι εἴμαι ἕνός πρὸς τὸν Θεόν ἀλλὰ ἡ ἀπιστία εἶναι σημεῖον τοῦ ὅτι δὲν γνωρίζετε σεῖς τὸν Θεόν⁴⁷. Τὸ δὲ αἶτιον προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι θέλετε νὰ ψεύδεσθε καὶ νὰ ἐπιτελῆτε τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου.

Τοῦτο δὲ προκαλεῖ ἡ μικρότης τῆς ψυχῆς, ὥπως λέγει ὁ Ἀποστόλος, «Ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ἔρις καὶ ζήλος, οὐχὶ σὰρκός ἐστε»⁴⁸. Διατί δὲ δὲν δύνασθε, «Ὅτι τοὺς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν»⁴⁹, δι' αὐτὸ φρονεῖτε καὶ φιλονικεῖτε.

Βλέπετε ὅτι τὸ «οὐ δύνασθε», τὸ παρουσιάζει ὡς ἰσοδύναμον μὲ τὸ νὰ μὴ θέλουν, διότι «Ἀβραάμ τοῦτο οὐκ ἐποίησεν»⁵⁰.

Ἀλλὰ ποῖα εἶναι τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἡ ἡμερότης, ἡ ἐπιεικεία, ἡ ὑπακοή· σεῖς δὲ ἀντίθετον στάσιν τηρεῖτε, ὁδὸν εἰσθε σκληροὶ καὶ ὠμοί. Πῶς δὲ ἦλθεν εἰς τὸν

46 ἰωάν 8 41

47 Δὲ σημαίνεται ἡ ἀνίθεσις.

Ὅσοι ὅρα τοὺς ἀλλοτρίους μὴ εἶναι, τὸ μὴ πιστεύειν ὅμως τεκμήριον. Ἀλλὰ τοῦ ὅμως εἶναι τὸν Θεόν ἡ ἀπιστία σημεῖον.

Ὅρα εὐταῖα, ὅτι ὁ ἱερέρης εἶπε τὰς λέξεις «τεκμήριον» καὶ «σημεῖον» καθ' ἓν τρόπον καὶ ὁ ῥήτωρ Ἰσοκράτης Π.χ. Ἀποσταλά σοι τὸνδε τὸν λόγον.

Τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς θύνοιας σημεῖον δὲ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀντιθέσεως.

(Ἰσοκρ. πρὸς Δημόκων 2)

48 Α Κορινθ 3 3

49 ἰωάν 8 44

50 ἰωάν 8 40

νοῦν των νὰ καταφυγουν εἰς τὸν Θεόν⁵¹.

Ἀπέδειξεν αὐτοὺς ὡς μὴ ἀνταξίους πρὸς τὸν Ἀβραάμ, θέλοντες δὲ νὰ ἐκφυγουν ἐκ τῆς εἰς θάνατον τὴν κηδεύουσας ταύτης, προέβησαν εἰς δηλώσιν περὶ ἀνωμίας καταγωγῆς διότι, ἐπεὶ δὴ κατηγορήσεν αὐτοὺς διὰ φόνον, ὡς ἐὰν προβάλλουν ὁ κακολογίαν ὅτι λαμβάνουν ἐκδίκησιν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, λέγουν τοῦτο, Δεικνύει λοιπὸν ὅτι ταῦτο εἶναι χαρακτηριστικὸν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι αὐτὸν τίθενται πρὸς τὸν Θεόν.

Τὸ δὲ «ἐξῆλθον»⁵² δεκνύει ὅτι Αὐτὸς ἀπὸ ἀκεῖ καταγεται λέγει, δὲ «ἐξῆλθον» ὑπονοοῦν τὴν ἀφίξιν Αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπεὶ δὲ ἦτο φυσικὸν αὐτοῖς νὰ εἶπουν ὅτι ἀλλεῖς μερικά πράγματα παράξεναι καὶ νέαι λέγει, ὅτι ἔχει ἐλθεῖ ἐκ τοῦ Θεοῦ. Εὐλόγως λοιπὸν δὲν ἀκούετε αὐτοὺς τοὺς λόγους, λέγει, διότι προέρχεσθε ἐκ τοῦ διαβόλου. Διότι, διὰ ποῖον λόγον θέλετε νὰ μὲ θανατώσατε, Ποῖαν κατηγορίαν ἔχοντες νὰ προβάλλετε. Ἐὰν δὲν συμβαίῃ τοῦτο, διατί «οὐ πιστεύετε μοι»⁵³.

Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν, ἀφοῦ ἀπέδειξεν ὅτι αὐτοὶ προέρχονται ἐκ τοῦ διαβόλου ἕνεκα τοῦ ψεύδους καὶ τοῦ φόνου, εἰδείξεν ὅτι εἶναι καὶ ἕνοι πρὸς τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Θεόν καὶ ὅτι μισοῦν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δὲν ἔκαμεν αἰδεσθῆν ἀδικίαν, καὶ διότι, δὲν ἡκουσιν Αὐτοῦ. Καὶ ἀποδεικνύει παντοῦ ὅτι οὕτε ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν ἦτο, οὔτε ἦτο ὁ λόγος αὐτός, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἐπίστευον, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευον, διότι ἦσαν ἕνοι πρὸς τὸν Θεόν ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει διαπράξει ἀμαρτήματα, ποῦ λέγει ὅτι ἔχει. Ἐλθε, ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ἀπὸ ἑκείνου ἔχει ἀποσταλῆ ποῦ λέγει τὴν ἀλήθειαν.

51 ἰωάν 8 41

52 ἰωάν 8, 42

53 ἰωάν 8 48

καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον λέγει, αὐτὴν, ὥστε ὅλους νὰ τοὺς προσκαλῇ δι' ἑλεγχον πρὸς διακρίσιν αὐτῆς, κατόπιν ἑάν δὲν γίνεται πιστευτός, εἶναι φανερόν δι' ἑνὸς γίνεται πιστευτός, διότι, ἐκεῖνο, εἶναι, σαρκεὶ καί· διότι, γνωρίζει, ὅτι ἡ εὐτελής ψυχὴ ὁ ἀπράττει ἀμαρτήματος Διὰ τοῦτο λέγει· «Ἐπεὶ, νοῦθοι γεγόνατε τὰς ἀκοαῖς ὁμῶν»⁵⁴. Διότι ὅταν κανεὶς δὲν δύναται νὰ παρρησιάζῃ τὰ ἐπίγεια, πῶς δύναται νὰ δεῖξῃ καρτερίαν ὅσα τὰ ἐπουράνια;

δ. Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, ὡς πράττωμεν τὰ πάντα ὥστε νὰ ἀκολουθήσωμεν ὁρθὴν ὁδὸν εἰς τὸν θίον ἡμῶν καὶ καταστῇ καθαρά ἡ διάνοιά μας, διὰ νὰ μὴ ὑπάρξῃ εἰς ἡμᾶς οὐδὲν ρυπαρὸν ἐμπόδιον. Νὰ φωτίσετε δι' ἑαυτοὺς τὰς ἐκτεταγμένας ἡμῶν γνώσεις, καὶ νὰ μὴ σπεύρετε εἰς ἀκόνθας⁵⁵. διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει, ὅτι ἡ πλεονεξία εἶναι κακόν, πότε θὰ γνωρίσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνώτερον, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἐδῶ, πότε θὰ προσκαλληθῇ εἰς τὰ ἐκεῖ,

Ἰσχυρὸν εἶναι, τὸ νὰ ἀρπάξῃ κανεὶς, ἀλλὰ ὅχι, τὰ φθαρτά, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν διότι «θεωσταί» λέγει, «ἀρπάξουσιν αὐτήν»⁵⁶. Ἄρα δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ ὀκνηρίαν νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτήν, ἀλλὰ μὲ ἐπιμέλειαν.

Τι δὲ σημαίνει, «Βιασταί»; Ὑπάρχει ἀνάγκη πολλῆς βίας (διότι εἶναι στενὴ ἡ ὁδὸς) καὶ νεανικῆς ψυχῆς καὶ γενναίας. Ἐκεῖνο, οἱ ὁποῖοι, ἀρπάζουσι θέλουσι ὅλους νὰ τοὺς προλάβουσιν δὲν στρέφουν τὸ βλέμμα τῶν εἰς τίποτε, οὔτε διὰ καταδίκην, οὔτε διὰ κατηγορίαν, οὔτε διὰ τιμωρίαν, ἀλλ' εἰς ἕνα μόνον σκοπὸν ἀπαθλεύουσιν

⁵⁴ Εἰς 5. 11

⁵⁵ Ἐνταῦθα ὁ εὐρὸς Χρυσόστομος ἔχει ἐπὶ ἑνὶ τῶν παραβολῶν τοῦ ἀποστόλου (Ματθ. 13. 4. 9)

⁵⁶ Ματθ. 11. 12

νὰ ἀναθῶν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θέλουσι νὰ ἀρπάξουσιν, καὶ ἄλλους τοὺς ἐμπροσθεν αὐτῶν προσπαθεῖν νὰ προσπεράσῃ. Ἄς ἀρπάξωμεν λοιπὸν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὅτι, ἐδῶ τὸ νὰ ἀρπάξῃ δὲν εἶναι ἀντικείμενον κατηγορίας ἀλλὰ ἐπαίνου ἀντικείμενον κατηγορίας δὲ εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀρπάξῃ.

Εἰδὼ λοιπὸν ὁ πλοῦτος μας δὲν καθίσταται πρόξενος τῆς ζημίας τοῦ ἄλλου. Ἄς σπεύσωμεν λοιπὸν νὰ ἀρπάξωμεν Αὐτήν (τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν) καὶ ἂν μᾶς ἐνοχλῇ ὁ θυμὸς καὶ ἂν μᾶς ἐνοχλῇ ἡ ἐπιθυμία, ὡς πείσωμεν τὴν φύσιν ὡς γινώσκοντες ἡμερώτεροι. ὡς κοπιᾶσιν ὅλγον διὰ νὰ ἀναπαυθῶμεν αἰωνίως. Νὰ μὴ ἀρπάξῃ τὸν χρυσόν, ἀλλὰ νὰ ἀρπάξῃ πλοῦτον, ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύει ὅτι, ὁ χρυσὸς εἶναι θρόνος⁵⁷. Διότι, εἰπέ μου, ἂν εἶχε τεθῇ ἐμπροσθέν σου μόνυδος καὶ χρυσός, τί θὰ ἤρπαζες, δὲν εἶναι, ἐβλογον ὅτι θὰ ἤρπαζες τὸν χρυσόν, ἔπειτα, ἐκεῖ μὲν ὅπου ὁ ἀρπάξων τιμωρεῖται, τὸ μὲν τὸ ἀνώτερον, ἐκεῖ δὲ ὅπου ὁ ἀρπάξων τιμᾶται, προδίδεις τὸ ἀνώτερον⁵⁸, διότι ἂν καὶ ἀπὸ τῶν ὁσῶν πλευρὰς ἐπέκει το τιμωρία, δὲν θὰ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν πάλιν,

Ἐδῶ δὲ δὲν συμβαίνει, τίποτε τοιοῦτον (τιμωρία), ἀλλὰ καὶ μακαρισμὸς ἐπακολουθεῖ.

Δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις. Καί πως εἶναι δυνατόν νὰ ἀρπάξω τὴν βασιλείαν, Νὰ ρηψῇ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς τὰς χεῖρας σου διότι ἐφ' ὅσον κατέχεις αὐτά, ἐκεῖνα δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τὰ ἀρπάξῃς. Διότι, φαντάσου ἄνθρωπε, ὁ ὁποῖος ἔχει τὰς χεῖρας τοῦ πληρεσίου γύρου, μήπως θὰ δυνηθῇ, ἐφ' ὅσον κρατεῖ τοῦτον, νὰ

⁵⁷ Αποφθνήσκω καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ. «Μὴ ἀρπάξῃ χρυσόν, ἀλλὰ ἀρπάξω πλοῦτον τὸν θρόνον δεικνύοντα τὸν χρυσόν»

⁵⁸ Ἴδε τὴν συμμετοικὴν ἀντιθέσιν.

Ἐνθα μὲν ὁ ἀρπάξων κολάζεται, τὸ μείζον τιμᾶται, ἐνθα δὲ ὁ ἀρπάξων τιμᾶται, προδίδει τὸ μείζον.

ἀρπάσῃ χρυσόν, ἐάν δὲν ρωπῇ τὸν ἀργυρον καὶ δὲν καταστῇ ἐλευθερος ἀπὸ αὐτόν.

Διότι ὁ ἀρπάζων πρέπει νὰ εἶναι εὐκλινής, ὥστε νὰ μὴ κατακρατηθῇ δι' αὐτόν, καὶ τῶρα ὑπάρχουν ἀντίπαλοι δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι μᾶς καταβιάζουν, δ.ἀ νὰ μᾶς ἀρπάσουν ἐκεῖνο τὸ ἀγαθόν. Ἀλλὰ ὡς ἀποφύνομεν αὐτάς, ὡς τὰς ἀποφύνομεν, χωρὶς νὰ ἀφίσωμεν εἰς αὐτάς ἐπ' ἐξω οὐδεμίαν λαθὴν. Ἄς ἀποκάμωμεν τὰ σχοινία, ὡς ἀπελευθερωθῶμεν ἀπὸ τὰς θωακτικὰς μερίμνας. Ποία εἶναι ἡ ἀνάγκη μεταξὺ τῶν ἐνδεμάτων; μέχρι ποῦτε θὰ ἐμπλεκώμεθα εἰς αὐτὰ τὰ καταγελαστοὰ ἀντικείμενα. Μέχρι, ποῦτε θὰ κρύπτωμεν τὸν χρυσόν,

Θὰ ἤθελα νὰ παύσω νὰ λέγω αὐτὰ πάντοτε, ἀλλὰ σεῖς δὲν με ἀφήνετε, διότι πάντοτε μου εἶδετε ἀφαρμὰς καὶ σχετικὰ ζητήματα.

Ἀλλὰ τῶρα θέσθαι ὡς παύσωμεν, ὥστε, καὶ ἄλλους ἀποῦ διδάσκωμεν διὰ τοῦ θείου νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ὑπεσχημένα ἀγαθὰ διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δ.ἀ τοῦ ὁποῦ καὶ μετὰ τοῦ ὁποῦ ἀνέκει, ἡ δόξα εἰς τὸν Πατέρα αὐτοῦ ἡμῶν μετὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΕ' (55)

(Ἰωάν. γ', 48-50)

Ἐπεὶ οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ: Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρεῖτης εἶ σύ καὶ δαίμων ἐ-
χεις. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς: Ἐγὼ δαίμων οὐκ ἔχω, ἀλλὰ
τιμὴν ἔχω τὴν Πατρὸς.

1 Ἰωάν. 8, 48-49

α' Ἀναίσχυντον πρᾶγμα καὶ θρασύ εἶναι ἢ κακία, καὶ ὅταν πρέπει νὰ κρύπτεται, περισσότερον ἐξαγριώ-
νεται πρᾶγμα, τὸ ὅποῖον ἔχει, συμβῇ ἐπὶ τῶν Ἰου-
δαίων δι' αὐτόν, ἐνῷ ἔπρεπε, νὰ αἰσθανθοῦν κατάνυξιν δι'
ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶχον λεχθῇ, ἀποῦ θαυμάσουν τὸ θάρ-
ρος καὶ τὴν ἀκολοῦθ' αὐτῶν λόγων, ἐν τούτοις ὑβρι-
ζουν ἀποκαλοῦντες τὸν Ἰησοῦν Σαμαρεῖτην καὶ λέ-
γοντες ὅτι κατέχεται ὑπὸ δαιμονίου καὶ λέγουσιν: «Οὐ-
χὶ καλῶς ἐλέγομεν ὅτι Σαμαρεῖτης εἶ σύ, καὶ δαίμο-
νιοι ἔχεις».² Διότι, ὅταν εἴπῃ κατὰ ὑψηλόν, θεωρεῖται
τοῦτο ὑπὸ λίαν ἀναίσχυντον ὅτι εἶναι ἀφροσύνη, ἐν καὶ
θεόσιμος εἰς οὐδὲν μέρος προηγουμένως εἶπεν ὁ Εὐ-
αγγελιστὴς ὅτι ἀπεκάλεσαν τὸν Κύριον Σαμαρεῖτην εἶ-
ναι, ὅμως ἐκ τῶν λόγων τούτων³ προφανές, ὅτι πολλὰ
κις ἐλέχθη τοῦτο ὑπ' αὐτῶν.

«Δαίμονιον ἔχεις», λέγει. (Καὶ ὅμως ποῖος εἶναι ὁ
ἔχων δαίμονιον, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τιμᾷ τὸν Θεόν ἢ ἐ-
κείνος ὁ ὁποῖος ὑβρίζει τὸν τιμῶντα Αὐτόν,).

Τὶ ἀπαντᾷ λοιπὸν ὁ Χριστός, αὐτὴ ἡ πραότης, αὐ-
τὴ ἡ ἐπέκεινα, «Ἐγὼ δαίμονιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τι-
μὴν τὸν πέμψαντά με»⁴. Ἐκεῖ μὲν, ὅπου ἔπρεπε νὰ
διδάτῃ αὐτοὺς καὶ νὰ καταρρίψῃ τὴν μεγάλην ἀλα-
ζονίαν αὐτῶν καὶ νὰ διδάξῃ αὐτοὺς νὰ μὴ ὑπερηφα-
νίζονται διὰ τὸν Ἀβραάμ ἥτο αὐτοῦς, ἐκεῖ δὲ ὅπου
ὁ ἴδιος ὑβριζόμενος ἔπρεπε νὰ ὀκμελῇ τοῦτο, πολλὴν
πραότητα μετέρχεται. διότι ὅταν μὲν ἔλεγον «Πατέ-
ρα τὸν Θεόν ἔχομεν καὶ τὸν Ἀβραάμ», σφοδρῶς ἐπε-
τίμησεν αὐτούς, ὅταν δὲ αὐτὸν κατηγοροῦν ὡς ἔ-
χοντα δαίμονιον ἐμὲ κατὰ ἡμῶν τρόπον, διδάσκων
ἡμᾶς τὰ μὲν ἀπορῶντα εἰς τὸν Θεόν νὰ προσεσιζώμεν,

2 Ἰωάν. 8, 48

3 Ἰωάν. 8, 48

4 Ἰωάν. 8, 49

τά θε εἰς ἡμᾶς νὰ παραβλέπωμεν.

«Ὑγὼ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν»⁵ Ταῦτα εἶπον, λέγει, διὰ νὰ ἀποδείξω ὅτι δὲν ἦτο πρέπον εἰς σὰς τὸν Θεὸν νὰ ἀποκαλῇτε πατέρα, διότι εἶσθε ἀνθρωποκτόνοι. Ὡστε ἐνεκα τῆς τιμῆς πρὸς Ἐκεῖνον εἶπον αὐτά, καὶ δι' Ἐκεῖνον ἀκούω αὐτά⁶ καὶ δι' Αὐτὸν μὲ προσβάλλετε. Ἀλλὰ οὐδόλως μὲ ἐνθαρρύνει διὰ τὴν ὕβριν αὐτὴν διότι ἀπέμεινε Ἐκεῖνος εἶσθε ὑπόλογοι διὰ τὰ λεχθέντα, διὰ τὸν ὅποιον ἀκούω αὐτά τώρα.

«Ὑγὼ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν»⁷ «Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἀπέφυγα νὰ σὰς τιμωρήσω, προβαίνω εἰς συμβουλὴν σας καὶ συμβουλεύω αὐτὰ νὰ πράττετε, ἐκ τῶν ὁποίων ὄχι μόνον τὴν κόλασιν θὰ ἀποφύγετε, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν θὰ ἐπιτύχετε»⁸.

«Ἐάν τις μου τὸν λόγον τηρήσῃ, οὐ μὴ θεωρήσῃ θάνατον εἰς τὸν αἰῶνα»⁹ Ἐδῶ δὲν ὁμολεῖ μόνον περὶ τῆς πίστεως ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς καθαρότητος τοῦ θείου. Καὶ προσηγομένως μὲν ἔλεγε «ζωὴν αἰώνιον ἔξεω»¹⁰ ἔδῳ δὲ, (λέγει) «θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ»¹¹ συγχρόνως δὲ ὅσα νύσσεται ὅτι τίποτε δὲν δύναται νὰ πράξουν οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἐάν τις ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος τηρεῖ τὸν λόγον Αὐτοῦ δὲν θὰ ἀποθάνῃ, πολλῶ μᾶλλον Αὐτός.

Τοῦτο λοιπὸν ἀφοῦ κατενόησαν καὶ οἱ Ἰσραὴλ λέγουν «Ἐγὼ ἐγνώκαμεν ὅτι, δοκίμιον ἔχεις Ἀβραάμ»

5 ἰωάν. 8 50

6 ἰωάν. 8 48

7 ἰωάν. 8 50

8 Ἀξιοσηπρότητον ἐνταῦθα τὸ ὁμοιοπρόσωπον σχῆμα

αὐτὸν δὲν τὴν κόλασιν ἐκπαύεσθε

ἀλλὰ καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐκπαύεσθε

Παραλήρησον ὡς οὕτως τὴν ἀντίθεσιν

9 ἰωάν. 8 51

10 ἰωάν. 3 15 16 καὶ 8, 40

11 ἰωάν. 8 51

ἀπέθανε καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον»², δηλαδὴ, ἐκεῖνο, οἱ ὅποιοι ἤκουσαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπέθανον, καὶ ἐκεῖνο, οἱ ὅποιοι ἤκουσαν τὸν Ἰσραὴλ σου δὲν θὰ ἀποθάνουν.

«Μὴ σὺ μεῖζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ» Ὁ ποῖα κεινοδοξία! πάλιν ἀντιτρέχουν εἰς τὴν συγγένειαν αὐτοῦ καὶ διμῶς κατὰ λογικὴν ἀκολουθίαν ἔπρεπε νὰ εἴπουν «Μὴ σὺ μεῖζων εἶ τοῦ Θεοῦ», ἢ οἱ ἀκούσαντες σοὶ (μεῖζονές εἰς) τοῦ Ἀβραάμ, (Μήπως σὺ εἶσα ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Θεόν ἢ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι σὲ ἤκουσαν, ἀνώτεροι ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ,). Ἀλλὰ δὲν λέγουσι αὐτό, ἔπε δὲ ἐνόμιζον ὅτι Αὐτός ἦτο κατώτερος καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ.

Λοιπὸν κατ' ἀρχὰς μὲν ἀποδεικνύει, ὅτι εἶναι ἀνθρωποκτόνος καὶ οὕτως ἀπεκλείσεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς συγγένειας τοῦ Ἀβραάμ, ἔπειθ' ὁ δὲ ἐπέμειναν δι' ἄλλου τρόπου καταρροπῆς, πάλιν αὐτὴν τὴν καυχήσιολογίαν των θέλων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι, κοπιᾶζουν ἀναφελῶς, καὶ περὶ μὲν τοῦ θανάτου τίποτε δὲν εἶπει εἰς αὐτοὺς, οὔτε ἀπεκάλυψε, οὔτε εἶπε ποῖον θάνατον ἐννοεῖ, κατ' ἀρχὴν δὲ πείθει ὅτι, ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ εἶναι ἀνώτερος, ἵνα καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου κόμῃ αὐτοὺς νὰ ἐντραπούν³ «διότι βεβαίως», λέγει «καὶ ἐάν ἡμῖν ὁ τυχὼν, δὲν ἔπρεπε νὰ θανατωθῇ, ἔφ' ὅσον δὲν διέπραξα οὐδὲν ἀδικημά, οἷός ἐστι λέγω καὶ τὴν ἀλήθειαν λέγω, καὶ δὲν ἔχω καμμίαν ἁμαρτίαν καὶ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ εἶμαι ἀπεσταλμένος, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ ἀνώτερος, τῶς δὲ εἶσθε μὲν ἀκοί καὶ δὲν ματαίωστε, ἐπιχειροῦντες νὰ μὲ φονεύετε»⁴.

Τ. λέγουσι λοιπὸν ἐκεῖνο «Ἐγὼ ἐγνώκαμεν ὅτι δὲ

12 ἰωάν. 8 52

μόνιον ἔχεις»¹³. Ἄλλ' ἡ Σαμαρεῖτις δὲν ὠμίλησεν οὕτως· διὰ τὸ δὲν εἶπεν εἰς αὐτόν «δαμόνιον ἔχεις», ἀλλὰ μόνον· «Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ»¹⁴. διότι αὐτοὶ μὲν ἦσαν ὀφειστοὶ κακοποιοὶ, ἐκείνη δὲ ἤθελε νὰ μάθῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ἠπόρησε, καὶ μὲ τὴν πρέπουσαν μετριοφροσύνην ἀπήντησε, καὶ Κύριον ὀνομάζει. Αὐτόν (δ.ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὑπόσχετα πολλῶν ἀνώτερων πράγματα, καὶ εἶναι ἀξιόπιστος δὲν ἔπρεπε νὰ ὑποβληθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ θαυμάζεται) αὐτοὶ δὲ ἀποκαλοῦν αὐτὸν δαίμωνι σμένοι¹⁵. Διότι ἐκεῖνο μὲν οἱ λόγοι, δηλαδὴ τῆς Σαμαρείτιδος ἦσαν λόγοι γυναικὸς ἐκφραζούσης ἀπορίαν, αὐτοὶ δὲ οἱ λόγοι ἦσαν ἀνθρώπων μὴ πιστευόντων καὶ διεστραμμένων.

«Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ»¹⁶. «Ὡστε τοῦτο κάμνε, νὰ εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ». Ὅταν λοιπὸν τὸν ἴδεις νὰ ὑψωθῇ, θά ὁμολογήσεις ὅτι εἶναι ἀνώτερος. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν. «Ὅταν ὑψώσῃ με, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι»¹⁷.

Καὶ παρατήρησε τὴν σύνεσιν. Κατ' ἀρχὴν ἀφοῦ ἀπέσχισεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς συγγένειας, παρουσιάζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ β.τ. εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ ἐκεῖνον, ὥστε κατὰ πολὺ ἀνώτερος καὶ τῶν Προφητῶν νὰ θεωρηθῇ. Διότι, ἐπεὶ δὴ πάντοτε ἔλεγον αὐτὸν προφήτην, διὰ τοῦτο ἔλεγεν «Ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν».

Ἐκεί μὲν λοιπὸν ἔλεγεν ὅτι ἐγερρεῖ τοὺς νεκροὺς,

13. Ἰωάν. 8. 52.

14. Ἰωάν. 4. 12.

15. Πιστὸς ἐντεῦθεν ὁ ὅρος Χρυσόστομος ἔχει ὅτι αὐτὸν χωρὸν ἐκ τῶν ἀπειρημονεμένων τοῦ Ἰεουφῶντος (Βιβλ. Γ. κεφ. 1. παρ. 18) ἐνθα συγχά θανάτων αἱ ἀεὶς δαίμονες δαίμονιον μόνον οὐκ, μόνον, δεδομένου, ὅτι συγχρότα χρησιμοποιεῖ τὴν πρώτην ἑννοίαν δὲ καὶ τὰς ἄλλας.

16. Ἰωάν. 8. 53.

17. Ἰωάν. 8. 28.

18. Ἰωάν. 8. 37.

ἐδῶ δὲ «Ὁ μὴ θεωρήσει, θάνατον ὁ πιστεύων»¹⁹, πρῶτα γὰρ τὸ ὅποιον πολὺ σπουδαιότερον ἦτο ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ νὰ κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ θανάτου· διὰ τοῦτο περυσότερον ὠργίζοντα. Ἰ. λέγουν λοιπὸν ἐκεῖνο. «Πῶς σεαυτὸν ποιεῖς»²⁰. Καὶ τοῦτο τὸ ἔλεγον κατὰ ὁμοιωτικὸν τρόπον «Σὺ», λέγει, κανεὶς «ἐπαινεῖς τὸν ἑαυτὸν σου». Εἰς τοῦτον τὸν λόγον λοιπὸν ὁ Χριστὸς ἀπαντᾷ. «Ἐάν ἐγὼ δοξάζω ἑμαυτὸν ἡ δόξα μου οὐδὲν ἐστίν»²¹.

Θ. Π. λέγουν ἐδῶ οἱ αἱρετικοί, ἤκουσε. «Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ», καὶ δὲν ἐτόλμηση νὰ εἴπῃ εἰς αὐτοὺς «να», ἀλλὰ συγκαταλαμβάνει ὡς κάμνε τοῦτο. Π. λοιπὸν, τίποτε δὲν εἶναι ἡ δόξα Αἰτοῦ, ὡς πρὸς ἐκεῖνους τιποτε δὲν εἶναι. Διότι, ὅπως λέγει «Ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἐστὶν ἀληθής»²², σύμφωνα μὲ τὴν σκεψὶν ἐκεῖνων αὐτῶ καὶ ἐδῶ λέγει. «Ἔστιν ὁ δοξάζων με»²³. Καὶ δ.α.τ. νὰ μὴ εἴπῃ· «Ὁ Πατήρ ὁ πέμψας με» ὅπως ἔλεγε προσηγομένως, ἀλλὰ λέγει, ὅτι ἐμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς ἡμῶν ἐστὶν, καὶ οὐκ οἴδατε αὐτόν»²⁴. Διότι ἠθέλε νὰ δείξῃ ὅτι οὐκ ἔστιν ὡς Πατέρα δὲν γνωρίζουν Αὐτόν, ἀλλὰ οὔτε ὡς Θεόν.

Ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν»²⁵. Ὡστε τὸ νὰ λέγῃ «Ἐγὼ οἶδα αὐτόν» δὲν εἶναι καυχῆσι λογία, ἀλλὰ τὸ νὰ εἴπω ὅτι δὲ γνωρίζω εἶναι ψεύδος· οἷος δὲ, ὅταν λέγετε ὅτι γνωρίζετε Αὐτόν, ψευδεσθε. Ὅπως λοιπὸν εἶπε, ἔάν λέγετε ὅτι γνωρίζετε ψευδεσθε. οὕτω καὶ ἐγὼ, εἴαν εἴπω ὅτι δὲν γνωρίζω.

19. Ἰωάν. 8. 51.

20. Ἰωάν. 8. 53.

21. Ἰωάν. 8. 54.

22. Ἰωάν. 8. 3.

23. Ἰωάν. 8. 54.

24. Ἰωάν. 8. 54-55.

25. Ἰωάν. 8. 55.

«Ἐάν ἐγὼ δοξάζω ἑμαυτόν»²⁶ Ἐπεὶ δὴ ἔλεγον «Τίνα σεαυτὸν ποιεῖς»²⁷ λέγε· «Ἐάν ἐγὼ ποιῶ, ἢ δόξα μου οὐδὲν ἔστι.»²⁸ Ὅπως λοιπὸν ἐγὼ γνωρίζω Αὐτὸν καλῶς οὕτω σεῖς Αὐτὸν ἀγνοεῖτε.

Ὅπως λοιπὸν ἐπὶ τοῦ Ἀθραάμ δὲν ἀπέκλεισε καθ' ὁλοκληρίαν τὴν καταγωγὴν, ἀλλὰ λέγε· «Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀθραάμ ἐστε»²⁹, ὥστε νὰ καταστήσῃ σοβαρὸν τέραν τὴν κατηγορίαν εἰς θάρος τῶν. οὕτω καὶ ἐδῶ δέ, ἀπέκλεισε τελείως τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ καταγωγὴν, ἀλλὰ τί λέγει· «Ὁι ὑμεῖς λέγετε»³⁰, Ἀφοῦ ἐξέθεσε τὴν διὰ τῶν λόγων διατυπωθεῖσαν καύχησιν, σοβαρῶτεράν κατέστησε τὴν κατηγορίαν.

Πῶς δὲ δὲν γνωρίζετε Αὐτόν, διότι ἐκείνους, ὁ ὁποῖος τὰ πάντα ὑπὲρ Αὐτοῦ λέγει καὶ πράττει ὥστε νὰ δοξασθῇ Αὐτός, τὸν ὑβρίζετε. ἔν καὶ ἔχει σταλῆ ὑπ' Ἐκείνου.

Ἀλλὰ τοῦτο³¹ εἶναι ἀνευ μαρτυρίας· ἀλλὰ τοῦτο πάλιν στηρίζεται ἐπὶ ἐκείνους, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ· «Καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρᾷ»³² Ἐδῶ δὲ εἰς τὸν λόγον κατέθετον, ἡθύνοντο νὰ τὸ ἀντιτάξουν διότι ἦτο σπουδαῖο ταῖς ἀπόδειξις τοῦ ὅτι εἶχε σταλῆ ἐκ μέρους Ἐκείνου.

Ἀθραάμ ὁ πατὴρ ὁμῶν ἠγαλλιᾶσαστο, νὰ ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη»³³ Πάλιν δεικνύει ὅτι, αὐτοὶ εἶναι, ἐξοὶ πρὸς ἐκεῖνον (τὸν Ἀθραάμ), ἔσθι θεσπάζεις δὲ ἐκεῖνα διὰ τὰ ὁποῖα ἔχαρην, αὐτοὶ λυπούνται· Ἡ ἡμέρα δὲ τὴν ὅποιαν ἐννοεῖ νομίζω ὅτι εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Σταυροῦ τὴν ὁποῖαν προσκόνι-

26 Ἰωάν. 8, 54.

27 Ἰωάν. 8, 53.

28 Ἰωάν. 8, 54.

29 Ἰωάν. 8, 37.

30 Ἰωάν. 8, 54.

31 Δηλαδή τὸ ὅτι ἔχει σταλῆ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

32 Ἰωάν. 8, 53.

33 Ἰωάν. 8, 56.

σε κατὰ τὴν προσφορὰν τοῦ κριοῦ καὶ τοῦ Ἰσαάκ.

Τι λέγουσι λοιπὸν ἐκεῖνοι, «Τεσσαράκοντα ἔτη ὁπίω ἔχεις καὶ Ἀθραάμ ἐδάρακας»³⁴. Ἐπομένως ὁ Χριστὸς ἐπληρώσε τα τεσσαράκοντα ἔτη Ἀπαυτῆ εἰς αὐτοὺς· «Πρὶν Ἀθραάμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι. Καὶ ἐλαθόν λιθοῦς, νὰ βάλλωσιν ἐπ' αὐτόν»³⁵.

Βλέπεις πῶς ἐστηρίξε τὸ ὅτι, εἶναι, ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἀθραάμ, δηλαδή ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐχάρη νὰ ἴδῃ τὴν ἡμέραν, καὶ θεωρεῖ τοῦτο ὡς ἀντικείμενον ἐνδ' ἀπερόντος, εἶναι φανερόν ὅτι θεωρεῖ αὐτὴν ὡς ἡμέραν παρουσιασθεῖσαν δι' εὐεργεσιαν, καὶ ὡς ἡμέραν ἐνός ἀνωτέρου ἀπὸ αὐτόν· Διότι ἐπεὶ δὴ ἔλεγον· «Ὁ τοῦ τέκτονος υἱός»³⁶ καὶ τίποτε περισσώτερον δὲν ἐνόμιζον, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁδηγεῖ αὐτοὺς εἰς ὑψηλότερας σκέψεις.

Ὅταν λοιπὸν ἤκουσαν «οὐκ οἰδατε τὸν Θεόν», δὲν ἐλυπήθησαν, ὅταν δὲ ἤκουσαν· «Πρὶν Ἀθραάμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι»³⁷ ἐπεὶ δὴ κατὰ τὴν γνώμην τῶν προσεβόλλετο ἡ εὐγενὴς καταγωγὴ τῶν, ὥρῃ ζῶντο καὶ ἐλιθοβάλλουν.

Ἐἶδε τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν καὶ ἐχάρη»³⁸ Δεικνύει ὅτι, ἐρχεται εἰς τὸ πάθος ὅχι παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ, ἐφ' ὅσον ἐκαινεῖ αὐτόν ὁ ὁποῖος γοηχαισθήθη διὰ τὸν σταυρὸν διότι τοῦτο τὸ πάθος ἦτο ἡ σωτηρία τῆς οἰκουμένης. Ἐκεῖνοι δὲ λιθοῦς ἔρριπτον τόσον παρεσκευασμένοι, ἦσαν δια φόνους καὶ τὰς τοσαύτας ἐνεργεῖας ἀπ' ἐαυτῶν ἐπετέλουν ἀπερσκαπτὰς.

Διὰ τί δὲ δὲν εἶπε· «Πρὸ τοῦ Ἀθραάμ γενέσθαι, ἐγὼ ἡμην» ἀλλὰ «ἐγὼ εἰμι»;· Ὅπως ἀκριθῶς ὁ Πατὴρ

34 Ἰωάν. 8, 57 (Ἐν Κ. Δ. ἀναγράφεται πενήτηκοντα).

35 Ἰωάν. 8, 58, 59.

36 Ματθ. 13, 53.

37 Ἰωάν. 8, 58.

38 Ἰωάν. 8, 56.

αὐτοῦ χρῆσις μπορεῖ αὐτὴν τὴν λέξιν, θηλαγὴ τὸ εἶναι, οὕτως καὶ Ἐκείνος διότι ἡ λέξις αὕτη σημαίνει δεῖ πάντοτε εἶναι. καὶ εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ οἰονδήποτε χρόνου· διὰ τοῦτο καὶ ὁ λόγος αὗτος θεωρεῖται ὅτι ἐκείνων ὅτι εἶναι θλάσφημος. Ἐάν δὲ δὲν ἠγέθησαν τὴν συγκρίσιν πρὸς τὸν Ἀβραάμ, (ὅτι καὶ ἦτο θεοσάως μικρά), ἐάν συνεχῶς τὸν Ἑσυχόν του παρουσιαζεν ἴσον με τὸν Πατέρα, εἶρα γὰρ θὰ ἔπαισι Αὐτὸν νὰ κτυποῦν.

Κατόπιν φεύγει πάλιν κατὰ τρόπον ἀνθρωπίνον, καὶ κρυπτεται, ἀφοῦ ἀρκετὴν διδασκαλίαν ἔκαμεν εἰς αὐτούς, καὶ ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε τὰ ἀπορῶντα εἰς Αὐτόν, ἐξηλθε· ἐκ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἴασι. τοῦ τυφλοῦ. θέλων διὰ τῶν ἔργων νὰ καταστήσῃ πιστευόν, ὅτι πρὸ τοῦ Ἀβραάμ ὑπάρχει.

Ἀλλ' ἴσως θὰ εἴπῃ τις «Διὰ ποῖον λόγον δὲν ἐξημῆδεν σε τὴν δύναμιν αὐτῶν, διότι τότε θὰ ἐπίστευσαν» Παράλυτον ἐθεράπευσε καὶ δὲν ἐπέστευσαν, ἀπερὶ αὐτὰ λαθαίματα ἔκαμεν, εἰς αὐτὸ δὲ ἀκόμη τὸ πάθος του ἐβριμῶν αὐτοὺς ὑπείκει³⁹, καὶ ἐσκότειν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ δὲν ἐπίστευσαν· πῶς λοιπὸν θὰ ἐπίστευον ἐάν ἐξεμῆδεν τὴν δύναμιν αὐτῶν, διότι τότε χερότερον δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία δὲν ἔχει ἐλπίδας καὶ ἐν ἴσῃ σημεῖα καὶ ἐν ἴσῃ τέρατα, ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ τὴν αὐτὴν ἀνά σκληρίαν· διότι καὶ ὁ Φαραὼ, ἐν ᾧ ἀπείρους πληγὰς ἐδέχετο μόνον ὅταν ἐτιμωρεῖτο, ἐσώφρον ζετο, καὶ μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας παρέμενεν ἀδόρθωτος, δεδομένου ὅτι κατεδίωκεν αὐτοὺς, τοὺς ὅπου οὐς ἀφῆκεν ἐλευθέρους⁴⁰.

Διὰ τοῦτο συχνὰ ὁ Παῦλος λέγει «Μὴ σκληρυθῇ

τις ἐξ ὧν ἀπάτη τῆς ἀμαρτίας⁴¹. Διότι θῶς τὰ μέλη τοῦ σώματος εἰς τὸ τέλος νεκρώνονται. καὶ δὲν ἔχουν πλέον οὐδεμίαν αἴσθησιν, οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ ὅταν καταληφθῇ ἀπὸ πολλὰ πάθη νεκρώνεται. ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν. Καὶ ἐν προσφέρῃς ὁτιδήποτε, δὲν λαμβάνει αἴσθησιν τοῦ προσφερομένου, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀπειλήσῃς μὲ τιμωρίαν ἢ μὲ ὁτιδήποτε ἄλλο, θὰ μὲν ἀνεπηρέαστος.

γ' Διὰ τοῦτο λοιπὸν παρακαλῶ, ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἐλπίδας σωτηρίας, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα νὰ ἐπιστρέψωμεν, νὰ πράξωμεν τὰ πάντα· διότι, ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν χάσει τὰς αἰσθήσεις των, ὅπως ἐκ τῶν κυβερνητῶν ἔκωσο οἱ ὁποῖοι ἔχασαν πᾶσαν ἐλπίδα παραδιδόντες τὸ σκάφος εἰς τοὺς ἀνέμους δὲν καταβάλλοιεν οὐδεμίαν προσπάθειαν ἐκ μέρους των, οὕτως καὶ αὐτοὶ τοῦ λοιποῦ φέρονται. Δηλαδή ὁ φθονερός εἰς ἕνα μόνον σκοπὸν ἀνιδέετα, νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ἐν πράκειν νὰ τιμωρηθῇ, καὶ ἐν πράκειν νὰ θανατωθῇ, γίνεται μόνον τοῦ πάθους δουλὸς τὸ αὐτὸ πράττειν καὶ ὁ ἀκόλαστος καὶ ὁ φιλοχρήματος.

Ἐάν δὲ τῶν παθῶν τόση εἴναι ἡ τυραννίς, πολὺ ἀνωτέρα εἶναι τῆς ἀρετῆς ἡ δύναμις· ἐάν δι' ἐκεῖνα δὲν ὑπολογίζομεν τὸν θάνατον, πολὺ περισσότερον δι' αὐτὴν· ἐάν ἐκεῖνοι περιφρονοῦν τὴν ψυχὴν των, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ ἐργαζόμεν κατὰ παρομοίον τρόπον διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν· διότι ποῦ δικαιολογία θὰ ὑπάρχῃ δι' ἡμᾶς, ὅταν, ἐν ᾧ ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι καταστρέφονται, δεκνύουν τοιοῦτον ζῆλον διὰ τὴν κατὰ τρεφὴν των ἡμεῖς διὰ τὴν σωτηρίαν μας δὲν δεξώμεν τόσον ζῆλον, ἀλλὰ πάντοτε ἐπιμένωμεν νὰ βασανίζωμεθα ὑπὸ τοῦ φθόνου;

Διότι τίποτε δὲν εἶναι χερότερον ἀπὸ τὸν φθόνον.

³⁹ ὡς 18, 8
⁴⁰ Ἐξο6 7 14

νον· διὰ τὰ καταστρέψει ἄλλον ὁ φθονερός, καταστρέψει καὶ τὸν ἑαυτὸν του⁴². Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ φθονεροῦ τήκεται ὑπὸ τῆς λύτης, ἤ εἰς διαρκὴ θάνατον, τοὺς θεωρεῖ ὅλους ἐχθρούς, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν διαπράξει οὐδὲν ἀθέκημα· θλίβεται διότι ὁ Θεὸς τιμᾶται, χαίρει δι' ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὅποια ὁ διαβολὸς χαίρει⁴³.

Ὁ τάδε ἔχει τιμῇ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, ἅλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι τιμὴ, μὴ φθονήσης. Ἄλλὰ χαίρει τμῆς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, τὰ συναγωνισθῆς αὐτὸν καὶ τὰ γυνῆς ὁμοῖος. Δὲν θέλεις, διατὶ λατὼν καταστρέφεις ἐπιπροσθέτως τὸν ἑαυτὸν σου. Διὰ καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ἔχεις τὸ ἀπορρίπτεις· Δὲν δύνασαι τὰ γυνῆς ἴσος μὲ ἐκεῖνον καὶ τὰ λάθης κατὰ κοῦλον, διὰτὶ λαμβάνεις ἐπιπροσθέτως καὶ τὸ κακόν. Ἐνὶ πρὶν νὰ συμμετέχῃς εἰς τὴν χαρὰν τοῦ ἄλλου, ὥστε καὶ ἂν δὲν δυνηθῇς νὰ συμμετέσχῃς εἰς τοὺς κόπους, νὰ συναποκομισθῇς ὀφέλειαν ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν χαρὰν διότι ἀρκεῖ πολλάκις ἡ προαίρεσις διὰ τὰ ἐπιτελέσῃς μέγα ἀγαθόν.

Ὁ Ἰεζεκιήλ λοιπὸν λέγει ὅτι οἱ Μωαβῖται ἐτιμωροῦντο, διότι ἔχαιρον διὰ τὰς συμφορὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν⁴⁴ καὶ ὅτι μερικοὶ ἄλλοι ἐσώζοντο, διότι ἐστέναζον διὰ τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων. Ἐὰν διὰ τοὺς στενάζοντας ἔνεκα τῶν συμφορῶν τῶν ἄλλων ὑπάρχει καὶ

ποια κατηγορία, πολὺ περισσότερον δι' ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι εὐχαριστοῦνται διὰ τὰς τμῆς τῶν ἄλλων.

Κατηγορεῖ τοὺς Μωαβῖταις, διότι ἔχαιρον διὰ τὰ κακὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν καὶ ὁ Θεὸς ἐπιμῶρε. αὐτοὺς ἀλλὰ οὕτε ὅταν ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς τιμῶρῃ, πρέπει ἡμεῖς νὰ ὑποχρυσουμεθα εἰς θάρος τῶν τιμωρουμένων· ὅτι αὐτὸν ὁ ἴδιος δὲν θέλει νὰ τιμωρήσῃ αὐτούς.

Ἐὰν δὲ πρέπει νὰ πονώμεν μαζὶ μὲ τοὺς τιμωρουμένους, πολὺ περισσότερον δὲν πρέπει νὰ φθονῶμεν τοὺς τιμωμένους.

Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν οἱ περὶ τὸν Κορέ καὶ τὸν Δαβὴν ἠφανίσθησαν, ἀφού τοὺς μὲν φθονομένους κατέστησαν λαμπροτέρους τοὺς δὲ ἑαυτοὺς τῶν παρέδωκαν εἰς τὴν τιμωρίαν.

Διὸ ὁ φθόνος εἶναι θηρίον ἰοδόλον, θηρίον ἀκάβατον⁴⁵, κακὰ θεληματικὴ ἀσυγχώρητος, πονηρία ἀναπολόγητος, αἵα καὶ μῆτηρ πάντων τῶν κακῶν.

Διὰ τοῦτο ρηκὶς ἀς ἀποδόλωμεν αὐτήν, ἵνα καὶ τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγώμεν, καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῦ καὶ μετὰ τοῦ ὁποῦ ἀνῆκε, εἰς τὸν Πατέρα ἡ δοξὰ συγχρόνως μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΣ (56)

(Ἰωάν 9, 1-5)

«Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἀνθρώπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. Καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν οἱ μισθῆται αὐτοῦ, λέγοντες Ἰησοῦ, τίς ἔργον οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς γεννῆθῃ.»

42 Παρόμοια τὸ σατυρικὸν ἐπίγραμμα τοῦ Κωνστ. Ἰκόνου

Ο ΦΘΟΝΟΣ

Ὁ φθόνος σοὶ νὰ ν κακὸς
μὰ καὶ τὸ καλὸ τοῦ
καὶ αὐτὸν τὸν μοχθρὸν
νὰ λικνῇ ἐπὶ τὸ κακὸ τοῦ

43 Παρατηρητὸν ἐντοθεῖ τὸ σχῆμα κύκλου
χαίρει ἐπ' οἷς ὁ διαβολὸς χαίρει

44 εἶδεκ 35 14-15

45 Σχῆμα ἐπαναφορὰς ἐξοίρειν τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ φθόνου
ὡς θηρίον, θηρίον γὰρ ἐστὶν ἰοδόλον ὁ φθόνος, θηρίον ἀκάβατον

α. «Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς»¹. Ἐπειδὴ ἦτο λίαν φιλόφρωντος καὶ ἐφρόντιζε διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, καὶ ἤθελε νὰ φράξῃ τὰ στόματα τῶν πονηρῶν, τίποτε δὲν παραλείπει ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιήσῃ, καὶ ἂν ἀκόμη οὐδεὶς ἐδῶδε προσοχῇ.

Αὐτὸ λοιπὸν ἄφοδ' ἐγνώριζεν ὁ Προφήτης ἔλεγεν «Ὅπως ἂν δικαιοῦσθαι ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαι σε»². Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἐδῶ, ἔπει δὴ δὲν ἐδέχθησαν τὸ ὕμνος τῶν λόγων Του, ἀλλὰ καὶ δαμονομένον ἀπεκάλεσαν Αὐτόν, καὶ ἔπτεχον νὰ τὸν θανατώσουν, ἀφοῦ ἐξήλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, θελὼν καὶ μὲ τὴν ἀπουσίαν του νὰ καταπραῖνῃ τὴν ὀργὴν αὐτῶν, καὶ μὲ τὴν ἐπιτέλειον τοῦ θαύματος νὰ καταστελεῖ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν ὀμότητα αὐτῶν, καὶ τοὺς λόγους του νὰ καταστήσῃ πιστευτούς, καὶ ἐπιτελεῖ θαῦμα ὅχι τυχαῖον, ἀλλὰ θαῦμα τὸ ὅποιον τότε οὐκ ἔπρωτον φορὴν συνέβη «ἀπὸ γὰρ τοῦ αἵματος», λέγει, «οὐκ ἦ καύσθη δὲ ἡνιόχε τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου»³, διότι τυφλοῦ μὲν ἡνιόχε ἴσως κάποιος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ τυφλοῦ ἐκ γενετῆς, ὅχι ἀκόμη. Καὶ οἱ, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἦλθεν ἐπιτηδεύειν αὐτὸ τὸ ἔργον, εἶναι φανερόν ἐκ τούτου δηλαδὴ ὁ Ἰωὴς εἶδε τὸν τυφλόν, δὲν προσήλθεν εἰς αὐτόν ὡς τυφλός, καὶ μὲ τὸν μεγάλῃ ἐπιμέλειαν ἀνέβλεπεν, ὥστε καὶ εἰς τοὺς μαθητάς νὰ προκαλέσῃ αἴσθησιν, «Ἐνεκα τούτου προσέθησαν καὶ εἰς τὴν ἐπομένην ἐρώτησιν δηλαδὴ βλέποντες αὐτόν νὰ προσέχη μὲ ἐπιμέλειαν ἐξήτουν νὰ μά-

1. ἰωάν. 9, 1.

2. ἰωάν. 9, 1.

3. Ὑμν. 59, 6.

4. ἰωάν. 9, 12.

θουν σχετικῶς, λέγοντες· «Τίς ἡμαρτιεν, οὗτος ἢ ὁ γονεὺς αὐτοῦ»⁵. Ἐσφαλμένη εἶναι ἡ ἐρώτησις· διότι πῶς θὰ διέπραττεν ἡμαρτίας, πρὶν γεννηθῆναι, πῶς δέ, ἂν οἱ γονεῖς τοῦ ἡμαρτανον, ἐκεῖνος θὰ ἐτιμωρεῖτο; Ἐκ ποίας αἰτίας λοιπὸν προέβησαν εἰς αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν, Πρὸ τούτου τοῦ περὶ στατικοῦ, ὅταν ἐθεράπευσεν τὸν παράλυτον, ἔλεγεν «Ἰδοὺ ὕλης γέγονας, μηκέτι ἡμαρτανε»⁶. Οὗτοι λοιπὸν, ὅταν ἡνιόκησαν ὅτι ἐκεῖνος ἐξ ἡμαρτίας εἶχε καταστή παραλύτος, λέγουσιν· «Ἐστὼ ἐκεῖνος κατέστη παράλυτος λόγῳ ἡμαρτημάτων» ἀλλὰ περὶ τούτου τί θὰ ἔλεγε; αὐτὸς ἡμάρτησεν, Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ εἴπῃ, διότι εἶναι ἐκ γενετῆς τυφλός. Ἀλλὰ ἡμαρτήσεν οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτε τοῦτο εὐνέται νὰ προσβληθῇ ὡς αἰτιολογία διότι τὸ τέκνον δὲν τιμωρεῖται διὰ τὰ παραπτώματα τοῦ πατρός⁷.

Ὅπως λοιπὸν, ὅταν βλέπωμεν παθόντα νὰ εὐρίσκαται εἰς κακὴν καταστάσιν, λέγομεν· «Τί δύναται νὰ εἴπῃ τις περὶ τούτου, τί ἔκαμε τὸ παθόντα;», δὲν διατυπώνομεν ἐρώτησιν, ἀλλὰ ἀπορίαν, οὕτω ἀκριβῶς καὶ οἱ μαθηταί.

5. ἰωάν. 9, 2.

6. ἰωάν. 9, 14.

7. Παρατήρησον ὅτι καὶ εἰς τὸ σχῆμα ὑποφωρὸς καὶ ἀνθυποφωρὸς τίθεται ἐν ἀρχῇ ὁ ἀντιθετικὸς συνδεσμός «ἀλλὰ».

Ὁὗτος ἡμαρταν. ἀλλὰ οὐκ ἔστιν ἐπεὶ ἐκ γενετῆς γὰρ τυφλός. Ἀλλ' οἱ γονεῖς αὐτοῦ. ἀλλὰ οὐδὲ τούτ' ἵσως γὰρ ὡς πατὴρ καὶ υἱὸς οὐκ εἶδον δικήν.

Ἐνιοῦθα καταφανὴς εἶναι ἡ μίμησις τοῦ Αὐσίου εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ «ὡς πατὴρ αὐτοῦ» ὁ ἀπαλογούμενος λέγει.

«Πότερον οὐκ οἱ εἶμι τις ἐκ ἀγῶνα πόποτε καταστήσας ἀκαλῶς γῆν οὐσίαν ἀλλὰ οὐδ' ἐν εἰς ἀκαλῶς ἐν ἀλλ' ὅτι φιλοπραγμῶν εἰμι καὶ θρασὺς καὶ φιλοπεχόμενός, ἀλλὰ οὐ τοιαύτως ἀκαλῶς ἐστίν· ἥτις τὸ τοιαῦτα τυγχάνει χρώμενος ἀλλὰ ὅτι ὑβριστὴς καὶ διασείς· οὐδ' οὐδ' ἐν αὐτῷ φησὶν ἐκ μὴ δοῦλα καὶ κατὰ τούτο φησὶν τοῖς ἀλλοῖς ὁμοίως, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν τριβόκων γενόμενος ἐν δυνάμει καὶ ἐκείνους πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἀμετέρου ἡνιόχου ἐφυγον εἰς Χαλκίδα.» (Λουκ. ὡς πατὴρ αὐτοῦ 24-25).

ἔλεγον τοῦτο ὅχι διατυπώνοντες ἀπλῶς ἐρώτησιν ἀλλὰ ἐκφράζοντες ἀπορίαν.

Τί ἀπαντᾷ λοιπὸν ὁ Χριστός· «Οὐτε οὗτος ἡμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ»⁸. Τοῦτο δὲ τὸ λέγει, ὅχι θελὼν νὰ ἀπολλάξῃ αὐτοὺς τῶν ἁμαρτημάτων (διότι δὲν εἶπεν ἀπλῶς· «Οὐτε οὗτος ἡμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ», ἀλλὰ προσέθεσεν· «Ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ»)· ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διότι καὶ αὐτὸς μὲν ἡμάρτησε καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλὰ λέγει δὲν προσέρχεται ἐκ τούτου ἡ τύφλωσις.

Αὐτὰ δὲ τὰ ἔλεγει, ὅχι διὰ νὰ δεῖξῃ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ αὐτὸς μὲν δὲν ἐτυφλώθη διὰ τὴν αἰτίαν, τὴν ὁποίαν ἐνομίζον οἱ μαθηταὶ· ἄλλοι δὲ ἐτυφλώθησαν ἐκ τῆς αἰτίας αὐτῆς, δηλαδὴ ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν γονέων διότι δὲν εἶναι δυνατὸν, ὅταν ἁμαρτάνῃ κάποιος, νὰ τιμωρῆται ἄλλος. Διότι, ἐάν παραδεχθῶμεν τοῦτο, θὰ παραδεχθῶμεν καὶ ἐκεῖνο, ὅτι δηλαδὴ ἡμάρτησε πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ Ὁπῶς λοιπὸν, ὅταν εἶπεν ὅτι «οὔτε οὗτος ἡμαρτεν», δὲν θέλει νὰ εἴπῃ τοῦτο δηλαδὴ ὅτι εἶναι δυνατὸν ἐκ γενετῆς νὰ ἁμαρτήσῃ καὶ εἰς καὶ νὰ τιμωρῆθῃ αὐτὸς καὶ ὅταν εἶπεν· «Οὐτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ», δὲν ἤθελε νὰ εἴπῃ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ εἶναι δυνατόν καὶ εἰς αἰτίας τῶν γονέων νὰ τιμωρῆθῃ. Ὡς οὖν καὶ διὰ τοῦτο ἔξεκ τὴν ὁ Θεὸς ἐξαλείφει αὐτὴν τὴν ἰδέαν. «Ζῶ ἐγὼ λέγει Κύριος εἰς ἔσχα· ἡ παραβολὴ αὐτῆς ἡ λεγομένη· Οἱ πατέρες ἐφραγον ὄμφρα καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἡμαδιόσαν»⁹.

Καὶ ὁ Μωυσῆς δὲ λέγει· «Οὐκ ἀποθανεῖται πατὴρ ὑπὲρ τέκνου»¹⁰. Καὶ περὶ ἐνὸς θαυμάσιος ἀναφέρεται ὁ

⁸ ῥωμ 9, 3
⁹ ἐξ 18, 3 2 ὁμολογία = ὁμοφύλοι (συναμφότεροι) ἡμωδίασαν = υπεφρονεν εκ καθήκους τῶν αὐτῶν
¹⁰ Δευτ 24, 16

τὸ δὲ αὐτοῦ τὸν λόγον δὲν ἐπαύει τοῦτο, διότι ἤθελε νὰ τηρήσῃ τὸν νόμον τοῦ Μωυσαίου.

Ἐάν δὲ λέγῃ κανεὶς· «Πῶς λοιπὸν ἔχει λεχθῇ Ὁ ἀποδοδὺς ἁμαρτίας γονέων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ γενεᾷ»²· ἐκεῖνο δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἀπόφασις δὲν εἶναι διὰ πάντας, ἀλλὰ ἔχει λεχθῇ δι' ὁρισμένους, δηλαδὴ δι' ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι ἐξηλθον ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Ἐκεῖνο δὲ, τὸ ὁποῖον ἐννοεῖ, εἶναι περίτοι τοῦτο· «Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐξηλθον ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετὰ ἀπὸ τόσα σημεῖα καὶ θαύματα ἔχον καταστῆ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς προγόνους τῶν, οἱ ὁποῖοι τιποτέ ἐκ τούτων δὲν εἶδον, θὰ πάθουν τὰ ἴδια, λέγει, τὰ ὁποῖα ἀκριβῶς ἐπάθον καὶ ἐκεῖνοι, διότι ἐτόλμησαν νὰ ὑποπέσουν εἰς τὰ αὐτὰ παραπτώματα». Καὶ ὅτι περὶ ἐκείνων ἔχει λεχθῇ τὸ ἀνωτέρω³, θὰ τὸ γνωρίσῃ κανεὶς ἐάν μελετήσῃ τὸ σχετικὸν χωρίον, ἀκριθέστερον.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐγεννήθη τυφλός, «Ἵνα φανερωθῇ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ»⁴ λέγει Ἰδοὺ πάλιν ἄλλη ἀπορία γεννιέται· ἐάν δηλαδὴ ἀνευ τῆς τιμωρῆς αὐτοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φανῇ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ. Βεβαίως δὲν ἔχει λεχθῇ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ οὕτω (διότι ἦτο δυνατόν) ἀλλὰ ἐλέγχῃ ἵνα καὶ εἰς αὐτὸν φανερωθῇ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ.

¹¹ Οὕτως ἦτο ὁ Ἀμερικός υἱὸς τοῦ βασιλέως Ιαῦθα. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρονται σχετικῶς τὰ ἑξῆς· «καὶ ἐγενετο ὅτε καταχευεν ἡ βασιλεὺς ἐν χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἐπάταξε τοὺς βασιλεὺς αὐτοῦ τοὺς πατέρας τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς τῶν πατρῶντων αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι, καθὼς γέγραπται ἐν βιβλίῳ νόμων Μωυσῆ, ὡς ἐνετείλατο Κύριος λέγων· οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ υἱῶν καὶ υἱὸς αὐτοῦ ἀποθανοῦνται ὑπὲρ πατέρων, ὅτι ἄλλῃ ἡ ἐκείνος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἀποθανοῦνται» (Δ βασιλ 14, 8 9).

¹² Δευτ 5, 9.

¹³ Δευτ 5, 9.

¹⁴ ῥωμ 9, 3 (ἐν τῇ αὐτῇ καὶ καμὲν ἀναγνώρεται· τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῇ).

«Τί λοιπόν,» δύναται νά εἴπῃ τις, «ἐδικήθη διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ,». «Ποίαν ἀδικίαν ὑπέστη», εἰπέ μου· εἰς θεοφωσίαν δὲν θά ἤθελε οὐδέποτε νά γεννηθῇ. Ἐγὼ δὲ λέγω ὅτι, εὐηργετήθη ἐπίσης, ἐκ τῆς τυφλώσεως. Διότι ἀνέβλεψεν ὡς πρὸς τοὺς ἐσωτερικοὺς (τοὺς πνευματικοὺς) ὀφθαλμοὺς· ὁ δὲ τίς ποία ὠφέλεια προκύπτει, εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν; (διότι σοφωτέρων τῶν Ἰουδαίων ὤφισταντο, δεδομένου ὅτι ἐτυφλώθησαν πνευματικῶς διὰ τῆς φυσικῆς ὁρατικῆς) ποία δὲ ὠφέλεια προκύπτει, εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς τυφλώσεως δι' αὐτῆς ἀνέβλεψεν.

«Ὅπως λοιπὸν τὰ κακὰ, τοῦ παρόντος βίου, δὲν εἶναι κακὰ, οὕτω καὶ τὰ ἀγαθὰ δὲν εἶναι ἀγαθὰ, ἀλλὰ μόνον ἡ ἀμαρτία εἶναι κακόν, ἡ τύφλωσις δὲ δὲν εἶναι κακόν· Ἐκεῖνος δὲ, ὁ ὅποιος ἐκ τοῦ μηθενὸς ἐφαιρῇ αὐτὸν ἐς τὴν ὑπαρξίν, εἶχε ἐξουσία καὶ νά ἀφήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν κατώστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειτο.

Λέγουν μερικοὶ ὅτι αὐτὸς ὁ πρόσθετος λόγος * δὲν αἰτιολογεῖ τὴν τύφλωσιν, ἀλλὰ ἀπλῶς ἀναφέρει, τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπως π.χ. ὅταν λέγῃ «Εἰς κρίμα ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἵνα οἱ μὴ θιγόμενοι θιγῶσι, καὶ οἱ θιγόμενοι τυφλοὶ γένωνται»¹⁵ (Καὶ ὅμως δὲν ἦλθε δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, δηλαδὴ διὰ νά γίνουν τυφλοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θιγόμενοι). Καὶ πάλιν ὁ Παῦλος λέγει «Τὸ γὰρ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς εἰς τὸ εἶναι, αὐτοὺς ἀναπολογήτους»¹⁶ (καὶ ὅμως δὲν ἐδείξεν εἰς αὐτοὺς τὰ γνωστά εἰς Αὐτόν, διὰ νά στερηθοῦν ἀπολογίας, ἀλλὰ διὰ νά ἐπιτύχουν ἀπολογίαν) καὶ πάλιν εἰς ἄλλο μέρος λέγει· «Νόμος δὲ πα-

¹⁵ Δηλαδὴ τὸ «-» νά φανερωθῇ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ.

¹⁶ ὡς 9, 39.

¹⁷ Ρωμ 1, 18-20.

¹⁸ Ρωμ 8, 20.

ρησθήσεται, ἵνα πληρώσῃ τὸ παράπτωμα»¹⁸ (καὶ ὅμως δὲν παρεσχηθῇ διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον, δηλαδὴ διὰ νά πληρώσῃ ἡ ἀμαρτία, ἀλλὰ διὰ νά ἐμποδισθῇ ἡ ἀμαρτία).

ὁ Βλέπετε ὅτι, παταχοῦ ὁ πρόσθετος λόγος¹⁹ δεικνύει τὸ ἀποτέλεσμα (καὶ ὅχι τὸν σκοπὸν), διότι ὁπῶς ἀκριβῶς ἔλας ἀριστος οἰκοδόμος, τῆς οἰκίας τὸ μὲν ἐν τμήμα κατασκευάζει, τὸ δὲ ἄλλο ἀφήνει ἀτελεῶτον ὥστε μὲ τὸ ὑπολειπόμενον νά ὑπερασπίσῃ αὐτὸν ἀπέναντι, τῶν μὴ πιστευόντων διὰ τὸ ἅλόν ἔργον τοῦ, οὕτω καὶ ὁ Θεός, ὡς μίαν οἰκίαν ἐφθαρμένην, τὸ σῶμα ἡμῶν συγκολλᾷ καὶ τελεσσοῦσιν, τὴν χεῖρα τὴν ἡερὰν θεραπεύων τὰ παραλελειμένα μέλη ἀποκαθιστῶν τοὺς χαλοὺς θεραπεύων, τοὺς λεπρούς καθαρίζων, τοὺς ἀσθενοῦντας καθιστῶν ὑγιεῖς, τοὺς ἀναπήρους κατὰ τὰ μέλη καθιστῶν ἀρτιμελεῖς, τοὺς νεκροὺς ἀνακαλῶν ἐκ τοῦ θανάτου, τοὺς κεκλεσμένους ὀφθαλμοὺς ἀνοίγων, μὴ ὑπάρχοντας ὀφθαλμοὺς καταθετῶν ὅλα ἐκείνα, τὰ ὅποια ἦσαν ἐλαττώματα τῆς ἐκ φύσεως ἀσθενείας, ἀφοῦ κατόπιν ὁ ὠρῶμενος, ἐδείκνυε τὴν δύναμιν Αὐτοῦ.

Ὅταν εἶπε δὲ «ἵνα φανερωθῇ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ»²⁰, λέγει περὶ ἑαυτοῦ, ὅχι περὶ τοῦ Πατρὸς· διότι ἡ δόξα ἑκείνου ἦτο φανερά. Δηλαδὴ ἐπεὶ δὴ ἤκουον ὅτι τὸν ἀνθρώπον ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε, ἀφοῦ ἔλασθε χάμα ἐκ τῆς γῆς, διὰ τοῦτο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ αὐτὸς ἐπλάσσε· διότι, τὸ νά εἴπῃ μὲν²¹ ὅτι «ἐγὼ εἶ-

¹⁸ Ρωμ 8, 20.

¹⁹ Δηλαδὴ ἡ πρότασις ἡ τελικὴ μὲ τὸ ἵνα.

²⁰ ὡς 9, 3.

²¹ Ἐνταῦθα δυνάμεθα νά παρατηρήσωμεν μίσην τοῦ ἱεροῦ ὡντος εἰς τὸν παρὰ τὸν τοῦτο ἄρως τὸ ὅμοιον τοῦ ἐν λόγῳ συγγραφῆς.

ἡ Χρυσόστομος.

Τὸ μὲν γὰρ εἶπεν ὅτι «ἐγὼ εἶμι ὁ λατὸν χροὺν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ

με ὁ λαθῶν χολὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πλάσας τὸν ἄνθρωπον», θεωρεῖται ὅτι εἶναι ἀποκριστὸν κὼν εἰς τοὺς ἀκρόντας, ἔαν θεὸς ἐδείκνυε τοῦτο ἐμπράκτως, δὲν θὰ ἦ δύνατο πλεόν τοῦ λοιποῦ νὰ ἀποκρισθῇ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ Αὐτὸς, ἀφοῦ ἔλαβε χῶμα καὶ ἀφοῦ ἀνέμειξεν αὐτὸ μετὰ τὸ πτύον, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐφανέρωσε τὴν κεκρυμμένην δόξαν Αὐτοῦ· διότι δὲν ἦτο μικρὰ ἡ δόξα τὸ νὰ θεωρηθῇ ὅτι εἶναι Αὐτὸς Δημιουργὸς τῆς κτίσεως διότι ἐκ τούτου ἠκολούθουν καὶ τὰ ἄλλα, καὶ ἀπὸ τὸ μέρος ἐτίσσετο τὸ ὅλον ὅτι ἡ πίστις περὶ τοῦ σπουδαιότερου²² ἐδημιούργει τὴν θεακρίτητα καὶ περὶ τοῦ ἀλλογώτερου σπουδαίου διότι τὸ πολὺ μότερον ἐξ ὧν τῶν δημιουργημάτων τῆς κτίσεως εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ σώματος μας πολυτιμότερον εἶναι ὁ ὀφθαλμός. Διὰ τοῦτο ὅχι ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον τὸν τρόπον (δηλαδὴ λαθῶν χολῇ, ἐδημιούργησε τοὺς ὀφθαλμούς διότι ἂν καὶ εἶναι αὐτὸ τὸ μέρος μικρὸν καὶ τὰ τὸ μέγεθος, εἶναι ὅμως τὸ αἰσθητικότερον ἀπὸ τὰ καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος.

Καὶ δεκνύων τοῦτο ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «Εἴαν εἴπῃ ἡ ἀκοή ὅτι οὐκ εἰμι ὀφθαλμός, οὐκ εἰμι ἐκ τοῦ σώματος οὐδ' ἂν τοῦτο οὐκ ἔστι ἐκ τοῦ σώματος»²³. Διότι ἄλλα μέλη τὰ ὄργανα τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸ σῶμα μας εἶναι ἀπόδεξις τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, πολλὰ δὲ μάλλον ὁ ὀφθαλμός.

Τοῦτο τὸ ὄργανον διακυβερεῖ ὅλον τὸ σῶμα, τοῦτο βλεῖ τὴν ὠραιότητα εἰς ὅλον τὸ σῶμα, τοῦτο κοσμεῖ

²² ἡ δόξα τὸν ἄνθρωπον» πρόσωπος ἐδόκει εἶναι

²³ Ἰεροσολιμίτικος

Τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ ἐμφανούς ἐπιχειρήσει, ὁρατέρων ἐδόκει εἶναι

(Ἰερ. Ἑλληνικὸ, Βιβλ. 2 κεφ. 1 παρ. 2)

²² Ὡς ὅτι τὸ νηπιόθεν Δημιουργὸν τῆς Κτίσεως

²³ Α. Κορινθ. 2 16

τὸ πρόσωπον, τοῦτο εἶναι. Ἀλγῆνος βλῶν τῶν μελῶν δ.ὲ τ ἐκεῖνο ἀκρ.θῶς, τὸ ὅπσιον εἶναι ὁ ἥλιος εἰς τὴν οἰκουμένην τοῦτο εἶναι ὁ ὀφθαλμός εἰς τὸ σῶμα. Ἄν σθέσης τὸν ἥλιον τὰ πάντα ἀφανίζεις καὶ συνταράσσεις ἂν σθέσης τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ οἱ πόδες εἶναι. Ἀχρηστοὶ καὶ αἱ χεῖρες, καὶ ἡ ψυχὴ διότι ἐξαφανίζεται ἡ γυνάκας, ὅταν ἀχρηστευθοῦν αὐτὰ· δ.ὲ. δ. αὐτῶν ἔχομεν γνωρίσει τὸν Θεόν «τὰ γὰρ ὁράτα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθαράται»²⁴.

Ἄρα ὁ ὀφθαλμός δὲν εἶναι μόνον λυχνος εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ τὸ σῶμα εἰς τὴν ψυχὴν. Διὰ τοῦτο ἀκριθῶς ὡς εἰς ἕνα θωαιλικὸν μέρος ἔχε ἐγκατασταθῇ ἀφοῦ ἔλαβε τὴν ἀνωτέραν θέσιν²⁵, καὶ προσίσταται τῶν ἄλλων αἰσθήσεων.

Τοῦτο λοιπὸν διαπλάσσει. Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ νομιμῆς ὅτι ἔχε ἀνάγκην ἀπὸ ὕλης ὅταν δημιουργῇ, καὶ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι οὔτε ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ἀνάγκην πηλοῦ, ἰδιότ. ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος παρήγαγε τὰς σπουδαυτέρας οὐσίας αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπῆρχον, πολλὰ μάλλον αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἔνευ ὕλης ἐδημιούργησε, διὰ νὰ μάθῃς λοιπὸν ὅτι δὲν κάμνε τοῦτο ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ θέλων νὰ διδάξῃ ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ ἐν ἀρχῇ Δημιουργός, ἀφοῦ ἐπέχρησε τὸν πηλόν λέγει «Ἀπελθε ν. ψα»²⁶ «δὲ νὰ ναιρῆς, ὅτι δὲν ἔχω ἀνάγκην πηλοῦ διὰ νὰ δημιουργήσω ὀφθαλμούς, ἀλλὰ διὰ νὰ φανερωθῇ με αὐτὸ ὃ δόξα μοι». Ἀποδείξας δὲ ὅτι ὁμοίαι περὶ ἑαυτοῦ, ὅταν λέγῃ «ἵνα φανερωθῇ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ» εἶναι τὸ ὅτι προσέθεσεν· «Ἐγὼ δὲ» ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με²⁷, δηλαδὴ Ἐγὼ πρέπε, νὰ

²⁴ Ρωμ. 1, 20.

²⁵ Τὴν ἀνω θέσιν λαχὼν. Ἑμμελογικὸν σχῆμα (οὐσιαστικὸν ὄντος κε μένον)

²⁶ Ἰωάν. 9 7

²⁷ Ἰωάν. 9 4

φανερῶσω τὸν ἑαυτὸν μου, καὶ νὰ πράξω ἐκεῖνα, τὰ ὅποια δύναται νὰ ἀποδείξουν ὅτι ἐγὼ πράττω τὰ αὐτὰ μὲ τὸν Πατέρα, ὅχι, παρόμοια ἀλλὰ τὰ αὐτά²⁸ πράγμα τὰ ὅποια εἶναι ἀπόδειξις μεγαλυτέρας ἰσότητος, καὶ τὸ ὅποιον λέγεται ἐπὶ πραγμάτων μὴ ἐχόντων οὕτε τὴν ἐλαχίστην διαφοράν».

Ποῖος λοιπὸν τοῦ λοιποῦ θὰ θέλῃ μὲ ἀμφισβήτησιν ὅταν παρατηρῇ ὅτι αὐτὸς δύναται τὰ αὐτὰ μὲ τὸν Πατέρα νὰ ἐπιτελῇ, ὅτι δὲν ἐπλασε μόνον ὀφθαλμούς, οὕτε ἤνοιξεν αὐτοὺς μόνον, ἀλλὰ ἐχάρισε καὶ τὴν δρασκύν, πράγμα τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ὅτι καὶ ψυχὴν ἐφύσησεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅτι ὅταν ἐκείνη δὲν ἐνεργῇ, ὁ ὀφθαλμὸς, καὶ ἂν εἶναι τέλειος, δὲν δύναται νὰ ἴδῃ τίποτε ποτέ.

Ὡστε καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς ἐχάρισε, καὶ ἔδωκε μέλος, τὸ ὅποιον ἔχει τὰ πάντα καὶ ἀρτηρίαν, καὶ νεύρα, καὶ φλέβας, καὶ αἷμα, καὶ διὰ τὰ ἄλλα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται τὸ σῶμα ἡμῶν.

Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι, ἕως ἡμέρας ἔστι²⁹. Τί σημαίνουν οἱ λόγοι αὗτοι, Ποῖαν δὲ συνέπειαν ἔχουν, Πολλήν. Διότι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον λέγει ἔχει περίτοι τὴν ἐξῆς σημασίαν. «Ἔως ἡμέρας ἔστιν»³⁰, «ἕως ἔξεστι τοῖς ἀνθρώποις πιστεῦν εἰς ἐμέ, ἕως ὁ θῶς οὗτος ἐνέστηκε, δεῖ με ἐργάζεσθαι».

Ἐρχεται νῦν, (δηλαδὴ ὁ μέλλων καιρὸς) εἴτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι³¹. Ἄν εἴπῃ. «Ὅτε ἐγὼ οὐ δύναμαι ἐργάζεσθαι», ἀλλ' «ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι», δηλαδὴ ὅταν δὲν ἰσχύουν πλέον ἢ πιστεῖς, οὔτε οἱ κόποι, οὔτε ἡ μετάνοια.

Διότι, ἐπειδὴ ἔργον ἐννοεῖ τὴν πίστιν λέγουν εἰς

28. Δηλ. τὸ ἴδιον (τὸ αὐτὸ) ὅχι ὁμοία (τοιαῦτα).

29. Ἰωάν. 8, 4.

30. Ἰωάν. 8, 4.

31. Ἰωάν. 8, 4.

αὐτόν. «Τὶ ποιήσομεν, ἵνα ἐργασώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ»³². Ἀπαντᾷ. «Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστευσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος»³³. Πῶς λοιπὸν τὸ ἔργον τοῦτο «οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι» τότε: Διότι, οὔτε ἡ πίστις ἰσχύει, ἀλλὰ καὶ ἐκόντες καὶ ἀκόντες θὰ ὁπακούσουν εἰς τὸν Θεόν.

Δηλαδὴ δὲ νὰ μὴ εἴπῃ καθεὶς ὅτι, ἐκ φιλοδοξίας κινούμενος πράττει τοῦτο, θε κινεῖ. ὅτι, τὰ πάντα ἐπιτελεῖ, ἐπειδὴ φροντίζει δι' αὐτούς, οἱ ὅποιοι μόνον ἐβῶ (εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν). ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ πιστευσουν, καὶ δὲν δυνάμει πλέον ἐκεῖ (εἰς τὴν ἀλλήν ζωὴν) νὰ συναποκοιμῶσιν οὐδεμίαν ὠφέλειαν.

Διὰ τοῦτο δὲν ἔκαμε, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔκαμεν, ἀφοῦ προσήλθεν ὁ τυφλός. Διότι, ὅτι ἦτο μὲν αἰεὶς νὰ θεραπευθῇ, καὶ ἐὰν ἐβλεπε, θὰ ἐπίστευε καὶ θὰ προσήρχετο, καὶ, ἐὰν ἤκουεν ἀπὸ κάποιου ὅτι, ἦτο παρών, οὔτε τότε θὰ ἐδελκνυε ἀμέλειαν, εἶναι φανερόν ἐκ τῶν ἀκολουθῶν σημείων, δηλαδὴ ἐκ τῆς ἀνδρείας καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πίστεως διότι, καὶ ἦτο φυσικόν νὰ σκεφθῇ αὐτός καὶ νὰ εἴπῃ. «Τί εἶναι τέλος πάντων αὐτό, Πηλὸν ἐποίησε καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ εἶπέ μοι. Ὑπαγε, νῦν»³⁴. δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ θεραπεύσῃ καὶ τότε νὰ μὲ στείλῃ εἰς τὸν Σιλωάμ: πολλάκις ἐνέφθην ἐκεῖ μετ' ἄλλων πολλῶν καὶ οὐδεμίαν ὠφέλειαν συσπεκόμενος ἐὰν εἴχε κόποιαν δυναμῶν, θὰ μὲ ἐθεράπευε παρών. πράγμα τὸ ὅποιον καὶ ὁ Νεζεμὰν πρὸς τὸν Ἐλσαῖον ἔλεγε. Διότι καὶ ἐκεῖνος, λαβὼν ἑνταλὴν νὰ μεταβῇ διὰ νὰ λουσθῇ εἰς τὸν Ἰορδάνην, ἐβεί κνιεν ἀπεστιαν καὶ μάλιστ' ἐνῶ τόση φήμη ἐπεκράτε περ τοῦ Ἐλσαίου³⁵.

32. Ἰωάν. 8, 26.

33. Ἰωάν. 8, 28.

34. Ἰωάν. 8, 11.

35. Δ. Βασίλ. 5, 18-11.

Ἄλλ' ὁ τυφλὸς δὲν ἔδειξεν ἀπιστίαν, οὔτε ἔφερεν ἀντιρρησιν οὔτε διελονίσθη καθ' ἑαυτόν. «Τί εἶναι τοῦτο τέλος πάντων; ἤτοι ἀνάγκη νὰ θέσῃ πηλὸν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν μοι. Τοῦτο περ σφόδτερον δύναται νὰ τυφλώσῃ ποῖος ἀνέβλεψε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἀλλὰ τίποτε ἐκ τούτων δὲν ἐσκέφθη

Εἶδες πίστιν σταθεράν καὶ προθυμίαν,

«Ἐρχεται νῦν» Δείκνυμι ἐκ τούτων τῶν λόγων ὅτι καὶ μετὰ τὸν σταιρὸν πρόκειται νὰ λάβῃ πρὸνοιαν διὰ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ πολλοὺς νὰ προσελκύσῃ εἰς τὴν πίστιν «ἔτι γὰρ ἡμέρα ἐστὶ» Μετὰ δὲ τοῦτο τελείως αὐτοὺς ἀπομακρυνεῖ

γ Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος νύκτα μὲν ἀνόμασε τὴν παρούσαν ζωὴν ἐκείνην δὲ (τὴν μέλλουσαν) ὀνόμασεν ἡμέραν. «Οὐκ ἀντιτιθέμενος πρὸς τὸν Χριστόν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ λέγων δι καὶ ὅχι μὲ τοὺς αὐτοὺς λόγους, ἀλλὰ μὲ τοὺς αὐτοὺς ἔννοιαν δὲ καὶ λέγει «Ἡ νῦν προέκοψε, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν»³⁶ Διὸτι νύκτα ἐννοεῖ τὸν παρόντα καιρὸν δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι κἀθηντα εἰς (πνευματικόν) σκότος, ἡ ἐπεὶ δὴ σπυκνύνει αὐτῇ μὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ δὲ Χριστὸς νύκτα τὸ μέλλον καλεῖ διὰ τὸ ἀνεργῆτον τῶν ἁμαρτημάτων ὁ δὲ Παῦλος νύκτα τὸν παρόντα θίον καλεῖ διὸ ἐύρίσκαντο εἰς τὸ σκότος ἐκεῖνο, οἱ ὅποιοι διέρχοντα τὸν καιρὸν τῶν μὲ κακίας καὶ ἀπιστίας

Τοὺς πιστοὺς λοιπὸν διδάσκων ἔλεγεν «Ἡ νῦν προέκοψε, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν»³⁷ ἔφ' ὅσον ἐπρόκειτο νὰ ἀπολαύσῃ τὸ φῶς ἐκεῖνο (τῆς μελλούσης ζωῆς) καὶ νύκτα καλεῖ τὸν παρόντα θίον διὰ τὸ λέγει «ἀποθώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους»³⁸ Βλέπεις ὅτι λέγει ὅτι δι

36. Ρωμ. 13, 12

37. Ρωμ. 13, 12

38. Ρωμ. 13, 12

ἐκείνους εἶναι νῦν. Διὰ τοῦτο λέγει «Ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν»³⁹, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὸ φῶς ἐκεῖνο διότι ἐάν τοῦτο τὸ φῶς εἶναι, τόσον ὄραον, θὰ σκεφθῇ πόσον θὰ εἶναι ἐκεῖνο διότι ὅσον ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου τὸ ἡλιακόν εἶναι φωτώτερον, τόσον καὶ πολὺ περισσότερον θὰ εἶναι ἐκεῖνο ἀνώτερον ἀπὸ αὐτό.

Καὶ θέλων νὰ δείξῃ τοῦτο ὁ Κύριος ἔλεγεν ὅτι «ὁ ἡμῶν σκοτισθήσεται»⁴⁰, θηλασθὲ λόγῳ τῆς ὑπεροχῆς ἐκείνης τῆς λαμπρότητος δὲν θὰ φαῖται οὔτε αὐτός.

Εἰν δὲ τώρα, διὰ νὰ ἔχωμεν φωτεράς οἰκίας καὶ ευαίρους δαπανώμεν ἅπαντα χρήματα, οἰκοδομοῦντες ταλαπαρούμενα, νὰ σκεφθῇς πῶς πρέπει καὶ τὰ σώματα νὰ δαπανώμεν, διὰ νὰ οἰκοδομηθοῦν δι' ἡμᾶς λαμπραὶ οἰκίαι, εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὅπου ἐπικρατεῖ ἐκεῖ τὸ φῶς τὸ ἀνέκφραστον διότι ἐδῶ μὲν καὶ μάχαι καὶ φιλονικίαι γίνονται διὰ τὰ ὄρια καὶ τοὺς τοίχους, ἐκεῖ δὲ δὲν γίνεται τίποτε παρόμοιον, δὲν ὑπάρχει φθόνος οὔτε ζηλοτυπία κανεὶς δὲν θὰ φιλονικήσῃ μὲ ἡμᾶς δι' ὁρῶσθαι.

Καὶ αὐτὴν μὲν τὴν οἰκίαν ἀνάγκη εἶναι νὰ τὴν ἐγκαταλείψωμεν ὅπωςδήποτε, ἐκείνη δὲ νὰ παραμένῃ συνεχῶς καὶ αὐτὴ μὲν κατ' ἀνάγκη φθείρεται ὅπῃ τοῦ χρόνου καὶ ὑφίσταται ἀπείρους ζημίας, ἐκείνη δὲ παραμένει ἀφθαρτος αἰώνως καὶ αὐτὴν μὲν ὁ πένης δὲν δύναται νὰ τὴν οἰκοδομήσῃ, ἐκείνην δὲ εἶναι δυνατόν καὶ διὰ τοῦτο ὁφθαλμῶν ἀκόμη νὰ τὴν οἰκοδομήσωμεν, ὅπως ἡ χηρὰ

Διὰ τοῦτο ἀγανακτῶ, διότι ἐνὶ πρὸ ἡμῶν τόσα ἀγαθὰ ἔχουν τεθῇ, διεκνύομεν ἀμέλειαν, ὀκνηρίαν, καὶ διὰ νὰ ἔχωμεν ἐδῶ λαμπράς οἰκίας τὸ πᾶν πράττομεν διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν δὲ ἔστω καὶ μικρὸν κατάλοιμα εἰς

39. Ρωμ. 13, 13

40. Ματθ. 24, 28

τούς ουρανοὺς, δὲν λαμβάνομεν μέρμιναν, δὲν λαμβάνομεν φροντίδας. Διότι, εἰπέ μοι, ποῦ ἤθελες νὰ ἔχῃς οἰκίαν ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς; Ἄρα γε εἰς ἔρημον, ἢ εἰς μίαν ἐκ τῶν πόλεων τῶν μικρῶν; Ἐγὼ τοιλάχιστον δὲν νομίζω ὅτι θὰ ἤθελες ἐκεῖ· ἀλλὰ θὰ ἤθελες νὰ ἔχῃς οἰκίαν εἰς τὰς βασιλικωτάτας καὶ μεγάλαις πόλεις, ὅπου μεγαλύτερον εἶναι τὸ ἐμπόριον, καὶ ὅπου μεγαλύτερα εἰ καὶ ἡ λαμπρότης.

Ἐγὼ δὲ σὲ ὡδήγω εἰς μίαν τοιαύτην πόλιν, τῆς ὁποίας τεχνίτης καὶ δημιουργὸς εἶναι ὁ Θεός. Ἐκεῖ παρακαλῶ νὰ κτιζῇς καὶ νὰ οἰκοδομήσῃς δι' ὀλιγωτέρων χρημάτων, δι' ὀλιγωτέρου κόπου. Ἐκείνην τὴν οἰκίαν τὴν κατασκευάζουσιν αἱ χεῖρες τῶν πτωχῶν, καὶ τοῦτο κυρίως ἀποτελεῖ οἰκοδομήν· διότι αὐτὰ, τὰ ὅποια γίνονται τώρα, εἶναι χαρακτηριστικά τῆς μεγαλύτερας ἀνοησίας.

Δὲ καὶ ἐὰν κανεὶς σὲ ὡδήγει, εἰς τὴν Περσικὴν γῆν, διὰ νὰ ἴδῃς τὰ εὐρισκόμενα εἰς αὐτήν καὶ νὰ ἐπαυλῇς, ἔπειτα σὲ προέτρεπε νὰ κτίσῃς εἰς αὐτὰ τὰ μέρη οἰκίαν ἄρα γε δὲν θὰ καταλόγιζες εἰς αὐτὸν τὴν μεγαλύτεραν ἀνοησίαν, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην σου θὰ σὲ προέτρεπε νὰ κόμῃς ἀσκόπους διαπάνω, Πῶς λοιπὸν αὐτὸ ἀκριβῶς πράττεις ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ὅποιαν ὁ λίγον κατόπιν θὰ ἐγκαταλείνῃς.

Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις, θὰ τὰ ἀφήσω εἰς τὰ τέκνα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ὀλίγον κατόπιν μετὰ ἀπὸ σὲ θὰ ἐγκαταλείψουν τὸν κόσμον τοῦτον· πολλὰκις δὲ καὶ πρὶν ἀπὸ σὲ καὶ ἐκεῖνο· πάντων οἱ ὅποιοι θὰ ἔλθουν μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνους, τὴν αὐτὴν πορείαν θὰ ἀκολουθήσουν.

Καὶ καθίσταται εἰς σὲ τὸ ζήτημα αἰεὶ ἀπογοητεύσεως, ὅταν δὲν ἴδῃς τοὺς κληρονόμους νὰ κατέχουν αὐτὰ που ἔχεις. Ἐκεῖ τοιαύτην περίπτωσιν δὲν πρέπει νὰ φοβῇς· ἀλλὰ ἡ κτῆσις μένει ἀμετάβλητος καὶ εἰς σὲ καὶ εἰς τὰ τέκνα καὶ εἰς τοὺς ἐγγόνους, ἂν ἀκο-

λουθήσουν τὴν αὐτὴν ἀρετὴν. Τὴν οἰκοδομήσαν ἐκείνης τῆς οἰκίας ὁ Χριστὸς ἀναλαμβάνει· ὅταν οἰκοδομῇς ἐκείνην, δὲν παρίσταται ἀνάγκη, οὔτε ἐπιστάτας νὰ διορίξῃς, οὔτε νὰ καταβάλῃς φροντίδας, οὔτε νὰ λαμβάνῃς μέρμιναν· ὅτι ὅταν ὁ Θεὸς ἀναλάβῃ τὸ ἔργον, πρὶν ἀνάγκη ὑπάρχει φροντίδος; Διότι, Ἐκεῖνος συγκεντρώνει, τὰ πάντα καὶ ἀνεγείρει τὴν οἰκίαν. Καὶ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο ἀξιοθαύμαστον ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι, κατὰ τοιοῦτον τρόπον οἰκοδομεῖ αὐτήν, ὅπως εἶναι ἀρεστον εἰς σὲ μᾶλλον δὲ εἰς τοὺς ἀνώτερον τοῦ ἀρεστοῦ καὶ ἐκεῖνου, τὸ ὅποιον θέλεις· διότι εἶναι τεχνίτης ἄριστος καὶ εἰς μέγα θαυμάδι φροντίζει, διὰ τὰ συμφέροντά σου.

Καὶ ἂν εἴσαι, πτωχὸς καὶ βελήσης νὰ οἰκοδομήσῃς τὴν οἰκίαν αὐτήν, δὲν θὰ δημιουργήσῃς κατὰ σοῦ φθόνον, οὔτε ζηλοτυπίαν· διότι κανεὶς δὲν βλέπει αὐτὴν ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔχουσι μᾶλλον νὰ φθονοῦν, ἀλλὰ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι γνωρίζουν νὰ χαίρουν διὰ τὰ ἀγαθὰ σου, οἱ ἀγγελοὶ, κανεὶς δὲν θὰ θυνηθῇ αὐτῆς τὰ ὄρια νὰ καταπατήσῃ· διότι, κανεὶς δὲν κατοικεῖ πλησίον αὐτῆς ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ὑποφέρουν ἐκ τοιούτων ψυχικῶν ἀσθενειῶν.

Γεῖτονας ἔχεις ἐκεῖ τοὺς ἀγίους, τοὺς περὶ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Πέτρον, τοὺς προφήτας ἁλούς, τοὺς μάρτυρας, τὴν χορείαν τῶν ἀγγέλων, τῶν ἀρχαγγέλων.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά σου τὰ δώσω μεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀποκτίσιν αὐτῶν τῶν σκηνῶν τὰς ὁποίας ἄς συμβῇ ὅλοι νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ἀνήκει ἡ βόξα εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως μετὰ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΖ (57)

(Ίσως θ', θ - 16)

«Ταῦτα εἰπόν ὁ Ἰησοῦς, ἔπαισε χαμαί, καὶ ἔποιησε πηλὸν ἐκ τοῦ πύσματος, καὶ ἐπέχρεσε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὑψω, νύκτωρ εἰς τὴν κοιλὴν ἔθηκεν τοῦ Σιλωάμ».

α. Εκείνο ὁ ὅποιο πρόκειται νὰ συναποκομίσουν κάποια ὠφέλεια ἀπὸ τὰ ἀναγινωσκόμενα, οὔτε τὸ ἐλαχιστον ἐκ τῶν λεγομένων δὲν πρέπει νὰ ἀντιπαρέρχονται· διότι ἐλαττωθεὶς ἐντολὴν νὰ ἐρευνῶμεν τὰς Γραφάς διὰ τοῦτον τὸν λόγον, διότι τὰ πολλὰ θεωροῦνται (ἂν καὶ βεβαίως ἀμέσως φαίνονται, ὅτι εἶναι εὐκολονόητά) ὅτι κρύπτουν εἰς τὸ θάθος σπουδαία νοήματα.

Διότι παρατήρησε ποῖον νόημα περικλείει καὶ τὸ χωρίον τοῦτο.

«Ταῦτα γὰρ εἰπὼν», λέγει ὁ Εὐαγγελιστής, «ἔπαισε χαμαί»¹ Ποῖα εἶναι αὐτὰ, τὰ ὅποια εἶπεν; «Ἵνα φανερωθῇ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ»², καὶ ὅτι «δεῖ με ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με»³. Δηλαδή δὲν μᾶς ὑπενθύμισεν ἀπλῶς τὰ λεχθέντα ὁ Εὐαγγελιστής μετὰ τὴν προσθήκην ὅτι «ἔπαισεν», ἀλλὰ θέλων νὰ δείξῃ ὅτι τὸν λόγον τοῦ ἔκαμε πιστευτὸν διὰ τῶν ἔργων.

Καὶ διὰ τὴν νὰ μὴ χρησιμοποίησιν ὅδωρ, ἀλλὰ πύσμα διὰ τὸν πηλόν; Ἐπρόκειτο νὰ στείλῃ αὐτὸν εἰς τὴν κοιλὴν ἔθηκεν τοῦ Σιλωάμ. Διὰ νὰ μὴ ἀποδοθῇ λό-

τὸν σὺδὲμ αὐτὸς εἰς τὴν πηγὴν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι ἡ δύναμις, ἡ ὁποία ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, αὐτὴ καὶ διέπλασε καὶ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, ἔτσι-σε χάμω. Τριτὸ λοιπὸν καὶ ὁ Εὐαγγελιστής ἀφοῦ ἐτόνισε, ἔλεγε «Καὶ ἔποιησε πηλόν ἐκ τοῦ πύσματος».

Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ ὅτι τὸ κατορθώμα αὐτοῦ εἶναι τῆς γῆς, διέταξεν αὐτὸν νὰ νιφθῇ. Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν θὲν ἐπετέλεσεν ἀμέσως αὐτὸ τὸ θαῦμα, ὅλγα τὸν ἔστειλε εἰς τὸν Σιλωάμ διὰ νὰ μάθῃς τὴν πίστιν τοῦ τυφλοῦ, καὶ διὰ νὰ ἀποστομωθῇ ἡ ἀλαζονεία τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἦτο φυσικὸν ὅλοι νὰ βλέπων αὐτὸν ἀπερχόμενον, καὶ ἔχοντα τὸν πηλὸν ἐπάνω εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, διότι, λόγῳ τοῦ παραδόξου θαύματος, ὅτι προσελάμβανε τὰ βλέμματα ὅλων εἰς αὐτὸν καὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἐγνώριζον αὐτὸν καὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἠγνόουν αὐτὸν, καὶ ἐντατακὰ ὅτι ἔστρεφον τὴν προσοχὴν αὐτῶν πρὸς ἐκείνον διότι, ἐπεὶ δὲ δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ἀναγνωρίσῃ κανεὶς ὅτι τυφλὸς ἀνέβλεψε κανεὶς πολλοὶ νὰ γίνων προηγουμένως μάρτυρες καταστάσεως μακρὰν τὴν πορεῖαν τῆς θεραπείας, καὶ πιστοὶ θεαταὶ τοῦ παραδόξου θαύματος, ὥστε, ἀφοῦ γ νουν προσέκτ κωτεροὶ νὰ μὴ δύνανται πλέον νὰ λέγουν «Αὐτὸς εἶναι δὲν εἶναι αὐτός».

Πρὸς τοῦτοις δὲ θέλει νὰ ἀποδείξῃ καὶ ἐκεῖνο, ὅτι, δηλαδὴ δὲν εἶναι ἐξέως πρὸς τὸν νόμον καὶ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ἐφ' ὅσον στέλλει τοὺς τυφλοὺς εἰς τὸν Σιλωάμ, διότι, οὔτε ἐκεῖνο ἦτο δυνατόν ἐπὶ πλείον νὰ φορηθῇ, μήπως ὁ Σιλωάμ λάθῃ τὴν δόξαν διότι καὶ πολλοὶ πολλὰς φορὰς ἀφοῦ ἐνιψαν ἐκεῖ τοὺς ὀφθαλμούς, δὲν ἠξιώθησαν τοιοῦτο θαύματος· δηλαδὴ καὶ ἐκεῖ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ ἦτο ἐκεῖνη ἡ ὁποία ἐπετέλει τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐρμηνείαν προσθέτει εἰς ἡμᾶς ὁ Εὐαγγελιστής Δηλαδὴ ὅταν εἶπεν «Εἰς τὸν Σιλω-

1 Ἰωάν 9, 9.
2 Ἰωάν 9, 9.
3 Ἰωάν 9, 3.
4 ἰωάν 9, 4.

αμ», προσέθεσεν: «Ὁ ἔστι, ἀπεσταλμένος»⁵ διὰ τὰ μάθης ὅτι καὶ ἐκεῖ ὁ Χριστός (καὶ ὅχι ἄλλος) αὐτὸν ἐθεράπευσεν, ὅπως ἀκριβῶς λέγει ὁ Παῦλος: «Ἐπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθουσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός»⁶.

Ὅπως λοιπὸν ὁ Χριστός ἦτο πέτρα πνευματικῆ, αὐτὸ καὶ ὁ Σιλωάμ ἦτο πνευματικός. Εἰς ἐμὲ δὲ φαίνεται ὅτι καὶ ἡ αἰφνιδια παρῳσία τοῦ ὕδατος ὑποδηλοῦ μυστηρίον ἀνέκφραστον. Ποῖον λοιπὸν εἶναι τοῦτο ἡ ἀπροσδόκητος ἐμφάνισις, ἡ ὁποία ἐγένετο ἐν ἀντιθέσει πρὸς οἰκονομήσαντες προσδοκίαν.

Ἀλλὰ βλέπε τὴν γνωμὴν τοῦ τυφλοῦ, ἡ ὁποία εἰς ὅλα ὁρακοῦσι. Διότι δὲν εἶπεν· «Ἐάν καθ' ὁλοκληρίαν ὁ πηλὸς εἶναι, ἡ τὸ πύσμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ τὴν θρῆσιν ποία ἀνάγκη ὀφίσταται. δι' ἐμὲ τοῦ Σιλωάμ ἐάν δὲ ὑφίσταται ἀνάγκη τοῦ Σιλωάμ, ποία ἡ ἀνάγκη τοῦ πηλοῦ, διὰ ποῖον λόγον ἐπέθεσε πηλὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μου; διὰ ποῖον λόγον μὲ διέταξε νὰ νιφθῶ;». Ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐσκαφθῇ ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ δι' ἐν μόνον πράγμα ἦτο ἔτοιμος, δηλαδὴ νὰ πεθεταί καθ' ὅλα εἰς ἑκείνον, ὁ ὁποῖος εἶδε τὰς ἐντολάς, καὶ τίποτε ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα δὲν ἐσκανδαλίζεν αὐτόν.

Ἐάν δὲ κανεὶς ἐρωτήσει· «Πῶς λοιπὸν ἀνέβλεψεν ἀφοῦ ἀπέθεσε τὸν πηλόν;» τίποτε ἄλλο δὲν θὰ ἀκούσῃ ἐκ μέρους ἡμῶν, παρὰ μόνον ὅτι δὲν γνωρίζομεν τὸν τρόπον. Καὶ τί τὸ ἀπορίας ἔχον ἐάν ἡμεῖς δὲν γνωρίζωμεν; Διότι οὔτε ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸ ἐγνώριζεν, οὔτε ἑκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐθεράπευθη ἀλλὰ ἐκεῖνο μὲν, τὸ ὁποῖον συνέθι γνωρίζει, τὸν δὲ τρόπον δὲν δύναται νὰ κα-

⁵ ἰωάν. 9, 5. (=ὁ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος) ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἔχει τὸ «ἐστίν» ὀντι τοῦ «ἐρμηνεύεται»)
⁶ Α. Κορινθ. 10, 4.

ταύτῃ. Ὅταν δὲ ὁ θεράπωνθεὶς ἠρωτᾷτο ὡς πρὸς αὐτό, ἔλεγε· «πηλὸν ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου καὶ ἐνψύσῃ καὶ ἔλεπόω». Πῶς δὲ ἔχει γίνε. τοῦτο, δὲν δύναται νὰ εἴπῃ καὶ ὁ μωρίας φορὰς ἐρωτήσουν αὐτόν.

«Οἱ οὖν γεῖτορες», λέγει, «καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν ἔτι προσαιτῆς ἦν ἔλεγον· Ὅχι οὕτως ἔστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν, Ἀλλοι ἔλεγον· Ὅχι οὕτως ἔστι.»⁷ Διότι ἡ παραδόξότης τοῦ συμβάντος, ὡδήγε. αὐτοὺς εἰς ἀπιστίαν, παρ' ὅτι θεβαίως τόσα εἶχον ρυθμισθῇ, ὥστε νὰ μὴ ἀπιστήσουν. Ἀλλοι δὲ ἔλεγαν· «Ὅχι οὕτως ἔστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν.»⁸

Πόσον μεγάλῃ εἶναι ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ! τοῦ κατεβαίνει, μὲ πολλὴν ἀγάπην θεράπεύων τοὺς ἐπαίτας, καὶ ἔνεκα τούτου ἀποστομῶνων τοὺς Ἰουδαίους! Διότι ὅχι μόνον τοὺς ἐνδόξους, οὔτε τοὺς ἐπὶ φανεῖς, οὔτε τοὺς ἀρχοντας μόνον ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀφανεῖς ἔκρινεν ἀλλοὺς τῆς αὐτῆς φροντίδος καθ' ὅσον μάλιστα εἶχαν ἔλθει διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Ἐκεῖνο δὲ, τὸ ὁποῖον συνέθι εἰς τὸν παραλυτικόν, τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὸν τυφλόν· δηλαδὴ οὔτε ἑκεῖνος ἐγνώριζε ποῶς εἶναι, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐθεράπευσεν αὐτόν οὔτε αὐτός. Συνέθι δὲ αὐτό, λόγῳ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ανεχώρει δὲ πάντοτε, ὅταν ἐθεράπευσεν ὁ ἴσους, ὥστε νὰ ἐκλείψῃ οἰοδότητα ὁποῦσι διὰ τὰ θαύματα. Διότι ἐκεῖνο, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐγνώριζον Αὐτόν, ποῶς εἶναι, πῶς θὰ ἐδεκνύνοντο εὐχάριστοι ἀπέκριναι τοῦ καὶ θὰ ἐπλάττοντο ἱστορίας ἐν σχέσει μὲ τὰ ἐπ' τελεσθέντα θαύματα.

⁷ ἰωάν. 9, 15.
⁸ ἰωάν. 9, 8-9. Τὸ κείμενον τῆς Κ. Δ. ὀντι τοῦ «προσάιτε ἦν», ἔχει τὴν φράσιν «τὸ πρότερον ὅτι τερπὸς ἦν»)
⁹ ἰωάν. 9, 8.

Διότι, ὁ θεραπευθεὶς τυφλὸς δὲν ἦτο ἐκ τῶν περὶ οὐδυνόντων, ἀλλὰ ἐκ τῶν καθημένων πλησίων τῶν θυρῶν τοῦ ἱεροῦ. Ἐνῶ δὲ οἱ ἐξέφραζον ἀμφωβλίαν περὶ αὐτοῦ, τί ἀπαντᾷ ἐκεῖνος «Ἐγὼ εἰμι»¹⁰. Δὲν ἠσθάνθη ἐντροπὴν διὰ τὴν προηγουμένην τύφλωσιν, οὔτε ἐφοβήθη τὸν θυμὸν τοῦ πλήθους, οὔτε ἀποφεύγει νὰ δείξῃ τὸν ἑαυτοῦ, διὰ νὰ κηρύξῃ τὴν εὐεργέτην. «Λέγουσιν αὐτῷ Πῶς ἀνέωχθήσαν σου οἱ ὀφθαλμοί, λέγε αὐτοῖς»¹¹. Ἀνθρώπος λεγόμενος Ἰησοῦς¹². Τί λέγεις, ἄνθρωπος ἐπιτελεῖ τοιαῦτα ἔργα, Ἀλλὰ κατ' ἀρχὴν τίποτε σπουδαῖον δὲν ἐγκύριζε περὶ Αὐτοῦ «Ἀνθρώπος λεγόμενος Ἰησοῦς ἐποίησε τῶν καὶ ἐπέχρισε»¹³.

6. Βλέπε, πῶς εἶναι ἀληθής. Δὲν εἶπε πῶς ἐπέτελεσε τοῦτο τὸ θαῦμα¹⁴ (διότι, δὲν λέγει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζει). Διότι δὲν εἶδεν, ὅτι ἐπτύσεν ἐπὶ τῆς γῆς¹⁵. Διὰ τὴν ἐπέθηκε τὸν πηλόν, τὸ ἀντελαμβάνετο διὰ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς ἀφῆς.

«Καὶ εἶπέ μοι Ὑπαγε νῆσαι εἰς τὴν καλυμθηθῆραν τοῦ Σιλωάμ»¹⁶. Καὶ τοῦτο ἡ ἀκοή του τὸ ἔκαμε ἀντιληπτόν. Καὶ ἀπὸ τί ἐγκύριζε τὴν φωνὴν Αὐτοῦ, Ἀπὸ τὴν συνομιλίαν τοῦ πρὸς τοὺς μαθητάς.

Καὶ ἐνῶ λέγει ὅλα αὐτὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων λαμβάνει τὴν σχετικὴν μαρτυρίαν, δὲν δύναται νὰ εἴπῃ τὸν τρόπον. Ἐάν δὲ διὰ πράγματα αἰσθητὰ καὶ διὰ τῆς ἀφῆς ἐγγυρμένα¹⁷ ὀφιστάται ἀνάγκη πιστεῶς, πολὺ περισσότερον διὰ τὰ ἀόρατα.

«Λέγουσιν αὐτῷ Ποῦ ἔστιν ἐκεῖνος, λέγει Οὐκ

10. ἰωάν 9, 8.

11. ἰωάν 9, 11.

12. ἰωάν 9, 11.

13. ἰωάν 9, 11.

14. Κατὰ τὴν κοινήν ἔκφρασιν «χειροποιήσας».

ἰδοὺ»¹⁸. Ἐλεγον δὲ τοῦτο τὸ «Ποῦ ἔστιν ἐκεῖνος»¹⁹ ἔχοντες πάλιν διάθεσιν φονικὴν κατ' Αὐτοῦ.

Παρατήρη. Δὲ τὴν ἑλληνικὴν καυχῆσεως ἐκ μέρους τοῦ Χριστοῦ, πῶς δὲν παρίστατο εἰς τοὺς ἰβεραινομένους (μετὰ τὴν θεραπείαν) διότι δὲν ἤθελε νὰ ἀποκτησῇ δόξαν, οὔτε νὰ προσελκύσῃ τὸ πλῆθος, οὔτε νὰ ἐπιβεχθῇ.

Βλέπε πῶς ὅλα μὲ φιλαλήθη τρόπον τὰ ἐκθέτει ἀπαντῶν ὁ τυφλός. Ἦθελον μὲν τὸν Χριστὸν νὰ εὕρουν, ὥστε νὰ ὁδηγήσονται Αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, ἀπελθὼν δὲ δὲν ἐπέτυχον τοῦτο, ὁδηγοῦν τὸν πρῶτον τυφλὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, διὰ νὰ ἐρωτήσουν ἐκεῖνοι αὐτὸν μὲ μεγαλυτέραν δριμύτητα διὰ τοῦτο θεοβλίας καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς σημειώνει, ὅτι ἦτο Σαδδουκαῖος, δηλαδὴ ὁ νὰ δείξῃ τὴν πονηρίαν αὐτῶν σκέψιν, καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὅποιαν ἐζητοῦν Αὐτὸν νὰ κατηγορήσουν, ἐμψικοντες διήθεν ὡς ἀφορμὴν αὐτὴν καὶ δυνάμενοι οὕτω νὰ διαβάλλουν τὸ θαῦμα διὰ τῆς ἐντυπώσεως περὶ παραβάσεως τοῦ Νόμου.

Καὶ τοῦτο εἶναι φανερόν ἐκ τοῦ ὅτι, ὅταν εἶδον αὐτὸν, ἀμέσως τίποτε ἄλλο δὲν εἶπον, παρὰ μόνον: «Πῶς ἀνέφεξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς»,²⁰ καὶ βλέπε πῶς λέγουσιν ὅτι δὲν εἶπον «Πῶς ἀνέθελες», ἀλλὰ «Πῶς ἀνέφεξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς», παρεχόντες εἰς αὐτὸν ευκαιρίαν νὰ ὁσώλῃ. Ἐκεῖνον δι' ἐργασίαν ἐν ἡμέρᾳ Σαδδουκαίου.

Ἐκεῖνος δὲ ἀμύλει συντομώτερον πρὸς αὐτοὺς μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ ἔχουν μάθει, διότι, χωρὶς οὕτε τὸ δνομα νὰ εἴπῃ, οὔτε διὰ «εἰπέ μοι Ὑπαγε νῆσαι», λέ

15. ἰωάν 9, 15.

16. ἰωάν 9, 15. (Τὸ αὐθεντικὸν κείμενον ἔχει οὕτως «Πολεῖν οὐκ ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἐπέτελες». Πιθανῶς ὁ Χρυσόστομος τὴν φράσιν τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ἀποκλείων τὸ «πῶς ἀνέθελες» - εἰκόζει ἐκ τῶν χωρίων 9, 17 καὶ 9, 28.)

γε. ἀμέσως. «Πηλὸν ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου, καὶ ἐνιμάμην καὶ θιλέπω»¹⁷. Δὲν εἶχε ἐπακταθῆ πάλιν ἡ διαβολὴ καὶ ἐκεῖνοι εἶχον εἶπει. «¹⁸ Ἰδε ὁ Ἰησοῦς οἷα ἐργάζεται ἐν Σαθθάτῳ, πηλὸν χρίει!»

Σὺ δὲ ἐξέτασε, πῶς δὲν ταράσσεται ὁ τυφλός; διότι, ὅταν μὲν ἔλεγε περὶ ἐκεῖνων τὰ ὅποια συνέδησαν, ἄναι κινδύνου ἐρωτώμενος, δεῖ ἦτο τὸσον σπαυδαῖον τὸ νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλὰ τὸ αξιοθαύμαστον εἶναι τώρα, ὅτι καὶ εἰς μεγαλύτερον κίνδυνον περ εἰθὼν, οὔτε ἀρνεῖται οὔτε λέγει ἀντίθετα πρὸς τὰ προηγούμενα.

Τί κάμνουν λοιπὸν οἱ Φαρισαῖοι, μάλλον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι. Ὁδήγησαν μὲν αὐτόν, διὰ νὰ ἀρνηθῇ, ἐπαθὼν δὲ το ἀντίθετον ἐκεῖνο ἀκριθῶς, τὸ ὅποῖον δὲν ἠθελοῦν, τὸ ἔμαθον καὶ μὲ μεγαλύτεραν ἀκρίθειαν. Καὶ ὀφίστανται τοῦτο παντοῦ ἐν σχέσει, μὲ τὰ θαύματα, μὲ περισσοτέρων δὲ σαφίνεων θὰ ἀποδείξωμεν αὐτὸ ἐν συνεχείᾳ.

Τί λέγουσι λοιπὸν οἱ Φαρισαῖοι; «¹⁹ Ἐλεγον τινες» (ὅχι ὅλοι, ἀλλὰ οἱ θραυτεροί). «Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, διότι τὸ Σαθθάτῳ οὐ τηρεῖ. Ἄλλοι ἔλεγον. Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν;»²⁰.

Βλέπετε, ὅτι ἐκ τῶν σημείων προσελκύοντο; Διότι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι πρότερον εἶχον σταθερὰ ὑπηρέτας διὰ νὰ ἀδηγηθῇ Ἐκεῖνος ἐνώπιον αὐτῶν, ἀκούσε τί λέγουσι τώρα, αἱ καὶ δὲν τὸ λέγουσι ὅλοι. διότι, ἐπειδὴ ἦσαν ἄρχοντες, ἔνεκα τῆς φυλοδοξίας καθίσταντο ἅπαντοι. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς Αὐτόν, ἀλλὰ δεῖ ὁμολόγουν.

Ὁ μὲν πολὺς λαὸς ἦτο εὐκαταφρόνητος, δεδομένου ὅτι δὲν αἱ τῶν αὐτῶν πολλοὶ εἰς τὴν συνανγωγὴν αὐτῶν,

¹⁷ ἰωάν. 9, 15.
¹⁸ ἰωάν. 9, 19.

οἱ δὲ ἄρχοντες, ἐπε δὴ περισσότερο διεκρίνοντο, δυσκολώτεροι ἐλάμβανον θαρρὸς νὰ ὁμολογήσων. διότι ὅλους μὲν κατεῖχε φιλαρχία, ἄλλους δὲ δειλία καὶ ὁ ἐκ μέρους τῶν πολλῶν φόβος.

Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε. «Πῶς δύνασθε πιστεῦειν, δοῦναι πορὰ ἀνθρώπων λαμβάνοντες;»²¹. Καὶ αὐτοὶ μὲν, ἐνῶ ἐζήτουν σθένος νὰ φονεύσων, ἔλεγον ὅτι εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ. ἐκεῖνος δὲ ὁ ὅποιος θεραπεύει. ἔλεγον ὅτι δὲν δύναται νὰ προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ δὲν τηρεῖ τὸ Σαθθάτῳ. Πρὸς αὐτὴν τὴν γνώμην, ἀντέταξαν οἱ ἄλλοι τὸ ὅτι, ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ τοιαῦτα θαύματα.

Οἱ πρῶτοι μὲν ἐκ κακίας ἀποσπώοντες τὸ γεγονός ἐφερον εἰς τὸ μέσον τὴν φαινομένην παραβάσιν. διότι, δὲν ἔλεγον ὅτι θεραπεύει, κατὰ τὸ Σαθθάτῳ, ἀλλ' ὅτι «Τὸ Σαθθάτῳ οὐ τηρεῖ». οἱ δεύτεροι δὲ πάλιν ἀσθενῶς ἀντιβροῦν διότι, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ δεῖξουν πῶς δὲν αὐτοὶ, τὸ Σαθθάτῳ ἀντιλῶν ἐπιχειρήματα μόνον ἐκ τῶν θαυμάτων. Καὶ εὐλόγως διότι ἀκόμη ἐνόμιζον ὅτι Ἐκεῖνος εἶναι ἄνθρωπος. διότι ἐάν δὲν εἶχεν αὐτῶ τὸ πρᾶγμα, θὰ ἦθύναντο καὶ κατ' ἄλλον τρόπον νὰ προσάσκειν τὴν γνώμην των δηλαδὴ βί. ἦτο Κύριος τοῦ Σαθθάτῳ, καὶ Αὐτὸς ἐδημιούργησεν αὐτό. ἀλλὰ ἀκόμη μέχρι τότε δὲν εἶχον αὐτῶν τὴν γνώμην. Οὐδεὶς θεοθάως ἐξ αὐτῶν ἐτόλμα ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἤθελε νὰ τὰ εἴπῃ φανερά, οὔτε εἰς ἔκφρασιν γνώμης, ἀλλὰ εἰς ἀμφισβήτησιν²², ἄλλο μὲν λόγῳ ἄλλε φεως θάρρους, ἄλλοι λόγῳ φιλαρχίας.

«Σχίσμα οὖν ἦν ἐν αὐτοῖς»²³. Τὸ σχίσμα τοῦτο ἤρχισε πρῶτον νὰ δημιουργῆται εἰς τὸν λαόν, μετὰ ταῦτα

¹⁹ ἰωάν. 9, 44.
²⁰ ἰωάν. 9, 18.
²¹ ἰωάν. 9, 18.

καί εἰς τοὺς ἀρχοντας· «καὶ οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἀγοσθὸς ἐστίν, ἄλλο δὲ Ὅρχι, ἄλλ' ἀπατᾷ τὸν ὄχλον»²². Βλέπετε πῶς περισσότεροι ἀσύνετοι ἀπὸ τὸ πλῆθος οἱ ἀρχόντες ὅτι ἐκ τῶν ὑστέρων ἐσχίσθησαν, Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ σχίσμα πάλιν οὐδελίαν γενναιότητα ἐπέδειξαν, ὅταν ἐβόλεπον τοὺς Φαρισσαίους νὰ εἶναι ἀπειλητικοί.

Διότι, ἐὰν θεοβίως τελείως ἀπεσχίζοντο, ταχέως θὰ ἐλάμβανον γνώσιν τῆς ἀληθείας διότι εἶναι δυνατόν νὰ ἀποσχισθῶν τελείως. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἴδιος εἶπεν· «Οὐκ ἤλθον θέλειν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μάχαιραν»²³. διότι ὑπάρχει καὶ κακὴ ὁμόνοια, ὑπάρχει καὶ καλὴ διαφωνία²⁴. διότι καὶ ἐκεῖνο, οἱ ὁποῖοι ἐκτιζόν τὸν πύργον, εἰχον ὁμόνοιαν ἀποβαίνουσιν εἰς κακὸν ἰδικόντων καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι πόλιν ἀνευ μὲν τῆς θελήσεώς των, ἀλλ' ὅμως πρὸς ὠφελείαν των ἐχωρίσθησαν. Καὶ οἱ περὶ τὸν Κορε δε κακὴν ὁμόνοιαν εἰχον, διὰ τοῦτο καλῶς ἐχωρίσθησαν καὶ ὁ Ἰούδας κακὴν ὁμόνοιαν συνῆψε μετὰ τοὺς Ἰουδαίους.

Εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ χωρῶσιν οἱ ἄνθρωποι καλῶς, καὶ εἶναι δυνατόν νὰ ὁμονοήσων κακῶς²⁵. Διὰ τοῦτο λέγει· «Εἴαν ὁ ὀφθαλμὸς σου σκανδαλιζῇ σε, ἐκκοψον αὐτόν· ἐάν δ' ὅλος σου, ἐκτεμεῖ αὐτόν»²⁶.

Ἐάν δὲ πρέπει νὰ ἀποχωρῶ ζῶμεθα ἀπὸ μέλος τὸ ὁποῖον κακῶς ἔχει συναφθῇ, πολὺ περισσότεροι ἀπὸ φίλους οἱ ὅποιοι κακῶς ἔχουν ἐνωθῇ μετ' ἡμᾶς. Ὡστε ἡ

²² ῥωμ. 7, 12.

²³ Ματθ. 10, 34.

²⁴ Σχίσματα ἀντιθέσεις, ὁμοκατέρκταν καὶ ὁμοκατέλεπτον· ἔστι γὰρ καὶ καλὴ ὁμόνοια, ἔστι καὶ καλὴ διαφωνία.

²⁵ Ἔστιν οὖν ἀναθῆναι κακῶς καὶ ἔστιν ὁμονοῖαι κακῶς.

Συγκαταβαλὼν ὁ ἐρῶν τις ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐν ἀρχῇ ἑκάστην ἀφ' ἑσῶν γνώμην (ἴδε σὴμ. 25) κατ' ἀντιστοίχον αἰετὸν.

²⁶ Ματθ. 5, 29 καὶ 18, 8-9.

ὁμόνοια δὲν εἶναι εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις καλὴ, ὅπως θεοβίως, οὔτε ὁ χωρισμὸς εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις κακός²⁷.

γ. Λέγω αὐτὰς διὰ νὰ ἀποφεύγωμεν τοὺς πονηροὺς καὶ νὰ ἀκολουθῶμεν τοὺς ἀγαθοὺς διότι ἐσὶν μεταξὺ τῶν μελῶν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει σπᾶσιει καὶ εἶναι ἀθεράπευτον κόπτομεν, ἐπειδὴ φοβούμεθα μήπως καὶ τὸ ὑπόλοιπον σώμα ὑποστῇ τὴν αὐτὴν ἰβλάσθην, καὶ καμνομεν αὐτό, ὅχι ἐπειδὴ περιφρονοῦμεν ἐκεῖνο, ἀλλὰ ἔπειθ' ἐθέλομεν νὰ διαφυλάξωμεν τὸ ὑπόλοιπον, πολλοὺς περισσότεροι εἶναι ἀναγκαῖον νὰ πράττωμεν τοῦτο ἐπὶ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι συναναστρέφονται μετ' ἡμᾶς κακῶς. Διότι ἐάν μὲν δυνάμεθα καὶ ἐκεῖνους νὰ διορθώσωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ μὴ θλασθῶμεν, πρέπει τὰ πάντα νὰ πράξωμεν ἐάν δε καὶ ἐκεῖνοι μένουσι ἀδιόρθωτοι. καὶ ἡμᾶς θλάπτουν, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἀποχωρίσωμεν αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐκδιώξωμεν διότι, πολλὰκις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μάλλον θὰ συναποκομίσουν κέρδος.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος τοιοῦτοτρόπως συνεθεύλετο λέγων· «Καὶ ἐξαρείτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν»²⁸. Καὶ· «ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὁμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας»²⁹.

Διότι εἶναι κακόν, εἶναι κακόν ἡ συναναστροφή μετὰ πονηροὺς. Δὲν προσβάλλει μετ' ὅσῃ ταχύτητι ὁ λαὸς αὐτὸς ἡ ψώρα καταστρέφει αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ἔχουν μολυνθῇ οἱ ὅποιοι κατέχονται ὑπὸ τῆς νόσου, μετ' ὅσῃ ἡ κακὰ τῶν πονηρῶν ἀνδρῶν· φθερούσι γὰρ ἡθὴ χρη-

²⁷ δοὺ ὅτι διὰ τριττὴν φοράν ἀναλαμβάνει τὴν ἐν σὴμ. 25 καὶ 28 γνώμην κατ' ἀντιστοίχον αἰετὸν πρὸς τὸ δεῦτερον (σὴμ. 25).

Ἦστε οὖν πανταχοῦ ὁμόνοια καλὴν, ὥστε οὐκ οὐδέ πονηροὶ διδασκῶσι κακόν.

²⁸ Α' Κορινθ. 5, 13.

²⁹ Α' Κορινθ. 5, 2.

στὰ ὁμιλίας κακάς³⁰ καὶ ὁ Προφήτης πάλιν· «Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορισθήτε»³¹

Κατεῖς λοιπὸν νὰ μὴ ἔχη κακὸν φίλον· ὅτι, ἐὰν κακοὺς υἱοὺς ᾖται, ἔχωμεν τοὺς ἀποκηρύττομεν, καὶ δὲν λαμβάνομεν ὑπ' ὅψιν τὴν συγγένειαν, οὔτε τοὺς νόμους αὐτῆς, οὔτε τὴν ἐξ αὐτῆς ἀνάγκην, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ ἀπαφεύγωμεν τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωρίζουσιν ὅτιαν εἶναι, πονηροὶ διότι καὶ ἂν δὲν ὑποσώμεν οὐδεμίαν ἡμίαν ἐκ μέρους τῶν, τὴν κακὴν φήμην δὲν θὰ βυθισθῶμεν θεοβλαβῶς νὰ διαφύγωμεν· διότι, οἱ ἐξω τῆς οἰκογενεας δὲν ἔρουν οὐδὲν τὴν ζωὴν μας, ἀλλὰ κρίνουν ἐξ ἐκείων, οἱ ὅποιοι συνδιαστρέφονται μὲ ἡμᾶς.

Αὐτὰ συμβουλεύω καὶ εἰς τὰς γυναῖκας καὶ εἰς τὰς παρθένους· διότι, λέγει· «Προνοούμενο καλὰ σου μόνον ἐνώπιον Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων»³²

Ὅλα λοιπὸν ἄς τὰ πράττωμεν οὕτως, ὥστε νὰ μὴ σκανδαλισθῇ ὁ πλησίον διότι, ὁ Θεός, καὶ ἂν εἶναι, λανθρόνως ἐὰν δημουργῇ εἰς τοὺς ἄλλους σκανδαλον, τὸ πᾶν καταστρέφει. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν ἡ ὀρθὴ διαθεσις νὰ προκαλέσῃ σκανδαλον; ὅταν ἡ συναναστροφή μὲ τοὺς μὴ ὀρθῶς διαθεμένους δημουργήσῃ εἰς τὸν ὀρθῶς διαθεσύντα κακὴν φήμην³³· διότι, ὅταν, ἔχοντες ἐμπιστοσύνην εἰς ἑαυτοὺς, συναναστρέφωμεθα μὲ τοὺς πονηροὺς, καὶ ἂν οἱ ἴδιοι δὲν βλαβῶμεν, ἄλλους σκανδαλίζομεν.

Αὐτὰ καὶ εἰς τοὺς ἀνδρας καὶ εἰς τὰς γυναῖκας τὰ

30 Α' Κορινθ' 15, 33. Τοῦτο λέγει καὶ ὁ Μένανδρος· «Φερούσαι ἦν γὰρ ὁμιλία κακά»

31 Εφεσ' 28, 45.

32 Ρωμ. 12, 17.

33 Καὶ ὁ ἱσκαρίωτης τονίζε περίπου τοῦτο λέγων· Εὐλοῶν τῆς Θεοῦ, καὶ φευδὸς ὡς οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δοξάν ἀπαθροῦνται. (Ἰσκαρ. πρὸς Δημόνικον 17)

λέγω καὶ εἰς τὰς παρθένους, ἀφήνων εἰς τὴν συνείδησιν αὐτῶν μετὰ ἀκριθείας νὰ γνωρίσουσι πόσα κακά γεννῶνται ἐκ τῶν τοσούτων συναναστροφῶν διότι ἐγὼ μὲν δὲν ὑποπεύω τίποτε πονηρόν, οὔτε κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν τελειοτέρων, ἀλλὰ ὁ ἀπλοϊκώτερος ἀδελφός παραβλάσπεται. ἐκ τῆς τελειότητος τῆς ἰδικῆς σου. Πρέπει δὲ νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν καὶ τὴν ἀσθένειαν ἐκείνου. Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν βλαθῇ αὐτός, θὰ βλαθῇ ὁμοῦς ὁ Ἑθνικός.

Ὁ δὲ Παῦλος προέτρεψε νὰ μὴ σκανδαλιζώμεν οὐτε τοὺς Ἰουδαίους οὔτε τοὺς Ἑθνικούς, οὔτε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ³⁴

Εγὼ τίποτε τὸ πονηρόν δὲν ὑποπεύω διὰ τὴν παρθενοί (διότι ἀγαπῶ τὴν παρθενοίαν· ἡ δὲ ἀγάπη αὐτῆς λαγύζεται τὸ κακόν)³⁵· ἐγὼ ἀγαπῶ εἰς μέγαν θαυμὸν τὴν πολιτείαν αὐτῆς τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν δύναιμι νὰ διαλογισθῶ κατὰ τὸ ἄποιν. Πῶς θὰ πείσωμεν τοὺς ἐκτός αὐτῶν εὐρ σκαμένους, διότι πρέπει, καὶ δι' ἐκείνους νὰ λαβώμεν πρόνοιαν.

Το αὐτοτρόπως λοιπὸν ἄς ρυθμίζωμεν τὰ ἀφορῶντα εἰς ἡμᾶς, ὥστε νὰ μὴ δύναται οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀπίστων νὰ εἴρῃ ἐναντὶ ἡμῶν διακαίαν ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν διότι, ὅπως ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δεκνύουν ὀρθὸν Θεὸν δοξάζουν τὸν Θεόν, αὐτῶ καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δεκνύουν τὸν ἀντίθετον συντελοῦν εἰς τὸ νὰ βλασφημῇται.

Ἀλλὰ ἄς μὴ συμβῇ νὰ ὑπάρχουν πλησίον μας ἀνθρώποι τοσούτοι, ἀλλὰ οὕτω νὰ λάμψουν τὰ ἔργα ἡμῶν, ὥστε νὰ δοξασθῇ ὁ Πατήρ ἡμῶν ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ἀξιοθῶμεν τῆς ἐξ Ἐκείνου προερχομένης δόξης τὴν ὁ-

34 Α' Κορινθ' 10, 32.

35 Α' Κορινθ' 13, 5.

ποιαν ἂν συμῆ νά ἐπιτύχωμεν ὅλοι ἡμεῖς διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῦ καὶ μετὰ τοῦ ὁποῦ ἀνῆκε, εἰς τὸν Πατέρα ἢ δοξα συγχρόνως μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΗ (38)

Ιωάν. 9' 17-38

«Λέγουσι πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι· Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἡμεῖς οὐ τοῦ ἀφ' οὗ τοῦτο λέγομεν; Ὁ δὲ εἶπεν· ὅτι προφήτης ἐστίν· Ὅτι ἐκ τῶν προφητῶν οἱ Ἰουδαῖοι»

α. Τὰς Γραφὰς πρέπει ὅχι ἀπλῶς οὔτε ἐπιτολαιῶς νὰ ἀναγινώσκωμεν, ἀλλὰ μὲ ὁλὴν τὴν ἐπιμέλειαν, ὥστε νὰ μὴ εὐρίσκωμεν δυσκολίας εἰς τὴν ἐρμηνείαν των. Διότι καὶ πῶρα ἐλλόγως δύνатаι καεὶς ἐδῶ νὰ δαπύωσιν τὴν ἀπορίαν, πῶς ἐνῶ εἶπον· «Ὁ ὅτις οὐκ ἐστίν» ἐκ τοῦ Θεοῦ ὅτι τὸ Σάββατον οὐ τηρεῖ;¹ λέγουσι εἰς αὐτόν· «Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἡμεῖς οὐ τοὺς ὁφθαλμοὺς»² Καὶ δὲν εἶπον· «Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι παρελίσσετο τὸ Σάββατον» ἀλλὰ πῶρα θέτουν τὸ ἐρώτημα τὸ σχετικόν μὲ τὴν ἀπολογίαν ἀντὶ τοῦ σχετ. καὶ μὲ τὴν κατηγορίαν.

Τὸ δύνатаι λοιπὸν νὰ ἀπαντήσῃ κανεὶς, Δὲν εἶναι αἱ ἴδιαι αἱ ὁποῖαι, ἔλεγον· «Ὁ ὅτις οὐκ ἐστίν» ἐκ τοῦ Θε-

οῦ.³ Ἄλλ' ἐκεῖναί οἱ ὁποῖαι ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ οἱ ὁποῖαι εἶπον· «Ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς οὗ δύναται τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν»⁴ διότι, ἐπεὶ οἱ ἠθέλουν νὰ ἀποστομώσουν τοὺς πρώτους πλέον, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῶν ὅτι συνηγοροῦν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ὁδηγοῦν εἰς τὸ μέσον αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἔλαθε πείραν τῆς δυνάμεως Αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐρωτοῦν.

Βλέπε λοιπὸν τὸ πῶς οὗ τῆς σοφίας διότι, ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς μὲ περισσοτέραν συνέσιν ὁμιλεῖ. Καὶ πρῶτον μὲν λέγει ὅτι «προφήτης ἐστίν»⁵ καὶ δὲ ἐφοβήθη αὐτῶν τῶν διεστραμμένων Ἰουδαίων τὴν κρίσιν, οἱ ὁποῖοι ἐξέφραζον ἀντίθετον γνώμην καὶ ἔλεγον· «Πῶς δύναται ὁ ὅτις εἶναι παρὰ τοῦ Θεοῦ, τὸ Σάββατον οὐ τηρεῖν»⁶ ἀλλὰ ἔλεγεν· «ὅτι προφήτης ἐστίν». Καὶ οὐκ ἐπιστεῦσαι ὅτι «ὁ ὅτις ἐστίν» καὶ ἀνέβλεψεν, ἔως οὗ ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ.⁸

Καὶ ἐξέτασε μὲ πόσους τρόπους ἐπ' ἐκείνους νὰ συγκαλύψουν τὸ θαῦμα καὶ νὰ τὸ ἀποκλείσιν. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ φυσικὴ τῆς ἀληθείας, διὰ τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων φαίνεται νὰ διώκεται, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, διὰ τούτων καθίσταται ἰσχυροτέρα λαμπρὰ διὰ τούτων τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων συγκαλύπτεται διότι ἐάν δὲν ἐνίσχυντο αὐτὰ, ὑπὸ τῶν πολλῶν θα ἐθεωρεῖτο ὑποπτον τὸ θαῦμα, τῶρα δὲ, ὡς ἐάν φροντίζον διὰ νὰ ἐξακριβώσουν τὴν ἀλήθειαν, πράττουσι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅλα, καὶ δὲν ἔθελον ἐνθρῶν κατ' ἄλλον τρόπον, ἐάν θεοαῶς ἐπραττον τὰ πάντα ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ διότι καὶ διὰ τοῦ τοῦ τρόπου ἐπεχειρήσαν νὰ καταβάλουν αὐτόν,

¹ Ιωάν. 9, 17

² Ιωάν. 9, 16

³ Ιωάν. 9, 17

⁴ Ιωάν. 9, 18

⁵ Ιωάν. 9, 18

⁶ Ιωάν. 9, 17

⁷ Ιωάν. 9, 16

⁸ Ιωάν. 9, 17-8

λέγοντες «Πώς ἀνεώξέ σοι τοὺς ὀφθαλμούς;»⁹ δηλαδὴ μὴπως ἐπέτυχε τοῦτο μέ καμμίαν μαγείαν; Διότι καὶ ἄλλατε, ἐπειδὴ δὲν εἶχον τιποτέ νά καταγγελοῦν, ἐπὶγε ροῦν νά διαβάλλουν τὸν τρόπον τῆς θεραπείας λέγοντες «Οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαμονία, εἰ μὴ ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἔρχοντι τῶν δαμονίων»¹⁰ καὶ ἐδὼ πάλιν, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τιποτέ ἄλλα νά εἴπουν, καταφεύγουν εἰς τὸ ἐπιχειρήμα περὶ τοῦ καταλλήλου χρόνου λέγοντες ὅτι λῶει τὸ Σάββατον»¹¹ καὶ πάλιν ὅτι «ἁμαρτωλὸς ἐστὶ»¹²

Καὶ ἰδὼς οὖν, οἱ ὅποιοι φθονεῖτε καὶ εἰσθε ἐτοίμοι νά εὗρετε πρόσχημα δά κατηγόριαν τῶν ὅπ' Αὐτοῦ πεπραγμένων, οὕς ἠρώτησε μὲ πᾶσαν ἀκριβείαν, λέγων· «Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλεγξε με περὶ ἁμαρτίας;»¹³ Καὶ κατεῖς δὲν ὠμίλησεν οὔτε εἶπεν ὅτι «Θεοσφιγείς, ἀνομάρτητον λέγων σεαυτὸν». Καὶ θεοφίως, ἐάν εἶχον νά εἴπουν τ., δὲν θά ἐσιώπων διότι ἐκείνοι οἱ ὅποιοι, ἐπειδὴ ἤκουσαν ὅτι ὑπάρχει πρὸ τοῦ Ἀθροάκ, ἐλιθοβολήσας αὐτόν, καὶ ἐκαυχῶντο μὲν ὅτι, κατήγοντα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐνῶ ἦσαν ἀνθρωποκτόνοι. δὲ Ἐκείνον δὲ, ὁ ὁποῖος ἐπέτελε τοιαῦτα θαύματα θύων ἑθεράπευσεν ἔλεγον ὅτι δὲν κατὰγεται ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐπειδὴ δὲν ἐτήρει τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου. ἐάν εἶχον τὴν ἐλαχιστήν ἀφορμὴν πρὸς κατηγόριαν δέν θά παρέλεπον αὐτήν.

Ἐάν δὲ τὸν καλοῦν ἁμαρτωλὸν διὰ τοῦτον τὸν λόγον διότι ἐδεωρεῖτο ὅτι καταλύει τὸ Σάββατον καὶ ἡ κατηγόρια αὕτη ἐφάνη ἀσχηκτος, ἀφοῦ οἱ σνῆκοντες εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν μὲ αὐτοῦς, τοὺς κατηγόρησαν

9 ἰωάν 9 17
10 Ματθ 12, 24
11 ἰωάν 9 18
12 ἰωάν 8 6
13 ἰωάν 8 48

διὰ μυχρότητα πολλήν καὶ μικροψυχίαν.

Ἀπὸ παντοῦ λοιποὶ ἀφοῦ εὗρον ἐμπόδια ἔρχονται ἐν συνεχείᾳ εἰς ἄλλο ἐπιχειρήμα περισσύτερον ἀνασχυόντων καὶ θρασυ. Ποῖον λοιπὸν εἶνα τοῦτο, «Οὐκ ἐπιστεύσαν», λέγει, «ὅτι ἦν τυφλός, καὶ ἀνέβλεψε»¹⁴

Πῶς λοιπὸν τὸν κατηγόρησαν ὅτι δὲν τηρεῖ τὸ Σάββατον ἡ προφανὴς ἐπειδὴ ἐπίστευσαν διεκτύπωσαν αὐτὴν τὴν κατηγόριαν¹⁵, Πῶς δὲ δὲν ἐδῶσατε προσσχὴν εἰς τὸν πολὺν λαόν; εἰς τοὺς γείτονας, οἱ ὅποιοι ἐγνώριζον αὐτόν. Ἀλλὰ, πράγμα τὸ ὅποῖον εἶπον, τὸ ψεύδος παντοῦ συλλαμβάνεται εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ παγίδα, δὲ ἐκεῖνων τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποῶν νομίζε. ὅτι δὲ ἀβάλλει τὴν ἀλήθειαν, αὐτὴν δὲ λαμπρότερον παρουσιαίξει¹⁶, πρῶγμα τὸ ὅποῖον ἀκριβῶς καὶ τώρα συνέβη

Διότι, δά νά μὴ λέγῃ κατεῖς, ὅτι δὲν εἶπον τίποτε ὀρθόν οἱ γείτονες καὶ οἱ παρατηροῦντες αὐτόν, ἀλλὰ ὅτι ὠμίλου περὶ ἀνθρώπου δμοίου πρὸς τὸν θεραπευθέντα φέρουν εἰς τὸ μέσον τοὺς γονεῖς, δά τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀποδεικνύοντες παρὰ τὴν θέλησιν τῶν ἀληθῶς ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον συνέβη διότι καὶ αὐτοὶ περισσύτερον ἀπὸ ὧν ἐγνώριζον τὸ τέκνον αὐτῶν.

Διότι, ἐπεὶ δὲ δὲν ἠδυνήθησαν νά πτοήσουν αὐτόν ἀλλὰ ἐβλέπον ὅτι μὲ ἄλλο τὸ θάρρος ἐκήρυξε τὸν Εὐεργετὴν τοῦ ἡλιπίζον ὅτι μὲ τοὺς γονεῖς θά προκαλέσων ἀμφισβήτησιν διὰ τὸ θαῦμα καὶ ἔλεπε τὴν κακὴν πρόθεσιν τῆς ἐρωτήσεως. Διότι τί λέγει; Ἀφοῦ ἔφερον αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον ὥστε νά ἐμβάλλουν αὐτοὺς εἰς ἀγῶνιν, μὲ πολλὴν σφοδρότητα καὶ θυμῷ ἀπευθύνουν τὴν

14 ἰωάν 9, 18

15 Δὲ δὲ δὲν ἐπιστεῦσαν ὅτι ἐπετελέσθη θαῦμα. δὲν θά ἔαυον περὶ καταλύσεως τοῦ Σαββάτου.

16 Ἀποφθεγματικὰ οἱ λόγοι οὗτοι Πανταχοῦ τὸ ψεύδος ἐαυτῷ μὲν περιιπτεῖ δι' ὃν ἐπηρεάζει τὴν ἀλήθειαν δὲ τὴν δὲ ἀληθεῖαν λαμπρότερον ἐμφαίνει.

ἐρώτησεν· «Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱὸς ὁμῶν,»¹⁷ Καὶ δὲν εἶπεν· «Ὁ ποτε τυφλός», ἀλλὰ τί; «Ὅν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη;»¹⁸ ὥς ἔτι αὐτοὶ ἔκαμνον σκευωρίας καὶ ἐπεδοκιμαζόν τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ.

Ἀποτρέπεται καὶ λίαν ἀποτρέπεται. Καὶ ποῖος πατήρ θά πρεσβύτης τὴν ἐκτομίαν τοῦ αὐτοῦ μεῖδη, Διότι σχεδὸν λέγουσι· «Ὅν ὑμεῖς ἐπομήσατε τυφλόν»¹⁹ οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ διεδώκατε πανταχοῦ τὸν λόγον.

«Πῶς οὖν θάλεπει νῦν,»²⁰ Ὅποια ἀνοησία Ἰουδαίων, λέγουσι εἶναι τὸ τέχνασμα καὶ τὸ ἐπινόημα! διότι, μὲ τὰ δύο αὐτὰ ἐπικειρόμενοι καὶ τοὺς κόμους καὶ ἀρνηθοῦν, δηλαδὴ καὶ μετὰ τὴν φράσιν· «Ὅν ὑμεῖς λέγετε», καὶ μετὰ τὴν φράσιν· «Πῶς οὖν θάλεπει ἔρτι,»²¹.

Β', Ἀφοῦ λοιπὸν δετυπώθησαν τρεῖς ἐρωτήσεις ἐάν ᾦτο υἱὸς αὐτῶν ἐάν ᾦτο τυφλός, καὶ πῶς ἀνέβλεψε, τὰς δύο μόνον ὁμολογοῦν, τὴν τρίτην δὲ δὲν τὴν ἐπιθετικαίωνουν· Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀπέθετο ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὥστε κανεὶς ἄλλος, ἀλλὰ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐθεραπεύθη, καὶ ᾦτο ἀξέστιςτος καὶ ὁμολογήσει αὐτὰ· οἱ γονεῖς αὐτοῦ θεσπάζουσιν πῶς θὰ ἐφαίνοντο εὐχάριστοι οἱ ὁποῖοι καὶ μερὸς καὶ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐγνώριζον τὰ παρεσώπησαν διὰ τοὺς φόβους τῶν Ἰουδαίων, ἢ λέγουσι δηλαδὴ, «Ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν ἡμεῖς οἶδαμεν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη πῶς δὲ νῦν θάλεπει ἢ τίς ἀνέβλεψεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς; ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λόγον λαλήσει.»²² Ἀφοῦ κατέστησαν αὐτὸν ἀξέστιστον, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπέσεισαν ἀπὸ ἐπ' αὐτῶν τὴν εὐθύνην· Δὲν

¹⁷ Ἰωάν. 9, 19.

¹⁸ Ἰωάν. 9, 19.

¹⁹ Παρουσιάσατε αὐτὸν ὡς τυφλόν.

²⁰ Ἰωάν. 9, 19.

²¹ Ἰωάν. 9, 19.

²² Ἰωάν. 9, 20, 21.

εἶναι πατέρας, λέγουσι, οὔτε νήπιον, ἀλλὰ ἱκανὸς καὶ μαρτυρήσει σχετικῶς μετὰ τὸν ἑαυτοῦν τοῦ.

Τὰῦτα δὲ εἶπον δὲ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.²³ Νὰ παρατηρήσῃς, πῶς πάλιν ὁ Εὐαγγελιστὴς φέρεται εἰς τὰ μέσσω τὴν γνώμην αὐτῶν καὶ τὴν πρόθεσιν. Αὐτὰ λέγω δὲ ἐκεῖνον τὸν λόγον τὸν ὅπου ἐκεῖνοι ἔλεγον προηγουμένως· δηλ. ὅτι· «ἴσον ἑαυτὸν ποιεῖ τῷ Θεῷ»²⁴, ὅτι ἔστι καὶ ἐκεῖνο ᾗτο τῆς γνώμης τῶν Ἰουδαίων καὶ ὅτι τῆς κρίσεως τοῦ Χριστοῦ πόρισμα, θὰ προσέθετεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, καὶ θὰ εἴπῃ ὅτι ᾗτο γνώμην Ἰουδαϊκὴν.

Ἀφοῦ λοιπὸν οἱ γονεῖς αὐτοῦ παρέπεμψαν αὐτοὺς εἰς τὸν θεραπευθέντα, πάλιν ἐκάλεσαν αὐτὸν διὰ δευτέρου φορὰς. Καὶ δὲν λέγουσι μὲν φανερώς καὶ μετὰ ἀνασχυντικῶν τούτου· «Ἀρνήσασθε, ὅτι ὁ Χρὶστος ἐθεράπευται», ἀλλὰ θελοῦν τούτο καὶ τὸ περιβαλεῖν μετὰ πρόσχημα ὑλασθείας, δηλαδὴ λέγουσι· «ὅτι δόξαν τῷ Θεῷ»²⁵ διότι καὶ εἶπον μὲν εἰς τοὺς γονεῖς· «Ἀρνήσασθε, ὅτι ὁ υἱὸς ὁμῶν ἐστὶ καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήσατε», ἐφαίνετο ὅτι εἶναι πολὺ γελοῖον εἰς αὐτὸν δὲ πάλιν καὶ εἶπον τοῦτο· «ὅτι φανερὰ ἀνασχυντικῶν διὰ τοῦτο μὲν δὲν λέγουσι αὐτοὺς τοὺς λόγους, ἀλλὰ κατ' ἄλλους τρόπους πανουργοὺς διατυπώνουν αὐτοὺς, «ὅτι δόξαν τῷ Θεῷ» λέγοντες δηλαδὴ· «ὁμολόγησαν ὅτι αὐτὸς οὐδὲν εἰργάσατο».

Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς ἐστὶν.²⁷ Πῶς λοιπὸν δὲν ἐπετιμήσατε αὐτόν, ὅταν εἴπῃ· «Τίς ἐξ ὁμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας,»²⁸ ἀπὸ ποῦ δὲ γνώριζετε ὅτι εἶναι ἀμαρτωλός; Ὅταν δὲ εἶπον αὐ-

²³ Ἰωάν. 9, 22.

²⁴ Ἰωάν. 5, 18.

²⁵ Ἰωάν. 9, 24.

²⁶ Ἰωάν. 9, 24.

²⁷ Ἰωάν. 9, 24.

²⁸ Ἰωάν. 9, 46.

τοί· «Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ» καὶ ἐκεῖνος δὲν εἶπε τίποτε, ὁ Χριστὸς, ἀφοῦ συνήντησεν αὐτόν, τὸν ἐπήνεσε, καὶ δὲν τὸν κατηγόρησεν οὔτε εἶπε· «Διὰ τί οὐκ ἔβωκας, δόξαι τῷ Θεῷ,» ἀλλὰ τί εἶπε; «Ποτεὶ εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ,»²⁹ διὰ τὴν μάθησιν ὅτι τὸ νὰ δοξάζῃς τὸν Θεὸν τοῦτο εἶναι.

Ἐάν δὲ δὲν ἦτο ἰσότης μετὰ τὸν Πατέρα, αὐτὴ δὲν θὰ ἦτο δόξα· Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τιμᾷ τὸν Υἱόν, ὁ ἴδιος εἶναι, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τιμᾷ τὸν Πατέρα, δικαίως δὲ, ἐπειμᾶται ὁ τυφλὸς· «Ὅταν λοιπὸν ἀνέμενον τοὺς γονεῖς αὐτοῦ νὰ ἀρνηθῶν τίποτε δὲν ἐλεγόν εἰς αὐτόν, ἐπειδὴ δὲ εἶδον ὅτι δὲν συναπεκόμισαν οὐδὲν κέρδος ἐκ τούτου, πάλιν ἐπαυέροντο, εἰς αὐτόν, λέγοντες ὅτι «ἀμαρτωλὸς ἐστὶν οὗτος. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστίν, οὐκ οἶδαι ἐν οἷδα, ὅτι, τυφλὸς ὢν, ἄρτι, βλέπω»³⁰.

Ἄρα γε μήπως ἐφοβήθη ὁ τυφλός, εἶθε νὰ μὴ σχηματισθῇ τοιαύτη γνώμη. Καὶ πῶς ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι «προφήτης ἐστίν», λέγει· «Εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστίν, οὐκ οἶδα.» Λέγει τοῦτο ὅχι, διότι, ἔχει, τοιαύτην διάνοξιν πρὸς τοῦτο, οὔτε ἐπειδὴ περὶ τούτου ἔχει, πεισθῇ, ἀλλὰ ἐπειδὴ θέλει, διὰ τῆς μαρτυρίας τοῦ γεγονότος καὶ ὅχι διὰ τῶν λόγων του νὰ ἀπολλάξῃ· Ἐκεῖνον τῆς κατηγορίας, καὶ νὰ καταστήσῃ ἀλιόπιστον τὴν δικαιοδογίαν ὑπὲρ Ἐκεῖνου, ἐφ' ὅσον ἡ ἐκ τῆς εὐεργεσίας προερχομένη μαρτυρία κατεδίκαιζεν αὐτούς· διότι ἐάν, β-ταν, κατόπιν περισσοτέρων λόγων, εἶπεν αὐτὸς ὅτι, «εἰ μὴ οὗτος ἦν θεοσεβής, οὐκ ἠδύνατο τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν»³¹, πόσον ἡγανᾶκτον ὥστε νὰ εἶπουν· «Ἐν ἀμαρτί-

ας σὺ ἐγεννήθης καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς»³². Ἐάν εἶπαι ὁ τυφλὸς τοὺς λόγους τούτους ἐξ ἀρχῆς, τί δὲν θὰ ἐπρα-τον, τί δὲ δὲν θὰ ἐλεγόν,

«Εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστίν, οὐκ οἶδα»· Λέγει τοῦτο ὡς ἐάν εἶπαι· «Τίποτε τῶρα δὲ, λέγω περὶ αὐτοῦ· αὐτὸς ἐκφρά-ζω γνώμην ἐξ ἀρχῆς, ἐκεῖνο ὅμως γνωρίζω καλῶς καὶ δυναμικῶς νὰ τὸ θεβαιώσω μετὰ πεποιθήσεως, ὅτι ἐάν ἦτο ἀμαρτωλός, δὲν θὰ ἐπετέλει τοιαῦτα ἔργα.» Διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἑαυτοῦ τοι κατέστησεν ἐλευθερον πάσης υποψίας³³, καὶ τὴν μαρτυρίαν του ἀμερόληκτον, διό-τι δὲν προσεπάθει νὰ φανῇ εὐχάριστος, ἀλλὰ ἐμαρ-τύρει, στηριζόμενος ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ γεγονότος.

Ἐπεὶ δὴ λοιπὸν δὲν ἡδυνήθησαν οὔτε νὰ ἀφανίσουν οὔτε νὰ ἐξαλείψουν³⁴ τὸ γεγονός, πάλιν ἐπανέρχονται εἰς τοὺς προηγουμένους λόγους ἀσχολοῦμενοι μετὰ τὸν τρόπον τῆς θεραπείας τοῦ τυφλοῦ, ὅπως ἀκριδῶς με-ρικοί οἱ ὅποιοι ἀνιχνεύουν παντοῦ δι' ἐν θέβαιον θή-ραμα καὶ τρέχουν ὅλους πρὸς ἐν, ὅλους πρὸς ὅλ-λο μέρος. Καὶ ἐπανέρχονται εἰς τοὺς προηγουμένους λό-γους, διὰ τὴν ἐξασθενήσκειν πάλιν αὐτοὺς διὰ τῶν συ-νεχῶν ἐρωτήσεων, καὶ λέγουσι· «Τί ἐποίησέ σοι, πῶς ἀνέωξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς,»³⁵. Τί κάμνει λοιπὸν ἐ-κεῖνος, Ἀφοῦ ἐνίκησε καὶ κατέβαλεν αὐτοὺς τοῦ λοι-ποῦ δὲν συζητεῖ πλέον χαλαρῶς διότι, ἐφ' ὅσον τὸ πρῶ-γμα εἶχεν ἀνάγκην ἐξετάσεως καὶ ἀποδείξεων, παρέρ-χε τὴν ἀπόδειξιν ὁμιλῶν μετὰ ὁμοίων συσταλῶν, ὅταν

32 ἰωάν. 9. 34.

33 Ὅτι δηλαδὴ ὑποστηρίζει τὸν ἥσαν καὶ ἡμᾶς ὑπὲρ Αὐτοῦ.

34 Ὁ Χρυσόστομος ἀρεσκάται νὰ συνδεῖ συνωνύμους λέξεις ὡς ἡ ἐνταῦθα.

«Ὅτι ἰσχυρὸν ἀνστρέψαι οὐδὲ ἀνελεῖν».

Καὶ κατωτέρω νίκησας αὐτοὺς καὶ καταβάλων.

Τοῦτο τοῦτο παρὰ μισθόμενος τὸν Πλάτωνα. Ὅπως παρὰ δὲ

«καλεσθὲν καὶ βαρεῖον» «καλὴ καὶ εὐεχθὴ» (Πλάτ. Κριτῶν γ')

35 ἰωάν. 9. 28.

δὲ κατέβαλεν αὐτούς, καὶ κατήγαγε λαμπρὰν νίκην³⁶, λαμβάνων θάρρος τοῦ λοιποῦ καθίσταται ἐπιθετικὸς ἀπέναντι αὐτῶν³⁷.

Καὶ τί λέγει. «Εἶπον ὑμῖν ἄπαξ, καὶ οὐκ ἤκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκοῦν;»³⁸ Εἶδες θάρρος ἐπαίτου ἀπέναντι γραμματέων καὶ Φαρισαίων; (Τόσον ισχυρὰ εἶναι, ἢ ἀλήθεια, τόσον ἀσθενὲς τὸ ψεύδος· διότι ἐκείνη μὲν καὶ ἂν σπριζέται, εἰς τοὺς τυχόντας, ἐνδόξους ἀναδεικνύει αὐτούς, τοῦτο δὲ καὶ ἂν εἶναι μὲ τὸ μέρος τῶν ισχυρῶν, ἀσθενεῖς ἀποδεικνύει αὐτούς)³⁹. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον λέγει, σημαίνει τὸ ἐξῆς περὶ τοῦ «Δὲν προσέχετε εἰς τὰ λεγόμενα διὰ τοῦτο δὲν θὰ ὁμολῶσω πάλιν οὐτε συνεχῶς θὰ ἀπαντῶ εἰς αὐτὰς, ἔφ' ὅσον ἀρωγὰς τε ἀσκόπως καὶ θέλετε νὰ ἀκούσετε ὅχι, διὰ νὰ μάθετε, ἀλλὰ, διὰ νὰ διαβάλλετε τὰ λεγόμενα».

«Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε μαθεῖν αὐτοῦ γενέσθαι.»⁴⁰ Ἐν πρώτῳς κατέπαξε τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὴν χορείαν τῶν μαθητῶν διότι τὸ σῆμ' καὶ ὑμεῖς, εἶναι, φράσις ἀνθρώπου δεικνύοντος τὸν ἑαυτὸν του, ὅτι εἶναι μαθητὴς Ἐκείνου. Ἔπειτα αὐτούς περιέπαξε καὶ ἐταπείνωσεν ἄρκετά.

γ Διότι, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι τοῦτο πολὺ ἐθίγεν αὐτούς, θέλων νὰ προκαλέσῃ αὐτοὺς ἐντατικά, εἶπε αὐτοὺς τοὺς λόγους· πρῶτον τὸ ὅτι οὗτοι ἦτο χαρακτηριστικὸν ψυχῆς, ἢ ὅποια ἦτο θαρραλέα καὶ εἰχε ἀναπτειρωθῇ καὶ περιεφρόνῃ τὴν μανίαν αὐτῶν,

36. Εὐρωλόγητον σχῆμα ἐνίκως νίκην λαμπρὴν

37. Κατὰ τὸ κοινὸς λεγόμενον. Ἐπέραισε εἰς τὴν ἐπὶθεσιν

38. Ἰωάν. θ' 27

39. Σημειωτέον οἱ λόγοι οὗτοι. Οὔτως σκεπρὴν ἡ ἀλήθεια οὕτως ἀσθενὲς τὸ ψεύδος· ἐκείνη μὲν γὰρ, καὶ τῶν τυχόντων ἐπιλαθῆναι, λαμπροὺς αὐτοὺς ἀποκατενεύει· τοῦτο δὲ καὶ μετὰ τῶν ισχυρῶν ἡ ἀσθενεία αὐτοὺς δεικνύει.

40. Ἰωάν. θ' 27

καὶ ἐδεικνύει ὅτι ἦτο μέγα τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ, διὰ τὸν ὅποσον εἶχε μέγα θάρρος, καὶ ἡ ὅποια ἀπεδείκνυνεν ὅτι ἐκείνον αὐτὸν, ὃ ὅποιος ἦτο ἄξιοθαύμαστος, τὸν ὕβριζον, ὃ ἴδιος δὲ δὲν ὕβριζετο, ἀλλὰ, ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον κατέφερον ὡς ὕβριν ἐκεῖνο ὡς τὴν τὰ ἐδεχθῆ.

«Σὺ εἰ μαθητὴς ἐκείνου» (λέγουν), «ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμὲν μαθηταί»⁴¹. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ σταθῇ λογικῶς. Διότι, σεῖς οὐτε τοῦ Μωυσέως εἰσθε μαθηταί, οὐτε Ἐκείνου διότι ἐάν εἰσθε μαθηταί τοῦ Μωυσέως, θὰ ἐγ νεοθε μαθηταί καὶ Ἐκείνου. Διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἔλεγε· εἰς αὐτοὺς ὁ Χριστὸς «Εἰ ἐπιστεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν»⁴², ἐπειδὴ πάντοτε ἐκεῖνο, εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς κατέφευγον⁴³.

«Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωυσεὶ λαλόληκεν ὁ Θεός»⁴⁴. Διὰ τῶν λόγων καὶ τῆς ἀναγγελίας τίνος; Τῶν προγόνων ἡμῶν λεγούν. Καὶ ἀπὸ τούτων προγόνους ἡμῶν δύναται νὰ εἴπῃ τις, δὲν εἶναι ἀξιοπιστότερος Ἐκεῖνος, ὃ ὅποιος, διὰ τῶν σημείων διαβεβαίωσεν αὐτοὺς, ὅτι θελαδὴ καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἀναθενα προερχόμενα λέγει.

Καὶ δὲν εἶπαι «Ἡμεῖς ἤκούσαμεν ὅτι Μωυσεὶ λαλάληκεν» ἀλλ' ὅτι «Οἶδαμεν», Σεῖς, ὦ Ἰουδαῖοι, τὰ ἐξ ἀκοῆς προερχόμενα μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ γνωρίζετε, τὰ θεβα ὠνετε μετὰ πεποιθήσεως, τὰ δὲ ἰδίους ὁμῶσαι μανθανόμενοι νομίζετε ὅτι εἶναι κατ' ὠντερας τῶν ἐξ ἀκοῆς. Καὶ ὅμως ἐκεῖνα μὲν δὲν τὰ εἶδατε, ἀλλὰ τὰ ἤκούσατε, αὐτὰ δὲ δὲν τὰ ἤκούσατε, ἀλλὰ τὰ εἶδατε⁴⁵.

41. Ἰωάν. θ' 28

42. Ἰωάν. θ' 48

43. Ἰωάν. θ' 28

44. Ἰωάν. θ' 29

45. Δεικνύοντες αὐτοὺς τὸ χριστὸν σχῆμα καὶ μὴν ἐκεῖνα μὲν οὐκ εἶδατε, ἀλλὰ ἤκούσατε τὰς δὲ οὐκ ἤκούσατε, ἀλλὰ εἶδατε.

Τι λέγει, λοιπόν, ὁ τυφλός, «Ἐν τούτῳ γάρ ἐστι τὸ θαυμαστόν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστὶ»⁴⁶, καὶ ἐπιτελεῖ τοιαῦτα θαύματα, ὅτι ἐνῶ δὲν εἶναι ἄνθρωπος οὔτε ἐκ τῶν ἐπισήμων τοῦ περιβοήσαντός σας, οὔτε ἐκ τῶν ἐπιφανῶν, οὔτε ἐκ τῶν ἐνδοξῶν, δύναται νὰ ἐπιτελῇ τοιαῦτα, ὥστε ἐξ ὧν νὰ εἶναι φανερόν ὅτι εἶναι Θεός, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ δειμιᾷ ἄνθρωπος τῆς δοθῆναις.

«Οἶδαμεν δὲ ὅτι Θεὸς ἀμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει»⁴⁷. Διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι προσηγομένως ἔλεγον «Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν»⁴⁸, ἐν συνεχείᾳ παραλαβὴν τὴν κρίσιν ἐκείνων⁴⁹, ὑπενθυμίζων τοὺς λόγους αὐτῶν Ἡ γνώμη αὐτῇ, λέγει, εἶναι, καὶ ἡ κή μου καὶ ἰδική σας, με νὰτε σταθεροὶ εἰς αὐτήν»⁵⁰.

Καὶ παρατίθει τὴν σύλιν τῆς θεραπευθέντος. Πάντοτε ἐπαναλαμβάνει περὶ τοῦ θαύματος, ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν ἠδυνάτο νὰ τὸ ἀπακλείσῃ, καὶ ἐκ τούτου ἐξάγει τὰ συμπεράσματα. Βλέπετε ὅτι καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔλεγεν ἐξ ἀρχῆς, δηλαδὴ ὅτι «εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστίν, οὐκ οἶδα», τὸ ἔλεγε, ὅχι ἐπειδὴ ἀμφέβαλλεν (εἶθε νὰ μὴ σχηματισθῇ τοιαυτὴ γνώμη), ἀλλὰ τὸ ἔλεγεν, ἐνῶ ἐγνώριζεν ὅτι δὲν εἶναι ἀμαρτωλός.

Γώρα λοιπόν, ὅταν εἶρε τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν, εἶπε πῶς ἀπαντᾷ δικαιολογῶν· «Οἶδαμεν δὲ ὅτι

46 Ἰωάν. 9, 30.

47 Ἰωάν. 9, 31.

48 Ἰωάν. 9, 16.

49 Ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τοὺς ἀνωτέρω λόγους.

50 Ἰωάν. 9, 30 καὶ Ἰωάν. 9, 31. Δηλαδὴ ἐφ' ὅσον οἱ φαρισαῖοι ἐκφράζουν τὴν ἀπίσταν ἐὰν δυνάται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς νὰ ἐπιτελῇ τοιαῦτα θαύματα, ὁ δὲ θεραπευθεὶς λαλοῦντων ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν ταύτην ἢ τῆς ἀπίσταντος με ἀρνοῖται (Ὁ δὲ δυνάται ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν) ἀπαντᾷ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀκούει τοὺς ἀμαρτωλούς, καὶ ἐκεῖνος καὶ αὐτὸς ἐκφράζουν τὴν αὐτὴν γνώμην.

ἀμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις βεβαιώσῃ ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ»⁵¹. Εἰδὼ δηλαδὴ ὅχι μόνον ἀπήλλαξεν αὐτὸν ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ ἀποδεδεικνύει ὅτι εἶναι λαὸν ἀρεστὸς εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὅτι πράττει τὰ ἔργα ὧν ἐκείνου. Διότι, ἐπειδὴ ἐκεῖνο, ἔλεγον διὰ τοὺς ἐσαυτοὺς τῶν ὅτι εἶναι θεοσεβείς, προσέθεσε «Καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ» διότι δὲ ἀρκεῖ αὐτό, λέγει δηλαδὴ τὸ νὰ γνωρίζῃς τὸν Θεόν, ἀλλὰ νὰ ἐκτελῇς καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ.

Κατόπιν ἐξαίρει τὸ γεγονός, λέγων· «Ἀπὸ τοῦ αἵματος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἦν οὐδὲ τις ὁφθαλμῶν τυφλοῦ γεγενημένο»⁵². Ἐάν λοιπὸν ὁμολογήτε ὅτι ἀμαρτωλοὺς δὲν ἀκούει ὁ Θεός, οὗτος δὲ θαῦμα ἐπετέλεσε, καὶ θαῦμα τοιαύτου, τοῦ ὁποῖου παρόμοιον οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐπετέλεσεν, εἶναι φανερόν ὅτι τὰ πάντα ἐνίκησε διὰ τῆς ἀρετῆς, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ εἶναι μεγαλύτερα τῆς ἀνθρώπινης⁵³.

Τι λέγουσιν λοιπὸν ἐκεῖνοι «Ἐν ἀμαρτίας αὐ ἐγενήθης ὅλας, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς»⁵⁴. Ἐφ' ὅσον μὲν ἡλιθίον νὰ ἀρνηθῇ ἐνόμισεν ὅτι εἶναι καὶ ἀξιοπίας καλοῦντες αὐτὸν διὰ πρώτην καὶ διὰ δευτέραν φοράν «ἐάν δὲν ἐθεώρειτε αὐτὸν ὡς ἄπιστον», θὰ ἔλεγον πρὸς αὐτοὺς, «διὰ τοῖον λόγοι ἐκαλέσατε αὐτὸν, καὶ τὸν ἠρωτήσατε διὰ δευτέραν φοράν».

Ἐπειδὴ δὲ εἶπε τὴν ἀλήθειαν χωρὶς οὐδόλως νὰ ἐντραπῇ, ὅποτε κυρίως ἔπρεπε νὰ θαυμάσουν αὐτόν, τότε τὸν καταδικάζουσιν, ἡ δὲ σημαίνει· «Ἐν ἀμαρτίας

51 Ἰωάν. 9, 31.

52 Ἰωάν. 9, 32.

53 «Καὶ μολὼν αὐτοῦ ἐστὶν ἡ κατὰ ἄνθρωπον αὐτοῦ ἡ δύναμις». Ὁ τρόπος οὗτος τῆς συγκρίσεως ἀπαντᾷ παρ' ἀρχαίων πρὸς τὸ τοῦ Ἰουδαίου «Ὁ Θεὸς ἔτιμει σπινθήρας ἢ κατ' ἄνθρωπον τάρη».

54 Ἰωάν. 9, 34.

ἐγεννήθης ἄλλος,»⁵⁵ Ἐδῶ φέγουσι καὶ τὴν τυφλῶσιν αὐτοὶ μετ' ὀριμύτητά ὡς ἐάν τις εἴποι· «Ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐν ἁμαρτίαις εἶ οὗ» ὑπακύνουσάμενοι ὅτι δὴ τοῦτον τὸν λόγον κατέστη τυφλός, πράγμα τὸ ὅποιον δὲν ἔχει λογικὸν στήριγμα· Εἰς τοῦτο παρηγορῶν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγει· «Εἰς κρίμα ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον, ἵνα οἱ μὴ θλίποντες θλίπωσιν, καὶ οἱ θλίποντες τυφλοὶ γένωνται»⁵⁶

Ἐν ἁμαρτίαις οὐ ἐγεννήθης καὶ οὐ διδάσκεις ἡ μᾶρ,»⁵⁷ Δηλαστὴ τί εἶπεν ὁ ἄνθρωπος, μήπως διετόπισεν ἱδὴ κῆν τοῦ γινώμην, δὲν ἐξετίμησε μίαν κοινὴν κρίσιν, ὅταν εἴπῃ· «Ὁρῶμεν ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει»⁵⁸ δὲν ἔφερεν εἰς τὸ μέσοι διὰ ἐκείναι, τὰ ὅποια ἐλέγχθησαν ἐκ μέρους σὰς,

«Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω»⁵⁹ Εἶδες τὸν κήρυκα τῆς ἀληθείας, καὶ πῶς ἡ πτωχεία του δὲν ἀπετέλεσεν ἐμπόδον διὰ τὴν ἐγκατέστησιν του· Βλέπετε πόσα ἤκουσεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ πόσα ἔπαθεν, καὶ θλίψεις πῶς διὰ λόγων καὶ ἔργων ἐμαρτύρησε,

δὲ Αὐτὰ δὲ ἔχουν γραφῇ, διὰ νὰ μιμώμεθα καὶ ἡμεῖς τὸ παρόδειγμα ἐκείνου· Βίβτι ἐάν ὁ ἐπαίτης, ὁ τυφλός, ὁ ὁποῖος οὕτε εἶχεν ἴδε αὐτόν, τοσοῦτον θάρρος ἀμείψας ἔδεξε πρὸ τῆς ἐνθαρρύνσεως ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ ἐστάθη ἐνώπιον τοῦ πληθους ἐκείνου τοῦ αἰμοδιψοῦς, καὶ δαιμονισμένου καὶ μανομένου καὶ θελοντος διὰ τῆς φωνῆς ἐκεῖνου νὰ καταδικάσῃ τὸν Χριστόν, καὶ δὲν ὑπετάγη, οὐτε ὑπεχώρησεν, ἀλλὰ μετὰ τὸ θάρρος ἀπεστρέμωσεν αὐτοῦς, πόσω μᾶλλον ἡ-

55. ἰωάν. 9, 34
56. ἰωάν. 9, 39
57. ἰωάν. 9, 34
58. ἰωάν. 9, 31
59. ἰωάν. 9, 34

μεῖς οἱ ὅποιοι τόσον χρόνον ἐζησαμεν μετὰ πίστιν οἱ ὅποιοι ἀπερα θαύματα ἔχομεν ἴδε διὰ τῆς πίστεως, οἱ ὅποιοι περισσότεροι ἀπὸ τὸν τυφλὸν ἔχομεν εὐεργετηθῇ καὶ οἱ ὅποιοι ἔχομεν ἀναβλέψει ὡς πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς, καὶ οἱ ὅποιοι ἔχομεν ἴδει τὰ ἀνέκφορα στα μυστήρια, καὶ ἔχομεν κληθῇ εἰς τόσον μεγάλην τιμὴν πρέπει νὰ δειλῶμεν διὰ τὸ θάρρος ὑπὲρ Αὐτοῦ ἀπέναντι ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἐπ' χειρὶν νὰ διατυπώσων κατηγορίαν καὶ νὰ λέγουν τι κατὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ νὰ ἀποστομύωνται αὐτοὺς καὶ ἔχ. ἀλογιστὸς νὰ τοὺς ἀνεχώμεθα!

Θὰ δυνηθῶμεν δὲ νὰ πράξωμεν τοῦτο, ἐάν καὶ θάρρος ἔχομεν, καὶ εἰς τὰς Γραφὰς προσέχωμεν καὶ δὲν ἀκούωμεν αὐτὰς ἐπιπολαίως διότι ἐάν κανεὶς ἐδῶ εἰσέλθῃται τακτικῶς καὶ αἱ ἀκόμη δὲ ἀναγνώσκη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τὰς Γραφὰς ἀλλὰ προσέχη εἰς τὰ λεγόμενα ἐδῶ ἀρκεῖ καὶ ἐν ἑτοῖς διὰ νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὸς μεγάλην ἐμπειρίαν διότι δὲν ἀναγνώσκωμεν σήμερον μὲν αὐτὰς αὐριοῦν δὲ ἄλλας Γραφὰς, ἀλλὰ πάντοτε τὰς αὐτὰς· ἀλλ' ὁμῶς τόσον ἀθλίαν δάσκειν ἔχουν οἱ περισσότεροι, ὥστε μετὰ τόσῃ ἀνέγνωσιν οὐτε τὰ δνόματα τῶν βιβλίων νὰ μὴ γνωρίζουν καὶ δὲν αἰσχύονται οὐτε φριττοῦν, τόσον ἐπιπολαίως νὰ εἰσέλθωμεν εἰς θεῖον ἀκροατήριον

Ἀλλὰ ἐάν μὲν κηθαρώδης ἡ ὁρχήσῃς, ἡ ἄλλος ἐκ τῶν παρουσιαζομένων ἐπὶ τῆς σκηνῆς καλέσῃ τὴν πόλιν, μετὰ προθυμίαν διὰ τρέχουν καὶ σὺννομονοῦν αὐτὸν δὴ τὴν πρόσκλησιν, καὶ διαπαντὸν τὸ ἥμισυ ὁλοκλήρου ἡμέρας, προσέχοντες μόνον εἰς ἐκεῖνον, ὅταν δὲ ὁ Θεὸς διὰ τῶν προφητῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων ὁμολῇ εἰς ἡμᾶς χάρισμάμεθα, ἐνέμεθα, αἰσθανόμεθα ζῶλην⁶⁰

60. Ἀσύνδετον καὶ κλισιακὸν σχῆμα εἰκονίζον τὴν ἀδιαφορίαν χριστιανῶν, κινώμεθα, ἀλλ' ἐννοούμεν

Και κατά μὲν τὸ θέρος ὁ καὶσων φαίνεται. δι. εἴ
ναι πολλὸς, καὶ τὴν ἀγορὰν καταλαμβάνουσι καὶ κατὰ
τὸν χειμῶνα πάλιν ἡ θροχὴ εἶναι ἐμπόδιον καὶ ὁ πη-
λὸς καὶ παραμένοντες εἰς τὰς οἰκίας· καὶ κατὰ μὲν
τὰς ἱπποδρομίας ἐνῶ δὲν ὑπάρχει ἐπιστάγασμα, τὸ
ὅπου νὰ ἐμποδίσῃ τὴν θροχὴν, ἐνῶ πολλὴ θροχὴ πί-
πτει, καὶ ἀνεμὸς πῖεει καὶ τὸ ὕδωρ πίπτει εἰς τὰ πρό-
σωπα, ἵστανται μαινόμενοι περιφέροντες καὶ τὸ πῦ-
χος καὶ τὴν θροχὴν καὶ τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ καὶ τίπο-
τε οὔτε κρατεῖ αὐτοὺς εἰς τὰς οἰκίας των, οὔτε ἐμπο-
δίζει νὰ διαθοῦν ἐκεῖ, ἐδῶ δὲ ἐνῶ καὶ ἐπιστεγάσμα-
τα ὑπάρχουν, καὶ θερμότης θαυμασία, ἀποφεύγουν νὰ
ἐλθουν, καὶ μάλ' οἱ δὲ τὸ κέρδος τῆς ψυχῆς των.

Εἰπέ μου. Ποῦ εἶναι αὐτὰ ἀνεκτά; Διὰ τοῦτο, εἰς
ἐκεῖνα (δηλαδὴ ἱπποδρομίας κλπ.) ἐνῶ εἰμεθα ἀπὸ θ-
λους ἐμπειρότεροι, εἰς τὰ ἀναικαῖα εἰμεθα ἀμαθέστε-
ροι καὶ ἀπὸ τὰ παιδία.

Καὶ ἐάν μὲν κανεὶς σὲ ἀποκαλέσῃ ἡμίλογον καὶ ἀρ-
χηστὴν ἰσχυρίζεται διὰ ἔχεις ὑβρισθῇ καὶ τὸ πᾶν πράτ-
τεις, ὥστε νὰ ἐξαλεφρῇς τὴν ὕβριν· ἀν δὲ σὲ καλέσῃ
διὰ θεάμα σκετὸν μὲ αὐτοὺς, δὲ ἀποσκοπεῖς καὶ τὴν
τέχνην, τῆς ὅπου αἱ ἀποφεύγεις τὸ δνομα, ἀλόκληρον
αὐτὴν σχεδὸν ἐπιδικᾷς νὰ γνωρίσῃς ἐκεῖ δὲ θπου
καὶ τὴν ἰδιότητα καὶ τὸ δνομα ἀφελὲς νὰ ἔχῃς, δηλαδὴ
καὶ νὰ εἶσα καὶ νὰ καλῇσαι. Χριστιανός, οὔτε, τί τέλος
πάντων εἶναι αὐτὴ ἡ ἰδιότης, γνωρίζεις.

Τί πράγμα γερότερον ἀπὸ αὐτῆς τὴν ἀνοησιαν δύνα-
ται νὰ ἀπάρξῃ. Θὰ ἤθελον αὐτὰ συνεχῶς νὰ λέγω πρὸς
σὰς, φοβοῦμαι δὲ μήπως εἰς μάτην γίνωμαι μυστικός καὶ
χωρὶς κέρδους διότι θλήπω πολλοὺς νὰ ἔχουν καταλη-
φθῇ ὑπὸ παραπροσούσης ὅχι μόνον νέους, ἀλλὰ καὶ

81 «Τὸ δυνάειος ἀποτριφάρθαι». Πρὸς τὸ τοῦ Δημοσθένους «ἵνα
τὴν ἐπὶ τοῖς ἀπαιρημένοις ὁδοῖαν ἀποτριμώμεθα» (Α' Ὀλυμπ. 11).

γέροντας, διὰ τοὺς ὁποίους κυρίως ἀσχύνονται, ὅταν ἴ-
δω ἀνδρὰ ἄξιον σεβασμοῦ λόγῳ τῆς λευκῆς κόμης, νὰ
κατασχόνῃ αὐτὴν, καὶ παιδίον νὰ παρασύρῃ ποῖα γε-
λοῦσι εἶναι. χειρότερα ἀπὸ αὐτὴν, ποῖον ἔργον εἶναι
ἀσχημότερον ἀπὸ αὐτὸ, δηλαδὴ τὸ παιδίον διδάσκειται
ὑπὸ τοῦ πατρὸς νὰ διαπράττῃ ἀσχημίας.

Εἶναι δηκτικοὶ οἱ λόγοι μου, καὶ ἐγὼ τοῦτο
θελῶ δηλαδὴ νὰ ὑπομείνῃτε τὸν πόνον τὸν προερχόμε-
νον ἐκ τῶν λόγων, δὲ νὰ ἀπαλλαγῇτε ἐκ τῆς ἀσχημίας
τῆς προερχομένης ἐκ τῶν πραγμάτων διότι καὶ ὑπάρ-
χουν μερικοὶ, οἱ ὅπου εἶναι πολὺ ψυχρότεροι τούτων, οἱ
ὅποιοι ὅχι μόνον δὲν ἀσχύνονται διὰ τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ
καὶ συντάσσουσιν μακρὸν λόγον ὑπὲρ τοῦ πράγματος.

Καὶ ἀν μὲν ἐρωτήσῃς «Ποῖος εἶναι ὁ Ἄμωρ, ἡ ὁ
Λεβωῶ, ἡ ποῖος εἶναι ὁ ἀρθεμὸς τῶν προφητῶν ἢ τῶν
ἀποστόλων», οὔτε τὸ στόμα των νὰ ἀνοίξουσιν δὲν ὄν-
ναι ὑπὲρ τῶν ἱππῶν δὲ καὶ τῶν ἡμιόγων καὶ τῶν
σοφιστῶν συντάσσουσιν ἀπολογίαν κατὰ τρέπον ἱκανω-
τερον τῶν ρητῶν, καὶ κατόπιν ὁλῶν τούτων λέγουσιν
«Καὶ ποῖα εἶναι ἡ θάλαττα, καὶ ποῖα εἶναι ἡ ζῆμια».

Διὰ τοῦτο θεάτως στενάζω, διότι οὔτε γνωρίζετε
ὅτι τὸ πρῶγμα φέρει ζῆμιαν, οὔτε ἀντιλαμβάνεσθε τὰ
κακὰ. Ἐδωκε εἰς σὲ προθεσμίαν ὁ θεὸς εἰς τὴν ζωὴν
σου νὰ λατρεύῃς Αὐτόν, ἀλλὰ ματαίως δαπανᾷς αὐ-
τὴν καὶ ἀλογίστως καὶ εἰς πράγματα μὴ χρήσιμα, ἐξε-
τάξεις ἀκόμη ποῖα εἶναι ἡ ζῆμια.

Καὶ ἀν μὲν δαπανῇς ὁλῶν χρήματα ἀσκοπῶς, τὸ
συμβαίνει τὸ δνομάζεις ζῆμιαν, τὰς δὲ ἡμέρας ὁλοκλη-
ροὺς ἐνῶ δαπανᾷς εἰς σατανικὰς πομπάς, δὲν νομίζεις
ὅτι κάμνεις κατὰ ἄπονον.

Ἐνῶ πρέπει εἰς παρακλήσεις καὶ προσευχὰς νὰ δα-
πανᾷς τὴν σου τὴν ζωὴν, σὺ ἔμως εἰς κραυγὰς καὶ
θορύβους, καὶ αἰσχροὺς λόγους, καὶ εἰς μάχην, καὶ εἰς
ἀτόπους τέρψεις καὶ ἔργα προερχόμενα ἐκ μαγείας,

δοκουντες την ζωην σου αλογιστως και δια κακόν ιδικόν σου, και κατοπιν τούτων έρωτάς, ποια είναι ή ζημία, διότ δέν γνωρίζεις ότ τόν χρόνον πρέπει αλογώτερον από άτιθήποτε άλλο να σκοταλῶμεν. Διότι χρήματα εάν δαπανήσης, θα δυνηθής πάλιν να τά επαικτήσης, εάν δέ χάσης χρόνον, δυσκόλως αυτόν θα δακτήσης, διότ όλίγος χρόνος έχει παρασχεθή εις ήμεις κατά την παρούσα ζωήν. "Αν λοιπόν δει χρησιμοποιήσωμεν αυτόν, εκεί πού είναι ανάγκη⁸² τί θα είπωμεν, όταν απέλθωμεν εκεί;

Α ότ, ειπέ μου, εάν προέτρεπες κάποιον εκ τών υιών σου να μάθῃ μαν τέχνην, κατόπιν εκείνος παρέμενε πάντοτε εις την οίκίαν, ή και εις κάποιον άλλον τόπον, εξαπανά τον χρόνον του, δέν θα έζήτει αυτόν ό διδάσκαλος, δέν θα έλεγε προς σέ: "Εκαμες έγγραφον συμφωνίαν μετ' έμου και ώρισες χρόνον, εάν δέν πράκεται, λοιπόν να δαπανήσῃ αυτόν τον χρόνον πλησίον μας, φλά εις άλλο μέρος, πῶς θα σοῦ τόν άναθεζωμεν ως μαθητήν».

Τούτους τούς λόγους είναι ανάγκη να είπωμεν και ήμεεις, θα είπη δέ και ό θεός εις ήμεις: «Σας έχω θέσει χρόνον εις τό να μάθετε την τέχνην, αυτήν της ευλαθείας: δια ποίον λόγον εξαπανήσατε τον χρόνον τούτον αλογιστως και ματαως, διατί δέ δέν έθαδίζετε προς τόν διδάσκαλον συνεχώς, ούτε έδιδετε προσοχήν εις τά λεγόμενα»;

"Οτι, θεθαίως είναι, τέχνη ή ευλαθεία δια να το μάθης, άκουσε τί λέγει, ό Προφήτης: «Δεῦτε τέκνα, ά-

82 Εκ τών σχετικών εκκωρύξεων της όποιας χρησιμοποiei ό ρήτωρ (όπως η χ «ότ παντός μάλλον άρεσθέν χρή ή χρόνον» «όλίγος γάρ ήμιν τεταμένους» «έν αν εις διόν αυτώ μη χρησόμεθα») είναι προφανές, ότ έχει υπ όψιν τῶ άποθέγματο τού Περιάνδρου «Χρόνου φειδύλ» δοπονημένος γάρ έφ β μή δει' όλίγος εστιν ώρ ό δει».

κούσατέ μου, φόβον Κυρίου διδάξω υμάς»⁸³, και πάλιν: «Μακάριος άνθρωπος, δι έν παιδείσης, Κύριε, και εκ τού νόμου σου διδάξης αυτόν»⁸⁴.

"Οταν λοιπόν δαπανήσης τον χρόνον τούτον αλογιστως, ποίαν άπολογίαν θα δώσης. Και δια πόσον λόγον, θα είπη τις, έχορήγησεν όλον χρόνον εις ήμεις, "Οποία άνασθησία και άγνωμοσύνη! βι' εκείνο, δια τό όποιον κυρίως έπρεπε να εύχαριστήσῃς αυτόν, δηλαδή ότι έσυντόμευσε τούς κόπους σου, και περιώρισε τούς μόχθους σου και κατέστησε την άνάπαυσιν μακράν και θάνατον δι αυτά διατυπώνεις κατηγοριαν και άγανακτείς.

"Αλλ' όμως δέν γνωρίζω⁸⁵ πῶς έφέραμεν μέχρι εδώ τον λόγον και τον κατεστήσαμεν μακρόν. Δια τούτο άκριβώς είναι ανάγκη να περιορίσωμεν αυτόν, διότ, και τούτο είναι χαρακτηριστικόν της αθλιότητάς μας, ότ δηλαδή έδω μέν, αν καταστή μακρός ό λόγος, δλο άδιαφορούμεν, εκεί δέ⁸⁶ ενώ αρχίζουν από τας μεσημερινάς ώρας, άναχωρούν υπό τό φως τών λαμπάδων και τών λύχνων.

"Αλλα δια να μη διατυπώνωμεν συνεχώς κατηγορίας, σάς παρακαλούμεν και ίκετεύομεν τού λοιπού τά έξῆς. «Κομμετε αυτήν την χάριν και εις ήμεις και εις τούς έαυτούς σας και άφού απαλλαγώμεν από όλα τά

83 Ψαλμ. 33, 12.

84 Ψαλμ. 83, 12.

85 «Αλλά γάρ ουκ οίδα πῶς έπτάθη τον λόγον δηγόνον, κα μακρόν προσηύεθα». Η έσχη τού τμήματος τούτου ένθυμίζει λόγους τού Αυσίου. Ούτω παρέβαλε «Αλλά γάρ ουκ οίδα ότ δει λην με άκριβώς απολογουμένων προς έν έκαστον τών ερημένων έντοχλιν ηλπίω χρόνον». Πίθανον έπαδῃ εις τό χωρίον τού Αυσίου γινετα λόγος περί παρατάσεως τού λόγου, έπ μακρότερον χρόνον, δια τούτο ό Ιωάννης ό Χρυσοστόμος έλαβε ότ ήμιν τό χωρίον τούτο, δεδομένου ότ κα εις τό ιδικόν του χωρίον τῶ έν αρχή της σημειώσεως ταύτης άναγραφόμενον όμ λε περί τού μακρού χρόνου της σχετικής όμλίας.

86 Δηλαδή εις τας ήποθερούσας ώρας.

ὅλλα, εἰς αὐτὰ νὰ ἀφοσιωθῶμεν διότι καὶ ἡμεῖς θὰ κερδίσωμεν ἀπὸ τῆς τῆν χαρὰν καὶ τὴν εὐθυμίαν καὶ τὸ νὰ ὑπερηφανευώμεθα διὰ τὰς καὶ τῆς ἀμοιότην δι' αὐτὰ τὸν δὲ μισθὸν ὅλοι σεις θὰ καρπωθῆτε, διότι ἐνῷ προηγουμένως με τὴν μανίαν εἶχατε προσηλωθῆ εἰς τὴν ὀρχήστραν⁶⁷, διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προτροπὴν μας ἀπηλλάξατε τοὺς δεσμούς σας ἀπὸ τὸ νόσημα ἐκεῖνο, καὶ ἐλύσατε τοὺς δεσμούς, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἐτρέξατε Ὅχι, μόνον δὲ ἐκεῖ θὰ λάθετε τὸν μισθὸν ὅλλα καὶ ἐδῶ θὰ αἰσθανθῆτε πραγματικὴν εὐχαριστήσιν (διότι τοιαύτης φύσεως εἶναι ἡ ἀρετὴ) μετὰ τῶν ἐκεῖ στεφάνων καὶ ἐδῶ ἡ ἀρετὴ καθίσταται εἰς ἡμᾶς εὐχάριστοι τὸν Θεόν⁶⁸.

Ἀς πεσώμεθα λοιπὸν εἰς τοὺς λόγους, ἵνα καὶ τὰ ἐδῶ καὶ τὰ ἐκεῖ ἀγαθὰ ἐπιτύχωμεν διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα, αἰ γὰρ ὡς μετὰ τὸ Ἅγ. οὐ Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΘ (59)

(Ἰωάν. θ', 34 — ε', 18)

Ἐκεῖ ἐξέβλεπον αὐτὸν ἔξω καὶ ἤκουσαν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβλεπον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρών αὐτόν, εἶπεν αὐτῷ Σὺ παστεύεις εἰς τὸν Πόντον τοῦ Θεοῦ Ἄς ἐκρήθῃ ἡμεῖς, καὶ εἰς τὴν Καίσαριαν, Κύριε ἵνα ἡμεῖς εἰς αὐτὸν ἵκηται.

67 Δὲν πρόκειται περὶ ὀρχήστρας μετὰ τὴν σημερινὴν σημασίαν ἀλλὰ περὶ τοῦ θεατρικοῦ χοροῦ. ὅπως τοῦ ὁποῖου ἐκινούνητο οἱ ἄθεοι καὶ οἱ ἱεροεπίσκοποι.
68 Ἰωάν. θ' 34-36

α. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν ἀληθειαν καὶ τὴν ἀπολογίαν τοῦ Χριστοῦ πάσχουν κάτι κακὸν καὶ ὀδυρόντα, αὐτοὶ κυρίως εἶναι ἐκεῖνο, οἱ ὁποῖοι τιμῶνται διότι ὅπως ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος χάνει τὰ χρήματα δι' αὐτόν αὐτὸς κυρίως εἶναι ὁ ὁποῖος εὐρίσκει αὐτά, καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲ ἀγαπᾷ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἐκεῖνος κυρίως εἶναι ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ αὐτήν² αὐτὸ καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὑβρίζεται, ἐκεῖνος κυρίως εἶναι ὁ ὁποῖος τιμᾶται³ πράγμα τὸ ὁποῖον συνέβη καὶ εἰς τὸν τυφλόν Ἐξεδιόξαν λοιπὸν αὐτὸν ἐκ τοῦ εραῦ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εὗρεν αὐτὸν ὁ Δεσπότης τοῦ ἱεροῦ Ἀπεμακρύνθη ἐκ τοῦ νοσηροῦ συνεδρίου, καὶ συνέστησε τὴν Σωτήριον Πηγὴν προσεβλήθη ὑπὸ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι προσέβαλον τὸν Χριστόν, καὶ ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ Δεσπότητος τῶν ἀγγέλων (τοιαῦτα εἶναι τὰ ἐπαθλα τῆς ἀληθείας) οὕτως καὶ ἡμεῖς, ἐν ἀρήσωμεν ἐδῶ τὰ χρήματα, ἐκεῖ θὰ ἔχωμεν τὸ θαύμα νὰ ἀπολογηθῶμεν ἐν ἐδῶ δώσωμεν εἰς τοὺς ὀλοφθαλμοὺς, θὰ ἀναπαυθῶμεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐν ὁ ἀρισθῶμεν διὰ τὸν Θεόν, θὰ τιμώμεθα καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ Ὅταν δὲ ἐξεδιόξαν αὐτόν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, εὗρεν αὐτόν ὁ Ἰησοῦς, Δεικνύει ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἦλθεν, ὥστε νὰ συναντήσῃ αὐτόν. Καὶ θέλει μετὰ τὴν ἀμείβεσθαι αὐτόν, δηλαδὴ μετὰ τὸ κυριώτερον ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ διότι καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐγνώρισεν εἰς αὐτόν, ὁ ὁποῖος προηγουμένως τὸν ἠγνόει, καὶ εἰς τὴν χορείαν τῶν μαθητῶν κατέταξεν αὐτόν.

Σὺ δὲ παρατήρει, πῶς δεικνύει ὁ Εὐαγγελιστὴς τὴν

2. Δηλαδὴ λαμβάνει τὴν ἀρετὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν ὁμοίαν.
3. Δηλαδὴ δὲν φροντίζει τὰ αἰσθητὰ τὴν εὐαγγελιστὴν αὐτοῦ διὰ τὴν κερδίσει τὴν ἐκδοκίμην.

4. Παρατήρησον τὰς ἀντιθέσεις ὡς περὶ γὰρ ὁ τὸν χριστὸν ἀπολλύει δι' αὐτόν οὕτως μέλει δὲ ὁσὶν.

καὶ ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ μὲν ὁφείλει μέλει δὲ ὁ φιλόν, αὐτὸ καὶ ὁ ὑβρίζων αὐτὸς μέλει δὲ ὁσὶν ὁ τιμώμενος.

ἐπ' ἐμὲ, ἂν αὐτὸ δηλαδὴ εἶπεν Ἐκεῖνος. «Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ;»⁵ ὁ τυφλὸς λέγει. «Κύριε, καὶ τίς ἐστίν;»⁶. Διότι, σθένε ποτε μέχρι τότε ἐγνώριζεν αὐτὸν ἐν καὶ εἶχε θεραπευθῆναι διότι ἦτο τυφλός, πρὶν ἔλθῃ πρὸς τὸν εὐεργετήν, καὶ μετὰ τὴν ἰασιν ἐσύρετο ὑπὸ τῶν κυλῶν ἐκεῖνοι.

Ὅπως ἀκριβῶς κάποιος ἀγωνοθέτης λοιπόν, οὕτως καὶ Ἐκεῖνος δεχεται εἰς αὐτὸν ὁποῖος πολὺ ἐκαπίασε καὶ ἐστεφανώθη. Καὶ τί λέγει. «Πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ;»⁷ Διὰ τοῦτο. Μετὰ τὴν ἀντιλογίαν τὴν ὁποῖαν ἀνέταξε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, μετὰ τόσους λόγους ἐρωτᾷ. «Εἰ πιστεύεις;» ὅχι, ἐπειδὴ ἀγνοεῖ, ἀλλὰ ἐπειδὴ θέλει ὁ θεραπευθεὶς νὰ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτοῦ, καὶ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἐκτὸς πολλὴν Πίστιν αὐτοῦ. «Μὲ ὅθρισε τόσον πλήθος, ἀλλ' ἐγὼ δὲν σκέπτομαι ἐκείνους» ἐν πράγματι μὲ ἀνδιαφέρει, νὰ πιστεύσῃς σὺ» (κράττων γὰρ εἰς τοὺς τὸ θέλημα Κυρίου ἢ μυριοὶ παρόνομοι)⁸. «Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ;»

Ὡς νὰ ἦτο παρών, καὶ νὰ ἐδέχτο τοὺς λόγους, οὕτως ἐρωτᾷ αὐτόν, καὶ προηγουμένως ἔκαμε τὸν τυφλὸν νὰ ποιῇ αὐτόν ὅτι δὲν εἶπεν. «Εὐθέως πιστεύσας» ἀλλὰ ἠρώτησε. Πι λέγει λοιπόν ἐκεῖνος. «Καὶ τίς ἐστὶ Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;»⁹ Αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι μὲν ψυχῆς, ἢ ὅποια κατέχεται ὑπὸ πόθου καὶ σφοδρῆς ἐπιθυμίας. Ἀγνοεῖ τοῦτο, ὅπερ τοῦ ὁποῖου συνεζήτησε ἵνα μάθῃ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν διότι, ὅτι καὶ δὲν εἶχεν ἴδε. Αὐτόν.

5 Ἰωάν. 9, 35

6 Ἰωάν. 9, 36

7 Ἰωάν. 9, 35

8 Σοφ. Σοφ. 16, 3

9 Δηλαδὴ παρών κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ τυφλοῦ ὑπὸ τῶν φωνῶν αὐτοῦ καὶ ὁποῖον τοῦ ὁποῖου λόγους αὐτῶν

10 Ἰωάν. 9, 38

«Λέγει αὐτῷ καὶ ἐώρακα αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ, ἐκεῖνός ἐστι.» Δὲν εἶπεν «Εγὼ εἶμι.» ἀλλὰ ἐμμέσως ἀκόμη καὶ συγκαλυμμένως. «Καὶ ἐώρακα αὐτόν.» Τοῦτο ἀκόμη δὲν ἦτο ευκρινές διὰ τοῦτο προσέθεσε το σφαιρότερον. «Ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ, ἐκεῖνός ἐστι. Λέγει. Πιστεύω, Κύριε καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ εὐθέως»¹¹ καὶ δὲν εἶπεν. «Εγὼ εἶμι ὁ θεραπευθεὶς σε ὁ εἰπὼν σοι. Ὑπαγε νῦν εἰς τὸν Σιλωάμ»¹² ἀλλὰ ἀφοῦ παραισιώθηκε διὰ ἐκεῖνα, λέγει. «Πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ;»

Κατόπιν δεκνῶν ὁ θεραπευθεὶς τὴν πολλὴν διάθεσιν τοῦ ὁποῖου. Ἐκεῖνος, προσεκύνησεν ἀμέσως (πράγμα τὸ ὁποῖον ὀλίγοι ἐκ τῶν θεραπευθέντων ἐπραξάν, ὅπως οἱ λεπτοί, καὶ μερικοὶ ἄλλοι), δεκνῶν διὰ τῆς πράξεως ταύτης τὴν θεοὺς δύναμιν αὐτοῦ. Διότι, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς, ὅτι τὸ λεχθὲν ὅτι αὐτοῦ εἶναι μόνον λόγος, προσέθεσε καὶ τὴν πράξιν.

Ὅταν δὲ προσεκύνησεν αὐτός, λέγει ὁ Χριστὸς. «Εἰς κρίμα ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον, ἵνα οἱ μὴ θάποντες θάψωσι, καὶ οἱ θάποντες τυφλοὶ γένωνται»¹³. Τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει. «Πᾶσι ἐροῦμεν; Ὅτι, ἔσθι, καὶ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην κατέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. ὁρατὴ δὲ δίκαιον νόμον δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἐφθάσεν»¹⁴.

Ὅταν εἶπε δὲ «Εἰς κρίμα ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον»¹⁵, καὶ ἐκεῖνος κατέστησε σταθερώτερον εἰς τὴν πίστιν, καὶ ἐξηγειρεν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠκολού-

11 Ἰωάν. 9, 37

12 Ἰωάν. 9, 37-38

13 Ἰωάν. 9, 7

14 Ἰωάν. 9, 38

15 Ρωμ. 9, 30-31

16 Ἰωάν. 9, 39

θουν Αὐτὸν διότι ἠκολούθουν Αὐτὸν καὶ Φαρισαῖοι. Τὸ δὲ «εἰς κρίμα» ἐστὶ μακρὴν εἰς μεγαλύτερον τιμωρίαν διότι ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι ἐκεῖνο· οἱ ὅποιοι καταδικάσαν Αὐτόν, ἐκεῖνοι εἶναι οἱ καταδικασμένοι, καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι κατέκριναν Αὐτόν ὡς ἁμαρτωλὸν, εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἔχουν κατακριθῇ.¹⁷

Ἐδῶ δὲ ἐννοεῖ δύο ἀναθλίψεις καὶ δύο τυφλότητας, δηλαδὴ τὴν αἰσθητὴν καὶ τὴν νοητὴν. Λέγουσιν εἰς Αὐτόν ἀπὸ τῶν ἀκολουθοῦντας Αὐτόν· «Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμέν;»¹⁸ Ὅπως ἀκριβῶς εἰς ἄλλην περίπτωσιν ἔλεγον «Οὐδὲν δεδουλεύκαμεν πώποτε ἐκ πορνείας οὐ γεγεννημεθαί», οὕτω καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσηί μόνον ὡς πρὸς τὰ αἰσθητὰ ἀνοίγουν τὸ στόμα τῶν, καὶ δι' αὐτὴν τὴν τύφλωσιν (τὴν αἰσθητὴν) ἐντρέπονται.

Ἐπειτα θέλων νὰ δείξῃ ὅτι προτιμότερον νὰ εἶναι αὐτοὶ τυφλοὶ παρὰ νὰ θάληται, λέγει, «Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν»¹⁹ Ἐπειδὴ ἐθεώρουν πρόξενον αἰσχύνῃς τὸ περιστάει κόνι δηλαδὴ τὴν συμφορὰν²¹, ἐστρεψε τούτο κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἀφοῦ εἶπεν ὅτι «τούτο ἀνεκτικτέραν ὑμῖν ἔφερε τὴν κολάσιν», καὶ ἀφοῦ κατ' αὐτὸν τοῖς τρόποις ἀπομακρύνει τὰς ἀνθρωπίνους σκέψεις, καὶ ὡς ἔστιν εἰς σκέψιν σπουδαίαν καὶ θαυμαστήν.

Ἐνῶν δὲ καὶ λέγετε, ὅτι θάλετομεν»²². Ὅπως ἀκριβῶς καὶ εἰς τὴν πρώτην περιπτῶσιν λέγει «Ὁν ὑμεῖς ἐλέ

17 Ὅρα τὴν ἀντίθεσιν μετὰ ἀναισθητικῆς καὶ ἀνομιολογίας οὐκ ἔστιν αἱ καταδικασμένοι αὐτοὶ εἰσιν οἱ καταδικασμένοι οἱ καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ κατακριναντες αὐτοὺς εἰσιν οἱ καταδικασμένοι.

18 Ἰωάν. 9. 40.

19 Ἰωάν. 8. 38 41.

20 Ἰωάν. 9. 41.

21 Ἡ λέξις «συμφορὰ» ἐνέχε τὴν σημασίαν τῆς ἀνστηρίξεως, ὡς καὶ παρὰ Ἀυτοῖς [Πρόβλ. Ἀδὸν ὑπὲρ ἀδυνάτου].

22 Ἰωάν. 9. 41.

γετε ὅτι Θεὸς ὑμῶν ἦν»²³

Ἐνῶν δὲ λέγετε ὅτι θάλετε» διότι δὲν θάλετε. Ἐδῶ, ἐκεῖνο ἀκριβῶς, τὸ ὅποιο ἐνόμιζον ὅτι ἀποτελεῖ σπουδαῖον ἐγκώμιον, τούτο ἀποδεικνύει. εἰς αὐτοὺς ὅτι γ' ἔτα πρόξενον τιμωρίας.

Καὶ διὰ τὴν προηγουμένην δὲ τύφλωσιν παρηγόρησε τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν κατόπιν λέγει περὶ τῆς τυφλότητος αὐτῶν. Διότι, διὰ νὰ μὴ λέγουν· «Δὲν προσερχάμεθα λόγῳ τῆς τυφλώσεώς μας, ἀλλὰ τὸν ἀποστρεφόμεθα ἐπειδὴ τὸν ἀποφευγομεν, διότι πλανᾷ τὸν ἀνθρώπου», διὰ τοῦτο περὶ τῆς ὑποθέσεως κατ' ὁλοκλήρην ἀντιθετοὶ δηλοῖ.

Θ. Δὲν ὑπενθύμισε δὲ ἀκόπως ὁ Εὐαγγελιστὴς διότι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι οἱ ὅποιοι ἦσαν μετ' Αὐτοῦ, τοὺς λόγους τούτους καὶ εἶπαν· «Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμέν»²⁴ ἀλλὰ δὲ νὰ σοῦ ὑπεθυμίσῃ ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι κατὰ πρώτον ἀπεστάτησαν, καὶ κατόπιν ἐλιθοβόλησαν διότι ὑπῆρχον μερικοί οἱ ὅποιοι ἐπιπολαίως ἠκολούθουν, καὶ εὐκόλως ἐστρέφοντο εἰς τὴν ἀντίθετον κατευθύνσιν.

Πῶς λοιπὸν ἀποδεικνύει ὅτι δὲν εἶναι πλάνος, ἀλλὰ πο μὴν, Ἄφοῦ παραθετε τὰ γνωρίσματα ἐκαστοῦ ἐκ τῶν δύο καὶ τοῦ ποιμένου, καὶ τοῦ πλάνου καὶ καταστροφῆς, καὶ ἐκ τῶν γνωρισμάτων αὐτῶν παρέχει εἰς αὐτοὺς τὴν εὐκαρίαν νὰ ἐξετάσων τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων.

Καὶ κατ' ἀρχὴν δεκνύει ποῖος εἶναι ὁ πλάνος καὶ ὁ κλέπτης, λαμβάνων τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ ἐκ τῶν Γραφῶν καὶ λέγων

Ἄμην, ἀμην. λέγω ὑμῖν ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς

23 Ἰωάν. 8. 54.

24 Ἰωάν. 9. 40.

θύρας εἰς τὴν αὐλήν τῶν προθέτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν· ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστής»²⁵ Ἐλέπε τὰ χαρακτηριστικά τοῦ ληστοῦ κατὰ πρῶτον, βτ. δὲν εἰσέρχεται φανερά, δευτέρον δὲν εἰσέρχεται. συμφωνοῦν μετὰς Γραφάς δὲ τοῦτο σημαίνει τὸ «μὴ διὰ τῆς θύρας». Ἐδῶ δὲ καὶ τοὺς πρὸ Αὐτοῦ ὁπαινίσσεται, καὶ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θὰ ἔλθουν μετ' αὐτῶν δηλαδὴ καὶ τοὶ Ἀντίχριστον καὶ τοὺς ψευδοχριστοὺς καὶ τὸν Ἰούδαν καὶ τὸν Θεοῦδαν καὶ ἄν μερικοὶ ἄλλοι τοιοῦτο. ὁπῆρξαν

Δικαίως δὲ ὠνόμασε «θύραν» τὰς Γραφάς διότι αὐταὶ πᾶσι ἄνοιγον ἡμᾶς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ παρέχουν τὴν θεογνωσίαν αὐταὶ δημιουργοῦν πρόθετα, αὐταὶ φυλάσσουν, καὶ δὲν ἀφήνουν τοὺς λύκους νὰ εἰσέλθουν. Διότι, ὡς μία θύρα ἀσφαλής, οὕτω καὶ ἡ Γραφή κλείει τὴν εἰσοδὸν εἰς τοὺς αἰρετικούς καὶ αὐτὰ καθιστοῦν ἡμᾶς ἀσφαλεῖς ἐν σχέσει πρὸς ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐπιθυμοῦμεν, καὶ δὲν ἀφήνει νὰ πλανώμεθα καὶ ἂν δὲν χαλαρώσωμεν αὐτήν, δὲν θὰ εἰσέλθωμεν εὐλόγωτοι²⁶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Δι' αὐτῆς θὰ γνωρίσωμεν ἄλλους, καὶ τοὺς ποιμένας καὶ τοὺς μὴ ποιμένας.

Τι δὲ σημαίνει «Εἰς τὴν αὐλήν». Σημαίνει πρὸς τὰ πρόθετα καὶ διὰ τὴν φροντίδα αὐτῶν δηλαδὴ ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος δὲ ἀκολουθεῖ τὰς Γραφάς, ἀλλὰ ἀναβαίνει δι' ἄλλης ὁδοῦ (ὅτλη χαράσσει δὲ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀλλήν καὶ μὴ κανονικὴν ὁδόν) αὐτὸς εἶναι κλέπτης.

Παρατηρεῖς καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων, ὅτι συμφωνεῖ μὲ τὸν Πατέρα, μὲ τὸ νὰ φέγγῃ εἰς τὸ μέσον τὰς Γραφάς; Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἔλεγεν. «Ἐρευνάτε τὰς Γραφάς»²⁷ καὶ τὸν Μωϋσέα ἔφερε εἰς τὸ μέ-

25 Ἰωάν. 10, 1
26 «Ὅτι ἐσόμεθα εὐχρηστοί» Κατὰ τὴν κοινὴν ἑκφράσιν «δὲν θὰ εἰσέλθωμεν τὸν χειρὶ τοῦ»
27 Ἰωάν. 5, 39.

σον, καὶ ἔκαλε. αὐτὸν ὡς μάρτυρα, καὶ ἄλλους τοὺς προφήτας. Διότι λέγει, «Πάντες οἱ ἀκούσαντες τῶν προφητῶν ἤξουσιν πρὸς με» καὶ «εἰ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί»²⁸ Ἐδῶ δὲ τοὺς λόγους τούτους, τοὺς δ' ἐτύπωσε μεταφορικῶς.

Ὅταν δὲ εἶπεν «Ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν»²⁹ καὶ διὰ τοὺς γραμματεῖς ἔκαμεν ὑπαινυγμόν, ὅτι ἐδιδάσκον ἐντολὰς καὶ διδασκαλίας ἀνθρώπων³⁰, καὶ τὸν νόμον παρέβαινον, τὸ ὅποῖον ἀκριβῶς καὶ ὁ Ἰδιος ψέγων ἔλεγεν. «Οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον»³¹.

Καὶ καλῶς εἶπεν «Ἀναβαίνων» καὶ ὅχι «εἰσὶν»· ἐισερχόμενος, πρῶτα τὰ ὅποια ἀποτελεῖ ἐνέργειαν κλέπτει, ὁ ὅποιος θέλει νὰ ὑπερπηδῇ τὸν μανθρότοντον, καὶ τὰ πάντα ἐνεργεῖ κατὰ ἐπικινδυνὸν τρόπον. Εἰ δὲς πῶς περιέγραψε τὸν ληστήν.

Ἐξέτασε καὶ τοῦ ποιμένος τὸ γινώσκειν τ. εἶναι αὐτὸ λοιπὸν. Ὁ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας, οὗτός ἐστιν ὁ ποιμὴν τῶν προθέτων. Τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούει τὰ πρόθετα, καὶ τὰ ἴδια καλεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ὅταν ἐξαγάγῃ αὐτά, πορεύεται ἔμπροσθεν αὐτῶν³².

Ἐδῶκε καὶ τοῦ ποιμένος καὶ τοῦ καταστροφέως τὰ χαρακτηριστικά. Ὅς ἴδωμεν πάλιν πῶς εἰς αὐτοὺς προσαρμόζει τὰ ἐν συνεχείᾳ λεγόμενα λέγει. «Τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει»³³ Ἐπέμεινεν εἰς τὴν μεταφορικὴν ἑκφράσιν, διὰ νὰ καταστήσῃ ζωηρότερον τὸν λόγον. Ἐὰν θέλῃς δὲ καὶ κατὰ λέξιν νὰ ἐξετάσωμεν τὴν παραβολὴν τίποτε δὲν ἐμποδίζει θυρωρὸν ἐδῶ νὰ ἐννοήσω-

28 Ἰωάν. 5, 48
29 Ἰωάν. 10, 1
30 Ματθ. 15, 9
31 Ἰωάν. 7, 19.
32 Ἰωάν. 10, 24
33 Ἰωάν. 10, 3.

μεν τὸν Μωυσέα· διότι, ἐκεῖνος ἔλαθεν ἐμπιστευτικῶς τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ.

«Καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούει· τὰ πρόθετα, καὶ τὰ ἴδια καλεῖ κατ' ὄνομα»³⁴. Διότι, ἐπειδὴ πάντοτε ἔλεγον ὅτι Αὐτός εἶναι ἀπατεῶν, καὶ τοῦτο τὸ ἐστήριζον εἰς τὴν ἀπιστίαν των λέγοντες, «Τίς τῶν ἀρχόντων ἐπιστεῦσαι εἰς αὐτόν»³⁵, δε. καὶ δι. δὲν πρέπει λόγῳ τῆς ἀπιστίας αὐτῶν νὰ καλοῦν Αὐτὸν καταστροφέα καὶ πλάνον· ἀλλὰ αὐτοὶ, ἐπειδὴ δὲν προσέχουν εἰς Αὐτόν νὰ καλοῦνται οὕτω, καὶ κατ' ἀκολουθεῖαν νὰ ἀπομακρυνθοῖν ἐκ τῆς τάξεως τῶν προθέτων διότι, ἔαν εἶναι χαρακτηριστικὸν ποιμένων τὸ νὰ εἰσέρχεται διὰ τῆς κεκαλονισμένης θύρας ὁ ὁ Θεὸς δὲ εἰσῆλθε δι' αὐτῆς, οἱ μὲν ἀκολουθήσαντες Αὐτὸν ὅλοι, θὰ ἡθύναντο νὰ εἶναι πρόθετα· οἱ δὲ ἀποσταθέντες δὲν διέβαλον τὸν ποιμένα, ἀλλὰ τοὺς ἑαυτοὺς των ἀπομακρυνον ἐκ τῆς τάξεως τῶν προθέτων³⁶.

Ἐάν δὲ προχωρῶν εἰς τὸν λόγον ταὶ λέγει διὰ τὸν Ἑαυτὸν τοῦ ὅτι εἶναι θύρα³⁷, πάλιν δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ κανεῖς· διότι καὶ ποιμένα ἀποκαλεῖ Ἑαυτὸν, καὶ πρόθετον· καὶ οὕτω μὲ ἀναλαβὸν ὀνομάσαν διακηρύσσει τὰ διάφορα ἔργα Αὐτοῦ· δηλαδὴ ὅτι τὴν πλησιάζει ἡ μᾶς εἰς τὸν Πατέρα, θύραν καλεῖ τὸν Ἑαυτὸν τοῦ, ὅταν δὲ φροντίζει δι' ἡμᾶς, ποιμένα· διότι, διὰ νὰ μὴ νομίσης ὅτι ἔργον Αὐτοῦ εἶναι μόνον τὸ νὰ μᾶς πλησιάσῃ εἰς τὸν Πατέρα, διὰ τοῦτο καλεῖ τὸν Ἑαυτὸν τοῦ καὶ ποιμένα.

34 ὡδν 10, 3

35 ὡδν 7, 48

36 Ὁ Θεὸς ἐσφράγισεν, διὰ νὰ τὸν ἴδῃ ἐν ταῦτα τὴν ἀνέχουσαν χρη-

σινεπιστὸν τοῦ αὐτοῦ ῥήματος (βάλλου) ὡς ὁ συνθετικὸν

Ὁ δὲ ἀπορριπτόμενος, οὐ τὸν πο μὲν διέβαλον

ἀλλὰ τὰς τῶν παρθέτων συνγενεῖας ἐδέβαλον ἑαυτοὺς

37 ὡδν 10, 7

«Καὶ τὰ πρόθετα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ καλεῖ τὰ ἴδια πρόθετα καὶ ἐξάγει αὐτά, καὶ αὐτὸς ἐμπροσθεν αὐτῶν παρεύεται»³⁸. Καὶ ὅμως τὸ ἀντίθετον πράττουν οἱ ποιμένες, δεδομένου ὅτι ἀκολουθοῦν ὀπισθεν αὐτῶν· ἀλλὰ Αὐτός θελων νὰ δείξῃ ὅτι ὅλους θὰ τοὺς οδηγήσῃ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τὸ ἀντίθετον πρὸς ἐκείνους καμνεῖ ὅπως ἀκριβῶς θεοκρίτως ἔκρινε τὸ ἀντίθετον καὶ ὅταν ἐστελλε τὰ πρόθετα, ἰδὲν τὰ ἐστελλεν ἐξω τῆς περὶ τῆς τῶν λύκων, ἀλλὰ εἰς τὸ μέσον τῶν λύκων· διότι εἶναι ἡ πομπικὴ αὐτῇ περισσότερον παράδοξος ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας.

γ. Μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι κάμνει ὑπαίνυκτον καὶ περὶ τοῦ τυφλοῦ· διότι καὶ ἐκεῖνον ἐξήγαγε, ἀφοῦ ἐκόλλεσεν αὐτόν ἐκ τοῦ μέσου τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὁ τυφλὸς ἤκουσε τὴν φωνὴν Αὐτοῦ, καὶ ἐγνώρισεν Αὐτόν.

Ἀλλοτρίω δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ὅτι οὐκ οἶδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν»³⁹. Ἡ θεοκρίτως ἐδὲ ἐννοεῖ τοὺς ἀκολουθήσαντας τὸν Θεὸν καὶ τὸν Ἰουδαν (θεοτὶ λέγει, «ἀπαντες, ὅσοι ἐπίστευσαν αὐτοῖς διεσκορπίσθησαν»)·⁴⁰ ἢ τοὺς ψευδοχρίστους οἱ ὅποιοι ἐπρόκειτο μετὰ ταῦτα νὰ ἀπατοῦν τοὺς ανθρώπους.

Διότι διὰ νὰ μὴ λέγουν ὅτι ἦτο εἰς ἐξ ἐκείνων, ὁδοῦ, διὰ πολλῶν ἀποδείξεων διαχωρῶν τὸν Ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ ἐκείνων καὶ πρῶτον μὲν ὡς διαφορὰν θέτει τὴν διδασκαλίαν τὴν στηρίζομένην εἰς τὰς Γραφάς (δηλαδὴ Ἐκεῖνος μὲν διὰ τούτων τῶν μέσων προσεδέκκεν αὐτῶς, ἐκεῖνοι δὲ ὅχι διὰ τούτων)· δευτέρω δὲ διαφορὰν θέτει τὴν ὑπακοήν τῶν προθέτων (δηλαδὴ εἰς Αὐτὸν μὲν ὅχι μόνον ὅταν ἐξῇ, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀπέθανε ὅλοι ἐπίστευσαν ἐκείνου δι' ἀμέσως ἐγ-

38 ὡδν 10, 3, 4

39 ὡδν 10, 5

40 Πράξ 5, 38

κατέλαβον)· καὶ τρίτην δὲ μὲ αὐτὰς σπουδαίαν εἶναι δυνατόν νά ἀναφέρωμεν δηλαδὴ ἐκεῖνοι μὲν ὡς τύραννοι καὶ λόγῳ ἀποστασίας τὰ ἔπραττον ὅλα, ἐκεῖνος τὸσον μακρὸν ἔφερε τὴν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν ὑπόψιν, ὥστε, καὶ ὅταν ἤθελον νά κάμουν Αὐτὸν βασιλέα, ἔφυγε⁴¹ καὶ ὅταν ἠρώτων. «Εἰ ἔξεστι βοῦναι κήνσον Καίσαρι»⁴², προέτρεψεν αὐτοὺς νά δώσουν, καὶ ὁ Ἰδιὸς ἐπλήρωσε τὰ διδραχμα⁴³ πρὸς τούτους Αὐτὸς μὲν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν προβάτων ἦλθε διὰ νά ἔχουν ζωὴν, καὶ διὰ νά ἔχουν ἐν ἀσθενείᾳ τὰ ἀγοῦθᾶ (λέγει)⁴⁴, ἐκεῖνοι δὲ καὶ τῆς παρουσίας ζωῆς ἐστέρησαν τοὺς ἰδικούς των καὶ οὗτο μὲν ἐπρόδωσαν ἐκείνους τοὺς ἀποίους εἶχον ἀναλάβει ὑπ' εὐθύνην των, Αὐτὸς δὲ τόσον γενναίως ἐστάθη, ὥστε καὶ τὴν ψυχὴν του νά δώσῃ καὶ αὐτοὶ μὲν παρὰ τὴν θέλησίν των καὶ ἀναγκαζόμενοι καὶ φευγοντες ἔπαθον ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔπαθον Οὗτος δὲ ἐβελοντῶς καὶ εὐχαριστῶς τὰ ὑπέμεινεν ὅλα⁴⁵.

«Ταύτην τὴν παραμυθίαν εἶπει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν, ἃ ἔλαλε αὐτοῖς»⁴⁶ Καὶ διὰ τοῖον λόγοι, ὡμίλησε μὲ ἀσάφειαν εἰς αὐτούς, διότι ἤθελε νά καταστήσῃ αὐτοὺς περισσότερον προσεκτικοὺς⁴⁷.

41 Ιωάν. 8 15.

42 Ματθ. 22 15 22.

43 Ματθ. 17 24 27.

44 Ιωάν. 10 10.

45 Ἡ παραβολὴ ἀντιθέσται μετὰ τοῦ ἡρώου καὶ θαυμάσιον ἐνταῦθα γίνεται κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἀποστόλου οὗτοι ἐν τῷ πρὸς Διόσκωρον λόγοι γράφει ὁ ῥήτωρ «Οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἐμῶς παρόντας μόνον τῶνδε οὐδὲ καὶ μακρὸν ἀπόντας ἀναγκάζει καὶ τὰς μὲν τῶν παλίων συνθέσεις ἀνάγει χρόνον διέλλας τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλοσοφίας οὐδὲν ὅν οὐδὲ σίαν ἐξελίττειν» (Ισοκρ. πρὸς Δημόνικον 1).

46 Ἰωάν. 8 14.

47 «Καὶ τίνος ἐνεκεν ἀσχυρὰ εἶπεν αὐτοῖς. Προσεκτικώτερον αὐτοὺς ποιῆσαι βουλομένου». Σχῆμα ἰσοφωρίας καὶ ἀντιποφωρίας κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Διονυσίου τοῦ Περσέως κατὰ τὸ πρῶτον μέρος Πρβλ. «Τίνος οὖν ἐνεκα ταῦτα λέγω» (Α. Φιλίπ. 3). «Τίνος γὰρ ἐνε-

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπέτυχε τοῦτο, διαλύει ἐν συνεχείᾳ τὴν ἀσάφειαν λέγων. «Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα» δ. ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὕρήσῃ⁴⁸ δηλαδὴ θὰ εὕρησεται. ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἀνευ φόβου (νομὴν δὲ τὴν τροφὴν ἀννοεῖ ἐξῆς καὶ τὴν θοσκήν τῶν προβάτων, καὶ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν κυριότητα) ἦτοι «θὰ μενὴ ἐντός, καὶ κενεὶς δὲν θὰ ἐκδιώξει αὐτόν» πράγμα τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς καὶ ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων συνέβη, οἱ ὁποῖοι ἀνευ φόβου εἰσέρχοντο καὶ ἐξέρχοντο, ὡς ἐάν εἶχον γ.ν.εὶ κύριοι ὅλης τῆς οἰκουμένης καὶ οὐδεὶς ἠδυνήθη νά ἐκδιώξῃ αὐτούς.

«Πάντες, ὅσοι πρὸ ἐμοῦ ἦλθον, κλέπται εἰσι καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα»⁴⁹ Ἐξῆς δὲν λέγει περὶ τῶν προφητῶν ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ αἰρετικοί, (διότι ἐκεῖνους τοὺς ἤκουσαν καὶ 8.) ἐκεῖνων ἐπίστευσαν, ὅσοι ἐπίστευσαν καὶ εἰς τὸν Χριστόν, ὅλα ὁμολογεῖ περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰουδα καὶ τῶν ἄλλων στασιαστῶν «Ἀλλως τε καὶ τὸν λόγον «οὐκ ἤκουσαν τὰ πρόβατα» τὸν εἶπε θελὼν νά ἐπαινέσῃ εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν δὲ δὲν φαίνεται νά ἐπαινῇ αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι παρήκουσαν τοὺς προφῆτας ἀλλὰ ἀντιθέτως νά ψέγῃ καὶ νά κατηγορῇ εἰς μέγαν θαυμάσιον αὐτοὺς. Ἐκ τούτου εἶναι φανερόν ὅτι τὸ «οὐκ ἤκουσαν» τῶρα ἔχει λεχθῆ περὶ τῶν στασιαστῶν ἐκεῖνων.

«Ὁ κλέπτης οὐ μὴ ἔρχεται, εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ»⁵⁰ πράγμα, τὸ ὁποῖον τότε συνέβη, δεδομένου δι. ὅλοι ἐσφάγησαν καὶ ἠφανίσθησαν⁵¹.

«Ἐγὼ δὲ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσ καὶ περισσὴν ἔχω-

καὶ, ὁ ἑνὸς ἀποστόλου νομίζετε ταῦτον μὲν φερεῖν τὸν πόλεμον» (Β' Οὐλφ. 28).

48. ὡν 10 9.

49. ὡν 10 8.

50. ὡν 10, 10.

51. Ὅτε κατασφάγη ἡ εὐσεβὴς ὑπὸ τοῦ Τίτου.

σ.⁵² Καί τί ὑπάρχει περικοπότερον ἀπὸ τὴν ζωὴν, εἰπέ μοι. Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τῆς ζωῆς συνεχῶς λέγει, ἐπειθὶ τοῦτο ἦτο εἰς αὐτοὺς γνωρίζον.

«Εγὼ εἰμι, ὁ πο μὴν ὁ καλός»⁵³ Ἐδῶ ἐν συνεχείᾳ διμυλὶ περὶ τοῦ σταυρικοῦ πάθους, θέλων νὰ δείξῃ δι τοῦτο γινεταί διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, καὶ διὰ δὲν ἔρχεται εἰς αὐτὸ παρὰ τὴν θέλησιν του.

Ἐπειτα φέρει πάλιν τὸ παράδειγμα τοῦ ποιμένος καὶ τοῦ μισθωτοῦ. «Ὁ μὲν γὰρ πο μὴν τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ τιθῇσιν ὁ μισθωτὸς δὲ καὶ οὐκ ὦν ποιμὴν οὐ οὐκ εἰσι τὰ πρόβατα ἴδ' αὖ, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα καὶ φεύγει καὶ ἔρχεται ὁ λύκος καὶ ἀρπάζει αὐτά»⁵⁴ Ἐδῶ δεικνύει τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ τὸσον κυριαρχεῖ, ὅσον καὶ ὁ Πατὴρ ἐάν θεθαιῶς ὁ Ἰδιος εἶναι ποιμὴν, καὶ ἀνέκον εἰς αὐτὸν τὸν Ἰδὸν τὰ πρόβατα.

Βλέπει πῶς μέ τὸς παραβολὰς διμυλὶ κατὰ τρόπον ὑψηλότερον, ὅπου ὁ λόγος ἔχει συγκυλισμὸν, καὶ δὲν δίδει φανεράν ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν εἰς τοὺς ἀκροατάς. Τί πράττει λοιπὸν αὐτός ὁ μισθωτός, «θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα καὶ ἔρχεται ὁ λύκος καὶ ἀρπάζει αὐτά»⁵⁵ Τοῦτο ἔπραξαν ἐκεῖνο ὁ Ἰδιος δὲ τὸ ἀντίθετον διότι καὶ ὅταν συνελήφθη εἶπεν «Ἀφετε τοὺτους ὑπάγειν»⁵⁶ διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ λόγος ὅτι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπωλέσθη Ἐδῶ δὲ εἶναι δυνατόν νὰ ὑπονοῇ καὶ τὸν νοσητὸν (πνευματικόν) λύκον διότι οὕτε καὶ αὐτὸν ἀφῆκε νὰ κα-

52. ἰωάν 10, 10
53. ἰωάν 10, 11. Μία ἐκ τῶν συμβολικῶν παρουσιάσεων, αἱ ὁποῖαι ἐσχεδιάζοντο ἐντός τινος κατακομβῶν ὑπὸ τῶν Χριστῶν ἀνέν τῶν ἡρώων σφαιρίων, ἦτο καὶ ἡ παρουσία τοῦ Κόλου Ποιμένος.
54. ἰωάν 10, 1-12
55. ἰωάν 10, 12
56. ἰωάν 18, 8

μνη ἐπιδρομὴν καὶ νὰ ἀρπάσῃ τὰ πρόβατα· αὐτὸς δὲ δὲν εἶναι μόνον λύκος, ἀλλὰ καὶ λέων· «ὁ γὰρ ἐχθρὸς ἡμῶν διάβολος» λέγει «ὡς λέων περιέρχεται ὠρυόμενος»⁵⁷ Αὐτὸς καὶ ὄφεις καὶ δράκων εἶναι· «Πάτεϊτε» δηλαδὴ «ἐπάνω ὄφειν καὶ σκορπίων»⁵⁸.

δ. Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ ἅς παραμένωμεν θεοσκοπεῖς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πομένος, θὰ παραμένωμεν δὲ, ἐάν ἀκούωμεν τὴν φωνὴν Αὐτοῦ, ἐάν περπατοῦμεν εἰς Αὐτόν καὶ δὲ ἀκολουθῶμεν ξένον. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ φωνὴ Αὐτοῦ; «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, μακάριοι οἱ καθάραι τῇ καρδίᾳ, μακάριοι οἱ ἐλεήμονες»⁵⁹.

Ἄν πράττωμεν αὐτά, θὰ μείνωμεν ὑπὸ τὸν ποιμένα καὶ ὁ λύκος δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ εἰσέλθῃ, ἀλλὰ, καὶ ἂν ἐνεργήσῃ ἐπ' ἐνομήν, θὰ ἐνεργήσῃ διὰ κακῶν ἰδίων του διότι ἔχουμεν ποιμένα, ὁ ὁποῖος τόσον ἀγαπᾷ ἡμᾶς, ὥστε καὶ τὴν ψυχὴν Αὐτοῦ νὰ δώσῃ. Ὅταν λοιπὸν εἶναι δυνατὸς καὶ ἀνατῆται εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποσον ἐμποδίζει ἡμᾶς νὰ σωθῶμεν, τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει ἐάν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν ἀπομακρυνθῶμεν. Πῶς δὲ θὰ ἀπομακρυνθῶμεν, Ἄκουσε τι λέγει Αὐτός «Οὐ δύνασθε δυοὶ κυρίου δουλεύειν, θεῷ καὶ μαμμωνᾷ»⁶⁰.

Αἱ λοιπὸν εἰς τοῦτον ὑπηρετῶμεν, δὲν θὰ ἀποκύψωμεν εἰς τὴν τυραννίαν ἐκεῖνων ὅ, ὅτι καὶ τὸ περισσότερον βυσσάρεστον σημεῖον τῆς τυραννίδος εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῶν χρημάτων· διότι οὐδεμίαν μὲν εὐχαριστήσιν ἔχει αὐ-

57. Α. Πέτρος 5, 8
58. Λουκ 10, 19
59. Ματθ 5, 3, 8, 7
60. «Τὶ τὸ κωλύον» φράσις ἀναγόμενη ἐκ τοῦ Δημοσθένους Ἄλλ' ὡς ἀντιπαράβληται τὸ δύο χωρία Χρυσοστόμου Ὅταν οὖν καὶ δυνατὸς ἦ καὶ φιλή, τὸ τὸ κωλύον ἡμᾶς σωθῆναι. Δημοσθένους Εἰ δὲ προσηυμένῃ ὁ ἄνθρωπος Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς τοὺς ἀνθρώπους, εἴτ' Ὀλυνθὸν ἐκεῖνος καταστρέφεται, φρασεῖται τὸ εἶναι τὸ κωλύον εἴτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζων ὅπου βούλεται
61. Ματθ 6, 24

την ἐπιθυμίαν ἀλλὰ ἐπιούρει φροντίδας, καὶ φθόνους, καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ μίσους, καὶ συκοφαντίας, καὶ ἔπειρα ἐμπόδια εἰς τὴν ἀρετὴν, ὀκνηρίαν, ἀνηλικότητα, πλεονεξίαν, μέθην, πρᾶγματα τὰ ὁποῖα καὶ τοὺς ἐλευθέρους δούλους καθιστοῦν καὶ κατωτέρους βούλει ἀγορασθέντων διὰ χρημάτων καὶ βούλους ὅχι ἀνθρώπων ἀλλὰ τοῦ θαρύτερου ἐκ τῶν παθῶν καὶ τῶν νοσημάτων τῆς ψυχῆς.⁸² Ὁ ἀνθρώπος τοῦ χαρακτηρησθέντος τοιαύτῃ πολλὰ ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα δὲν ἀρέσουν οὔτε εἰς τὸν Θεόν, οὔτε εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐπεὶ δὴ φροδεῖται μὴ πως κανεὶς ἀφαιρέσῃ ἀπὸ αὐτὸν αὐτὴν τὴν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του δεσποτεῖαν.

Ὅποια πικρά δουλεία καὶ ὁ αἰσθητικὴ κυραρχία! Διότι τοῦτο κυρίως εἶναι ἀπὸ ὅλα τὸ περισσότερον δυσάρεστον, ὅτι, ἐνῷ κρατοῦμεθα ἐντὸς τῶσαν κακῶν, εὐχαριστοῦμεθα, καὶ τὴν ἄλυσιν ἀσπάζομεθα, καί, ἐνῷ κατοικοῦμεν δεσποτῆτον σκοτεινόν, δὲν θέλομεν νὰ ἐξελευθώμεν εἰς τὸ φῶς, ἀλλὰ δένομεν σφικτὰ εἰς τοὺς αἰστούς μας τὰ κακά, καὶ εὐχαριστοῦμεθα μὲ τὸ νόσημα.

Διὰ τοῦτο οὔτε νὰ ἀπαλλαγῶμεν βινάμεθα, ἀλλὰ εὐρισκόμεθα εἰς κατὰστασιν περισσότερον δυσάρεστον, ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται εἰς τὰ μεταλλεῖα, διότι τοὺς μὲν πόνους καὶ τὴν ταλαιπωρίαν ὑπομένομεν,

82. Τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἡούτου τινέον καὶ οἱ ἄνθρωποι. Οὕτως ὁ σοφώτατος γράφει πρὸς τὸν Δημόκριτον λέγει. «Ποῦτος δὲ κακὸς ἄλλαν ἢ κακοκάνωνας ὑπάρχει ἐστὶν ἐλασίαν μὲν τῇ σαυτῷ παρσκαυοῦσαν, ἀπὸ δὲ τὰς πλεονεξίας τοὺς νέους παρσκαυόν, (ὁ σκοπὸς ἡδὴν Διόνειος). Ὁ δὲ Πλάτωνος εἰς τὸ «Περ παιδων ἀγωγῆς» συγγράμμα αὐτοῦ γράφει. «Πλάτωνος δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἄλλα κῆρυκα κῆρυκα ἐπεὶ τῶν μὲν ἐχόντων παλαιὰς ἀρετὰς τοιαῦτα οὐκ ἐλαττωσὶ φέρουσι προσήνεκε καὶ οἱ πολλοὶ πλεονεξία οὐκ ἐλαττωσὶ βοιωμένοις θάλλοντι αὐτοῦ, κακοκάνωνας οὐκ ἐλαττωσὶ καὶ οὐκ ἐλαττωσὶ καὶ τὸ μέγιστον ὅτι καὶ τοὺς πονηροτάτους μάλιστα» (Περ Παιδων ἀγωγῆς Η).

τούς δὲ καρπούς δὲν ἀπολαμβάνομεν.

Καὶ τὸ χειρότερον θεοδικῶς ἐξ ὅλων εἶναι ὅτι, καὶ ὅταν βέλῃσι κανεὶς νὰ μάς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς πικρᾶς αὐτῆς ἀνθρωπότητος, δὲν τὸ ἀνεχόμεθα, ἀλλὰ καὶ δυσχεραστοῦμεθα καὶ ἀγανακτοῦμεν, εὐρισκόμενοι εἰς κατὰστασιν οὕτω ὅχι καλὰ τέραν ἐκείνης τῶν ματιῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πολὺ ἀθλιωτέραν ὅλων ἐκείνων, καὶ εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε δὲν θέλομεν οὔτε ἀπὸ τῆς μάστιγος νὰ ἀπαλλαγώμεν.

Μήπως δὲ τοῦτο ἡλθεῖς εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, ἀνθρώπε, δηλαδὴ διὰ νὰ καταργήσῃς αὐτὰ τὰ μεταλλεῖα καὶ νὰ συλλέγῃς χρήματα. Δὲν σὲ ἐπλάσεν ὁ Θεὸς κατ' ἐκὼν δὲ αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀλλὰ διὰ νὰ ἀρέσκῃς εἰς αὐτὸν καὶ δὲ νὰ ἐπιτελῇς τὰ μέλλοντα καὶ διὰ νὰ ἀποτελέσῃς χορείαν μετὰ τῶν ἀγγέλων. Διὰ τοιοῦτον ἀποκλεῖ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ αὐτῆς τῆς συγγένειας καὶ τὸν ἐξωθεῖς εἰς τὴν ἐσχάτην ἀδοξίαν καὶ ἀσμίαν.

Ἐκείνος, ὁ ὅποιος καθ' ὅσον οὖν τρόπον μὲ σὲ ἐγεννήθη (ἐννοῶ πνευματικὸν τρόπον) λαμβάνει, σὺ δὲ διαρρηγνύεσαι ἐκ τῆς ἀφθονίας τῶν ἀγαθῶν ὁ ἀδελφός σου γυνὸς περιφέρεται, σὺ δὲ κατασκευάζεις ἐνδυματα ἐπ' ἐνδυμάτων, καὶ καθιστῇς τὴν περιβολὴν αὐτῆς τείχος εἰς τοὺς σκώληκας.

Καὶ πόσον καλύτερον ἦτο νὰ περπατῇς τὰ σώματα τῶν πτωχῶν. Διὸ τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτὰ θὰ παρέρχονται ἀφθάρτα καὶ ἀπὸ οὐρανότητος φροντίδα θὰ σὲ ἀπὸλασσον καὶ τὴν μέλλουσαν ζωὴν θὰ προσέφερον εἰς σὲ ἔάν θες. Θέλης αὐτὰ νὰ καταφαγεῖς ὅσον ὑπὸ τοῦ σάρκως, νὰ τὰ βωθῇς εἰς τοὺς πτωχοὺς διότι ἐκείνοι εἶναι, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν νὰ τινάσσουν καλῶς αὐτὰ τὰ ἱμάτια ὅτι καὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι, πολυτιμότερον καὶ ἀσφαλέστερον ἀπὸ τὸ κῶδιον βίβλου, ὅχι μόνον φυλάσσει τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ διατηρεῖ ἀφθάρτα, ἀλλὰ καὶ τὰ καθοστὰς λαμπρότερα.

καὶ ἐποτίσατέ με ξένης ἡμῆν καὶ συνηγάγετέ με ἡσθέ-
νησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με ἐν φυλακῇ ἡμῆν καὶ ἤλθε-
τε πρὸς με»⁶⁹

Διὰ τὰ ἀκούσωμεν λοιπὸν τοὺς λόγους τούτους,
ὅς ἐνδύσωμεν τὸν γυμνὸν ὅς περιθάψωμεν τὸν ξένον,
ὅς θρέψωμεν τὸν πενδύοντα ὅς ποτίσωμεν τὸν διψῶ-
ντα, ὅς ἐπισκεφθῶμεν τὸν ἀσθενή, ὅς ἴδωμεν τὸν εὐρι-
σκόμενον εἰς φυλακὴν, ὅς αὐτὸν διληθῶμεν μετὰ θάρρους
τὰ ἀπολογηθῶμεν διὰ τὰ λάθωμεν συγχώρησιν διὰ τὰ
ἁμαρτήματα καὶ διὰ τὰ συμμετασχωμεν εἰς τὰ ἀγα-
θὰ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουσιν καὶ τὸν λόγον καὶ τὸν
νοῦν τὰ ὅποια εἶδε καὶ συμῶν νὰ ἐπιτυχωμεν διὰ χάρι-
τος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, εἰς τὸν Ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ο Μ Ι Α Ι Α = (60)

(Ἰωάν. , 14 21)

«Ὑγιάειν ὁ ποιῶν ὁ καλὸς καὶ γινώσκω τὴν ἐμὴν καὶ
γινώσκωμαι ὅπου τὸν ἡμῶν Εκδοῦς γινώσκω με ὁ Πατήρ,
καὶ γινώσκω τὸν Πατέρα καὶ ὃν ὁ ποιῶν πῶς, ὑπὲρ τῶν
προβάτων»¹

αὐτὸς Σπουδαῖον πράγμα, ἀγαπητοί, σπουδαῖον πρᾶ-
γμα ἡ προστασία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πρᾶγμα τὸ ὅποι-
ον ἔχει ἀνάγκην καὶ πολλῆς ἐγκαρτερήσεως καὶ τό-
σης ἀνδρείας, ὅσην εἶπεν ὁ Χριστὸς ὥστε νὰ θυσιάσῃ κα-

⁶⁹ Ματθ. 25. 34-36

¹ Ἰωάν. 10. 13-14

νελς τὴν ζωὴν τοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων. ὥστε οὐδέποτε νὰ
ἐγκαταλεῶν αὐτὰ ἔρημα καὶ ἀκόλυπτα, ὥστε ἀπέναντι
τοῦ λύκου νὰ ἴσταιται μὲ γενναϊότητα διότι, κατὰ τοῦτο
ὃ ἀφέρει ὁ ποιμὴν ἀπὸ τῶν μισθωτῶν δηλαδὴ οὗτος μὲν
τὴν ἀτομικὴν τοῦ σωτηρίου σκέπτεται, εἰς πᾶσαν περί-
πτωσιν παραμελῶν τὰ πρόβατα, ἐκεῖνος δὲ εἰς πᾶσαν πε-
ριπτῶσιν τὴν σωτηρίαν τῶν προβάτων ἐπιζητεῖ, παραμε-
λῶν τὴν ἰδίαν τοῦ²

Ἀφοῦ λοιπὸν ἔφερε τὰ χαρακτηριστικά τοῦ ποι-
νός, παραθέτε. δύο τύπους καταστροφῶν τὸν ἕνα, ὁ ὅ-
ποιος εἶναι ὁ κλέπτης, ὁ ὁποῖος σφάζει καὶ καταστρέφει,
τὸν ἄλλον δὲ, ὁ ὁποῖος τιποτέ ἐκ τούτων δὲν κάμνει, ἀλλὰ
ἀεὶν συμβῶν αὐτὰ οὔτε στρέφεται ἐναντίον τοῦ πρῶ-
του, οὔτε ἐμποδίζει αὐτόν διὰ τῶν περὶ κλέπτου λόγων
ὑπανίσταται τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Θεοῦ³, διὰ δὲ τῶν πε-
ρὶ μισθωτοῦ λόγων ἐκθέτει τοὺς διδασκάλους τῶν Ἰ-
ουδαίων διότι. δὲν ἐλάμβανον πρόνοαν, οὔτε φροντί-
δα διὰ τὰ πρόβατα τὰ ὅποια εἶχον ἀναλάβει. Διὰ τοῦτο
ἀκριβῶς καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ κατηγορῶν αὐτοὺς εἶπεν. «Ὡ-
οὶ πο μὲνες Ἰσραὴλ μὴ θοσκαυσιν ἐαυτοὺς οἱ ποιμέ-
νες»⁴

Ἀλλ' ἐκεῖνο, ἐπιδρατὸν τὸ ἀντιθέτον, πρᾶγμα τὸ ὅ-
ποιον ἀποτελεῖ τὸ μέγιστον εἶδος κακίας, καὶ εἶναι, αὐτὸν
δύων τῶν ἄλλων κακῶν διὰ τοῦτο λέγει. «Οὔτε τὸ πε-
πλανημένον ἐπέστρεφον οὔδε τὸ ἀπωλόλως ἐζήτουν, οὐ-
δε τὸ συνετριμμένον ἐδέσμον, οὔδε τὸ ἀρρωστοῦν ἐθε-
ράπευον ἐπεὶ δὲ ἐαυτοὺς καὶ οὐ πρόβατα ἐδεσκον»⁵

² Δοὐ κατὰ τὸν συμετρικὸν τρόπον ἐκινεῖ τὴν ἀντίθεσιν
ὁ μὲν γὰρ πῶν ἰδὼν σωτηρίαν πανταχοῦ σκοπεῖ τῶν προβάτων ἀμε-
λῶν
οὕτως δὲ πανταχοῦ τὴν τῶν προβάτων ἐπιζητεῖ, τὴν αὐτοῦ παρα-
τρέχων (σχημὰς ἡρῶς, ἀμοιρῶν καὶ χριστῶν)

³ Πράξ. 5. 36

⁴ Ἰεζ. 34. 2

⁵ Ἰεζ. 34. 4

Τούτο δε και ὁ Παῦλος θ' ἄλλων φράσεων πάλιν ἐδείκνυε λέγων: «Οἱ γὰρ πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ»⁶, καὶ πάλιν «Μηδεὶς τὸ ἐαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ πλησίον ἑκάστος»⁷.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν δύο τυπῶν διακρίνει τὸν ἑαυτοῦ τὸν ὁ Χριστός, ἀπὸ ἐκείνους μὲν, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται διὰ καταστροφὴν, διὰ τοῦ λόγου «Διὰ τοῦτο ἤλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι», καὶ περισσὸν ἔχωσι⁸ ἀπὸ αὐτοῦς δέ, οἱ ὁποῖοι βλέπουν μὲ ἀδιαφορίαν τὰ πρόθετα νὰ ἀρπάζωνται ὑπὸ τῶν λύκων. μὲ τὸ νὰ μὴ τὰ ἐγκαταλείψῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν τοῦ νὰ θυσίασθαι ὑπὲρ αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ ἀποθάνουν τὰ πρόθετα. Διότι, ἐπειδὴ συνεισέπαινον τὸ νὰ θανατώσιν Ἀυτὸν οὔτε ἔπαυσε τὴν διδασκαλίαν Του, οὔτε παρέδωκεν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπίστευσαν, ἀλλὰ ἐστάθη⁹ καὶ προετίμησε νὰ ἀποθάνῃ.

Διὰ τοῦτο παντοῦ ἔλεγεν. «Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός»¹⁰. Ἐπειτα, ἐπεὶ δὴ τὰ λεγόμενα ἐφαίνοντο ὅτι στεροῦνται μαρτυρίας (διότι, τὸ μὲν «τὴν ψυχὴν μου τίθημι», μετ' ὀλίγου ἀπεδειχθῇ τὸ δὲ «ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσι» ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ τοῦ κόσμου ἀποδημίαν κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα), τὸ κάμνει. Τὸ ἐν τῷ ἐπιθεσθῆναι ἐκ τοῦ ἄλλου, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ ὅτι ἔδωκε τὴν ψυχὴν Του θεοποιῶναι, ὅτι παρέχει καὶ τὴν ζωὴν.

Τοῦτο ἔλεγε καὶ ὁ Παῦλος, ὅτι: «εἰ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶν μᾶλλον καταλλαγέμεντες σωθησόμεθα»¹¹ καὶ πάλιν εἰς ἄλλο χωρίον. «Ὅς γὰρ τοῦ θείου Υἱοῦ οὐκ ἔ

⁶ Φιλίπ. 2, 21

⁷ Κορινθ. 10, 24

⁸ Ἰωάν. 10, 10

⁹ Δηλαδὴ δὲν ἐφυγε διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν Του

¹⁰ Ἰωάν. 10, 14

¹¹ Ρωμ. 5, 10

φείσεται, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρεῖται.»²

Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον δὲν κατηγοροῦν Ἀυτὸν τώρα ὅπως καὶ προηγουμένως, λέγοντες: «Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς ἢ μαρτυρία σοὶ οὐκ ἔστιν ἀληθής.»³ Διότι, πολλάκις ἀπεσπάρμωσεν αὐτοῦς, καὶ τὸ θάρρος Αὐτοῦ μεγαλύτερον κατέστη ἐκ τῶν θαυμάτων.

Ἐπειτα, ἐπεὶ δὴ εἶπε ἐν ἀρχῇ «Καὶ τὰ πρόθετα τῆς φωνῆς ἀκούει, καὶ ἀκολουθεῖ αὐτῷ»⁴, διὰ νὰ μὴ εἴπῃ κανεὶς «Διὰ τί λοιπὸν τὰ λέγει πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπίστευσαν», ἀκούσε τὸ προσέθεσε «Καὶ γινώσκω τὰ ἐμένα, καὶ γινώσκωμαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν»⁵. τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος δε κινῶν ἔλεγεν. «Οὐκ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαόν αὐτοῦ, ὃν προέγνω»⁶, καὶ ὁ Μωυσής: «Ἐγὼν ὁ Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ»⁷ λέγει. ἐννοῶ ἐκείνους, τοὺς ὁποῖους ἐκ τῶν προτέρων ἐγνώρισεν.

Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι, τὸ μέτρον τῆς γνώσεως εἶναι ἴσον, ἀκούσε, πῶς παρουσιάζει. τὸ ὁρθὸν μέτρον διὰ τῆς προσθήκης «Γινώσκω τὰ ἐμένα», λέγει, «καὶ γινώσκωμαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν»⁸. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἴση ἡ γνώσις⁹, ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἴση, Ἐπὶ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐμοῦ διότι εἰς αὐτὴν τὴν περιπτώσειν «καθὼς γινώσκει με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ γινώσκω τὸν Πατέρα»¹⁰. Διότι, ἐάν δὲν ἠθέλε τοῦτο² νὰ ἀποδείξῃ διὰ ποῖον λόγον προσέθεσεν αὐτό, Διότι, ἐπεὶ δὴ εἰς πολλὰς περιπτώσεις τάς

¹² Ρωμ. 8, 32

¹³ Ἰωάν. 1, 13

¹⁴ Ἰωάν. 10, 3

¹⁵ Ἰωάν. 10, 14

¹⁶ Ρωμ. 11, 1

¹⁷ 2, Τιμόθ. 2, 19

¹⁸ Ἰωάν. 10, 14

¹⁹ Δηλαδὴ ἡ γνώσις τοῦ πατρὸς δὲν εἶναι ἴση μετὰ τὴν γνώσιν τῶν υἱῶν

²⁰ Ἰωάν. 10, 15

²¹ Δηλαδὴ τοῦ εἶναι ἴση ἡ γνώσις

σε. τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὴν τάξιν τῶν πολλῶν, δὲ νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς, ὅτι ἔχει τὸν θαυμὸν γνώσεως, τὸν ὁποῖον ἔχει ὁ ἄνθρωπος, διὰ τοῦτο προσέθεσε· «Καθὼς γινώσκει με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ γινώσκω τὸν Πατέρα». Μὲ τὴν τὴν ἀκρίβειαν γνωρίζω Αὐτὸν μὲ ὅσην Αὐτὸς γνωρίζει ἐμέ.

Διὰ τοῦτο ἔλεγεν. «Οὐδεὶς γινώσκει τὸν Υἱόν, εἰ μὴ ὁ Πατήρ καὶ τὸν Πατέρα, εἰ μὴ ὁ Υἱός»²², ἐννοῶν μίαν γνώσιν διακεκριμένην καὶ γνώσιν τῆς αὐτῆς φύσεως, τὴν ὁποῖαν οὐδενὸς ὄντος ἢ γνώσεως δύναται νὰ ἔχῃ.

Ἐγὼ τίθην τὴν ψυχὴν μου»²³. Συνεχῶς τοῦτο λέγει, θέλων νὰ δηλώσῃ ὅτι δὲν εἶναι τλάνος διότι καὶ ὁ Ἀπόστολος, ὅταν ἤθελε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι Αὐτὸς εἶναι γνήσιος ὁ δάσκαλος καὶ ἀντιπαρέθελε τὴν σχέσιν τοῦ πρὸς τοὺς μεθοδεύοντες, συνιστᾷ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τοῦς κινδύνους καὶ τοὺς θανάτους λέγων, «Ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις»²⁴, διότι τὸ νὰ λέγῃ μὲν ὅτι σφῶς εἰμὶ²⁵ καὶ ἐξωὶ εἰμὶ²⁶ ἔθεωρεῖτο ἐκ μέρους τῶν ἀνοήτων ὅτι δεῖγμα ὑπερηφανείας τὸ νὰ λέγῃ δέ. «Ἀποθανεῖν θεύλομαι», δὲν προσκαλεῖται ζηλοτυπίαν ἢ φθόνον διὰ τοῦτο καὶ δὲν λένουν εἰς αὐτόν «Σὺ μαρτυρεῖς περὶ σεαυτοῦ ἢ μαρτυρίας σου οὐκ ἔστιν ἀληθής»²⁷. Δηλαδή ὁ λόγος τοῦ ἐδείκνυε μεγάλην φροντίδα, ἐφ' ὅσον θεοβαλὺς ἤθελε νὰ παραδώσῃ ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν λιθοβολούντων.

Θ' Διὰ τοῦτο καὶ εἰς κατὰλληλον ὥρᾳ εἰσάγει τὸν λόγον περὶ τῶν ἐθνικῶν· «Καὶ γὰρ καὶ ἄλλα πρόθετα

22 Λουκ 10, 22 καὶ Μαρθ 11, 27

23 ἰωάν 10, 18.

24 Β. Κορινθ 11, 23

25 ἰωάν 8, 5

26 ἰωάν 14, 8

27 ἰωάν 8, 13

ἔχω», λέγει. «ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης κακείνα με δεῖ ἀγαγεῖν»²⁸. Ἰδοὺ πάλιν τὸ ῥῆμα «δεῖ» χρησιμοποιοῦμενον, τὸ ὁποῖον δὲν σημαίνει ἀνάγκην, ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁπωσδήποτε θὰ συμῶθῃ ὡς ἐάν ἐλεγε· «Τ. ἀπορεῖτε, ἐάν αὐτοί²⁹ πρόκειται νὰ μὲ ἀκολουθήσουν, καὶ τὰ πρόθετα νὰ ἀκούουν τὴν φωνὴν μου διότι ὅταν ἴδετε καὶ ἄλλα πρόθετα νὰ μὲ ἀκολουθοῦν καὶ νὰ ἀκούουν τὴν φωνὴν μου, τότε εἰς μεγαλύτερον θαυμὸν θὰ ἐκπλησθῇτε».

Ἐάν δὲ λέγῃ «Ἄ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης» νὰ μὴ θορυβηθῇς διότι ἡ διαφορά³⁰ ἔγκειται μόνον εἰς τὸν νόμον, ὅπως καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Ὅστις περιτομήν τι ἴσχυει, οὐτε ἀκροβυστία»³¹.

«Κάκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν». Δε κινεῖ καὶ τῶν δύο κόσμων (τοῦ Ἰουδαϊκοῦ καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ) τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἔχουν διασκορπισθῇ καὶ ἀναμειχθῇ καὶ σπερμαίνονται ποιμένους, καὶ ἐκεῖνο καὶ οὗτοι, ἐφ' ὅσον ἀκόμη δὲν ἔχει ἀφίχθῃ ὁ καλὸς ποιμήν.

Ἐπειτα προλέγει καὶ τὴν μέλλουσαν ἑνωσιν αὐτῶν δηλαδή ὅτι ἐξοῦνται μία ποιμνία³². Καὶ αὐτὸ πάλιν ὁ Παῦλος ἐδήλωσεν, ἀφοῦ εἶπεν, «Ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα καὶ ἓνα ἄνθρωπον»³³.

Διὰ τοῦτο με ἀναγὰ ὁ Πατήρ, ὅτι ἐγὼ τὴν ψυχὴν μου τίθην, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν»³⁴. Καὶ ποῖος λόγος ταπεινότερος ἀπὸ αὐτὸν δύναται νὰ λεχθῇ, ἐάν θεοβαλὺς δι' ἡμᾶς ὁ Δεσπότης ἡμῶν πρόκειται νὰ ἀγα-

28 ἰωάν 10, 14

29 Δηλαδή ο μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ οἱ ἐξ Ἰουδαίων ἐν γενεῇ καταγόμενοι

30 Δηλαδή μετὰ τῶν Ἑβραίων καὶ Ἑθνικῶν (τῶν οὐκ ὄντων ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης)

31 Γαλ 5, 6

32 ἰωάν 10, 16

33 Εφσα. 2, 15

34 ἰωάν 10, 17

πηθή ἐφ' ὅσων χάριν ἡμῶν ἀποβήσκει. Ἰ. λοιπόν; εἰπέ μοι τὸν προηγούμενον χρόνον δὲν ἡγαπήτο, ἀλλὰ τώρα ἤρχεσθαι ὁ Πατὴρ τὴν ἀγάπην πρὸς Αὐτόν, καὶ ἡμεῖς ἔχομεν γίνεσθαι αὐτοὶ τῆς ἀγάπης δι' Αὐτόν.

Βλέπεις πῶς προβαίνει εἰς αὐτὴν τὴν συγκατάθεσιν, ἢ λοιπὸν θέλει εἰδῶ νὰ ἀποδείξῃ, Ἐπειδὴ εἶπεν Αὐτὸν ἐννοῦν πρὸς τὸν Πατέρα καὶ υἱόν, καὶ ὅτι εἶχε ἐλθεῖ Αὐτός διὰ καταστροφῆς καὶ ἀρσεν σμῶν λέγει. «Καὶ ἂν τιποτέ ἄλλο, τοῦτο θεοσίως ἐπεβῆ ἡμεῖς νὰ ἀγαπῶ σὰς, τὸ ὅτι δηλαδὴ αὐτὸς σὰς ἀγαπήσθαι ὅτι τοῦ Πατρὸς ὅπως ἐγὼ καὶ ὅτι διὰ τοῦτο ἀγαπήσθαι ὑπὸ Αὐτοῦ, ἀφοῦ πρὸς χάριν σὰς ἀποθήσκω»³⁵ Μαζὶ μὲ αὐτὸ δὲ καὶ ἐκεῖνο θέλει νὰ ἀποδείξῃ, καὶ ὅτι δηλαδὴ δὲν ἐρχεται παρὰ τὴν θέλησίν του εἰς τὸ σωτήριον πάθος (διότι ἐὰν ἤρχετο παρὰ τὴν θέλησίν Του, πῶς τὸ συμβαίνειν θὰ ἦτο δημιουργημα ἀγάπης) καὶ ὅτι καὶ ὁ Πατὴρ τὰ μέγιστα συγκατατίθεται, εἰς τοῦτο.

Ἐὰν δὲ ὡς ἀνθρώπος διατυπώσῃ τοῦτο, νὰ μὴ ἀπαρνήσῃς³⁶ διότι, πολλάκις ἔχομεν ἐκθέσει τὴν αἰτίαν δι' αὐτά, καὶ νὰ λέγωμεν πάλιν τὰ ἴδια εἶναι περ τῶν καὶ ἐνοχλητῶν³⁷.

«Ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάθω αὐτήν»

³⁵ ἡμῶν 3, 18.

³⁶ «Εἰ δὲ ὡς ἀνθρώπος τοῦτο διαλέγεται, μὴ θαυμάσῃς». Ἡ δὲ φράσις «μὴ θαυμάσῃς» εἰς ἃς ἐξαρτῶται πρότερος εἰσαγωγή ἐστὶν τοῦ εἶναι συνήθως παρ' Ἰουδαίων. Καὶ ὅπως ὁ Ἰουδαῖος μετὰ τοῦτο ποιεῖται χρῆσιν τοῦ συνδ' γὰρ τὸ αὐτὸ πράττει καὶ ὁ Ἰουδαῖος ὁ Χρυσόστομος. Ἀς ἀντιπροσθάλωμεν δύο παραλήψεις χωρὶς.

Χρυσόστομος. «Εἰ δὲ ὡς ἀνθρώπος τοῦτο διαλέγεται, μὴ θαυμάσῃς, πολλάκις γὰρ τὴν ὑπόφωτον ἐρρήκαμεν αἰτίαν καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ λέγειν περὶ τὸν καὶ ἐπαχθεῖς».

ἀσκήσεις. «Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων αὐτοῦ ἐρεῖται πρὸς τὴν νέαν παράστασιν ἡλικίαν οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλθοι».

³⁷ Κατ' ἐπανόληψιν εἰς προηγούμενας ὁμιλίας του ὁ ῥήτωρ ἐπαχθεῖς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς ὁμιλίας τοῦ Ἰεροῦ.

καὶ οὐδεὶς αἶρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ. Ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ τοῦ Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου καὶ ἐξουσίαν λαθεῖν αὐτήν»³⁸ Διότι ἐπειδὴ πολλάκις συνεσκέπτοντο νὰ φονεύσουν Αὐτόν, λέγει ὅτι, «ὅταν δὲν θέλω ἐγὼ ἀναφελῆς θά ἀποβῇ εἰς σὰς ὁ κόπος», καὶ ἐκ τοῦ πρώτου τὸ δεύτερον ἀποδεικνύει, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ θανάτου τὴν ἀνάστασιν διότι τοῦτο εἶναι τὸ ἀξιωματικὸν καὶ παραδόξον δηλαδὴ καὶ τὰ δύο συνέθεσθαι κατὰ τρόπον καινοφανῆ, καὶ πέραν τοῦ συνήθους τρόπου.

Ἄς προσεχωμεν δὲ μὲ ἐπιμέλειαν εἰς τὸ λεγόμενον «Ἐξουσίαν ἔχω», λέγει, «θεῖναι τὴν ψυχὴν μου»³⁹ Καὶ ποῖος δὲ ἔχει ἐξουσίαν νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του, διότι εἰς ἕκαστον, ὁ ὁποῖος θέλει, εἶναι δυνατόν νὰ θανατώσῃ τὸν ἑαυτὸν του. Δὲν λέγει ὁμοῦς δυνατότητα θανάτου ἐθελοντικοῦ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ πῶς: «Ἐγὼ το αὐτὴν ἐξουσίαν νὰ θυσιάσω τὴν ζωὴν μου, ὥστε κανεὶς νὰ μὴ δύναται, νὰ κάμῃ τοῦτο, παρὰ τὴν θέλησίν μου», πράγμα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι, δυνατόν νὰ γένηται ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων διότι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἐξουσίαν νὰ θυσιάσωμεν τὴν ζωὴν μας κατ' ἄλλον τρόπον, παρὰ μόνον θανατώνοντες τοὺς ἑαυτοὺς μας. Ἐὰν δὲ εὐρεθῶμεν εἰς τὸ πεδῖον δράσεως ἀνθρώπων εἰς ὁρεύονται καὶ δυναμένων νὰ φονεύσουν ἡμᾶς, τότε δὲν ἔχομεν πλέον ἐξουσίαν τοῦ νὰ θυσιάσωμεν ἢ ὅχι τὴν ζωὴν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἡμεῖς νὰ θέλωμεν ἐκεῖνοι ἀφαιροῦν αὐτήν. Ἐπ' Αὐτοῦ δὲ δὲν γίνεται, τὸ αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἄλλο, ἐνῶ ἐπεσθούλευοντο Αὐτοῖς ὁ ἴδιος εἶκεν ἐξουσίαν νὰ μὴ θυσιάσῃ αὐτήν.

Ἄφοι εἶπε λοιπὸν ὅτι «οὐδεὶς αὐτήν αἶρει ἀπ' ἐ-

³⁸ ἡμῶν 10, 17 18.

³⁹ ἡμῶν 10, 18.

μοῦ», τότε προσέθεσεν «Εξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου» δηλαδὴ «ἐγὼ εἶμαι μόνος κύριος τοῦ νὰ θυσιάσω αὐτὴν· πράγμα τὸ ὁποῖον εἰς σὰς δὲν συμβαίνει διότι καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἶναι κύριοι τοῦ νὰ λάθουν αὐτὴν ἀπὸ ἡμᾶς»

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸ εἶπεν ἐξ ἀρχῆς, (διότι δὲν ἐπρόκειτο ὁ λόγος νὰ εἶναι ἀξέσπαστος) ἀλλὰ, ὅταν ἔλαθε μαρτυρεῖν ἀπὸ αὐτὰ τὰ γεγονότα, καὶ πολλάκις ἐπιβουλευθέντες αὐτόν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸν συλλάθουν διότι ἄπερους φορὰς ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν), τότε ἐν συνεχείᾳ λέγει «Οὐδαὶς αὐτὴν αἶρει ἀπ' ἐμοῦ» Ἐάν δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθές, συμπεραίνεται καὶ ἐκεῖνο ὅτι δηλαδὴ θεληματικῶς ἔρχεται εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ θυσίαν. Εἴαν δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθές, καὶ ἐκεῖνο συνάγεται, τὸ ὅτι δηλαδὴ ὅταν θελήσῃ νὰ λάβῃ αὐτὴν, θὰ δυνήθῃ πάλιν νὰ πράξῃ ταῦτα· διότι ἐὰν τὸ νὰ ἀποθάνῃ ἦτο ἀνώτερον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸ καὶ περὶ ἐκείνου τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ ἀμφισβάλῃ· διότι τὸ νὰ εἶναι αὐτὸς μόνος κύριος⁴⁰ τοῦ νὰ ἀφῆσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι κύριος ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας καὶ τοῦ νὰ λάβῃ αὐτὴν. Βλέπεις πῶς ἀπὸ τὸ πρῶτον ἀπέδεξε τὸ βεῦτερον, καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον ἀπέδεξε καὶ τὴν ἀνάστασιν ἀναμφισβόλως

«Ταυτὴν τὴν ἐντολὴν ἔλαθον παρὰ τοῦ πατρὸς»⁴¹ Ποία λόγον εἶναι αὕτη, τὸ νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ κόσμου. Ἄρα γε λοιπὸν ἀνέμενε νὰ ἀκούσῃ αὐτὴν προηγουμένως, καὶ τότε τὴν ἐδέχθη, καὶ παρέστη ἀνάγκη νὰ μάθῃ αὐτὴν. Καὶ ποῖος δύναται νὰ εἴπῃ τοῦτο, ὁ ὁποῖος ἔχει νοῦν.

⁴⁰ «Τὸ γὰρ αὐτὸν μόνον εἶναι κύριον»· φράσις κατὰ μίμησιν τοῦ Δημοσθένους «τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκείνων, ἐν' ὧντα κύριον.» (Α' Οὐλυσθ. 4)

⁴¹ Ἰωάν. 10.

«Ὅπως ἡμῶς προηγουμένως, ἀφοῦ εἶπε «Διὰ τοῦτο με ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ», ἐδήλωσε τὴν θεληματικὴν προθυμίαν του καὶ ἀπεμάκρυνε τὴν γνώμην περὶ τοῦ ἀντιθέτου, οὕτω καὶ ἐδῶ, ἀφοῦ εἶπεν ὅτι ἔλαθον ἐντολὴν ἐκ μέρους τοῦ Πατρὸς, τίποτε ἄλλο δὲν δηλώνει παρὰ τοῦτο «ἐκείνῳ δοκεῖ τοῦτο, ὃ ἐγὼ ποιῶ», (δηλ. φαίνεται καλὸν εἰς Ἐκείνον, τοῦτο, τὸ ὁποῖον πράττω ἐγὼ), ὥστε, ὅταν αὐτὸν θανατώσουν νὰ μὴ νομίσουν ὅτι τὸν εἶχον θανατώσει, ἀφοῦ εἶχεν ἐγκαταλείψῃ καὶ προσεθῇ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, οὕτε νὰ προσάψουν εἰς αὐτόν τὴν κατηγορίαν τὴν ὁποίαν διετυπώσατο «Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι»⁴², καὶ εἰ γὰρ εἰ τοῦ Θεοῦ, καταθήθ. ἀπὸ τοῦ σταυροῦ»⁴³ Καὶ ἡμῶς διὰ τοῦτο δὲν καταθαίνει, ἔπειθ' εἶναι ὡς τοῦ Θεοῦ

γ' «Ἐπειτα δια νὰ μὴ νομίσῃς, ὅταν ἀκούῃς ὅτι «ἐντολὴν ἔλαθον παρὰ τοῦ Πατρὸς»⁴⁴ ὅτι εἶναι ξένον πρὸς αὐτόν τὸ ἔργον ἐκ τῶν προτέρων ἔλεγεν, «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων»⁴⁵ θέλων νὰ δεῇ διὰ τούτων τῶν λόγων ὅτι τὰ πρόβατα ἀνήκουν εἰς αὐτόν, καὶ ὅτι πᾶν ὅτι εἶχε γίνοιτο ὁ δίκον του κατόρθωμα, καὶ ὅτι. Ἐκεῖνος δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἐντολῆς διότι, ἂν εἶχεν ἀνάγκην ἐντολῆς, πῶς θὰ ἔλεγεν «Ἀπ' ἐμαυτοῦ τίθωμι»⁴⁶ Διότι, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀπ' ἑαυτοῦ θυσιάζει τὴν ζωὴν του, δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐντολῆς

Καὶ τὴν αἰτίαν δὲ ἐκθέτει, διὰ τὴν ὁποίαν πράττει. τοῦτο Ποίᾳ δὲ εἶναι αὕτη, «ὅτι αὐτὸς εἶναι ποιμὴν καὶ καλὸς ποιμὴν ὁ δὲ καλὸς ποιμὴν δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐ

⁴² Ματθ. 27, 42

⁴³ Ματθ. 27, 40

⁴⁴ ἰωάν. 10, 16

⁴⁵ ἰωάν. 10, 11

⁴⁶ ἰωάν. 10, 18

νός άλλου, διὰ τὴν παρακλήσιν αὐτὸν εἰς τὸ ἔργον. Ἐάν δὲ συμβαίη τοῦτο ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, πολὺ περισσώτερον ἐπὶ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν ὅτι, «ἐαυτὸν ἐκένωσεν»⁴⁷

Εἰς τιποτέ ἄλλο δὲν ἀποσκοπεῖ ἡ ἐντολὴ ἀναφερομένη ἐδῶ παρα εἰς τὸ νὰ δείξῃ τὴν συμφωνίαν Αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατέρα. Ἐάν δὲ ἔχει λεχθῇ τοιαυτοτρόπως δηλαδὴ διὰ ταπεινῆς καὶ ἀνθρωπίνης⁴⁸ ἁποφάσεως, αἷτια εἶναι ἡ ἀδυναμία τῶν ἀκρατῶν πρὸς κατανόησιν

«Σχίσμα οὖν ἐγενετο τοῖς ὁδοῦσι. Καὶ οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι δαίμονον ἔχει, καὶ μαίνεται. τί αὐτοῦ ἀκούετε. Οἱ δὲ ὅτι τὰ ῥήματα ταῦτα οὐκ ἔστι δαίμονιζόμενον. Μὴ δαίμονιον θύναται ὀφθαλμοὺς τυφλῶν ἀνοίξαι»⁴⁹. Δὲ ἐπεὶ δὴ τὰ λεγόμενα εἶναι ἀνώτερα τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου λεγομένων⁵⁰, καὶ ὅχι ὥς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συνηθῶς λέγονται, ἔλεγον ὅτι Αὐτὸς κατέχευται ὑπὸ δαίμονι, καὶ διὰ τριτὴν φορὰν ἤδη ἀπεκάλεσαν αὐτὸν οὕτω (ληλαδὴ δαίμονιζόμενον) (ὅτι καὶ προηγουμένως ἔλεγον «δαίμονον ἔχεις, τὴν σε ζητεῖ ἀποκτείνειν»⁵¹ καὶ πάλιν «οὐ καλῶς ἐλέγομεν ὅτι Σαμαρείτης εἶ σύ, καὶ δαίμονον ἔχεις»⁵² καὶ ἐδῶ, «δαίμονιον ἔχει καὶ μαίνεται τί αὐτοῦ ἀκούετε»⁵³) μᾶλλον δὲ ὅχι διὰ τρίτην φορὰν ἀλλὰ καὶ πολὺ συχνότερον εἰ-

47 θ. λ. π. 2 7

48. Ἐν ταῦτοις εἰς προηγουμένον τῆς αὐτῆς ἀμύλης ὁ ῥήτωρ εἶχε δηλώσει ὅτι πρῶτον καὶ ἐπαχθεὶς νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν αἰτίαν τῆς χρήσεως ἀνθρωπίνων ἁποφάσεων (Εἰ δὲ ὡς ἀνθρώπου τοῦτο διαλέγεται μὴ θαυμάσιον πολλὰκις γὰρ τὴν ὑπὲρ τούτων εἰσέκοιεν αὐτὸν, καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ λέγειν περὶ αὐτοῦ καὶ ἐπαχθεὶς Παρ. α.)

49 Ἰωάν. 10 19-21

50 «μεῖζον ἢ κατ' ἀνθρώπου» Συγκρίσεις ἐν χρήσει παρ' ἀρχαίους Π. χ. «Αἷς ἐτυχὲς σεμνότερος ἢ κατ' ἀνθρώπου ταφίς» (Ἰβν.)

51 Ἰωάν. 7, 20.

52 Ἰωάν. 8, 48

53 Ἰωάν. 10 20

χοι ἀκούσει Αὐτὸν διότι τὸ νὰ λέγουν. «Οὐ καλῶς ἐλέγομεν ὅτι δαίμονον ἔχεις»⁵⁴, δὲν εἶναι σημεῖον τοῦ ὅτι διὰ δευτέραν καὶ τρίτην φορὰν, ἀλλὰ σημεῖον τοῦ ὅτι πολλάκις εἶχον εἶπε τοῦτο.

«Οἱ δὲ ἔλεγον», (λέγει ὁ Εὐαγγελιστής), «Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστι δαίμονιζόμενον. Μὴ δαίμονον δύναται ὀφθαλμοὺς τυφλῶν ἀνοίξαι»⁵⁵. Διότι, ἐπεὶ δὴ δὲν ἦδυναντο ἐκ τῶν λόγων νὰ τὸν ἀποστομώσουν, τοῦ λοιποῦ τὴν ἀπόδεξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τῶν ἐλαμβάνον ἐκ τῶν ἔργων ὅτι θεδαίως οὐτε οἱ λόγοι, δὲν εἶναι ἀνθρώπου δαίμονιζόμενον· ἐάν δὲ δὲν πεῖθεσθε ἐκ τῶν λόγων, ἐκ τῶν ἔργων νὰ αἰσθανθῇτε εὐλόγησαν· ἐάν δὲ δὲν εἶναι χαρακτηριστικὰ δαίμονιζόμενου ἀνθρώπου, ἀνώτερα δὲ τῶν ἀνθρώπων, εἶναι φανερόν ὅτι αὐτὰ εἶναι χαρακτηριστικὰ κάποιας θείας δυνάμεως. Πορετήρησας τὸν συλλογισμὸν. Δηλαδὴ ὅτι ἦσαν τὰ ἔργα ἀνώτερα τῶν ἀνθρωπίνων, εἶναι φανερόν ἐκ τοῦ ὅτι ἔλεγον «δαίμονιον ἔχεις» ὅτι δὲ δὲν εἶχε δαίμονιον, τὸ κατέστησε φανερόν ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔκοιμα

Τι κάμνει λοιπὸν ὁ Χριστός, Οὐδεμίαν ἀπάντησιν δίδει εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους διότι προηγουμένως μὲν ἀπήντησε «Εγὼ δαίμονιον οὐκ ἔχω»⁵⁶ τῶρα δὲ δὲν δίδει αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν. Διότι, ἐφ' ὅσον παρέσχε τὴν ἀπόδεξιν διὰ τῶν ἔργων τοῦ λοιποῦ ἐσώσθη διότι οὕτω ἀπαντήσεως ἄξιον ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀπεκάλουν αὐτὸν δαίμονιζόμενον⁵⁷ δι' ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ θαυμάζου καὶ νὰ θεωροῦν Αὐτὸν Θεόν. Διὰ τὴν δὲ ἀπῆρχε ἀνάγκη τοῦ λοιποῦ τῶν ἐκ μέρους Αὐτοῦ

54 Ἰωάν. 8 48

55 Ἰωάν. 10, 21

56 Ἰωάν. 8 48

57 «δαίμονιζον» Ἡ λέξις αὕτη εὑρίσκειται παρὰ Σενοφῶντι εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ἰστίαν «ἀπομνημονεύματα» (I, 1, 9)

ἀποδειξέων ἐφ' ὅσον οἱ ἴδιο ἴσταντο ἀντιμέτωποι πρὸς ἀλλήλους καὶ προέβαινον εἰς ἀντεγκλήσεις: Διὰ τοῦτο ἐσιώπα καὶ μὲ πρᾶσιτα τὰ ὑπέμεινεν ὅλα. "Ὅχι μόνον διὰ τὴν προσαναφερθεῖσαν αἰτία, ἀλλὰ καὶ διότι θέλει νὰ ἐκπαιδεύσῃ ἡμᾶς εἰς πᾶσαν ἐπεικείαν καὶ μακροθυμίαν.

Ὁ Αὐτὸν λοιπὸν ὡς μνησθόμεν διότι δὲν ἐσιώπησε μόνον, ἀλλὰ καὶ πάλιν παρυσίασθη καὶ ἐρωτηθεὶς ἀπαντᾷ, καὶ δεκνύει τὰ ἔργα τῆς προνοίας Αὐτοῦ καὶ ἐνῶ ἀπεκληθῇ δακρυοζόμενος καὶ μαινόμενος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι εἶχον λάθει ἀπειροῦς εὐεργεσίας, καὶ ὅχι μιαν φορὰν οὔτε δύο, ἀλλὰ πολλάκις, ὅχι μόνον δὲν ἀντετάξεν ἄμυνα, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔπαυσε νὰ εὐεργετῇ αὐτοὺς.

Καὶ τί λέγω «νὰ εὐεργετῇ», Ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τὴν ζωὴν Αὐτοῦ ἐβύσασε, καὶ ἐνῶ σταίρουνται ὀμίλει εἰς τὸν Πατέρα ὑπὲρ αὐτῶν⁵⁸.

Αὐτὰ λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ὡς μνησθόμεν διότι τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ νὰ εἶναι κανεὶς μισθῆς τοῦ Χριστοῦ. Δηλαδή τὸ νὰ εἶναι πρᾶος καὶ ἐπεικῆς.

Μὲ ποῖοι τρόπον δὲ δυναμέθα νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν πρᾶσιν ταύτην, "Ὁ ἀσκεπτόμεθα συνεχῶς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. Ἐὰν πενθῶμεν δι' αὐτάς, καὶ ἂν θαυμάζωμεν δι' αὐτάς διότι δὲν ἀνέχεται ἡ ψυχὴ, ὅταν ζῇ μετὰ τὴν ὁδὴν νὰ ἐξήταται καὶ νὰ ἀργεῖται διότι, ὅπου ὁ πᾶρχει πένθος εἶναι, ἀδύνατον νὰ ὑπάρχῃ ὁργὴ ὅπου ἐπικρατεῖ λύπη ἀληθῆποτε ὁργὴ ἐκδιώκεται. ὅπου ἐπικρατεῖ συντριβὴ τοῦ πνεύματος δὲν ὑφίσταται οὐδεμία ἐξουσία. Διὸ ὅταν τὸ πνεῦμα κατέχεται ὑπὸ πένθους οὔτε διαθῆσκον χρόνον ἔχει νὰ ἐξεγερθῇ, ἀλλὰ στενάζει πενρῶς καὶ θὰ κλαύσῃ πενρότερον.

⁵⁸ «Πό-ερ, ὅφες αὐτοῖς οὐ γὰρ οἶδαν ἢ ποιοῦσιν» (Λουκ 23 34).

Καὶ γινωρίζω ὅτι πολλοὶ γελοῦν, ἀκούοντες αὐτά, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν θὰ παύσω νὰ θρῆνῶ τοὺς γελῶντας διότι ὁ παρὼν καιρὸς εἶναι καιρὸς πένθους, καὶ θρήνων καὶ ὀδυρμῶν διότι πολλὰ ἀμαρτήματα διατρέττονται καὶ εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰ ἔργα. Αὐτοὺς δὲ, οἱ ὅποιοι περιπίπτουν εἰς τοιαῦτα σφάλματα ἀνακμῆναι ἢ γέ-εἶναι καὶ ποταμός, θραύων ἐκ τοῦ κυματος τοῦ πυρός, καὶ ἐξωαῖς ἐκ τῆς θασιλείας τῶν οὐρανῶν, τὸ περι-σσότερον δυσάρεστον ἀπὸ ὅλα.

Εἰπέ μου λοιπὸν Ἐνῶ τοιαῦτα κακὰ ἐπαπαλοῦνται, σὺ γελοῦς καὶ ζῆς μετὰ τρυφιλότητα, καὶ ἐνῶ ὁ Δεσπότης σου παροργίζεται, καὶ ἀπειλεῖ, σὺ ἴστασαι δε-κνύων ἀμέλειαν, καὶ δὲν φοβεῖσαι μήπως μετὰ τοῦτο ἀ-ναψῆς ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ σου εἰς μέγαν θαυμὸν τὴν κάμνον, Δὲν ἀκούεις τὴν διακηρύσσει καθημερινῶς, «Πενθόντά με εἴδετε καὶ οὐκ ἐθρέψατε» δυνάμεθα καὶ οὐκ ἐπιτίσσετε Πορεύεσθε εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ ὁ ἀσέλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ⁵⁹.

Ἄλλ' ἐθρεψα Αὐτόν, δύναται νὰ εἴπῃ τις. Πότε καὶ πόσας ἡμέρας ἐέκα καὶ εἴκοσιν; Ἀλλὰ δὲν θέλει, τὸ σὺν χρόνον μόνον, ἀλλὰ ὅσον χρόνον ζῆς ἐπὶ τῆς γῆς. Διότι καὶ αἱ παρθένοι εἶχον ἔλαιον ἀλλὰ ὅχι ἀρκετὸν διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν διότι καὶ αὐταὶ ἦναι τὰς λαμπάδας, ἀλλὰ ἀτεκλείσθησαν ἀπὸ τὸν νυμφῶνα. Καὶ πολλὴ εὐλόγως διότι αἱ λαμπάδες προέλαθον καὶ ἐσθ-έσθησαν πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ νυμφίου.

Διὰ τοῦτο ὑφίσταται εἰς ἡμᾶς ἀνάγκη πολλοῦ ἐ-λαίου καὶ ἀφθόνου φιλανθρωπίας ἐκ μέρους ἡμῶν. Ἀκούσε λοιπὸν τι λέγει ὁ Πιροφότης, «Ἐλέησάν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου»⁶⁰. Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρέ-πει, οὕτω νὰ ἐλεώμεν τοὺς πλησίον μας σύμφωνα μετὰ

⁵⁹ Ματθ. 25 42 καὶ 47
⁶⁰ Ψαλμ. 50, 1

τὴν ἐκ μέρους μας εὐσηπλάγχυνται τὴν ὅσον τὸ θύνατον μεγάλην διότι ὅπως ἡμεῖς θὰ φερθῶμεν πρὸς τοὺς συνδούλους μας, τοιαύτην συμπεριφορὰν θὰ εὐρωμεν καὶ ἡμεῖς ἐκ μέρους τοῦ Δεσπότης.

Ποῖα δὲ εὐσηπλάγχυνται εἶναι μεγάλη; Ὅταν δὲν θάσωμεν ἐκ τοῦ περσασεύματος, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὑπερημῆματος. Ἐάν δὲ δὲν θάσωμεν οὐτε ἐκ τοῦ περσασεύματος, ποῖα ἐλπίς θὰ ὑπάρῃ εἰς ἡμᾶς, Μὲ ποῖον τρόπον θὰ εὐρεθῇ ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ κακὰ ἐκείνα, ποῦ θὰ δυνηθῶμεν νὰ καταφυγῶμεν καὶ νὰ εὐρωμεν σωτηρίαν;

Διότι, ἔάν αἱ παρθεῖαι μετὰ τόσων πολλοὺς καὶ ἐντατικούς κόπους δὲν ἐπέτυχον κατ' οὐδέναν τρόπον οὐδεμίαν παρηγορίαν, ποῖος θὰ προστατεύσῃ ἡμᾶς ὅταν ἀκούσωμεν ἐκείνους τοὺς φοβεροὺς λόγους Αὐτοῦ ὁ ὁποῖος ὁ κάζει καὶ λέγει, καὶ κατηγορεῖ ἡμᾶς ὅτι «περιώνντά με οὐκ ἐβρέφατε», «ἐφ' ὅσον γὰρ οὐκ ἐποιήσατε ἐν», λέγει «τῶν ἐλαχίστων τούτων αὐτὸς ἐμοὶ ἐποιήσατε»⁶¹, ὅχι μόνον περὶ τῶν μαθητῶν λέγων αὐτά, οὐτε μόνον περὶ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐξελέξαν τὸν μοναχικὸν θίον, ἀλλὰ περὶ παντός ἀνθρώπου πιστοῦ διότι ὁ ἀνθρώπος οὗτος καὶ ἂν εἴναι δοῦλος καὶ ἂν εἴναι ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπαίτουσιν εἰς τὴν ἀγοράν, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν εἰς τὸν Θεόν εἶναι δικαίαι αὐτοὺς νὰ ἐπιτύχῃ πᾶσαν εὐνοίαν. Καὶ ἂν ἴδωμεν αὐτῆς τῆς τάξεως τὸν ἄνθρωπον μὲ ἀδιαφορίαν νὰ εἶναι γυνὴς ἢ νὰ περὶ θὰ ἀκούσωμεν τοὺς ἀνωτέρω λόγους.

Καὶ πολὺ εὐλόγως⁶² διότι τι δύσκολον ἢ τί ἐπεθα

61 Ματθ. 25, 42

62 Ματθ. 25, 40

63 «Καὶ μάλᾳ ἐκότως» Τὸ «ἐκότως» μὲ ἀκολουθεῖται πρῶτον ἀπὸ τὴν ἀντιθέσιν τοῦ «ἀνὰ» χρησιμοῦνται ὁ Διμοσθένης. Ἀντιπροσέλαβεν τὰ κινήσιν χωρίον τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τὸ τοῦ Διμοσθένους.

Χρυσοστόμου. Καὶ μάλᾳ ἐκότως, τί γὰρ θάρσῃ ἢ τι ἐπαχθεῖς ἡν.

ρυντικὸν ἐζήτησεν ἀπὸ ἡμᾶς, τί δὲ ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια δὲν εἶναι λίαν εὐκολώτατα καὶ εὐχερέστατα, διότι δὲν εἶπεν «Ἀσθεῖσθιν ἡμεῖς καὶ οὐκ ἀνεστήσατέ με» ἀλλὰ «οὐκ ἐπεσκέψασθέ με»⁶⁴ δὲν εἶπεν «Ἐν φυλακῇ ἡμεῖς καὶ οὐκ ἐξεβάλατέ με», ἀλλὰ «οὐκ ἦλθετε πρὸς με»⁶⁵.

Ὅσον λοιπὸν ἐλαφροῦς εἶναι αἱ ἐντολαί, τόσον μεγαλυτέρα ἡ τιμωρία δὲ τοὺς παρακούοντας διότι τὸ εὐκολώτερον εἶναι, εἰπεῖ μοι, ἀπὸ τοῦ νὰ θαυμάσῃς καὶ νὰ εἰσελθῇς εἰς δεσμώτηριον. Τί δὲ περισσώτερον εὐχάριστον, Ὅταν ἴδῃς ἄλλους μὲν δεμένους, ἄλλους δὲ τυπάρους, ἄλλους δὲ τρέφοντας κόμην, καὶ ἐνδευμένους ῥάκη, ἄλλους δὲ νὰ φθειρῶνται ὑπὸ τῆς πείνης, καὶ νὰ τρέχουν εἰς τοὺς πόδας σου, ὡς κύνες, ἄλλους νὰ ἔχουν τραυματῶσθαι εἰς τὰς πλευράς, ἄλλους νὰ ἐπιταρχνῶνται ἐκ τῆς ἀγορᾶς δεμένους, καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν μὲν τῆς ἡμέρας νὰ ἐπαίτουσιν καὶ νὰ μὴ συλλέγουν οὔτε τῇ ἀναγκαίᾳ τροφῇ, κατὰ δὲ τὴν ἑσπέραν νὰ ζητῇται ἐκ μέρους τῶν ἐπιστατῶν νὰ ἐκτελοῦν τὴν κακὴν καὶ σκληρὰ ἐκείνην ὑπηρεσίαν, καὶ ἂν ἀκόμη εἴσῃ λίθος ὁπωσδήποτε θὰ γ' ἦναι φιλοπρωτότερος, καὶ ἂν ὁ ἀγγὺς τὸν μαλθακὸν καὶ νωθρὸν θῶν ὁπωσδήποτε θὰ καταστήσῃ περισσώτερον φιλόσοφος παρατηρῶν τὰ ἀνθρώπινα πράγματα εἰς τὰς ἐξένας συμφορὰς διότι καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἡμέρας πάντως θὰ λάθῃς μίαν ἰδέαν, καὶ τῶν πολλῶν τιμωριῶν. Αὐτὰ δὲ σκεπτόμενος καὶ συλλογιζόμενος, καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἡσυχίαν καὶ τῶν θωπικῶν πραγμάτων τὴν ἐπιθυμίαν θὰ

αὐτὸν ἡμῶν.

Διμοσθένης. «Καὶ ἔλαγες δοκεῖ τὸ ἂν ἡμεῖς μεγάλην ἐν ἡμῶν αὐτοῖς χάριν ἀκότως τὸ μὲν γὰρ πολλὰ ἀπολαύσαντες κατὰ τὸν παλαιὸν τὸς ἡμετέρας ἀμειλίαις ἐν τῇ θεῇ δικαιοῦς» (Διμοσθένης Α. Πλάτ. 10).

64 Ματθ. 26, 43

65 Ματθ. 26, 43

αποδόλης τελείως, καὶ θὰ καταστήσῃ τὴν ψυχὴν σου ἡπιωτέραν ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἡπλώταται λιμένα, καὶ διὰ τὸ δὲ καστήριον ἐκεῖνο θὰ φιλοσοφῆσῃς, σκεπτόμενος, ὅτι ἐάν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὑφίσταται τόση κέρνοια, καὶ τάξις, καὶ φόθος, καὶ ἀπειλαί, πολὺ περισσότερον εἰς τὸν Θεόν· «Ὁ γὰρ ἔστιν ἐξουσία, εἰ μὴ παρὰ Θεοῦ»⁶⁶. Ἐκεῖνος λοιπὸν ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀρχοντας νὰ διατάσσουσιν αὐτά, πολλὰ μᾶλλον ὁ ἴδιος θὰ τὰ ἐπιτελέσῃ.

Ε. Διότι καὶ ἐάν δὲν ὑπῆρχεν αὐτὸς ὁ φόθος τὰ πάντα θὰ εἶχον ἀφαισθή· ἐδῶ δὲ εἰς τὴν γῆν, ἐνῶ τόσαι τιμωρίαι ἐποσιεύουσιν, ἐν τούτοις πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον τῆς κακίας. Ταῦτα σκεπτόμενος μὲ φιλοσοφικὸν τρόπον, θὰ εἶσαι προθυμότερος διὰ τὴν ἀλεημοσύνην, καὶ πολλὴν εὐχαριστοῖν θὰ συναποκομίσῃς καὶ μάλιστα πολὺ μεγαλύτερον ἀπὸ ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι, καταβαίνουσιν⁶⁷ ἀπὸ τὸ θέατρον διότι ἐκεῖνοι μὲν, οἱ ὅποιοι ἀνεχώρησαν ἀπὸ ἐκεῖ, φλέγονται, δὲ ὅτι καίονται, ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας διότι, ὅταν ἴδουν τὰς ἐξῶλους ἐκείνας γυνούκας ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ λάθουν ἀπὸ ἐκεῖ ἀπειρα τροφίματα, δὲν θὰ εὐρισκῶνται εἰς καλύτεραν κατάστασιν ἀπὸ θαλάσσης κυματώδη, ἐφ' ἧσον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν διατηροῦνται αἱ εἰκόνες τῶν μορφῶν, τῶν σχημάτων τῶν λόγων, τοῦ βαδίσματος, ὅλων τῶν ἁλλῶν ἐκδηλώσει καὶ πολιορκοῦν τὴν ψυχὴν αὐτῶν.

Αὐτοὶ δὲ, οἱ ὅποιοι, ἐξῆλθον ἀπὸ ἐδῶ (δηλαδή ἐκ τῆς φυλακῆς), δὲν θὰ ὑποστοῦν οὐδὲν κακὸν τοιαύτης φύσεως, ἀλλὰ θὰ κερδίσουν πολλὴν γαλήνην καὶ ἀταραξίαν διότι ἡ συγκίνησις ἢ δημουργηθεῖσα ἐκ τῆς δ.

⁶⁶ Ρωμ. 13, 1.

⁶⁷ Διότι γράφει: «τῶν ἀπὸ θεάτρου καταβαίνοντων» καὶ ὅχι «ἐπιδόντων» διότι οὐκ ἐπὶ τὸ ἐννοούμενον ἐν λάθῃ μὲν ὅτι ὅσιν τὴν κατασκευὴν τῶν θεάτρων ἐκείνης τῆς ἐποχῆς.

ψεως τῶν δεσμιῶν, σθεῖνε δὴν ἐκείνην τὴν φλόγα τῆς ἀκολάστου ἐπιθυμίας.

Καὶ ἐν συναντήσῃ μία γυνὴ πόρνη καὶ ἀκόλαστος τὸν ἐξεληθόντα ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, δὲν θὰ προσεήσῃ εἰς αὐτὸν τίποτε δυσάρεστον διότι ὡς αὐτὸς ἀφοῖ κατὰ τὴν τοῦ λοιποῦ τότε δὲν θὰ παγιδευθῇ ὑπὸ τῶν δικτύων τῆς ὁφθαλμῶν ἐκείνης ἐφ' ἧσον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τότε ἀντὶ τῆς ὁφθαλμῶν τῆς ἀκολάστου θὰ κυριαρχῇ ὁ φόθος τῆς κρίσεως.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐξήτασε πᾶσαν μορφήν ἀπολαύσεως ἔλεγεν· «Ἀγαθὸν πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους, ἢ πορευθῆναι εἰς οἶκον γέλωτος»⁶⁸. Καὶ ἐδῶ μὲν θὰ δεῖξῃ ἐγκαρτέρησιν εἰς τοσοῦτον, ἐκεῖ δὲ θὰ ἀκούσῃ λόγους ἀέριους ἀπειραν μακαρισμῶν.

Ἄς μὴ παραμελῶμεν λοιπὸν τὴν προᾶν καὶ τὴν ἀσχολίαν αὐτοῦ τοῦ εἵδους ὅτι, καὶ ἐν δὲν δυνήθωμεν νὰ εἰσαγάγωμεν τροφήν, οὔτε νὰ θοηθῶμεν χρηματικῶς, ἐν τούτοις θὰ δυνήθωμεν διὰ λόγου νὰ παρηγορησώμεν καὶ τὴν κατάκοτον ψυχὴν νὰ ἐγερῶμεν, καὶ ἄλλας πολλὰς θαυθείας νὰ προσφέρωμεν, καὶ μὲ ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι τοὺς ἔρρωσαν εἰς τὸ δεσμωτήριον σὺν ταῖς τοῦτοντες, καὶ τοὺς ἐπιτηροῦντας καθιστῶντες ἡμερωτέρους, καὶ ὁπωσδήποτε θὰ συναποκομίσωμεν ἢ μικρὸν ἢ μέγα κέρδος.

Ἐάν δὲ λέγῃς ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ εὐτυχεῖς, οὔτε χρήσιμοι, οὔτε δίκαιοι, οὐδὲ ἀνθρωποκτόνοι, καὶ τυμωρόχοι, καὶ λωποδύται, καὶ μοιχοί, καὶ ἀκόλαστοι καὶ γεμᾶτοι ἀπὸ πολλὰ κακά, πάλιν καὶ ἐκ τούτων ἀποδεδειγμένως ὡς ἀναγκαῖον τὴν δικαιολογίαν τῆς ἐπισκεψῆς ἐκεῖ διότι, δὲν ἐλάττωμεν ἐντολήν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς νὰ ἐλεῶμεν τοὺς δὲ κακοὺς νὰ τιμωρῶ-

⁶⁸ Εἰσακ. 7, 3.

μεν, ἀλλὰ πρὸς πάντας νὰ ἐπιδεικνύωμεν αὐτὴν τὴν φιλανθρωπίαν· διότι λέγει· ἐγγίγεσθε ὅμοιοι τοῦ Πατρὸς ὁμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγαθοῦς, καὶ θρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.⁶⁹

Νὰ μὴ κατηγορήσῃ λοιπὸν τοὺς ἀλλοτρίους πικρῶς, οὐτε νὰ εἰσαί. αὐστηρὸς ὁ καστής, ἀλλὰ ἡμερος καὶ φιλόανθρωπος· διότι καὶ ἡμεῖς, ἂν καὶ δὲν ἔχομεν γίνεμαχοι· οὔτε τυμωριχοι, οὔτε λωποδύτα· ἔχομεν θίμως, ἀλλὰ παραιτώματα, ἀξία πάσης τιμωρίας· διότι καὶ τὸν ἀδελφὸν πολλάκις ἀπεκατέσσαμεν μωρόν, (πράγμα, τὸ ὅποιοι προσένει εἰς ἡμᾶς τὴν γένεσιν)⁷⁰, καὶ γυναικας ἀκολάστους εἶδομεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν (πράγμα, τὸ ὅποιοι ἀποτελεῖ τελείαν μοιχείαν)⁷¹, καὶ —τὸ περισσότερον· δυσάρεστοι ἀπὸ θεοῦ— δὲν μετέχομεν ἀξίως τῶν μυστηρίων (πράγμα, τὸ ὅποιοι καθ' ὅσον ἡμᾶς ἐνόχους ἀπέναντι τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ).

Ἄς μὴ γινώμεθα λοιπὸν πικροὶ ἐξετασταὶ τῶν ἄλλων· ἀλλὰ ὅς σκεπτόμεθα τὰ ἰδικά μας καὶ οὕτω θὰ παύσωμεν τὴν ἀπανθρωπίαν αὐτὴν καὶ τὴν ὁμότητά.

Πλὴν δὲ τούτων δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν καὶ ἐκεῖνο, ὅτ' ἐπὶ αὐτὸ μέρος (ἐπὶ αὐτὴν τὴν δεσμωτήριον) θὰ εὐρωμεν καὶ πολλοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ πολλὰς ἀνταξίους τῆς τῆς πόλεως. Διότι καὶ τὸ δεσμωτήριον ἐκεῖνο, ὅπου ἦτο ὁ Ἰωσήφ, εἶχε πολλοὺς πονηροὺς, ἐν τούτοις ἐφρόντιζε ὁ θεὸς ὁ δικαῖος ἐκεῖνος, καὶ ἦτο καὶ ὁ Ἰωσήφ μαζὶ μετὰ τοὺς ἄλλους χωρὶς νὰ ἀποκαλύπτῃ ποῖος ἦτο· διότι καὶ ἀντάξιος δι' ἐλπὴν τὴν Ἀβραάμην ἦτο, κατ' ὅσον, θίμως εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ

69 Μαρθ 8, 45
70 Μαρθ 8, 22
71 Μαρθ 5, 29

κανεὶς ἀπὸ τοὺς εὐρισκομένους ἐντὸς τοῦ δεσμωτηρίου δὲν τὸν ἐγνώριζε.

Καὶ τώρα εἶνα. εὐλογον νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ χριστοὶ καὶ δικαιοὶ, ἂν καὶ δὲν εἶναι, εἰς ὅλους φανεροὶ καὶ ἡ φροντίς διὰ τούτους, παρέχει εἰς σὲ τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν φροντίδα σου δι. ὅλους. Καὶ ἂν δὲ κανεὶς δὲν εὐρισκεται αὐτοῦ τοῦ χαρακτήρος, καὶ τότε θὰ εἶναι, πολλὴ ἡ ἀνταπόδοσις· διότι καὶ ὁ δεσπότης σου δὲν συνελήθει μόνον μετὰ δικαίους, ἀποφεύγων τοὺς ἀκαθάρτους, ἀλλὰ καὶ τὴν Χαναναίαν⁷² μετὰ πολλὴν ἐνδοκίαν ἐδέχθη καὶ τὴν Σαμαρεῖτιν⁷³ τὴν μαρὰν καὶ ἀκάθαρτον, καὶ ἄλλην δὲ πάλιν πόρνην⁷⁴, διὰ τὴν ὅποσαν καὶ ἐμμέφοντο Αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐδέχθη, καὶ ἐθεράπευσε, καὶ ἤνευχτο νὰ θρέχωνται οἱ πόδες τοῦ ὑπὸ τῶν βακρῶν τῆς μαρῆς διδάσκων ἡμᾶς νὰ εἰμεθα συγκραταταί, καὶ ἀπέναντι τῶν ἁμαρτανόντων ὅτι, τοῦτο ἀποτελεῖ φιλανθρωπίαν.

Πι λέγεις⁷⁵, λησται καὶ τυμωριχοὶ κατοικοῦν εἰς τὸ δεσμωτήριον. Εἰπέ μοι, ὁμῶς, τῇ πόλει ὅσοι τὴν κατοικοῦν, ὅλοι εἶναι δικαιοί, ἀλλὰ πολλοὶ δὲν εἶναι χειρότεροι καὶ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ δεσμωτηρίου, ἐφ' ὅσον ληστεύουν μετὰ περισσώτεραν ἀναισχυντίαν; διότι, ὅλοι μὲν, ἂν δὲν ἔχουν τίποτε ἄλλο, τουλάχιστον τὴν ἐρημίαν καὶ τὸ σκότος, ἔχουσι, ὡς προστατευτικὸν μέσον, καὶ τὸ ὅτι διαπραττοῦν αὐτὰ ἀπαράτηρητον, ὅλοι δὲ, ἀφοῦ ρίψουν τὸ πρᾶσιπτεον ἀπὸ καλύπτου διαπραττοῦν τὰ κακὰ, ἐφ' ὅσον εἶναι θίμωι, καὶ ἀρπαγῆς καὶ πλεονέκτης· διότι εἶναι δύσκολον νὰ εὕρῃ κανεὶς ἀνθρώπον ἀμέτοχον ἀδίκας.

72 Μαρθ 15, 22 29

73 Ἰωάν 4, 7 42

74 Λουκ 7, 37 50

75 α·Τ· ἡλ· φράσις λεγθεῖσα ἐκ τῆς Ἀντινόνης τοῦ Σαφελίου (στ' 249)

Τ' Ἐάν δέ δὲν ἀρπάζωμεν πλέθρα γῆς τῆς δεῖνα ἢ τῆς δεῖνα ἐκτάσεως, ἀλλ' ὅμως μὲ κάποιον ἀπάτην καὶ κλοπὴν τὸ αὐτὸ διακράτουμεν εἰς ὀλιγώτερον σημαντικὰς περιπτώσεις καὶ εἰς ἐκεῖνας, εἰς τὰς ὁποίας δύναμεθα διότι. ὅταν εἰς τὰ συμβόλαια, καὶ ὅταν παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἀγοράσωμεν ἢ νὰ ἐπιστρέψωμεν κάτ, φιλοικῶμεν καὶ προσποθῶμεν νὰ καταβάλωμεν χρήματα ὀλιγώτερα τῆς ἀξίας, καὶ τὰ πάντα πράττωμεν δι' αὐτοῦ τὸν σκοπὸν, τὸ πρᾶγμα δὲν ἀποτελεῖ ληστείαν, δὲν ἀποτελεῖ κλοπὴν καὶ πλεονεξίαν.

Νὰ μὴ μοῦ εἴπῃς θεσσαίκα, δι. δὲν ἀπέσπασες, διὰ νὰ οἴκῃ οὐποιήσῃς⁷⁵, οἰκίαν ἢ δούλους διότι ἡ ἀδικία δὲν κρίνεται ἐκ τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀφαιρουμένων, ἀλλὰ ἐκ τῆς διαθέσεως τῶν κλεπτόντων διότι. τὸ ἀδικεῖν καὶ τὸ δικαιοῦν καὶ εἰς σπουδαίας καὶ εἰς μηδαμινὰς ὑποθέσεις ἔχει τὴν αὐτὴν ἰσχύϊ καὶ διαρκήκτους θαλασσίων ἐξ ἰσοῦ καλῶ καὶ ἐκείνων, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ διατρυπήσῃ θαλάστιον, θὰ ἀφαιρέσῃ τὰ χρήματα καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀγοράζων ἐξ ἐνὸς τῶν πωλητῶν τῆς ἀγορᾶς, θὰ ἀφαιρέσῃ πρὸς ὄφελός του μέρος τῆς κανονικῆς ἀξίας τοῦ πράγματος καὶ τοιχωρύχος δὲν εἶναι μόνον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διέρρηξε τοῖχον καὶ ἀφῆρεσε κάτ. ἐκ τῶν εὐρισκαμένων ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διέστρεψε μίαν δικαστικὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀπέσπασε κάτ ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν πλησίον⁷⁶.

Νὰ μὴ καταστῶμεν λοιπὸν δικασταὶ τῶν ξένων παρρωμάτων, ἀντιπαρερχόμενοι τὰ ἰδικὰ μας, οὔτε, ἐ

⁷⁵ -Παρασάσαι· τὸ ῥῆμα ἠθρον ἐλήφθη ἐκ τοῦ Δημοσθένους * μὴ παντοῦχος ὢν καὶ θεὸς ἀνθρώπος πράγμασι χρῆσθαι· παρρησιαστοί τ' τῶν ἄλλων πραγμάτων» (Δημ. Α' Ὀλυμπ. 3)

⁷⁶ Παρατήρησον τὸ ὁμοκατόρθον καὶ ὁμοειδέσιον σχῆμα αὐτὸ ὅ τοιχὸν διέλυν μόνον καὶ ὠφελόμενος τ' τῶν ἐνδόν ἀλλὰ καὶ ὁ δίκην διαφθείρας καὶ ἀφελόμενος τι τοῦ πλησίον

κε' ὅπου εἶναι κατάλληλος περὶ στασις φιλονεικίας, νὰ ἐξετάζωμεν τὴν πονηρίαν, ἀλλὰ ἀφοῦ σκεφθῶμεν εἰς ποῖαν κατάστασιν ἦμεθα καὶ ἡμεῖς πτωχότερον, νὰ καταστῶμεν κάποτε ἡμεροὶ καὶ φιλόνηρωποι.

Εἰς ποῖαν κατάστασιν λοιπὸν ἦμεθα, Ἄκουσε τὸν Παῦλον τι λέγει· «Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀπειθεῖς, ἀνύπτοι, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, στυγῆραί, μισοῦντες ἀλλήλους»⁷⁷, καὶ πάλιν «Ἦμεν γὰρ φύσει τέκνα ὀργῆς»⁷⁸.

Ἀλλὰ ὁ Θεὸς ὅταν εἶδεν ἡμᾶς νὰ κρατῶμεθα ὅπως εἰς τὸ θεσμωτήριον, καὶ νὰ ἔχωμεν δεθῇ μὲ ἀλύσεις πειστικὰς πολὺ περισσότερον πιαστικὰς ἀπὸ τὰς σιδηρὰς ἀλύσεις, δὲν ἡσθάνθη ἀσχύνην, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ θεσμωτήριον, καὶ τοὺς ἀέτους πολλῶν ποιῶν ἐξήγαγεν ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ εἰς τὴν θαυλείαν τοὺς ὠδήγησε, καὶ λοιμωτέρους ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κατέστησεν αὐτοὺς, ὥστε καὶ ἡμεῖς νὰ πράττωμεν τὰ αὐτὰ, σύμφωνα μὲ τὴν δυναμίν μας διότι καὶ ὅταν λέγῃ εἰς τοὺς μαθητάς: «Εἰ οὖν ἐγὼ ἐνίκα τοὺς πόδας, ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδασκαλός, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας ὑποδείγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα, καθὼς ἐγὼ ἐποίησα, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε»⁷⁹, δὲν γράφει τὸν νόμον τοῦτον μόνον ὡς πρὸς τὴν νίψιν τῶν ποδῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς διὰ τὰ ἄλλα ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἐδειξεν ὅτι ἀφοροῦν ἡμᾶς.

Εἶναι ἀνθρωποκτόνος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ εἰς τὸ θεσμωτήριον, Ἄλλ' ἡμεῖς ὅταν κόμνωμεν τὸ καλόν, νὰ μὴ ἀποκαμνωμεν ἀπὸ τὰς δυσκολίας. Τυμωρόχος εἶναι καὶ μοιχός, Ὅχι τὴν κακίαν, ἀλλὰ τὴν συμφορὰν νὰ σπαραγχνίζωμεθα.

Παλλάκις δέ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶπον, θὰ εὐρεθῇ

⁷⁷ Τιμ. 3, 3

⁷⁸ Εφεσ. 2, 3

⁷⁹ ἰωάν. 13, 14-15.

ἐκεῖ καὶ κάποιος ἀντίεδρος πολλῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἂν σι-
νεῶν μεταβαίνης πρὸς τοὺς θεσμώτας, θὰ ἐπιτόχῃς
αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐπιδικᾷς. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Ἀ-
βραάμ, καὶ τοὺς τυχόντας φιλοξενῶν, ἐπέτυχε κάποτε
καὶ ἀγγέλους, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡμεῖς θὰ συναντήσω-
μεν καὶ μεγάλους ἀνδρας, ἂν τὴν ὑπόθεσιν καταστή-
σωμεν ἔργον μας.

Ἐὰν δὲ πρέπῃ νὰ εἰπωμεν καὶ κάτι ἄξιον θαυμα-
σμοῦ, δὲν εἶναι τόσον ἁπλῶς ἔπαινοι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος
ὑποδέχεται. Ἔνα ἐξέχον πρόσωπον ὅσον ἐκεῖνος, ὁ ὁ-
ποῖος ὑποδέχεται ἀνθρώπων ἀξίαι οἴκτοι καὶ ταλα-
πωρον διότι, ὁ μὲν πρῶτος ὡς σπουδαίαν ἀφορμὴν εἰς τὸ
νὰ τυγχάνῃ εὐεργεσίας ἔχει. τὴν θ.ο.ι.κ.ν αὐτοῦ κατά-
στασιν, ἐκεῖνος δὲ, ὁ ὅποσος ἔχει, παραμερισθῇ καὶ προδο-
θῇ. Ἔνα λ.μ.να ἔχει, μόνον τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ εὐερ-
γετοῦντος ὥστε τοῦτο ἀποτελεῖ καθαρὰν φιλανθρωπί-
αν κατὰ τὸ πλεῖστον.

Καὶ ἐκεῖνος μὲν, ὁ ὁποῖος περιποιεῖται τὸν ἀξιοθαύ-
μαστον καὶ ἐπιφανή, παλλάκις τὸ κάμνει δι' ἐπίδεξιν
ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνος δὲ, ὁ ὁποῖος περιποι-
εῖται τὸν περιφρονηθέντα καὶ ἐγκαταλειφθέντα μόνον
διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ τοῦτο πράττει.⁸⁰

Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν κάμνωμεν συμπτώσαν, ἔχομεν
τὴν ἐντολὴν νὰ δεχώμεθα χωλούς καὶ ἀναπήρους⁸¹ καὶ

⁸⁰ Ἄν νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὡς ἐκφράζει ὁ ῥήτωρ τὰς
ἀντιθέσεις.

Καὶ ὁ μὲν τὸν θαυμαστὸν καὶ
περιφανή
βερσιεῖται πολλὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπων
ἐλθεῖν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν

ὁ δὲ τὸν ἀπεριμνήσαν
καὶ ἀπεγνωσμένον διὰ μόνον τὴν ἐντολὴν
τοῦ Θεοῦ τοῦτο ἐργάζεται

⁸¹ Λοκ. 14, 13. Παρατήρησον τὴν συμπερίαν
καὶ δοχὴν ποιούμεν χωλοῦ καὶ ἀναπήρου ὑποδέχασθαι καλεώμεθα
καὶ ἐλεησύνην ἐργάζεσθαι ἀλαχιστους εὐτελες ὁλοῖν ἐπιτόχων

ὅταν κάμνωμεν ἐλεησύνην, ἐλάβωμεν ἐντολὴν νὰ ἐ-
λεώμεν ἀσήμεους καὶ ταπεινούς· «ἐφ' ὅσον γὰρ ἐποιή-
σατε», λέγει. «ἐν. ταύτων τῶν ἀλαχίστων, ἡμεῖς ἐποιή-
σατε».⁸²

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν γνωρίζομεν τὸν θεσσαρόν, ὁ ὁ-
ποῖος ὑπάρχει ἐκεῖ. ὅς εἰσερχόμεθα συνεῶς εἰς τὸ θε-
σματήριον, καὶ ὅς ἀσχολούμεθα μὲ αὐτό, καὶ τὸ διὰ τὸ
θεατρὸν ἐνδιαφέρον ὅς στρέψωμεν ἐκεῖ. Καὶ ἂν δὲν ἐ-
χῇς τίποτε νὰ εἰσαγάγῃς ἐκεῖ νὰ εἰσαγάγῃς παρηγο-
ρητικούς λόγους διότι ὅχι μόνον τὸν τρέφοντα ἀλλὰ
καὶ τὸν εἰσερχόμενον ὁ Θεὸς ἄμε θει· διότι ἔταν, ἀ-
φοῦ εἰσέλθῃς, ἀνορθώσῃς τὴν ψυχὴν ἐνὶ τρέμει καὶ φο-
βεῖται, παρηγορῶν βουθῶν, ὑποσχόμενος νὰ βοηθήσῃς
καθιστῶν αὐτὴν ἱκανὴν νὰ δεκνῇ ἐγκαρτέρησιν, ὁ μν-
σθῶς, τὸν ὁποῖον θὰ λάβῃς, δὲν θὰ εἴπῃ μικρός· διότι
ἐξω μὲν ὅταν σὺ ὁμιλῇς περὶ τοιοῦτων ζητημάτων, πολ-
λοὶ καὶ θὰ γελάσων ζῶντες εἰς τὴν τρυφήν, οἱ δὲ εὐρ-
σκομένο εἰς συμφοράς, ἐπειδὴ εἶναι, καταβεβλημένοι τὰ
φρόνημά των, μὲ πολλὴν πρᾶσιν θὰ προσέξουν εἰς
τοὺς λόγους, καὶ θὰ ἐπαυέσων αὐτοὺς καὶ θὰ γίνων
καλύτερο.

Διότι καὶ ὅταν ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ, οἱ Ἰουδαῖοι μὲν
πολλάκις ἐγέλων εἰς θάρος του, οἱ δὲ δεσμῶται μὲ πολ-
λὴν ἡσυχίαν ἠκροῦντο αὐτόν ὅτε τίποτε δὲν καθι-
στᾷ τόσον τὴν ψυχὴν ἱκανὴν δι' ἐγκαρτέρησιν, ὅσον ἡ
συμφορά, καὶ ἡ δοκιμασία καὶ ἡ ἐπιτεμένη θλίψις.

Ἀτὰ λοιπὸν ἀφοῦ σκεφθώμεν ὅλα, βήλαδ' ἰδού
μὲν ἀναθὰ εἰς τοὺς ἐντὸς τοῦ δεσμοτηρίου εὐρισκόμε-
νους θὰ ἐπετέλωμεν, πόσα δὲ εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας,
συνεπαστρέφονται συνεῶς μὲ αὐτοὺς, καὶ τὰς ἐπισκέ-
ψεις μας εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς ἀκαίρους ἀσχολίας

ἐκεῖ ὅς καταναλώσωμεν, ἵνα καὶ ἀκείνους καρδίσωμεν, καὶ τοὺς ἑαυτοὺς μας εὐχαριστήσωμεν⁸³, καὶ ἵνα, ἀφοῦ καταβάλλωμεν φροντίδα νὰ δοξασθῇ ὁ Θεός, ἐπιτύχωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου ἀνέκε, ἡ δόξα εἰς τὸν Πατέρα μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΞΑ (61)

(Ἰωάν. ι, 22-41)

«Ἐγένετο δὲ τὸ ἐγκαίνια ἐν Ἱερουσαλὺμας καὶ χειμὼν ἦν. Καὶ περιπατεῖ ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ ἱερῇ, ἐν τῇ σοφῇ Σολομῶντος. Ἐκινώσαντες οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἔως πότε ἢ ψυχὴν ἡμῶν αἰρεῖς;»¹

α. Ἐκάστη μὲν ἀρετὴ εἶναι, καλὴ², εἰς μέγαν θεοθμόν δὲ ἡ ἐπιεικεία καὶ ἡ πραότης. Αὕτη ἀπαθε κινεῖ ὅτι, εἰμεθα ἄνθρωποι, αὕτη διακρίνει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν θηρίων αὕτη καταρτίζει ἡμᾶς ὥστε νὰ συναγωνιζώμεθα πρὸς τοὺς ἀγγέλους³.

83 Ἰδοὺ ἡ ὁρμή, ἥτις ἀνιπτατο ἐνταῦθα ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ ὁμοιοκαταπίπτου καὶ ὁμοιοκαταπίπτου σχήματος
ἵνα καὶ ἡμᾶς ἀποκαταστήσῃ
καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἀποκαταστήσῃ

1. ἰωάν. ιβ, 22-24

2. Ο θεὸς ἐφάρχει ἐνταῦθα μάλιστα τὸν Πλάτωνα χρησιμοποιοῦν ἀπὸ τοῦ οὐκ αὐτὸ τοῦ οὐδέτερον διὰ τὸ κατηγορούμενον «Πᾶσα μὲν ἀρετὴ καλὴν». Πρὸς τὸ τοῦ Πλάτωνος «... καὶ ἀπορρεῖ εἰς διδασκάν ἐστιν ἀρετή».

3. «Ταῦτα ἀνθρώποις δέκοντες ἡμᾶς, τοῦτο τὸν θηρίων διδασκῇ»

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς συνεχῶς πολλοὺς λόγους ἀφ' ἐρώσει εἰς αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, δίδων τὴν ἐντολὴν νὰ εἰμεθα πρᾶτοι καὶ ἐπιεικεῖς, δὲν κάμνει, λόγον μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων διδάσκει. αὐτὴν ἔλλοιπε μὲν ραπτοζόμενος καὶ ὑπομένων τοῦτο, ὅλοιτε δὲ ὑβρίζομενος καὶ γενόμενος ἀντικείμενος ἐπιβουλῆς, καὶ πάλιν ἐρχόμενος πρὸς τοὺς ἐπιβουλεύοντας διότι, αὐτοὶ ἐνθ' καὶ θαῖμον ζόμενον ἀπεκάλεσαν Αὐτόν καὶ Σαμαρείτην, καὶ πολλὰς ἡθέλησαν νὰ θανατώσιν Αὐτόν καὶ ἐλθοῦσιν Αὐτόν, αὐτοὶ, ἀφοῦ περιεκύκλωσαν Αὐτόν ἡρώτων «Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός», καὶ οὔτε δὲ τότε μετὰ τούτων καὶ τοσούτων ἐπιβουλῶν, ἀπεβίωξεν αὐτούς, ἀλλὰ ἀπήντησε μὲ μεγάλην ἐπεκεινὴν μᾶλλον δὲ εἶναι ἀνάγκη ἐξ ἀρχῆς νὰ ἐξετάσωμεν ὅλο τὸ χωρίον.

Ἄγει, δηλαδὴ τὸ ἐξῆς «Ἐγένετο τὰ ἐγκαίνια ἐν Ἱερουσαλὺμας καὶ χειμὼν ἦν». Αὕτη ἦτο μία μεγάλη καὶ δημοσία ἑορτὴ ὅτι, τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ναὸς ἐκτίσθη, ἔσαν οὗτοι, ἐπανήλθοι ἐκ τῆς ἐν Περσὶς σιγματομασίας, ἐτέλουν τὴν ἑορτὴν ταύτην μὲ μεγάλην φροντίδα.

Εἰς αὐτὴν τὴν ἑορτὴν παρεβόσκετο καὶ ὁ Χριστὸς διότι, τοῖς λαοῦ συνεχῶς ἤρχετο εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπειδὴ ἐπληροῦσε τὸ Συναγωγικὸν πάθος τοῦ.

«Ἐκινώσαντες οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον Ἐως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἰρεῖς. Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπέ ἡμῖν παρρησια»⁴. Καὶ δὲν εἶπε «Τί ζητεῖτε ἀπὸ μέρους μου; θαῖμον ζόμενοι μὲ ἀπεκαλέσατε πολλὰ».

οἱ τοῦτο τὸν ἀγγέλου ἀμείλιτος παρασκευάζει. Τὸ χωρίον τοῦτο ἐνθυμιζέται ἐκ τοῦ σχήματος ἐπαναφορὰς διὰ τῆς ἐνθυμιζόμενης «ταῦτα» ἡμῶν ὅς πρὸς τὴν ἐκκλῆσον χωρίον τοῦ Σοφοκλέους

Οὐδὲν γὰρ ἀνθρώπων οἶον ἀγγέλους κακὸν νόμισμα, ἐξήκατε ταῦτα καὶ πόδας παρθεῖ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου δόμων, τοῦ ἐκείνου καὶ παραλλήλους φρονέας (Σοφ. Ἀντ. 295-298)

4. ἰωάν. ιβ, 24

και καὶ μαινόμενον καὶ Σαμαρείτην, καὶ ἐνομίσατε ὅτι εἶμαι ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πλάνος καὶ πρὸ δολίου ἐλέγετε. «Σὺ μαρτυρεῖς περὶ σεαυτοῦ ὅτι μαρτυρία σοι οὐκ ἔστιν ἀληθής»⁵ πῶς λοιπὸν ἐξετάζε- τε καὶ θέλετε ἀπὸ μέρους ἐμοῦ νὰ μάθετε, ἐμοῦ τοῦ ὁποίου τὴν μαρτυρίαν ἀπαρρίπτετε; Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε ἐκ τούτων, ἀν. καὶ ἐγνωρίζε θεοβαίως ὅτι ἡ πρόθε- σις, μετὰ τὴν ὅπου αὐτὸν διετύπωνον τὴν ἐρώτησιν ἦτο ποιη- ρὰς ὅ ὅτι τὸ νὰ κυκλώσουν μὲν Αὐτὸν καὶ νὰ εἰποὶν «Ἐως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις»⁶ ἐφαίνετο ὅτι εἶναι ἐκδήλωσις καπορίας ἐπιθυμίας καὶ φιλομαθείας, ἡ δὲ σκέψις μετὰ τῆς ὁποίας ἡρώτων Αὐτὸν ἦτο διεστραμ- μένη καὶ ὑποκύλος.

Διότι τὰ μὲν ἔργα δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἀμφι- σβητηθῶν κατοπινὴν συκοφαντίας καὶ διαβολῆς, εἰς δὲ τοὺς λόγους ἠδυνάοντο νὰ εὑροὺν κατηγορίαν ἐξετά- ζοντες διαφόρως τοὺς λόγους παρὰ ὑπὸ τὴν ἑνωσίαν ὑ- πό τὴν ὅπου αὐτὸν ἐλήχθησαν, πάντοτε ἐρωτήσεις ὑπέβαλ- λον, θέλοντες Αὐτὸν ἐκ τῶν λόγων νὰ ἀποστομώσουν, καὶ ἔπειθ' ὡς πρὸς τὰ ἔργα οὐδεμίαν κατηγορίαν δὲν ἠδύναντο νὰ κατατυπώσουν, ἐπεθύμουν νὰ εὑροὺν ἐκ τῶν λόγων μιαν ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν. Διὰ τοῦτο ἔλε- γον «Ἐπεὶ ἡμεῖς οὖν καὶ πολλάκις εἶπες διότι καὶ εἰς τὴν Σαμαρείαν ἔλεγες «Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι»⁷, καὶ εἰς τὸν τυφλὸν «καὶ εἶδράκαας αὐτόν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ, ἐκεῖνός ἐστι»⁸ καὶ εἰς ἐκείνους δὲ εἶπεν, ἀν. καὶ ὅχι δι' αὐτῶν, ἀλλὰ δι' ἄλλων λόγων.

Καὶ ὅμως ἐάν τις οὐκ καὶ ἤθελον ὁρθῶς νὰ ἐξετά- ζουσι ἠδύναντο τοῦ λοιποῦ νὰ ὁμολογήσουσι Αὐτὸν διὰ τῶν λόγων διότι διὰ τῶν ἔργων δ' ἰδίως ἀπέδειξε τοῦ- το πολλάκις.

5 ἰωάν. 8, 13
6 ἰωάν. 4, 28
7 ἰωάν. 9, 97

Τώρα δὲ ἐξετάσας τὴν τάσιν αὐτῶν πρὸς διαστρο- φὴν καὶ φιλονεικίαν διότι ὅταν μὲν ὁμιλῇ καὶ διὰ λό- γων διδάσκη, λέγουσι «Ἦ. σημεῖον θεικνύει»⁹ ὅταν δὲ διὰ τῶν ἔργων παρέχῃ τὰς ἀποδείξεις, λέγουσι εἰς Αὐ- τόν «Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπέ ἡμῖν παρηγοίᾳ»¹⁰, ζητοῦν- τας λόγους, ἐνῶ φωνάζουν τὰ ἔργα καὶ ἐνῶ οἱ λόγοι διδάσκουν, καταφeyγουν εἰς τὰ ἔργα, πάντοτε ὑστάμενοι εἰς τὴν ἀντιθετον πλευράν διότι ὅτι δὲν ἡρώτων, δὲ νὰ μάθωσι τὸ ἔδεξε τὸ ἀποτέλεσμα διότι Ἐκείνων, τὸν ὁ- ποῖον ἐνόμιζον ὅτι εἶναι τόσον ἀξιόπιστος, ὥστε νὰ δε- χθῶν ὅτι καὶ περὶ Ἐαυτοῦ μαρτυρεῖ, ὅτι εἶπεν ὀλίγους λόγους, ἀμέσως Τὸν ἐλθροβόλησαν¹¹, ὥστε καὶ τὸ νὰ κυκλώσουλ καὶ νὰ πλησιάζουσιν πρὸς Αὐτόν ἐγενε- το μὲ πονηρίαν.

Καὶ ὁ τρόπος δὲ τῆς ἐρωτήσεως ἦτο πλήρης μεγα- λῆς ἐχθρότητος δηλαδὴ ἡ ἐρώτησις «εἰπέ ἡμῖν παρηγο- σι, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός» Παρ' ὅτι θεοβαίως μὲ θάρ- ρος¹² τὸ ἔλεγεν ἔλα, ἐρχόμενος πάντοτε εἰς τὰς ἐσχατίας καὶ τίποτε δὲν ἔλεγε κρυφά, ἐν τούτοις διὰ τοῦτο χρησι- μοποιοῦν καλῶς καὶ τοὺς λόγους, λέγοντες «Ἐως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις»¹³, δηλαδὴ ἀφοῦ ἐρεθίσουν Αὐτόν, νὰ εὑροὺν πάλιν μιαν ἀφορμὴν πρὸς κατηγορί- αν διότι ὅτι πανταχόθεν δι' αὐτῶν τὸν σκοπὸν ἡρώτων, δηλαδὴ ἔχι διὰ νὰ μάθωσι, ἀλλὰ διὰ νὰ στηρίξουσιν κατη- γορίαν ἐπὶ τῶν λόγων Του, εἶναι φανερόν ὅχι μόνον ἐκ

8 ἰωάν. 2, 18
9 ἰωάν. 10, 24
10 ἰωάν. 10, 3
11 ἰωάν. 10, 24

12 «Μετὰ παρηγοίας» Ἡ φράσις αὕτη ἅπα λέγεται καὶ εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν πρὸ τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς συχνὰ χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους. Πρὸς «βασιλεῖα τοῦτον μετὰ παρηγοίας ἐ- λθόντα τῷ κορόντῳ πρόμακτο τῇ πόλει» (Περὶ τῶν ἐν Χερσονήσῳ 21)

13 ἰωάν. 10, 24

τῶν ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων περιπτώσε-
ων διότι καὶ ὅταν προσήλθοι ἐρωτώντες· «Εἰ. ἔξεστι
δοῦναι κήσαν Καίσαρι ἢ οὐ;», καὶ ὅταν περὶ συγχωρή-
σεως γυναικὸς συνεζήτουν, καὶ ὅταν περὶ ἐκείνης ἡρώ-
των, δὲ αὐτὴν ὅποιον ἔλεγον ὅτι εἶχεν ἀπὸ ἀνδρός¹⁴,
ἔγνων αὐτὸν λιγυροῦς, ὅτι ἀπηύθυνον εἰς Αὐτόν τὰς ἐρωτή-
σεις, ὅχι λόγῳ φιλομαθείας, ἀλλὰ ἐκ βολίας προθέσεως.

Ἀλλὰ ἐκεῖ μὲν ἐλέγχει αὐτοὺς λέγων· «Τί μὲ πειρά-
ζετε, ὑποκριταί;»¹⁵, θέλων νὰ δείξῃ ὅτι γνωρίζει τὰς
κρυφίας σκέψεις τῶν· ἐδῶ δὲ θεὸς λέγει παρόμοιον λό-
γον, διδάσκων ἡμᾶς νὰ μὴ ἐλέγχωμεν πάντοτε ἐκείνους,
οἱ ὅποιοι μᾶς ἐπιβουλεύονται, ἀλλὰ πολλὰ νὰ τὰ ὑπο-
μένωμεν μὲ πραότητά καὶ ἀταίριασιν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦτο χαρακτηριστικὴ ἀσχηρία, ἐ-
νῶ τὰ ἔργα ἀνεκλήρυττον Αὐτόν, νὰ ζητοῦν μαρτυρίαν
ἐκ τῶν λόγων, ἀκούσε πῶς ἀπαντᾷ εἰς αὐτοὺς, ἀφ' ἐνός
μὲν ὑπακισσόμενος ὅτι ἀσκόπως ἐζήτουν αὐτά· καὶ ὅχι
διὰ νὰ μάθουν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι μὴ ἀν διακρίνου-
σας φεστέραν ἐκείνης, ἢ ὅποια γίνεται, δὲ τῶν λόγων, ἔκα-
με, δηλοδὴ δὲ τῶν ἔργων, δὲ ὅτι λέγει· «Πολλὰκις εἶ-
πον ἡμῖν καὶ οὐ πιστεύετε μοι· τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν
τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου, ἐκείνὰ ἐστὶν· τὰ μαρτυροῦν-
τα περὶ ἐμοῦ»¹⁶· τοῦτο δὲ καὶ οἱ ὀλιγώτερον φανατικοὶ
ἐξ αὐτῶν συνεχῶς ἔλεγον μεταξύ των· «Οὐ γὰρ δυνα-
ταὶ ἀνθρώπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν»¹⁷ καὶ
πάνην· «Οὐ δύναται ἰσχυρόν ὀφθαλμοῦς τυφλῶν ἀνοί-
γειν»¹⁸ καὶ· «οὐδεὶς δύναται σημεῖα τοιαῦτα ποιεῖν ἢ ὅτι

14 Ματθ. 22, 17
15 Ματθ. 22, 24 33
16 Ματθ. 22, 18
17 ἰωάν. 10, 25
18 ἰωάν. 9, 18
19 ἰωάν. 10, 21

μὴ ἢ μετ' αὐτοῦ ὁ Θεός»²⁰· καὶ παρατηροῦντες τὰ θαύ-
ματα, τὰ ὅποια ἐπετέλει, ἔλεγον· «Μὴ τι οὐτός ἐστιν ὁ
Χριστός;»²¹ ἄλλοι δὲ ἔλεγον· «Ὅταν ἔλθῃ ὁ Χριστός,
μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει, ὢν ἐποίησεν οὗτος;»²² καὶ
αὐτοὶ δὲ οἱ ἴδιοι ἀπὸ αὐτὰ (ἴηλ. τὰ θαύματα) ἤθελον νὰ
πιστεύσουν εἰς Αὐτόν, λέγοντες· «Τί σημεῖον δεκνύεις
ἡμῖν ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι;»²³

δ' Ἐπειδὴ λοιπὸν προσεκοινοῦντο τότε ὅτι πείθον-
τα ἐκ λόγου μόνον αὐτοί, οἱ ὅποιοι θεὸς ἐπισήσθην μὲ
τόσα ἔργα, ἐλέγχει τὴν πονηρίαν αὐτῶν λέγων ὅτι· «Εἰ
τοῖς ἔργοις οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;»

Ὡστε ἡ ἐρώτησις²⁴ εἶναι περιττή· «Ἀλλ' εἶπον ὁ-
μῖν», λέγει, «καὶ οὐ πιστεύετε μοι, ὅτι οὐκ ἐστὶ ἐκ τῶν
προσέτων τῶν ἐμῶν»²⁵· ὁ δὲ ἐγὼ μὲν ἀπὸ μέρους μου
ἄλλα τὰ ἐξεπλήρωσα, ὅσα ἐπρεπεῖν ὁ ποιμὴν νὰ ἐκτελέ-
σῃ ἑαυτὸν δὲ μὲ ἀκολουθεῖτε τὸ κάματε, ὅχι ἐπειδὴ δὲν
εἰμαι ποιμὴν, ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν εἰσθε τὰ πρόβατά μου,
ὁ δὲ λέγει· «τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει,
καὶ ἀκολουθεῖ μοι, καὶ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ
οὐ μὴ ἀπολῶνται, εἰς τὴν αἰῶνα· καὶ οὐδεὶς δύναται ταῦ-
τα ἀρπάσαι ἐκ τῆς χειρὸς μου· Ὅτι ὁ Πατήρ, δὲς ἔδω-
κέ μοι, μεῖζων πάντων ἐστὶ καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπά-
ζειν αὐτά ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Πατρὸς μου· Ἐγὼ καὶ ὁ
Πατήρ ἐν ἑσμέν»²⁶.

Πρόσεχε πῶς μὲ τὴν ἀννησιν²⁷ προτρέπει νὰ ἀκο-
λουθηροῦν Αὐτόν· «Σεῖς δὲ μὲ ἀκούετε», λέγει, «ὅτι
οὕτε πρόβατα εἰσθε· ἐκείνοι δὲ, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν,

20 ἰωάν. 5, 2
21 ἰωάν. 4, 29
22 ἰωάν. 7, 31
23 ἰωάν. 8, 30
24 ἰωάν. 10, 24
25 ἰωάν. 10, 25 26
26 ἰωάν. 10, 27 30
27 Ὁ γὰρ ἐστὶ ἐκ τῶν προσέτων τῶν ἐμῶν· ἰωάν. 10, 28.

αὐτοὶ ἀνέκουν εἰς τὴν τοίμην». Αὐτὰ δὲ τὰ ἔλεγε, διὰ τὰ ἐπιδιώκουν μὲ ζήλον τὰ γίνουσι πρόβατα. Ἐπειτα αὖθις εἶπεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιτύχουν, κεντρίζε. αὐτοὺς, ὥστε τὰ τοὺς παρὰ κινήσῃ καὶ τὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν σχετὴν ἐπιθυμίαν.

Πιλοπὸν συμβαίνει, ἐάν λόγῳ τῆς δυνάμεως τοῦ Πατρὸς οὐδεὶς ἀρπάζει τὰ πρόβατα, Σὺ δὲν ἔχεις τὴν δύναμιν, ἀλλ' εἶσαι ἀσθενὴς δὲ τὴν φύλαξιν, οὐδόλως συμβαίνει τοῦτο.

Καὶ δὲ τὰ μᾶλλον οἶτι τὸ «ὁ Πατήρ, ὃς ἔδωκέ μοι»²⁸, δι' ἐκείνους ἐλέγχῃ, διὰ τὰ μὴ εἶπαι Αὐτὸν πάλιν ἀντίθετον πρὸς τὸν Θεόν, ἀφοῦ εἶπει ὅτι «οὐδεὶς ἀρπάζει αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου»²⁹, προχωρῶν ἀπέδειξεν ὅτι ἡ χεὶρ Αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς εἶναι μία διότι ἐάν δὲν συνέβαινε τοῦτο ἦτο ἐπόμενον νὰ εἴπῃ ὅτι «ὁ Πατήρ, ὃς ἔδωκέ μοι, με ζῶν πάντων ἐστὶ καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάζειν αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου» θὲν εἶπεν ὅμως τοῦτο, ἀλλὰ «ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Πατρὸς μου»³⁰.

Ἐπειτα διὰ τὰ μὴ νομίσης ὅτι ὁ «Ἰῆσους μὲν εἶναι ἀσθενὴς, ἀλλὰ δὲ τὴν δύναμιν τοῦ Πατρὸς εὖρ σκονταίνεν ἀσφαλεῖς τὰ πρόβατα, προσέθεσεν. «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἑαμέν»³¹ ὥσπιν νὰ ἔλεγεν. «Δὲν εἶπον, ὅτι διὰ τὸν Πατέρα οὐδεὶς ἀρπάζει αὐτά, ἐπειδὴ θηλασθὴ ἐγὼ ὁ Ἰδιος ἀπὸ τοῦ πατρὸς φύλαξω τὰ πρόβατα· ὁ δὲ Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἑαμέν», ἐννοῶν ἐδῶ ὡς πρὸς τὴν δύναμιν (διότι καὶ ὁλος ὁ λόγος Αὐτοῦ περὶ αὐτῆς ἦτο) ἐάν δὲ ἡ δύναμις εἶναι ἡ αὐτὴ, εἶναι εὐνόητον ὅτι καὶ ἡ οὐσία εἶναι ἡ αὐτή.

Διότι ἐπεὶ οἱ ἰσοδαῖοι εἰς πολλὰς ἐνεργείας προ-

28. ὡς 10. 29.
29. ὡς 10. 29.
30. ὡς 10. 29.
31. ὡς 10. 30.

εἶναι, σχεδιάζοντες κακὰ, ἀποκλείοντες ἐκ τῆς συναγωγῆς, λέγει, ὅτι ὅλα ὅτ' αὐτῶν ἀλογίστως καὶ εἰς μίστην ἔχουσιν ἐπιλοήθῃ διότι εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Πατρὸς μου εὖρ σκονταίνε τὰ πρόβατα, ὥπως ὁ Προφήτης λέγει. «Ἐν τῇ χειρὶ μου ἐξαγγραφήσῃ σου τὰ τέλῃ»³².

Ἐπειτα, ἀποδεικνύων ὅτι μία εἶναι ἡ χεῖρ, λέγει ἄλλοτε μὲν ὅτι εἶναι Αὐτοῦ, ἄλλοτε δὲ τοῦ Πατρὸς. «Ὅταν δὲ ἀκούσης χεῖρα, νὰ μὴ φαντασθῇς τίποτε ἀσθητόν, ἀλλὰ τὴν δύναμιν, τὴν ἐξουσίαν. Ἐάν δὲ δὲν ἤρπαιε τὴν ἐξουσίαν καὶ εἰς, διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι θηλασθὴ ὁ Πατήρ ἐν ἑαμέν Αὐτόν, θὰ ἦτο περιττὸν νὰ ἦτο το ἀκολουθοῖ. «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἑαμέν» διότι ἐάν ὁ Υἱὸς ἦτο κατώτερος τοῦ Πατρὸς, ὁ ἀνωτέρω λόγος θα ἀπετέλεε χαρακτηριστικὸν μεγάλης τολμῆς διότι ποτε ἄλλο δὲν θεκνύει παρὰ τὸ αὐτὸ ἐκπέδον δύναμιν πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θεοσάως καὶ οἱ Ἰουδαῖοι συναισθανόμενοι, ἐλθούσας Αὐτόν, ἄλλὰ οὔτε τότε ἐξήλειξε τὴν γνώμην αὐτὴν καὶ τὴν ὑπόψιν. Καὶ δὲ μὴ, ἐάν ἐσφαλμένως ὑποπτεύοντο ἐκεῖνοι, ἔπρεπε νὰ διορθωθῇ τὰ λεγόμενα Ἰου καὶ νὰ εἴπῃ. «Διὰ τὴν πρᾶττε αὐτὰ ἐγὼ εἶπον αὐτὰ ὅχι, διὰ τὰ ἀποδείξω ὅτι ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἔχομεν ἴσπιν δύναμιν».

Τώρα δὲ πρᾶττε, καθ' ὁλοκληρίαν τὸ ἀντίθετον, καὶ σταθεροποιε. τὴν ὑπόψιν, καὶ τὴν ἐπιθεωροῦναι καὶ μάλιστα ἐν ὧ ἐκεῖνοι ἐξαγριώνονται. Διότι δὲν δι καλολογεῖ τὰ λεγόμενα, ὡς ἐάν ἐλέχθησαν ἐσφαλμένως, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμᾷ ἐκεῖνους, ὡς μὴ ἔχοντας τὴν πρέπουσαν γνώμην περὶ Αὐτοῦ.

Δηλασθὴ ἐπειδὴ ἔλεγον ὅτι «περὶ καλοῦ ἔργου αὐτὸν ὁρίζομαι σε, ἀλλὰ περὶ θλασφηνίας, καὶ ὅτι, ἀνθρώπος ὢν ποιεῖς σεσατὸν Θεόν»³³, ἀκούσε τί λέγει. «Εἰ ἐκεῖ-

32. Ἡ 48. 18.
33. ὡς 10. 33.

νοικς εἶπεν ἡ Γραφή Θεοῦ, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο, πῶς ὁμῆς λέγετε ὅτι ψευδοφρονεῖτε, ὅτι εἰπον Υἱὸς Θεοῦ εἶμι.³⁴ Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον ἐννοεῖ, εἶναι περιτοῦ τοῦτο «Εάν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι διὰ θείας χάριτος ἔλαβον τὸ προνόμιον τοῦτο, δὲν κατηγοροῦνται, ὅταν καλοῦν τοὺς αἰετούς των Θεούς, Ἐκεῖνος ὁ Ὅποιος ἐκ φύσεως ἔχει τοῦτο, πῶς θὰ ἦτο δίκαιον³⁵ νὰ ἐπιτιμᾷται ;» Ἀλλὰ κατ' αὐτὸν μὲν τὸν τρόπον δὲν ὤμῳσε, ἀλλὰ κατόπιν ἐστήριξε αὐτὸν τὸν λόγον, ἀφοῦ προηγουμένως ἐσημείωσεν ἡπρότητα καὶ ὕψος ἐν τῇ ὁμολογίᾳ του, καὶ εἶπεν· «Ὁν ὁ Πατὴρ ἡγάσσε καὶ ἀπέστειλε»³⁶, καὶ, ἀφοῦ καταπραῶνε τὸν θυμὸν αὐτῶν, τότε προσθέτει σαφῶς τὴν διακήρυξιν· διότι κατ' ἀρχὰς μὲν, διὰ τὰ δεχθῶν τὸν λόγον, μὲ κατενόησαν τρόπον ὁμῳσε, κατόπιν δὲ τὸν λόγον περισσύτερον ἀνέφωσεν, ἀφοῦ ὡμολήσεν οὕτω· «Εἰ μὴ ποῶ τὰ ἔργα τοῦ Πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε μοι. εἰ δὲ ποιῶ, κἀν ἐμοὶ μὴ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις μου πιστεύσατε»³⁷.

Βλέπετε πῶς τοῦτο, τὸ ὅποιον εἶπον, ἀποδεικνύει, ὅτι, δηλαδὴ εἰς τίποτε δὲν εἶναι κατώτερος ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ πανταχοῦ εἶναι ἴσος, Διότι, ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἴδουν τὴν οὐσίαν Αὐτοῦ, ἐκ τῆς ἰσότητος καὶ ταυτότητος τῶν ἔργων, παρέχει τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὡς πρὸς τὴν δύναμιν ἀλλεΐψεως ὁμοφροῦς.

γ Καὶ τι θὰ πιστεύωμεν, εἰπέ· «Ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί»³⁸. Διότι, τίποτε ἄλλο δὲν

34. ἰωάν 10 36.

35. «Πῶς ἂν εἴη δίκαιος» Ὁρα ὅτι ἀντὶ ἀπορροπίας συντόξεως (δίκαιον ἂν εἴη) ὅπως προσωπικῇν (δίκαιος ἂν εἴη) κατὰ μίμησιν τῶν ἀρχαίων. Π.χ. «δίκαιος εἴη ἀπολογισσάμενος» (Πλάτωνος «Ἀπολογία Σωκράτους»).

36. ἰωάν 10 36.

37. ἰωάν 10, 37 38.

38. ἰωάν 14 10 11.

εἶμαι ἐγὼ παρὰ αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶναι, ὁ Πατὴρ, ὁ ὅποιος μὲν ὧς τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι. Ἐκεῖνος, παρὰ αὐτὸ τὸ ὅποιον εἶμαι ἐγὼ, ὁ ὅποιος μένει Πατὴρ. Καὶ διὰ καποῖος γνώσει ἐμέ, τὸν Πατέρα ἐγνώρισε καὶ τὸν Υἱὸν ἔμαθε· Ἐάν δὲ ἡ δύναμις τοῦ Υἱοῦ ἦτο κατώτερα, καὶ ἡ γνώσις δὲν θὰ ἦτο ἀληθής³⁹, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μάθῃ κατεῖς οὐσίαν δι' ἄλλης οὐσίας, οὔτε δύναμιν δι' ἄλλης δυνάμεως.

«Ἡθέλησαν οὖν αὐτὸν πιάσαι καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν καὶ ἀπῆλθε πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων τὸ πρότερον. Καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν, καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐποίησε σημεῖα οὐδὲν πάντα δέ, ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ αὐτοῦ, ἐστὶν ἀληθής»⁴⁰. Διότι οὕτω εἶπη μέγαν καὶ ὡμολόν λόγον, ἀναχωρεῖ ταχέως, ἀποχωρῶν πρὸ τοῦ θυμοῦ αὐτῶν, ὥστε νὰ καταπραυνθῇ καὶ νὰ παύσῃ τὸ πάθος αὐτῶν διὰ τῆς ἀπουσίας Αὐτοῦ· πρᾶγμα θεοβαίως τὸ ὅποιον καὶ τότε ἔκαμε.

Διὰ τοῦτον λόγον δὲ ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸν τρόπον, διὰ τὴν μάθησιν ὅτι διὰ τοῦτο μετέβη ἐκεῖ, διὰ νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς αὐτοὺς τὰ ἐκεῖ συμβάντα καὶ τὰ λεχθέντα ὑπὸ Ἰωάννου, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἐκείνου⁴¹. Ὅταν λοιπὸν ἦλθοι ἐκεῖ, ἀμέσως ἀνεθυμώθησαν τὸν Ἰωάννην διὰ τοῦτο καὶ λέγουσιν ὅτι «Ἰωάννης μὲν οὐδὲν σημεῖον ἐποίησεν»⁴²· διότι ποῖα ἄλλη αἰτία ἦτο τοῦ νὰ

39. «Εἰ δὲ ἐλάττωον ἦν τὰ τῆς δυνάμεως, καὶ τὰ τῆς γνώσεως ἐμμελῆς» Παρατηροῦνται ὅτι ὁ θεὸς ἱερότης ὡς ἐνός οὐσιαστικοῦ χρησιμοποιεῖ περιφρασιν δηλ. τὰ τῆς δυνάμεως ὡς ἐνός οὐσιαστικοῦ καὶ τὰ τῆς γνώσεως ὡς ἐνός οὐσιαστικοῦ. Π.χ. ὅταν λέγεται ὅτι ὁ Χρῆστος ἔχει τὴν δυνάμιν τὸν Διῶντα, ὡς ἐνός οὐσιαστικοῦ καὶ τὸν Διῶντα, ὡς ἐνός οὐσιαστικοῦ. Π.χ. τὰ τῶν Θεοτόκων, ἀντὶ τοῦ Θεοτόκου (Δημ. μαρτ. Α. Ὁμ. 21).

40. ἰωάν 10, 39 41.

41. ἰωάν 1 3 38.

42. ἰωάν 10 9.

προσθέσουν αὐτῇ τὴν φράσιν· ἀλλὰ ἐπεὶ δὴ ὁ τόπος ἐπενοήμισεν εἰς αὐτοὺς τὸν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἐνεθυμήθησαν καὶ τῇ μαρτυρίᾳ αὐτοῦ.

Παρατήρει δὲ πῶς συναπτὸν συλλογὸς ομοῦς μὴ ἐπιδεχομένους ἀμφωσθήτησιν. Λέγουσι· «Ἰωάννης μὲν σημειὸν οὐδὲν ἐποίησεν· οὗτος δὲ ποιεῖ» καὶ ἀπὸ ἐδῶ λοιπὸν ἀποδεκνέεται ἡ ὑπεροχὴ. Ἐὰν λοιπὸν, ἐνῶ ἐκεῖνος δὲν ἐπετέλεσε οὐδὲν θαῦμα, ἐπιστευοσμεν πολὺ περισσότερον πιστευόμεν εἰς Αὐτόν.

Ἐπετα, ἐπεὶ δὴ ὁ Ἰωάννης ἦτο αὐτός ὁ ὁποῖος ἔδωκε μαρτυρίαν, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ ὅτι, τὸ νὰ μὴ ἐπιτελέσῃ θαῦμα, τὸν παρουσιάζει ἀνάξιον τῆς μαρτυρίας, προσέθεσαν· «Εἰ καὶ σημειὸν οὐδὲν ἐποίησεν. ἀλλ' ὅμως πάντα ἠγάθευσε ἐὰν περὶ αὐτοῦ», ὅχι πλέον τὸν Χριστὸν ἐκ τοῦ Ἰωάννου. ἀλλὰ τὸν Ἰωάννην, ἔξ ἐκεῖνων. τὰ ὁποῖα ἐπετέλεσεν ὁ Χριστὸς, ἀξιώπυστον ἀποδεκνόντες.

«Πολλοὶ τοίνυν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν»⁴³ διότι πολλὰ ἦσαν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προσεμύκνουν αὐτοὺς· διότι, καὶ τοὺς λόγους ἐνεθυμούντο, τοὺς ὁποῖους ἔλεγεν⁴⁴, (ὅταν ἀπεκάλει Αὐτὸν ἰσχυρότερόν του καὶ φῶς καὶ ζωὴν καὶ ἀληθειαν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα)⁴⁵, καὶ τὴν φωνὴν ἣ ὁποία ἦλθεν ἀνωθεν καὶ τὸ Πνεῦμα⁴⁶, τὸ ὅπου οὐκ παρουσιάσθη ὑπὸ μορφῇν περὶ στερᾶς τότε, καὶ ἔδειξεν Αὐτόν εἰς θόλους, καὶ ἐκτὸς τούτων, τὴν ἀπόδεξιν τὴν προερχομένην ἐκ τῶν θαυμάτων πρὸς τὴν ὅπου στρέφοντες τὰ βλέμματα τοῦ λοιποῦ ἐθεσθαιούντο διότι, λέγουσι, ἐὰν ἔπρεπε νὰ πιστεύωμεν εἰς τὸν Ἰωάννην, πολὺ περισσότερον εἰς Αὐτόν ἐὰν εἰς ἐκεῖνον ἀνέειν θαυμάτων πι-

43 ἰωάν. 10. 42

44 ἀλλ. ὁ Ἰωάννης.

45 ἰωάν. 1. 9. 38

46 ματθ. 3. 3. 17, μαρκ. 9. 11 καὶ Λουκ. 3. 21

στεύομεν, πολὺ περισσότερον εἰς Αὐτόν, ὁ ὁποῖος μαζὶ μετὰ τὴν μαρτυρίαν ἐκεῖνον φέρε καὶ τὴν ἐκ τῶν θαυμάτων τῶν προερχομένην ἀπόδειξιν.

Βλέπεις πόσοι ἀφέλγησι αὐτοὺς ἡ διαμονὴ εἰς τὸν τόπον αὐτόν καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τοῦς ποιητὰς ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐξάγει αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν μετὰ ἐκεῖνους, τὸ ὁποῖον θεοβλαβὲς φαίνεται. ὅτι ἕκαμὲ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅταν μακρὰ τῶν Αἰγυπτίων διέτασσε καὶ καθώδηγε εἰς ὅλα τοὺς Ἰουδαίους· τοῦτο δὲ καὶ ἡμεῖς σιμῶμεν. νὰ πράττωμεν, διατάσσων νὰ ἀποφεύγωμεν τὰς ἀγοράς, καὶ τοὺς θορόθους καὶ τὰς ταρσάδας, εἰς δὲ τὸ δομάτιον τὸ ἰδιαίτερον νὰ προσευχώμεθα μετὰ δὴ τὴν ἡσυχίαν μας⁴⁷.

Διότι καὶ τὸ πλοῖον, ὅταν εἴναι ἀπηλλαγμένον θαλασσοταραχῆς, πλέει μετὰ εὐνοϊκῶν ἀνέμων, καὶ ἡ ψυχὴ, ὅταν εἴναι μακρὰν τῶν ἀπασχολήσεων, εἰς λιμένα παραμένει.

Διὰ τοῦτο καὶ αἱ γυναῖκες ἔπρεπε νὰ εἴναι κατεργαστικώτεροι τῶν ἀνδρῶν, κατὰ τὸ πλεῖστον παραμένουσας εἰς τὴν οἰκίαν. Οὕτω θεοβλαβὲς καὶ ὁ Ἰακώβ κατέστη ἀπονήρευτος, ἐπεὶ δὴ ἔμενει εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἦτο ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τοῦς θορόθους τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ· διότι ἡ Γραφή δὲν ἔθεσε αὐτὸ ἀπλῶς, ὅταν εἴπεν· «Οἰκὴν οἰκίσαν»⁴⁸.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν, δόντα· νὰ εἴπῃ τις εἶναι πολὺς ὁ θόρυβος. Ἐπεὶ δὴ σὺ θέλεις, καὶ περιβάλλεις τὸν ἑαυτὸν σοὶ μετὰ πλῆθος φροντίζων ὅτι ὁ μὲν περιερχόμενος εἰς τὸ μέσον τῆς ἀγορᾶς καὶ εἰς τὰς δικαστήρια περὶ θάλλεται ὑπὸ θορόθων, οἱ ὁποῖοι ὁμοάζουν

47 ματθ. 8. 8.

48 ἰωάν. 29. 27

μέ και ματα ἐρχόμενα ἐξώθεν, ἡ δὲ γυνή, ὡς εἰς διδασκαλῆς, οἱ ἐγκατεργασμένοι καθήμενη εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ συγκεντρυνούσα τὸν νοῦν τῆς, θὰ δινηθῇ νὰ προσέχη καὶ εἰς τὰς προσευχὰς καὶ εἰς τὰς ἀναγνώσεις καὶ εἰς τὰ ἄλλα διδάγματα. Καὶ ὅπως ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὰς ἐρήμους, δὲν ἔχουν κανένα ὁ ὁποῖος νὰ τοὺς ἐνοχλῇ, τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτή, εὐρυσκομένη πάντοτε ἐν τῇ οἰκίᾳ δύναται συνεχῶς νὰ χαίρῃ τῆς γαλήνης.

Ἐάν δὲ κάποτε παρουσιασθῇ ἀνάγκη καὶ νὰ ἐξέλθῃ, οὔτε τότε εἰς αὐτὴν τὴν περιττώσιν ὑφίσταται ἀφορμὴ θορύβων διότι ἡ μέχρι τῆς ἐδῶ (δηλαδή εἰς τὸν ναὸν) παρουσίας, ἡ δὲ παρίσταται ἀνάγκη νὰ μεταβῇ εἰς λουτράν, εἶναι ἀναγκαῖαι δια τὰς γυναῖκας αἱ ἐξοδοὶ τὸν δὲ περισσότερον χρόνον κάθηται ἐντὸς τῆς οἰκίας, καὶ εἶναι εὐνοεῖν καὶ ἡ ἰδία καὶ ἡ ἐν ἡρεμίᾳ καὶ δεχομένη τὸν ἄνδρα τεταραγμένον, νὰ καταπραΰνῃ, νὰ συγκρατῇ αὐτόν, νὰ περικύπτῃ τοὺς περιττοὺς καὶ ἀγρίους λογισμοὺς αὐτοῦ, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ τὸν ἀφήνῃ νὰ ἐξέρχεται πάλιν ἀφοῦ ἀποθέσῃ ὅσα κακὰ ἔφερεν ἐκ τῆς ἀγορᾶς καὶ ἀφοῦ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὅσα καλὰ ἔμαθεν ἀπὸ τῆς οἰκίας⁴⁹. διότι, τ' ὅτε ἰσχυρότερον δὲν ὑπάρχει ἀπὸ γυναικὸς εὐλαθεῖ καὶ συνετὴν εἰς τὸ νὰ χαλῇ νὰ γωγῇ τὸν ἄνδρα, καὶ νὰ διαπλάτῃ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ὅπως θέλει διότι ὁ ἄνθρωπος οὐτε φίλους, οὐτε διδασκάλους, οὐτε ἀρχοντας δὲν θὰ ἀνεχθῇ τόσον ὅσον τὴν συντροφὸν τοῦ νὰ διδῇ συμβουλὰς διότι ἡ συμβουλή προκαλεῖ καὶ κοποῖν εὐχарστησιν ἐπεὶ δὲ ἡ συμβουλεύουσα ἀγαπᾷται εἰς μέγαν σεβασμόν (καὶ δυναμὶ νὰ ἀναφέρω πολλοὺς ἄνδρας σκληροὺς καὶ ἀπειθεῖς οἱ ὅποιοι ἐξημε-

49 Ὅρα τὴν συμμετρικὴν ἀντιθέσιν ὅσα μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἐφελάσσαντο κακὰ ἀναφερόμενα ὅσα δὲ ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐμαθε καλὰ μεθ' ἑαυτοῦ φέροντα

ρώθησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον) διότι αὐτὴ μαζί με αὐτὸν μετέχει καὶ τῆς τροφῆς καὶ τῆς κλίνης καὶ τῆς τεκνοποιίας, καὶ τῶν δυναμένων νὰ λεχθῶν καὶ τῶν μὴ δυναμένων νὰ λεχθῶν⁵⁰, καὶ ἄλλων πολλῶν περισσοτέρων ζητημάτων, καὶ καθ' ὅλα εἰς αὐτὸν ἀφωσμένῃ καὶ οὕτω μετ' αὐτοῦ ἡνωμένη ὅπως εἶναι φιλικὸν τὸ σῶμα νὰ εἶναι ἡνωμένον μετ' αὐτὴν κεφαλῇ, αὐτὴν νὰ εἶναι μὲν γυνὴ συνετὴ καὶ εὐάρεστος, ὅλους θὰ τοὺς ὑπερβῇ καὶ θὰ ὑπερπερήσῃ εἰς τὴν φροντὶν δαδὰ τὸν συντροφόν.

Διὰ τοῦτο συμβουλεύει νὰ θέσῃ τοῦτο ὡς ἔργον τῆς, καὶ νὰ συμβουλεύῃ τὰ πρέπουσα διότι ὅπως ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὁδηγῇ εἰς τὴν ἀρετὴν, οὕτω ἔχει μὲν ἄλλην τὴν δύναμιν νὰ ὁδηγῇ καὶ εἰς τὴν κακίαν. διότι αὐτὴ τὸν Ἀδελφὸν κατέστρεψεν, αὐτὴ ἐπίσης τὸν Ἀμνὸν αὐτὴ ἐπρόκειτο νὰ ἀφαιρήσῃ καὶ τὸν Ἰωβ, αὐτὴ ἔσωσε τὸν Νάθαν ἐκ τῆς σφαγῆς αὐτὴ ὁλοκλήρην ἔθνος διέσωσε διότι καὶ ἡ Δεσφύρα καὶ ἡ αὐτὴ ἐπέτελεσαν κατορθώματα ἀνδρῶν στρατηγῶν⁵¹.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Τὸ γὰρ αἶμα, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις»⁵². Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ἔκεινεν εἵδομεν τὴν Περσίδα καὶ τὴν Μαρίαν καὶ τὴν Πρισκίλλαν, οἱ ἐπελήθησαν ἀποστολικῶν ἔργων⁵³, ταύτας δὲ καὶ σεις πρέπει νὰ μιμηθῆτε, καὶ ὅχι μόνον μετὰ λόγους ἀλλὰ καὶ μετὰ ἔργα νὰ χαλναγωγεῖτε τὸν συντροφόν.

50 «Καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορήτων». Πρὸς τὸ γὰρ εἶναι πόνηται ἢ κείνων ἐν ὧντα καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορήτων (ἀμν. Α' Ὀλυνθ' 4)

51 Ἐντοῦτο διγνώμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν περιπτώσιν τῆς αυτοκρατορίας Θεοδώρου, ἧς ἐνεθάρρυνε τὸν Ἰουστινιανόν καὶ τὴν κρίσιν περὶ τὸν τῆς σφάσεως τοῦ «νίκου» καὶ ἐπέτυχεν ὥστε διὰ τολμηρὰς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργῶν του νὰ καταστῇ ἡ σφάσις.

52 Α' Κορινθ' 7, 16

53 Ρωμ. 16, 3 καὶ 6 καὶ 12 «ἀποστολικῶν ἀγαθῶν ἀκαμψῶς εἵδομεν». Ὁ ἱερός Χριστοστόμους χρησιμοποιοῖ τὴν λέξιν «ἀκαμψῶς» κατὰ μεταφορὰν ἐκ τοῦ σταδίου, ἐνθα «ἀκαμψῶς» εἶναι ὁ τῆς ἐνθα ἀκαμψῶς αἱ ἀθλήται καὶ συνεκδοχῶς ὁ δὲ ἄνθρωπος.

πονεῖ διότι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θελεῖ νὰ εὐχαριστηθῇ, πρέπει προηγουμένως νὰ χαίρει καὶ νὰ ἀγαλλεταί.

Ὅταν δὲ ὁ χρυσὸς ἔλος ἔχη ἐπισκρευθῇ διὰ τὸν στολισμὸν τοῦ γυναικεοῦ σώματος, καὶ ἐπικρατῇ στενοχωρία εἰς τὴν οἰκάν, οὐδεμία εὐχαρίστησις ὑφίσταται εἰς τὸν σύντροφον. Ὡστε, ἐάν θελωμεν νὰ ἀρέσκωμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὥς διημιουργήσωμεν εἰς αὐτοὺς εὐχαρίστησιν, ἢ διημιουργήσωμεν δὲ εἰς αὐτοὺς εὐχαρίστησιν, ἢ ἀφαιρέσωμεν τὸν στολισμὸν καὶ τοὺς καλλωπισμούς· διότι ὅλα αὐτὰ θεωροῦνται ὅτι προκαλοῦν μίαν εὐχαρίστησιν, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ συνουσιαίου, κατὰ τὸν μετέπειτα δὲ χρόνον ἀπονοῦν διότι ἐάν τὸν οὐρανόν, ὁ ὁποῖος εἶναι τόσος ὁρατός, καὶ τὸν ἥλιον, ὁ ὁποῖος εἶναι τόσος λαμπρός, δὲν τοὺς θαυμάζωμεν τόσον λόγῳ τῆς σινηθείας, πῶς θὰ θαυμάσωμεν σῶμα τὸ ὁποῖον ἔχει καλλωπισθῇ.

Αὐτὰ τὰ λέγω, ἐπειδὴ θελω νὰ στολιζέσθε μὲ τὸν ὡς ἡ στολισμὸν τὸν ὁποῖον ἐθιθαίνει ὁ Παῦλος «Μὴ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ τιματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὅπως γυναιξὶν ἐπαγγελλόμενος θεοσέβειαν δι' ἔργων ἀγαθῶν»⁸⁸.

Ἀλλὰ θέλει νὰ ἀρέσκῃς εἰς τοὺς ἑκτός τῆς οἰκίας καὶ νὰ ἐπαινήσῃς. ἀπὸ αὐτοῦς, δὲν εἶναι θεοβίως ὁ πάθος αὐτὸς σάφρονος γυναικός. Πλὴν, ἐάν θέλῃς καὶ αὐτοὺς θὰ τοὺς κάνῃς νὰ ἀγαπήσουν πολὺ καὶ νὰ ἐπαινέσουν τὴν σωφροσύνην σου ὅτι ἐκείνην μὲν ἡ ὁποία καλλωπίζεται, δὲν θὰ τῇ, ἐπαινήσῃ ὁ λογικός καὶ ὁ ἐνάρετος, ἀλλὰ οἱ ἀκόλαστοι καὶ οἱ αἰσχροί, μᾶλλον δὲ οὔτε αὐτοὶ θὰ τῇ ἐπαινέσουν, ἀλλὰ θὰ τῇ κακολογήσῃ· ἐξασπτόμενοι μὲ τὸ θέαμα τῆς ἀσωτίας τῆς γυναικὸς αὐτῇ δὲ ἡ ὁποία δὲν καλλωπίζεται, καὶ ἐκείνη, καὶ

αὐτοί, καὶ ὅλοι θὰ παραδεχθῶν, διότι δὲν ὑφίστανται οὐδὲν κακὸν ἐκ μέρους αὐτῆς, ἀλλὰ λαμβάνουσι ἐπίσης διδασκαλίαν ἀρετῆς· καὶ πολλὸς μὲν θὰ εἶναι ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων ὁ ἔπαινος, πολλὸς δὲ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ὁ μισθός.

Αὐτοὶ λοιπὸν τὸν στολισμὸν ὡς μνησθώμεν, ἵνα καὶ ἐδῶ ζήσωμεν ἀνευ φόβου, καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα εἶθε νὰ συμβῇ ὅλοι. ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν θὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς ὁποῖον φηγήκε ἡ ἐδῶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΛΙΑ Β (62)

Ιωάν. α 1 29)

«Ἦν δὲ τις ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀπὸ Βηθάνιας, ἐκ τῆς κυρίας Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς κυρίας. Ἦν δὲ Μάρθα ἡ ἐλεεινὰ τὸν Κύριον Μόρφη».

Πολλοὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ὅτιαι ἴδουσι μερικοὺς ἐξ ἐκεῖνων, οἱ ὁποῖοι ἀρέσκουν εἰς τὸν Θεόν νὰ πάσχουν καὶ τι κακὸν (πλὴν ἂν ἔχουν προσβληθῇ ὑπὸ ἀσθενεῶς, ἢ ὑπὸ πτωχείας ἢ ἄλλαι παρομοίαι), σκανδαλίζονται, μὴ νὰ ὠρίζοντες ὅτι εἶναι ἴδιοι τῶν φίλων τοῦ Θεοῦ νὰ ὑποφέρουν ἐκ τούτων, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἀδάμας ἦτο ἐκ τῶν φίλων τοῦ Χριστοῦ καὶ ἠσθένη. Τοῦτο θεοβίως εἰπὼν καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔστωσαν ἀνθρώπους πρὸς Αὐτόν.

¹ Ιωάν. 1 1 2

² «Ὅταν» Ἐκφρασις φωνῆς παρ ἀρχαῖα Παρὰ «Ὅταν εἴ τις ἀπερωτήσῃ» Ἐκφρασις Ἀποστ. 1, 1 9)

τοὶ ἔλεγον· «³ δε, ὦν φιλεῖς, ἀσθενεῖς³».

*Ἀλλὰ ὡς ἴδωμεν ἐξ ἀρχῆς τὴν περικοπήν. «⁴ Ἦν τις», λέγει, «ἀσθενῶν Λαζάρου ἀπὸ Βηθανίας⁴». Δὲν εἶπεν ἀσκόπως καὶ τυχαίως, ἐκ ποίου τόπου ἦτο ὁ Λαζάρου, ἀλλὰ διὰ κάποιου αἰτίου, τὴν ὁποῖαν μετὰ ταῦτα θὰ ἐκθέσῃ κατ' ἀρχὴν δὲ ὡς ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸ πρὸ ἡμῶν χωρίον.

Καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ δεκνύει εἰς ἡμᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς κατὰ τρόπον ὠφέλιμον, καὶ ἀκόμῃ. ἐκεῖνο τὸ ὅπου ἐπὶ πλεόν εἶχει ἡ Μαρία προσθέτων καὶ λέγων. «⁵ Ἦν δὲ Μαρία, ἡ ἀλειψασα τὸν Κύριον μύρρον⁵, Μερικα, ἐδῶ ἀποροῦντες λέγουν. «Πῶς ἠνέχθη ὁ Χριστὸς γυναῖκα τοιαύτην νὰ πράττῃ».

Κατὰ πρόωπον μὲν λοιπὸν⁶ ἐκεῖνο εἶναι ἀναγκαῖον νὰ μάθῃς ὅτι αὕτη δὲν εἶναι ἡ πόρνη ἢ ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ματθαίου⁷, οὔτε ἡ ὑπὸ Λουκᾶ⁸· διότι ἄλλη εἶναι αὕτη ὅτι ἐκεῖναι μὲν ἦσαν πορναὶ καὶ τολήρεις πολλῶν κακῶν αὕτη δὲ εἶναι καὶ σεμνὴ καὶ σοφῶς· διότι ἐφρόντιζε καὶ διὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Ἰησοῦ.

Δεικνύει δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου ἠγάπων Αὐτόν, καὶ ὡς ἐπέτρεψε νὰ ἀποθάνῃ ὁ Λαζάρου· Διὰ τοῦτο δὲ δὲν μετέβησαν πρὸς Αὐτόν, ἀφήνουσαι τὸν ἀδελφὸν ἀσθενοῦντα, πρῶτα τὸ ὁποῖον ἔκαμνοι ὁ ἐκατόνταρχος⁹ καὶ ὁ ἔρχων ὁ θαλαμάρχης¹⁰, ἀλλὰ στέλλουσι ἀνθρώπους, Εἰς αὐτὴν μετὰ τὴν πεποθησιν

3. ὡν 1, 3

4. ὡν 11 1

5. ἰωάν 11 2

6. «Πρῶτον μὲν οὖν». Συνήθης φράσις χρησιμοποιουμένη ὑπὸ τοῦ θεοκράτους ἐν ἀρχῇ ἐπιστολῶν. Π.χ. «Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ ἡμέτερά σου θεῶτα» (Πρὸς Δημόν 13). «Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτὸν τὸ πῶν θαλαμάρχων ἐργὸν ἐστίν» (Πρὸς Νικόλαον 6).

7. Ματθ 26 7 13

8. Λουκ 7 37-48

9. Μαρκ 8 5-13

10. ἰωάν 4 48 53

εἰς τὸν Χριστόν, καὶ πολλὰν οἰκαδότητα. Ἄλλως τε καὶ γυναικες ἀσθενεῖς ἦσαν, καὶ καταλύοντο ὑπὸ πένθους· διότι ὅτι δὲν τὸ ἔκαμνοι τοῦτο ἐκ περικοπήσεως, ἐκ τῶν ὑστέρων τὸ ἔδεξαν.

«Ὅτι αὕτη μὲν δὲν ἦτο ἐκεῖνη¹», εἶναι φανερόν· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνην διὰ τὴν ἐδέχθη ὁ Χριστὸς θύναται νὰ εἴπῃ τις. Διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν κακίαν, νὰ δείξῃ τὴν φιλοανθρωπίαν, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι δὲν ὑπάρχει νόσημα, τὸ ὅπου οἱ νὰ νικᾷ τὴν ἀγαθότητα Αὐτοῦ. Νὰ μὴ ἴδῃς λοιπὸν² μόνον τοῦτο ὅτι δηλαδὴ τὴν ἐδέχθη, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο νὰ σκεφθῇς πῶς μετέβηκεν αὐτὴν.

Καὶ διὰ τοῖον λόγοις ὑπενθυμίζει τὴν ἱστορίαν αὐτὴν ὁ Εὐαγγελιστὴς· μᾶλλον δὲ τί θέλει νὰ διδάξῃ μὲ τὸ νὰ λέγῃ «³ Ἦγάπη δὲ ὁ ἦτορ³ τὴν Μαρίαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, καὶ τὸν Λαζάρου³». Οὐδέποτε νὰ ἀγανακτοῦμεν, οὔτε νὰ δυσχεραστούμεθα, ἐάν κάποιος ἀσθενεῖαι προσβάλῃ σπουδαίους ἄνδρας καὶ φίλους εἰς τὸν Θεόν.

«⁴ Ἰδε, ὦν φιλεῖς, ἀσθενεῖ⁴». Ἦθελον νὰ προκαλέσῃ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Χριστοῦ· ὅτι ἀκόμῃ ἔστροφον τὴν προσοχὴν αὐτῶν ὡς εἰς ἀνθρώπον, καὶ ταῦτο εἶναι φανερόν ἐξ ἐκεῖνων τὰ ὁποῖα λέγουν. «Εἰ ἦς ὡδε οὐκ αἶ ἀπεθάνει⁵», καὶ ἐκ τοῦ ὅτι δὲν εἶπον· «⁶ Ἰδε Λαζάρου ἀσθενεῖ⁶», ἀλλὰ «⁷ Ἰδε, ὦν φιλεῖς, ἀσθενεῖ⁷».

Τί λέγει λοιπὸν ὁ Χριστὸς, «⁸ Αὕτη ἡ ἀσθενεῖαι οὐκ

1. Δηλαδὴ ἡ πόρνη.

2. «Μὴ τοίνυν»· φράσις συνήθης παρὰ Λουκᾶ. Π.χ. «Μὴ τοίνυν, ὡς βουλή, ἀπολέσθαι ἀδικίας» (Ἰνέρ ἀδυνατοῦ 7). «Μὴ τοίνυν, ὡς βουλή, κηδὲν ἡμερησίως ὁμοίων ὡμῶν τυχεῖν τοῖς πολλοῖς ἡδιστὴ καί» (Ἰνέρ ἀδυνατοῦ 28).

3. ἰωάν 11 5

4. ὡν 11, 3

5. ὡν 11 21

ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ δι' αὐτῆς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.⁶ Βλέπε πῶς λέγει, πάλιν ὅτι μία εἶναι ἡ δόξα Αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς διότι, ἀφοῦ εἶπε «Θεοῦ» προσέθεσεν «ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Αὐτῇ ἢ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον».⁷ Διότι, ἔπε δὴ ἐπρόκειτο ἐκεῖ, σπουδῆς, νὰ μείνῃ δυο ἡμέρας κατ' ἀρχὴν στέλλει αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἦλθον ἐκ μέρους τῶν ἀδελφῶν τοῦ Λαζάρου νὰ ἀναγγελοῦν τοῦτο.

Διὰ τοῦτο δὲ πρέπει, νὰ θαυμάσῃ κανεὶς τὰς ἀδελφάς τοῦ Λαζάρου, πῶς, ἐνῶ ἤκουσαν ὅτι «οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον»⁸ καὶ εἶδον αὐτὸν ὅτι ἀπέθανε, δὲν ἐσκουδολισθησαν, ἐφ' ὅσον συνέβη τὸ ἀντίθετον ἀλλὰ παρὰ ταῦτα προσήλθον εἰς τὸν Ἰησοῦν, καὶ δὲν ἐνόμισαν ὅτι Αὐτὸς βεβρωσθῇ.

Τὸ δὲ «ἵνα» ἐδῶ δὲν ἐκφράζει τὴν αἰτιολογίαν ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα διότι, ἐξ ἄλλης μὲν αἰτίας προσήλθεν ἡ ἀσθένεια ἐχρησμοποίησε δὲ αὐτὴν διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

«Καὶ ταῦτα εἰπὼν. ἔμεινεν ἡμέρας δυο»⁹ Διὰ τοῦτον λόγον ἔμεινεν, διὰ νὰ ἐκπνεύσῃ ὁ Λάζαρος καὶ νὰ ταφῇ διὰ νὰ μὴ δύναιται οὐδεὶς νὰ λέγῃ ὅτι ἀνέστησεν αὐτόν, ἐνῶ ἀκόμη δὲν εἶχεν ἀποθάνει ὅτι ἦτο νάρκη, ἐξασθέλης, ἐπάνοδος εἰς τὰς εἰσθήσεις²⁰ καὶ ἔχι βάνατος. Διὰ τοῦτο καὶ τόσον χρόνον παραμένει, ἐκεῖ ὅποιος ἦτο ὥστε νὰ δημιουργηθῇ καὶ φθορὰ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Λαζάρου, καὶ νὰ εἴπουν «Ἦδη ἔζη»²¹

¹⁸ Ἰωάν. 11, 4

⁷ Ἰωάν. 11, 4

¹⁸ Ἰωάν. 11, 4

¹⁹ Ἰωάν. 11, 8

²⁰ Ὅτι κόπος ἦν, ὅτ' ἐκλύσει ἦν ὅτ' κατανοή ἦν. Αἰτιολογούμενον τὸ σχῆμα συμπλήρωσις (ἰδιὰ σχῆμα ἐπαναφοράς μὲ τὸ «ἦν» καὶ ἀντιτροφή μετὰ τὸ ἦν)

²¹ Ἰωάν. 11, 39

«Εἶτα λέγει τοῖς μαθηταῖς: Ἀγώμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν»²² Διατί λοιπόν²³, ἐνῶ εἰς οὐδεμίαν ἑλληνὴν περίπλυνον εἶχε προεῖπει ἐκεῖνος, τὸ ὁποῖον θὰ ἠκολούθει, εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν περίπτωσιν τὸ προλέγει, διότι ἐφοβοῦντο πολὺ καὶ ἐπειδὴ ἦσαν εἰς αὐτὴν τὴν ψυχικὴν κατάστασιν, προλέγει, διὰ νὰ μὴ ταράξῃ αὐτοὺς ἀμέσως. Ἦ ἀποντοῦν δὲ οἱ μαθηταί, «Ἦνυν ἐζήτουν σε Ἰουδαῖοι λήθασα καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ»²⁴ Ἐφοβοῦντο θεοθὰς καὶ δι' Αὐτὸν ἀλλὰ περισσότερον διὰ τοὺς εαυτοὺς τῶν βίῳ ἀκόμη δὲν εἶχον καταρτισθῇ.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐκ φόβου ταρπαττάμενος ὁ Θωμᾶς λέγει. «Ἀγώμεν ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀποθάνωμεν»²⁵ διότι ἦτο ἀσθενέστερος καὶ ἀπιστότερος ἀπὸ τῶς ἄλλους μαθητάς.

Ἀλλὰ βλέπε πῶς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς ἐνθαρρύνει. δι' ἐκε νῶν, τὰ ὁποῖα λέγει «Οὐχὶ δώδεκα ὥρα εἰσι τῆς ἡμέρας»²⁶ Ἡ τοῦτο λοιπόν λέγει, ὅτι δηλαδὴ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν συνασθάνεται, διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τῆς πονηρῶν νὰ ἐπράξει, δὲν θὰ πάθῃ οὐδὲν κακόν, ἐκεῖνος, δὲ ὁ ὁποῖος διαπράττει πονηρὰ ἔργα, θὰ πάθῃ κακόν, (ὥστε ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ φοβοῦμεθα διότι δὲν ἐπράξαμεν τιποτέ τι, ὅσον θανάτου), ἢ ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος βλέπει, τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου, εὐρισκεται ἐν ἀσφαλείᾳ πολὺ περισσότερον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἶναι μαζὶ μου, ἐὰν δὲν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ ἐμέ.

Μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀφοῦ ἐνεθάρρυνεν αὐτοὺς,

²² Ἰωάν. 11, 7

²³ «Τὶ δηροῦ», ἐκφορὰς χρῆσις μοποιομένη ὑπὸ τοῦ ἀγμοσθῆ νους «Καίτοι τί δηροῦ ὁ ἄνθρωπος ἀθηναῖοι νομιζέτε κλη» (Α' Φλ. πη. 38)

²⁴ Ἰωάν. 11, 8

²⁵ Ἰωάν. 11, 9

²⁶ Ἰωάν. 11, 9

προσθέτει καὶ τὴν ἀναγκαίαν αἰτίαν τῆς ἀφίξεώς ἐκεῖ, καὶ θέλων νὰ δεῖξῃ ὅτι δὲν πρόκειται νὰ μετασθῶν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀλλ' εἰς τὴν Βηθανίαν, λέγει «Λαζαρος ὁ φίλος κεκοιμηται, καὶ πορεύομαι, ἵνα ἐξυπνήσω αὐτόν»²⁷. δηλαδή «δὲν ἀπέρχομαι πάλιν, διὰ νὰ συνομιλήσω μὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ νὰ συμπληρώσω μὲς(τῶν) ἀλλὰ δὲ νὰ ἀφυπνίσω τὸν φίλον μου».

«Λέγουσιν οἱ μαθηταί. Κύριε, εἰ κεκοιμηται, ἀσθῆσεται»²⁸. Τοῦτο δὲ δὲν τὸ εἶπον ἀσκοπῶς, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελον νὰ τὸν ἐμποδίσουν νὰ μεταβῇ ἐκεῖ. Λέγουσιν: Λέγεις ὅτι καθεύδει, λοιπὸν δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἢ μετάθαις ἐκεῖ καὶ ὁμοῦς ὁ Κύριος δὲ αὐτοῦ εἶπεν ὅτι «ὁ φίλος ἡμῶν» διὰ νὰ δεῖξῃ δηλαδή ὡς ἀναγκαίαν τὴν μετόπισιν ἐκεῖ.

8 «Ὅταν λοιπὸν ᾔσαν διστακτικώτεροι, τότε λέγει: «Ἀπέθανεν» Κατ' ἀρχὴν μὲν εἶπε τοῦτο, θέλων νὰ παραισιάζῃ ἕλληνας κομπορρημοσύνης, ἀλλὰ ἔπειθ' ὅτι δὲν κατενόησαν τοῦτο, προσθεῖται «Ἀπέθανε καὶ χαίρει δὲ ὑμεῖς»²⁹. Διατι λοιπὸν «δὲ ὑμεῖς» λέγεις. Διότι προεῖπον τοῦτο, εἰρὴ δὲν ᾔμην ἐκεῖ, καὶ διότι ὅταν ἀναστήσῃ τὸν Λαζαρόν δὲν θὰ ὑπάρχῃ καμία ὑποψία, διὰ τὴν γνησιότητα τοῦ θαύματος.

Βλέπεις πῶς ἀκόμη εἰς ἀτελεστέραν κατάστασιν ἐδρίσκοντο οἱ μαθηταί, καὶ δὲν ἐγνώριζον τὴν δύναμιν Αὐτοῦ, ὅπως ἔπρεπε. Τὴν κατάστασιν δὲ αὐτῆς τῆς ἀτελείας τὴν ἐδημιουργοῦν οἱ φῶθοι ἐν τῷ μεταξῶν, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τὰς ψυχὰς καὶ ἐθορύβουν αὐτάς. Καὶ ὅταν μὲν ἔλεγε «Κεκοιμηται», λέγει «Πορεύομαι, ἵνα ἐξυπνήσω αὐτόν», ὅταν δὲ εἶπεν «Ἀπέθανεν» δὲν προσέ-

27 Ἰωάν 11 11
28 «Ὅμοσε χωρῶν» Πολεμικὴ ἐκφρασις συνήθης παρὰ Σε-
ναφάν.
29 Ἰωάν 11 12
30 Ἰωάν 11 15

θεσεν ἀκόμη: «Πορεύομαι ἵνα ἀναστήσω αὐτόν» διότι δὲν ἤθελε διὰ τῶν λόγων νὰ προσέτιν ἐκεῖνα, τὰ ὅποια διὰ τῶν ἐργῶν ἐπρόκειτο νὰ σεθαιωθοῦν, θέλων νὰ διδάξῃ ἡμᾶς πανταχοῦ τὴν ἀποφυγὴν ματαιοδοξίας καὶ τὸ ὅτι πρέπει νὰ μὴ θρωμεν ἀπλῶς ὁποσῆσας.

Ἐάν δὲ ἔκαμε τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐκατοντάρχου παρακληθεὶς (διότι, εἶπε «Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν»)³¹, εἶπε τοῦτο, διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν πίστιν ἐκεῖνου. Ἐάν δὲ κανεὶς λέγῃ «Ἐκ ποίας αἰτίας οἱ μαθηταὶ ἐνόμισαν ὅτι πρόκειται περὶ ὕπνου, καὶ δὲν κατενόησαν ἐκ τοῦ λόγου τούτου ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ θανάτου (ἐννοῶ δὲ τὸν λόγον «Πορεύομαι ἵνα ἐξυπνήσω αὐτόν», καὶ διότι ἦτο χαρακτηριστικὸν ἀνοησίας, ἐάν περιέμενον νὰ θαυδῇ ἡ κεῖνος πέντε καὶ θέκα στάδια, διὰ νὰ ἀφυπνίσῃ αὐτόν), εἰπὴν ἐνοχμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἐνομίζον ὅτι πρόκειται περὶ ὑπαινιγμοῦ, ὅπως πολλοὶ ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἔλεγε,

«Ὅλοι μὲν θεοσώως ἐφοβοῦντο τὴν ἐπιθετικότητα τῶν Ἰουδαίων, περισσότερον δὲ ἀπὸ ὅλων ὁ Θωμάς, διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε «Ἀγώμεν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀποθῶναι μετ' αὐτοῦ»³². Καὶ μερικοὶ μὲν λέγουσιν ὅτι ἐπαυμεν καὶ ὁ ἴδιος νὰ ἀποθῇ ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀληθές τοῦτο ὁ λόγος ἦτο μάλλον ἐκδήλωσις βελίας. Ἀλλὰ δὲν ἐπετιμήθη ὅτι ὁ Κύριος ἠνελετο ἀκομῇ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ κατόπιν ἔγνεξ ὅλων ἰσχυρότερος καὶ ἀκατάβλητος.

Τὸ ἀξιοθαύμαστον λοιπὸν εἶναι τοῦτο, ὅτι τὸν τόσον ἀσθενῆ πρό τοῦ σταυροῦ μετὰ τὸν σταυρὸν καὶ τὴν πᾶσαν εἰς τὴν ἀνάστασιν, ἐλθέμενον αὐτὸν θερμότερον δαλῶν (διότι τόσο εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ) διότι ἐ-

31 Ματθ 8.
32 Ἰωάν 11 16

κεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἐτόλμα νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Βηθανίαν μετὰ τὸν Χριστὸν αὐτός, ἐνῶ δὲν ἐθέλετε τὸν Χριστὸν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην διήλθε, καὶ ἐκινεῖτο ἐν μέσῳ πλήθους αἰμοδιψῶν, οἱ ὅποιοι ἤθελον αὐτὸν νὰ τὸν θανατώσουν.

Ἐάν δὲ δέκα πέντε σταδία ἀπέειχεν ἡ Βηθανία, ἀποστάσις ἡ ὁποία ἰσοδυναμεῖ μετὰ δύο μίλια³³, πῶς ὁ Λάζαρος ἦτο ἤδη ἀπὸ τεσσαρῶν ἡμερῶν νεκρός. Ἐμείνετε δύο ἡμέρας καὶ πρὸ τῶν δύο τούτων ἡμερῶν ἦλθε καὶ ποὺς νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς αὐτόν τὰ τῆς ἀσθενείας τοῦ Λαζάρου, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ ἀπέθανεν. Ἐπειτα ἐφθάσε τὴν τετάρτην ἡμέραν ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Διὰ τοῦτο καὶ ἀνέμεινε νὰ κληθῇ, καὶ δὲν ἦλθε μόνος³⁴, διὰ νὰ μὴ σχηματισθῇ κανεὶς ὑποψία διὰ τὸ γεγονός τῆς ἀναστάσεως. Καὶ δὲν ἦλθον αὐτοπροσώπως, ἀλλ' ἀγαπώμενοι ἀδελφοὶ τοῦ Λαζάρου, ἀλλὰ ἄλλοι ἄνθρωποι στέλλονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

«Ἦν δὲ ἡ Βηθανία ὡς ἀπὸ σταδίων δέκα πέντε»³⁵. Ἐκ τούτου δεικνύεται, ὅτι ἦτο ἐλόγον πολλοὶ νὰ παρευρίσκοντο ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων. Ἀμέσως λοιπὸν προσέθεσεν ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι ἦσαν πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι παρηγόρουσαν αὐτόν³⁶. Πῶς παρηγόρουσαν αὐτάς, αἱ ὁποῖαι ἠγαπῶντο ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, αἱ καὶ εἶχον συμφωνήσας, ἐάν κανεὶς ὁμολογήσῃ τὸν Χριστόν, νὰ ἀποκλεισθῇ ἐκ τῆς συναγωγῆς ἢ ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς συμφωνίας, ἢ ἐπειδὴ ἐσέθεντο αὐτάς ὡς εὐγενεστέρας,

³³ Πρόκειται περὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ μίλου (MILIARIUM) τὸ ὅποιον ἦτο ἰσοδυναμὸν πρὸς 1000 ἑτάματα (MILE PASSUS) περὶ τοῦ 14725 μέτρος.

³⁴ «αὐτοπροσώπως» = μόνος αὐθόρμητος. Λέξεω χρησιμοποιομένη ὑπὸ τοῦ σακράτους. «Ὅστις ὁρίσται κληθεὶς τοῖς φίλοις ἐν μὴ προαίεσις τῆς παρ' ἐκείνων θέσεως, ἀλλ' αὐτοπροσώπως αὐτοῖς ἐν τοῖς κοινὰς διαθήκῃς» (ἰσχυρὸς Διόν. 25).

³⁵ ἰωάν. 1, 18.

³⁶ ἰωάν. 11, 18.

ἢ παρευρίσκοντο ἐκεῖνα, οἱ ὅποιοι δὲν ἦσαν κακοὶ πολλοὶ θεοβιάως καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν. Αὐτὰ δὲ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, θέλων νὰ θεωρῶσιν ὅτι ὁ Λάζαρος ἀπέθανεν.

Ἀλλὰ διὰ τὸν λαὸν ἡ Μάρθα δὲν παρολαμβάνει τὴν ἀδελφὴν τῆς, ὅταν ἔρχεται πρὸς συνάντησιν τοῦ Ἰησοῦ, θέλει κατ' ἴδιον νὰ συναντήσῃ αὐτόν, καὶ νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸ γεγονός. «Ὅταν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἔδωκεν εἰς αὐτὴν καλὰς ἐλπίδας τότε μεταβαίνει καὶ καλεῖ τὴν Μαρίαν, καὶ συνήντησεν αὐτόν, ἐνῶ το πένθος ἀκόμη ἦτο ἐς τὸ ἀποκορύφωμά του. Βλέπετε, πῶς ἦτο θερμὴ ἡ ἀγάπη. Αὐτὴ εἶνα περὶ τῆς ὁποίας ἔλεγε. «Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο»³⁷.

Πῶς λοιπὸν, θα ἔλεγέ τις, ἡ Μάρθα τώρα φαίνεται θερμότερα, δὲν ἦτο θερμότερα, ἀλλὰ φαίνεται θερμότερα, ἐπεὶ δὴ ἡ ἀδελφὴ τῆς ἀκόμη δὲν εἶχε μάθει περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἰησοῦ διότι ἡ Μάρθα ἦτο ἀσθενεστερά καθ' ὅσον μάλιστα, ἐνῶ τόσα ἤκουσε περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀκόμη λέγει, λόγους γνήσιων φρονημάτων. «Ἦδη ὄζει, τεταρτάτος γὰρ ἐστίν»³⁸. Ἐκείνη δὲ (ἡ Μαρία), αἱ καὶ τιποτέ δὲν ἤκουσε, δὲν εἶπεν τοιοῦτον λόγον, ἀλλὰ ἀμέσως ἀφοῦ ἐπίστευσε, λέγει. «Κύριε, εἰ ἦς ὦδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ αἱ ἀπέθανεν»³⁹.

γ. Βλέπετε πῶς εἶναι ἡ ἐγκρατέρις τῶν γυναικῶν αἱ καὶ ἡ νοοτροπία τῶν ἀκόμῃ εἶναι ἀσθενής; Διότι ὅταν εἶδοι τὸν Χριστόν, δὲν ἔκοιτο ἀμέσως εἰς θρήνους, οὔτε ἐς ὀδυρμοὺς, οὔτε εἰς ὀλουγμούς (πράγμα το ὁποῖον πάσχουμεν ἡμεῖς, ὅταν ἴδωμεν κάποιους γυναικίους, νὰ μᾶς ἐπισκέπτονται ἐν ὧρῃ πένθους), ἀλλὰ ἀμέσως θρυμμάζων τὸν διδάσκαλον.

³⁷ Λουκ. 10, 42.

³⁸ ἰωάν. 11, 38.

³⁹ ἰωάν. 11, 31.

Ἐπὶ στεῦλον βεβαίως καὶ αἱ δύο εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλ' ὅχι ὅπως ἔπρεπε· διότι ἀκόμη δὲν ἐγνώριζον καλῶς, αὐτὲ ὅτι ἦτο Θεός, οὔτε διὰ τὴν μετὰ τὴν ἐκείνου τὸν δύναντον καὶ ἰσχύον· τοὺς κύριος ἐπιτελεῖ αὐτὰ (τὰ θαύματα) ταῦτα δὲ ἀμφοτέρω ἐδίδασκεν εἰς αὐτάς.

Ὅτι δὲ δὲν ἐγνώριζον αὐτά, καθίσταται φανερόν ἐκ τοῦ ὅτι εἶπον. «Εἰ ἦς ὁ Θεός, οὐκ ἐν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός ἡμῶν»⁴⁰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι προσέθεσαν. «Ὅσα ἂν αἰτήσῃς τὸν Θεόν, βώσῃ σου»⁴¹, ὡς καὶ ὁμιλοῦσι περὶ ἐνός ἀνθρώπου ἐναρέτοι καὶ χαριοντος ἀγαθῆς φήμης.

Παρατήρει δὲ καὶ τί λέγει ὁ Χριστός. «Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου»⁴². Ἐκεῖνος ὁ λόγος κατ' ἀρχὴν ἀνατρέπει τὸ «ὅσα ἂν αἰτήσῃς»⁴³· διότι δὲν εἶπεν «Αὐτῷ» ἀλλὰ τί εἶπεν, «Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου»⁴⁴.

Τὸ νὰ εἴπῃ μὲν· «Ὁ γυναι, ἀκόμη τὰ γήϊνα βλέπεις, δὲν ἔχω ἀνάγκην ἄλλης βοήθειας, ἀλλὰ ὅλα ἀπ' ἐαυτοῦ τὰ ἐπιτελεῖ»⁴⁵ ἦτο πολὺ κουραστικόν, καὶ θὰ προσέθετε τὴν γυναικα, τῶρα δὲ ἀποῦ εἶπεν. «Ἀναστήσεται» ἀναγκαίως κατέστησε τὸν λόγον μέτριον, καὶ διὰ τῶν μετὰ ταῦτα λόγων ἔκαμε ὑπανηγμὸν περὶ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἀνέφερα προηγουμένως· διότι ὅταν ἡ Μάρθα εἶπεν «Ὅτις ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ»⁴⁶ θέλων νὰ διεῖξῃ σαφέστερον τὸ κύριος Αὐτοῦ, λέγει «Ἐγὼ εἶμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ»⁴⁷, δεκνύων ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην ἄλλου βοηθοῦ ἐφ' ὅσον βεβαίως Αὐτὸς εἶναι ἡ ζωὴ· Ἐὰν δὲ ἔχῃ ἀνάγκην ἄλλου πῶς εἶναι δυνατόν ὅτι ἴδιος νὰ εἶναι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ.

40. ἰωάν. 11, 21 (B D')

41. ἰωάν. 11, 22 -

42. ἰωάν. 11, 23

43. ἰωάν. 11, 22

44. ἰωάν. 11, 23

45. ἰωάν. 11, 24

46. ἰωάν. 11, 25

Ἀλλὰ δὲν εἶπε τοῦτο κατὰ τοὺτον φανερόν τρόπον, ἀλλὰ ὑπαιν γὰρ ἔκαμε περὶ αὐτοῦ. Ὅταν δὲ πάλιν ἡ Μάρθα εἶπε, «Ὅσα ἂν αἰτήσῃς»⁴⁸, Ἐκεῖνος πάλιν λέγει «Ὁ πιστεύων ἐς ἐμὲ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται»⁴⁹, θέλων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ χορηγὸς τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἀπὸ Αὐτοῦ πρέπει νὰ ζητήσῃ ἕνε νο, τὸ ὁποῖον θέλει.

Καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα»⁵⁰. Βλέπε πῶς ὑψώνει τὴν διάνοιαν αὐτῆς· διότι δὲν ἐζητεῖτο τοῦτο μόνον, δηλαδὴ νὰ ἀναστήσῃ τὸν Λάζαρον· ἀλλὰ ἔπρεπε καὶ αὐτὴ καὶ οἱ παρευρισκόμενοι μετ' αὐτῆς νὰ μάθουν τὴν ἀνάστασιν. Διὰ τοῦτο πρὸ τῆς ἀναστάσεως διδάσκει διὰ τῶν λόγων.

Ἐὰν δὲ Αὐτὸς εἶπαι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ, δὲν περιορίζεται τοπικῶς, ἀλλὰ πανταχοῦ παρευρισκόμενος γινώσκει νὰ θεραπεύῃ.

Ἐὰν μὲν λοιπὸν ἐλεγον ὅπως ὁ ἐκατόνταρχος «Εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου»⁵¹, θὰ ἐπράττε τοῦτο, ἐπεὶ δὲ ἐκάλεσαν Αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν των, καὶ ἐξεφράσαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἔλθῃ κάμνῃ συγκαταθᾶσιν διὰ τοῦτον τὸν λόγον, διὰ νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὰς ἐκ τῆς ταπεινῆς ιδέας, τὴν ὅποιαν ἐπρεσβεύον περὶ Αὐτοῦ, καὶ μεταβαίνει τοπικῶς. Ὅμως ἐνθ' ἀεικνυε συγκαταθᾶσιν, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀκόμη ἀποδεικνυε, ὅτι καὶ ἀπὸν δύναται νὰ θεραπεύσῃ διὰ τοῦτο λο τὸν καὶ θρᾶς δύνει. διότι δὲν θα ἐφαίνετο ἡ χάρις ὅτι ἐδόθη ἀμέσως, εἰάν δὲν προεχωρεῖ καὶ ἡ δυσωδία τοῦ θαυμάσιου.

Καὶ πῶς ἐγνώριζεν ἡ γυνὴ τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν, Ἦκουσε τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ πολλά περὶ αὐ-

47. ἰωάν. 11, 25

48. ἰωάν. 11, 26

49. ἰωάν. 11, 26

50. Μάρθ. 8, 8

νασταύεως, ἀλλ' ὅμως ἐπεὶ ἡ γὰρ ἐπέθυμε καὶ τὴν καὶ
τὴν καὶ θλέπε πῶς ἄκομη σπρεφεται ἡ τὰ νῆματα διό-
τι δὲται ἡκούσεν ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ⁵¹
οὔτε τότε εἶπεν Ἀναστήσομαι, ἀλλὰ τι εἶπε
Πστεύω ὅτι συ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ ὕψος τοῦ Θεοῦ⁵²· Ἦ
εἶπε ἁπλοῦς ὁ Χριστὸς πρὸς αὐτήν· Πας ὁ πιστεύων
εἰς ἐμέ καὶ ἀποθάνῃ ζήσεται⁵³· ἐνόησεν τοῦτον τὸν
θάνατον (τὸν σωματικόν), καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων
εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ⁵⁴· Ἦε κινῶν τὸν θάνατον ἐκε-
ῖνον τὸν πνευματικόν.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀνάστασις, μὴ θαυμά-
θῃς, ἀν καὶ ἀπέθανε πλείν, ἀλλὰ πιστεύε· ὅ δὲ δυνά-
μει τοῦτο θάνατος· Κατ' ἀρχὴν παρηγόρησεν αὐτὴν δι-
αυτὸ, τὸ ὅποιον εἶχε συμβῆ καὶ ἐλπιδίης ἔδωκε καὶ
μέ τὸ νὰ εἴπῃ δι' ἀναστήσεται, καὶ μετὰ νὰ εἴπῃ·
Εγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ εἶπεν, ὅτι, ὅταν ἀναστήθῃ, καὶ
αὐτὴ πάλιν ἀποθάνῃ, τότε δὲν θά παθῇ.

Ὅποτε δὲν πρέπει νὰ φρίττωμεν πρὸ τοῦ θανάτου
τούτου (τοῦ σωματικοῦ). Εκείνο δὲ τὸ ὅποιον ἐννοεῖ,
εἶναι τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ οὔτε οὗτος τέθνηκε· οὔτε ὡ-
μείς τεθνήξεσθε.

Πιστεύετε τοῦτο; Λέγε, ἐκεῖνη Πιστεύω ὅτι συ εἶ
ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμε-
νος⁵⁵. Μοῦ φαίνεται, ὅτι τὸ γινώσκον θεὸν κατενόησε τό-
τε λεχθέν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ⁵⁶. Ἀλλὰ ὅτι τοῦτο κατὰ σπου-
δαῖον ἦτο τὸ ἐγνώσκειν, δὲν συνέλαβεν ὅμως τὸ ὅλον νόη-
μα. Ἀλλὰ κατ' ἀρχὴν ἐκεῖνο ἐκερδασε δηλαδὴ νὰ κινῇ
ταππαυση τὸ πένθος· διότι, ἦτο τοιαύτη ἡ δύναμις τῶν
λόγων τοῦ Χριστοῦ· Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνη προήλασε

51 Ἰωαν. 11 25

52 Ἰωαν. 11 27

53 Ἰωαν. 11 28

54 Ἰωαν. 11 28

55 Ἰωαν. 11 26 27

56 Δηλαδὴ ὅτι ἐνόησεν· Πιστεύω τοῦτο ἰωαν. 11 26

καὶ αὐτὴ ἠκολούθησεν· διότι ἡ εὐνοϊκὴ δ' ἀθεσίς ἀπέναν-
τι τοῦ διδασκάλου δὲν ἐπέτρεπε νὰ δὲν μάζουν τὰ δυ-
σάρεστα αἰσθήματα, τὰ σχετικὰ μὲ τὸ αἰῶνα, ἐς μέγαν
βαθμόν. Ὅστε μαζὶ μὲ τὴν θείαν χάριν καὶ ἡ διάνοια
τῶ γυναικῶν ἦτο καρτερικὴ.

Ὁ δ' Ἀλλὰ τώρα μετὰ τῶν ἄλλων κακῶν καὶ τοῦτο τὸ
νόσημα τῶν γυναικῶν ἐπικρατεῖ· δηλαδὴ κάμνουν ἐπὶ
δεξιὰ εἰς τοὺς θρήνους καὶ εἰς τοὺς ὀδυρμοὺς, ἀποκα-
λυπτουσα τοὺς θρασυόνας, ἀποσπῶσα τὰς τρίχας, δη-
μιουργοῦσα ἀμυχὰς εἰς τὰ πρόσωπα· Καὶ τοῦτο πράτ-
τουν, ἀλλὰ μὲν λόγῳ πένθους, ἀλλὰ διὰ λόγους ἐπὶ
δεξιὰς καὶ σιναγωνισμοῦ, ὅλλοι δὲ ἕνεκα ἀσωτίας
καὶ γυμνῶσιν τοὺς θρασυόνας, ἐνώπιον καὶ τῶν ἀν-
δρῶν.

Πι πράττεις, ὦ γυναῖ, γυμνῶνεις τὸν ἑαυτὸν σου
κατὰ τρόπον ἀπειρή· ἐπέ μου, ἐν μέσω τῆς ἀγορᾶς ἐνῶ
εἶπα· μέλος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐνῶ οἱ ἄνδρες εἶναι παρόν-
τες εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ἀποσπᾷς τὰς τρίχας καὶ σκε-
τὴν ἐνθουσιαστικὴν καὶ θρηνέας πολὺ καὶ δημιουργεῖς πέ-
ρις τοῦ συγκέντρωσιν καὶ ἀναπαριστάς εἰκόνα μαϊνά-
δων⁵⁷· γίνεαι κύν· καὶ δὲν νομίζεις ὅτι αὐτὴ θέσται εἰς
τὸν Θεόν.

Ἀ ἐκδηλώσεις αὐταὶ πόσης μανίας χαρακτηροῦσι-
καὶ ἵνα, ἀρχὰ γε δὲν θά γελάσουν οἱ ἔθνηκοί, ἀρχὰ
γε δὲν θά νομίσουν ὅτι τὰ τῆς θρησκείας ἀποτελοῦν
μύθους, διότι θά εἴπουν· Ἄδὲν ὑπάρχει ἀνάστασις, ἀλ-
λά τὰ τῆς θρησκείας τῶν Χριστιανῶν ἀποτελοῦν ἐμ-
παγμόν, ἀπάτην καὶ ψευδὲς κατασκευασμὸν⁵⁸· διότι οἱ
γυναικες αὐτῶν θρησκῶν ὡς καὶ μὴ ὑπάρχον, τίποτε μὲ

57 ἔρκειαι τοῦ ἀδυνάτου γελοῦσαι τὰ τῆς λατρείας αὐτοῦ καὶ τοῦ
μοῦνον ὀργαστικόν.58 Ἐπειδὴ τὰ τῶν Χριστιανῶν ὑπόθη καὶ συσκευὴ· Κλέμεντος
ὁν ὀργάνη.

τά τὴν ζωὴν ταύτην δὲν προσέχουν εἰς τοὺς λόγους, οἱ ὅποιοι εἶναι χαραγμένοι εἰς τὰ θεμέλια αὐτῶν. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ διδάγματα εἶναι ἐπινοήσεις, καὶ τὸ ἀποδεικνύουν αἱ ἴδιαι· διότι ἐὰν ἐπιστευον ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε, δὲν ἀπέθανεν, ἀλλὰ εἰς καλυτέραν ζωὴν μετέβη, δὲν θά ἐθρήνουν αὐτὸν ὡς μὴ ὑπάρχοντα πλεον, δὲν θά ἐκόπτοντο τόσον, δὲν θά ἀφήνουν τοιαύτας φωνάς, ἀποταλούσας ἐκδηλώσεις ἀπιστίας: «Δὲν θά σέ ἴδω πλέον, δὲν θά σέ λάβω πλέον ὁπίσω!». Μύθον ἀποτελοῦν τὰ διδάγματα αὐτῶν. Ἐάν δὲ τὸ κυριώτερον ἐκ τῶν ἀγαθῶν τόσον ἀμφισβητεῖται, πολὺ περισσότερον καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐκ μέρους αὐτῶν σεβαστά.

Οἱ ἔθνη καὶ δὲν ἐκθελόνονται τόσον πολὺ ἐξ αὐτῶν πολλοὶ ἐδειξάνε εὐκαρτέρησιν. Μὰ ἔθνη, δταν ἤκουσε περὶ τοῦ υἱοῦ τῆς ὁδοῦ ἐπεσεν εἰς τὸν πόλεμον, ἀμέσως ἠρώτησεν «Αἱ δὲ ὑποθέσεις τῆς πόλεως εἰς ποῖον κατέσταναι εὐρύσκονται» καὶ ἄλλος φιλόσοφος ἐστεφανώμενος, δταν ἤκουσεν ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἐπεσεν ὑπὲρ πατρίδος, ἀφαιρέσας τὸν στέφανον καὶ ἐρωτήσας, ποῖος ἐκ τῶν δύο, δταν ἐμάθε ποῖος ἦτο ὁ πικρὸν, ἀμέσως πάλιν ἔθηκε τὸν στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ⁵⁹.

Πολλοὶ δὲ καὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες παρεδόθησαν εἰς σφαγὴν, τιμῶντες θεότητος Αἱ δὲ γυναικες τῶν Λακωνίων καὶ προτρέπουσι τοὺς υἱούς, ἢ καὶ διασωσούσι τὴν ἀσπίδα ἐκ τοῦ πολέμου, ἢ νὰ μεταφερθεῖν ἐπ' αὐτῆς νεκροί⁶⁰.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους, αἰσχυρίζομαι ὅ ὅτι οἱ ἔθνη καὶ εἶνα τόσον κακτερεῖ, καὶ ἡμεῖς δὲ κάμνομεν αὐ-

59 Πλάτων να ενοή τὴν περιπτώσιν αὐτῶν ἐκφράζοντες μὲ τὸν ὅτι οἱ υἱοὶ οἱ ὅποιοι ἐπεσεν εἰς μὴν τὸν δὲ θάνατον αὐτῶν καὶ πατὴρ αὐτῶν ἀποφράξῃ καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκπαίδευτος.
60 ἢ τῶν ἡρώων.

σχημίας. Ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι τίποτε δὲν γνωρίζουν περὶ ἀναστασεως κάμνουν τὰς πράξεις ἐκεῖνων, οἱ ὅποιοι γνωρίζουν ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὅποιοι γνωρίζουν, τὰς πράξεις ἐκεῖνων, οἱ ὅποιοι ἀγνοοῦν.

Πολλοὶ καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον δὲν κάμνουν διὰ τὸν Θεόν, τοῦτο τὸ πράττουν ἐντροπόμενοι τοὺς ἀνθρώπους· ὁμοιωθὲν αἱ εὐπαρώτερα τῶν γυναικῶν δὲν ἀποσποῦσι τὰς τράχας, δει γυμνῶν τοὺς θραχίονας αὐτὰ δὲ ἐπίσης εἶναι ἀξίον μιγιστῆς κατηγορίας ὅχι, ἐπειδὴ δὲν γυμνῶν τοὺς θραχίονας, ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν πράττουν τοῦτο ἐξ εὐλογίας, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ φανοῖν ὅτι κατασχνοῦν τὸν ἑαυτῶν τῶν.

Ἐπειτα⁶¹ ἡ ἐντροπή καταδικάζει τὸ πένθος, ὁ δὲ φόβος τοῦ Θεοῦ δὲν τὸ καταδικάζει· καὶ πῶς δὲν εἶναι αὐτὰ ἀξία τῆς μεγίστης κατηγορίας, ἔπειτα ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον πράττουν αἱ πλεονεξίαι διὰ τὸν πλοῦτον αἱ πένονται νὰ τὸ πράττουν ὁ δὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Τώρα δὲ τελείως τὰ ἀντίθετα συμβαίνει καὶ ἐκεῖνοι ἐξ ἀλαζονείας δεκνύουσιν καρτερεῖν, καὶ αὐτοὶ ἐκ μικροψυχίας κάμνουν ἀσχημίας.

Τὸ χειρότερον ὑπάρχει, ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀνωμολίας. Ὅλα τὰ πράττομεν διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἵνα τὰ ἐγκόσμια. Καὶ λέγονται λόγοι, πλήρεις παραφροσύνης καὶ αἵμα πολλοῦ γελωτός.

Καὶ ὁ μὲν Κύριος λέγει «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες⁶² ἐν ὁδοῖν τοὺς πενθοῦντας διὰ τὰ ἁμαρτήματα

61 Το «επειτα» ἐν ὁρμῇ ἐκφράζεται εἰς ἑνὸς ἀποδοῦν. Ἡ γὰρ καὶ κλητὴ παρὰ ἀποδοῦναι ἅς ἀντιπροσβαλλόμεν τὰ δύο χεῖρας Χρυσοστόμου. Ἐπειτα εἶδον μὲν πένθος καὶ οἱ ὅτι τοῦ Θεοῦ φόβος αὐτῶν κρατεῖ. Ἀποδοῦναι. Ἐπὶ τὴν ἀσχημείαν οἱ μὲν δὲ πένθος ὁ δὲ αἵμα ἐκτελεῖται ταῦτα καὶ οἱ ὅτι καὶ ἐκτελεῖται τοῦτο. [Οὐκ ἐστὶν 24, 62 Ματθ 5:4]

και κανείς δε, πειθεῖ συμφωνῶν με αὐτὸ τὸ πένθος οὔτε φροντίζει δὲ τὴν ψυχὴν ἢ ὅποια ἔχει χαθῆ, συμφωνῶν δέ με τούτῳ τὸ πένθος δὲν διετάχθημεν νὰ πένθομεν καὶ πένθομεν.

Τὰ πόνι δύνανται νὰ εἴπη τις; ὅταν εἶναι κανείς ἄνθρωπος εἶναι βιβιόν νὰ μὴ δακρύσῃ. Οὔτε ἐγὼ ἐμποδίζω τούτῳ. ἀλλὰ ἐμποδίζω τὸ νὰ κοπτεται κανείς τὸ νὰ πράττῃ τοῦτε πέραν τοῦ μέτρου. Δὲν εἶμαι θηρωδὴς οὔτε σκληρὸς γνωρίζω ὅτι ἡ φύσις κόμπηται καὶ ζητεῖ τὴν σχέσιν καὶ τὴν συναναισθησὶν τὴν καθημερινήν. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ λυπῆται κανείς. Τούτο καὶ ο Χριστὸς το ἔδειξε. Ἠλιαδὴ ἐδακρύσεν ἐπὶ τοῦ Λαζάρου τούτου καὶ σὺ νὰ πράξεις νὰ δακρύῃς ἀλλὰ ἡσυχῶς καὶ εὐπρεπῶς καὶ με φόβον Θεοῦ. "Αἱ δακρύσεις κατ' αὐτοὺς τὸν τρόπον, τὸ πράττειν ὅχι ὡς μὴ πιστευόντων εἰς τὴν Ἀνάστασιν ἀλλὰ ὡς μὴ ἀνεχόμενος τὸν χέρισμόν.

Εἰ δὲ καὶ διὰ τοὺς ἀποδημόντας καὶ δὲ τὰ τοὺς ἀνγνωροῦντας δακρυῶμεν, ἀλλὰ δὲν πράττομεν τοῦτο, ὡς ἀπελευζόμενοι τοιοῦτοτρόπως καὶ οὐ νὰ δακρυώσῃς προσέμψων τὸν θανόντα, ὡς νὰ προσεμψῇς εἰς αὐτὸν ποδημόντα.

Αὐτὰ δὲν τὰ λέγω, ὀρίζω σκετὸν νόμον, ἀλλὰ προσορμίζω τὸ ζήτημα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν. Δὲν εἶναι ἕκαστος ὁ ὅποιος ἀπέθανεν ἦτο ἁμαρτωλὸς καὶ εἰς πολλὰ ζητήματα εἶχεν ἔλθει εἰς ἀντιθέσιν μετ' τὸν Θεόν. Πρέπει νὰ δακρυώσῃ κανείς, μάλλον δὲ οὔτε νὰ δακρυώσῃ μόνον (διότι δὲν πῦρρε αὐτὸ οὐδε καὶ ὠφέλει εἰς ἐκείνους), ἀλλὰ νὰ πράττῃ κανείς αὐτὰ τὰ ὅποια δυνάμει νὰ δημουργήσῃ εἰς αὐτόν μιν ἀκαούφον, δηλαδή ἐλεημοσύνας καὶ προσφοράς (πρέπει δὲ καὶ δι' αὐτὸ νὰ χαίρῃ κανείς, ὅτι διεκόπη δὲ τὸν δρόμον τῆς κακίας) εἰς δὲ ὁ ἀποθανὼν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ ἀγαλλώμεθα ἐπὶ πλεον, ὅτι ἐκείνους ἐκ-

εἰς τὴν ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἔχει ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς ἀβυσσότητος τοῦ μελλόντος εἰ μὲν εἶναι νέος, ὅστις ταχέως ἀπηλλαγθῇ τῶν κακῶν τοῦ παρόντος κόσμου, ἢ δὲ καὶ γέροντος διότι ἐκείνῳ τὸ ὅποσον θεωρεῖται ὅτι καὶ πῦρ τὸ τοῦτο ἀφ' οὗ ἔλαθε κατὰ κόρον ἀπῆλθε.

Σὺ δὲ παρὰ πολλὰς τὰς σκεψεις αὐτὰς, προτρέπεις καὶ θεραπεύεις τὸν καὶ ἐκπομπῶνται μετ' ἐν δὲ ἂν δὲ τὴν τὸν ἀπελθόντα εἴθελαι πρᾶγμα τοιοῦτον ἀποκτενεῖται μετὰ τὴν ἀπρέπειαν, ὅσοι ἢ τὴν διὰ τοὺς ἀπύθμενους δὲ εἶναι θρήνοι καὶ οἰμωγαί, ἀλλὰ ὑμεῖς καὶ ἀλλοθίαι καὶ βίαις ἀρσενίς, ὅστις ἐκεῖνος μὲν δὲ ἀπελθὼν θὰ ἀπελθῇ μετὰ ἀγγέλων καὶ ἂν ἀκομῇ καὶ εἰς δὲ παρεμβῇ πλοῦτον τοῦ λειψάνου ὁ δὲ δὲ φθιμμένος καὶ εἰς βίαν ἢ πόλιν πρυμνεμένη αὐτὸν τισι, δὲ θὰ ὠφεληθῇ.

Θελεῖς νὰ τμήῃς τὸν ἀπελθόντα, καὶ ἄλλῳ τρωπῇ νὰ τοῦτ' ἡγοῖς μετὰ καὶ καμῆς ἐλεημοσύνας καὶ ἐργασίας ἀντιευργίας. Ποῖον τὸ ὄφελος ἐκ τῶν πολλῶν οὐκ ἐμῶν. Εἰς δὲ ἡκούσα καὶ ἄλλο δυσάρεστον, ὅτι οἰκιστὴ πολλὰ καὶ ἐμαστάς, προσελκύουσιν εἰς τὴν θρήνω, προσπαυῶσαι καὶ δημουργήσας δὲ τῆς θερμότητος τῶν κατετῶν φήμιν δὲ τὸν ἐκκινῶν τὸν αἰσθητικὴν ἀγάπης. Ὅποια δὲ ἀποδοκίμῃ ἐπὶ νήσιος! Ὅποια σαταὶ καὶ ἐφεύρεσις, μέχρι πότε θὰ ἡμεῖς γῆ καὶ τρυφὰ μὲν πᾶσι θὰ ἡμεῖς εἶναι καὶ σαρκες. Ἀς στρεψώμεν τὸ βλέμμα πρὸς τοὺς οὐρανούς, αἱ λαθώμεν ἰδεῖν τῶν πνευμάτων κῶν. Πῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιτμήσωμεν τοὺς ἔθνη, πῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ παρηγορησάμεν αὐτούς, ὅταν πράττωμεν τοιαῦτα, πῶς θὰ ἀνομιλήσωμεν μετ' αὐτοὺς περὶ ἀναστάσεως, πῶς περὶ τῆς ἀλλης χροστίας, καὶ διδασκαλίας, πῶς οἱ ἱερεῖς θὰ ζήσωμεν ἐν φόβῳ.

Δὲν γινώσκεις ὅτι καὶ τῆς ἀπτης προερχέτο θάνατος, ὅτι ἐνὸς σκοτεινῇ διαρκετικῇ ἰκνύσθητι, ὅτι

φυγῆς, ὅχ μόνον δὲν ἀφίρει νὰ ἴδωμεν τίποτε ἀπὸ τὰ πρέποντα, ἀλλὰ προκαλεῖ καὶ μεγάλην θλάθην⁶².

Κατ' ἐκείνον μὲν τὸν τρόπον⁶³ λοιπὸν καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀντιτιθέμεθα, καὶ οὔτε τοὺς ἑαυτοὺς μας, οὔτε τὸν ἀπελθόντα ὠφελοῦμεν, κατὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον⁶⁴ καὶ εἰς τὸν Θεὸν γινόμεθα ἀρεστοί, καὶ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων ἀποκτῶμεν καλὴν φήμην⁶⁵ διότι ἐάν δὲν καταπέσωμεν καὶ οἱ ἴδιοι ταχέως ἀφαιρεῖ καὶ τὰ ὑπολειμματα τῆς θλιψεως, ἐάν δὲ ἀγανακτῶμεν, μᾶς ἀφήνε εἰς τὴν διάθεσιν τῆς λύτης.

Ἐάν εὐχαριστῶμεν τὸν Θεόν δὲν θα θλιδωμεθα.

Καὶ πῶς δύνονται νὰ μὴ λυπηῖται, θα εἴπω τις, ὅταν ἀπαλεσθῇ υἱοὶ ἢ θυγατέρα ἢ γυναῖκα δὲν λέγω νὰ μὴ λυπωμεθα ἀλλὰ νὰ μὴ πράττωμεν μὲ ὑπερβολὴν τοῦτο⁶⁶, ὅτι ἐάν σκεφθῶμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀφήρεσε τὸν ἀπελθόντα, ὅτι εἴχαμεν θνητὸν ἄνδρα καὶ υἱόν, ταχέως θὰ παρηγορηθῶμεν ὅτι τὸ νὰ ἀγανακτῇ κανεὶς εἶναι χαρακτηρστικὸν ἐκενων οἱ ὅποιοι ζητοῦν κάτι ἀνώτερον τῆς φύσεως⁶⁶.

Ἄνθρωπος ἐγεννήθη καὶ θνητός, διατ' λοιπὸν ποιεῖς ἐπεὶ δὴ συνέθι αὐτὸ που ὑποκεταὶ εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, Μήπως ποιεῖς, ἐπειδὴ τρέφεσαι, τρώγων μὴ ζητεῖς νὰ ζῇς ἀνευ τούτου τοῦ τρόπου. Τὸ αὐτὸ νὰ πρᾶττης καὶ ἐπὶ τοῦ θανάτου, καὶ νὰ μὴ ζητῇς κατ' ἀρχὴν ἀθανασίαν, ἐφ' ὅσον ἐγεννήθης θνητός^{66α}. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦτο ὠμίσθη.

62α Πρὸς τὸ τοῦ Μενονδρίου «Λυοὶ νὰ ἀνθρώποισι τίττοιαι νοσούν».

63 Δηλαδή τὸ υπερβέτως ἐργάζεσθαι.

64 Δηλαδή τὸν υποδεχόμενον ὑπὸ τοῦ ἱερέως.

65 Πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων «Μηδὲν ὄναι» καὶ «Εἰς μιστὸν ἀριστον».

66 Ο Μενόνδριος λέγει «Ζῶμεν ἀλογιστῶς πρὸςδοκούντες μὴ θέναι».

66α Ἀνθού Εὐεργιστος.

Νὰ μὴ λυπησῇ λοιπὸν, οὔτε νὰ κατακόπτεται, ἀλλὰ νὰ ὑπομένῃ⁶⁷ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἰς δόλους ἔχουν ὀρισθῇ, νὰ λυπησῇ δὲ διὰ τὰ ἁμαρτήματα⁶⁸· διότι τοῦτο εἶναι ὠραῖον πένθος, τοῦτο εἶναι οὐπουδαιατῆ φιλοσοφία.

Λοιπὸν κατὰ τοῦτο τὸ πένθος νὰ πενθῶμεν συνεχῶς, διὰ νὰ ἐπιτυχῶμεν τὴν ἐκεῖ χαρὰν διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκε ἡ δοξὰ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ο Μ . Λ . Α ΕΓ' (63)

(Ἰωάν. 2, 3) 40)

«Ὅστις δὲ ἐκλυθεὶ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν γῆμα, ἀλλ' ἔν τῇ τοπῇ, ἀπὸ ἀπηνεργου αὐτοῦ ἡ Μάρθα (ὅτι δὲ Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες ἐστὶν αὐτῆς κατὰ

α. Μέγα ἀγαθὸν εἶναι ἡ φιλοσοφία (Ἐννοῶ δὲ τὴν φιλοσοφίαν τὴν δικήν μας) διότι τὰ φιλοσοφήματα τῶν ἑθνικῶν λόγοι καὶ μῦθοι μόνον εἶναι καὶ οὔτε αὐτοὶ οἱ μῦθοι ἔχουσιν οὔτε τὸ φιλοσοφικόν διότι, ὅλα τὰ ἐκ μέρους ἐκείνων γίνονται διὰ δόξαν.)

Μέγα ἀγαθὸν ἀγαθὸν εἶναι ἡ φιλοσοφία², καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπὸ τῆς ἐδῶ ζωῆς τὰς δίδει εἰς ἡμᾶς διότι καὶ

67 «Ἰντεργε τὴ κοινή πρὸς νομοθετηθέντα» Πρὸς τὸ τοῦ Ἰσοκράτους «στέρως μὲν τὰ παρόντα.» (Πρὸς Δημόν 28) — Ἐν σχέσει πρὸς τὸ περιεχόμενον πρὸς τὸ τοῦ Μενονδρίου «Εὐεργιστοῦ λύπην καὶ θλάθην ἐργαζόμενος» — «Ἰντεργε φέρων χρή τὰς συμφορὰς τῶν συνενή».

1 Ἰωάν. 11 30 31

2 Ἡ λέξις «φιλοσοφία» εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου σημαίνει κατὰ τὸ παλαιὸν τὴν «σοφιστικὴν» — ὡς καὶ παρ' ἡμῶν ἡ λέξις «σοφιστικὴς».

ραλειφθεν λοιπόν εκεί²¹, τὸ ἀνεπιλήρωσεν ἐβώ διὰ τοῦ πένθους ὅτι, περὶ τοῦ θανάτου ἀμύλων λέγει· ἔΐξουσιν ἔχω θεῖνα τὴν ψυχὴν μου²², καὶ ἐκεῖ δὲν χρησιμοποιεῖ οὐδεμίαν ταπεινὴν ἔκφρασιν.

Δὲν τοῦτο δὲ καὶ εἰς τὸ Σταυρικὸν πάθος πολὺ ἀποδίδουν εἰς Αὐτὸν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, θέλοντες νὰ ἀποδείξουν ἐκ τούτου, διὰ τῆς θείας Οἰκονομίας (ἐν σχέσει μετὰ τὴν ἐνσάρκωσιν) ἀποτελοῦν ἀλήθειαν.

Καὶ ὁ μὲν Λουκάς ἀποδεικνύει τοῦτο ἐκ τῆς ἀγωγῆς καὶ τοῦ θορυβοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἰδρώτος²³ ὁ δὲ Ἰωάννης ἐκ τοῦ πένθους. Διότι ἔστιν δὲν ἦτο τῆς φύσεως τῆς ἰδκῆς μας (ὁπλοῦς τῆς ἀνθρωπίνης), δὲν θὰ ἐκωλυετο ὑπὸ τοῦ πένθους καὶ μίαν καὶ δύο φορές.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς τι κάμνει. Διὰ μὲν τὰς κατηγορίας οὐδεμίαν δικαιολογίαν προσβάλλει εἰς αὐτούς, (ὅτι ποία ἀνάγκη ὑπῆρχε νὰ ἀποστομώσῃ αὐτοὺς διὰ λόγων, ἐνῶ ἐπρόκειτο ἀμέσως διὰ τῶν ἔργων νὰ πάθουν τοῦτο, πράγμα τὸ ὁποῖον ἦτο ὀλιγωτερον ὀχληρὸν καὶ ἀρκετὸν νὰ κατασχῇ περισσότερο αὐτούς.)

Φησὶ δὲ Ἄρατε τὸν ἄβον· Ἀλλὰ διὰτι ἄρα γε δὲν ἐκάλεσε καὶ δὲν παρουσίασεν αὐτὸν (τὸν Λάζαρον) χωρὶς νὰ παρευρίσκηται, μᾶλλον δὲ²⁴ διὰτι δὲν ἔκαμε νὰ ἀναστηθῇ ἐνῶ ὁ λίθος εὐρίσκετο ἐπὶ τοῦ τάφου (καθ' ὅσον μάλιστα ἔκεινος, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ κινήσῃ σῶμα νεκρὸν διὰ τῆς φωνῆς, καὶ νὰ τὸ παρουσιάσῃ πάλιν μετὰ ψυχῆς, πολὺ περισσότερον θὰ ἠδύνατο νὰ κινήσῃ λίθον διὰ τῆς αὐτῆς φωνῆς) ἔκεινος, ὁ

²² Δηλαδή τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἦτο ἐξουσιοδοτηθὶ διὰ τὴν λόγον τοῦ ἑαυτοῦ οἰκτιρᾶν καὶ ἀποδεκτὸν καὶ στοιχεῖον τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως (ὅπου καταμελήματα ἢ ἀρεταὶ τῶν Μονοθελητῶν).

²³ Ἰωάν. 10: 18.

²⁴ Λουκ. 22: 43-44.

²⁵ Ἄλλωθεν δὲ· Σχῆμα ἐπανορθώσεως. Παρὰ τὸ τοῦ ἀποστόλου μᾶλλον ὁ ὁπώντος ἐνδεὶς τοῖς πόροις (Α' Οὐκὼ 19).

ὁποῖος προητοίμασε νὰ θαυμάζῃ ἕκαστος ὁ ὁποῖος εἶχε δεθῇ μετὰ τὴν αἰσ καὶ εἰς αὐτὰς εἶχε περιπλάκη²⁵ πολὺ περισσότερον θὰ ἐκτε λιβθ. Τ λέγει· Καὶ ἀπὸ τοῦ θο ἐπράττε τοῦτο).

Διὰτι ἄρα γε λοιπὸν δὲν ἐπ' τέλει, τοῦτε ἀπὸν. Διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς μάρτυρας τοῦ θαύματος, διὰ νὰ μὴ λέγουν τοῦτο τὸ ὁποῖον ἔλεγον ἐ. σχεσε μετὰ τὸν τὸ φλόν, ὅτι ἐβλάθη. Οὗτος ἐστὶν ὁμοῦ ἔκτα ὁδός· διότι αἱ χεῖρες καὶ τὸ δὲν ἦλθοι, εἰς τὸ μνημῖον ἐμφορτωμένη. ἢ τοῦ ὁμοῦ ὅστε, ἔστιν δὲν ἦν ἔχοντο εἰς τὸ μνημῖον καὶ φέρεται νὰ θὰ ἐνθῶν, ὅτι, εἰναι ἢ ὅτι θέλει οὐκ ὅλ. καὶ ἀνθρώπων εἰς ἄλλους. Ἰωάν. δὲ τὸ νὰ ἔλθοι εἰς τὸν τάφον, καὶ τὸ νὰ σηκώσῃ τοὺς λίθους, καὶ τὸ νὰ ἔλθῃ ἐν τῇ νύκτι νὰ λυσοῖ εἰς τὸν ἐκ τῶν δεισμών, καὶ τὸ νὰ δώῃ μισοῦ ἐκ τῶν σπειρῶν, ὅτι φῶς τοῦ ἐλπίου, ἐξ ἡ γὰρ τοῦ ἐκ τοῦ τάφου, ὅτι αὐτὸς εἶναι, καὶ τὸ νὰ μὴ ἀποχρησθῇ, ὅτι ἀδελφοί τοι καὶ τὸ νὰ εἴτῃ ἡ μία.

Ἦδη καὶ ἐπαρτήσεως γὰρ ἐστὶ, ὅλα πλεονεκτήματα ἢ καὶ ἀρκέστα νὰ ἀποστομώσῃ τοὺς ἀδικούς· ἐφ' ὅσον εἶπε ὅτι μὴ μὴ καὶ τὰ θαύματα. Διὰ τοῦτο διδοῖν τοῖς αἰσ τοῖς ἀσκησῶν τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ τάφου, θελοῦν νὰ ἀποδείξῃ διὰ ἀντιθέσιν αὐτὸν διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰ πρὸς τὴν αὐτὸν, ὅστε ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τῆς ἑρμηνείας· ἔρχου καὶ ἴδε²⁶, καὶ ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τῆς ἑρμηνείας· Αὐτοὶ νὰ μὴ ἔχουν νὰ λέγουν ὅτι ἄλλοι ἢ γὰρ μὴ ὅστε καὶ ἡ φωνή, καὶ αἱ χεῖρες νὰ μαρτυροῦν ἡ δὲ φωνὴ ἐφ' ὅσον ἔλεγεν· ἔρχου καὶ ἴδε, αἱ δὲ χεῖρες, ἐφ' ὅσον ἐπὶ τῇ τῶν λίθους καὶ ἔλθου τὰ

²⁶ Ἰωάν. 1: 13-14.

²⁷ Ἰωάν. 2: 8-9.

²⁸ Ἰωάν. 1: 14.

²⁹ Ἰωάν. 1: 30.

³⁰ Ἰωάν. 1: 34.

³¹ Ἰωάν. 1: 35.

σπάργαναι) καὶ ἡ ὄρασις, καὶ ἡ ἀκοή (ἡ ἀκοή, ἐφ' ἧσαν ἤκουσε τὴν φωνήν ἡ ὄρασις, ἐφ' ἧσαν τὸν εἶδε νὰ ἐξέρχεται τοῦ τάφου), καὶ ἡ θάφσις δὲ ἐφ' ἧσαν αὐτὸν λαμβάνετο τὴν δυσωδίαν διότι λέγει· «Ἦδη ὁλεῖ τὰ τάρταρος γὰρ ἐστίν»³⁰

Ἄρα ἐλλόγως ἔλεγον ὅτι τίποτε δὲ ἡννόε τὸ γυναικὸν ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια εἶπεν ὁ Χριστός, ὅτι δηλαδὴ «κὰν ἀποθάνῃ ζήσεται»³¹. Παρατήρει, λοιπὸν ἐδῶ τί λέγει, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι τοῦ λοιποῦ τὸ πραγμα εἶναι ἀδόκιμου, λόγῳ τῆς παρελευσεως τοῦ χρόνου· καὶ διότι ἦτο παράξενον, τὸ νὰ ἀναστήσῃ νεκρὸν τεσσαρῶν ἡμερῶν, ὁ ὁποῖος ἤδη εἶχε φθαρή.

Καὶ εἰς μὲν τοὺς μαθητάς εἶπεν· ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.³² ὁμιλῶν περὶ ἑαυτοῦ, εἰς δὲ τὴν γυναῖκα εἶπεν· Ὅψε, τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, λέγων περὶ τοῦ Πατρὸς. Βλέπεις ὅτι ἡ ἀδυναμία τῶν ἀκροατῶν εἶναι ἡ αἰτία διαφορᾶς τῶν λόγων, ὕπνου μίλλει δὲ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶπε πρὸς αὐτήν, σχεδὸν ἐπιπλήττων αὐτήν, ὡς λησμονοῦσαι. Ἢ καὶ εἶπε δὲν ἥθελε κατ' ἀρχὴν νὰ θορυβήσῃ τοὺς παρευρισκομένους, λέγει μὲ ἡ ρεμία· Οὐκ εἶπὸν σὺ ὅτι ἐάν πιστεύσῃς, ὅψι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.³³

γ· Ἄρα μέγα ἀγαθὸν εἶναι ἡ πίστις, μέγα, καὶ αἴτιον πολλῶν ἀγαθῶν ὥστε οἱ ἄνθρωποι νὰ δύνανται νὰ ἐπιτελοῦν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ὀνόματι Ἐκείνου· ἐάν γὰρ πιστεύσῃς, λέγει· ἐρεῖτε τῷ ὄρει τοῦ Μωτάθθι, καὶ μετασθίρεται.³⁴ καὶ πάλιν· Ὅ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, ποιήσει, καὶ

30 ἰωάν 1 38

31 ἰωάν 1 25

32 ἰωάν 1 4

33 ἰωάν 1 40

34 Ματθ 23 20 καὶ 2 21

μὲν οὖν τούτων ποιήσει.³⁵ Ποῖα εἶναι, μέζονα, ἐκεῖνα, τὰ ὅποια οἱ μαθηταὶ φαίνονται νὰ ἐπιτελοῦν μετὰ ταῦτα ὅτι καὶ ἡ σκιά τοῦ Πέτρου ἤγειρε νεκρόν.³⁶

Οὕτως ἐκηρύττετο περισσότερον ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲν ἦτο θεθαίως τόσων θαυμάτων νὰ θαυματούργῃ Αὐτός, εὐρισκόμενος ἐν ζωῇ, ὅσον, ὅταν ἀπέθανεν Ἐκεῖνος, ἄλλοι ἐν τῷ ὀνόματι. Αὐτοῦ νὰ θυνηθοῦν νὰ ἐπιτελέσουν μεγαλύτερα θαύματα τοῦτο θεθαίως ἀπετέλει ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν τῆς Ἀναστάσεως, οὔτε καὶ ἂν εἰς ὅλους παρουσιάζετο, θα ἐπιστεύετο τόσον ὅς ἐκεῖνοι μὲν θὰ ἠδύναντο νὰ εἰπουν ὅτι ἦτο φαντάσμα, ἐκεῖνος δὲ, ὁ ὁποῖος ἔβλεπε μόνον διὰ τοῦ ὀνόματός Του νὰ γίνονται πολὺ μεγαλύτερα θαύματα, ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ ἐγίνοντο, ὅτε ὁ Ἰδὼς συναναστρέφετο μὲ τοὺς ἀνθρώπους, δὲν θὰ ἠπίστευε, ἐάν δὲν ἦτο λίαν ἀναίσθητος.

Μέγα ἀγαθὸν λοιπὸν ἡ πίστις, ὅταν προέρχεται ἐκ θερμοῦ φρονήματος, ἐξ ἀγάπης πολλῆς, καὶ φλογερᾶς ψυχῆς. Αὕτη ἀναδεικνύει ἡμᾶς φιλοσόφους, αὕτη ἀποκρυπτει τὴν ἀνθρωπίνην εὐτέλειαν, καί, ἀφοῦ ἐγκαταλείπει τὰ γήινα φρονήματα, φιλοσοφεῖ περὶ τῶν οὐρανίων πραγμάτων, μᾶλλον δὲ, ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ εὕρῃ ἡ ἀνθρωπίνη σοφία, τοῦτο αὕτη ἐξ ὑπεροχῆς καταλαμβάνει καὶ ἐπιπυγάζει.

Ἄς ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν αὐτήν, καὶ ἂς μὴ ἀφήνωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας νὰ τοὺς παρασύρουν λογισμοὶ διατὶ θεθεῖαι οἱ Ἐθνικοὶ, εἰπέ μου, δὲν ἠδυνήθησαν τίποτε νὰ εὕρουν, δὲν ἐγνώρισαν ὅλην τὴν ἔξωθεν³⁷ προερχομένην σοφίαν, ἐκ ποῦ αἰτίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑπερισχύουν τῶν ὀλιγῶν³⁸ καὶ τῶν σκη-

35 ἰωάν 14 12

36 Πράξ 5, 15

37 «Ἐξωθεν» ἢ «ὑπερθεον» σοφία ἀποκαλεῖται ἡ μὴ Χριστιανικὴ

38 Ὡς οὐ Ἀπόστολοι

νοποιούν³⁹, ἡ Ἀρά γε ἐκεῖνο δὲν ἐνεπιστεύθησαν τὸ πᾶν εἰς τοὺς λογισμούς (τοὺς φιλοσοφικούς, τοὺς ἐπιστημονικούς κ.τ.ε.), οὗτοι δὲ εἰς τὴν πίστιν,

Διὰ τοῦτο καὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Πυθαγόρου καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν ὑποπεσόντων εἰς πλάνην οὗτοι⁴⁰ ὑπερσχυσαν, καὶ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἡσχολήθησαν μὲ τὴν ἀστρολογίαν καὶ τὰ μαθηματικά, καὶ τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν ἀριθμητικὴν, καὶ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀπέκτησαν οἰανδήποτε μύθοισιν, τοὺς ὑπερέθελον, καὶ τῶν ἀνώτεροι ἀπὸ αὐτοὺς κατέστησαν, ὅσοι οἱ ἀληθινοὶ καὶ πραγματικοὶ φιλόσοφοι εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐκ φύσεως μωροὺς καὶ παραπαίοντας.

Βλέπε δηλαδὴ οὗτοι εἶπον ἀθάνατον τὴν ψυχὴν, μᾶλλον δὲ δὲν εἶπον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔπεισαν τοὺς ἀνθρώπους περὶ τούτου ἐκεῖνοι δέ⁴¹ κατ' ἀρχὴν μὲν οὐτε ἐγνώριζοι τί τέλος πάντων⁴² εἶναι ἡ ψυχὴ, οἷον δὲ εὐθρόν καὶ διέκριναν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ σώματος, πάλιν τὸ αὐτὸ ἔκαθον⁴³, δεδομένου ὅτι ἄλλο, μὲν εἶπον ὅτι αὐτὴ ἀσώματος εἶναι⁴⁴, ἄλλο, δὲ ὅτι εἶναι σῶμα, καὶ ὅτι διαλύεται, μαζί μὲ τὸ σῶμα⁴⁵.

Περὶ οὐρανοῦ δὲ πάλιν οἱ μὲν ἔθνη καὶ εἶπον ὅτι εἶναι ἔμφυχος καὶ Θεός, οἱ δὲ ἄλλοις ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπινόημα, καὶ τὸ ἐδίδαξαν καὶ ἔπεισαν ὡς πρὸς τοῦτο.

Ἀλλὰ τὸ ὅτι μὲν οἱ Ἕθνη καὶ ἐχρησιμοποίησαν σω-

39 Ὡς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ οἱ συνάγαι τοῦ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλας.

40 Ἠλ. οἱ ἄλλοι καὶ οἱ ἀπηνόητοι.

41 Ἠλ. οἱ ἔθνικοι φιλόσοφοι.

42 Τί ποτε οὐδὲ ἔδειξαν ὅτι ποτὲ ἐστὶ ψυχὴ. Πρὸς τὸ τοῦ Πλάτωνος «ὅτι δὲ ποτὲ ὁ σωματικὸς τοῦ βουμῶντος ὅν ἐ οἶσθα» (Πρωτὰς Δ).

43 Ἠλ. ὑπέπεσαν εἰς πλάνην.

44 Ὡς ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων.

45 Ὡς οἱ ἱστορικοὶ φιλόσοφοι (Δημόκριτος, Λεύκιππος).

λογισμούς, δὲν εἶναι ἀπορίας ἀξίον, τὸ ὅτι δὲ οἱ θεωρούμενοι ὅτι εἶναι πιστοὶ, αὐτοὶ ν' ἀποδεικνύονται ὑλόφρονες, τοῦτο εἶναι ἀξιοθρήνητον. Διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ ὑπέπεσαν εἰς πλάνην, ὅτι ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι γνωρίζοι τὸν Θεόν, ὅσοι ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτῶν τοῦ γνωρίζει, ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι δὲν δύνανται, ὁ Θεὸς νὰ γεννᾷ ἀπαθῶς, μὴ παρασχεόμενος δι' αὐτὸν ὅτι ἔχει κατὰ ἀνώτερον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἄλλο, δὲ ὁ πέπεσαν εἰς πλάνην μὲ τὸ νὰ λέγουν ὅτι δὲν ὠφελεῖ ὡς ὁ ὁρθὸς βίος αὐτοὶ δὲ ὁρθὸς τρόπος πολιτείας ἄλλὰ δὲν εἶναι. καιρὸς τώρα αὐτὰ νὰ ἐλέγξωμεν.

ὁ Διότι ὅτι δὲν ὠφελεῖ μὲν ἡ ὁρθὴ πίστις, ἐφ' ὅσον ὁ Θεὸς ἔχει παρεκκλίνει, καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Παῦλος διδάσκουσι αὐτὸ, δεδομένου ὅτι ἐφρόντισαν περισσότερον δι' αὐτὸ τὸ μέρος τῆς διδασκαλίας· ὁ μὲν Χριστὸς, ὅταν διδάσκη «Ὁὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κυριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»⁴⁶, καὶ πάλιν «Πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κυριε, οὐ τῷ σὺ ὀνόματι, προσηυτέυσαμεν, καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνω ὅπως ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν»⁴⁷. Διότι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν προσέχουν εἰς τοὺς ἑαυτοῦς των εὐκόλως ἀκολουθοῦν κακὴν ὁδόν, καὶ ὅτι ἔχουν ὁρθὴν πίστιν), ὁ δὲ Παῦλος, ὅταν, γράφων πρὸς τοὺς Ἑβραίους, το αὐτοτρόπως λέγῃ καὶ συμβουλεύῃ «Εἰρήνην μετὰ πάντων διώκετε, καὶ τὸν ἀγαθόν, οὐ χωρὶς οὐδεὶς ὀφείλει τὸν Κύριον»⁴⁸, ὀνομάζων ἀγίασμόν τὴν σωφροσύνην, ὥστε ἕκαστος πρέπει νὰ ἀρκῆται εἰς τὴν ἰδικὴν τοῦ γυναικα καὶ νὰ μὴ συλῶπτη σχέσας μὲ ἄλλην διότι ὁ μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν ἰδικὴν τοῦ γυναικα, εἶναι, ἀδύνα-

46 Ματθ. 7, 21.

47 Ματθ. 7, 22-23.

48 Ἑβρ. 12, 14.

τον⁴⁹ νὰ σωθῇ, ἀλλὰ ἀνέγκη ὁπωσδήποτε νὰ ἀπολεσθῇ καὶ ἂν ἔχη ἐπιτελέσει. ἀπερα κατορθώματα· διότι μετὰ πορνείας εἶναι ἀδύνατον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν θάλασσαν τῶν οὐρανῶν· μάλλον δὲ τοῦτο τὸ παρόντως δὲν εἶναι πορνεῖα τοῦ λοιποῦ, ἀλλὰ μοιχεία· διότι, ὅπως ἐκείνη ἡ ὁποία ἔχει ἐκωθῇ μὲ ἄνδρα, ἂν συνάψῃ μὲ ἄλλον σχέσεως, τοῦ λοιποῦ δ' ἀπράττει μοιχείαν, οὕτως καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει, ἐνωθῇ μὲ γυναῖκα, ἂν ἔχη ἄλλην, δ' ἀπράττει μοιχείαν. Ὁ δὲ τοιοῦτος δὲν θά κληρονομήσῃ βασιλείαν, ἀλλὰ θά ρθῇ εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

Ἀκουσε ἐκεῖνα, τὰ ὅποια λέγει περὶ αὐτῶν ὁ Χριστός· ὁ σκόληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσῃ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέσθησεται.⁵⁰ διότι οὐδεμιᾶς συγχώρησεως εἶναι. Ἐξ ἑκείνου ὁ ὁποῖος, ἐνῶ ἔχει γυναῖκα καὶ τοιαυτὴν καταπράννουν, προσβάλλει αὐτὴν δ' ἄλλης διότι τοῦτο ἀποτελεῖ τοῦ λοιποῦ ἀκολασίαν.

Ἐάν δὲ σὶ πολλοὶ ἀποφεύγουν τὰς σχέσεις καὶ μετὰ τῆς ἱδικῆς τῶν γυναικός, ὅταν εἶναι καιρὸς νηστείας καὶ προσευχῆς, ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος δὲν ἀρκεῖται, οὔτε εἰς αὐτὴν, ἀλλὰ συνάπτει σχέσεις καὶ μὲ ἄλλην, πόσον πῦρ ἐπισωρεύει. αὐτὸς εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ,

Ἐάν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐξεδίωξε τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ἐξεβόλεν ἐκ τῆς οἰκίας, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνάψῃ σχέσεως μὲ ἄλλην, (διότι τοῦτο εἶναι μοιχεία), ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἡ σύζυγος τοῦ εὗρίσκεται ἐντός τῆς οἰκίας, εἰσάγει ἐπιπροσθέτως ἄλλην, πόσον μέγα κακὸν δ' ἀπράττει.

Κανεὶς λοιπὸν νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ νὰ μένῃ αὐτὴ ἡ ἀ-

⁴⁹ «ἀμνηχόν» (εἶπ.) Ἀπόστολος ἐκέρσας κατὰ μνήσιν τοῦ Σαφακλέους. Ἦρσα «ἀμνηχόν» δὲ ποντὸς ἄνθρωπος ἐκμαθεὶν ψυχὴν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην· (Ἀντὶν 175-178)

⁵⁰ Ματθ. 5, 28

σθένεια εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀποβάλῃ ριζικῶς.⁵¹ Δὲν ἂν κεῖ τὸσον τὴν γυναῖκα, ὅσον τὸν ἑαυτὸν τοῦ· διότι τὸσον φοβερόν καὶ ἀσυγχώρητον τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ὥστε, ἂν μὲν χωρισθῇ ἀπὸ εἰδωλολάτριν, παρὰ τὴν θέλησιν ἐκείνου, ἡ γυνὴ τιμωρεῖ ὁ Θεὸς αὐτήν· ἂν δὲ χωρισθῇ ἀπὸ πόρνου, δὲν τὴν τιμωρεῖ πάλιν.

Βλέπετε πόσον εἶναι κακὸν τοῦτο; διότι λέγει· «Ἐάν τις πιστὴ ἄνδρα ἔχη ἀπίστον, καὶ αὐτὸς σινοδοκῇ ὡκεν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφ' ἑτῶ αὐτόν»⁵². Προκειμένου δὲ περὶ πόρνῆς δὲν λέγει, οὕτω· ἀλλὰ τί λέγει· «Ἐάν τις ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρκατὸς λόγου πορνείας, πρὶν αὐτὴν μοιχευθῆναι»⁵³. διότι ἐάν ἡ συνουσία δημιουργῇ ἓν σῶμα, εἶναι ἐκόμενον⁵⁴ ὁ προσκαλλόμενος εἰς τὴν πόρνην. Ἐν σῶμα νὰ γίνῃ (μὲ αὐτήν). Πῶς λοιπὸν ἡ ἐνέρετος γυνὴ θά δεχθῇ αὐτόν, ἐνῶ εἶναι μέλος Χριστοῦ, ἡ πῶς θά θεσπῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τῶ μέλος τῆς πόρνῆς.

Καὶ παρκατῇρε τὴν ὑπεροχὴν τῆς μιᾶς ἑναντι τῆς ἄλλης. Ἐκείνη μὲν, ἡ ὅποια κατοικεῖ μαζὶ μὲ τὸν ἀπίστον, δὲν εἶναι ἀκάθαρτος (ὅτι λέγει· «ἡγιασται ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀπίστος ἐν τῇ γυναικί»⁵⁵), ἐπὶ δὲ τῆς πόρνῆς δὲν λέγει· τὰ αὐτά, ἀλλὰ τι, «Ἄρας οὐκ αὐτὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ, ποιήσω πόρνῆς μέλη»⁵⁶.

⁵¹ «ἀπορριζὼν ὁσπότη»· ἡ λέξις ἀπορριζὼς πρὸ ἀρχαίας ἐθ-βεται πρὸς δῆλων τελευτῶν καταστροφῆς. Π.χ. «Ὁ Θεὸς ἀπορριζοῦς ἀνέτρεψε»· Ἦρσθ' 132. «ἀμνηχόν» δ' ἱεράματα ἀπορριζὼς φύσιν ἐξαιεσθῆναι δόξαν· (Ἀκχὼλ· «Πέρος» 317-318) «ἀπορριζὼν, ὅς ἐοικεν ἐσθάρια· νέαν» (Σοφοκλ. «Ἠλέκτρα» 785)

⁵² Α' Κορινθ' 7, 13.

⁵³ Ματθ. 5, 32.

⁵⁴ «σύνανκ»· Χριστιανοὶ οὐκ ἀρκεῖται τὴν ἀδελφὴν ταύτην εἰς ἀποράσους ἐκέρσας, ὅταν θέλουν νὰ δηλώσουν πολλὰς τὰ φυσικὰ ἐπικαλούμενος· ἀς πο εἰ ἐνταῦθα καὶ ὁ Θεὸς ἱεράρχης κατὰ μνήσιν αὐτῶν («καὶ ἀνάγκη εἶναι εἰς αὐρίαν ἑστῶν, ὡς Σέκροτος· τὸν θανόν τελευτῶν»· Πλάτ. «Κρίτων» 2)

⁵⁵ Α' Κορινθ' 7, 14.

⁵⁶ Α' Κορινθ' 6, 15.

Διότι, εἰς μὲν τὴν πρώτην περιπτῶσιν ὁ ἀγασμὸς μένει, καὶ ὅταν ἐκεῖνος (ὁ ἄπιστος) κατοικεῖ μαζί, καὶ δὲν ἀποχωρεῖ, εἰς δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν ὁ ἀγασμὸς φεύγει· διότι, εἶναι κακὸν ἢ πορνεῖαι, κακόν⁵⁷, διότι προξενεῖ αἰώνιαν τιμωρίαν.

Καὶ εἰς τὴν ἐνταῦθα ζωὴν ἀπειρα κακὰ ἐπισύρει· διότι, ὁ ὑποπίπτων εἰς τὸ ἀμαρτήματα τοῦτο ἀναγκάζεται, νὰ διαγῇ θίον δυστυχὴ καὶ ἄθλιον, καὶ δὲν εὐρίσκεται εἰς καλύτεραν κατάστασιν ἀπὸ ἐκείνου, οἱ ὁποῖοι τιμωροῦνται, δεδομένου, ὅτι, εἰσέρχεται κρυφίως μετὰ φόβου καὶ τρόμου πολλοὺ εἰς τὴν ξένην οἰκίαν, καὶ ὅλους ὁμοίως ὑποπτεύεται καὶ τοὺς δούλους καὶ τοὺς ἐλευθέρους.

Διὰ τοῦτο, παραικαλῶ, φροντίσατε νὰ ἀπολλαγῇτε ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσθενείαν. Ἀλλὰ, ἐὰν δὲν πείθεσθε, νὰ μὴ πατήτε τὰ πρόθερα τῶν ἱερῶν, ὅ·τι καὶ τὰ πρόθερα τὰ ὁποῖα εἶναι προσέθελημένα ἐκ ψωριάσεως καὶ ἀσθενείας δὲν πρέπει, νὰ μένουν μετὰ τῶν ὀγιῶν, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀπομακρύνουν ἐκ τοῦ κοινοῦ, μέχρις ὅτου ἀπαλλαγοῦν ἐκ τῆς ἀσθενείας.

Διότι ἔχομεν γὰρ μέλη Χριστοῦ, νὰ μὴ κατασῶμεν λοιπὸν μέλη πόρνῃς. Ὁ ἐδῶ τόπος δὲν εἶναι, πορνείον, ἀλλὰ Ἐκκλησία. Ἄν δὲ ἔχης τὰ μέλη τῆς πόρνῃς, νὰ μὴ σταθῇς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅ·τ' νὰ μὴ προσθῇς τὸν τόπον. Διότι καὶ ἐὰν δὲν ὑπῆρχε γένεσις, καὶ ἐὰν δὲν ὑπῆρχε κώλασις, μετὰ τὴν συμφωνίαν ἐκείνην, καὶ τὰς γαμήλιους λαμπάδας, μετὰ τὴν νόμιμον κλίνην, μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τέκνων, μετὰ τὴν κοινωνίαν ταύτην, πῶς θὰ τολμήσῃς νὰ ἐκκολουθήσῃς ἄλλῃ, πῶς δὲν ἐντρέπεσαι, οὔτε ἐρυθριᾷς, δὲν γινώσκεις ὅτι ἐκεῖνο, οἱ ὁποῖοι

57 «Δεινὸν γὰρ ἡ πορνεία δεινὸν» = Παρατήρησον ἐνταῦθα τὸ σῆμα ἀναδηλώσεως ὅ·τ' εἰς ἀδελφούς δεινὸν δι' αὐτὸ ὁ ἱερός Χρυσόστομος προσθέτει νὰ τῶνται τὴν δεινότητά τοῦ ἀμαρτήματος, τοῦτου.

μετὰ τὸν θάνατον τῆς ἱδικῆς τοῦ συζυγοῦ εἰσάγουν ἄλλην, κατηγοροῦνται, ὑπὸ πολλῶν, ὅ·τι καὶ τὸ πρῶγμα ἢ ἐν συνεπάγεται τιμωρίαν, Σὺ δὲ, καὶ ἐνῶ ἀκόμη ζῇ ἡ συζυγὸς σου, εἰσάγεις ἐπὶ πλεον ἄλλην, καὶ αὐτὰ πόσις ἀκαλασίας δὲν εἶναι χαρρακτηριστικά; Μάθε τί ἔχει λεχθῇ περ. τῶν τοιούτων, «Ὁ σκώληξ», λέγει, «αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται»⁵⁸. Νὰ φρίξῃς πρὸ τῆς ἀπειλῆς, νὰ φοβηθῇς τὴν τιμωρίαν. Δὲν εἶναι, ἐδῶ τόση ἡ ἡδονή, ὅση εἶναι ἐκεῖ ἡ τιμωρία.

Ἀλλὰ εἴθε νὰ μὴ συμβῇ νὰ καταστῇ κανεὶς ὁπερ. θυνοῦς διὰ πράξιν· ἀπιστοῦσαν τὴν τιμωρίαν ἐκείνην, ἀλλὰ νὰ συμβῇ ὥστε ἀσκοῦντες ἐδῶ τὴν ἀγασμένην νὰ ἔδωκεν τὸν Χριστόν, καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ἐπιγγελλμένα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εἴθε νὰ συμβῇ ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἀπολαύσωμεν διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα ἐνέκει ἡ δόξα συγχρόνως μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Δ (64)

(Ἰωάν. ια', 41-48)

«Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη τοῖς ὁδοιπόροις αὐτοῦ, καὶ εἶπε· Πάτερ· εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἤκουσάς μου. Ἐγὼ δὲ ἤθεον ὅτι πάντες οἱ μου ἀκούσας, ἀλλὰ δὲ τὸν ἔχον τὴν περιστάσιν εἰς τὸν»¹ κλπ.

α' Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πολλοὶ αἰετῶν, τοῦτο θὰ εἴπω καὶ τώρα· ὅτι, δηλαδή ὁ Χριστὸς δὲν ἀποθέλει τὸ σὸν εἰς τὴν δέξαν Αὐτοῦ, ὅσον εἰς τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδίαν.

58. Μάρκ. 9, 44
1. ἰωάν. 11' 41-42

κὴν μας, οὐτε πῶς θὰ εἴπῃ κάποιον σπουδαῖον λόγον, ἀλλὰ πῶς θὰ εἴπῃ λόγοι διδασκόμενοι ἰὰ μᾶς προσελκύσῃ.

Διὰ τοῦτο τὰ μὲν ὕψηλά καὶ μεγάλα εἶναι. ὀλίγα καὶ αὐτὰ τὰ λέγει. συγκεκολλημένα, τὰ δὲ ταπεινά καὶ ἐντελῆ, ἀφθονοῦν πολὺ εἰς τοὺς λόγους Του. Διότι, ἐπεὶ διὴ μὲ αὐτὰ περισσότεροι παρκεκινούντο, αὐτὰ καὶ χρησιμοποεῖ, καὶ οὐτε χρησιμοποεῖ ἀποκλειστικῶς αὐτὰ, ὥστε ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι κατόπιν θὰ ἐπίστευον νὰ μὴ βλαβερὸν οὐτε τὰ παρασιωπῇ ὥστε ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι τότε εἶχον πιστεῦσαι, νὰ μὴ σκανδαλισθοῦν διὰ ἐκεῖνο. μὲν, οἱ ὅποιοι ἐξῆλθον ἐκ τῆς ταπεινῆς νοστορίας, καὶ ἐξ ἐνὸς ὕψηλου δόγματος θὰ διηθούλ νὰ κατανοήσουν τὸ πᾶν ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὅποιοι πάντοτε εἶχον ταπεινὴν νοστορίαν, ἐάν δὲν ἦκουον πολλάκις αὐτὰ, οὐδὲως θὰ προσήρχοντο.

Βεβαίως² οὐτε μετὰ ταῦτα παραμένουν, ἀλλὰ καὶ τὸν λ. θεολογούν, καὶ τὸν καταδιώκουν, καὶ νὰ τὸν θανατώσων ἐπιχειροῦν, καὶ θάλασσοι τὸν ἀποκαλοῦν, καὶ δταν κάμῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἰσοι μὲ τὸν Θεόν, λεγουν οὕτω «Οὗτος θλασσοφιμεῖ»³ ὅταν δὲ εἴπῃ «Ἀφένονται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι»⁴ ἀκάμῃ καὶ δαιμονιζόμενον ἀποκαλοῦν Αὐτὸν ὅπως καὶ ὅταν λέγῃ ὅτι ὁ ἀκούων τοὺς λόγους Αὐτοῦ εἶναι ὑπέρτερος τοῦ θανάτου ἢ καὶ ὅταν λέγῃ: «Εγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί»⁵, ἐγκαταλείπουν Αὐτόν, καὶ σκανδαλίζονται πάλιν, δταν λέγῃ ὅτι ἔχει καταβῆ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐάν λοιπὸν δὲν ὑπέμεινον αὐτὰ, τὰ ὅποια σπανίως

2. «Ἀμέλει» Ἐκφρασις πορ ὀργαίσι, σημαίνουσα «μὴ σὲ μέλη μὴ τὸ λαμβάνῃς ὅτι ὅρα σου ὄρησε ποῦ, θεοβαίως» Πρὸς «Ἀμέλει» ἐφ' ὃ Κλέος, ἐκ τῶ τοιοῦτο» (Πλάτ. Φαῖδ. 31).

3. Μαρκ. 2, 7.

4. Ματθ. 9, 2.

5. Ιωάν. 14, 10.

6. «σκληρὴ γὰρ ἡν ἡρεσέσθον ὅν αἰσθ» Πρὸς τὸ τοῦ Σοφοκλέους «σκληρὴ ποῦ ἤσεν ὁαῖρ ὅν ἐξηύχουν ἐνῶ» (Ἀντιγ. 390).

ἐλθόντο, μετὰ δυσκολίας⁶ θὰ ἐπρόσσχον εἰς Αὐτόν, ἐάν ἀποκλῇ σὶ κῶς ὁ λόγος ἦτο ὕψηλός, καὶ διευπλάνετο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Ὅταν λοιπὸν λέγῃ «Καθὼς ἐνετελειώτο μοι ὁ Πατήρ, οὕτω λαλῶ»⁷ καὶ ὅτι «ἄν' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα»⁸ τότε πιστεύουν. Καὶ ὅτι τότε πιστεύουν, εἶναι φανερόν ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο τὸ ἐπισήμανεν ὁ Εὐαγγελιστὴς καὶ εἰπὲν ὅτι «ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν»⁹.

Ἐάν λοιπὸν ἡ μὲν χρῆσις ταπεινῶν ἐκφράσεων προσελκύεν εἰς τὴν πίστιν, ἡ δὲ χρῆσις ὕψηλῶν ἐκφράσεων, ἀπεμάκρυνε, πῶς δὲ εἶναι χαρακτηριστικὸν μεγίστης ἀνοησίας τὸ νὰ μὴ σκεπτόμεθα ὅτι ἡ ὅλη αἰτία τῆς χρήσεως τῶν ταπεινῶν ἐκφράσεων, εἶναι ὅτι ἐλέχθησαν διὰ τοὺς ἀκροατάς.

Διότι, καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν, ὅταν ἡθέλησε νὰ εἴπῃ κατὰ σπουδαῖον, ἐσιώπησε, ἀφοῦ προσέθεσε τὴν σχετ. κὴν αἰτίαν καὶ εἶπεν «Ἴνα δὲ μὴ σκανδαλισθῶμεν αὐτοὺς, ἔβαλε ὀγκιστροὺς εἰς τὴν θάλασσαν»¹⁰, πράγμα, τὸ ὅποσον ἀκριβῶς κάμνε, καὶ ἐβῶ διὰ τοῦ ἀφοῦ εἶπεν. «Εγὼ ἤδωκεν ὅτι πάντοτε μοι ἀκούε»¹¹, προσέθεσεν «ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιστώτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσι»¹². Μήπως εἶναι ἱστικοὶ μας οἱ λόγοι; μήπως εἶναι στοχασμὸς ἀνθρώπινος;

Ὅταν λοιπὸν καίεις δέν ἀνεχεται ἀπὸ τὰ γεγραμμένα νὰ πεῖθεται ὅτι σκανδαλίζοντο ἕνεκα τῶν ὕψηλῶν ἐκφράσεων ὅταν ἀκούῃ τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ αὐτὸν τὸν λόγον ὁμιλεῖ μὲ ταπεινάς ἐκφράσεις, διὰ

6	ωὴν	14	31
7	ωὴν	7	28
8	ωὴν	8	30
9	Ματθ	17	27
10	ωὴν	11	42
11	Ιωάν	1	42

νά μη σκανδαλισθόν πῶς κατόπιν θά ὑποπτευθῇ ὅτι εἶ-
ναι λόγοι ἐδιδασκῆς ἐκ τῆς φύσεως καὶ ὅχι ἐκ συγκαταθέ-
σεως. Οὕτω καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν, ὅταν φωνὴ ἦλθεν
ἀνωθεν, ἔλεγεν· «Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν, ἀλλὰ
δι' ὑμᾶς»¹², καὶ θεοβαίως εἰς μὲν τὸν ὑψηλὸν ἐπιτρέπεται
νὰ χρησιμοποῖ πολλὰς ταπεινάς ἐκφράσεις διὰ τὸν ἑαυ-
τὸν του, εἰς δὲ τὸν ταπεινὸν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ λέγῃ
μέγαν καὶ ὑψηλὸν λόγον· διότι τὸ μὲν πρῶτον γίνεται
ἐκ συγκαταθέσεως, καὶ ἔχει ὥς αἰτία τὴν ἀδυναμίαν
τῶν διδασκομένων, μᾶλλον δὲ καὶ τὴν προτροπὴν εἰς τὸ
νὰ ἀποθλέπουσιν εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ τὸ δευ-
τερόν, ὅτι ἐκτρέφονται ἐκ σαρκὸς, καὶ τὸ νὰ διδάξῃ τοὺς ἀκούον-
τας νὰ μὴ λέγουν μέγαν λόγον περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ
τὸ ὅτι ἐθεωρεῖτο ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὸ
ὅτι ἐπιστεύετο ὅτι εἶχεν ἔλθε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ
ὅτι ὑποπτεύοντο Αὐτὸν ὅτι κατέλυε τὸν νόμον, καὶ τὸ
ὅτι ἐφθόνουν Αὐτὸν οἱ ἀκούοντες, καὶ τὸ ὅτι εἶχον ἐχθρι-
κὴν διάθεσιν ἀπέναντι. Αὐτοῦ, (διότι ἔλεγεν ὅτι εἶναι
ἴσος μὲ τὸν Θεόν), τὸ νὰ λέγῃ δὲ κανεῖς, ἐνφ εἶναι τα-
πεινός, ἕνα λόγον ὑψηλὸν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, δὲν ἔ-
χει οὐδεμίαν αἰτίαν, οὔτε λογικὴν οὔτε παρόλογον, πα-
ρὰ εἶναι μόνον δυνατόν νὰ εἶναι, παραφροσύνη καὶ ἀ-
ναίδεια καὶ πόλμη ἀσυγχώρητος¹³.

Διὰ τοῖν λόγον λοιπὸν χρησιμοποιεῖ ταπεινάς ἐκ-
φράσεις, ἐνφ προέρχεται ἐκ τῆς μὴ δυναμένης νὰ λε-
χθῇ καὶ μεγάλης ἐκαίνης Οὐσίας. Καὶ διὰ τοὺς λό-
γους, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἀναφερθῇ καὶ διὰ τὴν νὰ μὴ νομισθῇ
ἀγέννητος, διότι καὶ ὁ Παῦλος φαίνεται ὅτι τοιοῦτον τι
ἐφοβήθη διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν· «Χωρὶς τοῦ ὑποτάξαν-

¹² ἰωάν. 12. 30.

¹³ Διὰ ἐκεῖνο μὲν γὰρ τὸ δὲ τῆς «τῆς» πρὸς τὸ τοῦ Ἰσοκρά-
τους «ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημείον τοῦτο δὲ
τῆς τῶν τῶν καλοκαταθέσιν ἐκμήρεον» (πρὸς Διμόν. 13).

τος αὐτῷ τὰ πάντα»¹⁴, διότι θά ἦτο ἀσέβεια καὶ νὰ
διανοηθῇ κανεῖς τοῦτο.

Ἐάν θεοβαίως εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἦτο
κατώτερος τοῦ Πατρὸς καὶ ἐξ ἄλλης οὐσίας, ἐθεωρεῖ-
το ἴσος, δὲν θά ἔκαμνε τὰ πάντα, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῇ
ἴσος, τῶρα δὲ ὁ ἴσος πρῶτον τὸ ἀντίθετον λέγων
«Εἰ μὴ πῶς τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με, μὴ πιστεύετε
μοι»¹⁵, καὶ τὸ νὰ λέγῃ δὲ ὅτι «ἐγὼ εἰ τῷ Πατρί, καὶ ὁ
Πατήρ ἐν ἑμοί»¹⁶, ὑποδηλώνει εἰς ἡμᾶς τὴν ἰσότητα Αὐ-
τοῦ πρὸς τὸν Πατέρα.

Ἐπρεπε δὲ μὲ πολλὴν σφοδρότητα νὰ καταρρίψῃ
αὐτὴν τὴν γνώμην, ἐάν θεοβαίως ἦτο κατώτερος, καὶ ἐν
οὐδὲ μὲν περιπτώσει νὰ εἴπῃ ὅτι «ἐγὼ ἐν τῷ Πατρί, καὶ
ὁ Πατήρ ἐν ἑμοί»¹⁷, ἢ ὅτι «ἐν ἑσμέν»¹⁸ ἢ ὅτι «ὡρακὼς
ἡμεῖς ὡρακὼς τὸν Πατέρα»¹⁹, διότι καὶ ὅταν ἐγίνετο λό-
γος ὅτι Αὐτοῦ περὶ δυνάμεως, ἔλεγεν· «Εγὼ καὶ ὁ Πα-
τήρ ἐν ἑσμέν»²⁰, καὶ ὅταν ἐγίνετο λόγος περὶ ἐξουσίας,
πάλιν ἔλεγεν· «Ὡςπερ γὰρ ὁ Πατήρ ἐγείρει τοὺς νε-
κροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ Υἱός, οὗς θέλει ζωο-
ποιεῖ»²¹, πράγμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτε-
λῇ ἐάν προήρχετο ἐξ ἄλλης οὐσίας. Καὶ ἂν δὲ ἀκό-
μη ἦτο δυνατόν τοῦτο, δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ εἴπῃ, διὰ τὴν
ὑποπτευσθὸν ὅτι εἶναι μιά καὶ ἡ αὐτὴ Οὐσία· διότι
ἐάν δὲ νὰ μὴ ὑποπτευσθὸν ὅτι εἶναι ἀνίθετος πρὸς
τὸν Θεόν, λέγει πολλάκις καὶ τὰ μὴ ἀρμόζοντα εἰς
Αὐτόν²², πολὺ περισσότερον ἔπρεπε τότε

¹³ Δ. Κορινθ. 15. 27.

¹⁴ ἰωάν. 10. 37.

¹⁵ ἰωάν. 14. 10.

¹⁶ ἰωάν. 14. 10.

¹⁷ ἰωάν. 10. 30.

¹⁸ ἰωάν. 14. 9.

¹⁹ ἰωάν. 10. 30.

²⁰ ἰωάν. 8. 21.

²¹ Διὰ τὴν ταπεινὰς φθάνοντα, χρησιμοποιοῖ διὰ τὴν ταπεινὰς ἐκ-
φράσεις.

Τώρα δὲ τὸ νὰ λέγῃ· «Ἵνα τῶς, τὸν Υἱόν, καθὼς τιμῶσι τὸν Πατέρα»²² καὶ τὸ νὰ λέγῃ· «Τὰ ἔργα, διὰ τοῦτο ἐργάζετα, καὶ ὁμοίως τοιῶς»²³, καὶ τὸ νὰ λέγῃ· «Ὁτι, αὐτὸς εἶναι Ἑξουσία καὶ Ζωὴ καὶ Φῶς τοῦ κόσμου, εἶναι λόγος Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος θεικνύει τὸν Ἑαυτὸν τοῦ ἴσου μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ἐπιθεθεὶς ὄνει τὴν γνώμην, τὴν ὅποιαν εἶχον ἐκεῖναι

Εἶδες πῶς πρὸς ἀπὸθε εἶναι μὲν τοῦ ὅτι δεῖ καταλῦναι τὸν νόμον, λέγει· τόσα καὶ ἀπολογεῖται, τὴν δὲ γνώμην περὶ τῆς ἰσότητος πρὸς τὸν Πατέρα ὅχι μόνον δὲ καταρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἐπιθεθεὶς αὐτῇ, οὕτω καὶ ὅταν εἴπῃ ὅτι «ἐλαττωμένης, ὅτι, πο εἰς σεαυτὸν Θεόν»²⁴ ἀπὸ τῆς ἰσότητος τῶν ἔργων ἐπιθεθεὶς αὐτῷ

ὁ Καὶ τί λέγω, ὁ Υἱὸς ἐπραξε τοῦτο²⁵ ἐφ' ὅσον θεθεὶς καὶ ὁ Πατήρ, ὁ ὁποῖος δὲν ἔλαθε σάρκα, τὸ ἴδιον τοῦτο πράττει· διότι, καὶ ὁ ἴδιος ἠνέχθη πολλὰ ταπεινὰ, ἐκφόρασε περὶ αὐτοῦ καὶ διατυπωθεὶς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀκοιτώντων· διότι τὸ ἐξ ἑαυτοῦ τοῦ εἶναι²⁶ καὶ τὸ εἶναι γινώσκειν κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν συντελοῦνται²⁷, καὶ τὸ εἶναι ἔργων ὅτι φοβῆται τὸν Θεόν²⁸, καὶ τὸ εἶναι ἄρα ἀκούσας²⁹, καὶ τὸ εἶναι ἄρα συνῶσι³⁰, καὶ «τίς δώσει τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ τοῦτου οὕτως εἶναι»³¹· Καὶ τὸ νὰ λέγεται· «Ὅτι ἐστὶν βμοὶς σοι ἐν Θεοῖς, Κύριε»³² καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐὰν ἐκλέξῃ κανεῖς

22 ἰωάν. 5, 23

23 ἰωάν. 5, 19

24 ἰωάν. 10, 39

25 Διὰ τὸ ὅτι καὶ ὁ θεὸς γενέσθαι

26 ἰωάν. 3, 8

27 ἰωάν. 18, 21

28 ἰωάν. 22, 12

29 ἰωάν. 3, 11

30 ἰωάν. 3, 11

31 Διὰ τὸ 5, 29

32 ἰωάν. 85, 8

ἵνα τὰ εὖρη νὰ εἶναι κατωτέρα τῆς ἀξίας τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀρχαίου δὲ ἔχει λεχθῆ· «Τίς ἀπατήσῃ μοι τὸν Ἀρχαῖον»³³. Καὶ τὸ νὰ ἀντιπαρθεύωμεν πρὸς τοὺς εὐδαίμονα θεοὺς, αὐτὰ δὲ εἶναι ἀνάξια τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ διὰ ἄλλοι τρόποι καθίστανται. Ἄξια· ὅτι, καὶ τοσοῦτον φιλάνθρωπος εἶναι, ὥστε διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν νὰ καταφρονῇ τοὺς λόγους οἱ ὅποιοι ἀρμύζουσιν εἰς τὴν ἀξίαν αὐτοῦ· διότι καὶ τὸ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος εἶναι ἀνάξιον, καὶ τὸ νὰ λάθῃ δούλου μορφὴν, καὶ νὰ λέγῃ ταπεινὸς λόγους, καὶ νὰ λάθῃ ταπεινὴν περιβολὴν· εἶναι ἀνάξιον μὲν, ἐὰν κανεὶς στρέφῃ τὴν προσοχὴν τοῦ εἰς τὴν ἀξίαν ἐκείνην³⁴, ἀξίον δὲ, ἐὰν κανεὶς σκεφθῇ τὸν ἀνέκφοστον πλοῦτον τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ.

Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη αἰτία τῆς ταπεινότητος τῶν λόγων. Πρῶτα εἶναι αὕτη, «Ὅτι, τὸν μὲν Πατέρα καὶ ἐγνώριζον καὶ ὁμολόγουν, αὐτὸν δὲ (τὸν Υἱόν) δὲν ἐγνώριζον· διὰ τοῦτο συνεχῶς καταφεύγει, εἰς ἑαυτὸν»³⁵· ἐφ' ὅσον ἔχει ὁμολογηθῆ, διότι, αὐτὸς ἀκόμη δὲν ἦτο πιστευτός. Τὸ κάμνει ὅχι, λόγῳ³⁶ τῆς ἰσότητος τοῦ εὐτελείας, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀνοήσιας τῶν ἀκούοντων καὶ τῆς ἀβουμίας αὐτῶν.

Διὰ τοῦτο καὶ προσεύχεται, καὶ λέγει· «Πάτερ, ἐχαριστῶ σοι, ὅτι, ἠκούσας μου»³⁷. Ἐὰν δὲ αὐτοῦς, τοὺς ὁποῖους θέλει, ζωοποιῇ, καὶ ὅπως ὁ Πατήρ, οὕτω καὶ ἑ.

33 Β. Παροι. 18, 19

34 Διὰ τὸν βίον

35 Πρὸς ἰωάν. 11, 41

36 «Ὅτι παρὰ τὴν οἰκίαν εὐτελείαν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀνοήσιαν τῶν ἀκούοντων καὶ τὴν ἀβουμίας· ἡ ἐκφορά τῆς ἀξίας διὰ τῆς προθέσεως παρὰ μετ' αἰσθητικῆς, ὅτι καὶ ἡ ἐκφορὰ ἐκείνη ἐκείνη ἀποστρέφεται ἀπὸ τὴν ἀνοήσιαν τοῦ ἀκούοντος, ὡς τοῦτο καταφανέται ἐκ τοῦ ἀνοήτου ἀκούοντος χωρίου.

«οὐδὲ γὰρ παρὰ τὴν αὐτοῦ πλοῦτον προσδοκῶν ἐπὶ ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν» (Διὰ τὸν Α. Φίλιπ. 1.)

37 ἰωάν. 11, 41

κεῖνος ζωοποιεῖ, διὰ ποῖον λόγον παρακαλεῖ;

Ἄλλα εἶναι ὥρα νὰ εἰσελθῶμεν εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον. Ἦσαν οὖν τὸν λίθον, οὗ ἦν ὁ τεθνηκώς κείμενος. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἤκουσάς μου. Ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτε μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σὺ με ἀπέσταλ-
λας.³⁸

Ἄς ἐρωτήσωμεν λοιπὸν τὸν μὲν αἰρετικόν. «Διὰ τῆς προσευχῆς ἐλαβε δύναμιν καὶ ἀνέστησε τὸν νεκρόν, πῶς λοιπὸν τὰ ἄλλα θαύματα τὰ ἐπέτελε, ἀνέει προσευ-
χῆς λέγων· «Σοὶ λέγω· τὸ θαιμόνιον, ἐξελθε ἀπ' αὐ-
τοῦ»,³⁹ καὶ ἐθέλω, καθαρῶσθαι;»⁴⁰ καὶ «ἄρον τὸν κράθ-
βατόν σου»,⁴¹ καὶ «ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου»,⁴² καὶ εἰς τὴν θάλασσαν· «Σιώπα, πεφίμωσο»,⁴³ τί δὲ πε-
ρισσότερον ἔχει ἀπὸ τοῦς Ἀποστόλους, δὲν θεοσάως καὶ ὁ Ἰδιος ἐπιτελεῖ τὰ θαύματα κατόπιν προσευχῆς. Μάλ-
λον δὲ οὕτε ἐκεῖνοι τὰ ἐπιτελοῦν ὅλα μὲ προσευχὴν, ἀλλὰ πολλάκις αὐτοὶ προσευχῆς ἐπικαλοῦμενοι τὸ ὄ-
νομα τοῦ Ἰησοῦ. Ἐάν δὲ τὸ ὄνομα Αὐτοῦ εἶχε τὴν δύναμιν, πῶς ὁ Ἰδιος θὰ εἶχεν ἀνάγκην προσευχῆς; Ἐάν δὲ εἶχεν ἀνάγκην προσευχῆς, δὲν θὰ εἶχε δύναμιν τὸ ὄνομα Αὐτοῦ.

Ὅταν δὲ ἐν γένει ἐνομεν τὸν ἀνθρώπον ποίας προσευχῆς εἶχεν ἀνάγκην; διότι λέγει, «ποιήσωμεν ἀν-
θρώπων»⁴⁴. Τί θὰ ἦτο δὲ ἀσθενέστερον, ἐάν εἶχεν ἀ-
νάγκην προσευχῆς;

38 Ἰωάν. 11' 41-42

39 Μάρκ. 8, 25

40 Μάρκ. 8, 41

41 Ἰωάν. 8, 8

42 Ματθ. 8, 2

43 Μάρκ. 4, 39

44 Γέν. 1, 26

Ἄς ἴδωμεν δὲ καὶ ποία ἦτο ἡ προσευχή. «Πάτερ εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἤκουσάς μου»⁴⁵. Ποίος λοιπὸν προσ-
ευχῆς ποτὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Διότι πρὶν εἶπαι κά-
τι, λέγει «εὐχαριστῶ σοι» ἀποδεικνύων ὅτι δὲν ἔχει ἀ-
νάγκην προσευχῆς.

Ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτε μου ἀκούεις.⁴⁶ Εἶπε τοῦτο, ὅχι διότι ὁ Ἰδιος δὲν ἠδύνατο, ἀλλὰ διότι ὑπῆρ-
χε μία γνώμη, μία θέλησις μετὰ τοῦ Πατρὸς. Ἄλλὰ διὰ
τὸ ἐδωκεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ καὶ προσευχῆς μορ-
φήν. Ὅχι, ἐμὲ, ἀλλὰ Αὐτὸν νὰ ἀκούσης λέγοντα. «Διὰ
τὸν περισσῶτα ὄχλον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σὺ με ἀπέ-
σταλτας». Δὲν εἶπε «διὰ νὰ πιστεύσωσιν ὅτι εἰμαι κα-
τώτερος» ὅτι ἔχω ἀνάγκην τῆς ἀνωθεν ἐνισχύσεως; ὅτι
ἀνέει προσευχῆς δὲν δύναμαι νὰ ἐπιτελέσω θαύματα,
ἀλλὰ εἶπεν «ὅτι σὺ με ἀπέστειλας». Διότι ὅλα αὐτὰ ὡς
προσευχὴ παρουσιάζονται. Ἐάν αὐτὴν τὴν δεχθῶμεν ἀπὸ
νῦν κῆς ἀπόψεως.

Δὲν εἶπεν «ἀπέσταλτας ἐμὲ τὸν ἀσθενοῦντα, τὸν
λαθόντα γνώσιν τῆς δουλειᾶς, τοῦ μὴ ἐπιτελοῦντα τι-
ποτε ἐκ' ἐαυτοῦ», ἀλλὰ, ἀφοῦ ἀφῆκεν ὅλα αὐτὰ, διὰ
νὰ μὴ νομίσῃς τίποτε ἐξ αὐτῶν, παρουσιάζει τὴν προ-
γματικὴν αἰτίαν τῆς προσευχῆς. ἵνα μὴ ἀντιθεὸν με-
νομίσωσιν ἵνα μὴ λέγωσιν οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἵνα
δείξω κατὰ γνώμην σὴν τὸ ἔργον γινόμενον, σχεδὸν
λέγω ὅτι ἐξάν ἡμῖν ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν, τὸ ἐπι-
τελούμενον δὲν θὰ ἐσημαίνετο πρόοδον.

Τὸ δὲ «ἤκουσάς μου» καὶ ἐπὶ φιλῶν λέγεται καὶ
ἐπὶ προσώπων ἰσῆς ἀξίας.

Ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτε μου ἀκούεις.⁴⁷ ὁ γὰρ
θεὸς, «διὰ νὰ γινῇ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιοι θέλω, δὲν ἔχω ἀνάγκη.

45 Ἰωάν. 11' 41

46 Ἰωάν. 11' 42

47 Ἰωάν. 11' 42

κην προσευχής, ἀλλὰ νὰ πείσω τούς ἀνθρώπους, ὅτ' Ἐγώ καί Σὺ ἔχομεν μιαν θέλησιν».

Τὶ προσεύχεσθαι λοιπόν, διὰ τούς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς ἀνηλικιωμένους;

«Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ»⁴⁸. Διατί θεόβια δὲν εἶπεν· «Ἐν τῷ δυνάμει τοῦ Πατρὸς μοι δεῦρο ἔξω», δι.α.τ. νὰ μὴ ἐλεγεν· «Ἀνάστησον αὐτόν, Πάτερ»· ἀλλὰ, ὅλα αὐτὰ ἀφοῦ εἰπὴ καὶ ἔλαθε μορφὴν προσευχομένου, δε.κ.ν.υ.ε. διὰ τῶν ἔργων τὸ κύρος τοῦ. Διότι καὶ τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς σοφίας Αὐτοῦ, διὰ μὲν τῶν λόγων νὰ δε.κ.ν.υ.ε. συγκατάθεσιν, διὰ δὲ τῶν ἔργων ἔξωσαν⁴⁹ ὅτι, ἐπεὶ δὲν ἠδύναντο οὐδεμίαν ἀλλήν κατηγορεῖν νὰ διατυπώσουν κατ' Αὐτοῦ, παρὰ μόνον ὅτι δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξηγῶν τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους διὰ τοῦτο μὲ ὑπερβολὴν δε.κ.ν.υ.ε. τοῦτο τὸ ἴδιον, δι' ἐκείνων, τὰ ὁποῖα λέγει καὶ ὅπως ἡ ἀσθένεια ἐκεῖ νῶν ἀπὴται διότι ἦτο δυνατόν καὶ κατ' ἄλλον τρόπον νὰ δε.κ.ν.υ.ε. τὴν συμφωνίαν τῶν λόγων τοῦ μετὰ τὴν ἴδιαν ἐξίσιν, ἀλλὰ ὁ ὄχλος δὲν ἠδύνατο νὰ κατανοήσῃ τόσον ὑψηλὰς ἐννοίας.

Καὶ λέγει· «Ἀδάμας, δεῦρο ἔξω»⁵⁰. Εἶναι τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐλεγεν· «Ἐρχετα, ὦρα, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσι τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται»⁵¹. Διότι, διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι ἀπὸ ἄλλων ἐλάθε τὴν ἐνεργητικότητά αὐτήν, ἐξ ἀρχῆς οὐκ ἐδίδαξε τοῦτο καὶ διὰ τῶν ἔργων τὸ ἀπέδειξε. Καὶ δὲν εἶπε· «Ἀνάστηθι», ἀλλὰ «δεῦρο ἔξω», συνονομάζων μὲ ἐκεῖνον, ποὺ εἶ

χεν ἀποθάνει, ὡς νὰ συνωμίλει μὲ ἀνθρώπον εὐρισκόμενον ἐν τῇ ζωῇ.

γ. Τὶ δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἴσον πρὸς τὴν ἐξουσίαν ταύτην; Ἐάν δὲ δὲν πράττῃ τοῦτο δι' ἰδίας δυνάμεως, τί περισσότερον θὰ ἔχη ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, οἱ ὅποιοι λέγουσι· «Τί ἡμῖν προσέχετε, ὡς ἰδίᾳ βυναίμει ἡ εὐσεβεία πεποιηκόσα τοῦ περιπατεῖν αὐτόν;»⁵² διότι, ἐάν, ἐνῶ δὲν ἐτέλει, τὸ θαῦμα δι' ἰδίας δυνάμεως, δὲν προσέθετε τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔλεγον οἱ Ἀπόστολοι διὰ τούς ἐαυτούς των, τότε θὰ εὐρεθῶν κάπως ἐκεῖνοι περισσώτερον προσεκτ. καὶ εἰς τὸ νὰ ἀπομακρύνουν τὴν περὶ αὐτῶν σχετικὴν φήμην.

Καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν· «Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε, Καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἔσμεν ὁμῶν ἀνθρώπων»⁵³. Ἐπειτα οἱ μὲν Ἀπόστολοι, ἐπειδὴ τίποτε δὲν ἐπραττόν ἀφ' ἐαυτῶν, τὰ ἔλεγον αὐτά, ὥστε νὰ πείσωσιν τοὺς ἀνθρώπους ὡς πρὸς τοῦτο Αὐτὸς δὲ, ἐάν εἶχε τοιαύτην γνώμην περὶ ἑαυτοῦ⁵⁴, δὲν θὰ ἀπερρίπτε τὴν σχετικὴν γνώμην, ἐάν δὲν τὰ ἐπραττε δι' ἰδίας Ἐξουσίας; Καὶ τίς δύναται νὰ εἴπῃ τοῦτο,

Καὶ δι.α.τ. τὸ ἀντίθετον πράττει ὁ Χριστὸς, λέγων· «Διὰ τὸν περισσώτα ὄχλον εἶπον, ἵνα πιστεῦσαι»⁵⁵. Ὡστε, ἐάν ἐπίστευον, δὲν θὰ ὑφίστατο ἀνάγκη τῆς προσευχῆς. Ἐάν δὲ δὲν ἦτο ἀνάξιοι δι' Αὐτόν νὰ προσεύχεται. δι.α.τ. καταλογίζει εἰς αὐτοὺς τὴν αἰτίαν, δι.α.τ. δὲ νὰ μὴ εἴπῃ· «ἵνα πιστεῦσαι» ὅτι οὐκ εἰμὶ σου ἴσος, (διότι ἐπρεπεῖν λόγῳ τῆς ἐπικρατοῦσης γνώμης νὰ προσῇ εἰς τοῦτο, νὰ εἴπῃ δηλαδὴ τοὺς λόγους τοῦ

48. Ἰωάν. 11. 43.

49. Ἀποφθεγματικοὶ οἱ λόγοι οὗτοι· «Ὅτι καὶ τοῦτο τῆς αὐτῆς σοφίας, διὰ μὲν ῥημάτων συνκατάθεσιν διὰ δὲ τῶν ἔργων ἐξουσίαν ἐπιδεικνυσθαι».

50. Ἰωάν. 11. 43.

51. Ἰωάν. 5. 25.

52. Πράξ. 3. 12.

53. Πράξ. 14. 15.

54. Ὅταν γνῶμην εἶχον οἱ Ἀπόστολοι περὶ ἐαυτῶν, ὅτι δηλ. οὐχ ἰσοβ. βυναίμει τοῖς τὰ θαύματα.

55. Ἰωάν. 11. 42.

τους), αλλά, όταν μὲν περὶ αὐτοῦ ἐσχηματίζετο ἡ γνώμη δι. καταλῶν τὸν νόμον, προσέθεσεν αὐτὴν τὴν φρασιν (χωρὶς ἐκεῖνο, νὰ εἴπουν τίποτε) «μὴ νομίσῃτε δι. ἤλθον λύσαι τὸν νόμον»⁵⁶, ἔδω δὲ ἐπ. θεσθαίνον. τὴν γνώμην, Ἐν γένει, δὲ διατὶ ὑπῆρχεν ἀνάγκη τόσον μεγάλης περισόδου φράσεων καὶ αἰνιγμάτων, διότι ἤρκε. νὰ εἴπῃ, «Δὲν εἶμαι ἴσος» καὶ νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν γνώμην περὶ αὐτοῦ

Τ. λοιπὸν⁵⁷, (θα εἴπῃ τις), δὲν εἶπεν δι. «Οὐ ποῶ το θέλημα τὸ ἐμόν»⁵⁸. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ λέγει. συγκεκαλυμμένως καὶ συμφωνῶν μὲ τὴν ἀδυναμίαν αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἐγένετο καὶ ἡ προσευχή Τ. σημαίνει δὲ «Ὅτ. ἤκουσάς μου»⁵⁹. Σημαίνει, «ὅτι οὐδὲν ἐναντιὸν ἐμοῦ πρὸς σὲ» (δι. τίποτε ἀντιθετὸν ἐκ μέρους μου δὲν ὑπάρχει ἀπέναντί σου)

Ὅπως λοιπὸν τὸ «Ὅτ. ἤκουσάς μου» δὲν εἶναι λόγος ἐνός, ὁ ὁποῖος θεκνύει, δι. ὁ ἴδιος δὲν ἡδυνήθη. (δι. ὅτι, ἂν συνέβαινε τοῦτο, δὲν θὰ ἦτο μόνον ἀδυναμία, ἀλλὰ καὶ ἀγνοία, ἐὰν θεσθαίως πρὸ τῆς προσευχῆς δὲν ἐγνώριζεν δι. πρόκειται νὰ ἀκούσῃ αὐτὸν ὁ Θεός· ἐὰν δὲ δὲν ἐγνώριζε, πῶς ἔλεγεν δι. «πορεύομαι. ἵνα ἐξυπνήσω αὐτόν»⁶⁰, καὶ δὲν εἶπε «Πορεύομαι, ἵνα εὐξάμην τῷ Πατρὶ, ἵνα ἐξυπνήσῃ αὐτόν»;) ὅπως λοιπὸν ὁ λόγος οὗτος δὲν θεκνύει ἀδυναμίαν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν γνώμην, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ «πάντοτέ μου ἀκούεις»⁶¹. Ἡ λοιπὸν τοῦτο πρέπε νὰ εἴπωμαι, ἢ δι. ἐχέ. λεχθῇ διὰ τὴν γνώμην ἐκεῖνων

Ἐάν δὲ οὕτε ἡγνόνε. οὔτε ἡδυνάτε., εἶναι σόλογο

56 Ματθ 5, 17

57 «Τὸ οὖν» Συνήθης πρῶσι παρ. ὁμοιογ.

58 ἰωάν 8, 38

59 ἰωάν 11, 41

60 ἰωάν 11, 41

61 ἰωάν 11, 42

φανές δι. διὰ τοῦτοι τὸν λόγον χρησιμοποε. ταπεινὰς ἐκφράσεις, ἵνα καὶ ἐκ τῆς ὑπερβολῆς τοῦλάχιστον αὐτῶν τὼν ἐκφράσεων πε σθῆς καὶ ἀναγκασθῇ νὰ ὁμολογήσῃ, δι. αὐτὰ δὲν εἶναι χαρακτηριστ καὶ τῆς ἀλείας αὐτοῦ, ἀλλὰ τῆς συγκαταβάσεως Τ. λέγουσι λοιπὸν οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας λέγουσι: Δὲν εἶπε τὸ «ἤκουσάς μου»⁶² διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀκούοντων, ἀλλὰ διὰ νὰ βεῖξῃ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ. Καὶ ὅμως ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐκφράσεως δὲν ἦτο νὰ βεῖξῃ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ πολὺ νὰ ταπεινώσῃ Ἐαυτὸν, καὶ νὰ βεῖξῃ δι. δὲν ἔχει τίποτε περισσώτερον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον διότι τὸ νὰ προσεύχεται δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ Θεοῦ οὔτε τοῦ καθημέου εἰς τὸν αὐτὸν θρόνον

Βλέπεις δι. διὰ κανένα ἄλλον λόγον δὲν ἐφθασεν εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀπιστίας ἐκεῖνων. Βλέπε λοιπὸν, δι. καὶ τὸ ἔργον μαρτυρεῖ τὸ κύρας αὐτοῦ. Ἐκέλευσε τὸν ἀποθανόντα καὶ ἐξῆλθεν οὗτος δεδεμένος. Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ δι. τὸ συμβῆναι εἶναι ὁπτασία φαντάσματος (διότι τὸ νὰ ἐξέλθῃ δεδεμένος δὲν ἐφαίνετο ὡς γάτερον παράδοξον ἀπὸ τὸ νὰ ἀναστήθῃ) ἐκέλευσεν αὐτὸν λύσαι⁶³, ὥστε, καὶ ἀποῦ ἐγγύουν καὶ πλησιάσουν αὐτόν, νὰ ἴδουν δι. πράγματι, ἐκεῖνος εἶναι, καὶ λέγει. «Ἀφετε αὐτὸν ὑπάγει»⁶⁴

Εἶδες τὴν ἑλλειψιν καυχήσεως, Δὲν ὁδηγεῖ αὐτὸν μαζί Του, οὔτε τὸν διατάσσει, νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτόν, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῇ ἀπὸ μερικοὺς δι. ἐπιδεικνύεται τοιοῦτοτρόπως ἐγνώριζε νὰ μετροφρονῇ

Ὅταν δὲ ἐγένετο τὸ θαῦμα, ἄλλοι μὲν ἐθαυμαζον, ἄλλοι δὲ προσελθόντες εἰς τοὺς Φαρισαίους, ἀηγγε-

62 ἰωάν 11, 4

63 ἰωάν 11, 44

64 ἰωάν 11, 44

λαν αὐτό⁶⁵ Τί ἔπραξαν λοιπὸν ἐκεῖνο, Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἐκπληττωνται καὶ νὰ θαυμάζουσιν, συσκέπτονται νὰ θανατώσουσιν Αὐτόν ὁ ὁποῖος ἀνέστησε τὸν νεκρόν.

Ἄποια ἀνοησία! Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος κατενίκησε τὸν θάνατον εἰς τὰ σώματα τῶν ἁλλων, ἐνόμιζον ὅτι θὰ παραδώσουν εἰς τὸν θάνατον, καὶ λέγουσι «Τί ποιοῦμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ»⁶⁶. Ἄνθρωπον κολοῦν ἀκόμη Αὐτόν ἐκεῖναι, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον τόσον σπουδαῖον ἀπόδειξιν τῆς Θεότητος Αὐτοῦ.

«Τί ποιοῦμεν»⁶⁷, Ἦὰ πιστεύουσιν ἔπρεπε, καὶ νὰ λατρεύουσιν καὶ νὰ προσκυνήσουσιν Αὐτόν, καὶ νὰ μὴ Τὸν θεωροῦν πᾶσον ἄνθρωπον. Ἐὰν ἀφώμει αὐτὸν οὕτως, ἐλευσονται οἱ Ρωμαῖοι καὶ ἀραῶσιν ἡμῶν καὶ τὸ ἔθνος καὶ τὴν πόλιν⁶⁸. Ἦ. εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σκέπτονται νὰ κάμουν, θέλουσι ἐν συνεχείᾳ νὰ ἐξεγείρουν τὸν λαόν, ἐμβαλλόντες εἰς αὐτοὺς τὴν ἰδέαν ὅτι πρόκειται νὰ κινδυνεύουσιν ἐνεκὰ ὑποψίας εἰς βάρος τῶν περὶ ἐγκαθιδρύσεως τυραννίδος. Διότι, λέγουσι, ἐάν μάθουν οἱ Ρωμαῖοι ὅτι Αὐτὸς παρὰσσυρει τὸν δῆλον, θὰ μᾶς ὑποπτευθοῦν καὶ θὰ ἔλθουν καὶ θὰ κατασκάμουν τὴν πόλιν ἡμῶν.

Διὰ πῶτον λόγον, εἰπέ μοι, μήπως θηλαδὴ παρῳτρυνεν εἰς ἀποστασίαν, δὲν ἐπέτρεψε νὰ δώσουν φόρον εἰς τὸν Καίσαρα⁶⁹, μήπως δὲν ἠθελήσατε νὰ καταστήσετε Αὐτόν βασιλέα, καὶ Ἐκεῖνος ἔφυγεν⁷⁰. Δὲν ἐπεδείκνυε τὸν ἀπλοῦν καὶ ἀπέρυτον τρόπον ζωῆς, χωρὶς νὰ ἔχη οὔτε οἰκίαν οὔτε τίποτε ἄλλο παρεμφερές;

Αὐτὰ λοιπὸν τὰ ἔλεγον μὲν, ἔτι ἔπε δὴ ἀνέμεινον νὰ

⁶⁵ Ἰωάν. 11, 45-48

⁶⁶ Ἰωάν. 11, 47

⁶⁷ Ἰωάν. 11, 47

⁶⁸ Ἰωάν. 11, 48

⁶⁹ Ματθ. 22, 15-22

⁷⁰ Ἰωάν. 8, 14-15

συμβοῦν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐφθόνον. Συνέθησαν ὁμοῦς (ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπροφασίζοντο), καὶ ὅταν ἐκεῖνοι δὲν ἀνέμεινον αὐτά, καὶ τὸ ἔθνος καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ὑπέταξαν, ὅταν ἐθανάτωσαν Αὐτόν καὶ διότι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα συνέβαινον ἦσαν ἀπηλλαγμένα οἰασθῆναι ὑποψίας διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θεραπεύει ἀσθενούντας, καὶ δίδασκει ἄριστον δόγμα, καὶ δίδει ἐντολήν νὰ παύθωνται εἰς τοὺς ἄρχοντας, δὲν ἐσχεδίαζε τυραννίδα, ἀλλὰ κατέλπει αὐτήν.

Ἀλλὰ δύναται νὰ εἴπῃ τις, τοῦτο τὸ εἰκάζομεν ἐκ τῶν προηγουμένων. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι ἐδίδασκον τὴν ἀποστασίαν, Οὗτος δὲ τὸ ἀντίθετον.

Βλέπετε ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκείνων ἀποτελοῦν ὑποκρισίαν, διότι, τί ἀπέδειξε τοιοῦτον ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔλεγον, ὡδήγησεν μεθ' ἑαυτοῦ δορυφόρους θαβίζοντας ἐπιδικτικῶς, ἔσυρε μεθ' ἑαυτοῦ ὄχηματα, δὲν ἐπέδωκε τὴν μετάθεσιν εἰς ἔρημον τόπον, (ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ θεωρηθοῦν ὅτι ἔλεγον αὐτὰ ἀπὸ ἐμπάθεσιν ἰδικῆν των, ἰσχυρίζονται ὅτι κινδυνεύει βλῆ ἡ πόλις καὶ ὅτι σχεδιάζει, κακὴν κατὰ τῆς πολιτείας, καὶ ὅτι αὐτοὶ φοβοῦνται δι' ἔσχατον κινδύνον δὲν εἶναι εἰς σὰς αὐτὰς αἰτίας τῆς σιχημαλώσεως, ἀλλὰ τὰ ἀντίθετα, καὶ τῆς ἐποχῆς σας καὶ τῆς σιχημαλώσεως εἰς τὴν βασιλευσάναν, καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀντιόχου, ἡ ὁποία συνέθεσεν μετὰ ταῦτα ὅχι τοῦ ὅτι ὑπῆρχον πληροὶ ἄνθρωποι λατρεύοντες τὸν Θεόν, ἀλλὰ τὸ ὅτι ὑπῆρχον μεταξὺ σας ἄνθρωποι διαπράττοντες ἀδικίας καὶ ἐξοργίζοντες τὸν Θεόν, τοῦτο παρεδωκε σὰς εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ἀλλὰ τοιοῦτον πρᾶγμα εἶναι ὁ φθόνος, δεδομένου ὅτι δὲν ἀφήνει νὰ ἴδῃ τις τίποτε ἐκ τῶν πρεπόντων, ὅταν ἀπαξ τυφλώσῃ τὴν ψυχὴν) δὲν ἐδίδασκε νὰ ἤμεθα πρᾶτοι⁷¹; δὲν ἐδίδαξε ὅταν ροσζώμεθα εἰς τὴν δεξιάν, νὰ στρέφωμεν

⁷¹ Ματθ. 1, 28.

καὶ τὴν ἀριστεράν⁷², δὲν ἐδίδασκε νὰ ὑπομένωμεν ὅταν ἀδικούμεθα· δὲν ἐδίδασκε νὰ δεικνύωμεν προθυμίαν εἰς τὸ νὰ θλαστώμεθα μεγαλύτεραν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχουν ἄλλοι εἰς τὸ νὰ θλασπύουν; Αὐτὰ λοιπόν, εἰπέ μοι, εἶναι ἔργα ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος οργανώνει, τυραννίδας καὶ δχι ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος καταλύει αὐτήν⁷³;

δ Ἀλλά, ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπα, ὁ φόβος εἶναι, φοβερόν πρᾶγμα καὶ πλήρες ὑποκρισίας. Αὐτὸ ἔχει γεμίσει ἀπὸ πολλὰ κακὰ τὴν οἰκουμένην ἀπὸ τῆς ἀσθενείας αὐτῆς τὰ δικαστήρια ἔχουν γεμίσει ἀπὸ κατηγορουμένους ἀπὸ αὐτὴν προέρχεται ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν δόξαν καὶ τὰ χρήματα ἀπὸ αὐτὴν πηγάζει ἡ φιλαρχία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια αὐτῆς αἱ ὁδοὶ ἔχουν βδελυρούς ληστές, καὶ ἡ θάλασσα περατὰς ἐκ ταύτης καὶ διαπράττονται εἰς τὸν κόσμον οἱ φόνοι ἐκ ταύτης καὶ τὸ γένος μας ἔχει διασπασθῇ ἐκεῖνο τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἴδῃς, ἐξ αὐτῆς θὰ παρατηρήσῃς ὅτι προέρχεται. τοῦτο καὶ εἰς τὰς ἑκκλησίας ἔχει εἰσχωρήσει, τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἔχει προκαλεῖται ἀπερούς συμφορὰς· τοῦτο τὸ κακόν τὴν φιλαργυρίαν ἐδημιούργησε αὐτὴ ἡ ἀσθένεια τὰ πάντα ἀνέτρεψε, καὶ τὰ δίκαιον κατέστρεψε (ὅτι λέγει· «Ὁδὶρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμὸς σοφῶν, καὶ ὥς φῶς στάματ', ἀποστρέφει ἐλέγχους»)⁷⁴. Τοῦτο καθ' ὅσον τοὺς ἀνθρώπους δοῦλους ἀντὶ ἐλευθέρων περὶ τοῦτου ὁμολοῦμεν καθημερινῶς καὶ τίποτε δὲν ἐπιτυχάνομεν⁷⁵.

72 Ματθ 5, 38.

73 Ἀπὸ τὸ σημείον «ὅτι» ἐνεκεν εἰπε μοι μὴ γὰρ ἀρετῶν ἐδίδασκεν. «μέχρι τέλους τοῦ κεφαλαίου «ταῦτ' οὖν εἰπέ μοι ὁ τυραννὶς συνιστάντος, ἀλλ' οὐ τυραννὶς καθαιρουντος.» τὸ πρῶτον τοῦτο ἀποτελεῖ μὴν ἀπολογίαν τοῦ ἐροῦ Χρυσοστόμου ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ Χριστοῦ καὶ ἐνθυμίζει ἐν μέρει τὸ ἔργον τοῦ Ξενοφώντος «Ἀπομνημονεύματα» ἐνθα ὁ συγγραφεὺς ὑπερασπίζει τὰ διδασκάλου τοῦ Σωκράτους.

74 Σοφ 26 ρ 20, 28.

75 «ἡλὸν αὐδὲν γίνεται» Πρὸς τὸ τοῦ ἱσχυρότους «ὦν οὐ»

Γινόμεθα χειρότεροι ἀπὸ τὰ θηρία, ἀρπάζομεν τὰς περιουσίας ὁρφανῶν ἀπογυμνάζομεν χήρας, ἀδικούμεν πτωχοὺς καὶ κακὸν ἐπ' κακοῦ ἐπισωρεύομεν, «Ὀἶμοι! ὅτι ἀπόλλωλεν εὐλασίης ἀπὸ τῆς γῆς»⁷⁶.

Καὶ ἔργον ἡμῶν εἶναι νὰ θρηνηῖται τοῦ λοιποῦ, μᾶλλον δὲ τοῦτο πρέπει νὰ λέγωμεν καθημερινῶς. Τίποτε δὲν ἐπιτυχάνομεν μὲ τὰς προσευχάς, οὐτε μὲ τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς· ἀρα ὑπολείπεται νὰ δακρύσωμεν. Τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔκαμε· ἀφοῦ πολὺ ἐνουθέτησε τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐφ' ὅσον ἐκεῖνοι δὲν συναπακόμζον οὐδεμίαν ὠφέλειαν· ἐδάκρυσε δ' αὖ τὴν πόλιν αὐτῶν· τοῦτο κάμνουν καὶ οἱ προφῆται. τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὡς κάμωμεν τώρα. Εἶναι εἰς τὸ ἐξῆς καιρὸς θρήνου καὶ δακρύων καὶ κλαυθμῶν. Εἶναι κατὰλληλος περίστασις⁷⁷ νὰ εἰπώμεν καὶ ἡμεῖς τώρα· «Κολέσατε τὰς θρηνοῦσας, καὶ πρὸς τὰς σοφὰς ἀποστείλατε, καὶ φθεγξάσθωσαν»⁷⁸. Ἰσως διληθῶμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἐξωλεῖωμεν τὴν ἀσθενείαν ἐκεῖνων, οἱ ὁποῖοι οἰκοδομοῦν τὰς λαμπράς οἰκίας καὶ ἀποκτοῦν ἀγροὺς ἐξ ἀρπαγῆς.

Εἶναι κατὰλληλος καιρὸς νὰ θρηνηῖ κανεὶς ἀλλὰ συνδεύσατέ με εἰς τοὺς θρήνους, σεῖς οἱ ὁποῖοι ἔχετε γυνώσκει καὶ δόκησιν εἰς τοὺς θρήνους σας φέρετε τὰ δόκρυα μου. Ἀλλὰ ὡς θρηνησώμεν ὅχι τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀλλὰ ἐκείνους δὲν ἠδίκησαν σὰς, ἀλλὰ τοὺς ἑαυτοὺς των ἠφάνισαν· διότι σεῖς μὲν ἔχετε τὴν θρασυαίαν τῶν οὐρανῶν ἀντὶ τῆς ἀδικίας, ἐκεῖνοι δὲ τὴν γέννησιν ἀντὶ κέρδους. Διὰ τοῦτο εἶναι προτιμότερον νὰ ἀδικῇ

δὲν μοι ἡλὸν γένοντο» («Περὶ ἠντιδόσεως» 28)

76 Μκ 7, 2.

77 «Εὐκαιρὸν ἐστὶν καὶ ἡμεῖς νῦν» Πρὸς τὸ τοῦ Σοφοκλέους «ὦν» ἡ σοὶ λέγειν εὐκαιρὸν ἐστὶν.» («Ὀιδίπους ἐπὶ Κολωνῶν» 31-32)

78 ἔρ. 9, 17.

ται κανείς και να μὴ ἀδικῇ⁷⁹

Ἄς θρηνήσωμεν αὐτοὺς ὅχι μὲ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀλλὰ μὲ τὸ πνεῦμα τὸ προερχόμενον ἐκ τῶν θείων Γραφῶν μὲ τὸ ὅπου καὶ οἱ Προφῆται ἐθρήνησαν. Ἄς θρηνήσωμεν πικρῶς μετὰ τοῦ Ἡσαίου καὶ ὅς εἰπώμεν «Ὁδοὶ οἱ συνάπτεντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρόν ἐγγίζοντες, ἵνα τοῦ πλησίον ἀφάλωνται τι μὴ οἰκήσετε μόνον ἐπὶ τῆς γῆς. Οἰκίαι μεγάλαι καὶ καλαί, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ ἄνθρωποι ἐν αὐταῖς»⁸⁰.

Ἄς θρηνήσωμεν μετὰ τοῦ Ναχοῦμ καὶ ὅς εἰπώμεν μετ' ἐκείνου· «Ὁδοὶ ὁ οὐ κοδομῶν εἰς ὕψος τὴν οἰκίαν αὐτοῦ!»⁸¹ περισσότερο δὲ ὅς θρηνήσωμεν αὐτοὺς, διότι ἄκρ' ἔδωκε καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀποχρῆς ἐκείνης, λέγων· «Ὁδοὶ ὁμῶς τοῖς πλουτοῖσι! ὅτι ἀπέχετε τὸν μισθὸν ὑμῶν, καὶ τὴν παράκλησιν ὑμῶν»⁸².

Ὅπως παρακαλῶ, καὶ ἡμεῖς ὅς μὴ παύσωμεν νὰ θρηνώμεν· ἐὰν δὲ δὲν εἴναι ἀσχημον καὶ ὅς οὐδυνώμεθα διὰ τὴν νωθρότητα τῶν ἀδελφῶν.

Ἄς μὴ κλαίωμεν ἐκεῖνον ὃ ὅποιος ἔχει πλέον ἀποθάνει, ἀλλὰ ὅς κλαίωμεν τὸν ἀρπαγὰ, τὸν πλεονέκτην, τὸν φιλάργυρον τὸν ἀπληστον⁸³. Διὰ τὴν θρηνῶμεν τοὺς νεκροὺς ἐπὶ τῶν ὁποίων δὲν εἴναι δυνατόν τοῦ λοιποῦ τίποτε νὰ ἐπιτύχωμεν. Ἄς θρηνήσωμεν τοὺς αὐτοὺς, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἴναι δυνατόν καὶ ἡ μεταβολή.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶπα· ἄξιον θρήνων, ὅτι διὰ γελοῦν διὰ ζητήματα, διὰ τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ πενθοῦν ὅτι ἐὰν μὲν ἔπασχον κατὰ ἐκ τῶν ἰδίων μας ὁδῶν.

⁷⁹ Το αὐτὸν νῦν μὲν ἐξέφραζε καὶ ὁ Σικρότης ὅστις εἶπεν «Ἐν ἀναγκῇ οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἀδικεῖν, ἀλλὰ μὲν ὅν ἀδικεῖσθαι» (Πλάτ. Γοργίας 468).

⁸⁰ Ἡσαί 58, 8.

⁸¹ Ἡσαί 22, 13.

⁸² Λευκ. 8, 24.

⁸³ «Τὸν ἀρπαγὰ τὸν πλεονεκτην τὸν φιλάργυρον, τὸν ἀπληστον»· Ἐνταῦθα δὲ ἀπορροήσαν τὸ κληματικὸν σχῆμα.

μῶν, ἔπρεπε νὰ παύσωμεν νὰ οὐδυνώμεθα μὲ τὴν σκέψιν ὅτι πρόκειται νὰ διορθωθοῦν, ἀλλὰ, ἐπεὶ εὐρίσκονται εἰς κατὰστασιν ἀνασθησίας, ὅς ἐπιμεινόμεν εἰς τοὺς κλαυθμούς, κλαίοντες ὅχι ἀπλῶς τοὺς πλουτοῦντας, ἀλλὰ τοὺς φιλαργύρους, τοὺς πλεονέκτας, τοὺς ἀρπαγὰς⁸⁴.

Δὲν εἴναι κακὸν ὃ πλοῦτος (βλ. εἶναι δυνατόν νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ κανεὶς καὶ ἐκεῖ, τοῦ ὑπάρχει ἀνάγκη), ὅταν τὸν διαπονέωμεν διὰ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην), ἀλλὰ κακὸν εἶναι ἡ πλεονεξία ἢ ὅποια προκαλεῖ τὰς ἀκαταπαύστους τιμωρίας.

Ἄς θρηνήσωμεν λοιπὸν ὅσοι ἴσως νὰ ἐπέλθῃ καὶ παρὰ διορθώσις ἢ καὶ αἱ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι περιέπεσαν εἰς τὸ σχετικὸν ἀμάρτημα, δὲν ἀπαλλογούν ἀπὸ αὐτοῦ ἀλλὰ θεοβαίως δὲν θὰ περιπέσουν εἰς τὸ κακόν, ἀλλὰ θὰ φυλαχθοῦν. Εἴθε νὰ συμῆθῃ δὲ καὶ ἐκεῖνοι νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὸ νόσημα, καὶ ἀπὸ ἡμῶν νὰ μὴ περιπέσῃ ποτὲ κανεὶς εἰς αὐτό, ὥστε ὅλοι, ἀπὸ κοινού νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ὑπερχημένα ἀγαθὰ, διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ὁμιλία 12 (65)

(Ἰωάν. κα. 49, 8)

«Εἰς δὲ τὰς εἰς αὐτὸν Καίσαρος, ἀρχιερεῖς ὃν τοῦ ἐνταῦθα ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς ὁμοῦς οὐκ ὁδοῦν, οὐδὲ

⁸⁴ «Τοὺς φιλαργύρους, τοὺς πλεονέκτας, τοὺς ἀρπαγὰς»· Ὅρα ὅτι τὸ αὐτὸ σχῆμα χρησιμοποιεῖ καὶ ἐνταῦθα (δηλ. τὸ κληματικόν), ἀλλὰ τὰς λέξεις θέτει κατ' ἀντιστροφὴν οὐρανὸν πρὸς τὰς γῆρας· οὐδὲν γὰρ οὐδὲν καὶ τὰ δύο ταῦτα κληματικὰ σχήματα ἀποτελοῦν χριστὸν σχῆμα.

ὁ ἀλογίζεσθε ὅτι συμφέρε, ἡμῶν, ἵνα εἰς βλάβος ἀποθάνῃ
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ¹, κλπ.

α «Ἐπεκόνησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ, ἣ ἐποίησαν ἐν
παγίδι. ταύτη, ἣ ἐκρυψαν, συνελήφθη ὁ ποὺς αὐτῶν².
Τοῦτο συνέβη ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων³ ὅ ἐτι αὐτοὶ μὲν ἔλεγον
ὅτι, θά θανατώσουσι τὸν Ἰησοῦν, διὰ νὰ μὴ ἔλθουν οἱ Ρω-
μαῖοι καὶ καταλάβουσιν τὸ ἔθνος αὐτῶν καὶ τὴν πόλιν, ὅ-
ταν δὲ ἐθανάτωσαν Ἐκεῖνον, ἔπαθον αὐτά, τὰ ὅποια ἐ-
φοβούντο καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς, τὰ ὅποια ἔπραξαν, μὲ τὸν
σκοπὸν νὰ διαφυγῶν τὴν καταστροφὴν, αὐτὰ ἐπειδὴ ἔ-
πραξαν, δὲν διέφυγον αὐτήν⁴.

Ἄλλ' Ἐκεῖνος μὲν, ὁ ὁποῖος ἐθανάτωθη ὑπ' αὐτῶν
εὐρίσκειται εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐκεῖνο, δέ, οἱ ὁποῖοι ἐθα-
νάτωσαν αὐτὸν κληρονομοῦν τὴν γένησιν καὶ ἡμῶς δὲν
τὰ ἐσκέφθησαν αὐτά, ἀλλὰ τι; Ἥθελον, λέγε, νὰ θανα-
τώσουσι αὐτὸν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν διότι, εἶπον ὅτι,
ἐλεύσονται οἱ Ρωμαῖοι, καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν τὸ ἔθνος⁵.

«Εἰς δὲ τὸ ἐξ αὐτῶν Κατάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ
ἐν αὐτοῦ ἐκείνου, εἶπεν» (ὁ ὁποῖος ἦτο περισσότερον ἀ-
ναίσχυτος ἀπὸ τοὺς ἄλλους) «Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐ-
δὲν⁶ Ἐκεῖνο ἀκριβῶς, διὰ τὰ ὅποια ἐκεῖνο, ἀμφέ-
βαλλον καὶ τὸ ἔθεσαν εἰς ἀσκήν (ὅ, ὅτι ἔλεγον «Ἰ-
σοῦμεν»⁷) τοῦτο αὐτὸς μὲ ἀναίσχυνται καὶ ἀπροκα-
λυπτῶς⁸ καὶ μὲ θρασυτητα ἀναφώνησε⁹ δηλ. τί λέγε.

¹ ὡδν 1, 49-50

² ψαλ 9, 16

³ Ταῦτα λέγει ὁ Χρυσόστομος καὶ εἰς τὴν 64 ὁμιλίαν τοῦ (κεφ
γ 1) «Ἐβδόμη δὲ καὶ μὴ προσδοκῶντων αὐτῶν καὶ τὸ ἔθνος καὶ τὴν
πόλιν ἐλάβον, ἐπειδὴ ἀνέλεον αὐτὸν»

⁴ ἰωάν 11, 48

⁵ ὡδν 11, 48

⁶ ὡδν 11, 47

⁷ «Ἐν ἡ τῇ κεφαλῇ» ἡ ἐκφρασις αὕτη ὡς καὶ ἡ συνώνυμος συ-
νὴς ἀπροκαλύπτως ἔχουν ληφθῇ μεταφορᾷ ὡς ἐκ τῆς μόνης

«Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδὲν, οὐδὲ ἀλογίζεσθε ὅτι, συμ-
φέρει, ἵνα εἰς ἀνθρώπου ἀποθάνῃ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος
ἀπόληται. Τοῦτο δὲ οὐκ εἶπεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ προε-
φῆτε ὡς, ἀρχιερεὺς ὢν⁸.

Βλέπετε, πόση εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀρχιερατικῆς ἐ-
ξουσίας. Διότι, ἐπειδὴ εἶχε ἀξιώσθαι καθ' ὁλοκληρίαν
τῆς ἀρχιερατικῆς ὡς καὶ ἦτο ἀνάξιος αὐτῆς, προεφῆ-
τε ὡς, ὅχι ἐπειδὴ ἠγνώριζεν αὐτά, τὰ ὅποια ἔλεγεν⁹ ἡ
χάρις μόνον τὸ στόμα αὐτοῦ εἶχε χρησιμοποίησιν, τὴν
δὲ μεμολυσμένην καρδίαν τοῦ δὲν ἠγγίσε.

Πολλοὶ θεθαίως καὶ ἄλλοι, εἶπον τὰ μέλλοντα, ὅν
καὶ ἦσαν ἀνάξιοι ὁ Ναθοουχοδονόσορ, ὁ Φαραὼ, ὁ Βα-
λαάμ, καὶ ὅλων ἡ αἰτία εἶναι φανερά.

Ἐκεῖνο δὲ, τὸ ὁποῖον λέγε, ὁ Κατάφας ἔχει τὴν ἐ-
ξῆς ἐννοίαν «Σεῖς κάθεσθε, ἀκόμη μὲ περισσοτέραν να-
θρόνῃ στρέφετε τὴν προσοχήν σας εἰς τὴν ὑπόθεσιν,
καὶ δὲν γνωρίζετε νὰ ἀποσπορήτε διὰ τὴν σωτηρίαν ἐ-
νὸς ἀνθρώπου χάριν τοῦ κοινῶν συμφέροντος».

Παρατήρησον πόση εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Πνεύματος¹⁰
ἡδυνήθη νὰ προσφέρῃ λόγους, λεγομένους ἐκ πονηρῶς
σκέψεως, πλήρεις θαυμαστῆς προφητείας.

Τέκνα δὲ Θεοῦ¹¹ καλεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς τὰ ἔθνη, ἐξ
ἐκείνου τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ γίνῃ ὅπως λουτὸν καὶ
αὐτὸς λέγε· «Καὶ ἄλλα πρόσβατα ἔχον¹² ὀνομάζων
οὕτως αὐτὰ ἐκ τοῦ μέλλοντος νὰ συμβῇ.

Τὸ δὲ σημαίνει, «Ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐν αὐτοῦ ἐκε-
νου», Μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο εἶχει ἀλλοιωθῇ
διότι δὲν ἐπράττειον καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς
τῶν ἄλλων ἐν ἔτος ἀπὸ τότε, ποῦ αἱ ἐξουσίαι ἠγορά-
ζοντο. Πλὴν ὅμως καὶ τότε ἀκόμη παρίστατο τὸ Πνεῦ

⁸ ἰωάν 11, 49-50

⁹ ἰωάν 11, 52

¹⁰ ὡδν 10, 18

μα. Ἀλλὰ ὅταν ὤψωσαν τὰς χεῖρας κατὰ τοῦ Χριστοῦ, τότε ἐγκατέλειπεν αὐτούς, καὶ μετέβη εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

Καὶ τοῦτο τὸ ἐδείκνυε τὸ καταπέτασμα ὅταν ἐσχίζετο, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ, ἣ ὁποῖα ἔλεγεν· «Ἴδού ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος»¹¹ καὶ ὁ Ἰώσηπος δέ, ὅστις ἔζησεν ὀλίγον μετὰ, εἶπεν ὅτι μερικοὶ ἄγγελοι οἱ ὅποιοι ἀκόμη παρήμενοι εἰς αὐτούς, ἐσήμαινον, ὅτι θὰ ἐγκαταλείψουν αὐτούς ἐάν δὲν θελήσουν ἐκεῖνοι νὰ μεταβάλλουν χαρακτῆρα¹². Ὡς οὖν ὅσοι μὲν βιετηρεῖτο ὁ ἀμπελῶν¹³ τὰ πάντα ἐτελοῦντο, ὅταν δὲ ἐθανάτωσαν τὸν κληρονόμον, δὲν ἐτελοῦντο πλέον, ἀλλὰ ἐχάθησαν· καὶ ὡς ἱμάτιον λαμπρὸν ἀπὸ ἀχρηστοῦ δοῦλον ἀφοῦ τὰ ἔλαβεν ὁ Θεός, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου, τὰ ἔδωκεν εἰς τοὺς συναγούτους δοῦλους, δηλαδὴ εἰς τοὺς προερχομένους ἐκ τῶν ἐθνῶν, ἀφοῦ ἀφῆκεν ἐκεῖνους (δηλ. τοὺς Ἰουδαίους) ἔρημους καὶ γυμνοὺς.

Δὲν ἦτο δὲ τοῦτο ἀσήμαντον τὸ ὅτι καὶ ὁ ἐχθρὸς προεφήτευσεν αὐτά·¹⁴ τοῦτο ἠδύνατο καὶ τοὺς ἄλλους νὰ παρακλύσῃ ὅτι εἶχε μὲν ἀντιθετον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἔκθεσιν, ἀλλὰ ἐπεδὴ ἀπέθανε δὲ αὐτοῦ ἀπηλλάγησαν οἱ πιστοὶ τῆς μελλούσης κολάσεως.

Τί σημαίνει· «Ἰνα ἀναγάνῃ εἰς ἓν»¹⁵· Ὅτι τοὺς πληροῖαν καὶ τοὺς μακρὰν εὐρισκομένους κατέστησεν ἐν σῶμα, καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κάθηται εἰς τὴν Ρώμην κα-

¹¹ Ματθ. 23, 38.

¹² Ὁ Φίλιππος εἰς τὸ ἔργον τοῦ «περὶ τοῦ οὐδαίκοι παλῆ μου» (1. 8. 31) ἀναφέρει μετὰ τῶν σημειῶν τῶν προμηνυμένων τὴν καταστροφὴν τῆς ἐρασιμαλῆς καὶ τῶν Ρωμαίων, καὶ τοῦτο ὅτι ἠκούσθη ἀκρινῶς φωνὴ ἀνθρώπων οἱ οὗτοι ἔλεγον· «ὅς ἀναχωρεῖ σήμε ἐκ ἐδῶ». Πισθάνον ὁ Χρυσόστομος νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν τὸ χωρίον τοῦτο.

¹³ Ἰδε παραβολὴν κακῶν γεωργῶν ἐν Ματθ. 21, 33-42.

¹⁴ Ἰωάν. 11, 49-50.

¹⁵ Ἰωάν. 11, 52.

μιζε. ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἀποτελοῦν μέρος ἰδικόν του. Τί δμοιον πρὸς αὐτὴν τὴν συναγωγὴν ὑπάρχει, καὶ ὅλων κεφαλὴ εἶναι ὁ Χριστός.

«Ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσασατο ὁ Ἰουδαῖος, ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν»¹⁶. Καὶ ὅμως προηγουμένως ἐζητοῦν νὰ φονεύσουν αὐτόν· διότι λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς «Διὰ τοῦτο ἐζητοῦν οἱ Ἰουδαῖοι αὐτὸν ἀποκτεῖναι»¹⁷, καὶ· «τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι»¹⁸. Ἀλλὰ τότε μὲν ἐζητοῦν, τώρα δὲ ἐπεκύρωσαν τὴν γνώμην αὐτὴν, καὶ ὡς ἔργον πλέον χειρίζονται τὴν ὑπόθεσιν.

«Ἰησοῦς δὲ οὐκ ἔτι παρηρησία περιεποσε, ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ»¹⁹. Πάλιν κατὰ ἀνθρώπινον τρόπον σώζει τὸν ἑαυτὸν του, καὶ συνεχῶς τοῦτο πράττει.

Θ. Εἶποι δὲ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν πολλὰκις ἀπῆλθε καὶ ἀνεχώρησεν. Καὶ τώρα μένει πλησίον τῆς ἐρήμας εἰς Ἐφροτάς καὶ ἐκεῖ ἔμεινε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

Πόσον νομίζεις ὅτι ἐθρουθῆθησαν οἱ μαθηταί, ὅταν εἶδον αὐτόν νὰ σώζεται κατὰ τρόπον ἀνθρώπινον; Οὐδαὶς τοῦ λοιποῦ ἠκολούθησεν αὐτόν· διότι ὅταν ἡ ἐορτὴ ἐπλησιάζεν ὅλοι ἐτρεχον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· αὐτοὶ ὅμως (δηλαδὴ οἱ μαθηταί), ὅταν ὅλοι ἔχαιρον καὶ ἐπανηγυρίζον, τότε κρύπτονται, τότε εὐρίσκοντα. ἄλλ' ὅμως παρήμενον πλησίον αὐτοῦ· διότι καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν ὅταν ἐωρτάζοντο τὸ Πάσχα καὶ ἡ Σκηνοπηγία, ἐκρύπτοντο καὶ πάλιν μετὰ ταῦτα, ὅταν ἐτελεῖτο ἡ ἐορτή, μετὰ τὸ νὰ φεύγουν καὶ νὰ κρύπτανται μόνοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους, μετὰ τοῦ διδασκάλου δὲ δείκνυναι τὴν εὐνοϊκὴν πρὸς αὐτὸν διάθεσιν δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν λέγει ὁ Λουκᾶς ὅτι εἶχεν εἶπει· «Ὑμεῖς ἐστέ

16. Ἰωάν. 1, 53.

17. Ἰωάν. 5, 18.

18. Ἰωάν. 7, 19.

19. Ἰωάν. 11, 54.

ξεν αὐτὸν πολλάκις ὅταν εἶπεν «Οὐ πάντες πιστεύουσιν»²⁹, καὶ «εἰς ἐξ ὑμῶν δ' ἀβολὸς ἔστιν»³⁰.

Λοπὸν ἐδείξε μὲν ὅτι γνωρίζε αὐτὸν ὡς προδότην, δὲν τὸν ἤλεγξε δὲ φανερώς, ἀλλὰ ἐφάνη συγκαταβατικός, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτὸν ἐκ τῆς προθέσεως, τὴν ὁποῖαν εἶχε.

Πῶς λοιπὸν ἄλλος Εὐαγγελιστὴς λέγε, ὅτι ὅλοι οἱ μαθηταὶ εἶπον τοὺς λόγους τοῦ Ἰουδαίου³¹. Καὶ ὅλοι εἶπον τοὺς λόγους ἐκεῖνους, καὶ ἐκεῖνος ἀλλὰ οἱ ἄλλοι ὅχι, ἐκ τῆς αὐτῆς προθέσεως.

Ἐάν δὲ κανεὶς ἐξετάσῃ, διατί ἄρα γε εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἦτο κλέπτης, παρέδωκε τὸ κινῶν τῶν πτωχῶν, καὶ τοῦ ἀνέθεσε νὰ τὸ διαχειρίζεται, ἐνῶ ἦτο φιλάργυρος, ἐκεῖνο θυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι τὸν μὲν μυστικὸν λόγον ὁ Θεὸς τὸν γνωρίζει, ἐάν δὲ ἡμεῖς κάμνοντες συλλογισμὸν πρέπει, νὰ εἰπώμεν κάτι, λέγομεν ὅτι ἔκαμε τοῦτο ὁ Ἰησοῦς, διὰ νὰ ἀπαρέσῃ ἀπὸ αὐτὸν οἰανδήποτε δικαιολογίαν, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ὅτι ἔκαμε τοῦτο³² λόγῳ φιλοχρηματίας, (διότι ἠδύνατο νὰ ἱκανοποιήσῃ ἀρκετὰ τὴν ἐπιθυμίαν του ἐκ τοῦ χρηματοφυλακίου) ἀλλὰ λόγῳ πολλῆς πονηρίας, τὴν ὁποῖαν ἤθελε νὰ ἀνακόμῃ ὁ Χρὶςτός, χρησιμοποιοῦν πολλὴν συγκατάθεσιν ἀπέναντί του.

Διὰ τοῦτο αὐτὸ κατηγορεῖ αὐτὸν κλέπτοντα, ἂν καὶ ἐγνώριζε τοῦτο, θέλων νὰ καταστειλῇ τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀπαρέσῃ οἰανδήποτε δικαιολογίαν.

«Ἄφες αὐτήν», λέγει, «εἰς γὰρ τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τοῦτο ἐποίησε». Πάλιν ὑπενθύμισεν εἰς αὐτὸν τὴν ἰδιότητα τοῦ προδότου, ὅταν ὠμύησε περὶ

29. Ἰωάν. 8. 34.

30. Ἰωάν. 8. 70.

31. Ματθ. 26, 8-13 καὶ Μάρκ. 14. 3-9.

32. Διὰ τὴν προδοσίαν.

ἐνταφιασμοῦ. Ἀλλὰ δὲν θίγει αὐτὸν ὁ ἤλεγχος, οὔτε ὁ λόγος καθ' αὐτὸν μαλακόν, ὅν καὶ ἦτο ἀρκετὸς νὰ προκαλέσῃ εἰς αὐτὸν σέικτον³³ ὡς ἐὰν ἔλεγεν· «Ἐπαχθὴς εἰμὶ καὶ ὀχλήρως, ἀλλὰ νὰ περιμένῃς ὀλίγον καὶ θὰ ἀπέλθω» διότι, εἰς τοῦτο ἀπέβλεπεν, ὅταν ἔλεγεν· «Ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε»³³.

Ἀλλὰ τίποτε ἐκ τούτου δὲν ἔκαμψε τὸν θηριώδη καὶ μαινόμενον ἂν καὶ θεθαίως ἀπὸ αὐτὰ πολὺ περισσότερα καὶ εἶπε καὶ ἔκαμε καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐνιψε κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα καὶ ἐκ τῆς τροπικῆς μετέδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ τῶν ἐν αὐτῇ, πράγμα τὸ ὁποῖον συνήθως καὶ τὰς ληστρικὰς ψυχὰς συγκρατεῖ, καὶ ἄλλους λόγους εἶπεν, κανοὺς καὶ λιθὸν νὰ μαλακώσουσιν, καὶ αὐτὰ ὅχι πρὸ πολλοῦ χρόνου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν, διὰ νὰ μὴ δημιουργήσῃ λήθην ὁ χρόνος, ἀλλὰ ἐστάθῃ ἀντιμέτωπος πρὸς ὅλα ὁ Ἰουδαίος.

γ. Διότι εἶναι φοβερόν, πράγμα ἢ φλαργιρία, φοβερόν¹ καὶ ὀφθαλμοῦς καὶ ὄψα ἀχρηστεύει, καὶ φοβερωτέρους θηρίων καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους, μὴ ἀφήνουναι τὸν ἀνθρώπον, οὔτε τὴν συνείδησιν, οὔτε τὴν φύλιν, οὔτε τὴν κοινωνίαν οὔτε τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς νὰ σκεφθῇ, ἀλλὰ, ἀποῦ ἐξ ὧν ἀπομακρύνῃ, δοῦλους αὐτῆς καθιστᾷ τοὺς ὑπ' αὐτῆς κυριευθέντας, ὡς μία τυραννὶς φοβερά.

Καὶ τὸ φοβερόν χαρακτηριστικὸν τῆς τόσοσιν πικρᾶς δουλείας εἶναι, ὅτι πέθει τοὺς ὑπ' αὐτῆς κυριευμένους νὰ ὀφείλουν εἰς αὐτὴν εὐγνωμοσύνην καὶ ὅσον περισσότερον εἰς αὐτὴν ὑποτάσσονται, οἱ ἄνθρωποι, τόσοσιν περισσότερον αὐξάνεται ἡ εὐχαριστήσις τῶν ὡς αὐτήν. Καὶ οὕτως ἂν ἀνίσταται καθεστὰς τὸ νόσημα, οὕτως ἐκαταμάχονται καθίσταται τὸ θηρίον.

33. Ἰωάν. 12. 8.

Τούτο τὸ νόσημα κατέστησε τὸν Γ.εἰς λεπτὸν ἀντὶ μαθητοῦ καὶ προφήτου³⁴. Τοῦτο ἠφάνισε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Ἀνανίου³⁵· τοῦτο κατέστησε τὸν Ἰούδαν προδότην τοῦτο διέφθερε τοὺς ἀρχοντας τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἐλάμβανον δῶρα καὶ κατέστησαν συνεργοὶ κλεπτῶν· τοῦτο προεκάλεσε ἀπεφροὺς πολέμους, ἀφοῦ ἐγέμισε τὰς μὲν ὁδοὺς δι' αἱμάτων, τὰς δὲ πόλεις διὰ θρήνων καὶ κλαυθμῶν· τοῦτο συνετέλεσεν ὥστε καὶ δεῖπνα ἀκάθαρτα καὶ τράπεζαι μισαὶ νὰ παρατεθοῦν, καὶ φαγητὰ τὰ κατέστησεν παράνομα³⁶.

Διὰ τοῦτο εἰδωλολατρεῖον ἐπικάλυπεν αὐτὸ (βηλαθὴ τὴν φιλαργυρίαν) ὁ Παῦλος³⁷. Ἀλλὰ οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προεκάλεσε φόβον. Ἀλλὰ διατ. καλεῖ αὐτὴν εἰδωλολατρεῖαν, δύναται νὰ εἴπῃ τις. Πολλοὶ ἔχουν χρήματα καὶ δὲν τολμοῦν νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτά, ἀλλὰ τὰ καθιστοῦν ἱερὰ, μεταβιβάζοντες αὐτὰ θύκτα εἰς τοὺς ἐγγόνους καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, μὴ τολμώντες νὰ ἐγγίσουν αὐτά, ὅπως δὲν τολμοῦν νὰ ἐγγίσουν κάποια ἀναθήματα καὶ ἐὰν δὲ κάποτε ἀναγκασθοῦν νὰ καμῶν χρῆσιν αὐτῶν, εὐρίσκονται εἰς τὴν αὐτὴν ψυχικὴν διάθεσιν, ὡς ἐάν διέπραζαν κάτ. ἀθεμίτον.

34 Δ. Βεσαῖ 6.

35 Πράξ. Ε, 1.11.

36 Τὸ σῆμα τοῦτο τῆς ἐπιναφορᾶς, κατὰ τὸ ὅτι οἱ ὅλοι οἱ ἡσυχασταὶ ἐρχοῦν διὰ τῆς ἀνταναμίας τοῦτο, ἀποτελεῖ μῆνιν τοῦ Σατοκλέους· οὕτως ὁ ἐν λόγῳ ποιητὴς γράφει:

Οὐδὲν γὰρ ἀνθρώποις εἶον ὄργιστος
κακὸν νόμισ' ἔδραστο τούτῳ καὶ πόλει
πορθεῖ· τὰς ἀνδρᾶς ἐξονίστησαν δόμων
τοὺς ἐκιδύσκει καὶ παραλάσσει φρένας
χρηστὴς πρὸς ἀσκήσιν προσηύχθ' ἑσταθῆ· θροῦν
(Σοφοκλ. Ἀντιγόνη 285-290).

Οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἀ Χριστοστομῶς διὰ τῆς ἐπιναμίας τῆς αὐτῶν τοῦτο ἀπερῶναι μὴ ἐμμεναι τὰ ἐκ τῆς φιλαργυρίας προερχόμενα κακὰ· ὁ δὲ Σοφοκλῆς διὰ τῶν ἀντινυμμῶν τοῦτο καὶ τὰς τοιούτας τὴν αὐτὴν ἰδέαν τὰ ἐκ τῶν χρημάτων προερχόμενα κακὰ.

37 Κολλοσ. 3. 5.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλως, ὅπως δηλαδὴ μεταγεμίζεται τὸ ξόανον³⁸ ὁ ἔθν. κός, οὕτω καὶ σὺ τὸν χρυσὸν τὸν ἐμπιστεύεσαι εἰς θυρὰς καὶ κλεῖθρα, κατασκευάζων τὸ κτενωτὶον ἀντὶ τοῦ ναοῦ, καὶ τοποθετῶν τὸν χρυσὸν εἰς σκευὴ ἀργυρᾶ· Ἀλλὰ δὲν προσκυνεῖς αὐτόν, ὅπως ὁ ἔθν. κός τὸ ξόανον, δεικνύεις ἐν τούτοις πρὸς αὐτὸν βλῆν τὴν λατρείαν. Πάλιν ἐκεῖνος εὐχαρίστως θὰ παρημέλῃ³⁹ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ψυχὴν του, παρὰ τὸ ἔδανον· τοῦτο πράττει καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἀγαποῦν τὸν χρυσόν.

Ἀλλὰ δὲν προσκυνῶ τὸν χρυσόν, δύναται νὰ εἴπῃ τις. Οὔτε ἐκεῖνος τὸ εἰδωλόν, λέγει προσκυνεῖ, ἀλλὰ τὸν κατοικοῦντα ἐν αὐτῷ δαίμονα. Τοιοῦτοτρόπως καὶ σὺ, καὶ ἐν δὲν προσκυνῇς τὸν χρυσόν, προσκυνεῖς ὅμως τὸν ἐν τῆς ὁψέως τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας ὁρμώμενον κατὰ τῆς ψυχῆς σου δαίμονα· διότι ἀγρὸν ὡς πρὸς πρᾶγμα ἐκπὸς τὸν δαίμονα εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῆς φιλαργυρίας, καὶ εἰς αὐτὴν πολλοὶ πείθονται. Περὶ σφόδρον, παρὰ ξόνον ἄλλοι εἰς τὰ εἰδωλὰ· διότι οἱ μὲν ἔθν. κοὶ εἰς πολλὰς περιπτώσεις δὲν ὑπακούουσιν, ἐνδὲ ἔδω (εἰς τὴν περιπτῶσιν τῆς φιλαργυρίας) καθ' ὅλα ὑποχωροῦν καὶ εἰς δ.τ. εἴπῃ νὰ ἐκτελέσουν, πείθονται.

Τι λέγει ἡ φιλαργυρία. Νὰ εἶσαι πολέμιος, λέγει, ἐχθρὸς ὅλων, νὰ ἀγνοῇς τὴν φύσιν, νὰ καταφρονῇς τὸν Θεόν, νὰ θυσιάζῃς τελείως τὸν ἑαυτὸν σου εἰς ἐμέ· καὶ εἰς ὅλα πείθονται οἱ φιλαργυροὶ.

Καὶ εἰς μὲν τὰ ἔδανον τοῦς καὶ πρόθετα θυσιάζει.

38 Ξόανον ἦτο ἑλκινον ἀνέστης θεοτήτος παρ' ἀρχαίας.

39 Πράττει (πῶς δὲν ἀντὶ τοῦς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς αὐτόν)· Σπῶντες τὴν εὐκλῆς ἀπὸ τοῦ ἡεροῦμαι· προφανῶς ἐκ λήθη ἐκ τοῦ ἑνοφάντος· ἐξορῶν δὲ οὐκ ἐν ποτὶ πρόσωπο· (2ο νομ. Κύρ. Ἀνάθεσις 1. 8, 10).

ζουν, ἡ δὲ φλογυρία λέγει. «Θυσάσε εἰς ἐμὲ τὴν ψυχὴν σου, καὶ περθε τοὶ ἑθνήωνον».

Βλέπετε ποίαν φύσεως θωμούς ἔχει; τοῦ εἶδους θύματα δέχεται; Βασιλεία Θεοῦ δὲν θὰ κληρονομήσουσι οἱ πλεονέκται⁴⁰, καὶ οὔτε μὲ τοῦτο φοβοῦνται.

Καὶ ὁμῶς θεθαίως ἡ ἐπιθυμία αὐτῇ ἦτο ἐξ ἄλλων ἀσθενεστέρα· διότι δὲν εἶναι ἔμφυτος, οὔτε φυσικὴ διότι ἀληθῶς θὰ ἐπιθετο ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξ ἀρχῆς· τότε δὲ ἐξ ἀρχῆς δὲν ὑπῆρχε χρυσός, οὔτε καί τις ἡγάτα τὸν χρυσόν.

Ἀλλὰ ἐάν θέλετε, λέγω ἐκ ποίας αἰτίας εἰσῆλθε τὸ κακόν· Ἐκαστος συναγωνιζόμενος τὸν παρ' αὐτοῦ ἀποκτήσαντα πλοῦτον, ἐπέτενε τὸ νόσημα, καὶ ἐκείνον, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἐπιθυμῶν, τὸν ἐρεθίζει αὐτὸς ὁ ὁποῖος παρ' αὐτοῦ ἀπέκτησε περιουσίαν· ὅτι ὅταν ἴδωσι οἱ κίνας λαμπράς, καὶ πλῆθος ἀγρῶν καὶ ὁμάδας βοῶντων, καὶ ἀργυρὰ σκευὴ καὶ σφρόνι⁴¹ ἐνδυμάτων, κάμνουν τὸ πᾶν ὥστε νὰ υπερβάλουν τοὺς ἄλλους.

Ἐάν δὲ ἤθελον νὰ εἶναι σώφρονες δὲν θὰ ἐγίνοντο εἰς τοὺς ἄλλους διδασκαλοί, μᾶλλον δὲ οὔτε δὲ αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει δικαιολογία· διότι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι οἱ ὅποιοι περιφρονοῦν τὰ χρήματα καὶ ποῖος δύναται νὰ εἴπῃ τις, τὰ περιφρονεῖ; (Διότι τὸ κακὸν εἶναι, ὅτι ἕνεκα τῆς πολλῆς κακίας θεωρεῖται ὅτι τὸ νόσημα τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποφευχθῇ, καὶ οὔτε καθίσταται πιστευτὸς ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τὸ ἐπιπυνχάνει.).

Νὰ ἀναφέρω λοιπὸν πολλοὺς οἱ ὅποιοι εὗρισκονται εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ ὄρη καὶ τί τὸ κέρδος, διότι οὔτε μὲ αὐτὰ θὰ θελπωθῇτε· Ἀλλως τε ὁ λό-

40. Α Κορινθ β 10

41. Φορυντὸν ἀειοπαράκλητον ὅτι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐνδυμάτων ὁ θεὸς ἱερῶν χρησιμεύοντι ὑπομιμητικῶν ἑμαρσιν· δεδωμένου δὲ τῇ λέξει «φορυντός» σημαίνει πλῆθος ἀπορρομήτων, πρὸς νδίων χρότων κτλ.

γος τώρα δὲν γίνεται περὶ αὐτῶν τῶν ζητημάτων διὰ νὰ κενώσεται τὰς περυσίας σας· θὰ ἤθελον δὲ νὰ πράξετε τοῦτο, ἀλλὰ ὁμῶς, ἐπεὶ τὸ φορτίον διὰ σῶς εἶναι μεγαλύτερον, δὲν σῶς ἀναγκάζω· ἀλλὰ σῶς προτρέπω νὰ μὴ ἐπιθυμήτε τὰ ξένα, ὥστε νὰ μεταδίδετε ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σας.

Πολλοὺς δὲ τοιούτους ἀνθρώπους θὰ εὕρωμεν νὰ ἀρκούντα εἰς τὰ ἰδικά των, νὰ φροντίζουν δι' αὐτά καὶ νὰ ζοῦν ἀπὸ δικαίους κόπου· Ἀπὸ νὰ μὴ συναγωνιζόμεθα καὶ νὰ μὴ μμούμεθα αὐτούς,

Ἀς σκεφθῶμεν ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἐξήσαν παρ' ἡμῶν δὲν ὀφίστανται τὰ κτήματα αὐτῶν, τὰ ὅποια διασώζουν μόνον τὰ δυνάμειά των, τοὺς τὰς τοὺς λουτρού, καὶ τοὺς τὰς τοὺς ἐξοχὸν κτήμα, καὶ τὸ κατάλυμα, Ἀμέσως, ὅταν τὰ ἴδωμεν δὲν στενάζοντες σκεπτόμενοι πόσον κόπον ὑπέμενε, πόσας ἀρπαγὰς ἐνήργησε, καὶ δὲν φαίνεται εἰς αὐδὲν μέρος, ἀλλὰ ἄλλο τέρπονται εἰς τὰ ἰδικά των τοὺς ὁποῖους δὲν ἐπεριμενε ἴσως δὲ καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἐνὸς ἐκείνου· φίσταται τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν.

Αὐτὰ ἀναμένουν καὶ ἡμεῖς διότι ὅπως δὴποτε θὰ ἀποθάνωμεν ὅπως δὴποτε τὸ αὐτὸ τέλος θὰ ἔχωμεν.

Εἰπε μοι πόσον ὀργήν, πόσον δαπάνην, πόσας ἐχθράς ἀντιμετωπίσαν, καὶ τί τὸ κέρδος Κέλευσας ἀθανάτος, καὶ ὅτι δὲν εὗρον οὐδεμίαν παρηγορίαν καὶ τὸ ὅτι ἔχει μόνον ζῶντες ἀλλὰ καὶ ἀπελθόντες ἐκ τοῦ κόσμου τοῦτου καταγοροῦντα ὑπὸ ἄλλων,

Ἀλλὰ εἰ⁴² ὅταν ἴδωμεν εἰς τὰς οἰκίας νὰ εὗροι σκῶνται αἱ εἰκόνες τῶν πολλῶν δὲν θρηνοῦμεν περισσότερον, Ἀληθῶς καλῶς εἶπεν ὁ Προφήτης, «Πλὴν μάλιστα ταράσσεται πᾶς ἄνθρωπος ζῶν»⁴³ διότι πράγματι.

42. «Τὸ δὲ» Συνήθως ἐκφρασεὶ παρὰ Πλάτων

43. Ψαλμ 38 12

ταραχήν προκαλεῖ ἡ ἀσυχολία μὲ αὐτοῦ τοῦ εἵδους τὰ ζητήματα ταραχήν καὶ θόρυβον περιττόν.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, οὔτε εἰς τὰς σκηνάς, ἐκεῖνος¹ διότι ἐδῶ μὲν ἄλλος ἐκοπιάσκει καὶ ἄλλος ἀπολαύει, ἐκεῖ δὲ ἕκαστος εἶναι κύριος τῶν μύθων² τοι, καὶ πολλαπλασίου ἀμοιβὴν θά λάβῃ.

Ἄς σπεύδωμεν λοιπὸν δι' ἐκείνην τὴν κτῆσιν³ ἐκεῖ ὅς κατασκευάζωμεν οἰκίας διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, διὰ νὰ ἀναπαυθῶμεν ἐν Χρ. στῇ Ἰησοῦ τῷ Κ. ρίφῃ ἡμῶν, μετὰ τοῦ Ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα ἀνῆκε, ἡ δόξα, συγχρόνως μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΞΣ' (66)

(Ιωάν. 19, 24)

¹ Ἔτινα οὐκ ὄχλος τούτος ἐκ τῶν Ἰουδαίων οὐ ἐκεῖ ἔστι, καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Διάκονον ἴδωσιν, ὃν ἤγαγον ἐκ νεκρῶν.

α' Ὅπως ὁ πλοῦτος ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι δὲν προσέχουν, συνήθως τοὺς ἐκτροχιάζει, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐξουσία διότι ἐκεῖνος μὲν ὁδηγεῖ εἰς τὴν πλεονεξίαν, αὕτη δὲ εἰς τὴν ἀλαζονείαν. Βλέπε λοιπὸν ὅτι τὸ ἐξουσιαζόμενος πληθεὺς τῶν Ἰουδαίων ὀργαίνει, οἱ δὲ ἄρχοντες ἔχουν, ὁ ἀφραγὴ δ' ὥς πρὸς τὸ ὅτι ἐκ τοῦ

¹ Ἰωάν. 12, 9

πλήθους ἐπίστευσεν εἰς τὸν Ἰησοῦν, λέγουσι μὲν συνεχῶς οἱ Εὐαγγελιστοὶ ὅτι «πολλοὶ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν αὐτῷ»², ἐκ δὲ τῶν ἀρχόντων δὲν ἐπίστευσαν.

Καὶ αὐτοὶ, λέγουσι, ὅχι ὁ ὄχλος, τὰ ἐξῆς³. «Μὴ τις τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν»⁴. Ἀλλὰ τί προσθέτουν. «Τὸ πλήθος, οὐ μὴ εἰδότες τὸν Θεόν, ἐπικατάρτατο ὑμῖν»⁵. Ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι, ἐπίστευσαν, τοὺς ἔλεγον ἐπικατάρτους, τοὺς δὲ ἑαυτοὺς τῶν, οἱ ὅποιοι, ἐθανάτωσαν Αὐτόν, συνετούς.

Καὶ ἐδῶ δὲ, ἄφου εἶδον τὸ θαῦμα, ἐπίστευσαν οἱ περισσότεροι οἱ δὲ ἄρχοντες δὲν ἤρκοῦντο μόνον εἰς τὰ ἴδια κακά, ἀλλὰ καὶ τὸν Λαζάρου ἐπεχείρουν νὰ φονεύσουν⁶. Ἔστω τὸν Χριστὸν ἤθελον νὰ θανατώσασιν, διότι κατέλυε τὸ Σάββατον, διότι ἔκοιμε τὸν ἑαυτὸν Του Ἰησοῦ μετὰ τὸν Πατέρα, καὶ διὰ τοὺς Ῥωμαίους κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τῶν, ἀλλὰ κατὰ τοῦ Λαζάρου ποίαν κατηγορίαν ἔχοντες ἤθελον αὐτὸν νὰ θανατώσασιν. Μήπως ἀρα γὰρ τὸ ὅτι εὐηργετήσθῃ εἶναι ἀξιοκατάκριτον.

Βλέπετε, πῶς εἶναι φονικὴ ἡ πρῶτος αὐτῶν. Καὶ ὁμῶς πολλὰ ἐπέτελεσεν, ἀλλὰ οὐδὲν ἐξ αὐτῶν τόσον ἐξηγρώσεν αὐτοὺς, οὔτε ὁ θεραπευθεὶς παράλυτος, οὔτε ὁ ἀναβλέψας τυφλός διότι ταῦτο καὶ κατὰ τὴν φύσιν ἦτο θαυμαστότερον, καὶ μετὰ πολλὰ ἄλλα εἶχε γίνεσθαι, καὶ ἦτο παράδοξον νὰ ἴδῃ τις νεκρὸν τεσσάρων ἡμερῶν νὰ περιπατῇ καὶ νὰ ὁμιλῇ.

Ὡραία θεοθαῖος (δὲν εἶναι δηλαδὴ) τὰ κατορθώματα τῆς ἐσότητος νὰ ἀναμυγνύουσι μὲ φόνους τὴν πανήγυριν.

Ἄλλως τε ἐκεῖ μὲν ἐθεωροῦν καλὸν νὰ κατηγο-

² Ἰωάν. 7, 31
³ Ἰωάν. 7, 48
⁴ Ἰωάν. 7, 48
⁵ Ἰωάν. 12, 10

ροὺν Αὐτὸν διὰ τὸ Σάββατον. καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον
νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς ὄχλους, ἐδῶ δὲ ἐπειδὴ δὲν εἶ-
χον οὐδεμίαν κατηγορίαν νὰ διατυπώσουν, στρέφουν
τὰς ἐνεργείας των κατὰ τὸ θεραπευομένου διότι ἐδῶ
δὲν ἡδύναντο νὰ εἶπουν ὅτι ἀντιτίθεται πρὸς τὸν Πα-
τέρα ὅ ὅτι ἡ προσευχὴ ἀπεστόμωσεν αὐτούς.

Ἔπε δὴ λοιπὸν καὶ ἡ κατηγορία, τὴν ὁποίαν δι-
τύπανον πάντοτε, εἶχε ἀπογυμνωθῇ πάσης ὑποστάσε-
ως καὶ τὰ θαῦμα ἦτο καταφανεῖς, στρέφονται πρὸς
τὸν φόνον. Ὡστε καὶ ἐπὶ τοῦ τυφλοῦ θά ἐπραττον τοῦ-
το, ἐὰν δὲν ἡδύναντο νὰ διατυπώσουν τὴν κατηγορίαν
περὶ τοῦ Σαββάτου. Ἀλλ' ὡς τε, ἐκεῖνος μὲν (ὁ τυφλὸς)
ἦτο ἄσματος, καὶ ἐξεδιώξαν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, οὗτος
δὲ (ὁ Ἀδάμας, ἦτο ἐπιφανής καὶ τοῦτο εἶναι φανε-
ρὸν ἐκ τοῦ ὅτι πολλοὶ ἦλθον δ' αὐτὸν παρασηροῦσαν τὰς
ἀδελφάς του καὶ τὸ θαῦμα συνετελέσθη ἐνῶ ὅλοι ἐ-
θλεπον καὶ μὲ λίαν παράδοξον τρόπον. Διὰ τοῦτο ὁ-
λοὶ ἔτρεχον διὰ νὰ ἴδουν.

Τοῦτο λοιπὸν ἐξηρῶθ' ἐν αὐτοῖς, τὸ ὅτι ἐνῶ εἶ-
χεν ἀρχίσαι ἡ ἐφορτὴ, ὅλοι, ἀφοῦ ἀφῆκαν αὐτήν, ἦλ-
θοι εἰς τὴν Βηθαίαν. Ἐπεχείρησαν λοιπὸν αὐτὸν νὰ
φονεύσουν καὶ δὲν ἐφαίνοντο ὅτι τολμοῦν νὰ προ-
δοῦν εἰς σχετικὴν ἐνεργείαν τῶσι αἰμαδιφεῖς ἦσαν.
Καὶ δ' αὐτοῖς ὁ νόμος ἀπὸ αὐτὴν τὴν φράσιν ἀρχίζει.

«Οὐ φονεύσεις.» καὶ ὁ Προφήτης αὐτὴν τὴν κατηγο-
ρίαν διατυπώνει. «Αἱ χεῖρες αὐτῶν αἵματος πλήρεις.»

Πῶς λοιπὸν ἐνῶ δὲν περιπάτει φανερά εἰς τὴν
Γουδαίαν, καὶ ἀνεχώρει εἰς τὴν ἔρημον, πάλιν εἰσέρχε-
ται εἰς τὴν πόλιν μὲ θάρρος. Ἀφοῦ ἐσῆκε τὸν θυμὸν
αὐτῷ διὰ τῆς ἀναχωρήσεως Του, παρουσιάζεται εἰς

6 ῥών 11, 41-42
7 Ἑβρ 20, 13
8 Ἑβρ 1, 15

αὐτούς, δεῖν εἶχε παύσει ὁ θυμὸς αὐτῶν. Ἀλλ' ὡς τε
τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον προηγείτο, καὶ αὐτὸ τὸ ὄπλιον ἡ
κολούθη, ἦσαν ἀρκετοὶ νὰ ἐμβάλουν αὐτοὺς εἰς ἀγω-
νίαν διότι οὐδὲν ἄλλο θαῦμα προσεβόλυνε τὸσον αὐ-
τούς, ὅσον τὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου.

Καὶ ἄλλος δὲ Εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι. «ὁπέστρω-
σαν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια», καὶ ὅτι «πᾶσα ἡ πό-
λις ἐσείσθη»¹⁰ μετὰ τῆς τμῆς εἰσήρχετο. Ἐκείνη
δὲ τοῦτο, ἀφ' ἑνὸς μὲν προδικαγράφων προφητείας,
ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκπληρῶν προφητείας, καὶ ἡ αὐτὴ ἐνε-
ργεῖα τῆς μὲν μιάς προφητείας ὑπῆρξεν ἀρχή, τῆς δὲ ἄλ-
λης τέλος διότι τὸ μὲν «χαίρει ὅτι ὁ βασιλεὺς σου ἔρχε-
ται ἰσοπρόσως»¹¹ ἦτο δηλωτικὸν ἐκπληρώσεως προφητεί-
ας, τὸ νὰ καθίσῃ δὲ ἐπὶ θνύου, ἦτο δηλωτικὸν προδικα-
γραφῆς τοῦ μέλλοντος ὅτι δηλαδὴ τὸ ἀκάθαρτον γέ-
νος τῶν ἔθνων κὼν ἐπρόκειτο νὰ τὸ ἔχη ὑπὸ τὴν ἐξου-
σίαν Του.

Πῶς δὲ οἱ ἄλλοι λέγουσι ὅτι ἔστρωσε μαθητάς, καὶ
εἶπε «λύσατε τὴν θύον καὶ τὸν πῶλον»¹², οὗτος δὲ (ὁ
Ἰωάννης) δὲν λέγει τίποτε παρόμοιον, ἀλλ' ὅτι, ἀ-
φοῦ εἶδεν ὀνάνριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτοῦ. Διότι καὶ τὰ
δύο ἦτο δυνατόν νὰ συμβοῦν, δηλαδὴ καὶ ἀφοῦ ἐλύθη ἡ
θύς, ἐνῶ ὡδήγαυ αὐτὴν οἱ μαθηταί, ἀφοῦ εἶδεν ὁ Ἰη-
σοῦς τὸ ὄνάνριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτοῦ.

Ἐλαβὼν δὲ τὰ βοῖα τῶν φοινίκων καὶ τῶν ελαιῶν,
καὶ ἔστρωσαν τὰ ἐνδύματα αὐτῶν δεικνύοντες ὅτι τοῦ
λοιποῦ ἀνωτέραν ἰδέαν εἶχον περὶ Αὐτοῦ ἀπὸ ἐκείνην,
τὴν ὁποίαν εἶχον διὰ προφητὴν, καὶ ἔλεγον «Ὡσαννά,
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου»¹³

9. Λουκ 19, 36.
10. Ματθ 21, 10.
11. Ματθ 21, 5.
12. Ματθ 21, 2 καὶ Μάρκ 1, 12.
13. Ἰωάν 12, 13.

Βλέπεις ὅτι τοῦτο κυρίως ἐβλήθεν αὐτούς, τὸ ὅτι δηλαδὴ ἐπέσθησαν ὅλο, ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν, Κα' τοῦτο κυρίως διήρει τὸν λαόν, τὸ νὰ λέγῃ Αὐτός ὅτι ἔχει ἔλθει ἐκ μέρους τοῦ Πατρὸς.

Τί σημαίνει δὲ: «Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών», ¹⁴ Ἐπε δὴ ὅλο, οἱ θασαλείς αὐτῶν κατὰ τὸ πλείστον ἦσαν ἄδικοι καὶ πλεονέκται καὶ αὐτοὺς τοὺς ὀηκούς των παρέδωκαν εἰς τοὺς ἐχθρούς, καὶ διέστρεφον τὸ πλῆθος, καὶ παρέδδον ὁμήρους εἰς τοὺς πολεμίους, διὰ τοῦτο λέγει: «Ἐχὲ θάρρος, Ὁυτός δὲν εἶναι αὐτοῦ τοῦ χαρσ κτήρος, ἀλλὰ πρῶος καὶ ἐπιεικής» καὶ ἀποδεκνύεται τοῦτο ἐκ τῆς ὀνου' διότι δὲν εἰσηλθεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ στρατοῦ, ἀλλὰ ἔχων μόνον ὀνον.

«Τοῦτο δὲ οὐκ ἦδυσαν», λέγει, «οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένον» ¹⁵ Βλέπεις ὅτι τὰ περ σότερα σημεῖα τὰ ἡγνῶν ἐπεδὴ ὁ Ἰδ.ος δὲν τὰ ἀπεκάλυπτεν εἰς αὐτούς, διότι καὶ ὅταν εἶπε, «λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν» ¹⁶, αὐτε τότε ἐγνώριζον οἱ μαθηταὶ τὴν σημασίαν τῶν λόγων καὶ ἄλλος δὲ Εὐαγγελιστὴς λέγει ὅτι εἶχε κρηθῆ ἀπὸ αὐτοῦ τὸ θαυτοτερον νόημα τοῦ λόγου, καὶ δὲν ἐγνώριζον ὅτι πρέπει Αὐτός νὰ καταστή ἐκ νεκρῶν.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εὐλόγως ἐκρύπτετο διὰ τοῦτο καὶ ἄλλος Εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι ἀκούοντες ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν λόγων ἐβλήθησαν καὶ εὗρισκον ἐν καταφύγει ¹⁷ τοῦτο δὲ συνέβαιεν λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ἐγνώριζον τὸν περὶ Ἀναστάσεως λόγον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εὐλόγως ἐκρύπτετο, ἔπε δὴ ἦτο ἀνώτερον τῆς ἱκανότη

¹⁴ Ζαχ. 9, 9
¹⁵ Ἰωάν. 12, 18 (δὲν εἶναι ἀκριβὲς οἱ λόγοι τοῦ κεμένου τῆς Κ.Δ.)
¹⁶ Ἰωάν. 2, 19
¹⁷ Μάρκ. 8, 8 καὶ Ματθ. 17, 22
¹⁸ Ματθ. 17, 22

τος αὐτῶν εἰς τὸ νὰ ἐννοοῦν τὰ λεγόμενα, τὸ σχετικὸν ἔμως μὲ τὴν ὀνον διατὶ δὲν ἀπεκαλύφθη εἰς αὐτούς, διότι, καὶ τοῦτο ἦτο σπουδαῖον.

ὁ'. Βλέπε δὲ φιλοσοφίαν Εὐαγγελιστοῦ, πῶς δὲν ἀσχύνεται νὰ ἐκθέτῃ τὴν προηγουμένην ἀγνοίαν αὐτῶν. «Ὅτι θεοσίως ἔχει γραφῆ ἡ προφητεία, τὸ ἐγνώριζον, ὅτι ἔχει γραφῆ δὲ σχετικῶς μὲ Αὐτὸν δὲν τὸ ἐγνώριζον» διότι, καὶ θὰ ἐσκουδάλιζεν αὐτούς, ἐὰν θεοσίως ἐνῶ ἦτο θαυσευς, ἐπρόκειτο νὰ ὑποστή ταιαῦτα, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ παραδοθῇ. Καὶ ἄλλως τε δὲν θὰ συνελάμβανον τὴν ἐννοίαν τῆς θαυσεύας, περὶ τῆς ὀποιως ὀμίλει. διότι, καὶ ἄλλος Εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι ἐνόμιζον ὅτι ὁ λόγος ἦτο περὶ τῆς ἐπιγείου θαυσεύας ¹⁸.

«Ἐμαρτύρε, δὲ ὁ ὀχλος ὅτι ἀνέστησε τὸν Λάζαρον» ¹⁹ διότι, δὲν θὰ μετεβόλλοντο τόσοι, λέγει, ἐὰν δὲν ἐπίστευον εἰς τὸ θαῦμα.

«Οἱ δὲ Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς αὐτούς, θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὀφείλετε αὐδέν, Ἰδὲ ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ὀπάγει» ²⁰ φαίνεται, δὲ εἰς ἐμὲ ὅτι, αὐτοὶ οἱ λόγοι εἶναι ἐκείνων, οἱ ὀποῖοι ἐσκέπτοντο μὲν ὀγνῶς, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ ὀμλήσουν ἐλευθερῶς, οἱ ὀποῖοι κατῴκιν ἐκ τοῦ ἀποταλέσματος καταπνῶν ὅτ αὐτοὶ ἐπεχείρουν πράγματα ἀκατόρθωτα.

Κόσμοι δὲ ἐβῶ πάλιν λέγει, τὸν ὀχλόν' διότι ἡ Γραφὴ γνωρίζε, νὰ λέγῃ κόσμον καὶ τὴν κτίσιν, καὶ τοὺς ζῶντας μὲ κακὸν τρόπον ζωῆς. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐννοεῖ, ὅταν λέγῃ: «Ὁ ἐκφέρων κατὰ ἀριθμὸν τὸν κόσμον αὐτοῦ» ²¹, τὸ δὲ δεῦτερον, ὅταν λέγῃ: «Ὁ κόσμος ὀμῆς οὐ μὲν, ἐμὲ δὲ μισεῖ» ²². Καὶ πρέπει, ἀκρι

¹⁸ Ματθ. 17, 25
¹⁹ Ἰωάν. 2, 17
²⁰ Ἰωάν. 2, 19 (ἐλαιοῦς παραλαβόμενον τὰ χωρίον)
²¹ Ἰωάν. 40, 28
²² Ἰωάν. 7, 7

ὥς αὐτὰ νὰ γνωρίζωμεν, ὥστε νὰ μὴ παρέχωμεν λαθὴν εἰς τοὺς αἰρετικούς, παρεκκλίνοντες ἐκ τῆς κανονικῆς σημασίας τῶν λέξεων, κατὰ τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

«Ἦσαν δὲ τινες τῶν Ἑλλήνων ἀναθάντες προσκυνῆσαι εἰς τὴν ἑορτήν». Ἐνθ' ἣν ἐπληροῦζον νὰ καταστοῖν προσήλυτοι, εὐρισκόντο εἰς τὴν ἑορτήν²⁴. Ὅταν δ' ἐδόθη λοιπὸν ἡ φήμη περὶ τοῦ Ἰησοῦ, λέγουσιν, «Θέλωμεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν»²⁵. Ὁ δὲ Φίλιππος ἔρχεται πρὸς τὸν Ἀνδρέαν δεδομένου ὅτι προηγείτο ὁ Ἀνδρέας αὐτοῦ καὶ ἀνακαλῶναι εἰς αὐτὸν τὴν ὑπόθεσιν. Ἀλλὰ οὐτε ὁ Ἀνδρέας ἀλογίστως ἀναλαμβάνει, πρωτοβουλίαν διότι ἤκουσεν ὅτι «εἰς ὁδὸν ἔθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε»²⁶. διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἐγνώρισεν ἀπὸ κοινῆς μετὰ τοῦ μαθητοῦ τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ἀναφέρει εἰς τὸν Διδάσκαλον· διότι καὶ οἱ δύο τὴν ἀνεφέρον εἰς Αὐτόν.

Ἐκεῖνος δὲ τί λέγει, «Ἥλθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου». Ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου, πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει²⁷. Τί σημαίνει «Ἥλθεν ἡ ὥρα», ἔλεγε. «Εἰς ὁδὸν ἔθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε»²⁸, ἀφ' ὧν οὕτω οἰανδήποτε πρόσκαιρον ὑπερομίας ἐκ μέρους τῶν Ἰουδαίων καὶ προσεπάθε νὰ συγκρατήσῃ αὐτοὺς.

Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἐπέμενον εἰς τὴν ἀπειθεῖαν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἤθελον νὰ προσέλθουν «καιρὸς εἶναι πλέον» λέγει, «νὰ προχωρήσω εἰς τὸ πάθος, ἐφ' ὅσον ὅλα ἔχουν ἐκπληρωθῇ». Διότι, ἐὰν ἐπρόκειτο εἰς τοὺς πρώτους μὲν νὰ ἀφιερώνωμεν τὸ ἐνδιαφέρον, ἐνῶ εἶναι ἀπεθεις, τοὺς δευτέρους δὲ νὰ μὴ δεχώμεθα, ἐνῶ ἐκεῖνοι θέλουν νὰ προσέλθουν, αἱ ἐνέργειαι αὐτὰς.

24 Ἰωάν. 12 20
25 Ἰωάν. 12 21
26 Ματθ. 10. 5
27 Ἰωάν. 12 23-24
28 Ματθ. 10. 5

δὲν θὰ ἦσαν ἀντάξαι τῆς ἐκ μέρους ἡμῶν προστασίας.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ ἀφήσῃ τοὺς μαθητὰς νὰ μεταβοῦν τοῦ λοιποῦ εἰς τὰ ἔθνη μετὰ τὴν σταύρωσιν, θέλει, δὲ αὐτοὺς (τοὺς ἐθνικούς) πρῶτα νὰ ἔρχωνται²⁹, λέγει. «Καιρὸς εἶναι νὰ ἔλθω εἰς τὸν σταυρόν»· διότι, προηγουμένως δὲν ἀφήκεν αὐτούς, διὰ νὰ εἶναι τοῦτο ὡς μαρτυρία δι' αὐτούς, διότι, μέχρι τότε, ὅτε διὰ τῶν ἔργων ἀπεμάκρυναν Ἐκεῖνον ἀφ' ἑαυτῶν, μέχρι τότε, ὅτε Αὐτὸν ἐσταύρωσαν, δὲν εἶπε, «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη»³⁰, ἀλλὰ εἶπεν, «εἰς ὁδὸν ἔθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε»³¹ καὶ «οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόθια τὰ ἀπωλότοτα οἴκου Ἰσραὴλ»³² καὶ «οὐκ ἔστι κοιλὴ λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις»³³.

Ἐπεὶ δὲ ἐμίσησαν Αὐτόν, καὶ εἰς τοιοῦτον σημείον, ὥστε νὰ τὸν θανατώσῃν, ἦτο περὶ τοῦ νὰ ἀφιέρωσιν τὸ ἐνδιαφέρον του δι' ἐκεῖνους, ἐφ' ὅσον ἐκεῖνο τοῦ ἀπεμάκρυνον ἀφ' ἑαυτῶν· διότι καὶ ἠρνήθησαν Αὐτόν, λέγοντες: «Οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα»³⁴. Τότε λοιπὸν ἀφήκε πλέον αὐτοὺς ἐπεὶ δὴ αὐτοὶ ἀφήκαν Αὐτόν. διὰ τοῦτο λέγει, «Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισημασιεῖν τὰ τέκνα ὑμῶν καὶ οὐκ ἠθέλησατε»³⁵.

Τί σημαίνει, «Ὁ κόκκος τοῦ σίτου, ἐάν μὴ πεσὼν ἀποθάνῃ»; Ὁμολογεῖ περὶ τοῦ σταυροῦ. Διότι, διὰ νὰ μὴ θορυβῶνται, σκεπτόμενοι ὅτι, ὅταν προσήλθον καὶ Ἕλληνες, τότε θανατωθή, λέγει, «Τοῦτο κυρίως θὰ κά-

29 Διὰ τὴν πρὸ τῆς κηρύξεως εἰς αὐτοὺς τοῦ θεοῦ Λόγου ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων.

30 Ματθ. 28. 19.

31 Ματθ. 10. 5.

32 Ματθ. 15. 24.

33 Ἰωάν. 15. 26.

34 Ἰωάν. 19. 15.

35 Ματθ. 23. 37.

μη αὐτοὺς νὰ προσέλθουν καὶ νὰ ἀδείξουν τὸ κήρυγμά μου. Ἐπειτα, ἔπειδὴ διὰ λόγων δὲν ἐπειθε, αὐτοὺς, διδάσκει αὐτὸ δὲ παραλλήλου παραδείγματος ἐκ τῆς πείρας τῶν συμβαινόντων ἐν τῇ φύσει, λέγων· «Ὅταν καὶ εἰς τὸν οἶτον γίνεται, τοῦτο, περισσότερον φέρε, καρπὸν, ὅταν ἀποθάνῃ· ἐὰν δὲ εἰς τὰ σπέρματα συμβαίνει τοῦτο, πολὺ περισσότερον εἰς ἐμέ». Ἀλλὰ δὲν κατενόουν οἱ μαθηταὶ τὰ λεγόμενα. Διὰ τοῦτο συνεχῶς τονίζε αὐτὸ ὁ Εὐαγγελιστὴς, δικαιολογῶν τὴν μετὰ ταῦτα φυγὴν αὐτῶν.³⁶ Τοῦτον τὸν λόγον ἀνέφερε καὶ ὁ Παῦλος³⁷, ὁμιλῶν περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.³⁸

γ'. Ποιῶν λοιπὸν δὲ καιολογίαν θὰ προσβάλουν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν πιστεύουν εἰς τὴν ἀνάστασιν, ἐφ' ἧσον τὸ γεγονός μελετᾶται καθημερινῶς εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν σπερμάτων, καὶ τῶν φυτῶν, καὶ τῆς ὁικίης μας γεννήσεως. Δὲν πρέπει πρῶτον νὰ φθαρῇ τὸ σπέρμα καὶ τότε νὰ συντελεσθῇ ἡ γένεσις. Ἐν γένει δὲ ὅταν ὁ Θεὸς ἐπιτελῇ κάτι δὲν παρίσταται ἀνάγκη συλλογισμῶν διότι πῶς ἐδημιούργησεν ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀνπαρξίας.

Αὐτὰ τὰ λέγω πρὸς Χριστιανούς, οἱ ὅποιοι λέγουσι ὅτι, πεθόντα εἰς τὰς Γραφάς. Ἐγὼ δὲ θὰ εἰπῶ καὶ κάτι ἄλλο, προσερχόμενον ἀπὸ ἀνθρωπίνους συλλογισμοὺς. Ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἕλλο μὲν ζοῦν μετὰ κακίαν,

³⁶ Ὅτε δηλ. συνελήθη ὁ νεκρὸς.

³⁷ Α' Κορινθ. 15 35-38.

³⁸ «Περὶ τῆς ἀναστάσεως διαλεγόμενος. Παρατηροῦμεν ὅτι συχνὰ ὁ θεὸς ἱερόνως χρησιμοποιεῖ τὸ ῥῆμα «διαλέγωμαι» μετὰ τῆς ἀναλήψεως συντάξεως ὡς ἐνταῦθα μετὰ τὴν πρόθεσιν «ἐπεὶ» μὲν τὸ νεκρὸς τὸ ῥῆμα τοῦτο χρησιμοποιοῦν κατὰ μίαν τὴν ἐννοίαν τοῦ παραθέτομεν διὰ χροῖον ἐκ τῶν «ἀποσημασιολογούντων» τοῦ ἐν λόγῳ συγγραφέως «Οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων σωσεως ἡμερῶν ἄλλων οἱ πλείστοι διελέγετο.» (Ἐν Ἀπομνημ. 1 1 11) «Ἡ κοῦρα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγόμενος» (Ἐν Ἀπομνημ. 2 4 1).

ἄλλοι δὲ με ἀρετὴν ἀλλὰ ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ζοῦν μετὰ κακίαν πολλοὶ φθάνουν εἰς θαυμάσιον γῆρας εὐτυχοῦντες, ἐξ ἐκείνων δὲ οἱ ὅποιοι ζοῦν μετὰ ἀρετὴν φθάνουν εἰς τὸ γῆρας ἀφοῦ ὑπέμειναν τὰ ἀντίθετα. Πότε λοιπὸν ἕκαστος θὰ λάθῃ τὴν ἀμοιβὴν τὴν ἀνάλογον μετὰ τὴν ἀξίαν τοῦ· εἰς ποῦν περὶπτωσιν³⁹.

Ναί, δυνατόν, νὰ εἴπῃ τις, ἀλλὰ δὲν ὁρίστανται αἱ ἀνάστασις τῶν σωμάτων. Δὲν ἀκούουν τὸν Παῦλον δι. λέγει. «Δεῖ τὸ φθαρὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν»⁴⁰. Δὲν λέγει περὶ ψυχῆς (διότι δὲν φθαρταὶ ἡ ψυχὴ) καὶ ἀνάστασις δὲ λέγεται δ' ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἔχει πέσει ἔπεσε δὲ τὸ σῶμα. Διὰ τὸ δὲν θέλεις νὰ ὁρίστανται ἀνάστασις τοῦ σώματος, τί δὲν εἶναι δυνατόν εἰς τὸν Θεόν. Ἀλλὰ νὰ λέγῃς τοῦτο (δηλαδή περὶ μὴ ἀναστάσεως) εἶναι δειγματὶ ἀκράτος ἀνοησίας.

Ἀλλὰ δὲν πρέπει· διὰ τὸ δὲν πρέπει τὸ φθαρὸν σῶμα τὸ ὁποῖον καὶ μόχθους καὶ θάνατον διήλθε, νὰ ἀσθὲν καὶ στέφανον, διότι, ἐὰν δὲν ἔπρεπεν οὕτε ζῆ ἀρχῆς θὰ ἐγενετο, καὶ Ἐκεῖνος δὲν θὰ ἐλάμβανε σάρκα. Ὅτι ἐλάθε δὲ σάρκα, καὶ ἀνέστησεν αὐτὴν διὰ νὰ θεῖα ὡθῇς. ἔκουσε τί λέγει.⁴¹ «Βάλε τούτῳ δακτύλους, καὶ ἴδε δι. πνεῦμα, ὅσα καὶ νεῦρα οὐκ ἔχει»⁴². Διὰ τὸ δὲ τὸν Ἀδάμ ἀνέστησεν, ἐὰν ἦτο προτιμότερον νὰ ἀναστήθῃ ἀνεῖ σώματος, διὰ τὸ ἐπιτελεῖ τοῦτο εἰς θέσιν θαύματος καὶ ἐνεργείας· διὰ τὸ δὲ ἐν γένει ἔδωκε τροφάς,

³⁹ «Πότε οὖν τὸ κατ' ἀξίαν ἀπολήψεται ἕκαστος ἐν τῇ αἰωνίᾳ καιρῷ.» Παρὰ τὰ τοῦ Δημοσθένους «Ποῦ οὖν ὁ ἀνδρὲς ἀθηναῖος ποῦ ὁ καὶ πρότερον. Ἐπεὶ οὖν τὸ γέννηται.» (Δημοσθ. Α' φιλοπ. 10).

⁴⁰ Α' Κορινθ. 15 53.

⁴¹ Παρατήρησον ἐνταῦθα τὴν συμμετρίαν τοῦ λόγου.

⁴² Ὅτι δὲ καὶ ἀνέλαθε.

καὶ αὐτὴν ἀνέστησεν ἔκρουσεν τὴν σφίγαν.

42 Λουκ. 24, 39 καὶ Ἰωάν. 20 27.

Μὴ ἀπατάσθε ὑπὸ τῶν αἰρετῶν κῶν ἀγαπητοί. διότι καὶ ἀνάστασις ὑπάρχει, καὶ κρίσις ὑπάρχει. Αὐτὰ δὲ τὰ ἀπορρήπτου ὅσοι δὲν θέλουσι νὰ διασωσὺν λόγον διὰ τὰς πράξεις των διότι καὶ πρέπει ἡ ἀνάστασις νὰ εἶναι τοιαύτη, ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ διότι. Ἐκεῖνος ἀρχὴ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν⁴³ ὁ πρῶτος ἀναστήθεις ἐκ τῶν νεκρῶν⁴⁴.

Ἐὰν δὲ εἶναι τοῦτο ἀνάστασις, δηλαδὴ καθαρμοῦς τῆς ψυχῆς καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, ὁ δὲ Χριστὸς δὲν ἡμάρτησε, πῶς ἀνέστη; Πῶς ἡμεῖς θὰ ἀπηλευσώμεθα τῆς κατάρσεως, ἐὰν καὶ ὁ Ἰδὼς ἡμάρτανε, πῶς δὲ λέγει. «Ἐρχεται, ὁ ἀρχὼν τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν»⁴⁵ διότι αὐτοὶ εἶναι λόγοι Ἐκεῖνου, ὁ ὅποιος δηλοῖ τὴν μὴ διάπραξιν ἁμαρτίας.

Λοιπὸν κατὰ τοὺς αἰρετικούς ἡ δὲν ἀνεστήθῃ, ἡ δὲν ἀνεστήθῃ, ἡμάρτησε πρὸ τῆς ἀναστάσεως. Ἀλλὰ καὶ ἀνεστήθῃ καὶ ἁμαρτῶν δὲν διέπραξε. Λοιπὸν ἀνεστήθῃ κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ δόγματα αὐτὰ τὰ πονηρὰ δὲ εἶναι τιποτέ ἄλλα, παρὰ μόνον διημιουργήματα ματαιοδοξίας.

Ἄς ἀποφύγωμεν λοιπὸν τὸ νόσημα τοῦτο διότι λέγει. «φθειρούσιν ἡθὴ χρηστά ὁμιλῶντες κακαί»⁴⁶ Δὲν εἶναι, αὐτὰ διδάγματα ἀποστόλων ὁ Μακαρίων⁴⁷ καὶ ὁ Οὐαλέντινος εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἰσάγαγον αὐτά.

Ἄς ἀποφύγωμεν λοιπὸν, ἀγαπητοί. αὐτάς, τὰς ἑ-

43. «Ἀπορχὴ γὰρ ἐκείνου» ἔκφρασις ληθελείας ἐκ τοῦ Παύλου (Α' Κορινθ' 15. 20).

44. «Πρωτότακος ἀπὸ τῶν νεκρῶν» ἄλλη ἔκφρασις ληθελείας ὡς αὐτὴς ἐκ τοῦ Παύλου (Κολοσ' 1. 18).

45. Ἰωάν' 14. 30.

46. Α' Κορινθ' 15. 33. Τοῦτο λέγει καὶ ὁ ποιητὴς Μένανδρος «φθειρούσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλῶντες κακαί». Ὁ δὲ θεόλογος ἐπίσκοπος Λέγος Ἐρεβὴν γὰρ οὐκ ἐσθλὴν μαθήσεαι. Ἐν δὲ κακοῖσι συμμισγῇ ἀπολείεσθαι τὸν ἐντὸς νόον.

47. Οὗτος παρεδίδετο δύο ἀρχαίαι τὸν ὕψιστον ἀναθὸν Θεὸν καὶ τὸν δικαῖον δημιουργὸν τὸν πλάσαντα τὸν κόσμον ἐκ τῆς οὐχίας.

δέας διότι οὐδεμία ὠφέλεια προκύπτει. ἐκ τοῦ καθαροῦ θείου, ὅταν πρεσβεύωμεν δόγματα διεφθαρμένα ὅπως θεοσάως καὶ ἀντιστροφῶς, οὐδεμία ὠφέλεια προκύπτει. ἐξ ὁγίων δογμάτων, ὅταν ὁ θείος εἶναι διεφθαρμένος⁴⁸.

Αὐτὰ οἱ ἔθνηκοι ἐδημιούργησαν, αὐτὰ ἐκεῖνοι⁴⁹ ηἰδῆσαν ἀφοῦ τὰ ἔλαβον ἐκ τῶν ἐξωθεν φιλοσόφων, καὶ λέγοντες τὴν ὕλην ἀγέννητον, καὶ πολλὰ παρόμοια ὅπως λοιπὸν εἶπαν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ δημιουργός, ἐφ' ὅσον δὲν ὑφίσταται ὕλη ἀγέννητος, οὕτω καὶ τὴν ἀνάστασιν ἡρνήθησαν.

Ἀλλὰ ἄς μὴ δίδωμεν προσοχὴν εἰς αὐτὰς τὰς ἰδέας, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπερίοριτος ὥς μὴ δίδωμεν προσοχὴν.

Λέγω εἰς σὰς αὐτάς διότι ἡμεῖς δὲν θὰ ἐγκαταλειώμεν τὴν μάχην ἐναντίον αὐτῶν. Ἀλλὰ ὁ ἡσυχαστής καὶ ὁ γυμνός καὶ ὁ εὐρεθὴς ἀντιμέτωπος μὲ ἀσθενεῖς, ὅσον καὶ ὁ εἶναι ἰσχυρότερος, εὐκόλως θὰ καταβληθῇ. Διότι ἐὰν μὲν ἐδίδοτε προσοχὴν εἰς τὰς Γραφάς καὶ ἐξησκεῖτε καθημερινῶς τοὺς ἑαυτοὺς σας δὲν θὰ σὰς συνεθούλευον νὰ ἀποφύγετε τὴν μάχην πρὸς ἐκεῖνους, ἀλλὰ θὰ σὰς συνεθούλευον καὶ νὰ συνάπτετε μάχην διότι ἡ ἀλήθεια εἶναι ἰσχυρά. Ἐπειδὴ δὲ δὲν γνωρίζετε νὰ χρησιμοποιοῖτε τὰς Γραφάς, φοβοῦμαι τὴν συμπλοκὴν μὴ ὅταν συλλαβῶν σὰς ἀσθενεῖς, σὰς κατὰλλουσι διότι τιποτέ ἀσθενέστερον δὲν ὑπάρχει ἀπὸ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἔχουν στερηθῇ τῆς βοηθείας τοῦ Πνεύματος.

48. Δόγμα κατὰ χριστιανὸν οὐκ ἔστιν οὐδὲν γὰρ ὁ θεὸς ὅσον καθαροῦ δημιουργοῦ διεφθαρμένον ὡς περ αὐτὸν οὐδὲ τὸν ἀντικεινὸν δομῶντων ὁγίων ἐὰν τις ἢ διεφθαρμένος.

49. Διὰ οἱ αἰρετικοί.

Εάν δὲ χρησιμοποιοῦν τὴν ἐξωθεν σοφίαν⁵⁰, δὲν πρέπει νὰ τοὺς θαυμάζετε, ἀλλὰ νὰ γελᾶτε εἰς ἄραρος των, διότι χρησιμοποιοῦν τοὺς μύθους ὁ δασκάλους διώ- πει οὕτε περὶ Θεοῦ, οὕτε περὶ κτίσεως ἡδυνήθησαν νὰ εὑ- ρουν κάτι ὀρθὸν ἐκεῖνοι ἀλλὰ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἡ χή- ρα τῆς παραστάσεως μας γνωρίζει, αὐτὰ ὁ Πυθαγόρας ἀκόμη δὲν τὰ ἐγνωρίζει ἀλλ' ἔλεγεν ὅτι θάμνος εἶναι καὶ ἰχθύς, καὶ κύνων καθίσταται ἡ ψυχὴ⁵¹.

Εἰς αὐτοὺς λοιπόν, εἰπέ μοι, πρέπει νὰ διδῶμεν προσοχὴν, Μεγάλοι εἶναι εἰς τὴν κόμην, τρέφουν ὠρεσί- ους θοοτρώχους, καὶ ἔχουν ἐνδυθῆ τετριμμένα ἱμάτια μέχρ' αὐτοὶ τοῦ σημείου εἶναι ἡ φιλοσοφία αὐτῶν. Ἄν δὲ ἴδῃς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν, εἶναι τέφρα καὶ κόνις καὶ τίποτε τὸ ὄν ἐς, ἀλλὰ κτήνος ἀνεργῆς ὁ λάρυγξ αὐ- τῶν⁵², βλαὶ τὰ διδασκόμενα πλήρη ἀκαθαρσίας καὶ πύου καὶ σκολιῶν ὅλα τὰ δόγματα.

Ὁ πρῶτος λοιπὸν ἐξ αὐτῶν ἔλεγεν ὅτι τὸ ὕδωρ⁵³ εἶναι Θεός, ὁ μετ' ἐκείνων τὸ πῦρ⁵⁴, ἄλλος ἔλεγεν ὅτι ὁ ἀήρ⁵⁵ εἶναι Θεός, καὶ ὅλοι τὴν ἀρχὴν τοῦ παντός εἰς τὰ σώματα τὰ ὕλκα τὴν ἀνήγαγον.

Τοὺτους λοιπόν, εἰπέ μοι, πρέπει νὰ τοὺς θαυμά- ζωμεν οἱ ὅποιοι οὕτε ἰδέαν τοῦ σώματος Θεοῦ δὲν ἔλαθον, ἀν καὶ θεοαίως ἐκ τῶν ὑστέρων τὴν ἔλαθον, ἀφοῦ ἦλθον εἰς ἐπὶ κοινωνίαν με τοὺς ἰσχυροὺς μας εἰς τὴν Αἴγυπτον;

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ προκαλέσωμεν πολλὴν θόρυβον, ἔ- δω ὅς σταματήσωμεν τὸν λόγον διότι ἂν ἀρχίσωμεν

50 «Ἐξωθεν σοφία» καλεῖται ἡ τῶν Ἑθνικῶν.
51 Οἱ Πυθαγόρειοι ἐπρέσβυνον τὴν περὶ μετεμψύχσεως θεω- ρίαν.
52 ψαλμ. 5. 10.
53 Ὁ Θολὴς ἐπρωσέσθαι τοῦτο.
54 Ὅσα τὰ Ἡρακλείτου.
55 Τοῦτο εἰσέθεκεν ὁ Ἀναξίμενης.

νὰ παραθέσωμεν τὰ δόγματα ἐκείνων, καὶ τί εἶπον μὲν περὶ Θεοῦ, τί δὲ περὶ ψυχῆς, τί δὲ περὶ σωμάτων, θὰ ἐπακολουθήσῃ πολλὴ γέλως. Καὶ δὲν θὰ ἔχουν ἀ- νάγκη τῆς ἐκ μέρους ἡμῶν κατηγορίας διότι οἱ ἰδιοὶ θαλάουν κατ' ἄλληλων. Ἐκεῖνος θεοαίως, ὁ ὅποιος ἔ- γραψεν ἐναντίον ἡμῶν τὸν λόγον περὶ τῆς ὕλης, τὸν ἑαυ- τόν του ἠφάνισεν.

Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, διὰ νὰ μὴ σὰς ἀπασχολήσωμεν ματαίως, καὶ δημιουργήσωμεν λαθύνινθον λόγων, ἀφοῦ ἀφήσωμεν αὐτὰ, θὰ εἰπώμεν ἐκεῖνο δηλαδὴ νὰ ἀφοσιώ- νεσθε εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν θεῶν Γραφῶν, καὶ νὰ μὴ λο- γομαχῆτε διὰ ζητήματα μὴ ἀναγκαῖα πράγματα, τὸ ὅποι- ον καὶ ὁ Παῦλος συμβούλευε⁵⁶ εἰς τὸν Τιμόθεον, καίτοι ἦτο πλήρης πολλῆς σοφίας καὶ εἶχε τὴν θαυματουργὴν δύναμιν. Ἄς πεθώμεθα λοιπὸν εἰς ἐκεῖνον, καὶ ἀφοῦ ἀ- φήσωμεν τὰς φιλαρίδας ὅς ἐπιληθώμεν τῶν ἔργων, ἐν- νοῶ τῆς φιλαδεφίας καὶ τῆς φιλοεινίας, καὶ ὅς φρονι- τίσωμεν πολὺ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ὑποσχόμενα ἀνασθᾶ διὰ χάριτος καὶ φιλοανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ὈΜΙΛΙΑ 32 (67)

Ἰωάν. 6¹, 25-34

Ἡ φωνὴ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολαύει αὐτὴν καὶ ὁ σώων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰῶ- νον συνάξει αὐτήν. Ἰὼάν. 6¹ 25-34 καὶ ἀκολου- θεῖτω.

56. Β. Τιμόθ. 2. 14
Γ. ὡν 12. 25-28

α'. Γλυκὺς εἶναι ὁ παρὼν θάλας καὶ πλήρης πολλῆς τέμεως ὅχι θμῶς δ' ὅλους, ἀλλὰ δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶναι προσηλωμένοι εἰς αὐτόν. Ἐάν δὲ κανεὶς στρέψῃ τὸ θέλημα του εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἴδῃ ὅρατα τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα ταχέως θά περιφρονῇ τὸν παρόντα θίον καὶ οὐδ' αὖτως θά ὑπολογίσῃ αὐτόν.² Διότι καὶ τὸ κάλλος ὡρσιμένων σωμάτων θαυμάζεται. ἔφ' ὅσον δὲν παρουσιάζεται. Ἐν σώμα λαμπρότερον, ὅταν δὲ παρουσιασθῇ τὸ ἀνώτερον τότε τὸ προηγούμενον περιφρονεῖται.

Ἄν λοιπὸν θελήσωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ στρέψωμεν τὸ θέλημα μας εἰς ἐκεῖνο τὸ κάλλος, καὶ τὴν εὐπρέπειαν τῆς ἐκεῖ θαυλείας νὰ παρατηρήσωμεν καλῶς, ταχέως θά ἀπελευθερώσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ τὰ παρόντα δεσμά· διότι εἰς δεσμός εἶναι ἡ συμπτώθεια πρὸς τὰ παρόντα.

Καὶ προτρέπων εἰς τοῦτο³ ἡμεῖς ὁ Χριστός, ἀκούσε τί λέγει. «Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν· ὁ ἐμοὶ διακονῶν ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμός»⁴. Με ἀνιγνίμα φαίνονται νὰ ὁμοιάζουν τὰ λεγόμενα δὲν εἶναι ὅμως ἀνιγνίμα ἀλλὰ εἶναι πλήρη πολυλῆς σοφίας.

Καὶ πῶς «ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν»; Θά καταστρέψῃ αὐτήν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῆς τὰς ἀτόπους ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δεκνύεται εὐχάριστος εἰς αὐτήν πέραν τοῦ θένοντος. Διὰ τοῦτο κάποιος συμβουλεύει λέγων· «Μὴ πορεύου ἐν

² Ταχέως αὐτοῦ καταφρονῇ καὶ αὐτὴν παύσει, λόγον - Σχῆμα ἐν παραλλήλοις (ὅτι ὁ ῥήτωρ κατὰ πλεονασμὸν τοποθετεῖ καὶ τὴν ἀντιθετὴν ἐννοίαν μετ' ἀντήσεως).

³ Ἀπὸ εἰς τὸ νὰ στρέψωμεν πρὸς τὴν ἐπουράνιον.

⁴ Ἰωάν. 12, 25, 26.

ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς σου»⁵ διότι κατ' αὐτόν τὸν τρόπον θά ἀφελίσῃς αὐτήν (διότι σε ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ὁδόν, ἣ ὅπου αὐτὴν εἰς τὴν ἀρετὴν) ὅπως δεσθαίως καὶ τὸ ἀντιθετὸν συμβαίνει, δηλαδὴ «ὁ μισῶν αὐτήν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ σώσει αὐτήν». Τί σημαίνει δὲ «ὁ μισῶν αὐτήν»; Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑποχωρεῖ εἰς αὐτήν, ὅταν τὸν προτρέπῃ εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θάλλπτουν.

Καὶ δὲν εἶπει «ὁ μὴ εἰκὼν αὐτῇ», ἀλλὰ «ὁ μισῶν αὐτήν» διότι ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι μισητοί, δὲν ἀνεχόμεθα οὔτε τὴν φωνὴν αὐτῶν νὰ ἀκούσωμεν οὔτε μὲ εὐχαριστήσιν νὰ ἰδῶμεν τὸ πρόσωπόν των, οὔτε καὶ τὴν ψυχὴν, ὅταν προτρέπῃ εἰς πράγματα ἀντιθετὰ πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀρεστὰ εἰς τὸν Θεόν, πρέπει εἰς μέγα θαμβὸν νὰ τὴν ἀποστρεφώμεθα.

Διότι, ἐπεὶ δὴ πρόκειται νὰ ὁμολογήσῃ εἰς αὐτοὺς περὶ θανάτου, δηλαδὴ περὶ τοῦ Ἰθικοῦ Του θανάτου, καὶ προσέθεν διὰ θὰ κατασταθῇ κατηφεὲς καὶ θὰ καταπέσουν προσέδωκεν ὁπεροχὴν εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, λέγων· «Τί νὰ εἰπω, ἐάν σεῖς δὲν ὑπομένετε μὲ γενναιότητα τὸν θάνατόν μου; διότι ἐάν σεῖς οἱ ἴδιοι δὲν ἀποθάνετε, δὲν θά προκύβῃ δ' ἂν σᾶς οὐδὲν κέρδος».

Καὶ βλέπε πῶς παρηγορεῖ δ' αὐτοῦ λόγον αὐτοῦ. Διότι ἦτο πολὺ θαρρὺ καὶ ἐπαχθὲς τὸ νὰ ἀκούσῃς διὰ πρέπει. ὁ ἄνθρωπος νὰ φτωχάνῃ ὅταν ἀγαπᾷ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Καὶ ὁ αὐτὸς νὰ ἀναφέρω τὰ παλαιά, ἀφοῦ θεθεῖως καὶ τώρα θά εὐρωμεν πολλοὺς νὰ ἔχουν τὴν ὑπομονὴν ὅλα νὰ τὰ μάθουν εὐχαρίστως, ὡς πρὸς τὸ νὰ ἐκμεταλλεύωνται τὴν ποροῦσαν ζωὴν, καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι, οἱ

ὁποῖο ἔχουν πιστεῖν περὶ τῶν μελλόντων, καὶ οἱ ὅποιοι, ὅταν ἴδωσι οἰκοδομήματα καὶ κατασκευάσματα καὶ ἐπινοήματα, δικρύβουν, λέγοντες σχετὶ κῶς· «Πόσα ἐπινοεῖ ὁ ἄνθρωπος, καὶ καθίσταται κύνες!» Τόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῆς παρουσίας ζωῆς.

Τὰ δεσμά λοιπὸν αὐτὰ θέλων νὰ λύσῃ ὁ Χριστὸς λέγει. «Ὁ μισθὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτω, εἰς ζωὴν αἰῶνος φυλάξει αὐτήν»· ὁ δὲ νὰ θεσπισθῇ, ὅτι τὰ ἔλεγε· εἰς ἐκείνους διὰ τὸν τοῦς συμβουλευσιν καὶ ὁ δὲ νὰ καταπαύσῃ τὸν φόβον αὐτῶν, ἀκούσας τὰ ἑξῆς. «Ὁ ἐμοὶ δὲ ἀκονῶν ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω» λέγων ταῦτα διμλεῖ περὶ τοῦ θανάτου, καὶ ἀπαιτεῖ νὰ ἀκολουθήσουν Αὐτὸν διὰ τῶν ἔργων· διότι πάντως πρέπει ὁ διακονῶν νὰ ἀκολουθῇ τὸν διακονούμενον.

Καὶ ἐξέτασε πότε δὲ δασκεῖ αὐτὰ εἰς αὐτοὺς, ὅταν ἐδιδάσκοντο, ἀλλ' ὅταν ἔλαθον θάρρος, ὅταν ἐνόμισαν, ὅτι εὐρίσκοντα ἐν ἀσφαλείᾳ λόγῳ τῆς ἐκ μέρους τῶν πολλῶν τιμῆς καὶ λατρείας, ὅταν ἠδύναντο νὰ λάθουν θάρρος καὶ νὰ ἀκούσουν· «Καὶ ἀρέτω τὸν σπαιρὸν αὐτοῦ» καὶ ἀκολουθεῖτω μοι»⁸ δηλαδὴ λέγει «ἀεὶ παρατεταγμένος ἔσο, πρὸς κινδύνους, πρὸς θάνατον, πρὸς ἀποδημίαν τὴν ἐντεῦθεν».

Ἐπειτα ἐπειδὴ εἶπε ἐκεῖνοι, τὰ ὁποῖα εἶναι δυσάρεστα, προσθέτει καὶ τὸ ἐπαθλόν. Ποῖον δὲ ἦτο αὐτό, τὸ νὰ ἀκολουθοῦν Αὐτὸν καὶ νὰ εὐρίσκωνται ἐκεῖ, ὅπου εὐρίσκεται. Ἐκεῖνος δὲ κινῶν, ὅτι ἀνάστασις θὰ δ' αὖτε θῇ τὸν θάνατον· ὁ δὲ λέγει· «ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ἔκει καὶ ὁ διακονὸς ὁ ἐμὸς»· Ποῦ εἶναι, δὲ ὁ Χριστός; Εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Καὶ πρὸ τῆς ἀναστάσεως λοιπὸν ἔκει ὡς μεταφωμένῳ διὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ.

⁸ Ματθ 16 24
⁹ Ἰωάν 12 26

«Ἐάν τις ἐμοὶ δ' ἀκοῇ, ἀναστήσει αὐτὸν ὁ Πατήρ»⁹. Διὰ τοῦτο εἶπεν. «Ἐγὼ», Ἐπειδὴ ἀκόμη θέν εἶχον τὴν ὀρθὴν γνώμην περὶ Αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀνωτέραν γνώμην εἶχον περὶ τοῦ Πατρὸς ἐκεῖνο· οἱ ὅποιοι, οὔτε, ὅτι ἔπρεπε Αὐτὸς νὰ ἀναστή, ἀγνοοῦν, πῶς θὰ ἐσχλημάτιζον υψηλὰς ἰδεας περὶ Αὐτοῦ διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς Ζεβεδαίου λέγει. «Ὁὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἤτομαστα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου»¹⁰ ἐνῶ θεοαίως Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κρίνει. Ἐδῶ δὲ παρουσιάζει, καὶ τὴν γνησιότητα Αὐτοῦ ὡς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ διότι ὁ Πατήρ θὰ δεχθῇ αὐτοὺς ὡς διακόνους γνησίου Υἱοῦ.

«Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρρακται. Καὶ τί εἶπω; Πάτερ, σώσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης»¹¹. Καὶ ὁμῶς αὐτοὶ δὲν εἶναι πλέον λόγοι, ἀνθρώπου προτρέποντος τοὺς ἄλλους νὰ ἐλθοῦν εἰς τὸν θάνατον, Ἀνθρώπου θεοαίως, ὁ ὁποῖος εἰς μέγιστον θαυμάσιον προτρέπει, τοῦτο διότι, δια καὶ μὴ λέγουσι ὅτι «ἐπεὶ δὴ ὁ Ἰδὸς εὐρίσκεται ἐκτός τῶν ἀνθρώπων πόνων, εὐκόλως κάμνει, θεωρίαν περὶ θανάτου, καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς μᾶς προτρέπει», δεικνύει, ὅτι, ἀν καὶ εὐρίσκεται, ὁ Ἰδὸς εἰς ἀγωνίαν, ὁμῶς λόγῳ τῆς χρησιμότητος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ὑποστῇ δὲν παραιτεῖται Αὐτὰ δὲ ἀποταλαῖν εὐεργεσίας τῆς ἐνοσρκώσεως καὶ οὐχὶ τῆς Θεότητος, διὰ τοῦτο λέγει. «Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρρακται».

Ὁ δὲ ἐάν θέν συμβαίη τοῦτο, ποῖαν λογικὴν σενράν ἔχει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐλέγχθη, καὶ τὸ ὅτι εἶπεν· «Πάτερ σώσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης»· καὶ τόσον ἐταράχθη, ὥστε νὰ ζητή καὶ ἀπαλλαγῇ, ἐάν θεοαίως ἦτο δυνατόν νὰ ἀφύγῃ¹².

⁸ Ἰωάν 12 26
⁹ Μάρκ 10, 40
¹⁰ Ἰωάν 12 27
¹¹ Ματθ 26 39

ὁ Αὐταὶ εἶναι. αἱ ἀδυναμίαι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἄλλα δὲν ἔχω τί νὰ εἶπω, λέγει, ὅταν ζητῶ ἀπαλλαγὴν. «Διὰ γὰρ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην»². ὡς ἐάν τις εἴπῃ. «Κεῖν θορυβώμεθα, κἀν ταρατώμεθα, μὴ φεύγωμεν θάνατον ὅτι καὶ γὰρ, ὡς ταραττόμενος οὐ λέγω ὥστε φυγεῖν», διότι πρέπει νὰ ὑπομένωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συμβαίνει. «οὐ λέγω Ἀπόλλοξόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης», ἀλλὰ τί, «Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα»³. «καί τοι τῆς ταραχῆς τοῦτο ἀναγκαζούσης λέγειν τὸ ἐναντίον λέγω» «Δόξασόν σου τὸ ὄνομα» τουτέστιν, ἄγαγε λοιπὸν (πλέον) ἐπὶ τὸν σταυρὸν τοῦτο δὲ δεῖκνυε, πολὺ τὴν ἀνθρωπίνην διάθεσιν καὶ τὴν παρούσαν ζωὴν, καὶ αὐτῷ ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν εὐρίσκειτο ἐξω τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν διότι ὅπως τὸ νὰ πενθήσῃ δὲν εἶναι ἕξιον κατηγορίας, οὔτε τὸ νὰ κομμάται, οὕτω καὶ τὸ νὰ ἐπιθῇ μὴ τὴν παρούσαν ζωὴν δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτον.

Ὁ δὲ Χριστὸς εἶχε σῶμα ἀπηλλαγμένον ἀπὸ ἀμαρτημάτων, διὰ ἀπηλλαγμένον ἀπὸ φυσικῆς ἀνάγκης. Διὰ τοῦτων λοιπὸν καὶ κάποι ἄλλο ἐδίδαξε Ποῦν λοιπὸν εἶναι τοῦτο, ἔάν κάποτε εὐρεθώμεν εἰς ἀγῶνα καὶ θειλίαν, οὔτε τότε νὰ ἀποφύγωμεν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ συμβῶν.

«Πάτερ δόξασόν σου τὸ ὄνομα» Δεικνύει ὅτι ὅπερ ἀληθεύς ἀπαθιήσκει, ἀποκαλῶν τοῦτο δόξα εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ταῦτα συνιέβαινε μετὰ τὸν σταυρὸν Ἐπρόκειτο ἡ ἀκουμένη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν εὐθείαν δόξαν καὶ νὰ γνωρίσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ λατρεύσῃ Αὐτόν· καὶ θεοαίως διὰ μόνον τοῦ Πατρὸς τὸ ὄνομα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Υἱοῦ. ἀλλ' ὅμως ἀποσώπη τοῦτο «Ἦλθεν οὖν φωνὴ

12. ἰωάν. 12. 27
3. ἰωάν. 12. 28

ἐκ τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω»¹⁴. Ποῦ ἐδόξασεν, εἰς τὰ συμβάντα πρὸ αὐτῶν. Καὶ πάλιν θὰ δοξάσω μετὰ τὸν σταυρὸν.

Τι λέγει λοιπὸν ὁ Χριστός; «Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς»¹⁵. Ἐκεῖνοι δὲ ἐνόμισαν ὅτι, ἦτο θρονιὴ ἢ ὅτι ἄγγελος εἶχε λαλήσει εἰς Αὐτόν¹⁶. Καὶ ἐκ τῶας αἰτίας ἐνόμισαν τοῦτο, μὴ δὲν ἦτο ἰσχυρά καὶ εὐκρινὴς ἡ φωνή, ἄλλὰ ταχέως ἀπεμακρύνθη ἀπὸ αὐτοῦ, ὅτι ἦσαν θρασύνοες καὶ σαρκικοὶ καὶ κωφοί. Καὶ ἄλλοι μὲν τὸν ἦχον μόνον ἀντελήφθησαν, ἄλλοι δὲ ἐγνωρίζον μὲν, ὅτι ἦτο ἐναρθρὸς ἡ φωνή, τί ἐσήμαινεν ὅμως, δὲν ἐγνωρίζον.

Τι λέγει λοιπὸν ὁ Χριστός, «Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς»⁷. Διὰ τί εἶπε τοῦτο, διότι ἤθελε νὰ ἀντικρούσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔλεγον πάντες, ὅτι, δηλαδὴ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ διότι Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δοξάζεται, ὅπου τοῦ Θεοῦ, πῶς δὲν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ. τοῦ Ὁποῖου τὸ ὄνομα δι' Αὐτὸν δοξάζεται. Διὰ τοῦτο θεοαίως καὶ ἡ φωνὴ ἦλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ὁ Θεὸς λέγει. «Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς», «οὐχ ἵνα ἐγὼ μάθω τι ἀγνοῶν παρ' αὐτῆς, (πάντα γὰρ οἶδα τὰ τοῦ Πατρὸς), ἀλλὰ δι' ὑμᾶς» Διότι, ἐπειδὴ ἔλεγον ὅτι ἄγγελος ἀμύλησεν εἰς Αὐτόν, ἢ ὅτι θρονιὴ εἶχεν ἡχήσει, καὶ δὲν ἐδίδον προσοχὴν, λέγει ὅτι «ὁ ἀκούσας ἐγένετο, ὥστε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ παρακληθῇ εἰς τὸ νὰ ἐρωτήσῃτε τί ἦτο ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐλήχθη».

Αὐτοὶ δὲ ἀφοῦ εἶχον πτοηθῇ οὔτε καὶ ὅτι αὐτὰς τὰς συνθήκας ἑκαμὸν σχετικὴν ἐρώτησιν, ἐνθ' ἡκούσαν ὅτι

14. ἰωάν. 12. 28
15. ἰωάν. 12. 30.
16. ἰωάν. 12. 29.
17. ἰωάν. 12. 30.

τὸ συμβᾶν ἀφορᾷ εἰς αὐτοὺς διότι εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώριζε πρὸς ποῖον σκοπὸν ἐλέγοντο αὐτὰ, φυσικῶς τῷ λόγῳ δὲν ἐφαίνετο ὅτι εἶναι εὐκρινὴς ἢ φωνή, «Δι' ὧν ἡ φωνὴ γέγονε». Βλέπετε ὅτι τὰ ταπεινά γίνονται χάριν αὐτῶν καὶ ὅχι ἐπειδὴ ὁ Υἱὸς ἔχει ἀνάγκη νοσηθείας.

«Νῦν κριαὶ ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου. Νῦν δὲ ὁ ἀρχὸν τοῦ κόσμου, ταῦτα κάτω ὀληθήσεται»¹⁸ Τοῦτο ποῖαν λογικὴν συνδεσιν ἔχει πρὸς τὸ «ἐδόξασα καὶ δοξάσω» Πολλὴν καὶ λίαν σύμφωνον διότι, ἀφοῦ εἶπε «δοξάσω» δεικνύει καὶ τὸν τρόπον τῆς δόξης. Ποῖος δὲ εἶναι ὁ τρόπος αὐτός, Ἐκεῖνος «ὀληθήσεται κάτω» λέγει.

Τί σημαίνει δὲ «Κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου», εἶναι ὡς ἐάν τις εἴπῃ «Δικαστήριον ἔσται καὶ ἐκδίκησις». Πῶς καὶ κατὰ ποῖον τρόπον, «Ἐθανάτωσε τὸν πρῶτον ἀνθρώπον συλλαβὼν αὐτὸν ὡς ὑπόλογον διὰ τὴν ἀμαρτίαν» («διὰ γὰρ τῆς ἀμαρτίας εἰσῆλθεν ὁ θάνατος») ¹⁹ εἰς ἡμᾶς δὲν εἴρετο τοῦτο. Διὰ τοῖς λοιποῖς εἰσεπηδῶμε καὶ εἰς τὸν θάνατον μὲ παρέδωκε, διὰ ποῖον λόγον εἰσεθαλεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰούδα, ὥστε «ἂ μὲ θανατώσῃ».

Μὴ εἴπῃς εἰς ἡμᾶς τώρα ὅτι ὁ Θεὸς οὕτω τὰ ἐρρυθμίσει ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τῆς σοφίας αὐτοῦ κατ' ἀρχὴν ὡς ἐξετάσῃ ἢ γνώμῃ ἐκεῖνα, δηλαδὴ τοῦ πονηροῦ. «Πῶς λοιπὸν κρινετα ὁ κόσμος εἰς ἡμέ»,

Ὡς ἐάν συγκροτηθῇ δικαστήριον θὰ λεχθῇ πρὸς αὐτόν «Ἔστω ὅλους τοὺς ἐθνητάωσες ὅτι τοὺς εὐρεῖς ἐπολόγους δι' ἀμαρτίας» τὸν Χριστὸν δὲ αὐτὸν τὸν ἐθνητάωσες δὲν εἶναι καταφανές ὅτι, ὡς καὶ ἐθνητάωσες αὐτοῦ. λοιπὸν δι' αὐτοῦ θὰ δικαιωθῇ ὁ κόσμος διὰ τὰ

¹⁸ Ἰωάν. 12, 31
¹⁹ Ρωμ. 5, 12

κατωστῇ δὲ τοῦτο σαφέστερον, καὶ διὰ παραδείγματός θὰ κάμω τοῦτο φανερόν Ὑποθετίσθω ὅτι εἶναι εἰς τύραννος βίαιος, ὁ ὁποῖος τοὺς πίκτοντας εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κακοποιεῖ παντοιοτρόπως· αὐτὸς ἐάν συμπλακεῖς μὲ βασιλέα, ἢ υἱὸν βασιλέως, φονεύσῃ αὐτὸν ἀδίκως, ὁ θάνατος ἐκεῖνου θὰ δυνήθῃ νὰ κάμῃ νὰ λάθουν καὶ οἱ ἄλλοι ἐκδίκησιν.

Ἄς ὑποθεθῇ ὅτι κάποιος ζητεῖ τὰ χρήματα ἀπὸ χρεωφελέτας καὶ κτυπᾷ αὐτοῦς, καὶ τοὺς ρίπτει εἰς τὸ δεσμωτήριον· ἔπειτα ἐκ τῆς αὐτῆς παραφροσύνης παρασυρόμενος ὁδηγεῖ εἰς τὴν αὐτὴν φυλακὴν καὶ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος τίποτε δὲν ὄφειλε. Οὗτος (ὁ πιστωτής), θὰ τιμωρηθῇ καὶ δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔκαμεν εἰς τοὺς ἄλλους· διότι ἐκεῖνος (ὁ ἀδίκως φυλακισθεὶς) θὰ θανατώσῃ αὐτόν.

γ. Οὕτω συνέθη καὶ ἐπὶ τοῦ Νταῦ ὅτι δι' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔκαμεν εἰς ὅσας ὁ διάβολος, θὰ τιμωρηθῇ δι' ἐκεῖνων, τὰ ὁποῖα ἐτόλμησε νὰ πράξῃ κατὰ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ διὰ τὰ θεοαποκάλυψις ὅτι ὑπονοεῖ ταῦτα, ἄκουσε τι λέγει «Νῦν ὁ ἀρχὸν τοῦ κόσμου τούτου ὀληθήσεται κάτω» (διὰ τοῦ θανάτου μου), «καθὼν δὲ, ἐάν ὑμῶν θῶ, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν»²⁰ δηλαδὴ καὶ τοὺς προερχομένους ἐκ τῶν ἐθνῶν.

Καὶ διὰ τὰ μὴ εἴπῃ κατεῖς «Πῶς θὰ ρυθῇ κάτω ἐάν καταθάλῃ καὶ σέ» λέγει· «δὲν μὲ καταθάλλει» διότι πῶς θὰ καταθάλῃ αὐτόν, ὁ ὁποῖος καὶ τοὺς ἄλλους ἐλκύει; Καὶ δὲν δμυλεῖ περὶ τῆς ἀναστάσεως, ἀλλὰ περὶ ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον ὑπερτερεῖ τῆς ἀναστάσεως, «πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν» διότι ἐάν μὲν ἔλεγεν ὅτι, «ἀναστήσομαι» δὲν θὰ ἦτο ἀκόμη φανερόν ὅτι θὰ πτερεύσῃ ἐπίσης μὲ τὸ νὰ εἴπῃ δὲ ὅτι πιστεύουσιν

²⁰ Ἰωάν. 12, 31-32

σιν» καὶ τὰ δύο δεκνύει, ὅτι δηλαδὴ καὶ θὰ ἀναστή-
θῃ· διότι ἐκεῖ ἐμενε νεκρός, καὶ ἄνθρωπος μόνον ἦτο,
καὶ νῦν δὲν θὰ ἐπίστειτε.

«Πάντας ἐλκυσσάτωρς ἐμαυτὸν». Πῶς λέγει λοιπὸν,
ὅτι ὁ Πατὴρ ἔλκει. Διότι, ἐφ' ὅσον ἐλκύει, ὁ Υἱός, ἐλκύει.
καὶ ὁ Πατὴρ. «Θὰ σὰς ἐλκυσσάω δέ», λέγει, «διότι κρατεῖ-
σθε ὑπὸ τυράννου καὶ ἀφ' ἐαυτῶν θέν δύνασθε νὰ προσ-
έλθετε καὶ νὰ διαφύγετε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ἐ-
κεῖνος ἀνθρώπινα». Ἄλλοτε δὲ τοῦτο τὸ ἀποκαλεῖ ἀρ-
παγὴν. «Οὐδεὶς δύναται τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ διαρπά-
σαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν· καὶ τότε τὰ σκεύη
αὐτοῦ διαρπάσσει»²¹. Αὐτὰ δὲ ἔλεγε, διὰ νὰ παραστήσῃ
τὴν θείαν ἐνέργειαν αὐτοῦ. Εκκεῖνο λοιπὸν, τὸ ὁποῖον ἐ-
κάλεσεν εἰς ἐκείνην τὴν περίπτωσιν ἀρπαγὴν, εἰς αὐτὴν
ἔδωκε τὸ ὄνομα. ἔλεγε.

Αὐτὰ λοιπὸν ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν, ὅς ἐγερωθῶμεν, ὅς
δοξάσωμεν τὸν Θεόν διὰ τὴν πίστιν, ἀλλὰ
καὶ διὰ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς· ὅτι ἄλλως θέν δύναται
νὰ εἶναι δόξα, ἀλλὰ βλασφημία διότι ἄλλως θέν δύναται
τόσον ὁ Θεός, ὅσοι ὁ ἔβη κός εἶναι. μισρός, ὅσον ὅταν
ὁ Χριστὸς εἶναι διεφθαρμένος.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν παρακαλῶ πάντα νὰ πράττωμεν
ὥστε νὰ δοξάζετα ὁ Θεός διότι ἄλλοι μόνον λέγει εἰς
τοὺς δοῦλον ἐκεῖνοι διὰ τοῦ ὁποῖου βλασφημεῖται τὸ ὄνο-
μα τοῦ Θεοῦ (διότι δὲ λέγεται, «ἄλλοι μόνον»· ἄμεσως ὁ
καλοῦσθαι πᾶσα κόλασις καὶ τιμωρία). μακάριος δὲ εἶναι
ἐκεῖνος διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δοξάζεται.

Ἄς μὴ εὐρισκώμεθα λοιπὸν εἰς τοιαύτην κατὰστα-
σιν, ὥς νὰ εἰμεθα εἰς σκότος· ἀλλὰ ὅλοι νὰ ἀμωμήμεθα
νὰ ἀποφεύγωμεν· μάλιστα δὲ²² ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀποθαι-
νουν εἰς κοινὴν ζημίαν, ἐπεὶ δὴ κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς αὐ-

²¹ Ματθ. 12, 29

²² «Μάλιστα δὲ»· Συνήθης ἐκφρασις παρ' Ἰσοκράτους.

τὰ ὁ Θεός βλασφημεῖται. διότι ποίας συγχωρήσεως θὰ
τυχώμεν ὅταν ἐνδὲ λαμβάνομεν ἐντολήν νὰ δώσωμεν εἰς
ἄλλους, ἀρπάξωμεν τὰ ἀνήκοντα εἰς ἄλλους, ποῖα ἐλ-
πίς σωτηρίας θὰ ὑπάρξῃ δι' ἡμᾶς. Ἐὰν θέν ἐβρεψες πε-
νὼντα, τιμωρεῖσαι· ἐὰν δὲ ἐξέδυσες ἐνδεδυμένον ποῖαν
συγχωρήσιν θὰ ἐπιτύχῃς.

Αὐτὰ θέν θὰ παύσωμεν συνεχῶς νὰ τὰ λέγωμεν·
διότι ἴσως ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θέν ἀκούουν σήμερον, θὰ
ἀκούουσιν αὔριον, ἐκεῖνοι δὲ, οἱ ὁποῖοι θέν θὰ προσέξουν
αὔριον θὰ πεσθού τὴν μεθεπομένην· ἐὰν δὲ μερικοὶ
εἶναι ἀπειθεῖς, ἀπὸ ἡμᾶς ὁμοῦς τὸ δικαστήριον θέν θὰ
ἡγήσῃ λόγον διότι, ὅτι, ἐξηρτάτο ἐκ μερὸς ἡμῶν, τὸ
ἐξετελέσαμεν.

Ἄς συμθῇ δὲ ὥστε οὔτε ἡμεῖς νὰ ἀσχυνθώμεν διὰ
τὰ λεγόμενα, οὔτε αἰεὶ νὰ καλύπτετε ἐξ ἐντροπῆς τὸ
πρόσωπόν σας, ἀλλὰ ὅλοι νὰ δινηθῶμεν μὲ θάρρος νὰ
σταθῶμεν ἐνώπιον τοῦ θήματος τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ
δινηθῶμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ καυχήσῶμεν διὰ σὰς,
καὶ νὰ λάβωμεν μίαν παρηγορίαν διὰ τὰ κακά, τὰ
ὅποια συνέβησαν εἰς ἡμᾶς, ἥτις παρηγορία θὰ εἶναι ἡ
ἰδική σας πρόεδρος κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον ἡ-
μῶν, μετὰ τοι ὅποιοι εἰς τοὺς Πατέρας ἀνήκει ἡ δόξα
συγχρόνως μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀ-
μήν.

ΟΜΛΙΑΞΗ (68)

(Ἰωάν. 6, 34-41)

«Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος· Ἠμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ
νόμου· ὅτι, ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς λέγεις σὺ

ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν Πόν- τοῦ ἀνθρώπου. Τίς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου;

α. Εὐκόλως ἀνακαλύπτεται ἡ πλάνη καὶ κατέχε- ται ὑπὸ ἀδυναμίας, καὶ ἐν ἐξωθεν ἀλείφεται με ὀπίσθρα χρώματα. Καὶ ὅπως ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι, ἐνθ' ἀλείφουν τὰ σαβάρια μέρη τῶν τοίχων, δὲν δύνανται διὰ τῆς ἐπιχρίσε- ως ἰὰ τὰ διορθώσουν, οὕτω καὶ οἱ ψευδόμενοι εὐκό- λως ἐλέγχονται. πρῶτον, τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς καὶ ἐδῶ ἔχουν πάθει οἱ Ἰουδαῖοι. διότι, ὅταν ὁ Χριστὸς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, «Ὅταν ὑψωθῶ ὅπο τῆς γῆς, πάντας ἐλ- κυσω πρὸς ἑμαυτὸν»², λέγουσι «ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χρ-ιστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα» καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι ὑψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου;»³

Ἄρα ἐγνώριζον ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἀθάνατος, καὶ ἔχει ζωὴν μὴ ἔχουσιν τέλος. Λοιπὸν καὶ ἐκεῖνοι ἐ- γνώριζον ἐκεῖνον, τὸ ὁποῖον ἔλεγε διότι καὶ εἰς πολ- λά χωρία τῶν Γραφῶν συγχρόνως καὶ τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάστασις ἀναφέρονται. ὅ,τι καὶ ὁ Ἰσαΐας συγχρό- νως ἀναφέρει αὐτὰ λέγων «ὡς πρόσθετον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη»⁴, καὶ ὅλα τὰ μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Δαυὶδ εἰς τὸν δεύτερον Ψαλμὸν, καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα σημεῖα συνδέει καὶ τὰ δύο αὐτὰ καὶ ὁ πατρ-άρχης βέ, ὅταν εἶπεν· «Ἀ- ναστασὶν ἐκοιμήθη ὡς λέων», προσέθεσε· «Καὶ ὡς σκύ- μνος λέοντος, τίς ἐγερεῖ αὐτόν;»⁵ Συγχρόνως καὶ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν δεκνύει

1 ἰωάν 2 34
2 ἰωάν 12 32
3 ἰωάν 12 34
4 ἰσαΐ 53 7
5 Γέν 49 9 Ὁ Πατὴρ ἄρχας ὅστις ἀναφέρει ἐνταῦθα εἶναι ὁ ἀκωβ.

Ἄλλ' ἐκεῖνο, ἐνθ' ἐνέμουν ὅτι ἀποστομῶνουν Αὐ- τὸν καὶ ἀποδεκνύουν ὅτι δὲν εἶναι ὁ Χριστὸς ὁμολο- γοῦσι ὅτι ὁ Χριστὸς μένει αἰωνίως. Καὶ παρατήρει κα- τα ποῖον κακεντρέχη τρόπον τὸ λέγουσι διότι δὲν εἴ- ποι ὅτι «ἡμεῖς ἠκούσαμεν ὅτι ὁ Χριστὸς οὐδὲν πάσχει οὐδὲ σταιροῦται», ἀλλ' «ὅτι μένει εἰς τὸν αἰῶνα», ἔν καὶ οὕτε τοῦτο τὸ ὁποῖον ἐλέγχθη ἦτο ἀντίθετον διότι τὸ πάθος δὲν ἀπετέλεσεν ἐμπόδον δ' αὖ τὴν ἀθανασίαν.

Ἐκ τούτου εἶναι δυνατὸν νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς ὅτι κατενόουν πολλὰ ἐκ τῶν ἀμφισβητούμενων, καὶ θελη- ματικῶς ἐδεκνύον κακεντρέχειαν. Διότι, ἐπειδὴ προη- γουμένως ὁμιλοῦσε περὶ θανάτου, ὅταν ἤκουσαν τὸ «ὑ- ψωθῆναι» ἐδῶ, τοῦτο ἐνέμουν ὅτι ἐννοεῖ.

Ἔπειτα λέγουσι «Τίς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- που;»⁶ Καὶ τοῦτο τὸ λέγουσι μὲ κακεντρέχειαν διότι ἔλεγον· «μὴ νομίσῃς ὅτι λέγομεν τοῦτο περὶ σοῦ, καὶ εἴπῃς ὅτι λόγῳ ἐχθροῦτος ἀντιπρόθεστος διότι ἰδοὺ δὲν γνωρίζομεν περὶ τίνος λέγεις, καὶ ὅμως ἐκφορῶ- μεν γ' ὡρην».

Τὶ κάμνει λοιπὸν ὁ Χρ-ιστὸς, Ἀποστομῶνων αὐτοὺς καὶ δεκνύων ὅτι τὸ πάθος οὐδόλως ἀποτελεῖ ἐμπόδιον εἰς τὸ νὰ παραμεινῇ αἰωνίως. ἔτι, λέγει, «μικρὸν χρό- νον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστί»⁷, δεκνύων ὅτι ὁ θάνατος Αὐ- τοῦ εἶναι μὴ μεταβολὴ καταστάσεως διότι καὶ τὸ ἡ- λιακὸν φῶς δεῖ σβῆναι, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐπ' ὀλίγον ἀπο- χωρήσῃ, πάλιν παρρησιάζεται.

Ἐπειτα εἶπε· ἔως τὸ φῶς ἔχετε»⁸ Ποῖαν περίο- δον ἐννοεῖ ἐδῶ, ἀρὰ γε ὅλην τὴν παρούσαν ζωὴν, ἢ τὸ χρονικὸν διάστημα πρὸ τῆς σταυρώσεως, Ἐγὼ νο- μίζω ὅτι ἐννοεῖ καὶ τὰ δύο διότι λόγῳ τῆς ἀνεκφρά-

6 ἰωάν 12 34
7 ἰωάν 12 35
8 ἰωάν 12 35

στοι φιλανθρωπίας Αὐτοῦ πολλοί, καὶ μετὰ τὸν σταυρὸν ἐπίστευσαν. Λέγει δὲ αὐτὰ θέλων νὰ παρακινήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν, πρῶτον τὸ ὅτι οὐκ αὐτοὶ προηγουμένως ἔχε πρᾶξει, λέγων· «Ἐτι μὲν χρόνους μετ' ὧν εἰμὲν»⁹.

«Ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει»¹⁰. Πόσα λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι, τῶρα πράττουν, καὶ δὲν γνωρίζουν τί πράττουν! Ἀλλὰ θαδίζοντες, ὅπως θαδίζουν οἱ εἰς τὸ σκοτὸς εὐρισκόμενοι, νομίζον μὲν ὅτι θαδίζουν τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ἀλλὰ τὴν ἀντίθετον θαδίζουν¹¹, τηροῦντες τὰ ῥαββίκα καὶ φυλάσσοντες τὸν νόμον καὶ τὰς διακρίσεις τῶν τροφῶν, καὶ δὲν γνωρίζουν ποῦ περιπατοῦν.

Διὰ τοῦτο εἶπεν· «Περιπατεῖτε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτός γενήσθε»¹². δηλαδή· «ἐμοὶ υἱοὶ». Καὶ ὁμοῦς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Εὐαγγελίου λέγει, ὁ Εὐαγγελιστὴς ὅτι «ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν»¹³, δηλαδή· τοῦ Πατρὸς· ἐδῶ δὲ ὁ Ἰῆσους λέγεται ὅτι γεννᾷ αὐτοὺς, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι μία εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ.

«Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀπελθὼν ἀπ' αὐτῶν, ἐκρύβη»¹⁴. Τώρα δεῖτε κρύπτεται, διότι οὔτε λίθους ἢ γέραν ἀναντίον Αὐτοῦ, οὔτε προέφερον θλασφημίας, ὅπως προηγουμένως. Διὰ τοῦτο λοιποὶ ἐκρύβη, Ἐπειδὴ εἰσῆρχετο εἰς τὰς καρδίας, ἐγνώριζεν ὅτι ἡ διάθεσις αὐ-

⁹ Ἰωάν. 7, 33.

¹⁰ Ἰωάν. 12, 35.

¹¹ «Ἐν σκοτίᾳ» φράσις πιθανὸν ληφθεῖσα ἐκ τοῦ Θουκυδίδου («ἄνθρωποι μὲν οἱ πλείους ἐν σκοτίᾳ καὶ ἡλῶ τῶν δίδων ἢ χρησθέναι»· Θουκυδ., Στρατηγικῆς Β' 4).

¹² «Τὴν ὀρθὴν ὁδοῦσιν ὁδόν»· Ὁ θεὸς, ἐκείνου ἐντολῆς χρησιμοποιοῦν ἐνομοῦλον κτλ. σχῆμα (βλ. ῥήμα μὲ αὐτὸ καὶ ἀντικείμενον ὁδοῦσιν ὁδόν).

¹³ Ἰωάν. 12, 35-36.

¹⁴ Ἰωάν. 1, 13.

¹⁵ Ἰωάν. 12, 36.

τῶν ἐξηγριώνετο, ἐν καὶ δὲν ἔλεγον τίποτε ἐγνώριζεν δι. ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἔθραξε καὶ κατείχεται ὑπὸ φωνικῆς ὁ ἀθέσεως καὶ δὲν ἀνεμενε νὰ ἐκδηλωθῶν, ἀλλὰ κρύπτεται, θέλων νὰ καταπραυῖν τὸν φθόνον αὐτῶν.

Παρατήρει λοιπὸν πῶς ὑπαινίσσεται τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστὴς. Ἀμέσως λοιπὸν προσέθεσε· «Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος, οὐκ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν»¹⁵. Ποία εἶναι τὰ «τοσαῦτα», εἶναι ὅσα παρέλεψεν ὁ Εὐαγγελιστὴς.

Καὶ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια μετὰ ταῦτα ἀκολουθοῦν, εἶναι τοῦτο φανερόν· διότι ἀφοῦ ὑπεχώρησε καὶ ἐπανήλθε πάλιν ἡρέμως πρὸς αὐτοὺς ὁμιλεῖ, λέγων οὕτως· «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ πιστεύει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με»¹⁶. παρατήρει δηλαδὴ τί κάμνει· Ἀρχίζει ἀπὸ ταπεινὰς ἐκφράσεως καὶ καταφεύγει εἰς τὸν Πατέρα· ἔπειτα πάλιν ὁψώνε τὸν λόγον καὶ, ὅταν ἴδῃ νὰ ἐξαγριώωνται, ὑποχωρεῖ καὶ πάλιν παρουσιάζεται, καὶ ἀρχίζει πάλιν ἀπὸ ταπεινὰς ἐκφράσεις.

Καὶ τοῦ ἑκάμε τοῦτο, Ποῦ θέβαια δὲν ἔκαμε τοῦτο, Παρατήρει λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς τι λέγει· «Καθὼς ἀκούω, κρῖνω»¹⁷, ἔπειτα χρησιμοποιεῖ ὑψηλοτέρας ἐκφράσεις· «Ὡςπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει, τοὺς νεκροὺς καὶ ζῶοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς οὗς θέλει ζῶοποιεῖ»¹⁸, πάλιν λέγει· «Ἐγὼ οὐ κρίνω ὁμᾶς, ἄλλος ἐστὶν ὁ κρινὼν»¹⁹, ἔπειτα ἀναχωρεῖ πάλιν· ἔπειτα, ἀφοῦ παρουσιάσθη εἰς τὴν Γαλιλαίαν, «ἐρχάζεσθε», λέγει, «μὴ τὴν θρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην»²⁰.

Καὶ ἀφοῦ εἶπε περὶ ἑαυτοῦ μεγάλους λόγους, δη-

¹⁶ Ἰωάν. 12, 37.

¹⁷ Ἰωάν. 12, 44.

¹⁸ Ἰωάν. 5, 30.

¹⁹ Ἰωάν. 5, 21.

²⁰ Ἰωάν. 6, 15 καὶ 50.

²¹ Ἰωάν. 8, 27.

λαβὴν ὅτι ἔχει καταβῆναι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι δίδει ζωὴν αἰώνιον, πάλιν ἀναχωρεῖ καὶ κατὰ τὴν Σκηνοπηγίαν πάλιν ἀφοῦ παρουσιάσθῃ, ἐνεργεῖ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον²².

Θ. Καὶ συνεχῶς, δύναται τις νὰ εἶδῃ ὅτι, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ποικίλλει τὴν διδασκαλίαν, δηλαδὴ διὰ τῆς ἐναλλαγῆς παρουσίας καὶ ἀπουσίας, ταπεινῶν καὶ ὑψηλῶν λόγων²³. πρῶτον, τὸ ὅποιον καὶ ἐδῶ ἔχει ἐφαρμόσει.

«Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος, οὐκ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν», λέγει ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος Ἰσαΐου ὃν εἶπε Κύριε, τὸς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ βραχίον Κιρίου τὴν ἀπεκαλύφθη;²⁴ Καὶ πάλιν λέγει «οὐκ ἠδύνατο πιστεῦσαι, ὅτι εἶπεν Ἰσαΐας ἀκοῇ ἀκούσατε, καὶ οὐ μὴ συνήτε. Ταῦτα δὲ εἶπεν, ὅτε εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ»²⁵. Ἰδοὺ πάλιν τὸ «ὅτι» καὶ τὸ «εἶπεν» δὲν σημαίνει τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα. Δηλαδὴ δὲν ἐπίστευον ἐπειδὴ τὸ εἶπεν ὁ Ἰσαΐας ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐπρόκειτο νὰ πιστεύσῃ, διὰ τοῦτο τὸ εἶπεν ὁ Ἰσαΐας²⁶.

Διὰ τοιαῦτον δὲν ὁμολεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ

22. Τὸ τμήμα τοῦτο ἀπὸ τοῦ σημείου «Καὶ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα δὲ τοῦτο δὴλον» ἔκκειται τὸ σημεῖον «καὶ τῇ Σκηνοπηγίᾳ ἀποστάς, τὸ αὐτὸ ποιεῖ» (δηλ. ἐνεργεῖ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον) ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως ἐμφανῶς ἀποκαλύπτει μίμησιν χωρίων τοῦ ἀντιπροσθέντος ἐκ τοῦ Α. Οὐρανίου (12-3).

23. Ὅσα τὰ ἐντέλεια παρουσίᾳ, ἀπουσίᾳ ἰσχυροῦς, ὑψηλοῦς λόγου.

24. ἰωάν. 12, 38. Ρωμ. 10, 18. Ἰσαΐ. 53, 1.

25. ἰωάν. 12, 38-41. Τὸ χωρίον 12, 40 λίαν παρελκυσμένον.

26. Διὰ τοῦτο ἐπεὶ προεβλέπετο ὅτι προεβλέπετο πρᾶγμα, δὲν συμβαίνει κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ἀλλὰ προεβλέπετο ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ. Ὅπως καὶ εἰς τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Προβλέπων ὁ ἀστρονόμος ὅτι θὰ γῆνη ἐκλείψῃ ἡλίου, προαναγγέλλει αὐτὴν. Πρᾶγμα συμβαίνει τὸ ὅτι ἐκλείψῃ τοῦ ἡλίου, ὅχι ἐπειδὴ προεβλέπετο αὐτὴν ὁ ἀστρονόμος.

Εὐαγγελιστῆς, ἀλλὰ λέγει, ὅτι ἡ ἀπίστια εἶναι ἐκ τῆς προφητείας, καὶ ὅχι ὅτι ἡ προφητεία εἶναι ἐκ τῆς ἀπίστιας καὶ προχωρῶν ἐντονότερον παρουσιάζει τοῦτο, ὁμολῶν αὐτως «Διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύνατο πιστεῦσαι, ὅτι εἶπεν Ἰσαΐας».

Ἐδῶ θέλει διὰ πολλῶν ἐκφράσεων νὰ παραστήσῃ τὸ ἀδιόφευστον τῆς Γραφῆς, καὶ ὅτι ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ ὅποια προεφήτευσεν δὲν συνέβησαν διαφορετικὰ, ἀλλὰ ὅπως τὰ εἶπε. Διότι, διὰ νὰ μὴ λέγῃ κανεὶς: «Καὶ δὲ ὅποιον λόγον ἤλθεν ὁ Χριστός, δὲν ἐγνώριζεν, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ προσέξῃ εἰς αὐτόν», παρουσιάζει καὶ τοὺς προφήτας, οἱ ὅποιοι ἐγνώριζον τοῦτο. Ἦλθε δὲ ὁ Χριστός διὰ νὰ μὴ ἔχουν δικαιολογίαν διὰ τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν διότι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια προείπεν ὁ Πρωφήτης, τὰ προείπεν ὡς μέλλοντα νὰ συμβοῦν ὅπως οὐ ποτε διότι ἐάν δὲν ἐπρόκειτο κατ' ὁλοκληρίαν νὰ συμβοῦν, δὲν θὰ τὰ προέλεγε πάντως δὲ ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν, διότι ἐκεῖνοι ἦσαν ἀδιόρθωτοι.

Ἐάν δὲ ἔχῃ τεθῇ ἡ ἐκφράσις «οὐκ ἠδύνατο», ἔχει τεθῇ ἀντ' τῆς ἐκφράσεως «οὐκ ἠθέλων». Καὶ νὰ μὴ ἀπορήσῃ διότι καὶ εἰς ἄλλην περιπτῶσιν λέγει: «Ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω»²⁷. Οὕτω συνήθως, εἰς πολλὰς περιπτώσεις, νὰ ἀποκαλῇ τὴν θέλησιν δηλαδὴ «δύναμις». Καὶ πάλιν «Ὁ δύνανται ὁ κόσμος μὲν ὅμως ἐμὲ δὲ μισεῖ»²⁸. Τοῦτο δὲ καὶ εἰς τὴν κοινὴν συνήθη χρῆσιν τῶν ἐκφράσεων δύναται, νὰ τὸ παρατηρήσῃ κανεὶς ὅπως εἶναι λέγει κανεὶς «οὐ δύναμαι ἀγαπήσαι τὸν δεῖνα», ἀποκαλῶν τὴν ἐντασιν τῆς θελήσεως «δύναμις». Καὶ πάλιν «Ὁ δύνανται ὁ δεῖνα γενέσθαι, χρηστός». Καὶ ὁ Πρωφήτης δὲ τι λέγει. «Εἰ ἀλλάσκει Αἰθίωπ τὸ δερμα αὐτοῦ, καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα αὐτῆς, καὶ

27. Ματθ. 19, 12.

28. ἰωάν. 1, 7.

ὁ λαὸς οὗτος θυμίσεται εὖ ποιῆσαι, μεμαθηκώς κακὰ»²⁹. Δὲν λέγει τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἀδύνατος εἰς αὐτοὺς ἡ ἐξάσκησης τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ὅτι δὲν θέλουν, διὰ τοῦτο δὲν δύνανται.

Καὶ ὡς πρὸς αὐτό, τὸ ὅποιον λέγει ὁ Εὐαγγελιστής, εἰνοεῖ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἦτο ἀδύνατον νὰ μεμασθῇ ὁ Προφήτης. Δὲν ἦτο ὅμως δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀδύνατον εἰς αὐτοὺς νὰ πιστεύσουν διότι ἦτο δυνατόν καὶ ὅταν ἐκεῖνοι ἐπιστεύουν, νὰ παραμελεῖ ἀπειθεῖς ὁ Προφήτης, διότι δὲν θὰ προέλεγε αὐτά, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ πιστεύσουν.

Διὰ το πόν, θὰ εἴπῃ τις δὲν ὠμίλησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, Διότι ἡ Γραφή ἔχει ὀρισμένα τοιαῦτα ἰδιώματα καὶ πρέπει νὰ ὑπακούῃ καί τις εἰς τοὺς νόμους αὐτῆς.

«Ταῦτα δὲ εἶπεν, ὅτε εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ»³⁰. Τί νος, τοῦ Πατρὸς Πῶς λοιπὸν ὁ Ἰωάννης λέγει περὶ τοῦ Υἱοῦ, ὁ δὲ Παῦλος περὶ τοῦ Πνεύματος, «Ὅχι, διότι συγχωρεῖται τὰς ὑπαστάσεις, ἀλλὰ δεκνύουν ὅτι ἡ ἀξία εἶναι μία. Διὸ καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι τοῦ Πατρὸς, εἶναι τοῦ Υἱοῦ καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι τοῦ Υἱοῦ, εἶναι τοῦ Πατρὸς.

Ἄν καὶ πολλὰ εἴπῃ δι' ἀγγέλων, ἐν τούτοις δὲν λέγει κανεὶς. «Καθὼς εἶπεν ὁ ἄγγελος», ἀλλὰ τι, «Ὁ Θεὸς εἶπε» καὶ ἐκεῖνα μὲν, τὰ ὅποια ἐλέγχθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ἀγγέλων, δοῦνται νὰ εἶναι λόγοι τοῦ Θεοῦ· δὲ δύνανται ὁμοῦς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι καὶ τῶν ἀγγέλων.

Εἰδὼ δὲ λέγει, ὅτι εἶναι τοῦ Πνεύματος οἱ λόγοι, «Καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ» Τί ἐλάλησεν, «Εἶδον τὸν

²⁹ Ἰερ. 13, 23. Πρὸς τὴν νεοελληνικὴν πορείαν. «Τὸν ὁρῶν νὰ λεκάνηται, κόπο καὶ σπασθῇ χένεα».
³⁰ Ἰωάν. 12, 41.

Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ»³¹. καὶ π. Δόξαν ἐ-
δοῦ ἔννοεῖ τὴν δεικνύσαν ἐκείνην, δηλαδὴ τὸν καπνόν,
τὸ ὅτι ἤκουσε μυστήρια μὴ δυνάμενα νὰ λεχθῶν, τὸ
ὅτι εἶδε τὰ Σεραφίμ, τὴν ἀστραπὴν, ἢ ὅποια ἐξεπο-
ρεύετο ἐκ τοῦ θρόνου πρὸς τὴν ὁποῖαν δὲν ἤδυναντο
καὶ δυνάμεις ἐκεῖνα νὰ ἀντιτάξουν τὰ βλέμματα τῶν
«Καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ» Τί ἐλάλησεν, «Ὅτι ἤ-
κουσε φωνὴν νὰ λέγῃ «Τίνα ἀποστελῶ, καὶ τίς πορεύ-
σεται, Καὶ εἶπον Ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι, ἀπόστελόν με. Καὶ εἶ-
πεν Ἄκου ἄκουσατε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες
ἐβλέπετε, καὶ οὐ μὴ ἴσητε»³².

Ἐπύφλωσε γὰρ αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ πεπώ-
ρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, μήποτε ἴδωσι τοὺς ὀφθαλμοῖς
καὶ τῇ καρδίᾳ αὐνοῶσιν»³³. Ἰδοὺ πάλιν ἄλλο ἐρώτημα·
ἀλλὰ δὲν ὀφίσταται τοῦτο τὸ ἐρώτημα, ἐὰν προσέχω-
μεν ὁρθῶς. Διότι, ὅπως ὁ ἥλιος θίγει τὴν δρασιν τῶν ἀ-
σθενῶν ὅχι ἐνεκα τῆς ἰσχύος αὐτοῦ φύσεως, οὕτω συμβαί-
νει καὶ ἐπὶ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι δὲν προσέχουν εἰς τοὺς
λόγους τοῦ Θεοῦ οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Φαραὼ λέγεται. ὅτι
ἐσκλήρυνε τὴν καρδίαν τοῦ· οὕτω συμβαίνει, καὶ ἐπὶ ἐ-
κείνων οἱ ὅποιοι ἀντιτάσσονται εἰς τοὺς λόγους τοῦ
Θεοῦ.

Εἶναι δὲ καὶ τοῦτο ἰδίωμα τῆς Γραφῆς, ὅπως καὶ τὸ
«παρέδωκεν εἰς ἀδόκιμον νοῦν»³⁴, καὶ τὸ «ἀπένευμε τοῖς
ἐθνεσιν»³⁵, δηλαδὴ «παρεχώρησεν, ἀφήκεν» δηλαδὴ δὲν
παρουσιάζει ἐδῶ τὸν Θεὸν νὰ ἐνεργῇ αὐτά, ἀλλὰ δει-
κνυε ὅτι αὐτὰ συμβαίνουν ἐνεκα τῆς πονηρίας τῶν ἀν-
θρώπων ὅτι ὅταν ἐγκαταλεφθῶμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πα-
ραδόμεθα εἰς τὸν διάβολον· ὅταν παραδοθῶμεν δὲ

³¹ Ἰερ. 23, 1.

³² Ἰερ. 23, 10.

³³ Ἰερ. 12, 40.

³⁴ Ῥωμ. 1, 28.

³⁵ Δευτ. 4, 19.

εἰς τὸν διάβολον, ἅπειρα κακὰ ὑφιστάμεθα

Θέλων λοιπὸν νὰ ἐμβάλῃ φόβον εἰς τὸν ἀκρατήν, λέγει «Ἐσκληρύνη», καὶ «παρέδωκεν» Δ.ότ., διὰ νὰ θεοφαιωθῇς ὅτι ὅχι μόνον δὲν παραδίδει ἡμᾶς, ἀλλὰ οὕτε μᾶς ἐγκαταλείπει, ἐὰν δὲν θελήσωμεν, ἀκουσε τί λέγει. «Οὐχὶ οἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν διιστάσιν ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν,»³⁶ καὶ πάλιν. «Οἱ μακρυνόντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολούνται»³⁷ ὁ δὲ Ἰωσήφ λέγει. «Ἐπελάθου νόμοι Θεοῦ σου, ἐπιλήσονται σου κτήνη»³⁸ καὶ ὁ Χριστὸς δὲ εἰς τὰ Εὐαγγέλια λέγει. «Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα ὑμῶν καὶ οὐκ ἠθέλησατε!»³⁹ καὶ ὁ Ἰησοῦς δὲ πάλιν λέγει. «Ἦλθοι καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος ἐκάλεισα καὶ οὐκ ἦν ὁ ὑπακούσμενος»⁴⁰.

Αὐτὰ δὲ τα λέγει θέλων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡμεῖς κάμνομεν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ καθ' ὅσας μεθεαυτοῖς τῆς ἀπωλείας διότι ὁ Θεὸς ὅχι μόνον δὲν θέλει νὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ καὶ νὰ μᾶς τιμωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὅταν μᾶς τιμωρῇ, ἐπιτελεῖ τοῦτο χωρὶς νὰ θελήῃ διότι λέγει «οὐ θούλωμαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὥς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆναι αὐτοὺς» Ὁ δὲ Χριστὸς καὶ διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ θακρύνει, πρῶτον, τὸ ὅσοι καμνομεν καὶ ἡμεῖς διὰ τοὺς φιλοῦς.

γ. Αὐτὰ λοιπὸν ὁφοῦ γνωρίζομεν ὅς πρᾶττωμεν τὰ πάντα, ὥστε νὰ μὴ ἀπομακρυνώμεθα ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀλλὰ νὰ ἐπιλαμθανώμεθα τῆς φροντίδος διὰ τὴν ψυχὴν καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς ἀλλήλους, καὶ νὰ μὴ σπαράττωμεν τὰ μέλη ἡμῶν, (ὅ ὅτι τοῦτο εἶναι ἴδιον τῶν μανιακῶν καὶ τῶν ἐκτὸς ἑαυτοῦ εὐρισκομένων) ἀλλὰ

36. Ἰωαν. 59 2
37. Ἰωαν. 72 27
38. Ὡα. 4, 8
39. Λευκ. 13, 34.
40. Ἰωαν. 50 2.
41. εἰ. 18 23

ὅσον βλέπομεν τοὺς ἄλλους νὰ εὐρίσκονται εἰς κακὴν διαθεσιν, ὅς φροντίζομεν δι' αὐτοὺς περισσότερον διότι καὶ ὡς πρὸς τὰ σώματα βλέπομεν πολλοὺς νὰ ἔχουν δυσθεράπευτα καὶ ἀνίατα νοσήματα καὶ δὲν παύομεν νὰ ἐπιθέτομεν φάρμακα διότι τὸ ὑπάρχει χειρότερον ἀπὸ τὴν ποδολγίαν, τί χειρότερον ἀπὸ τὴν χειρόγραφον, μήπως λοιπὸν ἀποκόπτομεν τὰ μέλη; Οὐδὲν ἄλλὰ κάμνουμεν τὰ πάντα, ὥστε νὰ ἐπιτύχωμεν κάποιον ἀνακούφισιν, ἐφ' ὅσῳ δὲν δυνάμεθα νὰ καταπαύσωμεν τὸ κακόν.

Τοῦτο ὅς πρᾶττωμεν καὶ ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ, ὅν ἀσθενοῦν ἐξ ἀνιάτου ἀσθενείας, ὅς ἐπιμένωμεν εἰς τὴν θεραπείαν, καὶ ὅς βασταζόμεν ἀλλήλων τὰ θάρη διότι οὕτω θὰ ἐκτελήσωμεν καὶ τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ⁴², καὶ θὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ὑπεσχημένα ἀγαθὰ διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΘ (69)

(Ἰωαν. 4 42 50)

«Ὅπως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν» ἀλλὰ διὰ τῶς φαρμακείας αὐχὲν ἐγκατέστη, ἵνα καὶ ἀποσυνάγουσι γινώσκοντες ἡγήσαντο γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

42. Ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος ἐπιναλισθάνει τὸ τοῦ Παύλου «Ἀλλήλων τὰ θάρη βαστάζετε καὶ οὕτως ἀναληφθήσεται τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. 6 2)
1. Ἰωαν. 12 42-43.

α' Ἀναγκαῖον μὲν εἶναι, εἰς ἡμᾶς νὸ ἀποφεύγωμεν ἐξ ἰσού διὰ τὰ πάθη τὰ καταστρέφοντα τὴν ψυχὴν, πολλὸν δὲ περ σσώτερον ἐκεῖνα, τὰ ὅποια διὰ ἑαυτῶν γεννοῦν πολλά ἁμαρτήματα τοῦτον, τὸ ὅποιον ἐννοῶ, εἶναι ἡ φιλαργυρία. Τὸ νόσημα μὲν τοῦτο καθ' ἑαυτὸ εἶναι βαρὺ πολὺ δὲ θορότερον καθίσταται, διότι εἶναι ρίζα καὶ μήτηρ πάντων τῶν κακῶν.²

Τοῦτον νόσημα εἶναι καὶ ἡ ματαιοδοξία. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι καὶ αὐτὰ ἀπεστασθήσαν ἐκ τῆς πίστεως διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης διότι, λέγει, «πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν» διὰ δὲ τοὺς Φαρισαίους οὐκ ὠμολόγουν ἵνα μὴ ἀποσυναγῶναι γένωνται.³ Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἔλεγε καὶ εἰς αὐτοὺς ἐξ ἀρχῆς. «Πῶς δύνασθε πιστεῦσαι, δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητοῦντες;»⁴

Ἄρα δὲν ἦσαν ἀρχόντες ἀλλὰ δοῦλοι ὡς πρὸς τὴν χειρίστην δουλείαν. Ἄλλ' ὅμως καὶ αὐτοὶ ὁ φόβος μετὰ ταῦτα ἐξηλείφθη διότι εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων δὲν βλέπομεν νὰ κατέχωνται ἀπὸ αὐτοῦ τὸ πάθος διότι καὶ ἄρχοντες τότε ἐπίστευσαν καὶ ἱερεῖς ὅτι ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος ὅταν ἦλθε, ἔλας τοὺς κατέστησε στερεωτέρους ἀπὸ ἀδάμαντα.

Ἐπεὶ δὴ τοῦτο ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἡμποδίζεν αὐτοὺς νὰ πιστεύσουν τότε ἔκλεισε τι λέγει: «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ πιστεύει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με»⁵ Εἶναι ὡς νὰ ἔλεγε «Τί φοβεῖσθε νὰ πιστεύετε εἰς

2. Τοῦτο εἶναι καὶ ἀπόφθεγμα ριθανῶς ἀρχαίου ποιητοῦ ὁστις λέγει:

3. Ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν φιλαργυρία.

3. Ἰωάν. 12. 42-43.

4. Ἰωάν. 5. 44.

5. Ἰωάν. 12. 44.

ἐμέ, ἢ πιστεῖς εἰς τὸν Θεόν διαβαίνει. διὰ μέσου ἐμοῦ, ὅπως θεοβαίως καὶ ἡ ἀπιστία»

Παρατηρεῖ πῶς δι' ὧν ἐπ' ἐκτελεσμάτων δεικνύει ὅτι, ἡ οὐσία εἶναι αὐτὴ καὶ δὲν εἶπεν. «Ὁ πιστεύων ἐμοί», διὰ νὰ μὴ εἴπῃ κανεῖς ὅτι ἐν σχέσει μὲ τοὺς λόγους τοῦ ἔλεγεν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἦτο δυνατόν νὰ εἴπῃ κανεῖς καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων διότι, ἐκεῖνος ὁ ὅποιος πιστεύει εἰς τοὺς Ἀποστόλους δὲν πιστεύει εἰς αὐτοὺς ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι ἐμὲ περὶ τῆς πίστεως εἰς τὴν οὐσίαν Αὐτοῦ δὲν εἶπεν. «Ὁ πιστεύων μου τοῖς ῥήμασιν», ἀλλὰ ἐὸ πιστεύων εἰς ἐμέ».

Καὶ διατί θὰ εἴπῃ τις, εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν νὰ μὴ τὰ εἴπῃ καὶ ἀντιστρόφως. δηλαδή: «Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Πατέρα, δὲν πιστεύει εἰς τὸν Πατέρα, ἀλλ' εἰς ἐμέ», διότι ἐκεῖνο, θὰ ἔλεγον. «Ἰδοὺ ἡμεῖς πιστεύομεν εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς σὲ οὐ πιστεύομεν» καὶ διότι ἀκόμη εἶχον ἀδυναμίαν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο.

Εἰς τοὺς μαθητὰς θεοβαίως ὁμολῶν εἶπεν οὕτω: «Πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμέ πιστεύετε»⁶ τοὺτους δὲ, ἐπεὶ δὴ τοὺς θέλετε νὰ εἶναι ἀσθενέστεροι ὡς πρὸς τὴν ἀκρόβυσιν τοιούτων λόγων, κατὰ διάφορον τρόπον ὁ δάσκει.

Ἀποδεκνύει λοιπὸν ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Πατέρα ἐὰν δὲν πιστεύουν εἰς Αὐτόν καὶ διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ὅτι αὐτοὶ οὐ λόγο εἰχον λεχθῇ ὡς σχετικοὶ μὲ ἄνθρωπον, προσθέτει. «Ὁ θεωρῶν ἐμέ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με»⁷

Τ. λοιπὸν: σώμα εἶναι ὁ Θεός. Οὐδὲλως διότι ἐὸ ἐννοεῖ τὴν διὰ τοῦ νοῦ παρατήρησιν, ἐνῶ καὶ ἐκ τοῦ

6. Ἰωάν. 14. 1.

7. Διὰ τοὺς οὐδαίους.

8. Ἰωάν. 12. 45.

των τῶν λόγων ἀποδεικνύει τὸ ὁμοούσιον.

Καὶ τί σημαίνει «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ». Εἶναι ὡς ἐάν τις εἰπῇ «Εκεῖνος, ὁ ὁποῖος λαμβάνει, ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ δεῖ λαμβάνει, τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ τῆς πηγῆς». Μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὴ ἡ εἰκὼν εἶναι ἀκόμη ἀσθενέστερα ὥς πρὸς τὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος, ὑποθέσῃ.

«Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα». Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ Πατὴρ με αὐτὴν τὴν ἔκφρασιν ἀποκαλεῖται παντοῦ καὶ εἰς τὴν Παλαιάν καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, καὶ ὁ Ἰησοῦς χρησιμοποιεῖ αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἀποκαλεῖ. Αὐτὸν ἀπαύσασμα⁹ δεδομένοι ὅτι ἀπὸ ἐδῶ ἔμαθε τοῦτο.

Καὶ ἀποδεικνύει ἐδῶ πολλὰ τὴν συγγένειαν πρὸς τοὺς Πατέρας καὶ ὅτι, τίποτε δὲν μεσολάθει μεταξύ Αὐτοῦ ἐφ' ὅσοι θεοαίως λέγει ὅτι ἡ εἰς Αὐτὸν πίστις δὲν μένει εἰς Αὐτὸν ἀλλὰ διαβαίνει εἰς ἑκείνους (δηλαδὴ τὸν Πατέρα).

Ἀπεκάλεσε δὲ τὸν Ἑσπέρην Του φῶς, ἐπειδὴ ἀπαλλάσσει τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς πλάνης καὶ διαλύει τὸ νοητὸν σκότος.

«Εάν τις μοι ἀκούσῃ ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον». Διότι, διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅτι λόγῳ ἀδυναμίας ἀντιπαρῆλθεν ἑκείνους οἱ ὅποιοι περιεφρόνουν Αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπε τὸ «Οὐκ ἦλθον, ἵνα κρίνω τὸν κόσμον».

Θ. Ἐπεὶ τὰς διὰ νὰ μὴ κατασταθῇ νοθερότερος κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, δηλαδὴ ὅταν μάθουν ὅτι ὁ πιστεύων σώζεται ὁ δὲ μὴ πιστεύων τιμωρεῖται, παρατήρει, πῶς εἰς αὐτοὺς καὶ φοβερόν δικαστήριον ἐπιτίθει, προσθέτων

9 ὡν 12, 48.
10 ἐβρ. 1, 13.
11 ὡν 12, 47.

καὶ λέγων· «Ὁ ἐμὲ ἀθετῶν, καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ρήματα μου ἔχει τὸν κρινόμενον αὐτόν»¹². Ἐάν ὁ Πατὴρ δὲν κρίνῃ σθεδρὰ, καὶ Σὺ δὲ, ἡλθες διὰ νὰ κρίνης τὸν κόσμον, ποῖος θὰ κρίνῃ αὐτόν; «Ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτόν»¹³.

Διότι, ἐπειδὴ ἔλεγον ὅτι δὲν εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ, εἴπε τοὺς λόγους τούτους, θέλων νὰ δείξῃ, ὅτι τότε δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ λέγουν αὐτά, ἀλλὰ οἱ λόγοι τοὺς ὁποῖους τώρα εἶπα, θὰ λαθοῦν τὴν θέσιν κατηγοροῦ, δεδομένοι ὅτι, θὰ ἐλέγχουν αὐτούς, καὶ θὰ ἀφαιρουν οἶανδήποτε δικαιολογίαν.

«Καὶ ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησα». Ποῖος λόγος, «Ὅτι ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ὅτι ὁ πέμψας με Πατὴρ, ἐκεῖνός μοι ἔδωκε ἐντολήν, τ. εἰπῶ καὶ τί λαλήσω»¹⁴ καὶ τόσα ἄλλα παρόμοια. Ἄρα οἱ λόγοι οὗτοι ἐλέγοντο κατὰ τοιοῦτον τρόπον δι' αὐτοὺς, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν σύμφωνίαν πρόφασιν ἀπολογίας.

Διότι, ἐάν δὲ ἐγίνετο τοῦτο, κατὰ τ. θὰ ἦτο ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν, (διότι καὶ ἐκεῖνος τὸ αὐτὸ λέγει· «Κύριος διδῶσί μοι γλώσσαν παιδείας, τοῦ γινώσκειν ἡνίκα δεῖ εἰπεῖν λόγον») ¹⁵ κατὰ τὴν δὲ καὶ ἀπὸ τὸν Ἱερουσαλὶμ· (διότι, καὶ ἐκεῖνος, ὅταν ἀπεστέλλετο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐνεπιέμετο ὑπ' Αὐτοῦ) κατὰ τὴν δὲ καὶ ἀπὸ τὸν Ἱερουσαλὶμ· (διότι, καὶ ἐκεῖνος, ὅταν κατέφαγε τὸ ὅθλημα, ὡμίλει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον) ¹⁶.

Ἄλλως τε θὰ εὐρεθοῦν, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι πρόκειται νὰ ἀκουσούν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἀκριβῶς ἔλεγεν, ὅτι εἶνα, ὑπεύθυνο, ἀπέναντι Αὐτοῦ λόγῳ τοῦ ὅτι, τὰ ἐγνώριζον· διότι, ἐάν ὅταν ἀπεστέλλετο, τότε ἔλαβε τὴν ἐντο-

12 ὡν 12, 48.
13 ἰωάν 12, 48.
14 ὡν 12, 49.
15 Ἰωάν 50, 4.
16 ἰωάν 3, 1.

λήν (ὁ Ἰησοῦς) τί νά εἶπῃ θά εἴπῃς πλέον, δι. καὶ πρὶν ἀποσταλῆναι, δὲν ἐγνώριζε τοῦτο. Καὶ ποῖος ἀπὸ αὐτοῦς τοῦς λόγους θά ἦτο ἀσεδέστερος, ἐὰν ᾔθελε δεχθῆ καὶ νελς βι. οὐ λόγοι ἐκεῖνοι ἐρμηνεύονται. οὕτω, καὶ δὲν ἐμάνθανε καλῶς τῇ αἰτίᾳ τῆς κατὰ ταπεινὸν τρόπου ἐκφράσεως αὐτῶν. Ἀλλὰ ὁ μὲν Παῦλος λέγε δι. καὶ ὁ Ἰδ. οὐ γνωρίζε καὶ οἱ μαθητευόμενοι ἐπὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον¹⁷, ὁ δὲ Υἱὸς δὲν ἐγνώριζε, μέχρις ὅτου ἔλαθε τὴν ἐντολήν; ἢ κα. πῶς τοῦτο δύνανται νὰ ἔχῃ λογικὴν βάσιν, βλέπε ς ὅτι δι. αὐτοῦ χρησιμοποιεῖ εἰς τοὺς λόγους του ὑπερβολικῶς ταπεινάς ἐκφράσεις, διὰ νὰ προσελκύσῃ δηλαδὴ ἐκεῖνους, καὶ διὰ νὰ ἀποστομῶσιν τοὺς μετέπειτα.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁμλεῖ καθ' ὃν τρόπον οὐ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ ἀναγκάσῃ πῶλῶχιστον αὐτοὺς, νὰ ἀποφύγουν τοὺς εὐτελεῖς λόγους, ἔχοντες ἐπίγνωσιν δι. οὐ λόγου. Αὐτοῦ δὲν ὀφείδουν τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως αὐτῶν εἰς τὴν φύσιν. ἀλλ' εἰς τὴν ἀδυναμίαν των ἀκροατῶν.

«Καὶ οἶδα δι. ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν. Ὁ οὖν λαλῶ, καθὼς ἐνεπείλατό μοι ὁ Πατήρ, οὕτω λαλῶ»¹⁸. Βλέπετε τὴν ταπεινότητα τῶν λόγων. Ἐκεῖνος δηλαδὴ ὁ ὁποῖος ἔλαθεν ἐντολήν, δὲν εἶναι κύριος Ἰησοῦ καὶ ὁμῶς Αὐτὸς θεοδικῶς λέγει «Ὡσπερ γὰρ ὁ Πατήρ ἐγείρε τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποίη¹⁹, οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς οὐς θέλει ζωοποιεῖ».

Ἐπειτα ἔχε μὲν τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀναστήσῃ ἀκείνους, τοὺς ὁποῖους θέλε νὰ εἴπῃ δὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλε δὲν ἔχει. Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ ὁποῖον θέλε νὰ εἴπῃ

17 Ρωμ. 12, 2
18 ῥωμ. 2, 50
19 Ἰωάν. 5, 21

διὰ τοῦ λόγου εἶναι τοῦτο. «Ἡ ὑπόθεσις δὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ φύσεως, ὥστε ἄλλα μὲν ἔκεῖνος νὰ λέγῃ, ἄλλα δὲ ἔγώ νὰ ἐκφράζω».

«Καὶ οἶδα δι. ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν» Εἶπε τοῦτο πρὸς ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι ἔλεγον Αὐτῷ πλάνον κα. δι. διὰ καταστροφὴν εἶχει ἔλθει. Ὅταν δὲ λέγῃ «Ἐγὼ οὐ κρίνω», δι. κύριος, δι. δὲν εἶναι Αὐτὸς αἰτίας τῆς ἀπωλείας τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ τοῦ χαρακτήρος δηλαδὴ δι. αὐτῶν τῶν λόγων σχεδὸν διαμαρτυρεται, ἐνῶ πρόκειται νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ συναναστρέφεται πλέον, διότι οὐδένα λόγον εἶπον εἰς σὰς ὁμιλῶν ἐξ ἰδίων ἀλλὰ θλους ὡς προσερχομένους ἐκ τοῦ Πατρὸς²⁰.

Καὶ διὰ τοῦτο ἐτελείωσε τὸν λόγον πρὸς αὐτοὺς καταλήγων εἰς ταπεινάς ἐκφράσεις, διὰ νὰ εἴπῃ δι. «μέχρι τέλους αὐτῆν τὴν ἐσχάτην φωνὴν ἀφήκα εἰς σὰς» Γνωε εἶναι αὕτη. «Καθὼς εἶρηκέ μοι ὁ Πατήρ, οὕτω λαλῶ» «Ἐὰν δὲ ἤμην ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν, θά εἴλεγον τὸ ἀντίθετον δι. δηλαδὴ τίποτε ἐκ τῶν ἀρεσκόντων εἰς τὸν Θεόν, δὲν λέγω ὥστε εἰς τὸν ἐαυτὸν μου νὰ φέρω τὴν δόξαν. Τώρα δὲ²¹ τόσον εἰς Αὐτὸν ἀνήγαγον τὰ πάντα, ὥστε νὰ εἴπω δι. τίποτε δὲν εἶναι ἰδικόν μου.

Διὰ τοῖσιν λόγον λαλῶν δὲν πστεύετε εἰς ἐμέ, ὅταν λέγω δι. ἐντολήν ἔλαθον, καὶ κατὰ τόσον ἰσχυρὸν τρόπον ἐξαλείφω τὴν πονηρὰν γνῶμιν σας περὶ ἀντιθέσεως

20 «Νυνὶ δὲ» μετὰ συμπερασμάτων καὶ προτάσεων. Ἐκφράσεις κατὰ μῆτρον τοῦ Λοῦλου. Τοῦτο δυνάμει νὰ διασώσῃμεν ἀντιπροβαλλόντες τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Χρυσοστόμου μετ' ἐνός τοῦ Λοῦλου Χρυσοστόμου. «Νυνὶ δὲ τασούτων ς αὐτῶν πάντα ἀνήγαγον, ὡς μὴ δὲν ἔμην φησαι. Ἄλλοι δὲ οὕτως ἀντιπροδοκῆτες αἰτίας καὶ πονηραὶς συκοφανταῖς περιπέπλωται, ὥστ' εἰ πως οἷόν τε, δοκεῖ μοι δεῖν καὶ τοὺς μὴ γεγονότας ἁδὴ δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἐκπεσεῖν.» (Ἄλλοι «Περὶ τοῦ σημείου Ἀπολογία» 1)

Ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν. Διότι, ὅπως ἐκεῖνο, οἱ ὁποῖοι δὲ χονταί, μίαν ἐντολήν, εἶναι ἀδύνατον νὰ πράξουν ἢ νὰ εἴπουν ἄλλο τι παρὰ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θέλουν οἱ ἀποστελλαντες αὐτούς, μέχρις ὅτου ἐκπληρώσουν τὴν ἐντολήν, χωρὶς νὰ παρεκκλίνουν ἀπὸ αὐτῆς, τοιοῦτόν τοις οὐτε. Ἐγὼ εἶναι δυνατόν νὰ πράξω ἢ νὰ εἴπω ἄλλο τι, παρὰ μόνον ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θέλει ὁ Πατήρ» «Ὁ γὰρ ἐγὼ ποῶ, ἐκεῖνος ποιεῖ, ὅτι, μετ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ οὐκ ἀφῆκέ με μόνον ὁ Πατήρ»²¹

Βλέπεις πῶς παντοῦ δεικνύει, ὅτι εἶναι συνθεθεμένος μετὰ τὸν Πατέρα καὶ ὅτι τίποτε δὲν μεσολαθεῖ μεταξύ Αὐτῶν, Διότι, καὶ ὅταν λέγῃ «Ἄπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα», δὲν τὸ λέγει ἀφαιρῶν ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ τὴν ἐξουσίας, ἀλλὰ δ.ἀ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἰδεάν ὅτι εἶναι ξένος καὶ ἀντίθετος πρὸς τὸν Πατέρα διότι ἐὰν οἱ ἀνθρώποι εἴναι, κύριοι, ἑαυτῶν, πολὺ περισσότερον ὁ Μονογενὴς Υἱός. Καὶ διὰ νὰ θεσπασθῇ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, ἀκουσε τι λέγει ὁ Παῦλος «Ἐκένωσεν ἑαυτὸν»²² καὶ «παρέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν»²³.

Ἀλλὰ, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπα, εἶναι, κακὸν πρᾶγμα ἢ ματαλοδοξία κακὸν διότι, αὐτὴ καὶ ἐκείνους (τοὺς Ἰουδαίους) κατέστησεν οὕτως ὥστε νὰ μὴ πιστεύουν, καὶ ἄλλους νὰ πιστεύουν ἐσφαλμένως, καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο δι' ἐκείνους χάριν φιανθρωπίας, αὐτὰ νὰ τὰ στρέψουν εἰς ἀσέβειαν.

γ' Ἄς ἀποφεύγωμεν λατρεῖν τὸ θηρίον τοῦτο καθ' ὁλοκληρίαν διότι, εἶναι, ποικίλον καὶ πολύμορφον, καὶ πανταχοῦ διασπείρει, τὸ βηληθέρων του, καὶ εἰς τὰ χρήματα, καὶ εἰς τὴν πολυτέλειαν, καὶ εἰς τὸ κάλλος τῶν σωμάτων. Διὰ τοῦτο παντοῦ ὑπερβαίνομεν τὴν ἀ

²¹ Ἰωάν. 8, 28-29

²² Φίλιπ. 2, 7

²³ Εἰρεσ. 5, 2

νάγκην διὰ τοῦτο ἐπικρατεῖ ἡ πλεονεξία εἰς τὰ ἐνδομακα, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὑπηρετῶν διὰ τοῦτο παντοῦ μὲν δὲν λαμβάνεται, ὑπ' ὅμιν ἡ ἀνάγκη, καὶ εἰς τὰς οἰκίας, καὶ εἰς τὰ ἐνδύματα καὶ εἰς τὴν τροφήν (δηλαδὴ εἰς τὸ γεῦμα) ἐπικρατεῖ δὲ ἡ πλεονεξία.

Θέλεις νὰ ἐπιτυχῇς δοῦναι, νὰ ἐλασκήσῃς τὴν ἐλεημοσύνην τότε θὰ σὲ ἐπαινήσουν οἱ ἄγγελοι, τότε θὰ σὲ δεχθῇ ὁ Θεός. Διότι, τώρα μὲν ὁ θαυμασμός ἵσταται μέχρι τῶν χρυσοχόων καὶ τῶν ὑφαντῶν σὺ δὲ ἀπέρχεσαι ἐκ τῶν ἐργαστηρίων τῶν ἀθρόαβουτος²⁴, καὶ βλέπουσιν ὅτι πολλάκις δέχεσαι, κατάραι. Ἄν δὲ αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἔχεις, δὲν τὰ διαθέσῃς διὰ τὸν στολισμὸν τοῦ σώματός σου, ἀλλὰ τὰ δαπανήσῃς διὰ τὴν δατροφὴν τῶν πτωχῶν, πολλὴ θὰ εἶναι ἀπὸ παντοῦ ἡ ἐπευφημία, πολὺς θὰ εἶναι ὁ ἔπαινος²⁵. Τότε θὰ ἔχῃς αὐτὰ (τὰ ὁποῖα τώρα εἶναι ὑπὸ τὴν κατοχήν σου), ὅταν τὰ δώσῃς εἰς ἄλλους ἐφ' ὅσον τὰ κατέχεις μόνη, δὲν τὰ ἔχεις διότι ἡ οἰκία εἶναι ὅτι στο θησαυρός²⁶, ἀσφαλὴς δὲ θησαυρός εἶναι αἱ χεῖρες τῶν πενήτων.

Τὶ κοσμεῖς τὸ σῶμα, ἐνῷ ἔχει, παραμεληθῇ ἡ ψυχὴ καὶ κατέχεται, ὑπὸ ἀκαθαρσίας, Διὰ νὰ μὴ λαμβάνῃς τὴν φροντίδα διὰ τὴν ψυχὴν, ὅσην λαμβάνεις διὰ τὸ σῶμα, Καὶ ὅμως θεοσεβῶν περισσότερο, ἐκρετε, ἀγαπᾷ

²⁴ «Ἀσθρόαβουτος» δηλ. μὴ λαοῦσα βραδείαν στέφανον ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ

²⁵ «Πολλὸς ὁ ἐπαινος πανταχοῦ ἐστὶ πολλὸς ὁ ἔπαινος» Τοῦτο ἔρχετο εἰς ἐντίθετον πρὸς τὸ προηγουμένον «κατάραι ὁρῶσα αὐτὴν δεχομένην πολλὰκις»

²⁶ α) ἢ λέγει «θησαυρός» ἐνταῦθα ἔχει τὴν ἀρχαίαν σημασίαν ἢ τοῖς σπλάνης τὸν γόπον ἐνθα ὁποταμιεύονται πάλυμα ὄντ κειμενα

β) Παρατήρησον τὴν ἐντίθετον θησαυρός γὰρ αἰσας ἡ οἰκία

γ) Ἀπὸ ὅντα πρῶτος εἰ ἐνέκρησαν κατὰ μίμησιν τοῦ «σκαρ»

τοῦς, ὅστις ἐν τὸν πρὸς Δημόνικον λόγον τοῦ γράψε «Καλὸς γὰρ θησαυρός παρ' ὁνδρὶ σπουδαίω ὑφειλούμεν χάρις» [σκαρ πρὸς Δημόν 29]

τοί, ἢ τοῦλάχιστον ἐξ ἰσού νά φροντίζωμεν καί δι' αὐτήν διότι εἶπέ μου· Ἐάν κανεῖς σέ ἡρώτα «τί θέλεις νά εἶναι λαμπρόν καί ὕψος, καί νά ὑπερτερῇ εἰς τήν ἀκμήν καί νά ἔχῃς ἐνδύματα εὐτελῆ ἢ τοῦτο μὲν νά τὸ ἔχῃς ἀνάτηρον καί πλήρες ἀσθενειῶν, καί νά φέρῃς χρυσά κοσμήματα καί νά καλλωπίζεσσαι», δὲν θά προετιμαίῃς μᾶλλον εἰς τὴν φύσιν τοῦ σώματος νά ἔχῃς τὴν ὥρα ὀψίτα, παρὰ εἰς τὴν περιβολὴν τῶν ἐνδυμάτων. Ἐπειτα ὡς πρὸς τὸ σῶμα θά προτιμήσῃς τοῦτο²⁷, ὡς πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τὸ ἀντιθέτον, καί δεῖν ἔχῃς αὐτὴν ἀσχημον καὶ δυσμορφον καί σκοτεινὴν, νομίζεις ὅτι ὠφελεῖσαι τίποτε ὅτι τὰ χρυσά, καί πῶσης ἀνοήτως χαρακτηρίσθῃς καὶ ἀποτελεῶν αὐτά.

Να στρέψῃς τὸν στολισμὸν τοῦτον εἰς τὸ ἐσωτερικόν σου, καί τὰ περιθέρασα αὐτά νά τὰ θέσῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου· διότι τὰ μὲν περιτιθέμενα εἰς τὸ σῶμα οὕτε ὡς πρὸς τὴν ὑγείαν οὕτε ὡς πρὸς τὴν ὠραιότητα ὠφελοῦν αὐτό, (ὅτι οὕτε τὸ μέλαν τὸ καθιστοῦν λευκόν, οὕτε τὸ ἀσχημον τὸ καθιστοῦν ὠραῖον ἢ εὐμορφον), ἐάν δὲ τὰ θέσῃς περὶ τῆς ψυχῆς, ταχέως αὐτὴν ἀντὶ μαύρης θά τὴν καταστήσῃς λευκὴν, ἀντὶ ἀσχημου καὶ δυσμορφου θά τὴν καταστήσῃς ὠραίαν καί εὐμορφον.

Καί ὁ λόγος οὗτος δὲν εἶναι ἰδικός μου, ἀλλὰ τοῦ Ῥωρίου ὁ ὁποῖος λέγει· «Ἐάν ὦσιν αἱ ἀμαρτίαι ὁμῶν ὡς φοινικοῦν ὡς χιόνα λευκανθῶν»²⁸ καί «δότε ἐλεημοσύνην, καί πάντα ὅμῃν ἔσται καθαρά»²⁹.

Ὅχι, μόνον βέ τὸν ἑαυτὸν σου, ἐάν ἔχῃς τοιαύτην διαθεσιν, ἀλλὰ καί τὸν ἄνδρα σου θά καταστήσῃς ὠραῖον· διότι ὅταν ἴδωσι σὰς τὰς γυναῖκας οἱ ἄνδρες

27 Ἠλ. κατὰ τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ σωματικῆς καὶ ἐνδυμάτων. θά προτιμήσῃς τὴν σωματικὴν ὠραότητα.

28 Ῥωμ. 11· 16.

29 Λουκ. 11· 41.

νά ἀφήνῃτε αὐτὸν τὸν στολισμὸν (τὸν σωματικόν), δὲν θά ἔχουν ἀνάγκη μεγάλης δαπάνης, ὅταν δὲν ἔχουν δε θά ἀφήσουν οἰκονομικῶς πλεονεξίαν καί ἐδωκλώτερον θά στραφούσιν εἰς τὴν ἐλεημοσύνην. καί σεις δὲ θά δυνηθῇτε εἰς αὐτοὺς μὲ θάρρος νά συμβουλεύετε τὰ πρέποντα· διότι τώρα μὲν ἔχετε ἀπομακρυνεῖ ἀπὸ σὰς πᾶν, ὁ κακῶς διότι μὲ ποῖον στόμα θά β δάξετε αὐτά μὲ ποῖους δὲ ὀφθαλμοὺς θά τοὺς ἀντιμετωπίσετε, ὅταν ἐνῶ ἀπαιτεῖτε ἀπὸ τοὺς ἄνδρας νά εἶναι ἐλεήμονες, τὰ περισσότερα χρήματα τὰ δαπανατε δὲ τὴν περιβολὴν τοῦ σώματος.

Τότε θά δυνηθῇς μὲ θάρρος νά συνομιλήσῃς μὲ τὸν ἄνδρα περὶ ἐλεημοσύνης, ὅταν ἀπομακρύνῃς ἀπὸ σοῦ τὸν στολισμὸν διὰ τῶν χρυσῶν κοσμημάτων.

Καί ἐν δὲν ἐπιτύχῃς τίποτε ἐξεπλήρωσας ὁλόκληρον τὸ ἀπὸ μέρους σου καθήκον, μᾶλλον δὲ εἶναι ἀδύνατον νά μὴ κερδίσῃς καί ἐκεῖνοι, ὅταν ὁμιλῇς εἰς αὐτοὺς περὶ ἐλεημοσύνης δὲ τῶν πράξεών σου· «Τί γὰρ οἶδας γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις»³⁰.

Ὅπως λοιπὸν τώρα καί ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ σου καί ὑπὲρ ἐκείνου θά λογοδοτήσῃς οὕτω καί ἐάν ἀποθέσῃς ὅλην αὐτὴν τὴν πολυτέλειαν, θά ἔχῃς διπλοῦν στέφανον φέρουσα αὐτὸν μετὰ τοῦ ἀνδρός σου καί δοξαζομένη εἰς τοὺς ἀτελευτήτους ἐκείνους αἰῶνας, καί τὰ αἰῶνα ἀγαθὰ γενομένη· τὰ ὅποια εἶπε νά συμβῇ ὥστε νά ἐπιτυχῶμεν δὲ χάριτος καί φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέκει. ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Ο (70)

(Ιωάν. ιγ, 1-11)

«Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα, ἔκει μεταθεῖν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν Πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εἰς αἰὼς ἠγάπησεν αὐτοὺς»

α' «Μιμῆται μοι γίνεσθε», λέγει ὁ Παῦλος, «καθὼς ἀγάω Χριστοῦ»¹ διότι διὰ τοῦτο ἔλαβε καὶ σὰρκα ἐκ τῆς φθαρτῆς ἡμῶν σαρκὸς, ὥστε δι' αὐτῆς νὰ ἐκπαιδεύσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρετὴν· «ἐν γὰρ ὁμοιώματι σαρκὸς» λέγει, «ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί»² Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς λέγει, «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραῖός εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ»³ καὶ αὐτὰ τὰ ἐδίδασκεν ὅχι μόνον διὰ λόγων ἀλλὰ καὶ διὰ πράξεων· διότι καὶ Σαμαρεῖτην καὶ δαιμονιζόμενον⁴ αὐτὸν ἀπεκάλυψε καὶ πλάνον, καὶ λίθους ἐρριψάς κατ' αὐτοῦ καὶ ἄλλοτε μὲν ὑπηρέτας⁵ ἀπέστελλον οἱ Φαρισαῖοι ὥστε νὰ συλλάβουν αὐτόν, ἄλλοτε δὲ ἄλλους ἀεσκέλων σχεδιάζοντας κακὸν ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οἱ ἴδιοι δὲ πολλάκις συνεχῶς ὕβριζον αὐτόν καὶ ἐπράττον τοῦτα ἐνῶ δὲν ἠδύναντο νὰ διατυπώσουν οὐ

1 ἰωάν. 13, 1

2 Α' Κορινθ. 11, 1

3 Ρωμ. 8, 3 Τὸ χωρίον τοῦτο σημαίνει· «Ὁ Θεός, ὁφθαλμοῦ ἐστὶν αὐτοῦ, νὰ μὴ ἐνθροονισθῇ ὡς ὁμοῖον μετὰ τὸ θεῶν μᾶλλον ὡς ὁμοῖον μετὰ τὸν Νίον καὶ μὴ ἐνθροονισθῇ ὡς ὁμοῖον μετὰ τὸν Νίον καὶ μὴ ἐνθροονισθῇ ὡς ὁμοῖον μετὰ τὸν Νίον καὶ μὴ ἐνθροονισθῇ ὡς ὁμοῖον μετὰ τὸν Νίον»

4 Ματθ. 11, 20

5 ἰωάν. 8, 48

6 ἰωάν. 8, 58

7 ἰωάν. 7, 44, 48

δεῖν κατηγαριαν κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ συνεχῶς εὐηρυγετοῦντο, καὶ ὅμως κατὰ τὴν τὸσων ἐχθρικῶν ἐκδηλώσεων ἐναντίον Του, δὲν ἀπομακρύνετα εὐεργετῶν αὐτοὺς καὶ διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων καὶ ὅταν κάποιος δοῦλος ἐρράκισεν αὐτοῖς, λέγει· «Εἰ μὲν κακῶς ἐλάλησα μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ εἰ δὲ καλῶς, τί μὲ θέρεις;»⁸

Ἀλλὰ ἐκεῖνα μὲν τὰ ἐπέτελεσε ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν καὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπεθούλευοντο αὐτόν, ὅς ἔβωμεν δὲ καὶ τι καμναι τώρα ἀπέναντι τῶν μαθητῶν Του, μάλλον δὲ καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θεοκινεῖ ἀπέναντι τοῦ μαθητοῦ τοῦ σχεδιάζοντος κακὸν κατ' αὐτοῦ. Διότι ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἐπρεπε περ σφόδρον ἀπὸ ὅλων νὰ μιμῆται, ἐνῶ ἦτο μαθητῆς, καὶ μετέσχεν εἰς τὴν πράξειν αὐτοῦ, καὶ ἐνῶ εἶδε θαύματα, καὶ ἠξιώθη τάσων ἀγαθῶν ἐξ ὧν ὁ ἐπράξε τὰ περισσότερα δι' αὐτὸν, δευόμενος ὅτι δὲν ἐλιθοβόλησε μὲν οὐτε ὕβρισεν αὐτόν, ἀλλὰ προέδωκε καὶ παρέδωκεν αὐτόν, ὥστε, πῶς φιλοφρόνως δέχεται ὁ ἴσους τοῦτον, νιπτῶν αὐτοῦ τοὺς πόδας ὅτι καὶ κατ' αὐτόν τὸν τρόπον ἠθέλε νὰ συγκρατήσῃ αὐτόν ἀπὸ τὴν πονηρὰν ἐκείνην πράξιν. Ἄν καὶ θεοβίως ἦτο δυνατόν, ἐάν ἠθέλε, καὶ νὰ ἐξηράνῃ αὐτόν, ὅπως τὴν συκὴν⁹, καὶ νὰ κατακόψῃ αὐτόν ὅπως ἐβραυσεν τὰς πέτρας¹⁰, καὶ νὰ σχίσῃ αὐτόν, ὅπως ἀκριβῶς τὸ καταπέτασμα¹¹· ἀλλὰ δὲν ἠθέλε νὰ ἀποτρέψῃ αὐτόν ἀπὸ τὴν πονηρὰν σχέδον τοῦ διὰ καταναγκασμοῦ ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλευθέρως θελήσεως¹² ἐκείνου· διὰ τοῦτο καὶ νίπτει τοὺς πόδας αὐτοῦ

8 ἰωάν. 18, 23

9 «Καὶ τραπέζων καὶ ὁλῶν κοινωθήσας»· Κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον· «Ἀφού ἐφρασαν μὲν φραγμὶ καὶ ὁλότι»

10 Ματθ. 21, 18, 20

11 Ματθ. 27, 51

12 Ματθ. 27, 5

13 «Ἀλλ' οὐκ ἐβραυσεν ἀνάγκη· ἀλλὰ προεβόλες τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ ἀπεναντίον»· Λόγοι, ἵσως χαρακτηριστικοὶ θεοκινῶντες τὴν

Και οὕτε διὰ τοῦτο δὲν ἠσθάνθη ἐντροπῇ ὁ ταλα-
πῳρος ἐκεῖνος καὶ ἄλλος.

«Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα», λέγει, εἰδὼς ὁ Ἰη-
σοῦς ὅτι, ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα. Δὲν λέγει, ὅτι, ἀφοῦ τὸ
ἐγνώριζε τότε, ἀλλὰ ἀφοῦ πρὸ πολλοῦ τὸ ἐγνώριζεν,
ἐπραξεν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐπραξε.

«Ἵνα μεταβῇ» Μὲ ὀφηλόφρονα διόθεσιν ὁ Εὐαγ-
γελιστὴς μετάθεσιν καλεῖ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

«Ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐ-
τούς» Εἶδες πῶς, ἐνῷ πρόκειται, νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐ-
τούς, δεκνύει εἰς μεγαλύτερον θαυμὸν τὴν ἀγάπην
αὐτοῦ, διότι τὸ «ἀγαπήσας, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς»
σημαίνει, τοῦτο «Ἵσπευτε δὲν παρέλκει» ἐξ ἐκείνων,
τὰ ὅποια εἶναι φυσικὸν νὰ πράξῃ. Εκείνος, ὁ ὅποιος ἀγα-
πᾷ εἰς μέγα θαυμὸν.

Ἀλλὰ διότι ἄρτι γε δὲν ἔκαμε τοῦτο ἐξ ἀρχῆς. Τὰ
σπουδαιότερα τὰ ἐπιτελεῖ κατόπιν, ὥστε νὰ ἐπιτείνῃ
τὴν ἀγάπην αὐτῶν, καὶ πολλὴν ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἐμ-
φυνεύσῃ εἰς αὐτοὺς παρηγορίαν, δὲ τὰ κακά, τὰ ὅποια
ἐπρόκειτο νὰ ἐπέλθουν.

Ἀποκαλεῖ δὲ αὐτοὺς ἰδίους μὲ τὴν σημασίαν τῆς
οἰκειότητος. ὅτι, καὶ ἄλλους τοὺς λέγει, ἰδίους μὲ τὴν
σημασίαν τῆς δημιουργίας, ὅπως ἔστιν λέγειν, «Οἱ ἱ-
δοὶ αὐτῶν οὐ παρέλαθον».¹⁴

Πι σημαίνει δὲ «τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ», Ἐπειδὴ ἦσαν
ἱδοὶ αὐτοῦ (= ἱδικοί του) καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι, εἶχαν

μακροθυμῶν καὶ τὴν ἀπεκρίναν τοῦ Κυρίου ἀπέναντι τοῦ προδότου,
ἐπιδεικνύσαντες εἰς τὴν ἀγ. βουλὴν διόρθωσιν ἐκείνου. Ἡ οὐκ ἐλαφὴς
τῆς ἀποστολῆς πρὸς τὴν ἀνάγκην ἀποδόντων ἐλπίσιν ἐκ τοῦ ἰσο-
κράτους, ὅστις λέγει περὶ τοῦ φίλου του Ἰησοῦ καὶ «ἤγετο γὰρ εἶ-
ναι ἐνός ἐστὶν πάλιν καλεῖται αὐτὸν νόμου καὶ τράπον γενέσθαι καὶ
προσφθεῖν ἀνάγκη» (σοφ. πρὸς Δαμῶν 10.)

¹⁴ Ἰωάν. 1: 14

ἀποθάνει, οἱ περὶ τὸν Ἀθραῶν, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ,
καὶ οἱ σχετικοὶ μὲ ἐκεῖνους, ἀλλὰ ἐκεῖνοι δὲν ἦσαν εἰς
τὸν κόσμον.¹⁵ Βλέπετε, ὅτι τῆς Παλαιας καὶ τῆς Και-
νῆς Διαθήκης ὁ αὐτὸς Θεὸς εἶναι.

Τι σημαίνει δὲ «Εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς»,
λέγει τοῦτο ἀντὶ τοῦ «ἐμενε ἀγαπῶν ἐμνεκῶς», καὶ
ὡς ἀπόδειξιν τῆς πολλῆς ἀγάπης ἐν καὶ θεοφειδῶς ἄλλοι
εἶπεν ἄλλο ὁμοιωθὲν τὸ «τὴν ψυχὴν θεῖναι ὑπὲρ τῶν φί-
λων αὐτοῦ» ἀλλ' ἐκεῖνο ἀκόμη δὲν εἶχεν ἐπιτελεσθῆ
διὰ τοῦτον λόγον δὲ ἐπραξε τὴν αὐτὴν. Διότι, ἦτο κα-
τὰ πολὺ θαυμαστότερον, ἔστιν λαμπρότερος ἐνώπιον
ὁλων ἐφάνη καὶ μεγάλην παρηγορίαν κατέλειπε, ἐνῷ ἐ-
πρόκειτο νὰ ἀναχωρήσῃ. Διότι, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ αἰ-
σθανθοῦν πόνοι σφοδροὶ, παρέχει, εἰς αὐτοὺς δὲ τούτων
μὴν παρηγορίαν ἀντισταθμίζουσάν τὴν ὀδυνην.

Ἰκα, δεκνύου γινόμενα τοῦ διασθόλου θεοληκτοῦ
εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα, ἵνα παραδῶ αὐτόν.¹⁶ Τοῦτο ἐκ-
πληκτος ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸ εἶπε, δεκνύων ὅτι, αὐτόν,
ὁ ὅποιος πλέον εἶχε θελήσει, νὰ τοῦ προδώσῃ, αὐτόν
ἐνίψῃ. Δε κνύει δὲ πολλὴν τὴν πονηρίαν αὐτοῦ, διότι
οὕτως ἡ συμμετοχὴ τοῦ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Κυρίου
συνεκράτησεν αὐτόν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον¹⁷ συνθίξῃ κα-
τὰ τὸ πλείστον νὰ συγκρατῇ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν πο-
νηρίαν, ὅτε τὸ ὅτι μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἐξη-
κολούθει ὁ Διδάσκαλος νὰ ἀνέχεται αὐτόν.

Εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι, πάντα αὐτῷ εἰς χεῖρας δέ-
δωκε, ὁ Πατήρ, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν
Θεὸν ὑπάγει.¹⁸ Ἐδῶ καὶ μετὰ θαυμασμοῦ λέγει, ὅτι
τόσον μέγας, ὁ ἄλθων ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄτερ-

¹⁵ Δεδομένου ὅτι δὲν ἔζων τότε πλέον.

¹⁶ Ἰωάν. 13: 2

¹⁷ Ἠλ. ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν τράπεζαν.

¹⁸ Ἰωάν. 13: 3

χόμενος πρὸς Αὐτόν, ὁ κυρίως πάντων ἐπετέλεσε τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ δὲν ἐθεώρησε ἀνάξιον νὰ ἀναλάβῃ τοιοῦτον ἔργον». Παράδοσιν δέ, ὅπως φαίνεται εἰς ἐμὲ, ὀνομάζει ἐδῶ τὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν διότι καὶ, ὅταν λέγῃ: «Πάντα μοι παρεδόθη παρὰ τοῦ πατρὸς μου»¹⁹, αὐτὴν τὴν παράδοσιν ἔννοεῖ, ὅπως καὶ ἄλλοι λέγει: «Σοὶ ἦσαν, καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς δέδωκα»²⁰, καὶ πάλιν: «Οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς με, ἐὰν μὴ ὁ Πατὴρ ἐλκύσῃ αὐτόν»²¹, καὶ ὅτι: «Ἐὰν μὴ ἡ δεδομένη αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ»²². Ἡ τοιοῦτο λοιπὸν ἔννοεῖ, ἡ ὅτι οὐδόλως ἐπρόκειτο νὰ μειωθῇ ἐκ τούτου τὸ ἔργον, ἐφ' ὅσον ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ἦλθε καὶ πρὸς τὸν Θεὸν μετέβαινε καὶ τὰ πάντα κατεῖχε.

Ὅταν δὲ ἀκούσῃς παραδόσιν, νὰ μὴ ἐκλάβῃς αὐτὴν οὐδόλως μὲ τὴν σημασίαν, ἣ ὅποια ἐπικρατεῖ παρ' ἀνθρώποις· διότι δεικνύει τὴν τιμὴν πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τὴν συμφωνίαν πρὸς Αὐτόν, δηλαδὴ ὅπως ὁ Πατὴρ παραδίδει εἰς Αὐτόν, οὕτω καὶ Αὐτὸς παραδίδει εἰς τὸν Πατέρα. Καὶ δεικνύει τοῦτο ὁ Παῦλος λέγων: «Ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ Πατρί»²³. Κατὰ ἀνθρωπινώτερον τρόπον δὲ εἶπεν αὐτὸ ἐδῶ, θέλων νὰ δείξῃ τὴν πολλὴν φροντίδα δι' αὐτοῦς, καὶ νὰ καταστήσῃ φανεράν τὴν ἀνέκφραστον πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην, ὅτι δηλαδὴ ἐφροντίζε τοῦ λοιποῦ δι' αὐτοὺς ὡς ἱερέως Του, διδάσκων αὐτοὺς τὴν μητέρα τῶν ἀγαθῶν, δηλαδὴ τὴν ταπεινοφροσύνην, διὰ τὴν ὅποیان εἶπεν ὅτι εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ἀρετῆς²⁴.

Δὲν ἔχει προστεθῇ δὲ ἀσκόπως τὸ «ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλ-

19. Μενθ. 11, 27.

20. Ἰωάν. 17, 8.

21. Ἰωάν. 8, 44.

22. Ἰωάν. 3, 27.

23. Α' Κορινθ. 16, 24.

24. Δηλ. μὲ ἄλλους λόγους τὸ Α καὶ Ω τῆς ἀρετῆς.

θε καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει», ἀλλὰ διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι ἐπετελεῖ ἔργα ἀντάξια Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπέρχεται πρὸς τὸν Θεόν, καταπατῶν πάσαν ὑπερηφάνειαν²⁵.

«Καὶ ἀνοστήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου καὶ θαῖς τὰ ἱμάτια»²⁶.

Β'. Παρατήρει πῶς ὅχι μόνον μὲ τὸ νὰ νύξη τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον δεικνύει τὴν ταπεινοφροσύνην (διότι δὲν ἡγέρθη ἐκ τοῦ δείπνου πρὶν καθήσουν οἱ μαθηταί, ἀλλὰ ἀφ' οὗ ἐκάθησαν ὅλοι, τότε ἡγέρθη)· ἔπειτα δὲν νύπτει ἀπλῶς, ἀλλὰ ἀφ' οὗ ἀπέθεσε τὰ ἐξωτερικὰ ἐνδύματα· καὶ δὲν περιωρίσθη εἰς αὐτὰς τὰς ἐνέργειας, ἀλλὰ ἐξώσθη καὶ λέντιον²⁷ καὶ δὲν ἠρκέσθη εἰς αὐτό, ἀλλὰ ἐπίσης ὁ Ἰδιος ἐγέμισε τὸν νιπτήρα μὲ ὕδωρ, καὶ δὲν ἔδωκεν ἐντολήν εἰς ἄλλον νὰ τὸν γεμίσῃ, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιτελεῖ αὐτοπροσώπως, θέλων νὰ δείξῃ δι' ὅλων τούτων ὅτι αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ ἔργα πρέπει νὰ τὰ ἐπιτελῶμεν, ὅταν εὐεργετῶμεν, ὅχι ἐκ τυπικῆς θρησκευτικῆς συνηθείας, ἀλλὰ μετὰ πάσης προθυμίας²⁸.

Εἰς ἐμὲ δὲ φαίνεται ὅτι κατὰ πρῶτον ἔνυψε τοὺς πόδας τοῦ προδότη ἐκ τοῦ ὅτι εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστής: «Ἦρξατο νύπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν»²⁹, καὶ προσέθεσεν: «Ἐρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ λέγει αὐ-

25. «Ἀνάγκη καταπατῶν τὸν ἑαυτοῦ πόνον ὁ ῥήτωρ νὰ εἶχεν ὑπ' ὅψαν τὴν φράσιν τοῦ κυνικοῦ φιλοσόφου Διογενέους: «Πατῶ τὸν Πλάτωνα τῶρον».

26. Ἰωάν. 13, 4.

27. Ἦτε ὡς ἡ σημερινὴ ποδιά.

28. «Ὅχι ἀπορροπούμενος δεῖ ποιεῖν ταῦτα, ἀλλὰ μετὰ πάσης προθυμίας». Πρὸς τὸ τῷ ῥήτορι «ἰαίμην καὶ ἀπορροπούμενος ὅλη» ὡς εἶναι τ' ἀριστὸν παρασκευάζοντος. «Ἡ λέξις ἀπορροπούμενος» σημαίνει τὸν πρόποντὸν π ἐκ μίας τυπικῆς θρησκευτικῆς υποχρεώσεως πρὸς τὸ θεῶναι, διὰ τὰ ἔμματα τῶν ἀνθρώπων. (Κατὰ τὸ κοινὸς λεγόμενον: γιὰ τὰ μάτια.)

29. Ἰωάν. 13, 5.

τῷ ἐκείνῳ· Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας;»³⁰. «Ταῖς χερσὶ ταύταις», λέγει, «αἱς ὀφθαλμοῦς ἀνέφρας, καὶ λεπροῦς ἐπάθηρας, καὶ νεκροῦς ἀνέστησας». Διότι μεγάλην σημασίαν ἔχει καὶ τοῦτο³¹. διὰ τοῦτο ἀκριβῶς δὲν παρέστη ἀνάγκη εἰς αὐτὸν (τὸν Πέτρον) νὰ εἴπῃ τίποτε ἐπὶ τὸν πόδα, παρὰ μόνον τὸ «Σὺ» διότι καὶ αὐτὴ ἡ λέξις μόνον ἦτο δυνατόν νὰ δείξῃ τὸ πᾶν.

Θὰ ἡρώτα δὲ κανεὶς εὐλόγως, πῶς κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲν ἠμποδίσεν Αὐτόν, ἀλλὰ μόνον ὁ Πέτρος, πράγμα τὸ ὅποιον ἦτο θεῖγμα ὅχι μικρᾶς ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ.

Ποῖα λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία; Εἰς ἐμὲ φαίνεται ὅτι κατὰ πρῶτον ἔνευε τὸν προδότην³², κατόπιν ἦλθε πρὸς τὸν Πέτρον, καὶ οἱ ἄλλοι ἀπὸ ἐκείνων ἐν συνεχείᾳ ἐδιδάχθησαν. Ὅτι θεοβαίως κάποιον ἄλλον πρὸ αὐτοῦ (τοῦ Πέτρον) ἔνιψε εἶναι φανερόν ἐκ τοῦ ὅτι εἶπεν: «Ὅτε δὲ ἦλθε πρὸς Πέτρον»· ἀλλὰ δὲν εἶναι σφοδρὸς κατήγορος ὁ Εὐαγγελιστὴς διότι τὸ «ἤρξατο» τοῦτο ὑπαινίσσεται ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ Πέτρος ἦτο πρῶτος, ἦτο διμῶς φυσικόν ὁ προδότης, ὁ ὁποῖος ἦτο θρασύς, νὰ λάβῃ θέσιν πρὸ τοῦ κορυφαίου (τοῦ Πέτρον)· διότι καὶ δι' ἄλλης ἐνεργείας ἀποδεικνύει τὴν θρασυτητα αὐτοῦ, ὅταν μετὰ τοῦ Διδοσκόλου θέτει τὴν χεῖρα τοῦ εἰς τὸν ζωμόν τοῦ πινακίου³³, καὶ ὅταν, ἐνῶ ἐλέγχεται, δὲν συγκινῆται.

Ἀλλ' ὁ μὲν Πέτρος ὅταν μίαν φορὰν ἐπιτιμήθῃ προηγουμένως, καὶ ἐνῶ τοὺς λόγους τούτους τοὺς εἶπεν ἐκ φιλοστοργίας, τόσον συνεστάλη, ὥστε ἀγωνιῶν καὶ τρέμων νὰ ἔχῃ τὴν ἀνάγκην ἄλλου προσώπου διὰ νὰ ὑπο-

30. Ἰωάν. 13, 8.

31. Ἀπλ. ἐκεῖνα, τὸ ὅστιον εἶπεν ὁ Πέτρος.

32. Ἀξιοπαρατήρητον ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσοστόμος ἀποφεύγει νὰ ἀναφέρει ἀνάσσει τοῦ Ἰούδα, ἀλλὰ συνεχῶς ἀποκαλεῖ αὐτὸν διὰ τοῦ οἰστροῦ ῥόλου τοῦ, ἦτοι προδότην.

33. Ματθ. 26, 23.

βάλλῃ τὴν ἐρώτησιν³⁴, αὐτὸς δὲ (ὁ προδότης), ἐνῶ συνεχῶς ἠλέγχετο, δὲν τὸ ἠσθάνετο.

Ὅτε λοιπὸν ἦλθε πρὸς τὸν Πέτρον, λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; λέγει αὐτῷ· Ὁ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα³⁵. δηλαδή, «θὰ γνωρίσῃς πόσον εἶναι τὸ κέρδος τὸ προερχόμενον ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας μου, τὴν ἀφέλειαν τῆς διδασκαλίας, καὶ πῶς ἀρκεῖ νὰ ὁδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς ταπεινοφροσύνην».

Τί κόμνει λοιπὸν ὁ Πέτρος; Ἀκόμη ἐμποδίζει Αὐτόν, καὶ λέγει: «Ὁ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἵδωνα»³⁶. Τί κόμνει, Πέτρε; δὲν ἐνθυμεῖσαι τοὺς προηγουμένους λόγους; δὲν εἶπες: «Ἰλαεὶς σοι»³⁷, καὶ ἡκουσας: «Ὑπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ»³⁸ καὶ οὐτε μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπον σωφρονίζεσαι, ἀλλὰ ἀκόμη εἶσαι σφοδρός; Ναί, λέγει· διότι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον συμβαίνει πάλιν ἐκ τῆς ἀγάπης εἶναι.

Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦτο τὸ ἔπραττεν ἐκεῖνος ἐκ τῆς πολλῆς ἀγάπης, ἐκ τῆς αὐτῆς ἀγάπης καὶ ὁ Χριστὸς πάλιν συλλαμβάνει αὐτόν ὅπως λοιπὸν καὶ ἐκεῖ σφοδρῶς ἐπιτίμησεν αὐτόν, καὶ εἶπε: «Σκάνδαλόν μου εἶ»³⁹, οὕτω καὶ ἐδῶ λέγει: «Ἐάν μὴ νίψῃς σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ»⁴⁰. Τί λέγει λοιπὸν ὁ θερμὸς καὶ διακαὴς μαθητὴς; «Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν»⁴¹. Καὶ εἰς τὴν ἀρνήσιν τοῦ νὰ νιφθῇ εἶναι σφοδρός, καὶ εἰς τὴν συγκατά-

34. Ἰωάν. 13, 21. Πρόκειται περὶ τῆς ἐρωτήσεως τῆς ἀρετικῆς μετὰ τὸν προδότην.

35. Ἰωάν. 13, 8-7.

36. Ἰωάν. 13, 8.

37. Ματθ. 16, 22.

38. Ματθ. 16, 23.

39. Ματθ. 16, 23.

40. Ἰωάν. 13, 8.

41. Ἰωάν. 13, 9.

θεσίν του σφοδρότερος καθίσταται· καὶ τὰ δύο δὲ προ-
έρχονται ἐξ ἀγάπης.

Διατί δὲν εἶπεν ὁ Χριστός, διὰ ποῖον λόγον ἔκαμε
τοῦτο, ἀλλὰ προσέθεσεν ἀπειλήν· Διότι ἐκεῖνος μὲν δὲν
θα ἐπείθετο· ἐάν δηλαδὴ ἔλεγεν ὁ Χριστός· «Ἀφῃσέ
με· διότι δι' αὐτῆς τῆς ἐνεργείας θέλω νὰ σᾶς πείσω
νὰ εἰσθε ταπεινόφρονες», μυρίας φορές ὁ Πέτρος θα
ὑπέσχετο τοῦτο, διὰ νὰ μὴ κάμῃ αὐτὸ ὁ Δεσπότης· τώ-
ρα δὲ τί λέγει ὁ Χριστός· Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατ' ἐξο-
χὴν ὁ Πέτρος ἐφοβείτο καὶ ἔτρεμε, δηλαδὴ τὸ νὰ ἀ-
ποχωρισθῇ αὐτὸς ἀπὸ τὸν Κύριον διότι αὐτὸς εἶναι ἐ-
κείνος, ὁ ὁποῖος συνεχῶς ἐρωτᾷ· «Ποῦ ὑπάγεις;»⁴².
Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἔλεγε ὅτι «καὶ τὴν ψυχὴν δώσω
ὑπὲρ σοῦ»⁴³.

Δηλαδὴ ἐάν, ἐνθ' ἤκουσεν ὅτι «οὐκ οἶδας, ὃ ποιῶ
ἐγώ, γνῶσθι δὲ μετὰ ταῦτα», οὕτως τότε ἔπαινε νὰ ἐμπο-
δίσῃ τὸν Κύριον νὰ νῆκῃ τοὺς πόδας του, πολὺ περισ-
σότερον, ἐάν ἐμάνυε τὸν λόγον· διὰ τοῦτο δηλαδὴ
ὁ Χριστός εἶπε· «Γνῶσθι δὲ μετὰ ταῦτα», ἐπειδὴ ἐγνώ-
ριζεν ὅτι, ἐάν τότε μᾶθῃ ὁ Πέτρος, ἀκόμη περισσότε-
ρον θα ἀντιταχθῇ.

Καὶ δὲν εἶπεν ὁ Πέτρος· «ἐνημέρωσέ με λοιπόν, δι'
αὐτὸ τὸ ὁποῖον κάμνεις, διὰ νὰ σὲ ἀφήσω νὰ νύψῃς
τοὺς πόδας μου», ἀλλὰ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἦτο κατὰ
πολὺ σφοδρότερον, οὕτως νὰ μᾶθῃ δὲν ἔχει ὑπομονήν, ἀλ-
λὰ ἀντιτίθεται πάλιν, λέγων· «Ὅδὲ μὴ νύψῃς μου τοὺς
πόδας». Ὅταν δὲ ὁ Χριστὸς τὸν ἠπειλῇ, τότε ἀμέσως
ὁ Πέτρος ἐχαλάρωσε τὴν ἐντασιν.

Τί σημαίνει δὲ· «Γνῶσθι μετὰ ταῦτα»; Μετὰ ταῦ-
τα· πότε; Ὅταν ἐν τῷ ὀνόματί Μου ἐκβάλλῃς δαιμό-
νια, ἐννοεῖ, ὅταν Μὲ ἴδῃς νὰ ἀναλαμβάνωμαι εἰς τοὺς

42. Ἰωάν. 13, 36.

43. Ἰωάν. 13, 37.

οὐρανοὺς, ὅταν ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μᾶθῃς ὅτι κάθημαι ἐκ
δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, τότε θα ἐννόησας αὐτό, τὸ ὁποῖον
γίνεται τώρα.

Τί λέγει λοιπὸν κατόπιν ὁ Χριστός; Ὅταν εἶπεν
ὁ Πέτρος· «Μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς
χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν», «ὁ λελουμένος», λέγει, οὐ
χρεῖαν ἔχει, εἰ μὴ τοὺς πόδας νύψασθαι μόνον, ἀλλ' ἔστι
καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἔστε, ἀλλ' οὐχὶ πάν-
τες· ἦξει γὰρ τὸν προδιδόντα αὐτὸν»⁴⁴. Καὶ ἐάν εἶναι
καθαροί, διὰ ποῖον λόγον νύψαις τοὺς πόδας; Διὰ νὰ
μάθωμεν νὰ εἴμεθα μετριόφρονες. Διὰ τοῦτο δὲν προέ-
θη εἰς ἄλλην ἐνέργειαν, παρὰ εἰς ἐκείνην, ἣ ὁποία θεω-
ρεῖται ὅτι εἶναι περισσότερον ὑποτιμητικὴ ἀπὸ τὰς
ἄλλας.

Τί σημαίνει δὲ· «Ὁ λελουμένος»; Εἶναι ἀντὶ τοῦ
«ὁ καθαρὸς». Ἀρὰ γε λοιπὸν αὐτοὶ ἦσαν καθαροί· αὐ-
τοὶ θεβαίως ἀκόμη δὲν εἶχον ἀπαλλαγὴ τῶν ἀμαρτη-
μάτων, οὕτως εἶχον λάβει Πνεῦμα Ἅγιον, δεδομένου ὅ-
τι ἀκόμη ἐπεκράτει τὸ προσηγορικὸν ἀμάρτημα, ἐφ'
ὅσον τὸ χειρόγραφον τῆς κατάρτας παρέμεινε, διότι ἀ-
κόμη δὲν εἶχε προσφερθῇ ἡ θυσία⁴⁵. Πῶς λοιπὸν λέγει
ὅτι αὐτοὶ εἶναι καθαροί; Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ νομίσῃς δι'
αὐτὰ ὅτι εἶναι καθαροὶ ὅπῃ τὴν ἐννοίαν ὅτι ἔχουν ἀ-
πολλογὴ τῶν ἀμαρτημάτων, προσέθεσεν· «Ἦδη ὑμεῖς
καθαροὶ ἔστε διὰ τὸν λόγον, ὃν ἐλάλησα ὑμῖν»⁴⁶. δη-
λαδὴ, «ὅπ' αὐτὴν τὴν ἐννοίαν μέχρι τοῦδε εἰσθε καθα-
ροί· ἐδέχθητε πλεον τὸ φῶς καὶ ἀπηλλάγητε τῆς ἰ-
σχυδαίκης πλάνης· διότι καὶ ὁ Προφῆτης λέγει· «Λού-
σασθε, καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν
ψυχῶν ὑμῶν»⁴⁷.

44. Ἰωάν. 13, 9 - 11.

45. Ἦτοι ὁ Σταυρικὸς θάνατος τοῦ Κυρίου.

46. Ἰωάν. 15, 3.

47. Ἠσαΐ. 1, 16.

Ὡστε ὁ τοιαύτης φύσεως ἄνθρωπος ἔχει λουσθῆναι καὶ εἶναι καθαρός. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπέρριψαν πάσαν πονηρίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς των ἐκεῖνοι, καὶ μὲ εὐκρινῆ σκέψιν συναναστρέφοντο⁴⁸. Αὐτὸν, διὰ τοῦτο λέγει σύμφωνα μὲ τὸν προφητικὸν λόγον: «ὁ λελουμένος ἤδη καθαρὸς ἐστί· διότι καὶ ἐκεῖ δὲν ἐννοεῖ λουτρὸν, τὸ δι' ὕδατος ἐνεργούμενον, τὸ Ἰουδαϊκόν, ἀλλὰ τὸν καθαρμὸν τῆς συνειδήσεως.

γ'. Ἄς καταστῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς καθαροί· ὥς μάθωμεν νὰ κἀνωμεν τὸ καλόν. Τί εἶναι δὲ καλόν; «Κρίνατε ὄρφανῶν, καὶ δικαιοῦσατε χήραν καὶ δεῦτε καὶ διαλεχθῶμεν, λέγει Κύριος»⁴⁹. Πολὺς εἶναι αὐτὸς ὁ λόγος, ὁ ὅποιος γίνεται εἰς τὰς Γραφὰς περὶ τῶν χηρῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς δὲν ἐπικρατεῖ οὐδεμία σκέψις περὶ αὐτῶν καὶ ὅμως νὰ σκεφθῆς τοῦλάχιστον πόσον μέγα εἶναι τὸ ἔκασθον. «Ἐάν ὦσι, λέγει, καὶ ἁμαρτία ὑμῶν ὡς φοινίκου, ὡς χιόνα λευκανῶ· ἔάν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ»⁵⁰. διότι ἡ χήρα εἶναι ἀπομον ἀπροστάτευτον· διὰ τοῦτο λαμβάνει μεγάλῃν φροντίδα δι' αὐτὴν ὁ Θεός· διότι καὶ ἐνῶ εἶναι εἰς αὐτὴν δυνατόν νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ὑπομένει τὰ ἐκ τῆς χηρείας προερχόμενα κακά.

Ἄς ταῖνωμεν λοιπὸν ὅλοι χειρὰ βοηθείας πρὸς αὐτάς, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, διὰ νὰ μὴ ὑποστῶμεν κάποτε τὰ δεινὰ τῆς χηρείας. Καὶ ἂν τὰ ὑποστῶμεν, ὥς παρὰσχόμεν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας σημαντικὴν ἀφορμὴν φιλανθρωπίας (ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ).

48. Συνῆσαν αὐτῶν. Τὸ ῥήμα σύνεμι χρησιμοποιοῦν ὁ Θεὸς ἡρώδης κατὰ ῥήματιν τοῦ Ἰεσοῦ, ὅπου χρησιμοποιοῦν τοῦτο προκειμένου περὶ τῶν μετῆν τοῦ Σωκράτους εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀσυνενομήματα».

49. Ἠσαϊ 1, 17 - 18.

50. Ἠσαϊ 1, 10.

Ἡ δύναμις τῶν θαυμάτων τῆς χήρας δὲν εἶναι μικρά, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν δύναται νὰ ἀνοίξῃ. Νὰ μὴ φερώμεθα λοιπὸν σκληρῶς πρὸς αὐτάς, ὥστε νὰ καθίστῶμεν τὴν συμφορὰν των μεγαλυτέραν, ἀλλὰ διὰ παντὸς τρόπου νὰ βοηθῶμεν αὐτάς.

Ἄν ἐνεργῶμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, θὰ περιβάλλωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας μὲ πολλὴν ἀσφάλειαν καὶ κατὰ τὴν παρούσαν καὶ κατὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν· διότι ἔχει μόνον ἔδω ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ θὰ μᾶς ὑποστηρίξουν (αἱ χήραι), ἐνῶ θὰ ἐξαλειφθῶν⁵¹ τὰ περισσότερα ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν διὰ τῆς εὐεργεσίας πρὸς αὐτάς, καὶ θὰ μᾶς φέρουν εἰς θέσιν ὥστε μετὰ θάρρους νὰ σταθῶμεν ἐνώπιον τοῦ θήματος τοῦ Χριστοῦ· τὸ ὅποιον εἴθε νὰ συμβῇ νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι διὰ χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

51. «ὑποτευνόμενος». Λέξεις ἐν χρήσει παρ' ἀρχαίους. Ἄς παραβάλλωμεν τὸ χωρίον τοῦτο πρὸς ἐν τοῦ Ἰεσοῦ ἔκδοσιν. Χρυσόστομος: «Τὰ πλεονα τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν διὰ τῆς εἰς αὐτὰς εὐεργεσίας ὑποτευνόμενοι». Ἰεσοῦς: «Ἐδιδωκεν ὑποτευνόμενος τὸν εἰς Σάμον πλοῦν». (Ἰεσοῦς. Ἑλληνικά, I, 6, 15).